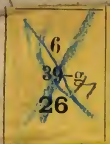
Lettere

6
39-97
26

6
27 E
21

31

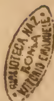
IVONIS EPISCOPI CARNOTENSIS EPISTOLÆ.

cum Notis Franc. Iureti

EIVSDEM CHRONICON DE Regibus Francorum.

PARISIIS,

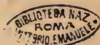
Apud Sebastianum Niuellium, sub Ciconiis, via Iacobæa.

M. D. LXXXV.

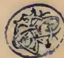

FR. IVRETVS P. PITHOEO VC. S.

D ita natura comparatum est (Pithœe clariss.) vt parētum & liberorum similitudo magna sit. Nec enim liberi ore solo faciem suorum exscribunt, sed sæpius etiam statum & conditionem proximè imitantur. Eadem ratio scriptorum videri potest, cùm libri sint liberi veriores, prolésque animi longè certior. Nonnullis enim accidit auctoribus, vt cùm odiis ac iniuriis aliorum vexarentur, simul in eorum scripta sæuitum fuerit, vt in suppliciis liberorum pietas patris torqueretur. Id autem cùm plurimorum exemplis confirmari possit, si tamen vnius Iuonis testimonio clarescat, satis erit, opinor. Et vellem ne tam inclementer Iuo exceptus fuisset, nec id claresceret. Ille quamdiu Pontifex Carnotensis, quia peccaret nihil, mul-

tis multa peccare visus: Ideò multorum expertus iniurias. Est enim preciũ virtutis, bene cùm feceris, malè audire. quare tot insidiis circumuẽtum constat, vt tandem Vicecomitis Carnotensis scelere in carcerem coniectus sit, tam dura conditione vt inedia conficeretur. Digno sanè Antistite indigna contumelia. Sed in scelere indignissimo dignius Iuonis factum, qui cùm intelligeret primates viros Vrbis aduersus Vicecomitẽ decertaturos, vt fracto carcere suũ sibi antistitem redderent, monuit furorem deponerent. nec enim se armis sedem recuperare velle, quam armis assecutus non fuerat. At ille tandem vinculis solutus dicitur. Quas ergo scripsit epistolas similem exitũ sortitas arbitror. Nimirum negligẽtia hominum diutissimè tenebris detentæ nullis vsibus profuerũt, quàm vt blattas pascerent: blattas inquam cariosos hostes musarum, librorum pestem incurabilem, à quibus respublica litteraria maiorem cladem quàm Romana bello Cannẽsi senserit. Sed quæ humanitas, dicã potiùs, immanitas sæuire in auctoris libros innocentes? Credo factum, quòd Iuo superstes, cùm malis Principum & nobilium aliquot moribus aduersaretur, grauibus iniuriis acceptus est. quoniam inuidi calumniarentur, Iuonẽ repugnando

imminuere maiestatem Principum. Itaque hi etiam libri, hi inquam Iuonis liberi, in quibus hæreditariæ voluntatis imago reuiuisceret, in legẽ Iuliam maiestatis inciderunt, & paterni supplicij exemplo pædore sitúque carceris damnati fuerunt. Verùm ciuili prudẽtia, vincula insontibus cõstituta nõ sunt, & perpetuis pœnis carcerum reos atteri iura vetant. Ergo non malè me facturum credidi, si pignora optimi Episcopi in lucem ederem, quoniam veterum libros deamare non tam sit voluptas quàm religio. Quanquam scio quo fastidio delicatuli posteriorum temporum scriptores auersentur, in quibus iudicant naturam lolium potiùs quàm lilium educasse. Verùm venena quædam salutaria sunt, & studiosis auidísque quod vetustum est, satis venustum est. Nam ex his epistolis Iuonianis multa erui possunt, quæ ad historiam illius ætatis pertineant. Vt enim attingam pauca de plurimis, quale illud est quod ad Paschalem summum Pontificem scribens conqueritur legatos Cardinales in Galliam sæpè missos, qui quærerent sua tantùm non quæ Christi, non quæ ecclesiæ; qui culicem excolantes & camelum glutiẽtes, rutam & cyminum decimare, grauiora legis prætermittere solebant? Erat Iuo, (vt ex his

Epist. 44. constat epistolis) Romanæ sedis assertor acerri-
& 68. mus, déque integra eius fama valdè sollicitus, vt properea varias apud suos contumelias pertulerit. Sed tacere non poterat quod in ore erat omni populo, ne dissimulando commune crimen faceret. Neque verò minùs animaduersione digna sunt quæ de corrupto ecclesiarum Galliæ st-tu refert, quæ sceleratis factionibus ita vexabantur, vt turbatæ fierent ludibria ventis.
Epist. 56. Quā enim propudiosum est quod hîc legimus,
44. 181. Neophytos, illiteratos, aleatores, succubos, & publicorum adulteriorum infamia tanquam stigmate compunctos, Episcopalibus infulis ex-
Epist. 67. ornatos? Id mirarer, nisi vitia præterita vitiis præ-
& 68. sentibus collata virtutes viderentur. Iam enim (vtinam veritas ista mendax esset) ludus est sacrilegiis sacra demereri, & salutem ecclesiæ manibus eorum credere qui suam primi neglexerūt. Denique tunc temporis adeo omnia in per-
Epist. 65. niciem ruebant, vt Iuo fateatur bonos Antistites ruinis morum reficiendis dare operam non potuisse: coactos tantùm sibi precio gratiam ac patrocinium potentioris aucupari, cuius turpissimis nundinis vtcunque se honestè defenderent. Hæc tamen flagitia cùm Iuo videret, summoperè laborauit ecclesiæ honorem sartum tectum

tueri. Sed si de ecclesia tam sollicitus erat, non minùs de splendore regni famáque publica anxius vixit. Sciebat enim quod elegãter ab Optata Mileuitano dictum est, ecclesiam in republica esse, & idoneum Episcopum tam votis & suppliciis quàm vigilando & agendo auxilia quærere. Huiusce rei testes laudabo epistolas, quibus de nuptiis illicitis Philippi Regis & Bertredæ agitur, quibus cùm multi Antistites adulatorum ritu blandirentur, nunquam tamen Iuo probare voluit. Maluit enim sibi suam constare consciẽtiam, quàm dubiam Principis amicitiam, cuius infensissimum animum toto decennio se sustinuisse commemorat. Quale enim illud elogiũ? Faciat Rex (ait) quantum libuerit. Includat, excludat, proscribat. Inspirante Dei gratia & prosequente decreui pati pro lege Dei mei, nec vlla ratione cogente volo ei consentaneus in culpa fieri, qui nolo conscius esse in pœna. Testis est epistola ad Hugonem Trecensium Comitem emissa, qua coniugium Regis & filiæ Bonifacij Marchionis dissuadet, quia legitimo sanguine non esset edita, ne fortè liliorum candor vepribus istis admixtus denigresceret ac sordesceret. Et verò amor in Principe legitimis ac puris facibus semper accendi debet, spirare maiestatem

Epist. 109.

Epist. 166.

Epist. 100.

Epist. 88.

imperij, & dignum ſibi metari hoſpitium. Nam turpe eſt Principis amorem (qui non niſi ingenuus eſse debet) in ſeruilem conditionem degenerare, vt illum ſuis natalibus reſtitui oporteat. Neque poſſum non exoſculari libertatem ac candidos mores huius cordati Epiſcopi, à quo cùm Rex Ludouicus per litteras ridiculè peteret duo paria pellium catinarum, prudenter reſcripſit, eiuſmodi ludicra, inepta & puerilia, ab Epiſcopo minimè aulico, minimè mimico poſtulari non decere, additóque elogio monuit, vt in poſterum ab his petitionibus ſibi temperaret, niſi vellet formula excidere. Hæc dum lego, agnoſcere mihi videor veſtigia quædam priſcæ libertatis, & ſacroſanctæ auctoritatis eccleſiaſticæ, cùm ſacerdotes nemini magis quàm ſibi Cenſorum partes incumbere iudicarent. Talis olim Ambroſius, qui Theodoſium & quæ à Prætoribus minùs rectè gerebantur, acriter coarguit. Dignus profectò Ambroſius vel vno illo facto, quem cœlites poſcerent vt ambroſia ſua paſcerent. Nimirum malebant illi martyriis quàm aulæ fumis creſcere. Quòd ſi nunquam defuiſſent Ambroſij, puto, nec Theodoſij defuturi erant. Sed vereor, ne poſtremis temporibus

Epiſt. 72.

ribus

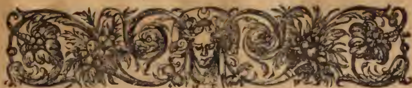
ribus multi Antiſtites auſi non fuerint vti hac libertate reprehendendi : quòd timerent ne dicta ſua factis deficientibus erubeſcerent. Adde quòd ſæpè id accidit, vt libertatem ac imperium ſimul miſceri mali non ſuſtineant, qui priuatis voluptatibus affixi vel commodis, velificante nequitia ſecum ad illos infamiæ ſcopulos Principes trahunt, apud quos naufragium patiantur. Verùm his de myſteriis apud te agere (Pithœe clariſs.) quid aliud quàm ſus Mineruam? ad Iuonem igitur huius egreſſionis auctorem redeo, quem hodie luci redditum tuis auſpiciis, gratulari æquum eſt. Niſi enim optimi tui exemplaris veteris benignè copiam feciſſes (quod integrius membranis noſtris fuit) latitaret adhuc lacer & ſepultus. Itaque bona fide deſcriptum & emendatum Codicem ad te refero. Fatum tuum illud eſt (Pithœe) vt bono publico natus Rempublicam litterariam cotidie exornes & adaugeas, vtque difficilius à tam præclaro benemerendi ſtudio, quàm ſol à curſu auerti poſſis. Debemus tibi multa egregia veterum monumenta, nec nos ſolùm, ſed ipſimet etiam veteres ſe ferè totos tibi debent, quos niſi ſingulari tua diligentia è ſepulchris in vitam reduxiſſes, illi qui vixerãt, nunquã vixiſſent. Id honeſtiſſimũ ſtudiũ in te

mirarer, nisi meminissem plurimis te abundare virtutibus, qui sic ames alienas. Haue Pithoee clariss. corculum & deliciæ Musarum, vt omnes boni & docti tecum semper haueant. Nam si quid humanitus tibi contigerit (quod nunquam Dij sinant) non Pithœo, sed Pythio, imò verò Pythio & Pithœo simul carebimus. Bene vale V C.

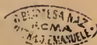
INCIPIVNT CAPITVLA
Libri Epistolarvm Ivonis Episcopi Carnotensis.

ccxlviii.

Huius Indicis finis.

TESTIMONIA VETERVM DE IVONE CARNOTENSI EPISCOPO.

S. Hildebertus Cenomanensis primùm Pontifex, demum verò Turonensis Archiepiscopus, ad quem extant Iuonis epistolæ.
Epist. 26.

ABSENTIA mariti laboriosior tibi cura cõsulatus incubuit. Ea non magis animo quàm corpore ad diuersa te demigrare compellit. Incertus igitur vbi locorum te inuenirem, certus autem quòd honestatis obsequia vbique inuenirem apud te, domi residens, ad dominam litteras dedi, quarum summa hæc est. Episcopo Carnotensi conductum, sicut fertur, prouidisti ad cõcilium profecturo: quod si ita est, præfatæ gratiæ beneficium mihi communices, exoro.

Ex epist. 39. quam scripsit ad Clerum vniuersum, cùm in carcerem detrusus esset ab Huberto Comite, nec Episcopi Carnotensis preces atque etiam anathema et profecissent.

IN turre Cenomanensi Comes Rotrocus tenebatur in vinculis. mater Comitis in osculo me suscepit, applausit testamẽto, gratias agens quòd gratia Comitis accessissem. Eadem die initum est aduersum me consilium, in crastinum iniectę manus: in me iteratam diceres Christi traditionem. Quinta enim feria

Retroci Comitis mentio fit ab Iuone epi. 192. 193. 194. 197. & 219.

in osculo sum susceptus, sexta feria tanquam cum Christo iturus ad crucem,contumeliosè captus sum, & positus in custodia publica. Diuiserunt etiam sibi vestimenta mea, equis iam inter eos distributis, qui gratis ad facinus discurrunt, ad honestum nec precio. Porrò in illo castello in quo hæc acta sunt,Carnotensis erat Episcopus,venerandæ vir auctoritatis: sed apud sceleris auctores sine auctoritate fuit auctoritas. Is in spiritu contrito Hubertum conueniens (hoc enim Pharisæorum Principi nomen est)primo blanditus illi bestiæ : sed bestia rationem non admittit. Dehinc illum sacrilegij liberè arguit, obsecrauit opportunè, importunè increpauit. Postremò tradidit eum Satanæ in interitum carnis, anathematis vinculo quo debuit alligatum.

Ex epistola 60. vbi Monachos quosdam obiurgat, quòd Carnotensem Episcopum hospitio non exceperant specie paupertatis.

ERRASTIS & vos foris,cū fores vestras Carnotensi Episcopo clausistis,cùm exclusistis Christum Iesu Christi: obliti pariter bonum hospitalitatis & præmium. Hunc & per vos via transire coëgerat, & apud vos temporis articulus hospitari, nox imminens,& aëris intemperies Pontificem hospitio instare perurgebant. In castello nullus ad quem Præsul honestè declinaret. His anxietatibus homo Dei circumuētus,ante vestras fores frustrà sedit,frustrà clamauit:Exclusus est enim,qui vt diuerteret ad vos non inuitandus tantùm fuit,sed etiam trahendus. Exclusus ille est,in quo si Christum dubitatis exclusum, vel non legistis, vel neglexistis illud Christi: Qui vos spernit, me spernit. Fortasse paupertate repulsam excusatis, sed non modicum auri circa altare rutilabat,sed plurimum resplendebat argenti,sed supererant ornamenta, quæ meliùs exponerentur ad vsuram quàm Præsul ad imbrem.

In vno vet. cod. legitur. vel non legistis, vel nō intellexistis illud.

Sigebertus

Sigebertus in Chronico sub ann. 1078.

AB hoc tempore cœpit reflorere in ecclesia beati Quintini Beluacensi canonicus ordo: primùm ab apostolis, postea à beato Augustino episcopo regulariter institutus, sub magistro Iuone venerabili eiusdem ecclesiæ præposito, postea Carnotensium episcopo.

Idem sub ann. 1092.

DOMINVS Iuo Sancti Quintini Beluacensis præpositus à Papa Vrbano consecratus, fit Carnotensis episcopus.

In supplemento Sigeberti sub ann. 1114.

POST Iuonem qui vita atque doctrina sua Carnotensem ecclesiam illustrauit, quique inter cætera opera sua illud volumen quod Decreta Iuonis dicunt, vtiliter compilauit, Gaufridus vitæ merito ac prudentia venerabilis, Carnotensem ecclesiam rexit.

Aimoinus, de gestis Francorum lib. v. cap. 50. quē locum integrum propono, quia maximè faciat ad interpretationem epistolæ Iuonis 70. vbi de consecratione Ludouici Regis agitur.

LVDOVICVS autem præfati Regis Philippi filius, quoniam in adolescentia ecclesiæ amicitiam liberali defensione promeruerat, pauperum & orphanorum causam sustentauerat, tyrannos potenti virtute perdomuerat, Deo annuente ad regni fastigia sicut bonorum voto adsciscitur, sic malorum & impiorum votiua machinatione si fieri posset excluderetur. Consulti ergo proceres & potissimùm dictante venerabili & sapientissimo Iuone Carnotensi episcopo, vt ad refellendam impiorum machinationem citissimè Aurelianos conueniant, eiúsque exaltationi operam dare maturè festinent. Senonensis igitur Archiepiscopus Daimbertus inuitatus cum comprouincialibus, videlicet Vvalone Parisiensi Episcopo, Manasse Meldensi, Ioanne Aurelianensi, Iuone Carnotensi, Hugone Niuernensi, Humbaldo Altissiodorensi accessit. Qui in die inuentionis sancti Protomartyris sacratissimæ vnctionis liquore delibutum Regem, & mis-

ſas gratiarum agens, abiectóque ſæcularis militiæ gladio, eccleſiaſtico ad vindictam malefactorum eum accingens, diademate regni gratanter coronauit, necnon & ſceptrum & virgam, & per hæc eccleſiarum & pauperum defenſionem, & quæcunque regni inſignia approbante clero & populo deuotiſſimè contradidit. Necdum poſt celebrationem diuinorum feſtiuas depoſuerat exuuias, cùm ſubitò mali nuntij baiulatores à Remenſi eccleſia adſiſtunt litteras contradictorias deferentes, & auctoritate apoſtolica, ſi tempeſtiuè veniſſent, ne regia fieret vnctio interminantes. Dicebant ſiquidem primæ Regis coronę primitias ad ius Remenſis eccleſiæ pertinere, & à primo Rege Francorum, quem baptizauit beatus Remigius, Clodouæo hanc prærogatiuam illibatam & inconuulſam obtinere. ſi quis eam temerario auſu violare tentauerit, anathemati perpetuo ſubiacere. Ea ſiquidem occaſione Archiepiſcopo ſuo venerabili & emerito viro Viridi Rodulfo, qui Domini Regis, eò quod abſque eius aſſenſu electus & intronizatus fuerat, ſede Remenſi grauiſſimas & periculoſas incurrerat inimicitias, pacem impetrare, aut Regem non coronari ſperabant. qui quia intempeſtiuè venerunt, ibi muti, ad propria loquaces redierunt, aut ſi quid dixerunt, nihil tamen vtile retulerunt.

Andreas vetus ſcriptor lib. 3. hiſtoriæ Francorum ad P. Atrebatenſis eccleſiæ Epiſcopum.

ANNO Domini M. C. IX. Epiſcopi qui ad exequias Philippi Regis conuenerant, poſt exequias ſtatim Aurelianis conuenerunt, & propter turbatores regni, ſalubri accepto conſilio, Ludouicum iuuenem, religionis amatorem, moribus manſuetum, armis ſtrenuum, bello acerrimum, in die Inuentionis protomartyris Stephani, in Regem vnxerunt, ante altare ſanctę Crucis, & coronam regni capiti eius impoſuerunt Daimbertus Senonenſis Archiepiſcopus, Iuo Carnotenſis, Ioannes Aurelianenſis, Hubertus Siluanectenſis, Vvalo Pariſienſis, Manaſſes Meldenſis, Hugo Niuernenſis Epiſcopi, & epiſcopus Antiſiodorenſis.

Tritemius Abbas libro de scriptoribus ecclesiasticis.

IVo Episcopus Carnotensis ex Præposito sancti Quintini Beluacensis, ordinis canonicorum regularium diui patris Augustini, vir in diuinis scripturis exercitatus, & canonum sanctorum Patrum ac generalium conciliorum cautissimus interpres, nec minùs sanctitate quàm scientia reuerendus, ordinem suum diu collapsum magnificè reformauit. Scripsit post Burchardum Vvormaciensem Episcopum ex canonibus sanctorum compendiosum Decretum, quo ante Gratiani tempora vtebantur Iuristæ, quod prænotauit Pannoniam, lib. x. Epistolarum ad diuersos lib. 1. & alia quædam. Claruit sub Henrico quarto anno Domini M. X C.

Ex alijs quæ Iuo scripsit hæc reperimus, de Ecclesiasticis sacramentis ac officijs, & præcipuis per annum festis Sermones xxi. De regibus Francorum breue Chronicon quod Epistolis subiecimus ex P. Massoni I C. libro. Extat & Iuonis Epitaphium in veteri quadam membrana D. B. Brissonij huiusmodi.

Mente, manu, lingua, doctrina, corporis vsu,
Prudens, munificus, affabilis, vtilis, insons,
Firma columna domus Domini, quam iure salubri
Fouit, muniuit, instruxit, iugiter auxit,
Consilio, scriptis, quo viueret ordine, rebus:
Cuius opem gratis æger, rem sensit egenus,
Istius vrbis apex, memorandus Episcopus Iuo
Hac situs expectat aduentum Iudicis vrna.

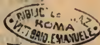
SVMMA PRIVILEGII.

HEnrici III. Galliarum & Poloniæ Regis priuilegio sancitũ est, ne quis Typographus imprimere, neu quis Bibliopola diuendere audeat ante quinquennium Iuonis Carnotẽsis Episcopi Epistolas latinas vel gallicas, præter Sebastianũ Niuelliũ, cuius impensis & diligẽtia hæ accuratissimè exscriptæ fuerũt & collatæ cum veteribus codicibus, multísque in locis à doctissimis eruditissimísq; viris illustratæ & restitutæ. Qui secus fecerit, libris & pœna in sanctione ęstimata mulctabitur, vt fusiùs regio diplomate continetur: Dato Parisiis 24. Mart. anno 1578. subsignato per Regem, BRVLART. posteáque senatusconsulto Parisiensi comprobato, 17. Iunij, eodem anno 1578.

DV TILLET.

Impressæ fuerunt 6. Kal. Decemb. 1584.

IVONIS EPISCOPI CARNOTENSIS EPISTOLÆ.

VRBANVS EPISCOPVS, SERVVS seruorum Dei dilectis in Christo filiis, clero ac populo Carnotensi Salutem & Apostolicam benedictionem. I.

NOs quidem tum pro beatæ Mariæ semper Virginis deuotione ac reuerentia, tum pro nostri officij debito, Ecclesiæ vestræ dilectionem, protectionem, & curam specialius impendentes, eiúsque labores diuturnos quos à Gaufrido quondam Episcopo passa est propensiore animo perpendentes, rei veritate diutius atque diligentius pertractata, largiẽte Domino iustitiæ satisfecimus. Bonam itaque animi vestri voluntatem preuenientes ac subsequentes, venerabilem virum Iuonem presbyterum, quem Gaufrido per nos deposito catholicè atque canonicè secundùm nostra monita elegistis, ne quod vlterius hâc in re

Iuo à pontifice Rom. consecratus commendatur clero & populo Carnotensi.

Gaufridus Episcopus depositus.

impedimentum vestra Ecclesia pateretur, sine moræ longioris obstaculo consecrauimus. Nunc eum ad vos remittentes tanquam beati Petri manibus consecratum, beati Petri vice vos rogamus & obsecramus, quatinus eum benignè suscipientes, debita, vt pastoris veri membrum, obedientia honoretis, debita sollicitudine quæ vobis annunciauerit obseruetis: & vt ipse Deo placere, & cũ pro vestris valeat excessibus dignè intercedẽdo placare, vos quoque placere Deo totis conaminibus procurate. Si enim placere Deo studueritis, pastorẽ proculdubio Deo placẽtẽ habebitis: nos quoque in vestris opportunitatibus ad exaudiẽdũ paratos inuenietis. Porrò de Gaufrido, qui sine cõditione omni nostris in manibus Episcopatũ reddidit, indignum se patenter agnoscens, præcepimus & præcipimus ne quis ei vllo modo ad Episcopatum reinuadendum vel infestandum assensum accommodare præsumat. aliàs & ipsum & ipsius fautores excommunicationi subiacere censemus. Obedientes verò monitis nostris gratia diuina custodiat. Data Capuæ viij. kal. Decemb.

Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei R. Senonensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. 2.

Richerium intelligit, vt constat ex epi. 8.j. quæ cum hac cõiungenda est.

Iuo Episcopus Carnotẽsis cõmẽdatur Senonẽsi Archiepiscopo.

QVANTAS pro Gaufrido quondam Episcopo Carnotensis Ecclesia molestias sustinuerit, quãtæ ad Apostolicam sedem querelę perlatæ fuerint, dilectionis tuæ strenuitas recognoscit. Tandem rei veritate diligentius perquisita, largiente Domino iustitiæ

ſatiſfecimus,& ab ipſo in noſtris manibus ſine cuiuſlibet tenore cõditionis Epiſcopatus refutatus eſt. Tunc ad tuam fraternitatem ſcripta direximus rei geſtæ ordinem indicantes, & vt tuum Carnotenſibus ad eligẽdum & conſecrandum antiſtitem auxilium cõtribueres flagitantes. Noſtra itaque fulti licentia Carnotenſes venerabilem presbyterum Iuonem canonico ordine in Epiſcopum elegerunt. Cùm autem à te conſecrationis gratiã pro more Eccleſiæ petiuiſſent, tua ei fraternitas manum imponere recuſauit. Ad nos igitur ipſis venientibus & conſecrationis eiuſdem gratiam deposcentibus, nos qui viri religionem iamdudum noueramus, & eius eligendi licẽtiam dederamus, petitioni iuſtæ deeſſe nequiuimus. Conſecratum ergo eum ſalua Eccleſiæ tuę obedientia remittentes, dilectionis tuæ dulcedinẽ poſtulamus: vt omni litis fomite conſopito, benignitate eum debita complectaris, & ad Eccleſiæ regimen auxilium tuum ei largiaris. Porrò Gaufridum ſi Epiſcopatum inuadere aut Eccleſiam infeſtare tentauerit, ipſum ipſiúſque fautores anathemati ſubiacere decreuimus. Data Capuæ vij. kal. Dec.

Conſecrandi Epiſcopi Carnotenſis ius, penes Archiepiſcopũ Senonenſem fuit. vide ℑ. epiſt. 8. quæ cum hac eſt coniungẽda.

Edictum quod dat Pontifex Epiſcopo cui benedicit. 3.

In alio vet. lib. legitur, dictũ quod.

QVONIAM vt credimus diuino te nutu vocante, clerus & populus ciuitatis illius vnanimiter elegerunt rectorem, & ad nos vſque perducentes petierunt conſecrari Epiſcopum, & ideò Deo annuente per manus noſtræ impoſitionem Epiſcopus conſecratus

es, amodò frater cariſſime ſcias te maximum pondus ſuſcepiſſe laboris, quod eſt ſarcina regiminis animarũ, & commodis deſeruire multorum, omniúmque fieri minimum atque miniſtrum, & pro credito tibi talento in die diuini examinis rationẽ redditurum. Nam ſi

Marci cap. 1. Matth. cap. 20.

Saluator noſter dixit: non veni miniſtrari, ſed miniſtrare, & animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, quanto magis nos deſidioſi ſerui ſummi patrisfamiliàs debemus maximo ſudore incumbere, oues dominicas nobis à ſummo paſtore conſignatas ad ouile dominicum ſuffragante diuina gratia abſque morbo vel macula perducere? Exhortamur itaque dilectionem tuam, vt fidem quam in exordio tuæ conſecrationis breuiter lucidéque digeſſimus, illibatam & inuiolabilem cuſtodias: quia fides eſt fundamentum omnium virtutũ. Scimus autem quòd ab infantia ſacris es litteris eruditus, & Canonum inſtitutis edoctus: attamen breuiter ad te noſter dirigendus eſt ſermo. Nullus te fauor extollat, nulla aduerſitas atterat, id eſt, nec in proſperis cor tuum eleuetur, nec in aduerſis in aliquo deiiciatur: ſed omnia & in omnibus cautè & cum diſcretione agere te volumus, vt abſque reprehenſione ab omnibus viuere comproberis. Sancta Trinitas fraternitatem tuã ſua protectione incolumẽ cuſtodiat: vt dum tali moderamine in Domino noſtro onus quod ſuſcepiſti peregeris, in die æternæ retributionis eo dicente

Lucæ cap. 19 Matth. cap. 25.

audire merearis: Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam: intra in gaudium domini tui.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensium Episcopus dilectissimo abbati maioris monasterij Bernardo, & qui tecum sunt fratribus in Domino salutem. 4.

QVONIAM summus pastor pastoris nomen habere nos voluit, & officium pastorale exercere præcepit, errabundis & languidis ouibus congruam medicinam prouidere nos conuenit: vt nec importuna instantia aliquam præfocemus, nec blandiente nobis desidia nostra negligenter aliquam perire permittamus: ne ocium nostrum negociis secularibus præponamus, quominus parturienti Ecclesiæ debitũ ministerium persoluamus. Licet enim in amplexus speciosæ Rachel intendat labor militiæ nostræ, spe tamen prolis numerosioris, amplexus Liæ nobis est tolerandus: quia cùm illa plus videat, ista plus fructificat: & cùm illi visio sua sit iocundissima, huius actio multis est necessaria: & vt euidentius dicam, cùm in illa penè sit dilectio Dei, in hac manifesta est etiã dilectio proximi. Cuius dilectionis sequacibus suis insinuãdæ formã, protulit mediator Dei & hominum, qui non solũ pro nobis de secreto suo ad publicum nostrũ prodiit, sed etiã carnem assumptam flagellis, colaphis, sputis, ac demum morti crucis addixit. Quid? quid hoc facto summus pastor nobis insinuat, nisi vt nos dicti pastoris oues erroneas ad custodiam nostram pertinentes per deuia quæque & aspera fugientes indeficienti caritate consectemur, vt ad gregem reportentur, licet in sequendo vepribus conscindamur, crebris spinarum

De abbate, qui Ecclesiã suam reliquerat.

Gen. cap. 30.

aculeis cruentemur? Quod quia prudentiam vestram latere non ignoro, nescio vtrum patientiam vestram vel negligentiam quantum fas est ex caritatis affectu reprehendo, quòd cõtra instituta maiorum quosdam fratres semel à nobis ad custodiam animarum dimissos apud vos detinetis, in quibus nostrã & illorum famam lædi permittitis, & morbis ouium illis cõmissarũ nullam medicinæ curã præparatis. vnde vt interim de cæteris sileam, rogando moneo, monendo rogo fraternitatem vestram, vt omni occasione remota vsque ad præsens caput ieiunij transmittatis mihi Domnum Gauterium quondam monasterij Bonæ vallis abbatem, quatinus audita ab eo suę discessionis causa, solutio eius si probanda est, à vobis approbetur; vel si approbanda non est, consilio & auxilio cooperatorum nostrorum in officio & loco suo plenissimè reformetur.

Iuo Dei gratia Carnotensium humilis Episcopus Adelæ nobili Comitissæ recta in Christo sapere. 5.

Quòd hi qui sunt in causa, de suo coniugio cessent à cõmixtione carnali.

REGIVS in excellentia vestra sanguis ex vtraque linea descendens, nobilitatem generis in oculis omnium manifestè commendat. Sed hanc apud religiosas mentes morum probitas & larga ad erogandum manus, quantum didici, vehementer exuperat. vnde miror qua ratione consobrinam vestrã Adalaidem sicut vos ipsam amare dicatis, cuius adulterinos cum Gulielmo cõplexus vel defendere, vel protelare tanto studio laboratis, nec saluti vestræ vel illorum sa-

tis commodè prouidetis: neque quantum periculum, vel quanta infamia mihi super hoc immineat, aliquatenus præcauetis. Quomodo enim gladius spiritus in ore meo positus ferire audebit longè positos simili contagione pollutos, qui tangere non audebit vel dissimulabit iuxta se positos? nonne dicturi sunt mihi illud euangelicum: Eiice primùm trabem de oculo tuo, Matth.cap.7. vt postea videas festucam in nostro? Hanc porrò me habere tolerantiã terribiliter Apostolus vetat de huiusmodi scelerum patratoribus dicens: Quoniam qui Roman.1. talia agunt, digni sunt morte, nec solùm qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus. Consentiẽtes autem beatus Ambrosius dissimulantes vocat, vel defendentes. Ambrosius in episto. Pauli ad Romanos, cap. 1. in fine. Qua de re obnixè peto, vt nõ indignetur aduersum me vestra sublimitas: quoniam testis mihi est ille, cui nuda est abyssus humanæ conscientię, me hoc non arripuisse causa maliuolentiæ meæ vel alienæ, sed solo rigore & amore iustitiæ, in tantum vt si aliter fieri non possit, malim hominum incurrere maliuolentiam, quàm legem Dei mei relinquere. Quadam tamen conditione condescendam petitione vestræ, si vterque iurauerit quòd ante finitam causam à carnali coniunctione se immunes custodiant: alioqui satagendum Ioan.11. est mihi, vt mortuum iam quatriduanum longè latéque fœtentem crebra admonitione de inferno inferiori Psalm.85. valeam euocare.

Iuo Dei gratia quamuis indignus Carnotensium Episcopus, Gerardo dilecto sibi in Christo salutem. 6.

Quòd Episcopus suos & populi mores debet componere.

APICES tuę caritatis in me nuncios, per pręsentiũ latorem nuper accepi, quibus quæ mihi pax apud vicinos, quæ gratia apud principes diligenter inquisisti. Instrumentum etiam niuei candoris ad ordinandos capillos in id ipsum caritatis signum transmisisti. Quod cùm mihi placeat in suo genere quantum huiusmodi placere debent propter exteriorem pulchritudinem, vehementius tamen placet propter pulchri sacramenti interiorem celsitudinem. Nam cùm in capillis inordinati mores, vel inordinati populi quadam comparatione possint intelligi: credo prudẽtiam tuam munusculo hoc quasi quodam monitorio vigilantiam meam excitare, vt studeam inordinatos populorum mores diuersis exhortationum modis componere, atque habito discretionis moderamine ad debitum ordinem reuocare. Quid verò ipso instrumenti decore, quod longa lima & longa politura ad hunc candorem perductum est, significare videris, nisi vt castigem corpus meum & in seruitutem redigam, ne fortè cùm aliis prædicauerim, ipse reprobus fiam? Rogo itaque te per ipsa caritatis viscera, quæ visitare me dignata est, vt quomodo voluit aut valuit fraternitas tua, vt quomodo prædictis beneuolentiæ signis cogis nos habere memoriam tui frequentem, sic in orationibus tuis habeas frequentem memoriam nostri. Vestræ enim orationes quanto quietiores, tãto saniores. Nostræ verò & si non sauciæ, tamen propter instantes necessitudines, & secularium negociorum tumultus, sæpè sunt perturbatæ. Perturbationis verò meæ causas & si non nosti per experiẽtiam, nosti tamen per scientiam

Capillis inordinatis mores populi comparantur.

Orationes sanæ quæ sint, vide ĩ epist. 188. & 51.

tiam

tiã.Nã qui in modico flumine ad regendã modicã nauem prius nulla ratione præualebam,quomodo nunc quasi de portu tranquillitatis eductus, & in altitudinem maris deductus ad regendam tam ponderosam támque naufragosam nauem sufficiam? Quòd si meruissem pręsentiam tuã, sicut Lugduni te rogaueram, per prudentiam consilij tui, & per gratiam quam habes in oculis ciuium nostrorum, multa perfecisset diuina clementia, quæ attingere nedum auderet imbecillitas mea.Itaque pulsando insto,instando pulso: vt quęsita opportunitate nos tuæ visitationis consolatione lætifices, quod & saluti multorum proderit, & proposito tuæ sanctitatis non oberit. Prospera autem nostra & aduersa de quibus quęsisti,sic modificat medicinalis Dei sapientia, vt nec frangi permittat aduersitate,neque extolli prosperitate, quatinus dicere possimus cum Apostolo: fidelis Deus,qui non permittit nos tentari supra id quod possumus sustinere. Pauci tamen calcaneum meum obseruant:Sed Domino miserante plures sunt,qui matutini exitus & vespere lætificari desiderant. Pædagogus ille ab officio pastoris & nomine procul pulsus, iam non habet vnde lac & lanas ouiũ perditarũ diripiat, præterquã quòd in Normãnia præposituram quandam Ecclesiæ nostræ, auxilio insulsi Comitis terræ illius sibi vsurpat & deuastat. Vale.

1.Cor.10. Psal.41. Psal.64.

Iuo Dei gratia Carnotensium humilis Episcopus Roscelino non plus sapere quàm oportet sapere,sed sapere ad sobrietatem. 7.

SI esses ouis centesima in deserto perdita, sed gregi iam reddita, sicut exarserat in te zelus meus, quamdiu te intellexi auersum & aduersum, sic requiesceret in te spiritus meus, si te cognoscerem ad doctrinam sanam conuersum & reuersum. Sed quia scio te post cōcilium Suessionense in auribus quorundam quos mecum bene nosti, pristinam sententiam tuam clandestinis disputationibus studiosissimè defendisse, & eādem quam abiuraueras, & alias non minùs insanas persuadere voluisse, nō potest intrare in cor meum quòd adhuc fidem tuam correxeris, quòd mores in melius cōmutaueris. Si ergo ex hac occasione te adflixit, & rebus tuis nudauit quorundam violentorum rapax auaritia, non hoc ex se secuta iniusta eorum violentia, sed iusta & correctioni tuæ consulens Dei sapientia, faciēs etiam per malos quāuis nescientes bona sua: cuius vestē scindere conabaris rationibus humanis armata, sed tamen infœcunda facundia. Cū verò multis exemplis ethnici tractatoris veram constet esse sententiam:

al. ethici. Horatius.

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem
Testa diu:---

non tamen propter me timerem vel horrerem præsentiam tuam, de te sperās meliora & saluti viciniora. Sed quidam ciues nostri ad cognoscendam vitam alienam curiosi, quamuis ad corrigendam suam desidiosi, te quidem odibilem, me verò propter te suspectum haberēt, & audito nomine tuo & pristina conuersatione tua, more suo subitò ad lapides conuolarent, & lapidū aggere obrutum præfocarent. Interim igitur consulo tibi, vt assumpta patientia beati Iob, quamuis longè

impar,cum eo tamen dicas: Sustinebo iram Dei, quoniam merui,donec iustificet causam meam. Testificor enim tibi, si conuersus ingemueris, & in simplicitate fidei degere volens à vanitate carnalis sensus tui detumueris, non deerunt tibi verba diuinæ consolationis:& mater Ecclesia, quæ deuium exasperauit paterna seueritate,correctum assumet materna pietate. Restat igitur vt palinodiam scribas, & recantatis opprobriis vestem Domini tui,quam publicè scindebas, publicè resarcias, quatinus sicut multis exemplum erroris fuisti,sic de cætero fias exemplum correctionis. Sic enim bono odore præcedente, & pristinum fœtorem consumente, & à nobis, & ab aliis diligi & coli,& beneficiis poteris ampliari.

Richerio Dei gratiâ Senonensi Archiepiscopo, Iuo per eandem gratiam Petri manibus Ecclesiæ Carnotensi consecratus & delegatus Episcopus, à Romanæ Ecclesiæ pace non discedere, & si quid aliter sapuit, valde velociter resipiscere. 8.

LITTERAS contumeliosas & amaritudinis plenas sigillo vestro signatas,& nomine vestro titulatas, à quibusdam clericis nuper accepi: in quibus primò depressionem meam & falsas criminum obiectiones in me factas, postremò sedis Apostolicæ maiestatem non leuiter læsam vehementer indolui. Cùm enim vt pacem mecum haberetis, & in filium susciperetis Apostolica auctoritate fuissetis commonitus, nec vt

De contradictione Senonensis Archiepiscopi.

Intelligit epistolam 2. 3. quæ est Vrbani pont. max. ad hunc Richerium scripta.

fratrem ſalutaſtis me in litteris illis, nec vt coëpiſcopum, qui nullum vobis coëpiſcopi adiutorium, vel filij denegaui obſequium. Cur igitur alienigenam ad iudicium vocatis, cur obedientiæ vinculis aſtringitis, quē nec ſuffraganeum nec collegam eſſe cognoſcitis? Huic iniuriæ meæ grauiorem ſuperadditis, quòd demembratorem metropolitanę ſedis non aptè ſatis appellatis. Nam cùm ramus aridus, qui in radice arboris matris nunquam coaluit, nec in ſe virēs fructum fecit, magni cultoris manu exciſus eſſet, eadem manus quæ ramum præmortuum excidit, me non ad demembrationem, ſed ad ſupplendum locum indemortui, eidem arbori quantum in ſe erat inſeruit, quæ hoc & cum aliqua ſpe fructus & ſine vulnere matris arboris poſſe fieri exiſtimauit. Cui ergo ſine veſtra contradictione licuit quod nolebat excidere, quæ ratio impedit, vt ei non liceat quod profuturum ſperabat inſerere? Dicitis enim in litteris illis me ſedem inuaſiſſe Gaufridi coëpiſcopi veſtri, in quo manifeſtè contra ſedem apoſtolicam caput erigitis: dum quod illa ædificat, vos quantum in vobis eſt deſtruitis; & quod illa deſtruxit, vos ædificare contenditis: cuius iudiciis & conſtitutionibus obuiare planè eſt hæreticæ prauitatis no-
„ tā incurrere: cùm ſcriptura dicat, hæreticum eſſe cō-
„ ſtat, qui Romanæ eccleſiæ non concordat. Præterea famæ veſtræ non benè conſulitis, qui caprum emiſſarium, cuius adulteria, fornicationes, periuria, proditiones, per omnem fermè Latinam eccleſiam publicatæ ſunt, qui pro his & aliis ſimilibus à ſede apoſtolica damnatus eſt, ita vt ſe purgare non valens virgam pa-

Gaufridum intelligit Epiſcopum, in cuius locum Iuonem ſubſtituit Vrbanus, epiſt. 2. ī. & epiſt. 12. j̄.

Ca. nolite. diſt. xi.

ſtoralem redderet & anulum, de quo apoſtolicum accepiſtis decretum in hæc verba: Quicunque Gaufri- « dum depoſitum deinceps iuuerit ad infeſtandum vel « reinuadendum Carnotenſem Epiſcopatum, excom- « municatum eum eſſe cenſemus: adhuc Epiſcopum « vocare, in Epiſcopum reformare contenditis: cuius malefacta defendere, quid eſt aliud niſi ſimilem damnationis ſententiam in ſe prouocare? Cùm enim ſecundum Apoſtolum ſatis ſit ad damnationem peccatis alienis conſentire, cur nō magis ſufficiet eandē fouere & defendere? neque enim in hoc protegit vos clypeus ignorantiæ, cùm hæc (ſicut dixi) nota ſint nō tantū eccleſiis Lugdunenſis Galliæ, ſed omnibus fermè eccleſiis Latinæ linguæ. Eſt & aliud in litteris, in quo euidētiſſimè & irreuerentiſſimè os veſtrum poſuiſtis in cælum, & lingua veſtra tranſiuit, cùm benedictionem per manus impoſitionem Papæ datam & Cardinalium Romanæ eccleſię, non ſimpliciter benedictionem, ſed qualemcumque hoſtili irriſione appellaſtis: cùm ad ipſam principaliter & generaliſſimè pertineat, tam metropolitanorum, quàm cæterorum Epiſcoporum conſecrationem cōfirmare vel infirmare; conſtitutiones veſtras & iudicia retractare, ſuas verò inconcuſſas detinere, & nullius inferioris iudicio retractandas vel corrigendas concedere. Sic enim de non infirmandis apoſtolicę ſedis iudiciis ſcribit papa Gelaſius in epiſtola Fauſto magiſtro directa, de iuſta depoſitione Aca- „ tij. Nobis opponunt canones, dum neſciunt quid lo- „ quātur. contra quos hoc ipſo venire ſe produnt, quòd „ primæ ſedi ſana rectáque ſuadenti parere diffugiunt.

Gelaſius I. Fauſto legato vide canones à Gratiano collectos ſub cauſa 9. q. 3.

» Ipsi sunt canones, qui appellationem totius ecclesiæ » ad huius sedis examen voluere deferri: ab ipsa verò » nusquam prorsus appellari debere sanxerunt, ac per » hoc illam de tota Ecclesia iudicare, ipsam ad nullius » commeare iudicium: nec de eius vnquam præceperũt » iudicio iudicari, sententiámq; illius constituerunt nõ » oportere dissolui, cuius potius sequenda decreta man- » dauerunt. Et paulò post: Qua traditione maiorum a- » postolicam sedem in iudicium vocant? Et item: Vi- » derint ergo si alios habent canones, quibus suas inep- » tias exsequantur. Cęterùm isti qui sacri, qui ecclesiasti- » ci, qui legitimi celebrantur, sedem apostolicã ad iudi- » cium vocare non possunt. Item Gregorius in epistola » de Aldrico Cenomanensi Episcopo ad Gallias dire- » cta: Nullus Aldricum iudicet, aut iudicare præsumat. » Sed si, quod absit, graue quid intolerãdũq; ei obiectũ » fuerit, nostra erit expectanda censura: vt nihil prius » de eo qui ad sinum sanctę Romanæ confugit ecclesię, » eiúsque implorat auxilium decernatur, quã ab eius ec- » clesiæ fuerit præceptum auctoritate, quæ vices suas ita » aliis impertiuit ecclesiis, vt sint in partem vocatæ solli- » citudinis, non in plenitudinem potestatis. Proinde di- » lectio vestra quorum deuotione gaudemus, iungat » curam suam dispositionibus nostris. Et post plura. Nec » pigeat fortè aut pudeat nostris obedire mandatis, aut apostolicæ sedis obsecundare præceptis: quæ humilibus dat gratiam, non superbis. Nam nulli fas est velle vel posse transgredi apostolicæ sedis præcepta, nec nostræ dispositionis ministerium, quod vestrã sequi oporteat caritatem. Sit ergo ruinæ suæ dolore prostra-

Hoc etiam ex Gelasio citat Nicolaus Papa, ad Michaelem Imperatorẽ vt est in can. patet. cap. 9. q. 3.

tus,quiſquis apoſtolicis voluerit contraire decretis: «
nec locum deinceps inter ſacerdotes habeat, ſed ex- «
torris à ſancto fiat miniſterio,nec de eius iudicio po- «
ſtea quiſque curam habeat. quoniam iam damnatus «
à ſancta & apoſtolica eccleſia, ac auctoritate, pro ſua «
inobedientia atque præſumptione à quoquam eſſe «
non dubitabitur. Inobedientem me quoque litteræ «
veſtræ non rectè accuſant, quia cùm obediturum me
paternitati veſtræ literæ Domni Papæ commendauerint, nulla à me paterna veſtra admonitio refutata eſt, quæ nec audita. Quod aliũde me expetiſſe benedictionem calumniamini, veritate teſte verum dicam, quòd nec epiſcopatum nec benedictionem epiſcopalem à vobis petij, nec ab aliquo. Sed cùm clericorum primò ingenio, poſteaviolentia regi fuiſſem pręſentatus, & inde cum virga paſtorali à rege mihi intruſa ad eccleſiam Carnotenſem adductus, cúmque clericis petentibus & pulſantibus nullum diem conſecrationis meæ velletis præfigere, interea cõſilium mihi fuit electioni eorum non omnimodè aſſenſum præbere, donec certus fierem & de Gaufridi depoſitione, & ſummi Põtificis voluntate: ad quem cùm perueniſſem, ad petitionem eccleſiæ Carnotenſis apoſtolica auctoritate ſum conſtrictus, & ita in Epiſcopum conſecratus. His & huiuſmodi tã rationibus quàm auctoritatibus munitus, licèt irritatus magis quàm canonicè vocatus, licèt tã in me quã in capite meo & veſtro, ſi tamẽ veſtro, iniuriã paſſus, tamen paratus ero tẽpore opportuno & loco tuto intra Senonenſem prouinciã vel etiã Stampis, ſi conductum tutum, comitem videlicet Stephanũ

Virga paſtoralis. 3. hac epiſt. 8.

ex parte domini noſtri Regis & veſtra propter circunſtantes inimicos habuero: paratus inquam ero vobis occurrere, & quantum ſalua reuerentia ſedis apoſtolicæ licuerit, obiectionibus veſtris reſpondere, ad cuius audientiam aliquando forſitan oportebit iſta referre. Pax Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat cor veſtrum & animam veſtram, vt obedientia veſtra prælatis veſtris exhibita, nos vobis obedientes exhibeat & deuotè ſubiectos.

Philippi Dei gratia magnifico Francorum Regi domino ſuo, Iuo humilis Carnotenſium Epiſcopus ab eo ſaluari qui dat ſalutem regibus. 9.

De iurgio quorundam Monachorum.

Hæc de re etiam agitur ab auctore infrà epiſt. 111.

CVM teſtem factorum meorum circumſpicio conſcientiam meam, vehementer admiror quòd nihil in me reperio, cur pia lenitas veſtra atque regia manſuetudo in tantam aduerſum me conuerſa ſit amaritudinem, vt à veſtra ſerenitate nullum audiam nuncium, nihil audiam niſi verbum aſperum. Quòd enim inter Beccenſes & Moliſmenſes monachos quãtulamcunque pacem pro tempore feci, nullam Beccẽſibus in hoc violentiam intuli. Sed abbas Beccenſis cognoſcens & erubeſcens inordinatam ſpoliationem factam Moliſmenſibus à quibuſdam neophitis monahis ſuis, multum me rogauit, vt vel pacem inter eos componerem, vel iuſtè inter eos decernerem. Sed ego propter reuerentiam veſtram iudicium interim diſtuli: & gratis oblata portione victualium ſuorum ab ipſo abbate, quæ Moliſmenſes repetebant, iurgia quæ

inter

inter eos erant, pro ipsius abbatis caritate mitigaui. Qua de re non decuit humilitati meæ succensere sublimitatem vestram. Quòd si ipsos spoliatores etiam ab inordinata inuasione desistere coëgissem, maiestatem tamen regiam nullatenus offendissem. Sicut enim est regiæ potestatis ciuilia iura seruare, & eorum transgressores debita pœna multare: sic Episcopalis officij est ecclesiasticas institutiones subditis seruandas imponere, & transgressores earum paterna seueritate ad debitum ordinem reuocare. Abscindantur itaque qui serenitatem vestram conturbant, quorum persuasionibus si adquieueritis, nec per vias iustitiæ incedetis, nec ad gaudia patriæ cælestis peruenire valebitis. Quicunque autem illi sunt, si conductũ bonum mihi & his qui mecum sunt miseritis, vt securi simus in eundo & redeundo, & apud vos morando, paratus sum in præsentia vestra omnibus æmulorum meorum obiectionibus respondere, & iniustas eorum calumnias irrefragabili ratione confutare. Nostis enim quãtos inimicos habeam pro iustitia maximè in patria ista, & in curia vestra. Bene valete, & sacerdotem vestrum nolite impedire quominus pro incolumitate vestra possit orare.

Conductus tutus. 1. pist. 8. & 7. epist. 109. & 118.

Iuo Dei gratia Carnotensium Episcopus virginibus in Dunensi monasterio sancti Auiti Deo deuotis in virginitatis proposito, placere virginum sponso. 10.

Exhortatio ad virgines.

GLORIOSVM nomen virginitatis, sed gloriosior est fructus. Cùm enim iustus quisque Domini sui vestigia iubeatur sequi quâ poterit, de virginibus legitur quòd sequuntur agnum quocumque ierit. Et cùm vnusquisque gradus coniugatorum vel continẽtium semper habeat, de perpetrata carnis corruptione quod defleat: virginitas intemerata semper habet in auctore suo quo gaudeat. Cuius quanto superior gradus, tãto grauior est casus. Cui perseuerãti quãto fœlicior & suprema speranda est glorificatio, tanto cadenti miserior & extrema timenda damnatio. Virginitas supernæ ciuitatis est virtus, supernorum ciuium decus, vbi non habet quis de integritate quod perdat, de corruptione quod doleat. quam quisquis in hac mortalitate studiosius æmulabitur, familiarius spõsi virginum visitatione & caritate delectabitur. vt autem probetis hanc paradisi esse virtutem, mementote quòd primi parentes hanc ante peccatum in paradiso seruauerunt, post lapsum facti exules in terris amiserunt. Nam quia suę ciuitatis munimenta proiecerunt, ab antiquo hoste facilè expugnati, & in huius exilij ærumnas expulsi, eiusdem ciuitatis ornamenta meritò perdiderunt. Vt ergo valeatis de exilio ad patriam repedare, eiusdem patriæ munimentis vos munite, eiusdem ornamentis vos ornate: quo & antiqui hostis callida tentamenta fortiter respuatis, & immortali sponso, cui integritatem corporum vestrorum deuouistis, complacere valeatis. Christo enim vouistis nubere, non clericis. Christo vouistis nubere, non secularium hominum col-

loquia frequentare. Adhæc enim vobis ſepta monaſterij facta ſunt, ne mundi amatores intra caſtra mundum fugientium recipiatis: ne ad publicum prodeatis, ac de corporali mundi viſione, tractis introrſum fœdis imaginibus, atque expugnata intus virginitate, corpus quoque corruptioni ſubiici permittatis. Quomodo ergo pudicitiam ſeruare valebitis, qui, cum impudicis hominibus miſcere colloquia publica vel priuata cotidiano vſu laboratis? legiſtis enim, Corrumpunt mores bonos confabulationes peſſimæ. Non enim beata virgo Maria, cuius vita Chriſti virginibus ſpiritualis eſt forma propoſita, reſidebat in publico, nec procorum delectabatur colloquio, quando eſt ab Angelo ſalutata, quando eſt ſpiritu ſancto obrumbrata & mater ſaluatoris effecta. Sic reliquæ ſanctæ mulieres, quæ in propoſito ſanctitatis Deo placere voluerunt, virorum colloquia reſpuerunt, præter eos, quorum neceſſitatibus aliquando de ſua ſubſtantia caritate monente miniſtrauerunt, vel à quibus ſanctæ exhortationis gratiam percipere meruerunt: nõ autẽ aliquando carnis amatoribus precioſa veſte, vel fucata facie, non geſtu lubrico, vel ſoluto inceſſu placere ſtuduerunt. Immortalis etenim ſponſus in interiore homine veſtro imputribilem quærit pulcritudinem, non exterioris hominis pulcram putredinem. Sic enim de ſponſa Chriſti legitis in pſalmo: Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Chriſti ergo virginem primùm decet cordis humilitas, facies pallida maciéque cõfecta, cutis cilicio

Septa monaſterij virginũ cur inſtituta.

Pſal.44.

ſqualida, non balneis frequentibus accurata, in loquẽdo verecundia, in audiendo obedientia, in cibo parcitas, in potu ſobrietas, in inceſſu grauitas, in veſte vilitas, nõ diſſolutæ mẽtis, nutrix & index prodigalitas: vt in his omnibus nõ voluptati ſeruiatur, ſed neceſſitati. Sicut enim bona domus in ipſo veſtibulo agnoſcitur: ſic religioſæ mentis habitus his ſignis foris agnoſcitur, & eiſdem ad contemptum ſui cotidianis profectibus eruditur. Quanto enim quiſque vilior eſt in oculis ſuis, tanto ſublimior eſt in oculis conditoris. Oportet quoque vt ſemper ſitis intentæ orationi, aut lectioni, aut operi: vt diabolus vos inueniat occupatas, nec mẽtes veſtras nocuis & vagis cogitationibus expoſitas. Iſte enim mos legitur fuiſſe in monaſteriis Ægyptiorum, vt neminem reciperent qui nollet operi operam dare, non propter neceſſitatem, ſed propter vitandam ocioſitatem, quæ inimica eſt animæ. Adhæc fortaſſe dicturæ eſtis, quod dixerunt quidam à Domino recedentes, & poſt Sathanã abeũtes: durus eſt ſermo. Non poteſt talia pati noſtra ætas, non poteſt ferre noſtra ingenuitas. Quibus reſpondeo: Quæ veſtrum nobilior beata Cecilia, quę cilicio membra domabat? Quę veſtrum Agnete beatiſſima tenerior, quæ non ſolùm coniugium nobilium ſpreuit, ſed ſicut ipſa de ſe dicit, carnis ſpurcitias immaculato calle tranſiuit? plena ſunt exemplis religioſarum & religioſorum ſęcula, qui in omni conditione, in omni ſexu, in omni ætate ſupradictis modis Domino placuerunt. Quare ergo vos non poteritis in patre luminum, quod iſti & iſtæ potuerunt? Eſt aliud quod fortaſſe vel taci-

D. Ambroſius lib. de virg. 2.

Hoc relatum eſt à D. Hieronymo in epiſt. ad Ruſticum monachum & ab Epiphanio toma. 2. lib. 3. hæreſi 80.

ta cogitatione proponetis. Si familiaribus nostris denegauerimus consueta colloquia, & ipsi denegabunt nobis solita obsequia, subtrahẽt nobis necessaria subsidia. Ad quod ego vobis ex apostolica voce promitto, quòd fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis sustinere, sed parabit vobis pro vno carnali amatore cẽtum spirituales amatores, per quos vobis necessaria ministrabit, & res monasterij vestri tutas & incolumes conseruabit. Si enim aliqua vestrum esset alicui nuptiali fœdere sociata, & ad alium transiret, nónne adultera iudicaretur? nónne capitali sententia à iudicibus puniretur? quanto magis putatis eam maiora mereri supplicia, quæ sprẽtis castis immortalis sponsi nuptiis amorem suum cuiquam carnaliter impendit? Hoc considerantes charissimæ immortali sponso adhærete: totum amorem vestrum illi impendite: famæ vestrę, quam ex parte maculastis, de cętero consulite: ne cõpellar ad vos quandoq; in virga venire, & inueniã vos quales nolo, & vos me inueniatis qualem non vultis. Volo autem & pręcipio in summa obedientia, vt omni hebdomada semel in conuentu vestro legatur hęc epistola, quatinus ea quę inhonesta sunt, sollicitè cauere discatis; & quæ honesta sunt & saluti vestrę congrua, alacriter & fortiter obseruare studeatis. Bene valete.

D. Augustinus in Psal. 83. & canon quæ Christo. can. 17. q. 1.

Iuo humilis Carnotensium Episcopus Guntherio fratri & compresbytero ascendenti à conualle lachrymarum, intense cantare canticum graduum. III.

Vt qui multis non potest, vel paucis prosit.

GAVDEO te quasi postliminio rediisse, gratias agens protectori nostro, cuius misericordia te protexit etiam per marina discrimina. Nunc ergo quia incolumis es redditus fratribus tuis, licet desiderio internæ quietis omnibus prodesse non possis, tamen vel paucis prodesse non graueris. Vnde moneo fraternitatem tuam, vt ad ecclesiam Gornacensem beatæ semper Virginis transeas: vbi & desideratæ quieti vacare, & aliquorum fratrum saluti poteris prouidere. De cætero ora pro me frater carissime, ne remigantem in altitudine maris tempestas submergat me. Vale.

Reuerendissimo Patri Patrum Vrbano, fidelissimus eius filius Iuo Carnotensium dictus Epis*copus non deficere in tribulationibus.* 12.

Quòd multa tolerabat, vel dissimulabat.

QVONIAM per sacram vestræ manus impositionem, me de stercore erectum diuina prouidentia suæ messis ordinauit operarium: in ipsa Dei agricultura exercenda quantum valeo me moueo, sed tanquam formicino gressu incedens, præpediente imbecillitate mea, non quantum volo promoueo: in erogando verbi semine, curam, prout diuina gratia subministrat, adhibeo. Sed quia messis multa est, & ab inimico homine multum zizaniorum prius seminatum vel superseminatum est, paucos fructus ex meo labore capere me sentio. Timens igitur triticum eradicare cum lolio, & tanquam de discretione prudentis agricolæ mihi blan-

Matth. 13.
Luc. cap. 3.

diens multa tolero, multa dissimulo. Sed rursus, vtrum hoc sit virtus discretionis, vel vitium remissionis sub specie virtutis occurrentis, non satis acutè distinguo. In qua mentis anxietate, cùm diuinum à me studiosius imploretur auxilium, insufficientiæ meę necessariũ ac debitum à vestra paternitate piæ orationis imploro suffragiũ. Neque enim aliqua ratione hoc onus subire voluissem, nisi vestra præmonuisset sanctitas: nisi vt ipsum subirem vestra perfecisset auctoritas. Paternè igitur filio vestro consulite, paternè succurrite: vt si quid per me diuina manus dignata fuerit operari, non meæ paruitati, sed vestræ post Dominum ascribatur sanctitati. Multa enim inordinata fieri video in domo Dei, quæ me torquent, maximè quòd apud nos qui altari non seruiunt, de altari viuunt. A quo sacrilegio, cùm eos absterrere velim monendo, increpando, excommunicando, altaria à me redimere volunt sub nomine personæ, sicut à prædecessoribus meis ex praua consuetudine redemerunt. In quo maximè indigeo consilio vestro, si id tolerabile vobis videtur: vel auxilio, si intolerabile iudicatur. Cætera quidem tolerabilia vel corrigibilia mihi in porochia nostra videntur, si hoc consilio vestro & auxilio ad ordinem redigi cogeretur. De cætero notum facio beatitudini vestrę, quòd Senonensis Archiepiscopus consilio Parisiensis Episcopi infatuatus, adhibito sibi eodem Parisiensi Episcopo, & duobus aliis non dissimilis vecordiæ, Meldẽsi & Trecassino, hoc anno Stampis de ordinatione quã à vobis acceperam,

al. an vitium.

al. filio vestri vestri cõsulite.

1. epist ad Corinth. cap. 9.

al. ab antecessoribus meis.

EXPERTVS quantum sit periculum prælatorum, iuxta quod in psalmo legitur: Qui descendũt mare innauibus, facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt mirabilia in profundo: ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt vsque ad abyssos. anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius: & omnis sapientia eorum deuorata est. In quo per me minùs sapio, vestro cæterorúmque consilio prudentium informari vel cõfirmari desidero. Nuper enim cùm à Domino nostro rege fuissem inuitatus ad colloquium, quorundam maliuolorum meorum suggestione obnixè me rogauit, vt essem ei adiutor in celebrandis nuptiis quas facere disponebat de Bertreda dicta coniuge Comitis Andegauensis. Ad quod cùm respondissem non ita oportere fieri, quoniam nondum esset causa diffinita inter eum & vxorem eius, testatus est pleniter diffinitam esse Apostolica auctoritate, & vestra vestrorúmque coëpiscoporũ laudatione. Quo audito, respondi me hæc ignorare, nec huiusmodi nuptiis velle interesse, nisi vos earum essetis consecrator & auctor, & coëpiscopi vestri assertores & cooperatores, quoniam id competit iuri Ecclesiæ vestræ ex Apostolica auctoritate, & antiqua cõsuetudine. Quoniam igitur cõfido de religione vestra, nihil vos de re tã periculosa, & famæ vestræ & honestati totius regni tam perniciosa facturum dicturúmve, quòd non auctoritate vel ratione nitatur: studiosissimè & deuotissimè obsecro caritatem vestram, vt mihi fluctuanti veritatem huius rei quam scitis aperiatis, & sanum consilium licèt arduum & asperum super

De nuptiis Regis.

aliàs, fuissem euocatus.

Vide epist. 15. & epist. 22.

Archiepiscopus Remẽsis consecrator nuptiarum Regis.

hoc præbeatis. Malo enim perpetuo officio & nomine Episcopi carere, quàm pusillum gregē Domini mei legis præuaricatione scandalizare. Sunt etiam latentes causæ, quas interim tacere me conuenit, propter quas hoc matrimonium laudare non possim. Vale.

Archiepiscopis & Episcopis ad regales nuptias inuitatis, Iuo humilis cum spiritu consilij, spiritū habere fortitudinis 14.

De eisdem nuptiis.

EXEMPLAR litterarū, quas misi Domino nostro Regi, caritati vestrę transmitto: vt eandem causam me habere sciatis, quam & vos habetis: cur nuptiis, ad quas vocati estis, subtrahere vos debetis. Vos igitur qui conuenistis, nolite fieri canes muti, latrare non velētes: sed sicut boni speculatores vidētes gladiū veniētem super terram, buccina insonate: vt cùm feceritis quod debetis, vestras animas, & eorum qui ad vocem buccinæ se obseruauerint, vobiscum liberetis. Exemplar autem hoc est.

Domino suo Philippo magnifico Francorum regi, Iuo humilis Carnotensium Episcopus, sic militare in regno terreno, vt non priuetur æterno.

15.

De eisdem nuptiis, quas damnat.

SICVT serenitati vestræ dixi præsens ante iuramentum vestrum, ita nunc scribo absens: quia huic nu-

ptiarũ ſolemnitati ad quam me vocatis, intereſſe nec volo, nec valeo, niſi prius generalis Concilij definitione decretum eſſe cognoſcam, inter vos & vxorem veſtram legitimum interueniſſe diuortium, & cum iſta quam ducere vultis, legitimum vos inire poſſe matrimonium. Si autem inuitatus fuiſſem ad huius diſcuſſionem in eo loco, in quo cum Coëpiſcopis canonicas ſecurè poſſem conferre ſententias, vbi temerariam non timerem multitudinem, libentiſſimè ad hoc venirem, quod lex & iuſtitia dictaret: Cum audientibus audirem, cum dicentibus dicerem, cum facientibus facerem. Nunc verò quia abſolutè vocor vt Pariſium cum vxore veſtra veniam, de qua neſcio vtrum poſſit eſſe vxor: propter conſcientiam meam, quam coram Deo conſeruare debeo, & propter famam, quam Chriſti ſacerdotem bonam habere oportet apud eos qui foris ſunt, malo cum mola aſinaria in profundum mergi, quàm per me mẽtibus infirmorum tanquam cæco offendiculum poni. Nec iſta contra fidelitatem veſtram, ſed pro ſumma fidelitate dicere me arbitror. Cùm hoc & animæ veſtræ magnum credam fore detrimentum, & coronæ regni veſtri ſummum periculum. Mementote quia primum parẽtem, quem Dominus vniuerſæ viſibili creaturæ præfeçerat, mulier in paradiſo ſeduxit, & ita vterque à paradiſo exulauit. Sanſon quoque fortiſſimus per mulierem ſeductus, fortitudine amiſſa qua hoſtes ſuperare ſolebat, ab hoſtibus eſt ſuperatus. Salomon ſapientiſſimus propter mulierum concupiſcentiam à Deo apoſtatauit, & ita ſapien-

vt etiam epiſt. 13. 8. de his Aimoinus lib. 6. cap. 50.

al. Pariſius.

al. in profundum maris mergi, quàm per me. hoc ſumptum ex Marci cap. 9.

tiam qua præcellebat amisit. Caueat ergo sublimitas vestra, ne in horum incidatis exemplum, & ita cum diminutione terreni, regnum amittatis æternum. Consulite ergo Angelum magni consilij, vt accepto ab eo spiritu consilij, inhonesta & inutilia vitare, honesta & vtilia in omnibus negociis vestris valeatis perficere. Valete.

Isai. cap. 6.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensium Episcopus Vualterio Meldensium Episcopo, viriliter stare in agone Christiano. 16.

LITTERIS vestris per portitorem præsentium nuper ad me directis, humilitatem meam consuluit vestra fraternitas, vtrum quis habere possit eam mulierem in coniugem, quam prius habuit pellicem. Quod idcirco vobis videtur illicitum, quia apud nos hactenus fuit insolitum. Nunc verò dicitis hoc ipsum idcirco venisse in dubium, quòd Regerius Romanæ Ecclesiæ legatus Romæ hanc consuetudinem Siluanectis asseruit, & hoc posse fieri beati Augustini sententia confirmauit. De qua re hoc vobis respondemus quia super hoc diuersas habemus sententias, alias prohibentes, alias remittentes. Dicit enim beatus Gregorius in Epistola ad Felicem Siciliæ Episcopum: Eam quam aliquis aliqua illicita pollutione maculauit, in coniugium ducere nulli Christianorum licet vel licebit. Legitur quoque in Concilio Cabilonensi cap. xxiiij. Quia iuxta Canonicam auctoritatem raptores ad coniugia legitima raptas sibi iure vindica-

Vtrum habere possit aliquis cõiugẽ, quam habuit pellicem.

Vide epistol. 173 j. vide Gratianũ in can. 3. q. 1. & Iuonem lib. 7. de separatione.

aliàs, Silnectis.

re non poſſunt. Habemus in decreto Hormiſdæ Papæ, nuptias occultè factas non eſſe legitimas. Et Papa Euariſtus contubernia non coniugia dicit eſſe illarum mulierum, quæ non ſunt à parentibus traditæ, & legibus dotatæ, & à Sacerdotibus ſolemniter benedictæ. Habetur in Concilio Aquiſgrani habito: Qui mulierem rapuerit, vel furatus fuerit, aut ſeduxerit, nunquam eam vxorem habeat. Et in hunc modum plurima reperiri poſſunt. E diuerſo verò legimus in decretis Euſebij Papæ, cap. v. Virgines quæ virginitatem non cuſtodierint, ſi eoſdem, qui eas violauerint, maritos acceperint, eo quòd ſolas nuptias violauerint, poſt pœnitentiam vnius anni reconcilientur. Dicit autem beatus Auguſtinus in libro de bono coniugali: Poſſe ſanè fieri legitimas nuptias ex malè coniunctis honeſto poſtea placito conſequente manifeſtum eſt. Quantum ergo mihi videtur, quòd quidam patres concubinas vxores fieri vetuerunt, honeſtatem coniugij commendantes, & fœdam concubinatus conſuetudinem coërcere cupientes, rigorem iuſtitiæ teneri decreuerunt. Quòd verò alij aliter ſcripſerunt, hoc intelligo, quia intuitu miſericordiæ quorundam imbecillitati occurrentes, rigorem Canonum temperare maluerunt. In quibus ſententiis non alia mihi videtur eſſe diſtantia, niſi ea quam inter ſe habent, iudicium & miſericordia: quæ quotiens in vnum negocium conueniunt, in diſcretione rectorum ita conſiſtunt, vt habita conſideratione ſalutis animarum, pro qualitate perſonarum, pro opportunitate locorum & temporum, nunc ſeueritas Cononum poſſit exerceri, nunc indul-

gentia, quibus oportebit, impendi. De his hactenus. De eo quod monetis, vt pro pace vobis, impetranda, dominum Regem suo tempore conueniam, secundum Comici sententiam vobis respondeo: quia opus est huic patrono, quem defensorem paras. Hoc verò vobis consulo, vt coniugium eius quod ante factum ratione resistente non laudastis, post factum nec dicto nec facto inconsultè approbetis: sed commune consilium & iudicium comprouincialium Episcoporum & cæterorum studiosè expetatis & lõganimiter expectetis, & si quid aduersi pro amore iustitiæ vobis acciderit, æquanimiter supportetis: hoc attendendo, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in vobis. Valete.

huius matrimonij meminit.2.epist. 13.& 7.epist. 18.

Episcoporũ notio de nuptiis.1.epist.13.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensium Episcopus dilectis in Christo filiis cum cæteris fratribus, sic boni propositi cursum tenere, vt ad brauium supernæ vocationis valeant peruenire. 17.

QVÆCVMQVE diuersa vel aduersa de me vobis rumor popularis aspergat, firma stat anchora spei meæ, fidelem habens Dominum, qui omnes tentationes meas pusillamitati meæ cõtemperat, & ad tolerandum fortitudinem præstat. Vnde si aliquãdo ex humana infirmitate volitante fama, aliquorum periculorum cõminatione perturbor, disceptat aduersum ratio mea, & si non his verbis, hac tamen sententia: Quare tristis es anima mea? quare conturbas me? Qui

De statu suo, & exhortatio ad fratres quos in ecclesia sancti Quintini reliquerat.

Psal.41.

nunquam defuit tibi, nusquam deerit tibi Deus tuus salutare tuum. Quid est tibi Episcopatus, nisi cruciatus? Quid aliud est hic honor, nisi onus? Quid est hæc sublimitas, nisi naufragosa tempestas? vnde si inuenta honesta occasione huic oneri te subtraheres, & tibi soli vacares, nullo impediente stadium huius vitæ percurrens, ad brauium supernæ vocationis expeditiùs peruenires. Assume ergo tibi pennas columbæ, & auolabis à molestiis, & requiesces, & inhabitabis in solitudine mentis. Ibi expectabis eum qui saluum te faciet à pusillanimitate spiritus & tempestate. In hac mea deliberatione, & quadam commodorum & incommodorum veluti libratione, plurimum mihi placet illa sententia: vt summoperè optem mihi occasione iustitiæ aliquam inferri violentiam, vt exoneratus sarcina pastorali plena amaritudinis fastidiosæ, plena curæ nubilosæ, vertere me possim quô me inuitat honestum ocium, plenum dulcedinis non fastidiosæ, plenum securitatis deliciosæ & luminosæ. Sed rursus in hac sententia quodam modo mihi displiceo, timens voluntatem Dei non sequi, sed præuenire meo desiderio. Et tandem securè mihi consulit ratio, vt sicut non præueni voluntatem Dei Episcopatum ambiendo, sic non præueniam contemnendo, sed volũtati eius in omnibus obnoxius de manu Domini ęquo animo suscipiam prospera & aspera, secundum illud Apostoli. Nemo nostrum sibi viuit, & nemo nostrum sibi moritur, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Ideò non audeo manus subtrahere

Psal. 54.

Optat auctor honesta occasione exui Episcopatu. coniunge epistol. 22. J.

al. sed cõuenire meo.

Ad Roman. cap. 14.

ſuſcepto regimini. Non audeo officium linguæ meæ negare populo Dei, cotidie ad conſulta animæ ſuæ recurrenti, ne plectar pœna ſerui mali & pigri. Vnde oportet me propter ſpem numeroſæ prolis, conſortium Liæ nocte mihi ſuppoſitæ, licet lippæ, tamdiu tolerare, donec poſt expletionem ſenarij operis ad amplexus ſpecioſæ Rachel donante Dei gratia valeam penetrare, Ligat me etiam charitas cleri, deuotio populi, beniuolentia principis, quæ ita ſe mihi gratuitò contulit, vt etiam Comitiſſa me non petente, imò renuente, in manu mea, quam ſanctè ſpopondit pro ſe & pro Comite, ſe mihi omnem fidem ſeruaturos, & in nulla perſecutione, quam pro lege Dei patiar, aliquatenus defuturos. De Domino autem Rege, quod mihi infeſtus ſit, quia nuptiis eius dicto & ſcripto calumniam, quam debui feci, ſcio vos non latere. Propter quod donec hæc procella vertatur in auram, præſentiā meā non valeo vobis exhibere, abſens verò exopto & exhortor, vt pacem ſectemini & ſanctimoniam. hoc vouiſtis, hoc debetis, hoc & exhibetis, ſed vt exhibeatis magis per hoc bono odore diffuſo, qui hactenus à vobis proceſſit, & facultates Eccleſię veſtræ frequentibus augmentis multiplicabitis, & euntes de virtute in virtutem vt filij pacifici in pace in idipſum dormietis. Nec alia vobis ſcribere ſcio, niſi vt quæ à me audiſtis, & accepiſtis, & tenuiſtis, ea indefeſſa teneatis, & omnes ad ſocietatem veſtram venientes tenenda doceatis. Præcipuè verò memores eſtote communionis veſtrę, ne ſi, quod abſit, auaritia in vobis radicem fixerit, Apoſtolicæ conuerſationis, qua viuere optatis, obliti,

Philippi Regis nuptias iã improbauit 7. epiſt. 13. & 212.

al. non poſsũ vobis.

Pſal. 4.

obliti, cum Anania & Saphira Apostolica maledictione condemnemini. Et quia prona est omnis ætas ab adolescentia in malum, adolescentes vestros honestis semper exercitiis intentos, summa diligentia custodite, vt castè nutriti, sacris possint ministeriis applicari. Si quis autem inter vos ambulat inquietè, hunc mihi per epistolam notate, vt congregatis vobis, & meo spiritu digna eum possimus seueritate corripere: quia non requiescet in eo spiritus meus, à quo scãdalizabitur grex pusillus. Postremò quod monui iterum moneo, vt aliquem substituatis loco meo: non quod velim fraternitatem vestrã deserere, sed (si ita diuinus ordo se habet) aliquãdo sub eo quem meo consilio vobis præficeretis, militare. Et quomodo res se habent, viuens vellem de vestra conuersatione experimẽto cognoscere, quòd boni post mortem meã de vobis sperare nihil audeam. De cætero orate pro me, & quomodo res vestræ se habeãt interiores & exteriores, & de incolumitate fratrum mihi rescribite. Valete.

In actib. apostol. cap. 5.

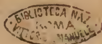
Vide quæ hac de re scribuntur 5. epi. 11.

Hugoni reuerendo Lugdunensium Archiepiscopo, humilis Iuo Carnotensium Episcopus, in Christi esse visceribus. 18.

AVDIVI Domnum Vrbanum Apostolicum legationem Apostolicam tuæ credidisse caritati, qua laudabiliter functus es tempore prædecessoris sui beatæ memoriæ Papæ Gregorij. Audiui & lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, tum propter sinceram qua te amplector caritatem, tum propter communem Ec-

Quòd in perturbatione Ecclesiæ non debẽt se subtrahere viri prudentes.

Psal. 121.

clesiæ Christi vtilitatem. Sed hanc meam lætitiam postea perturbauit quod mihi dictum est, te in tanta perturbatione humerum huic oneri nolle subponere, dissuasione quorundam dicentium, propter languidum caput, ægrotanti corpori & penè viribus definito non posse commodè subueniri. Sed imperitorum medicorum est tale consilium, tumores palpantium, & palpãdo putredines digestantium, amantium suam tranquillitatem, non ægrotantium sanitatem, nec attendentiũ quod Veritas dicit, non est opus sanis medicus, sed malè habẽtibus. Licèt enim in regno Italico surrexerit alter Achab, in Gallico autem altera Iezabel, quęrentes altaria suffodere, prophetas occidere, non est tamen dicendum Heliæ: Relictus sum solus, & quærunt animam meam: ne diuinum dicat ei responsum: Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genua sua ante Baal. Licèt ad placitum Herodis saltet Herodias, petat caput Ioannis, concedat Herodes, dicat tamen Ioannes: Nõ licèt tibi vxorem tuam inordinatè relinquere, & contribulis tui coniugem, vel pellicem in coniugium habere. Licèt Balaam doceat Balac edere & fornicari, Phinees tamen nõ parcat Israëliti cũ Madianite fornicanti. Licèt ad persuasionem Simonis Nero Petrum liget, incarceret, non minùs tamen Petrus Simoni dicat: Pecunia tua tecum sit in perditione. Quanto enim studiosius peruersorum temeritas & audacia rectitudinis statum labefactare conatur, eo vehementius est eorum improbitati resistendum, & religioni Christianæ consulendum, & lamentabilibus Ecclesiæ ruinis obuiandum. Non hæc quasi ignoranti

al. viribus destituto.

al. non est opus sanis medico.

Matt. cap. 9.

Regni Italici status depranatus tẽpore Iuonis. vide etiam j. epi. 26.

Ad Roman. cap. xi.

Marc. cap. 6.

Num. cap. 25.

Actu. cap. 8.

ſcribo: ſed perſuaſum eſſe vellem tuæ paternitati, vt iterum manum ad aratrum mitteres,& de agro Domini ſpinas quas poſſes euelleres, & ſemina quæque meſſem latura ſuperſeminare nõ differres. Hæc hactenus. De cætero deuotiſſimè poſtulo paternitatem tuam, quatinus paruitati meæ reſcribas, vtrum naui periclitantis Eccleſiæ,etiam penè naufragium patientis, manum adhibere diſponas, & quo in loco circa initium quadrageſimæ te valeam inuenire. Quædam enim Eccleſiaſtica negocia tractanda ſunt mihi cum tua prudentia,quod mihi operoſum,tibi autem non erit oneroſum. Vale.

Vrbano ſummo Pontifici Iuo ſpiritualis eius filius,non ſeruilis timoris,ſed caſtæ dilectionis obſequium. 19.

AD viſitandam paternitatis veſtræ dulcedinem,ad releuandas cotidianas cruces meas, præſentiam veſtram iam ſæpè adire propoſui. Sed impediente Sathana votum meum adhuc implere non valui. Nam ad beſtias cotidie pugnans, non inuenio requiem ſpiritui meo: & miſerabiles Chriſtianæ religionis ruinas, quibus reficiẽdis vix aliquis, aut nullus inſudat, cum multa cordis contritione deploro. Vnde quia video me præeſſe, ſed nulli ferè prodeſſe, ſæpè delibero renunciare curæ paſtorali, & ad priſtinam quietem redire, vbi illum expectem, qui ſaluum me faciat à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Sed penè ſola retinet me paternitatis veſtræ dilectio, cui quantum debeam nec ipſe penſare ſufficio. Tamen niſi viderer os

De clerico, qui falſam monetam fabricari fecit.

1. ad Corinth. cap. 15.

Pſal. 54.

Pſal. 72.

meum ponere in cœlum, iniuriam aduersus eum agerem, qui septem annis pro Rachel seruienti, Liam iussit nocte supponi. Quæ saltem si fœtaret, & speciositatem Rachel sua fœcunditate compensaret, vix tandem ea conditione toleranda videretur, vt ad amplexus Rachel post alios septem annos perueniendi copia donaretur. Nunc verò, quia huius sterilitatem experior, & illius delectatione non perfruor, miserabiliorem omni homine me iudico. & vt tam lamentabile damnum diu tolerer, animæ meę persuadere non valeo. Si placet itaque sanctitati vestræ vt adhuc tolerem, cudite mihi virgam ferream, qua vasa lutea conterantur, quæ non eo modo parcat vni, vt in discrimen adducantur plurimi. Hoc ideò suggero sanctitati vestrę, quia quidā clericus nostræ vrbis, falsis delationibus aures vestræ pietatis iam secundò pulsauit, dicens se per coniecturas accusatum, & de sola suspitione proscriptum. Sed causa illa propter quam à clero separatus est, tam manifestis indiciis est reuelata, tam certa accusatione publicata, tam euidenti exitu comprobata, vt nemini non tantùm ciuium, sed etiam comprouincialium dubium sit, quin in domo sua falsam monetam fabricari fecerit, & in quadam Ecclesia eiusdem præpositurę, quā ei Gaufridus vendiderat, contra voluntatem omniū Fratrum hoc publicum facinus, & quædam eius horrenda flagitia Deo volente vera esse probabo suo tempore in vestra præsentia. Ideò sacramentum quod mihi obtulit, intuitu caritatis nolui suscipere, sciens eum peccatū periurij peccato priori velle superponere. Tamen propter reuerentiam vestræ paternitatis, ad quam confu-

Genes. cap. 29.

Psal. 2.

gerat, quamuis dolosè, interim volui ei redditus vnius præbendæ integerrimè dare, & cibum mecum in mensa, donec possem de hoc negocio in præsentia vestra agere, & consilio vestro quæ restituenda viderentur, misericorditer restituere. Ipse autem vti superbus & arrogãs est, tanquã falsa dicendo perditam recuperasset innocentiam, neque mihi, neque amicis suis voluit adquiescere, nisi quæcunque petebat, & in manu mea non sunt, & ab his qui ea legitimè acceperunt, inuitis auferre non possunt, redderem integerrimè. Igitur secundum quod placuerit discretioni vestræ aliquid tale super hoc paruitati meæ rescribite: quod huic stulto & cæteris cornua non addat, & vires meas non excedat. Ipse autem nunc ad vos venire disposueram, sed iste publicauit aduentum meum studiosissimè per totam Romani itineris viam. Quæ damna, quas passiones, quas persecutiones intus & foris hoc anno pro lege Dei pertulerim, nota vobis facere poterit iste frater. Litteras sanctitatis vestræ securus mei periculi Metropolitanis, & eorum suffraganeis sine mora direxi: adhuc tamen tacent, tanquam canes muti non valentes latrare. Valete. Pastores canes muti, Isaias cap. 56.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensium Episcopus *Reudoni Normanniæ dapifero à Zelo bono non tepescere.* 20. al. Eudoni.

QVÆSIVIT à me dilectio tua, vtrum contra eum qui ante ordinationem suam de symoniaca hæresi, & quibusdam criminibus apud Metropolitanum, & De Episcopo, qui ante consecrationem accusatus per vio-

lectiam principis est ordinatus.

comprouinciales Episcopos à te & aliis honestis pulsatus, diem statutæ examinationis anticipando subterfugit, & violentia Principis consecratione adeptus sedi Episcopali est intrusus, agere debeatis sicut Episcopũ, vel sicut tantummodo clericum. Ego planè hoc ad inquisita respõdeo: quia licèt apud quorundã imperitiã existimetur Episcopus, illis tamen non est, in quorum conscientiis inuasor est & hęreticus. Vnde sic dicit Leo Papa in epistola Rustico Narbonẽsi Episcopo directa:

Leo Papa ep. 90. cap. 1. & refertur in can. 1. distinc. 62.

« Nulla ratio sinit, vt inter Episcopos habeantur, qui nec
« à clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti. Et post
« pauca: Quis ambigat non esse eis tribuẽdum, quod nõ
« docetur fuisse collatũ? Quibus verbis ostenditur, quia inuasoribus Episcopalis honor nullatenus est tribuendus. Non esse etiam clericatu dignos probat idem Leo in epistola Episcopis Galliæ & Germaniæ directa, sic dicens: Sic decet fidem sanctorum Patrum seruari in Ecclesia Catholica, vt quod habuit amittat, qui improbabili temeritate quod non accepit assumpserit. Quos non esse Sacerdotes beatus Gregorius ita confirmat, in epistola Syagrio, & Coëpiscopis eius missa. Quicunque sacerdotium studet precij datione mercari, non officium sed nomen attendit: non esse, sed dici tantùm Sacerdos concupiscit. Idem in epistola ad Ciriacum Episcopum Constantinopolitanum: Sicut locus regiminis desiderantibus negandus est, ita fugientibus offerendus. Et sicut scriptum est: Nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Et alibi: Sicut qui inuitatus renuit, quæsitus refugit, sacris altaribus est admouendus; sic qui

In ep. Leonis ad episc. Gal. & Ger. 86. hæc verba nõ inueniuntur, sed in can. sic decet causa 25. q. 2. tributa sunt Syluerio Papæ.

Gregorius epist. 110. lib. 7. vide apud Gratianũ sub tit. Spirit. emere. causa 1 quæst. 1. vbi plura hanc in rem.

Gregor. epi. 169. lib. 6.

Greg. epist. 110. lib. 7. ad Syagrium.

vltro aut importunè se ingerit, proculdubio est repellendus. Hinc dicit Papa Paschasius: "Quomodo tales Episcopos vel Abbates vel clericos deuitamus, cum quibus si vel simus, vel oramus, excommunicationem subimus." Quos quidem sacerdotes esse saltem credere, omnino errare est. De quorum repulsione etiam in canonibus Parisiis promulgatis ita habetur: cap. 8. cōcilij Parisiensis 1. Si per ordinationem Regiam istius honoris culmen aliquis peruadere nimia temeritate præsumpserit, à comprouincialibus Episcopis, "nullatenus recipi mereatur, quem indebitè ordinatum cognoscunt. Inde ait beatus Ambrosius in libro pastorali. Oculis Carnalibus videtur Episcopus quasi magnus, sed diuinis obtutibus est leprosus, qui per pecuniam adquisiuit indebitum ordinem." Hinc & beatus martyr Cyprianus: Cyprianus lib. 1. epist. 3. & 4. Plebs obsequens dominicis præceptis, & Deum metuens, à peccatore sacerdote separare se debet, cùm habeat potestatem dignos eligendi, & Vide can. plebs. & seqq. distinct. 63. recusandi indignos: quia in lege ostendit dominus ordinationes sacerdotales, non nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, vt plebe præsente vel malorum crimina detegantur, vel bonorum merita prædicentur. Si igitur rationes vestræ constant, constat non esse agendum contra eum vt Episcopum, quoniam prædictę auctoritates Episcopum al. quę præd. esse non sinunt. Nam sicut dicit Papa Bonifacius: "Manifestum est confiteri de crimine, qui indulto & delegato iudicio purgandi se occasione non vtitur." Præterea secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ aliter agitur contra Symoniacam

Ne Episcopi ordinentur Neophiti vide Gratianū distinct. 48.

& Neophitorum hęresim, quàm aduersus cætera crimina. Nam cùm in aliis accusationibus, accusatorum & testium innocentia quæratur, ad insimulationem taliū etiam infames personæ admittūtur. Possem quidem latiùs ista dixisse, & multa similia ad huius sententiæ confirmationem de authenticis scripturis collegisse: sed propter vitandam prolixitatem Epistolæ, nunc ista sufficiant. De cætero suadeo dilectioni tuæ, vt in causa ista non facilè te committas illorum iudicio, qui in huius inuasoris depositione suum attendunt imminere periculum. Sicut enim dicit beatus Leo, qui Episcopi talem consecrauerint sacerdotem, qualem esse non liceat, etiamsi aliquomodo damnum proprij honoris euaserint, ordinationis tamen ius vlterius non habebunt, nec illi sacramento intererunt, quod neglecto diuino iudicio immeritò præstiterunt. Si ergo secus quàm iustitia se habet, tibi iudicatum fuerit, iudices ipsos ad Apostolicam inuita audientiam, sine qua huiusmodi negocia commodè finiri non possunt. Ego autē Domino Papæ litteris meis cōmendabo causam vestrā, si legati vestri per me transierint. De ipso verò Papa de quo quæsisti, hoc tibi dico, quia mēse Nouēbri cū eo Romā pacificè intraui: mense Ianuario ibi eū dimisi. Ibi adhuc moratur, & aduersariis Romanę Ecclesię, quantum Deo donante pręualet, obluctatur. Valete.

Leo, Papa 1. epist. 85. ad Episcopos Africanos.

Iuo humilis Carnotensium Episcopus Rogerio confratri, & compresbytero Salutem. 21.

QVO-

QVONIAM ſub diſciplina & timore Dei à pueritia tua nutritus es, & eruditus, & in exceſſibus regularis vitæ tam verborum quàm verberum ſeueritate correctus, non tantùm ad preſbyterij dignitatem promotus es, ſed etiam nomen tuum in tãtam enituit claritatem, vt opinio tua non tantùm inter eruditos ſed etiam celebris fieret inter Dei ſeruos. Vnde quidam quærẽtes bonas margaritas, poſtpoſitis aliis multis æquè vel plus nitentibus te tanquam ſingulariter precioſam margaritam ſua exiſtimatione repererunt, & tanquam lucernam ardentem & lucentẽ, vt in domo Dei luceres, te ſuper candelabrum poſſuerũt. Quis ergo te faſcinauit, quis oculos tui cordis excæcauit, vt flagitium hoc quod tibi imponitur, non tantùm non perpetrares, ſed ne ſaltem de te probabiliter confingi poſſet, modis omnibus præcaueres? Putabam concupiſcẽtiæ carnalis ardorem flumine lacrymarum tuarum medullitus in te refrigeratum: & ſi quid ille ignis vrens aliquando reliquerat in conſcientia tua cauteriatum, putabam frequenti ſacræ ſcripturæ meditatione tanquam temperatiui malagmatis ſuperpoſitione laxatum, & cœlitus infuſa ſancti Spiritus vnctione curatum. Putabã quòd Angelus primogenita Egyptiorum percutiens, domum tuam in vtroque poſte ſignatam inter Hebræos pertranſiſſet, & primogenita tua intacta reliquiſſet. Nunc verò publicus rumor eſt, te eſſe reuerſum in Ægyptum, & hoc primogenitũ, quod eſt caſtitas, malleo vniuerſæ terræ miſerrimè interiiſſe contritum. Hic oculis meis penè cotidianus fletus occurrit. hic iam mihi à tergo reuertitur. hic à dextera &

Quòd prælatus flagitioſus & qui famam ſuam negligit, nulli prodeſt.

Exod. cap. 12.

aliàs, miſerrimè in te eſſe contritum.

læua frequenter auribus meis quasi nouus infertur. Hoc deuotarum mulierculatum submurmurat & circunfert curiosa loquacitas. Hoc eremitarum contristat habitacula. Hoc monasteriorũ quasi commiserando mirantur conuentus. Hoc quasi argumentum ad defensionem suarum abusionum subsannando sibi adsciscunt quidam ecclesiarum cœtus. Hoc audiens & ideò altè ingemiscẽs ampliùs sustinere non valui, quin dolorem tibi mei cordis effunderem, & de mea tristitia te salubriter contristarem. Suadeo ergo tibi, seu vera, seu veri similia sint quæ dicuntur, vt à candelabro cui superpositus es, inuenta honesta occasione descendas: ne amodò fumum magis quàm splendorem circunstantibus effundas. Si enim vera sunt, apud auditores tuos reprobus est sermo tuus: & qui flagitiorum tuorũ sarcina premeris, aliena non corriges. Si autem tantùm verisimilia sunt, nec sic tamen proficies: quia famam tuam neglexisti, quam propter vtilitatem proximorum tuorum immaculatam conseruare debuisti. Quòd si honore gaudens, & quærens tua, præesse magis desideras quàm prodesse: conuentus ille pauperum fratrum tibi commissus, nõ tantùm per manum tuam vltrà non multiplicabitur, sed etiam cotidianis defectibus ad nihilum redigetur. Quòd si hoc consilium meum ad præsens videtur tibi importabile, obtestor te per tribunal æterni Iudicis, ante quod stabis, vt saltẽ nunc vtili rubore suffusus, amodò suspectarum personarum colloquia fugias, familiaritatem perhorrescas: ne illud propheticum iure obiciatur tibi, Facies meretricis facta est tibi. Noluisti erubescere. In futuro autẽ

Matthæi cap. 5.

vide infrà epist. 210. Iere. cap. 3.

ſublatus à facie iudicantis, tradaris miniſtro puniendus ſine reſpectu miſerantis. Non vt confundã te hæc ſcribo, ſed vt filium cariſſimum moneo, vt ſaluti tuæ prouideas, & prauo exemplo mores ſimplicium non corrumpas. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotenſis Eccleſiæ ſeruus, veſtræ autem ſocietatis fidelis frater, confratribus ſuis deuotum fraternitatis obſequium. 22.

SICVT nauis præſentia gubernatoris deſtituta, licèt bonos habeat nautas, & reliquos nauis adiutores, licèt proſperum habeat ventum, tamen aut fluitat, aut fluctibus immergitur, aut ſcopulis illiditur, & ſic planctum magis inuenit quàm portum: ſic Eccleſia Dei, paſtoris ſui præſentia viduata, multis modis in hoc mũdo tanquam in mari naufragoſo periclitatur, & ab aditu æternæ quietis, tanquam ab introitu portus, aut diu differtur, aut in æternũ remouetur. Quod ego attendens, ſicut ſæpe monui, ita nunc moneo, & licentiam do, vt vobis rectorem regulariter eligatis, quem ſicut patrem animarum veſtrarum omni honore dignum habeatis, cuius ſalutaribus monitis cum omni humilitate in omnibus obediatis. Nolo enim cum periculo meo & veſtro vobis præeſſe & nõ prodeſſe: terram occupare, & meſſem quam terra culta latura eſt, vmbra mea præfocare. Malo vos viuentes videre ſub alieno regimine, quàm lugere mortuos ſub prælationis meæ velamine: habere vos fratres ordinatos, quàm filios incompoſitos. Nolo enim ſine cauſa laboraſſe in vobis, quos materno affectu de veteri homine

Quòd licentiam dedit fratribus, vt aliũ eligerẽt, qui in eius locũ ſubſtitueretur. aliàs leg. rectoris ſui.

Auctor deſiderat abire epiſcopatu. vide epiſt. 17. & 19.

in nouum mediante Dei timore generaui: quos geminorum vberum lacte vſque ad ſolidi cibi perceptionem educaui: quos ita vnicè dilexi, vt cum gaudentibus gauderem, cum dolentibus dolerem, cum infirmis infirmus fierem: quorum onera tanta manſuetudine ſupportaui, quanta parentes filios carnis ſuæ toleraſſe vix poſſunt inueniri. Cùm ergo impediente neſcio qua Dei diſpoſitione ex maternis vberibus lac ſumere non poſſitis, quærite vobis matrem adoptiuam, de cuius vberibus lac ſuggatis: ne aliqui veſtrum ante tempus ablactati, matrem quam expectāt non inueniant, & ſic ad ſolidam eſcam non perueniāt. In eligēdo itaque omnes in cōmune conſulite: vt nemo ibi priuatam occaſionem attendat, nemo de priuata excellentia intumeſcat, nemo cōtentioſus exiſtat, nec illi humiliter ſubdi refugiat, quem fraterna cōcordia prouiſa vtilitate ſibi præferri expoſtulat. Qui tamen tanto nunc diligentiùs à vobis eſt diſcutiendus, quanto poſtea non reprehendendus, ſed ab omnibus æquanimiter eſt tolerādus. Nolo autem certam vobis deſignare perſonam, ſed habere liberum electionis arbitrium: vt electum veſtrum eo æquanimiùs toleretis, quo eum voluntariè vobis prætuleritis. Hoc tamen in fraternitate veſtra retineo, vt quem de fratribus mecū habere voluero, mihi ſicut patri filium tranſmittatis: & ſicubi eum manere voluero, ſine ſcandalo concedatis. Qua in re non eſt vobis formidandum, quia ſatis in hoc ſeruabo modum. Hoc etiam apud vos interim volo habere priuilegiū: vt ſi quæ, quod abſit, inter prælatum veſtrum & aliquem de fratribus orta fuerit

contentio, & aliqua intemperantia zeli aduersus alterum alter exarserit, si hoc commodè per vos sedari non poterit, non prius ad aures publicas causa hæc prodeat, quàm ad me deferatur: vt studeam vel immoderatum zelum illum temperare, vel demum canonicæ seueritati vires dare. Inexpertus enim auriga dum nescit fræna moderari, primo cursu cogit equum acceleratione lassari. Cùm ergo sit ars artium, onus onerum, regimen animarum, postquam vsu ipsius artis edoctus fuerit vester Prçlatus, quid debeat dissimulare, quid debeat in promptu vindicare, tunc iam suo & vestro iudicio contenti poteritis omnia commodè negocia vestra commodare. Quicũque autem ille sit, talem eligat fraternitas vestra, qui sciat de thesauro suo proferre noua & vetera, qui etiam nouerit mores vestros, cuius mores & vos non habeatis ignotos. melius enim sibi inuicem cohærent lapides, qui frequenter collimati, inæqualitatem suam deposuerunt frequenti limaturæ exercitio. Quòd si forsitan cõtigerit eum in causis exterioribus minùs esse exercitatum ad disponenda omnia sibi commissa, iuuabit eum bona conscientia & bonũ testimonium. Ipse etiam faciet sibi Præpositum, qui consilio eius & vestro omnia exteriora disponat. Ipse autem intus secundum traditionem sanctorum Patrum vacet orationi & lectioni, & nutriendæ fraternæ dilectioni. Multa laquor, sed quasi nunc demum vos ablactans vellem vos in omnibus esse instructos: vt quæ sunt recta sapiatis, & rectè intellecta, opere impleatis. Sed quia ad hoc non sufficitis, consulite Angelum magni consilij: vt con-

filia vestra dirigat, & ad bonū finem perducat. Deus patientiæ & solatij sit vobiscum. Valete.

Reuerendo confratri Petro Pictauiensi Episcopo, Iuo *humilis Carnotensis ecclesiæ minister, sic bona plantare vt non studeat bona conuellere.* 23

De dignitate clericorum.

SI fraternitatem vestram in ius vocare possemus, quantum saluo caritatis vinculo fieri posset, iure à vobis multas expostularemus iniurias, partim cōmunes, partim proprias: Proprias, quia clericū in diœcesi nostra Deo militantem, & pro pulcritudine & dulcedine vitæ contēplatiuæ, fonti vitæ totis desideriis inhiantem, ad publicum prodire, quietem suam interrumpere, nostra admonitione, nostra auctoritate compulistis. Quem cùm vobis ad regimen cuiusdam regularis ecclesiæ diœcesis vestræ, vestris epistolis crebrò compulsi concessissemus, & canonicè electum ab ipsa ecclesia transmisissemus, non satis aptam à vobis passus est repulsam, qui præpostero ordine tunc de eius prælatione disceptare cœpistis, quando iam facta à fratribus & collaudata à vobis eius electione, in prioratus sui sede eum sublimare debuistis. In quo & illi fratri non modicam intulistis verecundiam, & amico nostro non minimá fecistis iniuriam. Non enim erat tanta precum instantia ab amico postulandus, qui ad iniuriam

doni & donantis tam facilè mutata ſententia fuerat refutandus. Nec ſatis tuentur veſtram fraternitatem litteræ Domni Papæ, quibus dictandis alacri interfuimus, quæ confirmant Abbati ſancti Cypriani ius illud prædictæ eccleſię, quod ſe habere dicebat ex legitima conceſſione quorumdam monachorum, qui(vt audiuimus)quietam poſſeſſionem clericorũ approbant,monachorum verò ſancti Cypriani intruſionem prorſus improbant. Ad hoc enim prædictus Abbas modis omnibus nitebatur, vt prædictæ Eccleſiæ prioratus ei à Domno Papa concederetur.Quod Domnus Papa nobis reclamantibus, & libertatem clericorum pro poſſe noſtro defendentibus facere noluit: præcauens, ſicut ipſe dicebat, ne ſub hac occaſione prædictus Abbas clericos moliretur excludere, & monachos ſuos intrudere.Clericorum autem ordini publicam infertis iniuriam qui monachorum ordinem ad tam ruinoſam ſuperbiã erigitis,vt clericos eis ſubiugare ſtudeatis:quorum tanta debet eſſe excellentia, vt ſecundum beatum Auguſtinum, vix etiam bonus monachus bonum clericum faciat. Sed quia clericus iſta dixit de clericis,audiamus monachum dicentem de monachis. Dicit enim Hieronymus: Monachus non docentis,ſed dolentis habet officium.Et alibi: Clerici oues paſcunt: ego paſcor. Et alibi: Si cupis eſſe quod diceris monachus,id eſt ſolus, quid facis in vrbibus? quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula,ſed multorum.Habet vnũ quodque propoſitum principes ſuos.Et vt ad noſtra veniamus.Epiſcopi & preſbyteri habeant ad exemplum apoſtolos &

Hoc ex Auguſtino ad Aureliũ epiſt. 76.& relatũ eſt in can. legi. can. 16. quæſt.1.& ab Iuone pannoniæ lib. 3. tit.de religioſis,cap. 174.

Hieronymus lib. aduerſus Vigil.&lib.de inſtitut. monachi,&lib. de laude vitæ ſolit. vide Gratianum cauſa 16. quæſt.1.

" apoſtolicos viros, quorum honorem poſſidentes ha-
" bere nitantur & meritum. Nos autem habeamus pro-
" poſiti noſtri principes Paulos, Antonios, Iulianos, Hi-
" lariones, Macharios. Et alibi: Mihi oppidũ carcer, &
" ſollitudo paradiſus eſt. Quid deſideramus vrbium fre-
" quentiam, qui de ſingularitate cenſemur? Poſſemus in
" hunc modum multa colligere de priuilegio clericorũ, & ſubiectione monachorum, niſi vitaremus prolixitatem epiſtolæ. Néc tamen iſta dicendo, monachorum religioni detrahimus: immò vt veri monachi ſint, id eſt vt verè ſingularem ſectentur vitam, tota mente deſideramus. Laudamus quidem eos & beatos eſſe profitemur, ſi non tranſgrediãtur terminos à Patribus ſuis poſitos: & tunc magis eſſe beatos, cùm ſubeſſe magis ſtuderint quàm præeſſe, cùm humilitas & obedientia ſit eorum ſumma prouectio, ambitio verò & ſuperbia lamentabilis deiectio. Hæc & his ſimilia diligenter attendite, & ordinem clericorum, in quo eſtis, & cui Deo auctore præeſtis, ad meliora prouocãdo honorate, & nulli alij ordini cum contra morem eccleſiaſticũ ſubiugari permittite. Vale.

Prou cap. 22.

Iuo Carnotenſis eccleſiæ non ſatis aptus miniſter fratri Manegaldo crucem Chriſti portare, vt eius remigio mare huius mundi valeat transfretare. 24.

Quò.l epiſcopatum inuitus ſuſcepit, & inuitus tolerabat

QVONIAM poſt multos circuitus leuem Chriſti ſarcinã ſubire, & contempto mũdi flore in domo Dei abiectè viuere elegiſti, ſciẽs quia melius eſt modicum iuſto ſuper diuitias peccatorum multas, diuinæ bonitati

bonitati, quæ humilibus dat gratiam, grates exſoluimus: & vt de commiſſo tibi talento tanquam fidelis nummularius creditori tuo multiplicem referas vſuram, eandem diuinam bonitatem intenſiùs obſecramus. Sic enim ordo rationis poſcebat, vt qui verbo ad viam vitæ plurimos informaueras, aliquos aliquando conformares & confirmares exemplo: & qui de ſemine patris Iacob tanquam Zelpha inueterata & ancillari conſuetudine philoſophandi filios pepereras, iam de eiuſdem patris ſemine tanquam ſpecioſa Rachel ex intimæ viſionis libertate ſpiritualem ſobolem multiplicare non deſiſtas, ita dicens: Mineruam quidem nō doceo, à qua magis doceri indigeo, ſed fraternis profectibus congaudens, bonis principiis meliores exitus apponi deſidero. Simul obſecro, vt puſillanimitatem meam in alto remigantem & penè aliquando naufragantem de portu trāquillitatis tuæ orationibus iuues, ſalutaribus monitis aliquando conſoleris. Notū enim credo prudentiæ tuæ mihi pro Rachel ſeruienti Liam eſſe nocte ſuppoſitā, quam quidem inuitus ſuſcepi, & inuitus tolero, vt pote parum videntem, parum patientem, ſed multum exaſperantem. Quarum moleſtiarum tædio frequenter affectus, retroſpecta quietis amiſſæ pulcritudine grauiter ingemiſco, & datis mihi columbæ pennis auolare & iterum & iterum vacare deſidero. In qua perturbatione ſolum mihi refugium eſt orare, & eum expectare qui ſaluum me faciat à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. A cuius voluntate ſi diſſentire non timerem tanto oneri impa[illegible] eidem oneri humerū libēter ſubtraherē. Cùm ergo à te ad par-

Vide quæ habētur in epi. 4.7 & 17. alias legitur quaquam inuitus ſuſcepi.

tes nostras transierint vel redierint aliqui, fac vt videá interiorem hominem tuum in litteris tuis, sicut ex parte vidisti meum in meis. De cætero commẽdo fratrem istum portitorem præsentium litterarum fraternitati tuæ, vt familiariter eum habeas, & in lectionibus tuis ei benignè respondeas. Quantum enim de homine æstimare possumus, ædificari quærit, non inflari.

al. vt familiarem illum.

Iuo humilis Ecclesiæ Carnotensis minister Goifredo Vindocinensis monasterij Abbati cum dilectione salutem. 25.

De benedictione monachi, & virginis.

QVANTVM ex tenore litterarum tuarum perpendere potui, summa inquisitionis tuæ fuit, vtrùm monachus qui tantùm à monacho, & non à suo abbate benedictus est, ab abbate suo iterũ benedicẽdus sit. Quod fieri posse, & dimitti posse arbitror absque vllo benedicti vel benedicentis incõmodo. Monachi enim benedictio non est manus impositio, vel alicuius sacramenti ex apostolica traditione celebratio. Nec aliã vim habere mihi videtur, quã super pœnitentẽ absolutio, vel super populum sacerdotis oratio. Dicit enim „ beatus Hieronymus: Monachus nõ est officiũ docẽtis „ sed plangentis, qui se & mundum lugeat. Sicut ergo monachus in hoc officio sibi soli prodest, ita ex gratia vocantis solus ad hoc officium accedere potest: nec præiudicat ad salutem, vtrùm à simpliciter monacho vel abbate suscipiat benedictionẽ, quia verum monachum nulla facit exterior adiectio, nisi mundi contẽptus, & plena Dei dilectio. Quod in principibus huius

An monachi benedictio valeat facta à monacho, an ab abbate.

ordinis, Paulo videlicet & Antonio, & multis aliis Ægyptiis monachis facilè apparet, qui nullam à præcedente abbate vel monacho suscipientes benedictionem, perfectam ab eo qui habitare facit monachos in domo, sui laboris consecuti sunt retributionem. Quòd verò postea multiplicatis monachorum congregationibus professiones ab eis exactæ sunt, & benedictiones super eos datæ, quadam cautela factum est: vt monasticus ordo quanto firmiùs in conspectu Dei & hominum & solemniùs ligaretur, tanto robustiùs & deuotiùs ab ipsis seruaretur. Et si qui vellent ab hoc proposito recedere, testimoniis pluribus conuincerentur, & tanquam iurati in Christi sacramenta tirones, ad propositum suum reuerti cogerentur. Quibus liquet traditiones huiusmodi, nihil esse aliud quàm quædam religionis vincula, humanæ instabilitati prouisa. Quoniam omnis traditio religionis nouitate & raritate viget & floret, antiquitate verò & numerositate, nisi districtè ligetur & seruetur, frigescit & vilescit. Vnde in discretione abbatum hoc mihi ponendum videtur, vtrùm debeant professiones coram aliis factas, vel benedictiones ab aliis datas in sua præsentia iterare: quia non est hoc ecclesiastica sacramenta iterando violare, sed pro instabilitate personarum vinculum vinculo superponere. Quòd si monachi benedictio esset consecratio, etiam apud Glociacenses, apud quos (vt asseris), est ista consuetudo, nulla prorsus fieri posset benedictionis iteratio.

De his agit D. Hieronymus in vita Pauli heremitæ.

al. vinculis vincula.

al. apud Cluniacenses.

Vnde nec conſecratio virginum, quæ ex auctoritate apoſtolica Epiſcoporum priuilegio reſeruatur, ſi aliquando à Presbyteris vſurpetur, propter ſacramẽtum Chriſti & Eccleſiæ quod ibi continetur, nullatenus ab Epiſcopis iteratur. Dixi de propoſita quæſtione quod ſenſi, &, quantum mihi videtur, in nullo à ratione vel auctoritate diſſenſi. Vale, & quomodo ieris vel redieris, & quod audieris de concilio domini Papæ mihi reſcribe.

Vide cā ſicut & can. Presbyteri, diſtin. 68.

Domino & patri ſuo Vrbano ſummo pontifici, Iuo humilis Eccleſiæ Carnotenſis miniſter, cum Petro pugnare, & cum Petro regnare. 26.

De ordinatione Epiſcopi infra annos electi.

QVONIAM Romana Eccleſia poſt multa naufragia ſub veſtro regimine ad portũ iam penè peruenit, & Italiæ regnũ iamdiu rebelle in conſpectu veſtro totum penè conticuit, ita vt nouus Rex ad voluntatem Dei & veſtram in manus veſtras ſe dederit: gaudeo in Domino, & gaudium meum nullis ſyllabarum metis explicare ſufficio. Cotidianas etiam preces coram Deo pro veſtra incolumitate & pace multiplico: vt ſermo Dei per vos currat, & de die in diem magis proficiat; & bona quæ per vos inchoauit, ad finem vſque perducat. Notum autẽ facio ſublimitati veſtræ, quòd Guillelmum bonæ ſpei fratrem in Carnotenſi Eccleſia nutritum, Pariſienſis Eccleſia elegit in Epiſcopum. Qui quidem ſine conſilio & aſſenſu noſtro nihil tale præſumere voluit. Miſimus itaque cum eo quoſdam de fratribus, qui diligenter inquirirent, vtrùm in eum

vota omnium concurrerent: vtrùm hæc electio mediante pecunia, vel aliqua esset à Rege extorta violentia. Quibus benè cuncta renunciantibus, illi fratri dedimus consilium & assensum, vt illi electioni cederet, & diuinæ ordinationi se non subduceret. Timebamus enim ne alius ex transuerso se intruderet, & Ecclesiam symoniaca peste macularet. Addidimus quoq; cōsilio eius, quia aliquantulū infra annos legitimos nobis esse videbatur, vt promotiones ad gradus Ecclesiasticos per congrua interualla differret, & interim aut per se aut per nuncios Ecclesiæ pro his quæ ad integritatem ordinationis minus sunt, à paternitate vestra indulgētiam postularet. Quod scribo absens, si opportunitas se offerret, dicerem pręsens: & pro ipsa Ecclesia, & cum ipsa Ecclesia à paternitate vestra magna in vos fiducia postulo, vt nulli æmulo de eius insimulatione aurem de cætero commodetis, & per præsentium latorem mihi & ipsi Ecclesiæ litteris vestris, quo ordine & quo modo res incœpta ad exitum cum gratia vestra perduci possit, vos ipse disponatis. Conterat Dominus Sathanam oro sub pedibus vestris.

De ordinibus per interualla conferēdis extat distinctio 77. in decretis Gratiani.

Ad Roman. cap. 16.

Iuo Dei gratia Carnotensis Ecclesiæ minister, omnibus in eiusdem Ecclesiæ *Episcopatu positis salutem in Domino.* 27.

NOTVM sit vobis dilectissimi, qui ad supernam Hierusalē pertinere vos creditis, quia si donatiuū superni Regis, ad quod vocati estis, promereri desideratis, pacem vobis à Deo mandatam remota omni dis-

D/pace.

cordiæ peste seruare debetis. Hanc enim Christus mū-
Luc.cap. 2. dum ingrediens angelica reuelatione mundo mandauit cœlesti militia concinnēte, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Hāc Chri-
Ioan.cap.14. stus proximè de mundo egressurus & in breui ad cœlos reuersurus commendauit dicens, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Hanc Apostolus
Ad Hebr.cap 12. necessariò tenendam admonet dicens: Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniá, sine qua nemo videbit Dominum. Cùm enim Christi aduentus non solùm inter se cœlestia & terrestria, sed etiam ipsa terrestria adinuicem pacificare venerit, vt in vnitate fidei & Christianæ pacis vnum Christi corpus fierent: quid ei proderit Christi aduentus, qui extra pacem fuerit inuentus? Hanc professi estis, cùm ad Dominum auctorem pacis & amatorem reuertentes, diabolo auctori & amatori discordiæ & omnibus operibus eius in fonte vitæ renunciastis. Ergo fratres, si dissimulare non vultis, magna est vobis iniuncta necessitas obseruandæ pacis, qui Regis æterni sacramentis obstricti, æterni præmij expectatione cœlestis militiæ vos mācipastis. Pro certo enim sciat fraternitas vestra, quia in regno Christi nullus est relictus discordiæ locus. Solùm cum
al. cū actore. auctore mortis & operibus eius indeficiens est nobis iniuncta discordia. Cùm ergo, vt dictum est, Christianorum fines pacem debeant habere continuam, & non tantùm mentes eorum à viciis, sed & manus debeant vacare ab operibus viciosis: videte quantum iam desit vobis ad Christianam perfectionem, qui dies, quos deuouistis cœlesti militiæ ad

quærendam salutem, remitti vobis cogitis exercendæ malitiæ ad inueniendam mortem. Attendite fratres, si quis vestrum alternatim carnem suam tribus diebus ferro incideret, vel igni combureret, vel quolibet alio cruciatu affligeret, quatuor verò diebus tantùm vacaret, nónne ab amicis ligaretur, nónne tanquam phreneticus ad medicum duceretur? Quanto magis vulnerator animæ suæ vel interfector fortioribus Christi vinculis esset alligandus, vt à morte animæ cessaret, & incessanter operam daret? Sed quia prona est omnis ætas ab adolescentia in malum, & peruersi homines stipendia peccati magis quàm iustitiæ diligentes aduersus correctores suos insurgunt tanquam phrenetici in medicos, expectantes de vobis meliora & viciniora saluti, toleramus imperfectionem vestram: dissimulamus impietatem vestram: & cum abundante iniquitate sanare vos perfectè nequeamus, malumus infirmos & saucios vos habere quàm penitus mortuos. Rogamus itaque & obsecramus, & ex auctoritate Domini Iesu, cuius legatione licèt indigni fungimur, vobis præcipimus: vt saluationis vestræ memores, saltem hos quatuor dies, quibus Dominus & saluator noster medicinalia salutis nostræ sacramenta euidentiùs operatus est, pacificos firmiter habeatis, & ab omni iniuria tam inimicorum quàm amicorum, tam alienigenarum quàm indigenarum mentes, manus, linguas compescatis. Nouit enim quicunque est Christianæ religionis discipulus, quia quinta feria Dominus Iesus vltimum cum discipulis

al. tantùm iaceret.

al. sed nos expectantes.

al. ab omni iniquo tam.

Quintæ feriæ cultus.

conuiuium celebrauit, in quo corpus & ſanguinem ſuum, quę ſunt noſtrę reconciliationis ſacramenta, & vulnerum noſtrorum medicamenta, edendum & bibendum, & de cætero in ſui commemorationem faciendum eiſdem diſcipulis commendauit. Completo itaque cœnę myſterio, eorundem diſcipulorum pedes lauit, in ſacramentum pœnitentiæ & remiſſionis: hoc ſacramento deſignans, terreno puluere etiam religioſa corda ſordere, & neminem eſſe mortalium, qui nõ egeat pœnitentia, & peccatorum indulgentia. Eiuſdẽ diei fine diſcipulo prodente traditus eſt in manus Iudæorum: quod tanta patientia fieri pertulit, vt ſe malè tractantibus in nullo reſiſteret, imò aurem præciſam ſeruo Principis benignè reſtitueret. Quinta quoque feria peracta diſpenſatione ſuæ incarnationis videntibus diſcipulis, in glorificata carne cęlos aſcẽdit. De cętero ad dexteram patris interpellans pro nobis: vt eò ſequatur humilitas gregis, quò præceſſit celſitudo paſtoris. Quid in his omnibus dux noſter, quid niſi pacis exempla monſtrauit? Videlicet vt qua die Chriſtiana plebs tot ad vitam medicamenta ſuſcepit, nemo alium lędendo ſe potius lædat, nemo alium interficiendo ſe potius interficiat, cũ Ieſus foris, Ieſus intus pereat. Sexta verò feria primus Adã de limo plaſmatus eſt, & ſecundus Adam ad redimendum hominem veniens, in vtero virginis angelo nunciante eſt incarnatus. Eadem quoque feria Chriſtus paſſus eſt, & homo perditus, ad imaginem Dei per Chriſti ſanguinem eſt reformatus. Qua ergo die pax reddita eſt mundo, pacẽ ſeruare debet omnis homo: ne ad mortem redeat, quam proto-

al. hoc ſacramentũ deſignans.

Sexta feria.

protoplaſtus vniuerſo intulit mundo. Septima autem feria requieuit Deus ab omni opere ſuo, ſignificante hoc nobis Spiritu ſancto quòd non tantùm quieſcere debemus ab omni opere vicioſo, ſed & requiem expectare poſt tempus quo ſabbatizandum eſt ab omni opere oneroſo. Non enim oneroſum erit Deum perfectè diligere, & eius laudibus ex dilectione inceſſanter inſiſtere. In ſignum quoque præſentis Sabbatiſmi prædicta feria caro Chriſti requieuit in ſepulcro, anima eius interim debellante tartara, & hoſtis antiqui fortitudine ſuperata, perdita ſpolia reportante. Noli ergo Chriſtiane Chriſti ſanguine redempte, noli beneficiis tui redemptoris ingratus exiſtere: noli tartara in hac ereptionis & requietionis die tua pręſentia cumulare, bona proximi tui rapiendo, & eum qui aliena nõ rapuit, ſed ſe ipſum tibi impendit in membris ſuis iterum perſequendo. De octaua feria quæ & prima, nulli credenti dubiũ eſt quòd ea die Dominus reſurrexerit, & certum nobis argumentum & exemplum duplæ noſtræ reſurrectionis ſua reſurrectione contulerit, in qua plena pax dabitur filiis adoptionis, iam non concupiſcente carne aduerſus ſpiritum, vel ſpiritu aduerſus carnem. His & aliis de cauſis quæ pro breuitate ſermonis oneroſum eſt enumerare, maiores noſtri in his potiſſimum diebus ſeruandam pacem eſſe ſanxerunt, & pro qualitate perſonarum & quantitate malorum diuerſa & dira ſupplicia violatoribus pacis inferri decreuerunt. Quorum veſtigia pro poſſe noſtro ſequentes, exhortando præcipimus, & præcipiendo exhortamur, vt pacem, cuius conſtitutionem vobis ſcriptam

Septima feria.

al. in figuram quoque futuri & præſentis.

Octaua feria.

ditigimus, sine disceptatione seruetis, & seruandam tactis sacrosanctis reliquiis propria manu firmetis. Hoc enim vobis bonum est, & ad augmentum rerum temporalium,& ad prouectum bonorum incommutabiliũ. Obedientibus à Deo pax & misericordia. huic autem constitutioni non obedituris sit anathema maranatha. Valete.

Vrbano summo Pontifici, Iuo sanctitatis suæ filius fidelium orationum munus. 28.

Quòd Apostolicũ præmonuit, ne propter cõminationem Nuntiorum regis frangeretur.

VENTVRI sunt ad vos in proximo Nũtij ex parte Regis Francorum, per quorum os locuturus est Spiritus mendax, qui infatuati adeptione vel promissione honorum ecclesiasticorum infatuare moliuntur sedem iustitiæ. Contra quorum calliditatem à paruitate mea vigilantiam vestram volo esse præmonitam & præmunitam, quatinus rigorem vestrum promissiones eorum non emolliant, comminationes non exterreant. Vt quid enim dicent, iam securis ad radicẽ arboris posita est, nisi vt aut arcum remittatis, aut gladium suspendatis? Qui ergo venturi sunt, in calliditate ingenioli sui, & venustate linguę suę prædictis de caussis impunitatem flagitij se impetraturos Regi à sede apostolica promiserunt. Hac ratione ex parte vsuri, Regem cum regno ab obedientia vestra discessurum, nisi coronam restituatis, nisi Regem ab anathemate absoluatis. Si autem impœnitenti venia concedatur, quanta spes impunè peccandi peccantibus de cætero relinquetur? Non est meum instruere vestram pru-

Matth. cap. 3.

Hæc de Rege Philippo intelligenda sunt, quem ob incestas nuptias Pontifex maximus regni iure & communione

dentiã, cuius potiſſimũ intereſt delinquentium errata non fouere, ſed ferire. Si autem aliqui ſubdoli euidenter ab vnitate matris ſuæ Eccleſiæ diſcedunt, qui iampridem mente diſceſſerunt, conſoletur ſanctitatem veſtram diuinum reſponſum: Reliqui mihi ſeptem millia virorum. Et illud Apoſtoli: Oportet hæreſes eſſe, vt hi qui probati ſunt manifeſti fiant. De cætero volo ſciat vigilantia veſtra, quia ex præcepto Regis, Remẽſis, & Senonenſis, & Turonenſis archiepiſcopi inuitauerunt ſuffraganeos Epiſcopos, vt poſt reſponſa veſtra apud Trecas prima Dominica poſt feſtiuitatem omnium Sanctorum conueniant. Quò inuitatus ire diſſimulo, niſi veſtro conſilio munitus: timẽs, ne quid contra iuſtitiam & ſedem apoſtolicam moliatur ille conuentus. De his itaque, & de his quæ circa vos ſunt, quæ libuerit, reſcribat mihi veſtra paternitas, vt in aduerſis compati, & in lætis valeam congratulari. Vale.

corporis ſanguiniſque Chriſti priuauerat. vide infrà epiſt. 105. 134. & 212.

3. Reg. cap. 19.

1. ad Corint. cap. 11.

Paſchali ſummo Pontifici, Iuo humilis ſanctitatis ſuæ filius, quicquid poteſt eſſe fælicius. 29.

QVONIAM pro gratia nobis collata, decorem eccleſiæ Dei diligimus, multa inordinatè in eadẽ fieri vehementer dolemus. Qui in quibuſdam ſubditis cùm quædã illicita corrigere, vel cùm quoſdã ad meliora promouere ſtudemus, ipſi in ſtercoribus ſuis cõputreſcere cupientes, litteras à ſede apoſtolica, neſcio quibus ſubreptionibus impetratas nobis deferunt

Illis non eſt credendum de aliena iniuſtitia, qui nõ diſcedũt à ſua.

ad palliandam malitiam suam, vel defendendam inobedientiam. Vnde fit in Ecclesia mirabilis contemptus mandatorum Dei, & ineffabilis morum corruptela: cũ ibi inuenit quorundam peruersitas incorrepta confugium, vbi innocentia sola deberet habere præsidiũ. Et quod mirabilius & miserabilius est, isti vitę suę curiosi corruptores ab ipsis columnis gratanter audiuntur, cùm vitam religiosorum aliquibus maculis respergere moliuntur; quibus non est credendum de aliena iniustitia, quã diu non discesserint à sua. Cũ itaque tã pro nostra insufficientia, quàm pro subditorũ duritia prædictæ causæ de fructu laboris nostri penè desperare nos cogant, onus quod penè infructuosè portamus, deponere sæpè deliberamus, & pennas columbæ nobis dari flagitantes auolare à molestiis inutilibus, & in mentis solitudine quiescere præoptamus. Hac itaque necessitate commoniti, præsentiam sanctitatis vestræ adire cupientes, & de his quæ dicta sunt, cum multis aliis vobiscum tractare cupientes, venimus penè vsque ad Alpes: in quarum angustiis, quia insidias nobis paratas audieramus, vsi magnorum virorum cõsilio inito itinere supersedimus. Domnum itaque Gualonem confratrem & coëpiscopum nostrum, qui in suspectis locis ad occultandum se aptior est, paternitati vestræ trãsmisimus, in cuius ore verba nostra posuimus: quatinus eũ tam pro sua quã pro nostra necessitate paternè audiatis, & quæ corrigenda sunt corrigatis, & quæ vtiliter statuenda, firmiter statuatis. Quamuis enim quod ratio suadet, vel quod vsus approbat, vel Episcopalis moderatio disponit, per se satis vigere videatur:

Sæpe Iuo optauit Episcopatu discedere. vide I. epist. 69. & 17.

al. quæ prædicta.

al. incœpto itinere.

tamen clarius fit, & quasi quadam luce irradiatur, cùm id quod prohibendum, vel præcipiendum est, decreto apostolico roboratur.

al. tamen carius fit. Sed nõ tam aptè.

Iuo Dei gratia humilis Ecclesiæ Carnotensis minister, H. Beluacensis Ecclesiæ Decano, *& cæteris fratribus eiusdem Ecclesiæ salutem in Domino.* 36.

DE molendino, quod Ecclesiæ vestræ ab Episcopo eiusdem molendini est constructore donatum, non tantùm tricenaria vsus capione quietè possessum, sed etiam priuilegiorum auctoritate firmatum: nunc verò impedimentis pontium & tinctorum sordibus impeditum, molendi amisit officium, iustam & omni ratione subnixam causam habere videmini, & maximè aduersus Episcopum, qui non solùm debet suis têporibus illicita non patrare, sed etiam ab antecessoribus suis illicitè patrata corrigere. Sic enim scribit Papa Gelasius Cresconio & Ioanni Massalæ Episcopis. « Decessorum statuta sicut legitima & iusta successorem « conuenit custodire, ita debet etiam malefacta corrigere. « Ideò non est sufficiens ratio quòd dicit Episcopus, præcepto suo nullum impedimentum illatũ fuisse molẽdino, quominus officium suum faceret, nisi ipse eos qui impediunt pro potestate sui officij remoueat ab impedimento. Sicut enim scribit Ioannes viij. Papa Ludouico Imperatori, « Facientis culpam habet, qui « quod potest corrigere, negligit emendare. Quòd si Episcopus hoc à sua potestate remouere conatur, le-

De possessione xxx. annorũ, vel vnius anni, vel appellatione.

Coniunge. ĩ. epist. 261.

Tricenariæ possessionis ius & auctoritas. vide ĩ. epist. 269.

Hoc relatum in can. decessorum ca. 25. quæst. 2.

al. legatur sententia.

" gat sententiam de Concilio Gelasij Papæ. Dicit enim: " Placuit huic sanctæ ac magnæ synodo, vt res vel priui-" legia quæ Dei ecclesiis ex longa consuetudine perti-" nent, siue à diuinæ recordationis Imperatoribus, siue

can. placuit. can. 16.q.4. tit. an iura eccl. præsc. toll.

ab aliis Dei cultoribus in scriptis donata, & ab eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam remoueantur à potestate Præsulum earum, quæcunque secularis " persona per potestatem eis subtrahat, aut per argu-" menta quælibet auferat: Sed sint omnia in potestate " ac iussu Præsulis ecclesiæ, quæcunque intra triginta " annorum spatium ab ecclesiis possessa fuisse noscun-" tur. Quisquis igitur secularium contra præsentem " definitionem egerit, tanquam sacrilegus iudicetur: & " donec se correxerit, & ecclesiæ propria priuilegia sua " restituerit, anathema sit. Itē de eodem Papa Nicolaus

Refertur in can. de rebus causa 12. qu. 2.

Adoni Viennensi archiepiscopo: De rebus quæ semel Domino contributæ atque dedicatæ sunt, & postea " sub occasione concessionis Principum à quibusdam " inuaduntur atque diripiuntur, sancimus vt prius con-" sulto Principe ad resecandam tam præsumptiuam fa-" ctionem, & cognoscendum vtrùm illius sit conces-" sio, an inuasoris præsumptio. Quòd si Principis in-" ordinata fuerit largitio, ipse sit Princeps pro emen-" datione redarguendus. Si autem inuasoris declara-" tur præsumptio, vsque ad emendationem excom-

Consuetudo Beluacens.

municationis sit vindicta coërcendus. Oppositio " verò annuæ possessionis secundum consuetudinem " suæ ciuitatis, siue obligatio Episcopi qua se promisit " obseruaturum consuetudines eiusdem ciuitatis, siue " turbulenta coniuratio factæ communionis nihil præ-

iudicant legibus ecclesiasticis. Pacta enim & constitutiones vel etiam iuramenta quæ sunt contra leges Canonicas & auctoritates sanctorum Patrum, sicut vos ipsi benè nostis, nullius sunt momenti. Dicit enim Papa Zozimus Narbonensibus: Contra statuta Patrum aliquid concedere vel mutare, nec huius quidem sedis potest auctoritas. Quòd si aduersus Canonum formas aliquid vobis iudicatum fuerit, si vobis visum fuerit, appellabitis audientiam eorum Iudicum, qui apud vos maioris videntur esse auctoritatis, siue apud vestrum Metropolitanum, siue apud legatum Romanum. Post appellationem verò infra quinque dies postulabitis litteras ab eo à quo appellatum est, ad eum ad quem appellatum est, vt diem vtrique parti constituat, in quo causam vestram iudiciali sententia terminari pręcipiat. Valete.

Hoc relatum in can. cōtra ca. 25. q. 1.

Vide hanc in rem epistolā. 221. infrà. & canonem, si quis, cum trib. seq. causa. 2. q. 6.

Iuo Carnotensis Ecclesiæ humilis minister monachis Dolensis monasterij, vnanimes habitare in domo. 31.

VENIENTES ad nos quidam de vestro monasterio diuersa sentientes, notificauerunt nobis dissensionem quę inter vos orta est de electione fratris vestri Bernerij quondā Bonæ vallis monachi. Quorū relatione audita valdè doluimus, proculdubio sciētes, quia Sathanas expetiuit vos. Et timentes ne ista occasione vos inuicem mordeatis & comedatis, & inuicem consumatis, vocato ad nos Abbate Bonę vallis monasterij, & conuocatis quibusdam de melioribus

De monachis non repellendis, qui probabili causa à monasteriis suis recesserint.

al. Bonæuallensis.

ecclesiæ nostræ fratribus diligenter inuestigauimus, vtrùm prædictus frater, vel in clericali ordine vel in monastico aliqua notabilis apparuisset infamia. Bonũ ergo ei testimonium in omni ætate & ordine comperimus. Hoc solum Abbas & monachi obiecerũt, quòd sine licentia fratrum à monasterio discesserit. Sed huius discessionis causam & per nos scientes, & per alios subtiliùs inquirẽtes, cognouimus, quia eo tẽpore quo discessit, magna in eo monasterio perturbatio fuit, quam etiam Abbas eiusdem loci ferre non valens, ad maius monasterium, in quo ad conuersionem venerat, necessitate compulsus rediit. Causam autem propter quam Abbas discessit, propter reuerentiam monastici ordinis melius est silere quàm reuelare. Quapropter illa discessio, quæ illi fratri & multis aliis piè sentientibus visa est in melius mutatio, nullum nobis videtur ei facere præiudicium, si vota omnium vestrum vel meliorum in eo conueniant, & mores monastico regimini non congruentes impediant, maximè cũ summus Pontifex, cuius est de omni persona & de omni ecclesia iudicare, eum ab hoc vinculo absoluerit, Missas etiam ab eo audierit, & in omnibus sacramentis ecclesiasticis coram religiosis personis sæpè communicauerit. Quapropter si alia quæ canonicis institutis cõtraria sint in eo reperta non fuerint, rogamus & monemus vt in eo caritatem confirmetis, & ad pacis cõpagem festinãter redire studeatis. Habemus enim præ manibus religiosorum exempla virorum, qui relictis probabili causa monasteriis suis, ad Cluniacense monasterium, vel ad alia monasteria secesserunt, vel etiam ad ec-

ad ecclesiasticas dignitates vel monasteriorum curas sine vlla repulsa ascenderunt. Ex quibus duo de monasterio Crucis, litterati & religiosi, Guimundus & Robertus, alter ad Episcopatum Auernensem, alter ad gubernationem monasterij sancti Laurentij Auernensis, auctoritate apostolica assumpti sunt. Arnulfus Beluacēsis monasterij sācti Simphoriani monachus, vir prudens & religiosus, simili de causa relicto monasterio nunc Canturiense monasterium regit. Sic multi alij. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotensis Ecclesiæ minister Vuilelmo Fiscanensis monasterij Abbati, orationum munus mutuum & deuotum seruitium. 32.

DE motione altaris vel parietū Ecclesiæ, vtrùm iteranda sit consecratio, vel non iteranda, nihil scriptum in antiquis regulis reperi. In collectionibus autem Burchardi Vvormacensis Episcopi, ex concilio Meldēsi capitulo quinto ita scriptum reperitur: Altare si motum fuerit, ecclesia denuò consecretur. Parietes verò si moti fuerint, & non altare, salibus tantùm exorcizentur. Hoc capitulum si diligenter attendatur, ad omnes inquisitiones vestras respondet. Et quia de motione altaris monachis sancti Vvādregisili rationes quas potui, aliquādo reddidi, easdem religioni vestræ scribere curaui, quibus ita scripsi: Consuluit paruitatem meam vestra dilectio, vtrùm tabulæ altarium aliquando consecratæ, cùm translatæ fuerint, & super

Quare moto altari, ecclesia denuò consecratur, & parietes renouati salibus tātùm exorcizantur.

al. Bucchardi.

Intelligit epist. 128. ij. quæ hanc præcedere debuit.

nouam struem lapidum positæ, denuò sint consecrandæ. Quod nobis ex auctoritate & ratione faciendum videtur, cùm canon dicat: Altare si motum fuerit, ecclesia denuò cōsecretur. Quòd si ecclesia propter motionem solius altaris denuò est consecranda, quanto magis ipsum altare quod motum est? Præterea cùm signa similitudinem habeant earum rerum, quarum signa sunt: sicut fides, quæ caput & fundamentum est sacrę religionis, immobilis debet manere in credente; sic visibile altare, quod figuram gerit fidei, debet manere immobile. Et sicut à fundamēto fidei, si quis motus fuerit, per manus impositionem, corpori Christi, quod est ecclesia, reconciliandus est: sic mensa altaris fidei typum gerens, si mota fuerit, iterum sacris mysteriis imbuenda est. Nec similis satis est ratio, quam quidam fratres vobis obiiciunt, quòd altaria portabilia, licet de loco ad locum moueantur, non tamen denuò consecrantur. Hæc enim altaria non aliter consecramus, nisi vel in tabulis ligneis, vel in aliquo competenti substratorio compacta firmitus sint affixa. Vndè licet de loco ad locum portentur, non tamen de loco in quo consecrata sunt, mouentur: à quo si auulsa fuerint, sicut cætera altaria denuò sunt consecranda. Hæc de motione altaris. De parietibus verò si restaurentur, quare salibus tantùm sint exorcizandi & non consecrādi, ratio nobis inuestiganda videtur. ad quod nobis necessarium videtur, vt primùm attendamus formam templi inuisibilis, vt cum ea postea conferre possimus

vide tit. 40. de consecr. eccles. vel altar. lib. 4. decret.

Parietes sale exorcizari, & aqua.

figuram templi inuiſibilis. Dicit enim Apoſtolus: Dei agricultura eſtis, Dei ædificatio eſtis. Ego vt ſapiens architectus fundamentum poſui, fundamentum hoc, vt ſupradiximus intelligimus fidem, cui ſuperponuntur bona opera, quibus probatur dilectio Dei, & proximi, tanquam parietes ſpiritualis ædificij. His omnibus ſuperadditur vice tecti, celſitudo ſpei, quæ procedit penetrando, vſque ad interiora velaminis. Scriptum eſt autem ab eodem Apoſtolo: Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. Fides ergo ſi euellatur, tota ædificatio ſpiritualis proculdubio deſtruitur. Reliqua verò ędificatio, ſi aliqua vetuſtate atteritur, aliqua læſione minuitur. Sacramenta fidei nequaquã iterantur, ſed tantùm quod maculatum eſt, aſperitate pœnitentiæ & compunctionis lacrymis emundatur Secundùm ergo hanc ſimilitudinem, moto altari, quod figuram gerit fidei, ſicut dictum eſt, tota eccleſia conſecranda eſt, quæ corrupta fide tota deſtructa eſt. Motis verò parietibus ſola aqua & ſalibus, tanquam pœnitentiæ ſacramentis reformanda eſt. Nouit enim prudentia veſtra, quia ſic orat eccleſia, vt quod in manufactis templis agitur, hoc in nobis ſpiritualiter impleatur: quatinus per cultum viſibilium ſacramentorum prouocemur ad agnitionem & amorem inuiſibilium ædificiorum. Poſſent de his obſeruationibus cum his quæ dicta ſunt plura dici, ſed hoc puto ſufficere prudentiæ veſtrę, quæ nouit de minimis maxima, de paucis plura coniicere. Vale.

1. ad Corint. cap. 3.

Ad Hebr. 11

Paschali summo Pontifici Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, debitam obedientiam cum fideli orationum obsequio.

33.

Quòd vera negando immineret periculũ animæ: vera fatendo corporalis molestiæ.

PATERNITATEM vestram apostolici culminis gradum ascendisse, & in locum beatæ memoriæ Papæ Vrbani successisse, nostra paruitas gratulatur, & summæ prouidentiæ gratias inde referens, vt de bonis principiis meliores exitus proueniãt, pro modulo suo Dominum cotidianis orationibus deprecatur. Credimus enim religionem vestram zelum Dei hactenus habuisse, & decorem domus Dei non fictè dilexisse. Vnde postquam paternitatem vestram vicem apostolici gradus accepisse cognouimus, summum desiderium nostrum fuit, vt per propriam personam adiremus præsentiam vestram, ni nos retinuisset periculum molestiæ corporalis: Quod incũdo facile incurremus de nobis vera fatendo, vel periculum lapsus animæ quod nobis immineret vera negando. Sic enim Petrus Christum negasse dicitur, non quòd negaret Christum esse Christum, sed quia negauit Christi se esse discipulum. Mitto interim itaque vobis fratrem istum pręsentium portitorem, quem rogo vt vice mea familiarem habeatis, & in his quę salubriter & vtiliter reuerentię vestræ suggesserit, tanquam meipsum audiatis.

Manaſſæ Reuerendo Remorum Archiepiſcopo, Iuo humilis Carnotenſis Eccleſiæ miniſter, caritatis viſceribus abundare. 34.

ALLATÆ ſunt nobis nuper litteræ, à vobis per comprouinciales Epiſcopos veſtros miſſæ, quibus perlectis intelleximus graue ſcãdalum leui de cauſa inter Remenſem & Sueſſionenſem Eccleſiam nuper exortam. Cùm autem in prouincia veſtra peregrinum ſit iudicium noſtrum, peregrinum tamẽ non putamus eſſe conſilium noſtrũ, quo caritate ſuadente reuerentię veſtræ & omni religioni, ſi facultas eſſet, vellemus bene conſultum eſſe. Videbantur autem illæ litteræ, vt pace veſtra dicam, plus continere inuectionis quàm correctionis, perturbationis quàm reconciliationis: magis percutere robur ſanorum, quàm colligare vulnera infirmorum. Niti etiam auctoritatibus honeſtis & firmis, non tamẽ ſatis ad id de quo agebatur accommodatis. Nec iſta mordẽdo dico, ſed dolendo, fraterno amore deſiderans vt ſcandalum prudenti moderatione ſopiatis, & his qui curioſi ſunt ad cognoſcẽdam vitam alienam, deſidioſi autem ad corrigendam ſuam, occaſionem diſceptandi de vobis quàm celeriùs poteſtis ſubtrahatis, & cæcis offendiculum non ponatis. Legitur enim in Exodo: quia ſi litigauerint duo viri, & percuſſerint mulierem prægnantem, & exierit infans nondum formatus, detrimentum patietur quantum indixerit vir eius, & dabit pro anima ſua

De cõtentione religioſorum oritur ſcandalum.

Quid eſt autem hæc mulier prægnans, niſi anima infirma, nondum in amore Dei perfecta ? hæc ergo anima religioſis viris inter ſe contendentibus, & ſua contentione ſcandalum generantibus, percutitur & ſcandalizatur, ita vt amorem Dei, quem tenuiter conceperat, abiiciat & perdat. Qui autem huic infirmiori & muliebri animæ abortiuum excuſſit, damnum patietur. quia mercede, qua fidelis ſeruus pro talento multiplicato donandus eſt, priuabitur. Vir verò huius mulieris eſt Chriſtus, qui pœnam huic offenſioni debitam indicit, ſic dicens: Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis credentibus in me, bonum eſt ei magis ſi circundaretur mola aſinaria collo eius, & in mare mitteretur. Quæ detrimenta vt euitare valeatis, filiam veſtram Sueſſionenſem Eccleſiam, quam ſacrilegam, licèt cononicè obedire paratam, prout libuit, appellatis, ad ſinum matris paternè reuocate. & hæc amaritudinis verba, quæ æternarum inimicitiarum eſſe monumentum poſſunt, mutata in melius mente temperate: ne fortè ſi pertinaciter vos inuicem mordetis & comeditis, ab inuicem conſummamini. Quantum enim intellexi, niſi zelum veſtrum temperaueritis, non abſque canonica ratione cauebit ſe iudicio veſtro ſubmittere, qui velut in hoſtem videmini aduerſus eam exercitum commouere, & quaſi procinctum belli præparare. Vtatur ergo prudentia veſtra conſilio non iratorum, ſed eorum qui poſſint eſſe diſcreti mediatores vtrarumque partium: ne fortè poſt multas vexationes alienum cogamini ſubire iudicium. Vale.

Marci cap. 9. In vno vet. exempl. legitur hic, vnum de puſillis iſtis qui in me credũt, melius eſt ei vt ſuſpendatur mola aſinaria ad collum eius, & demergatur in profundũ maris.

Iuo humilis Carnotensis Ecclesiæ minister Stephano Palatino Comiti, dilectionem & pacem in Christo.

33.

Vbi iustitiam à Comite exigit, & promittit.

CLERICOS minis territos & contumeliis affectos, ad vos mittere non valeo. Mitto itaque chartam non timentem, neque erubescentem, iustitiam exigentem, & iustitiam promittentem. Moneo itaque excellentiam vestram nunc tertiò, vt homines vestros qui in pacem offenderunt, ad iustitiam pacis, quem ipse dictastis & promisistis, venire faciatis: & hoc quod rectum fuerit, si quid in vos deliquimus, emendare parati sumus. Neque enim aliud aliquid aliquando de hoc negocio vobis mandaui, quàm quod dixerunt vobis legati nostri. Quicquid autem vel plus, vel minus hactenus dictum sit, vel aliter, nunc expostulo iustitiam & offero iustitiam, secundùm rationem rerum gestarum & ordinem admonitionum, prout concorditer illi iudicabunt, qui iusta iudicia se facturos de pace iurauerunt. Et hoc futura die Martis. Quod si refutaueritis, scimus quia potentia vestra & principatus vester pace ecclesiastica non eget. Nos verò erimus contenti terminis nostris: & pacem istam, quę ecclesię, valdè est onerosa & sumptuosa, quam contra vos tenere non possumus, dimittemus: in aliis autem sicut magno & potenti viro seruientes. Vale.

aliàs leg. & cùm correctum fuerit.

al. vobis mandaui, quicquid dixerint.

al. seruiemus.

Ioanni & Benedicto Cardinalibus presbyteris, & Romanæ ecclesiæ vicariis, Iuo humilis ecclesiæ minister, ita sibi commissa fungi legatione, vt Angelo magni consilij valeant complacere 36.

De infami electo.

Confer hanc epistolam cum epistola 44. infrà, vbi de hoc Stephano agitur.

QVIA Beluacensis Ecclesiæ lapsum dudum vobis ex parte per litteras insinuaui, nunc in quantum profundum malorum descẽderit, sollicitudini vestræ reticere nõ valeo: ne mea taciturnitas mihi reputetur in vitium. & veterno ipsius ecclesiæ morbo nullum procuret adhibere remedium. Prædictã enim ecclesia tamdiu iam bonos desueuit habere pastores, vt malos habere, videatur ei quasi legitimum, bonos autem eligere quasi nefarium. Quod in hoc satis patet, quòd aduersus litteras Domni Papæ & vestras de electione vel assumptione Episcopi illicita prohibentes, ad contemptũ sedis apostolicæ, irrisoria & contemptibilia verba in vos protulerunt, & postposita omni canonica obedientia clericum quendam alearum ludo tantùm & ceteris huius mũdi lenociniis vacantẽ, procul etiam à sacris ordinibus inuentum, quondam quoque propter publicũ adulteriũ à Legato Romanæ ecclesiæ Lugdunensi archiepiscopo de ecclesia eiectum, pro volũtate Regis, & illius cõtubernalis suæ, in Episcopum assumpserunt. Prædictus autẽ intrusus, Stephanus vocatur, de Valanda. Cui si ad Episcopalem ministrationem aliquando apostolica auctoritate patuerit aditus, manifestum est temporibus nostris exitiale silentium impositum esse canonicis legibus. Quomodò enim ad

Item auctor 7. epist. 44. ait Beluacensem ecclesiã tales semper habuisse põtifices, quibus præ damnaretur.

al. aleatorem illiteratum & cæteris huiusmodi.

al. contubernalis.

al. de Guarlanda. cui si ad Ep. consecrationem aliquando.

ad fontem ſcientiæ pertingemus,ſi ab ipſis qui clauem tenent, intrare nō permittimur? His & huiuſmodi præmonitam & præmunitam volo eſſe ſollicitudinem veſtram,vt & vobis caueatis,& Dominum Papam ſuper his cautum faciatis: vt qui ex aduerſo ſtat,occaſionem maledicendi non habeat de vobis, tanquam ſua quærentibus,& non quæ Ieſu Chriſti. Prædictus enim intruſus feſtinat,vt citò Romam vadat, aut mittat,& palatinos quibus poterit muneribus vel promiſſionibus flectat in ſuam partem,& Dominum Papam quacumque poterit machinatione decipiat. Rei itaque veritatem vobis notificamus, vt & auctoritati apoſtolicæ prouideatis, & famæ veſtræ benè conſulatis, & eccleſiam in malis tabeſcentem ſolatio foueatis, forti manu reueletis, & corroſorum dentes ſinceritatis lapide conteratis. Si enim in hoc caſſata fuerit expectatio noſtra, iam quid è contrà obloquentes pro Romana eccleſia loquamur, non habebimus, & murum pro domo Dei ponere fiducia Romanæ Eccleſiæ vltrà nō audebimus. De mundanda ergo Dei domo, & de vindicando contemptu veſtro,conſiliū citò capite, & quid ſuper hoc & ſuper aliis diſpoſitionibus veſtris facere velitis,per portitorem præſentium reſcribite. Cùm vobis Deo donante loqui poterimus,hæc & alia diligentiùs & diffuſiùs exponemus. Vale.

j. epiſt. 55. ſcribit ſedem apoſtolicam ſæpius ſua quæſiuiſſe, quàm quæ ſubditorum eſſent.

Domino & omni veneratione dignißimo Paſchali ſummo pontifici, Iuo humilis eius filius, omnis obedientiæ effectum & affectum. 37.

Quòd quibusdam plus displicet bonum insolitũ, quã malũ inolitum.

AVDIVI nescio quorum falsidicorum delatione ad aures Sanctitatis vestræ peruenisse Dominum Hilgotum quondam Suessionensem Episcopum pro certis criminibus depositum ad monasterium confugisse. Quod absit vt credat Sãctitas vestra. Nulla enim infamia denotatus, nulla criminali accusatione pulsatus, propter prælatorum pericula, quæ iam expertus fuerat se salubriter ferre non posse, Episcopatui renunciauit, & ad portum monasterij confugiens de naufragio huius mundi nudus euasit. Eram quippe tunc temporis Presbyter Beluaci in quadam regulari ecclesia: ipse autem mihi familiaris erat propter aliquam, quã in me existimabat pietatis formam. Per me enim transiuit, in auribus meis coram Deo totum se effudit, ad vltimum propositum suum aperuit, & cùm ei licèt leuiter resisterem, & vt in regimine sibi commisso persisteret multis modis persuaderem: multis verbis vltro citróque habitis, summa fuit consilij sui, se malè in loco humili saluari, quàm in alto periclitari. Visa itaque animi eius cõstantia, quòd vir tãtæ nobilitatis, & tantę fœlicitatis, ita mundum calcaret, & sub leue Christi iugum confugeret, approbaui intentionem eius: & qui me fecerat conscientiæ suæ iudicem, habuit de cætero sui propositi laudatorem. Qualiter autem in monasterio sit posteà conuersatus, dicant vobis qui nouerunt, qui etiam approbata conuersationis eius experientia in patrem sibi eum elegerunt. In quo nihil aliud opponunt, quibus plus displicet bonum insolitum, quàm malum inolitum, nisi quòd Episcopali dignitati indigna fiet iniuria, si qui Episcopus fuit,

fiat archimandrita. Dicunt enim, quia non poteſt eſſe Abbas ſine benedictione. Si autem benedicitur, Epiſcopali benedictioni vehemens iniuria irrogatur. In quibus omnibus veſtra expectanda eſt cenſura, veſtra eſt tenenda ſententia. Nam quicquid horum decernere velit apoſtolici culminis prærogatiua, nulla Epiſcopali ſacramento nobis fieri videbitur iniuria, cum Abbatis benedictio nulla ſit ſacramenti repetitio: vel huius benedictionis abſtinentia non impediat virum ad hoc electum ad procuranda bona ſpiritualia, vel temporalia. Quod quàm multis modernorum & antiquorum patrum probari poſſit exemplis, nouit veſtra prudentia. Hæc ſuggerere volui Sanctitati veſtræ, vt non omni ſpiritui credatis, nec de honeſta perſona inhoneſta murmurantibus autem facilè præbeatis. Vale.

Abbatis benedictio qualis ſit, vide infrà epi. 57.

Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter Adelæ nobili Comitiſſæ, cum fideli oratione ſeruitium. 20.

GRATIAS agimus Deo, qui procellam veſtræ infirmitatis conuertit in ſerenitatem recuperandæ ſoſpitatis: quia ſicut contriſtauit nos nubilũ ingruẽtis infirmitatis, ſic lętificauit nos ſerenũ redeuntis ſoſpitatis. Interpellamus itaque diuinã clementiã, vt præſentia flagella carnis medicinã eſſe faciat interioris hominis; quatinus & commiſſa pręterita fletu diluatis, & flẽda de cætero caueatis cõmittere: ne diuina manus, quę modò miſericorditer flagellat, poſtea miſerabiliter conterat. Rogo autem pro remedio animæ veſtræ, vt

De ſeruo cõuerſo.

Idem epiſt. 257. ĵ. ait morbos quibuſdam eſſe loco purgatorij.

ecclesiam beati Ioannis Baptistæ, in qua regularem vitam Deo donante ordinauimus, diligatis, & res ad ipsam ecclesiam pertinentes contra insidiantes & incursantes pro posse vestro defendatis, & præcipuè regulas cuiusdam Haimerici quondam serui Sanctæ Mariæ Iotrensis monasterij in eadem ecclesia conuersi, quietè ab incursu vestorum possidere faciatis. Abbatissa enim prędicti monasterij seruum illum cum rebus suis eidem ecclesiæ manumisit, sicut dicet vobis Domna Hilescendis Vicedomina. Pro hoc enim à fratribus prædictæ ecclesiæ habebitis munus orationum, ac fidele seruitium.

Serui ecclesiæ manumissi.

Daimberto Dei gratia Hierosolymitano Patriarchæ, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ seruus, fidelium orationum munus. 39.

Quod parochianos suos commendauit Hierosolymitano Patriarchæ.

QVIA diuina miseratio sollicitudinem vestram illi ecclesię præesse voluit, de qua verbum Dei processit, gaudemus tum propter familiarem qua vos amplectimur caritatem, tum propter vtilitatem, quam populo Dei collaturam speramus vestram sollicitudinem. Quos igitur corporalis non iungit aspectus, iungat indissolubilis caritatis affectus, & ante oculos mētis nos inuicem cotidiana representet oratio, quorum prę́sentiam corporalem spatiosa terrarum excludit interpositio. Oramus itaque, vt extensis in cœlum manibus, & fusis in monte precibus vincatur Amalech: quatinus post multa flagella filiorum Israel, in tēpore sacerdotij vestri arca Dei liberata reuertatur in Sylo, vbi

alias: legitur in v.c. spatiosa terrarum volumina excludunt interposita.

populus pacificas hostias possit immolare, & pro offensionibus suis sacrificio contriti cordis Dominum placare. Mittat etiam saluator & propugnator noster Dominus fidelem in auxilium vestrum, qui numerosa Philistinorum præputia circuncidat, & in sortem Israeliticæ plebis adducat: quatinus hęc terrena Hierusalem non seruiat vt ancilla cum liberis suis, sed supernã quę libera est imitetur, cuius ciues sunt non tãtùm qui in hac peregrinantur, sed omnes qui ad supernę visionis pacem pertinere merentur. De cętero commendamus sollicitudini vestrę, parochianos nostros portitores præsentium litterarum, & cæteros quos Hierosolymam venisse cognoueritis, vt eos paternis consolationibus foueatis: & si à via iustitiæ deuiauerint, obsecrando, increpando, arguendo, ad supernæ tramitem intentionis redire moneatis. Nihil transitorium, nihil quod ad præsentem vitam pertineat à vobis expetimus: sed aliquid pium, aliquid sanctum, quod memoriam vestri menti nostræ arctiùs imprimeret, & maiorem in nobis gratiam deuotionis excitaret, nobis mittere possetis, hoc optaremus, hoc humiliter peteremus. Si quid autem de statu vestro, & matris nostræ orientalis Ecclesiæ paruitati nostrę scribere volueritis, per istos securè poteritis. Augeat Dominus per officiũ linguę vestrę populum fidelem merito sibi & numero seruientem.

Exodi cap. 17. & lib. 1. Regũ cap. 4.

al. noster Dauid fidelem.

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, Sanctitatis suæ seruus obedientiæ & seruitij munus debitum. 40.

De peruasoribus rerum Carnotensis episcopi defuncti. Prauæ consuetudines circa res ecclesiæ reuci debẽt. huius etiã rei mentio fit infrà epist. 94. & 146.

QVONIAM diuino adiutorio Carnotensis Comes prauas consuetudines quas habuerant antecessores sui, & ipse in domibus & rebus Carnotensis Episcopi defuncti vel depositi, multo meo labore & sumptu ecclesiæ dimisit, & paruitas mea super hoc, priuilegium à sanctitate vestra promeruit ad perficiendam eiusdem libertatis confirmationem, peto ab excellentia vestra mitti litteras clero Carnotensi continentes hanc sententiam: vt si fortè aliquis Carnotensium comitum, vel ministrorum eorundem aliquando cupida temeritate & temeraria cupiditate libertatem à Comite concessam infregerint, tanquam ecclesiastici iuris sacrilegi peruasores ab ipso clero apostolica auctoritate excommunicentur, & ecclesiæ tam ciuiles quàm suburbanæ vsque ad satisfactionem claudantur. Non enim potest populus rapinis assuetus aliter à sua malitia coërceri, nisi summo rigore iustitiæ refrenetur, & terribili excommunicatione plectatur. Addatur etiam, vt si succedens Episcopus illius sacrilegij patratores absque satisfactione absoluerit, vel ambitione adquirendi Episcopatus vel timore amittendi supportauerit, tanquam sacrilegij particeps, & Episcopatus emptor adiudicetur. Tali enim obice poterit malitiæ torrens à solito præcipitio retineri, intráque debitos limites coërceri. Nec indebitum est, si aduersus noua morborum genera inueniuntur & apponuntur insolita medicamenta. Vale.

Excõmunicatio & ecclesiæ clausæ pœnæ loco. sic infrà epi. 150.

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, se ipsum vt filium obedientissimum. 41.

LÆTATVS sum supra quàm dici possit, & de Stephani Beluacensis ecclesiæ proci repulsione, & de facta in me perpetim paterna inuectione: quamuis ego in posterioribus litteris nihil contrarium prioribus ex me scripserim, nec pro eius persona, sed pro ruinis ecclesiæ Sanctitatem vestram interpellauerim. Importunitate enim sua extorsit à me litteras, quas ei nullo modo profuturas, imò multum credidi offuturas, si intelligentem haberent lectorem, & commodũ expositorem. In litteris itaque vestris, quàm constans sit in vobis amor iustitiæ & zelus domus Dei, liquidò mihi apparuit, & me publicãtem ferè omnibus nostri regni ecclesiis ad laudem diuini nominis innotuit. Nihil itaque de hoc negocio restat, nisi vt bonis principiis, & bonis prouectibus bonus imponatur exitus. De cætero notum facimus prouidentiæ vestræ, quòd venerabilis confrater, & Romanæ Ecclesiæ semper amator Catalaunensis Episcopus, per nos qui Pictauiensi concilio interfuimus, conuenit & interpellat clementiam vestram, quatinus sententiam vestram de Thesauraria Catalaunensis ecclesiæ, importunitate Drogonis, & nebulis verborum eius ab innocentia vestra extortam, mitigetis, vel in melius mutetis, & sicut decet apostolicam moderationem confratri nostro iusta & possibilia iubeatis. Et cùm iudicium apostolicum à nemine sit foris retractandum, vos

Leges nõ appellant inuestituram cõcessionis, sed possessionis.

al. in me propter eum paterna.

Pictauiense concilium.

ipſe perpendite, vos ipſe iudicate, vtrùm ſynodalis ſententia apoſtolicis decretis & canonicis ſanctionibus munita diſſolui debuerit, ſine vtriuſque partis audientia. Nec enim indecens eſt, ſicut apoſtolicis docemur exemplis & ſcriptis, ſi aliquando ſententiam mutet ipſe Apoſtolicus in melius, cùm aliquid ſubreptũ fuerit, vel falſis precibus à ſede apoſtolica fuerit impetratum. Vt autem per ſubreptionem à Sanctitate veſtra litteras Catalaunenſi Epiſcopo miſſas extortas agnoſcatis, ſeriem cauſę quam tractauimus prudentię veſtrę breuiter intimabimus. Prędictus enim Drogo cũ omnium in Pictauienſi concilio conſidentium importunis clamoribus aures oneraret, dicebat, ſe prędicta Theſauraria à Philippo Catalaunẽſi Epiſcopo canonicè fuiſſe inueſtitum, & ideò iniuſtè ſpoliatum. Cuius rei veritas cùm diligenter fuiſſet euentilata, conteſtantibus Catalaunenſis eccleſię clericis, Drogoni prędictǫ obiectum eſt, quòd ſecundum ordinem eccleſiaſticum prædictum honorem habere non poſſet, niſi ipſius eccleſiæ canonicus, quod ipſe nec fuerat, nec eſſe poterat, cùm iã eſſet in alia eccleſia, & in alia prouincia factus canonicus & archidiaconus. Additum eſt etiã quòd prætaxatus Epiſcopus iam moriens & inunctus, importunitate Drogonis ſuperatus nõ eum prædicta adminiſtratione inueſtierit, ſed tantũ eo tenore conceſſerit, vt eo viuente nunquam ſe de ea intromitteret, nec eius vſusfructus vſurparet. Inuitati itaq; à venerabilibus Epiſcopis vel Cardinalibus veſtris ad iudicium, cùm nullus eſſet qui prędictis rationibus obuiaret, & confirmantibus eiſdem Cardinalibus iudicium

Apoſtolicæ ſentẽtiæ mutantur.

Theſauraria canonico debetur.

In alio exẽp. deſunt illa, Epiſcopis vel.

dicium nostrũ ex ratione & auctoritate iudicauimus non fuisse canonicam inuestituram, contra quam clamant decreta apostolica, canonica instituta, & vniuersa penè concilia. Leges enim nequaquam appellãt inuestituram concessionis, sed possessionis, quam prædictus Drogo in vita defuncti Episcopi non habuit, sed post mortem eius ipse se impudenter ingessit. Nec habet ordo canonicus, vt in vestra ecclesia quis præpropero saltu fiat præpositus, in qua nunquam meruit esse suppositus. Quòd autẽ prædictus clericus in duarum ciuitatum titulari non possit ecclesiis, tam ex vestris quàm prædecessorum vestrorum comprobamus sententiis. Intelligimus etiam ex dictis Papæ Gelasij: quia si quid fuerit contra apostolica decreta manifestè præsumptum, non est opus vt tanquam res dubia deuocetur in iudicium, quod tam frequenter apostolica falce est præcisum, & generalium conciliorum sententiis definitum. Nec enim alia de causa concilia conuocatis, nisi vt contemptores decretorum vestrorum ad eorundem obseruantiam reuocetis. Vnde si obseruatores apostolicorum præceptorum vestra auctoritate fatigantur, vel fatigari permittuntur, vos ipse videte, quæ pax restat ecclesiæ, quis rigor superest disciplinæ. Sic enim ab obedientia mandatorum sanctorũ dissimulabunt non tantùm illi qui ea seruant in angaria, sed etiam hi qui custodire volunt cum diligẽtia. Quid enim vltrà valebunt celebranda concilia, quorum per vnius personæ delationem irrita fient quantalibet auctoritate fulta iudicia? Vnde rogamus sanctitatem vestram, vt librata consideratione commodo-

Inuestitura possessionis dicitur.

In 7. Synodo & concilio Calcedon. cap. 10. vetitũ ne clericus in duabus ecclesiis cõscribatur, vide Gratianum causa 21. q. 2.

Vide Gratianũ causa 25. q. 2.

rum & incommodorum quæ de eiuſmodi perturbatione naſci poſſunt, ſaniori ſententiæ animum accommodetis, vt & iudicia ſynodaria non niſi ſumma ratione caſſentur, & mandata apoſtolica curioſiùs obſeruentur. Vale.

al. quæ de eius miſera perturbatione.

Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter Petro puſilli gregis doctori, L. Sueſſionenſis eccleſiæ præpoſito, H. eiuſdem eccleſiæ Decano, & reliquo eccleſiæ clero ſalutem in Domino. 42.

Poteſtas non eſt data eccleſiæ ligare vel ſoluere, niſi quæ ſunt ſuper terram.

De ſepultura & cõmunione denegata agit etiam ℑ. epiſt. 224.

VENIENS ad nos Petrus eccleſiæ veſtræ archidiaconus poſtulauit à paruitate mea, vt ſcriberem fraternitati veſtræ flagitanti conſilium meum, quid ſentirem de ſepultura patris ſui, cui denegata eſt defuncto communio eccleſiaſtica, quam nec iudicio eccleſiaſtico, nec pro aliquo facinore in quo deprehenſus fuiſſet amiſerat, ſicut idem Petrus dicebat, in vita. Quod ſi ita eſt, rata nobis hæc ſententia videtur, quòd defunctis communionem interdicere non debemus, quibus viuis non interdiximus: ſicut defunctis illis cõmunicare non debemus, quibus viuis non communicauimus. Non enim data eſt poteſtas eccleſiæ alia ligare vel ſoluere, niſi quæ ſunt ſuper terram. Vnde conſtat ea diuino reſeruanda iudicio, quæ inter viuentes humano non ſunt terminata iudicio. Precor itaque fraternitatem veſtram & conſilium do, quantum ſalua reuerentia Epiſcopi veſtri ferri poteſt, anxietatem cõfratris veſtri releuetis, & ſepulturam eccleſiaſticam, ſi

al. quam viuis.

ℑ. epiſt. 64. & 213.

ita iniustè ablata est, vt prædictus frater asserit, reliquiis patris eius reddi faciatis. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister dilectis in Christo fratribus Beluacensis ecclesiæ filiis, stare, viriliter agere & confortari in Domino. 43.

DIVINÆ miserationi pro modulo nostro gratias referimus, quòd in corpore ecclesiæ vestræ sint adhuc plura quàm crederemus membra sensibilia, de dolore suo dolentia, & pro sanitate sua laborantia. Benedictus Deus, quia in vobis adhuc spes est aliqua vitæ, quamuis inter vos sint filij alieni aliqui, qui assumpta facie meretricis nescientes erubescere, pro ventris esca, quam Deus destruet, & vilibus sarcinulis, matrem euiscerant, & vitæ suæ & famæ non parcentes, tanquam membra putrida fœtorem suum non sentiunt, & reliquos qui sanari possent, sua putredine & fœtore coinquinare contendunt. Vos itaque qui adhuc mortem vitare vultis, & prædicto putore formidatis putere, videte vt quantum in vobis est, apostolicis præceptis & monitis obtemperetis, & in aliam personam non dico illam, vel illam, sed tantùm Catholicam & canonicam, secundùm tenorem apostilicarum litterarum, citò fauere studeatis. Hoc enim modo & ecclesiam vestram à multiplici pædagogorum inuasione liberabitis, & multas vexationes, quæ adhuc pendente negocio fient, euitabitis, & famæ vestræ vtiliter consuletis. Nec ista dico,

Ad episcopatum eligi debet persona, quæ vita claret & doctrina.

al. facere studeatis.

vt aliquam ſpecialiter ſicut prætaxatum eſt commendem perſonam: quia omnis perſona mihi placitura eſt, quæ vita clareat & doctrina. Nihil enim meum in hac cauſa requiro, ſed vobis omnibus qui pro domo Dei ſtare volueritis, & me, & mea indifferenter expono, ſecundum vires conſilio vobis profuturus & auxilio. Angelus magni conſilij & ſpiritus fortitudinis operetur vobiſcum. Valete.

Paſchali ſummo Pontifici Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter, quicquid filius patri. 44.

De infami electo. Affectus auctoris erga Romanã eccleſiam. vide etiam infrà epiſt. 68.

QVONIAM vterinum filium Romanæ eccleſiæ teſtante conſcientia mea me eſſe cognoſco, cùm ſcandalizatur, non poſſum non vri: cùm tribulatur, tribulor: cùm detractorum liuido dente laceratur, dilrũpor. Vnde ſuggero dulciſſimæ paternitati veſtræ, vt ſi quæ de partibus noſtris accuſandorum † Epiſcoporũ vel aliorum hominum ad aures veſtras cauſæ perlatæ fuerint, non ſtatim petitionibus eorum qui ſua quærunt, & non quæ Ieſu Chriſti, adquieſcatis; ſed indulto congruo & prolixo ſpatio, religioſorum, qui in vicina regione rem liquidè noſſe poſſunt, teſtimonia requiratis, & ita cognita veritate pro-vt vobis Deus inſpirauerit, iuſtè vel miſericorditer quælibet, negocia terminetis. Ita enim bonam famam veſtram, quæ ſedi apoſtolicæ valde neceſſaria eſt, conſeruando, multorũ ſaluti prouidebitis, & æmulorum linguas à maledicto reuocabitis. Alioquin ſi qua pudẽda patris, quod Deus auertat, reuelata fuerint, non ea vt filij auerſionis de-

† al. vel excuſandorum.

ridebimus: Sed tamen ab huiusmodi admonitionibus, quas infructuosas videbimus, stilum & linguam cohibebimus. Nec indignetur Sanctitas vestra, si vt filius talia suggero paternitati vestræ: quia multos pastores iam vidi propter remissa flagitia, vel multorum dissimulata facinora, ori suo silentium posuisse, & à spe corrigẽdorum malorum plurimum defecisse. Hæc hactenus. De cætero notum facio excellentiæ vestræ, Beluacenses clericos contra interdictum vestrum & legatorum vestrorum, quendam clericum nomine Stephanum in episcopum assumpsisse, procul à sacris ordinibus inuentum, vt potè nondum subdiaconum, hominem illiteratum, aleatorem, mulierũ sectatorem, publicè olim de adulterio publico infamatum, & ob hoc à Domino Lugdunensi Archiepiscopo tunc temporis sedis apostolicæ Legato, ecclesiæ communione priuatum. De quo possent dici multa alia inhonesta, sed hæc quæ vera & manifesta sunt ad repulsionẽ eius sufficiunt, si apostolica & canonica instituta vigorem suum non amittunt. Volo itaque Sanctitatem vestrã à paruitate mea super hoc esse præmonitam, & præmunitam, ne per subreptionem innocentiam vestram aliquis decipiat, vt licentia vestra ad Episcopatum perueniat. Quod si factum fuerit, quantum in hoc casura sit sedis apostolicæ auctoritas, si verbis meis nõ creditis, tandem rei experientia cognoscatis. Ne igitur diu terram occupet, pædagogum illum ab ecclesia Dei remouete, vt cæteri incircuncisi clerici hæc videntes à simili ambitione desistant, & ita sermo Dei in diebus vestris currat & proficiat. Sciat autem Sanctitas vestra

al. quia multos amatores iustitiæ iam vidi.

Coniunge epistolam 36. 7. quæ habet idem argumentum.

Horum pædagogorum etiam meminit epist. 43.

hunc Stephanum priùs à Beluacensibus propter prætexatas causas fuisse repulsum: sed cum sanior pars assensu Regis quendam religiosum vellet eligere, à quibusdam maleuolis clericis & laicis excommunicatis eundem fuisse receptum. Iamdiu enim illa ecclesia tales consueuit habere Pontifices, quibus ipsa damnaretur, non à quibus ad viam vitæ dirigeretur. Vestrum autem est & oues errantes & dissipatas per nebulas & auia deserti quærere, & ad pascua reducere; pastorem qui gregis curam habeat, eidem prouidere. Et licèt ipsæ oues velint perire, velint errare, velint se voracitati luporum suffocandas obiicere, dicendum est tamen Sanctitati vestræ, nolo erretis, nolo pereatis. Vt autem sciatis verum esse quòd propter adulreriū fuerit de ecclesia eiectus, exemplar litterarum Lugdunensis Archiepiscopi vobis mittere curaui. Vale.

Ecclesiæ Beluacensis fatum, vide s. epist. 36. vbi scribit, ei fuisse legitimum malos habere pastores.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, debitam cum omni deuotione obedientiam. 45.

MATER mea Beluacensis ecclesia, quæ in Christo me genuit, quæ lacte suo me aluit, crebra mutatione perniciosorum, aut inutilium Episcoporum valde vexata & vehementer attrita, lacrymabili vociferatione post me clamat, tanquam per me impediatur electi sui consecratio, vel eam apud Sanctitatem vestram mea impetrare possit intercessio. Et quia materni dolores, quamuis aliquando non vsquequaque rationabiles pia viscera vehementiùs penetrant, eius conquestionibus non possum non moueri, eiusdē ge-

Sic volebat amicis prodesse, vt inimicis nō obesset.

Confer epist. 47. infrà vbi de ruinis Beluacensis ecclesiæ agit.

mitibus non compungi. Postulat autem eadẽ ecclesia in persona electi sui vnam tantùm imperfectionem remitti: videlicet quòd in sacris ordinibus non est inuẽtus, cùm in cæteris eius integritatem prędicet, vtilitatẽ commendet. Si autem in eo aliquid criminosum, vel quod sacris canonibus obuiet, repertũ fuerit, pro huiusmodi non est nostrum apud sedem iustitiæ intercedere, nec vestrũ inordinatis precibus aurem præbere. Scimus autem ad audientiam vestram, & legatorũ vestrorum quorundam relatione fuisse perlatũ, aliquãdo prædictum electum insimulante Lisiardo prędictę ecclesię archidiacono per Lugdunensem archiepiscopũ, tũc sedis apostolicę legatũ, cuiusdã criminis obiectione fuisse pulsatũ, nõ tamẽ sponte cõfessum, vel aliquo ecclesiastico vel seculari iudicio fuisse cõuictũ. Asserit itaq; prędicta ecclesia eundem ad omnia obiecta fore paratũ canonicè respõdere, si quis canonicè possit accusare. Prædictus etiam Lisiardus, qui tũc inimicus accusabat, nunc eũ diligit, præ cęteris expetit, quanta potest excusatione defendit. al. eligit. In causis autẽ in quibus accusatores fiũt defensores, quid iudex facere debeat, nõ est meum vestrã sollicitudinem monere, vestram prudentiam docere. Quicunque verò huius facti sint laudatores aut vituperatores, ipse electus tanquam de cõscientia sua, quæ illi non dubius testis est, aut pro se, aut contra se, benè securus, tribunalibus vestris se pręsentat, aut misericordiam accepturus, aut iudicium subiturus. Petimus itaque cum petentibus, pulsamus cum pulsantibus, quatinus sic iudicium ex misericordia tẽperetis, vt quãtum saluo honore vestro potestis,

miſerabilibus eccleſię ruinis miſericorditer occurratis. Sic enim volumus amicis prodeſſe, vt auctoritati & honeſtati ſedis apoſtolicæ in nullo velimus obeſſe.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, dilecto in Christo fratri, & compresbytero Gualoni ſalutem in Domino. 46.

Quòd frater non poteſt inire matrimonium cũ ea quæ fratri ſuo fuerat deſponſata.

De matrimoniis fratrũ & ſororũ vide Ĩ. epiſt. 248.

SCISCITATA eſt à me dilectio tua, vtrùm pueri ſex annorum vel infrà poſſint inter ſe ſponſaliorum vel matrimonij contrahere ſacramenta: & celebratis ſponſalibus, ſi alter obierit, vtrùm poſſit ſuperſtes cum ſorore, vel cum fratre defuncti inire matrimonium, cũ quo prius inierat deſponſationis vinculum. Et de matrimonio quidem, ſi legem naturalem conſulimus, & verba Domini diligenter attendimus, vbi dicit: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna: reſpondere incunctanter poſſumus, quia tunc primùm initur legitimum matrimonium, cùm coniuges per cõmixtionem carnis reddere ſibi inuicem poſſunt coniugij debitum. Si autem ante annos pubertatis ratione dilatandæ vel conſeruandæ pacis inter aliquos talia ſacramẽta celebrantur, ſi inter eas perſonas fiat inter quas lex id fieri non prohibet, & ex amborũ conſenſu, non reprehendimus: quia ſicut Papa Nicolaus dicit, matri-
" monium facit conſenſus, non coitus. Vnde & in libro
L.7.& l.11. D.de ſpõſal. " Pandectarum continetur libro xxiij. tit. 1. In ſponſalibus conſenſus eorum exigendus eſt, quorum in nu-
" ptiis deſideratur. Et ideò ſicut nuptiis, ita ſponſali-

bus

bus filiamfamiliàs consentire oportet. Et in consequẽtibus: Filiofamiliàs dissentiente, sponsalia eius nomine fieri non possunt. Qua autem ætate ista fieri debeant, nec ecclesiasticis, nec humanis legibus pleniter est definitum. Vnde in supradicto continetur libro: In spōsalibus contrahendis ętas contrahentium definita non est, vt in matrimoniis. Quapropter à primordio ętatis sponsalia effici possunt, si modò id fieri ab vtraque persona intelligitur, id est, si non sint minores quàm septem annis. Postquam verò sponsalia vtriusque personæ consensu contracta sunt, coniugij nomen acceperũt. Vnde dicit Ambrosius ad exhortationem virginitatis, libro primo: Desponsata viro coniugis nomen accipit. Cùm initiatur coniugium, tunc coniugij nomen assumitur. Non enim defloratio virginitatis facit coniugium, sed pactio cõiugalis. Item Isidorus ethymologiarum lib. 9. Coniuges veri appellantur à prima desponsationis fide, quamuis adhuc ignoretur coniugalis concubitus. Inde etiam Augustinus in libro de nuptiis & concupiscentia. Neque fallaciter ab Angelo dictũ est ad Ioseph: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Coniunx vocatur à prima desponsationis fide, quam concubitu nec cognouerat, nec cognosciturus erat. His igitur auctoritatibus manifestum est, postquam per desponsationis fœdus inter duas personas ex maiori parte fuerit coniugium ex vtrorumque voluntate compactum, non potest vlterius frater vxorem fratris ducere, nec soror sororis marito nubere. Vnde legitur in concilio Tiburiensi cap. x. Decretum est, vt quamuis mulier nupta esse non,,

[Margin notes: l.13.D.eod. — Aetas definita in sponsalib. l.14.D.de sponsal. Leo Philosophus Nou.109. statuit ne intra septimum annum spōsalia ineātur. Vide J. epist. 245. — Hæc etiam extant J. epist. 173. & 248. — Hanc in rem vide canones varios in Decretis, causa 27. q. 2.]

potuerit legitimo viro, desponsatã tamen fratri frater habere nõ possit Hæc tibi interim carissime ad interrogata sufficiant. Ex his enim quasi rationum scintillis poteris maiora colligere, & quibus necesse fuerit de propositis satisfacere.

al. reuerẽdo.

Manasse venerando, Remorum Archiepiscopo Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem in Domino. 47.

Quòd Francorum reges electiones episcoporum concesserunt ecclesiis. Coniuge epist. 43. & quæ calamitatum ecclesiæ Beluacensis meminit.

QVAM crebris luporũ incursionibus, quàm multiplicibus filiorum alienorũ deceptionibus aggrauata sit Beluacensis ecclesia, nõ est necessarium vestram docere prudentiam, cuius ista nõ præteriere notitiã. Sed quia ecclesia illa in Christo me genuit, & fũdamentum relegionis in me posuit, quamuis ab aliis quantũ Deus donauit superædificatũ sit; cùm infirmatur, non possum non infirmari: cùm scandalizatur, non possum non vri. Vnde non miretur vigilantia vestra, si apud fraternitatẽ vestram intercedo pro genitrice & nutrice mea: vt vos qui cotidianas eius ruinas frequẽti relatione cognoscitis, pro officio vestro lamẽtabilibus eius lapsibus occurrere studeatis. Vestrũ enim est dissipatas oues in die nubis & caliginis per auia quærere, & ad ouile, quantũ ad vos pertinet, reducere, licèt velint errare, licèt velint perire. Vestrũ est etiam quærendo oues perditas per ardua vos & aspera coarctare, latera etiã si necesse sit inter spineta cruentare, vt possitis gaudẽs & non gemens bonã æterno Iudici de cõmissa sollicitudine rationem reddere. Vestrũ est oues morbidas quæ contagione sua plurimos perdũt, ab ouili interim

remouere, & inter eas quæ vocem pastoris audiunt nō connumerare. Sanis autē & nō errantibus pascua prouidere, & pastori quē oues cognoscūnt & expetunt, ouile cōmittere. Et quia integritatē personæ electi per vos benè nostis, & voluntatē summi Pontificis & consiliū super hoc audistis, sanum consilium mihi videtur, vt cōmunicato & confirmato cum Episcopis cōsilio, consecrationem electi prędictæ ecclesiæ acceleratis: ne differendo, vel nō faciēdo quod vestrū est, honorē vestrum alteri detis. Nō enim licet Regibus, sicut sanxit octaua synodus, quam Romana ecclesia cōmendat & veneratur, electionibus episcoporū se immiscere, vel aliqua eas ratione impedire. Francorū etiā Reges Carolus & Lodouicus electiones episcoporū ecclesiis cōcesserunt, quod & in suis capitularibus scriptum reliquerunt, & in conciliis episcoporū prouincialibus sanciri permiserūt. Habeat ergo Deus in ecclesia sua principaliter quod suū est: Habeat Rex posteriori ordine post Deum quod sibi à Deo concessum est, neque id impedire videatur, quod Regi de obnoxietate parentū eius inuidiosè suggestū est: quia secundū mediocritatē suā de honestis parentibus progenitus est, & obnoxietas eorū à nullo viuente legitimè comprobari potest. Quòd si Deus vult humilia & mūdi infirma suo more eligere vt cōfūdat fortia, quis est qui possit vel debeat eius ordinationi resistere? Sic Dauid de post fœtantes ad regnū assumptus est. Sic Petrus ad summum apostolatū de piscatione vocatus. Sic multi egeni de puluere suscitati & ad sūma regimina Dei prouidētia subleuati: vt ostēderet quia mūdi sapientia vel secularis potētia

Hoc relatum est etiam à Gratiano in can. sacrorū. distinctio, 63. vbi hac de re plura. locus autem quem hic intelligit Iuo, extat in legib. Francicis lib. 1. cap. 78. His iunge quæ attingit idem Iuo epist. 126. Capitularia autē quæ hic vocat, capitula regalia dixit j. epist. 195.

al. sublimati.

nullius sunt momenti. Sed quia hæc omnia nō ignota sunt vobis, summam repetendo concludam nostræ apud vos intercessionis, videlicet vt labenti ecclesiæ citò subuenire studeatis.

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Carnosis ecclesiæ minister, cum Petro militare, & cum Petro donatiuum recipere. 48.

De iniuria Siluanectensi episcopo facta. Videntur huc esse referendæ epistolæ duæ 245. & 260. in quibus de accusatione Huberti Siluanectensis agitur.

FILIVS vester & cōfrater noster Siluanectēsis Episcopus pro Romana ecclesia cōtra Romanam ecclesiam absque audientia & iudicio de propria sede pulsus, rerúmque suarum damna perpessus, quamuis hoc anno redierit à sede apostolica munitus litteris apostolicis, tamen nec apud Regem tribulationis suæ aliquod inuenit remediū, nec apud Metropolitanū suum paternum suffragiū, nec apud Comprouinciales suos fraternum solatium. Redditus quoque præbendę suæ Pariensis, de qua specialiter intuitu misericordię mandaueratis, nullos recepit: immò, sicut dicitur, Decanus Parisiensis præbendam suam alteri tradens, Episcopi præbendam sibi mancipauit. Condolens itaque non tantùm eius miseriæ, quantum ingemiscens apostolicæ sedis iniuriæ, hac æstate eum apud me detinui, & pro modulo meo stipendia ministraui. Supplicando itaque moneo, & monendo supplico, vt tam pro vestra iniuria, quàm pro destituti filij iniuria, iam desistatis arcum intendere: sed ceruici eorum, qui contemptores extiterunt præceptorum apostolicorum,

al. Parisiēsis.

nitamini gladium fortiter imprimere. Si enim filius vester, creatio vestra, sub maternis alis protectionem non inuenerit, ignotus quid sperabit? Sicut igitur Romana ecclesia omnium ecclesiarum mater est & magistra; sic eam decet filiorum iniurias propulsare, & contemptorum inobedientiam vindicare: vt & filius fuisse se subditũ gaudeat, & contemptores inobedientes se fuisse pœniteat. can.non decet.dist.12.

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, cum deuoto filij affectu debiti famulatus obsequium. 49.

Quòd summus Pontifex debet eos adiuuare, qui sequuntur eius consiliũ. Confer cum epist. proximè sequenti, quarum idẽ est argumentum.

BELVACENSES clerici melioris famæ, & consilij sanioris, præcedente consilio vestro, consilio optimatum diœcesis suę, & laude populi, Domnũ Galonem virum vita honestũ, † liberalibúsque studiis & ecclesiasticis disciplinis ornatum in episcopum sibi elegerũt. Pauci tamẽ ex clericis Stephani, illi⁹ repudiati cõplices, quos sibi pelliculis peregrinorũ muriũ atque aliis huiusmodi vanitatũ aucupiis inescauerat, huic electioni non adsenserunt, nec tamen ei aliquid quod sacris canonibus obuiet, obiicere potuerũt. Cùm verò rem per se impędire nõ valerent, Regem adierũt, quædam verba auribus eius instillauerunt, quę facilè in cor eius eliquauerũt: videlicet quòd prædictus electus discipulus meus fuerit, apud me nutritus, apud me eruditus, addentes quòd à Sanctitate vestra fuerit electus & quòd magnus ei futurus esset aduersarius si in regno eius aliquãdo fuerit episcopus. Rex itaque virulẽtis his verbis

† al. litteralibúsque studiis & c. sic. j. epist. 27.

ſuccenſus, & ab omni bona voluntate turbatus non vult electioni aſſenſum præbere, nec electo bona epiſcopalia dimittere. Vnde electores eius ad paternitatem veſtram iam cõfugiſſent, niſi quia metropolitanus eorum eos detinet, condicto die inter contradictores & electores, ſicut dicitur, pacem volens componere, vel forſitan propter voluntatẽ Regis rem callidè impedire. Supereſt ergo dilectiſſime pater, vt pro poteſtate & auctoritate veſtra, ſicut cœpiſtis, eccleſiæ, prout clerici rationabiliter poſtulauerint, ſuccurratis, & conſilium veſtrũ inconfuſibile faciatis, ne inſidiatores & detractores veſtri, ſubſannando de vobis dicere incipiant: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare. De cætero notum facio Sanctitati veſtræ, quòd Francorum Rex Romam in proximo ſe venturum dicit, quod tamen non credimus. Sed ſeu veniat ſeu mittat, cauete & vobis & nobis, vt ſemper clauibus & cathenis Petri fortiter teneatur. Et ſi fortè abſolutus fuerit, & ad vomitum, ſicut iam contigit, reuerſus fuerit, eueſtigio eiſdem clauibus recludatur, eiſdem cathenis religetur. Et hoc litteris veſtris omnibus eccleſiis manifeſtetur. Ita enim corroſorum dentes confringetis, & iuſtitiæ ſatisfacietis. Quòd ſi fortè Deus cor eius ad pœnitentiam illuſtrauerit, memento re noſtri, qui portauimus põdus diei & æſtus: vt ſicut fuimus participes tribulationis, ita ſimus & conſolationis.

Luc. cap. 14.

hæc de Rege Philippo exaudienda eſſe vidẽtur, qui cùm facto diuortio cũ Bertreda coniuge Comitis Andegauenſis, quã ſibi illicitè copulauit: ad eiuſdem cõſortium eſſet reuerſus turpiter, à Papa Vrbano iterum eſt excommunicatus, vt cõſtat ex epiſt. 213. j.

Paſchali ſummo Ponfici Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter, ſpiritu fortitudinis abundare. 50.

De iuramento Petri & Herodis.

Coniūge epiſtolā proximè ſuperiorem.

DE tribulatione qua à filiis vexatur alienis Beluacēſis eccleſia, & de Regis Frācorū in flagitio ſuo ſacræ religioni pernicioſa & ignominioſa pertinacia, nihil apertius & nihil veſtræ auctoritati vtilius & honeſtius ſcribere vel dicere poſſū, quàm ſcripſi. Propter quod ſacramentū ſacris canonibus & omni religioni obuium per quendam ſeruitutem ſuum ad ſuggeſtionem Drogonis Cantoris, qui omni religioni quantū præualet aduerſatur, dari fecit, quòd Galo in vita eius nunquā futurus eſſet Beluacēſis Epiſcopus. Qua inre prudentiā veſtrā muniri oportet ſpiritu fortitudinis. quia ſi tali ſacramento annullari poteſt cononica electio, nulla vlteriùs in regno Frācorū futura eſt, niſi aut ſimoniaca aut violenta intruſio. Quòd ſi Sāctitati veſtræ obiicitur Regem nō oportere cogi ad periurium, recordari poteſtis quid dicat beatus Ambroſi⁹ libro primo de officiis. Dicit enim: Eſt nonnunquam cōtra officium promiſſum cuſtodire ſacramentum. Vt Herodes qui iurauit quoniam quicquid petiturus eſſet, daret filiæ Herodiadis, & necem Ioannis conceſſit, ne promiſſum negaret. Dicit enim Auguſtinus in ſermone quem fecit in decollatione Ioannis Baptiſtæ: Video hominem pium, ſanctum, in iurationem temerariam procidiſſe, & maluiſſe non facere quod iurauerat, quàm iurationē ſuam fuſo

An iuſiurandū, & promiſſum ſemper ſeruandū ſit, vide decreta Gratiani can. 22. q. 4.

» sāguine hominis implere. Itē iurauit Dauid temerè, sed » nō impleuit iurationē maiori pietate. De duobus pec- » catis elegit minimū. Itē Ambrosius in libro tertio de » officiis. Plerique sæpe se constringunt iurisiurandi sa- » cramēto, & cùm ipsi cognouerint promittendum non » fuisse, sacramenti tamē contemplatione faciunt quod » spopōderūt, sicut de Herode suprà scripsimus. Quāto » tolerabilius fuisset tale periurium sacramento, si tātùm » periurium dici posset, quod eiuratus in saltātium cho- » ros promiserat; Item Hieronymus lib. I. super Ieremiā: » Animaduertēdum quòd iusiurandum hos habeat co- » mites, veritatem, iudiciū atque iustitiam. Si ista defue- » rint, nequaquam iuramentū erit, sed periuriū. Et in a- » ctione septimę synodi legitur: Herodes obseruauit sa- » cramentum, & periit. Petrus negauit cū iuramēto, & cō- » uersus fleuit & saluatus est. Sed quia scientibus ista lo- quor, nō docēdo sed cōmemorando & cōmonefacien- do hęc dicere me arbitror. Ad sūmā veniā. Si Rex à San- ctitate vestra, seu per se, seu per alios pœnitentiā egerit, &, vt pro certo credim⁹, ad vomitū reuersus fuerit, qua- liter me habere debeā, instruite & litteris præmunite.

Henrico excellenti Anglorum Regi Iuo *humilis Carnotensis ecclesiæ minister, in eo viuere & regnare, per quem Re- ges regnant.* 51.

Quòd potestas terrena subdita debet esse ecclesiastico regimini.

QVONIAM paterni regni soliū conscendere vos fecit diuina dispensatio, pro gratia vobis collata diuinā interpellamus clementiam, quatinus paternos mores, paternam vos faciat imitari honorificentiam; vt in nullo vestra sublimitas ab eorum nobilitate degeneret, & in nullo ab eorum frugalitate declinet. Et

quia

quia res omnes non aliter benè adminiſtrantur, niſi cũ regnum & ſacerdotium in vnum conuenerint ſtudiũ, celſitudinem veſtram obſecrando monemus, quatinus in regno vobis commiſſo verbum Dei currere permittatis, & regnum terrenum cœleſti regno, quod eccleſiæ commiſſum eſt, ſubditum eſſe debere ſemper cogitetis. Sicut enim ſenſus animalis ſubditus debet eſſe rationi, ita poteſtas terrena ſubdita eſſe debet eccleſiaſtico regimini. Et quantum valet corpus niſi regatur ab anima, tantum valet terrena poteſtas niſi informetur & regatur eccleſiaſtica diſciplina. Et ſicut pacatum eſt regnum corporis, cùm iam non reſiſtit caro ſpiritui: ſic in pace poſſidetur regnum mundi, cũ iam reſiſtere non molitur regno Dei. Hoc cogitando, ſeruum ſeruorum Dei vos eſſe intelligite non Dominum, protectorem non poſſeſſorem. Vnam debere eſſe de cedris Libani quas plantauit Dominus, in qua nidificent paſſeres, id eſt ſub cuius tutela quietè fructificent, & conuerſentur Chriſti pauperes, quorum orationes pro ſtatu regni veſtri & incolumitate veſtra quanto quietiores, tanto ſaniores, quanto ſaniores, tanto conſtat eſſe efficaciores. Hoc enim faciendo, & regnum terrenum quietè Deo cooperante poſſidebitis, & ad regnum æternum eiuſdem miſeratione perueniетis. De cætero commendo vobis hos Canonicos noſtros præſentium litterarum portitores, quos eccleſia noſtra excellentiæ veſtræ pro ſua neceſſitate tranſmittit: quatinus ea audita pro-vt vobis viſum fuerit, & Dominus inſpirauerit, eidem neceſſitati occurratis, & caritatem, quam erga eandem eccleſiam parentes ve-

Regnum & ſacerdotium ſimul coniũgi oportet, vide infrà epiſt. 65. & 214. & 241.

ſtri habuerunt, & vos habere ſtudeatis. Eadem enim ecclesia parentes veſtros ſpecialiùs cæteris benefactoribus ſuis habet cum memoria, tam pro eorum excellentia quàm pro eorum munificentia.

al. habet in memoria.

Reuerendæ Anglorum reginæ Matildi Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter,† in finibus terræ audire ſapientiam Salomonis. 52.

In finibus terræ dixit, alludens ad illud Virgilij, & penitus toto diuiſos orbe Britannos.

Quòd Regina Anglorū debet diligere eccleſiam Reginarum Anglorum.

QVONIAM vnam te eſſe de prudentibus fama diuulgante cognouimus, corpore longè poſitam, præſentem te nobis bonæ opinionis odor exhibuit, & ad diligendam caritatem, quam in te caſtarum mentium ſponſus ordinauit, excitauit. Vnde à tua excellentia mutuam promereri cupimus dilectionem, quam propter præclaram memoriam eccleſiæ, cui auctore Deo licèt indigni deſeruimus, ante tua tempora exhibuerunt Reginæ Anglorum. Nec indecens eſt religioni & famæ tuæ, ſi quam diligere debes communi ſorte vt hominem, quodam priuilegio diligas vt Chriſti Sacerdotem, & Chriſtianæ religionis pro ſuo modulo dilectorem. Hac itaque confidentia tranſmiſimus tuæ liberalitati duos de Canonicis noſtris, qui neceſſitatem eccleſiæ noſtræ tibi referant, & benedictionem quam cordi tuo Deus immiſerit, ſicut benedictionem accipiant. Peto etiam vt ad imprimendam arctius menti meæ tuæ excellentiæ memoriam, poderem, vel aliquam aliã veſtem ſacerdotalem paruitati meæ tranſmittas qualem deceat & Re-

ginam dare, & Episcopum in celebratione diuinorum sacramentorum inducere. Vale.

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, sicut auctoritate, ita præminere virtute. 53.

QVONIAM apud nos cotidie videmus ecclesiam ruentem, & nullam aut penè nullam manum erigentem, & pro domo Israel murum ponentem: caritas Christi vrget nos vt dolorem cordis nostri, quo pro morte & morbis ouium Christi cruciamur, paternitati vestrę reuelemus. Interest enim capitis membrorum imbecillitatibus prouidere, & pro valetudinum quantitate vel qualitate congrua remedia procurare. Cùm enim à latere vestro mittitis ad nos Cardinales vestros tanquam filios vterinos, quia in transitu apud nos non tantùm possunt curanda curare, sed nec curãda prospicere: inde est quòd multi præpositorũ facta gladio linguæ ferire cupientes, dicunt sedẽ apostolicã non subditorum quærere sanitatem, sed suã, aut lateralium suorum quęrere commoditatẽ. Vnde ego & quidam conregionales nostri hoc murmur non æquanimiter accipiẽtes, vtpotè Romanæ Ecclesiæ filij vnanimes scribere decreuimus Sãctitati vestræ, vt alicui trãsalpino legationem sedis apostolicæ iniungatis, qui & viciniùs subrepẽtia mala cognoscat, & ea vel per se vel per relationẽ ad sedẽ apostolicã maturiùs curare præualeat. Cui sollicitudini nullũ magis cognouimus idoneũ, quã Dominũ Lugdunensem Archiepiscopũ, qui

Quòd legatio est necessaria, quia multos multa præpediũt ad visitãdam sedem apostolicam.

De legatis Pontificiis conqueritur, quo etiã referenda est epist. 36. 3. & 7. epist. 65.

& in eodem officio iamdiu miniſtrauit, & vt experimento cognouimus tam Romanæ eccleſiæ quàm tráſalpinis eccleſiis venerabiliter profuit. multa enim ad viſitandam ſedem apoſtolicam me præpediunt, aut pericula imminentia, aut rei familiaris indigentia, aut itineris difficultas, aut proprij corporis imbecillitas. Vnde ſi velletis mediocritatis noſtræ ſuggeſtioni adquieſcere, congruum videretur, vt mediatricem perſonam huic ſollicitudini præficeretis, potiſſimum in eadem ſollicitudine, conſuetudine & vtilitate probatam, quæ emergentia mala tanto frequentiùs quanto viciniùs agnoſceret, & leuamina quæ meliùs valeret, adhiberet. Auſu quidem familiaritatis & filialis amoris hæc ſcribo: quia ſic ego cum multis eccleſiæ Dei meliùs credo poſſe conſuli, & æmulorum detractiones poſſe vitari. Etenim diſcipuli Domini, Domino licèt non ignoranti, plurima neceſſaria ſuggeſſerunt, quæ ad informandam poſteritatem prælatorum non ſolùm patienter audiuit, ſed etiam æquanimiter adimpleuit. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter Hugoni reuerendo Cluniacenſis monaſterij Abbati ſalutem & ſeruitium. 54.

De incerta culpa non eſt certum iudicium. An qui prægnanti fœtum excuſſit à ſacris ſuſpendi debeat.

EST in quodam monaſterio ditionis veſtrę quidam frater, qui cùm eſſet clericus in ſeculo degens quandam mulierem grauidam, cum qua cõſuetudinem habebat, oppreſſit. Mulier verò poſt aliquot dies abortiuum fecit. Sed vtrùm hac oppreſſione vel alia occa-

ſione mulier abortierit, & opprimenti & oppreſſæ fuit incertum. Propter hanc tamen cauſam ab accipiẽdis ſacris ordinibus ſuſpenditur, & à ſacramentorum diſpenſatione remouetur. Videtur multis hæc prædura ſententia, vt pro incerta culpa tam ſeuerum confirmetur iudicium, cùm dicat conſona Euangelio canonica ſententia: Nullus Põtificum incerta iudicare præ- « ſumat. Quæ tamen culpa ſi certa eſſet, ſecundum anti- « quorum exempla, mitiùs animaduerti potuiſſet, ſi tamen infirmis mentibus non obeſſet. Sanctus enim Da- *2.Reg. 12.* uid poſt actam de adulterio & homicidio pœnitentiã prophetiæ ſpiritum non amiſit. Petrus poſtquã Chri- *Matth.26.* ſtum cum periurio negauit, culpam lacrymis diluens *Ambroſius ſer. 47. de fide Petri can. hi qui. diſt. 50.* non ſolùm apoſtolus, ſed etiam apoſtolorum princeps manſit. Paulus poſt perſecutionem & cædem diſcipulorum Domini ad apoſtolicum faſtigium peruenit. Homicida ille, quem beatus Ioannes Epheſino Epiſcopo nutriendum, erudiendúmque commiſerat, poſt cædes & rapinas ductus pœnitentia, non ſolùm indulgentiam obtinuit, ſed etiam beato Ioanne ordinante Epheſinæ eccleſiæ præpoſitus fuit. Iſtę memorabiles perſonæ quia veram pœnitentiam egerunt, plenam indulgentiam meruerunt, non tantùm ad culpæ remedium, ſed etiam ad obtinendum paſtoralis curæ faſtigium. Veruntamen hæc exempla legem non faciunt, quia ſicut dicit beatus Auguſtinus, poſterorum diligẽtia ſeueriſſimè ſanxit, vt poſt actam de crimine pœnitentiam nullus in clericatu maneat, nullus ad clericatũ accedat. quod dictum eſſe creditur non deſperatione indulgentiæ, ſed rigore diſciplinæ: quoniam aliqui

Poſt actam pœnitẽtiam, an quis maneat in clericatu, & lapſi de ſacris or-

propter affectatas honorum potentias fictas agebant pœnitentias. Vnde mihi videtur, quia sicut ficta pœnitentia fictos pœnitentes à clericatu repellit: ita vera pœnitentia verè pœnitentes ad clericatum admittit. Hæc dicentes sacris patrum regulis non obuiamus, sed ex ratione & exemplorum commemoratione in præsidentium intelligimus positum esse discretione: vt quos viderint veram egisse pœnitentiam, eos ad ecclesiasticam possint promouere militiam, si tamen publicam non egerint pœnitentiam. Talibus enim ideò clericatus denegatur, quia ab insidiatoribus diuinis sacramentis pro huiusmodi detogatur, & simplicium animus aut scandalizatur, aut infirmatur. Hic verò nihil horum est, quia nec culpa est certa, nec pœnitentia publica: persona verò honesta, quantum de alterius vita æstimare potest humana conscientia. Quæ ideò nobis videtur Deo posse offerre sacrificium, quia seipsam Deo fecit holocaustum. Quis sit ille frater, de quo agimus, dicent vobis fratres præsentium portitores: pro quo supplicamus reuerentiæ vestræ, vt mitigato rigore vestrę consuetudinis eum ad sacros ordines promoueri concedatis. Prudenti loquimur, nihil vos docentes, neque aliquid dicentes quod non nouerit vestra prudentia, & sæpe tractauerit vestra solertia. Vale.

dinibus, reparati possint, vide latè Gratianũ lib. 1. decret. distinct. 50. Nã hac in re variæ & pugnantes fuerunt orthodoxorũ sentẽtiæ. Quod autem citat hoc loco Iuo, sumpsit ex Diuo Augustino epistola 50. ad Bonifacium. Idem etiam Iuo lib. 3. Pãnoniæ titulo, de lapsis post eorum ordinationẽ, multa collegit in hanc rem testimonia.

Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Vulgrino Parisiensi Archidiacono, à Zelo iustitiæ non tepescere. 55.

al. non torpescere.

De eo cuius vxor reuersa est ad Iudaismum, & ipse aliam duxit.

QVIA portitor litterarum vestrarum festinabat ad reditum, & ego publicis & familiaribus negociis præpeditus eram, plura scribere non potui. Breuiter itaque de Iudæa baptizata & Christiano nupta, postea verò ad Iudaismum reuersa, fraternitati tuæ respondemus: quoniam verum connubium fuit, quod inter personas eiusdem legis nulla interueniente causa quæ coniugium soluit, ritè celebratum fuit. Quamuis itaque mulier dupliciter fornicata sit, quia & ad Iudaismum rediit, & viro alteri Iudaici videlicet ritus nupsit: vir tamen Christianus qui aliam viuente ea duxit, proculdubio adulterium perpetrauit. Canon autem manifestè dicit, sicut ipse benè nosti, "Quia incestis coniunctionibus nihil veniæ reseruamus, nisi cùm adulterium separatione sanauerint. Dicit enim beatus Augustinus in libro de nuptiis & concupiscentia: Manet inter viuentes quoddam coniugale, quod nec separatio nec cum alia copulatio possit auferre. Hieronymus etiam ad Oceanum de morte Fabiolæ: Præcepit Dominus vxorem non debere dimitti excepta causa fornicationis: & si dimissa fuerit, manere innuptam. Quidquid viris præcepitur, hoc consequenter redundat ad fœminas. Neque enim adultera vxor dimittenda est, & vir mœchus tenendus. Multa in hunc modum reperiri possent, sed te hæc benè nosse non ambigo. Vale.

De Iudæa baptizata, nupta Christiano. Confer epistolam 232. infrà.

al. ad vltimũ de.

Iuo ecclesiæ Carnotensis minister Galterio fratri, Beluacensis ecclesiæ Bibliothecatio, salutem. 56.

De Presbytero, qui sacramenta coniugalis benedictionis illusoriè trāsmutauit.

REQVISITVS ex parte tua, qua pœnitentia multandus sit Presbyter, qui verba diuina sacramenti, & insignia Sacerdotalis officij in coniugali benedictione cuiusdam virginis illusoriè transmutauit, & alia pro aliis interposuit, hoc interim respondeo, quia specialem sententiam super hoc non inueni, quia nec tale adulterium vel potiùs sacrilegium diuinorum sacrorū ab aliquo perpetratum vlteriùs audiui. Videtur itaque mihi, quia sicut nouum genus est criminis, ita procurandum est nouum experimentum medicaminis: ne tamen aliquid seueriùs in huiusmodi sacrilegio sine diuinæ auctoritatis munimine iudicetur, vbi speciales sententiæ non occurrunt, quantum mihi videtur, generales quæ super diuinorum sacramentorum temeratores promulgatæ sunt, sufficere possunt. Habetur enim in concilio Toletano viij. cap. 11. Nihil contra

al. sacrorum alicubi perp.

» ordinem, temeritatis ausu præsumatur. Neque illa quę
» summa veneratione censentur, vel minimo præsum-
» ptionis actu soluantur. & post pauca. Si quis hæc te-
» merare pręsumpserit, excommunicationis sententiam
» sustinebit. Item in decretis Iulij Papæ Episcopis per
» Ægyptum missis: Sacerdos aliter quàm pręceptum est
» faciens, tamdiu à sacrificando cessabit, quamdiu legi-
» tima pœnitentiæ satisfactione correptus ad gradus sui
» officium redeat quod amisit. Et hæc de his qui simpliciter & ignoranter errauerunt, quanto magis de his qui

qui fraudulenter verba ſacra peruerterũt, & ita mulierculam ſimpliciter accedentem, quantum in ſe fuit, fornicationi addixerunt? Et de his iſta ſufficiant. Vale.

Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter Bernardo maioris monaſterij Abbati, promereri ſerui boni Euge. 57.

VERBVM quod erat in ore multorũ auditui meo non intulit gaudium, quo animaduerti generale deſpendium monaſticæ religionis, & ſpeciale incommodum veſtræ perturbationis. Relatum enim eſt mihi quoſdam è fratribus aduerſus fraternitatem veſtrã inſurrexiſſe, qui dicerent curam vobis commiſſam nõ legitimum habuiſſe principium, his de cauſis, quòd ab eo qui dicebatur excõmunicatus eſſe, benedictionem acceperitis, & ſubiectionem debitam Metropolitanæ ſedi ante benedictionem promiſeritis. Habent fortaſſe fratres iſti zelum Dei, ſed non ſecundum ſciẽtiam: putantes quòd promotionem Abbatis faciat epiſcopalis benedictio, & nõ potius fratrum communis electio; cùm tamen ipſam benedictionem conferat Dominus non ſecundum meritum dantis, ſed ſecundum fidem, puritatem, & benedictionem accipientis. Vnde beatus Auguſtinus in libro quæſtionũ veteris teſtamenti: Dictum eſt à Domino in numeris « ad Aaron. Vos ponite nomen meũ ſuper filios Iſrael, « ego Deus benedicã eos: vt gratiam traditio per mini- « ſterium ordinati transfundat hominibus: nec volun- « tas ſacerdotis obeſſe poſſit aut prodeſſe, ſed meritum «

De ordinatione Pontificis, & benedictione Abbatis & profeſſione.

Benedictio Abbatis.

„ benedictionem poſcentis. Vnde idem Auguſtinus in „ lib.3.de vnico baptiſmo: Aliud eſt nõ habere aliquid, „ aliud non iure habere, vel illicitè vſurpare. Non ideò itaque non ſunt ſacramenta Chriſti & eccleſiæ, quia eis illicitè vtuntur non ſoli hæretici, ſed etiam omnes iniqui & impij; ſed illi corrigendi ſunt aut puniendi, „ illa verò agnoſcenda & veneranda ſunt. Item idem in " libro contra Parmeniani epiſtolam. Sicut redeunti " non redditur, quod & foris habebat: ſic venienti non " repetendum eſt, quod foris acceperat. Vnde conſequenter intelligitur peruerſitatem hominum eſſe corrigendam: ſanctitatem autem Sacramentorum in nullo peruerſo eſſe violandam. Conſtat enim eam in peruerſis hominibus & ſceleratis, ſiue in eis qui intus ſunt, ſiue in eis qui foris, impollutam & inuiolabilem permanere, ſed in bonis ad præmium, in malis verò ad iudicium. Vnde etiam Anaſtaſius Papa, ſacramenta quæ Achatius condemnatus celebrauerat, rata eſſe confirmat, ſcribens Anaſtaſio Imperatori: Sanctæ eccleſiæ catholicæ conſuetudinem ſinceriſſimum ſerenitatis tuæ pectus agnoſcat, quòd nullum de his quos Achatius baptizauit, vel quos " Sacerdotes vel leuitas ſecundum canones ordinauit, " vlla ex nomine Achatij portio læſionis attingat, " quo forſitan per iniquum tradita ſacramenta, mi" nùs firma eſſe videantur. Et infrà: Ideò ergo & hu" ius, cuius nomen dicimus eſſe reticendum, malè " bona miniſtrando ſibi tantùm nocuit. Nam inuio" labile ſacramentum quod per eum datum eſt aliis, " virtutem ſuæ perfectionis obtinuit. Item Auguſtin.

Sacramenta in bonis & malis æquè valent, infrà epiſt. 238.

Hoc latiùs refertur in can. ſecundo, diſt. 19.

contra ſcripta Petiliani: Vt ſit quiſque verus Sacerdos, "
oportet vt non ſolùm ſacramento, ſed iuſtitia quo- "
que induatur, ſicut ſcriptum eſt: Sacerdotes tui in- "
duantur iuſtitiam. Qui autem ſolo ſacramento Sa- "
cerdos eſt, ſicut fuit Pontifex Caiphas perſecutor "
vnius & veriſſimi Sacerdotis, quamuis ipſe non ſit "
verax, quod dat tamen verum eſt, ſi non det ſuum, "
ſed Dei. Sacerdotij autem ordinem, ſicut dicit Au- "
guſtinus in libro de bono coniugali, qui ſemel ac- "
ceperint, non priuantur, licèt aliqui pro aliquibus "
culpis ab officio remoueantur. Ad vltimum, diuina "
ſacramenta talia ſunt vnicuique, quali corde acceſſerit, ſicut dicit Auguſtinus in Dialogo contra Petilianum. Et hæc quidem dicta ſunt de ſacramentis eccleſiaſticis, ſine quibus Chriſtiana conuerſatio non ducitur, nec à Domino præmium æternæ ſalutis adquiritur. Quid ergo eſt diſceptãdum de benedictione Abbatis, à quocunque Epiſcopo eam fuerit conſecutus, in qua nec fit manus impoſitio, nec conſecratio, sed ſimplex oratio, in qua accepta vel non accepta ſalus ſubditorum nec minuitur nec augetur. Nouit enim fraternitas veſtra quàm multi ſerui Dei in Ægypto & Palæſtina, cæteríſque prouinciis monaſteriorum patres extiterunt, qui nec tamen huiuſmodi benedictionem ab humano ore acceperunt, quibus ſubditi & nihilominus omnem obedientiam exhibuerunt, nec de ſalute ſua propter hoc timuerunt. De cætero, quòd calumniantur non rectè vos feciſſe, quòd ante benedictionem promiſiſtis obedientiam ſedi metropolitanæ, vana vel

Benedictio Abbatis qualis, ſuprà epi. 37.

nulla calumnia eſt. Quomodo enim connexa ſibi adinuicem poterunt eſſe membra corporis Chriſti, niſi diſpenſatores canonicarum vel monaſticarum congregationum eam obedientiam exhibeant prælatis ſuis, quam ſibi exhiberi volunt à ſubditis ſuis? Præterea quæ culpa eſt, ſi exigitur quod debetur, & quod debetur exhibetur? Vnde Auguſt. ad Simplicianum libro primo: Quis non videat iniquitatis neminem argui poſſe, qui quod ſibi debetur exegerit, nec eum certè qui quod ei debetur donare voluerit? Hoc autem non eſſe in eorum qui debitores ſunt, ſed in eius cui debetur arbitrio. Debitores autem eſſe qui ad dignitates promouentur eccleſiaſticas, promittendæ obedientiæ, teſtatur concilium Toletanum vndecimum, cap. xi. Vnuſquiſque qui ad gradus eccleſiaſticos acceſſurus eſt, non ante honoris conſecrationem accipiat, quã placiti ſui innodationem promittat: vt fidem Catholicam ſinceri cordis deuotione cuſtodiens, iuſtè & piè viuere debeat, & in nullis operibus ſuis canonicis regulis contradicat, atque vt debitum per omnia honorem atque obſequij reuerentiam præminẽti ſibi vnicuique dependat. Ipſe enim ſummus pontifex, antequam conſecrationis gratiam conſequatur, conſuetudines Romanę eccleſiæ & decreta prędeceſſorum ſuorum ſe inuiolabiliter ſeruaturum profitetur. Sic reliqui Pontifices cùm ante conſecrationem examinantur, omnem veterum morum honeſtatem & debitam obedientiam ſe exhibituros ſuis ordinatoribus pollicentur. Cùm enim humilitas ſola, quæ comes eſt obedientiæ, digna ſit exaltari, ſicut ſuperbia deiici, nõ pec-

Summus Põtifex ſe conſuetudines eccleſiæ ſeruaturũ iurat. quod etiã refert Iuo, infrà epiſt. 65.

cat Abbas si profitetur ore, quod semper debet in corde habere, &, cùm opportunũ fuerit, exhibere in opere. Non ergo huiusmodi perturbatores & perturbati ociosè & curiosè agentes, non intelligentes quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, inutilibus scrutiniis suis, & vanis susurris fraternitatem vestram à Sabbato cordis expellant, vel à suscepta obedientia vos quantalibet tempestate remoueant, & cadat super vos illa hostilis irrisio, Hic homo cœpit ædificare, & non Luc. cap. 14.
potuit consummare. Nouit enim vestra diligẽtia, quia ad hoc potissimum antiquus hostis inuigilat, vt quietẽ seruorum Dei interrumpat, & cùm interruperit, vasa sibi ablata restituat, & restituta antiquis & nouis sordibus vehementiùs inficiat. Multiformes igitur eius insidias calliditate serpentis aduertite, & murmuratorum molestias columbina simplicitate supportate, & tamen, quantum in vobis est, iustam eis murmurandi causam auferte: ne, sicut aiunt, res monasterij vestra incuria dilabantur, & solita fratrum subsidia minuantur. Quod si fortè per aliquam corporis imbecillitatem vel supernæ contemplationis studium ad hoc minùs sufficitis, sunt vobiscum viri prudentes, vobiscum vno spiritu gradientes, quibus potestis partem vestri oneris imponere: vos autem liberiùs & ideò vberiùs dulcedinem supernæ contemplationis gustare, & in tempore verbi annonam cum seruis ministrare. Non homini ignoranti scribo, sed admonitam volo esse caritatem vestram, ne tempestas apud vos orta offendiculum faciat infirmis aut scandalum, qui occasionem quærentes incurrunt illud problema Salomo- Eccl. cap. 11.

nis: Qui timent ventum, nunquam ſeminant: & qui conſiderat nubes, nunquam metit. Auferte igitur infirmis vel inuidis occaſionem ſanctum propoſitum blaſphemandi, vel arctam vitæ viam non adgrediendi: ne increpando dicatur vobis per Prophetam à Domino: Quod perierat non quæſiſtis, quod infirmum fuerat non conſolidaſtis, quod confractum non colligaſtis. Quod auertat à Sanctitate veſtra, qui animam ſuam pro nobis poſuit, & vt pro fratribus animas noſtras poneremus, verbo monuit, & exemplo declarauit. Vale.

Ezech. cap. 34.

Domino & patri ſuo Vrbano ſummo Pontifici, Iuo filius ſalutem & obſequium. 58.

Quibus magis neceſſaria eſt ſubiectio, quàm libertas.

POSTQVAM diſceſſi à facie veſtræ beatitudinis, multis hinc inde concurrentibus cauſis non fuit mihi facultas ad vos redeundi, nec per nuntium meum veſtram celſitudinem ſalutandi. Cùm enim Pariſienſis Epiſcopus ad vos proficiſceretur, iam fernè compleuerat iter octo dierum, quando nondum audieram eum ad vos eſſe venturum. Quo tamen audito, per quendam ſeruientem ſuum miſi poſt eum litteras iſtas, quibus commendo eum paternitati veſtræ, vtpotè apud nos & nutritum & eruditum, & quantum videbatur in annis adoleſcentiæ ſuæ innocenter & ſine querela conuerſatum. Pro eo itaque quia ex indulgentia veſtra paſtoralem

suscepit sollicitudinem, supplicamus paternitati vestræ vt eum materna pietate colligatis, paterna grauitate corrigatis: quatinus ex disciplina vestra correctior, ex grauitate vestra nobis reddatur grauior; videlicet vt studium venandi, & alia iuuenilia desideria in se comprimat, studiosiùs solito orationi & lectioni incumbat. Præterea summopere rogamus excellentiam vestram, vt eum munitum apostolicis litteris remittatis contra Latiniacensem Abbatem & monachos eius, qui nescio qua noua libertate suos excessus tuentur, & subiectionem Parisiensi ecclesiæ debitam & hactenus exhibitam contra canonicam institutionem de ceruice sua excutere moliuntur. Hæ autem personæ huiusmodi sunt, quibus magis necessaria est subiectio quàm libertas, qui libertate in occasione carnis abutuntur, quibus si decem millia pædagogorum in Christo ad custodiam deputarentur, vix tamen sic regularis continentiæ legibus ligarentur. Sicut ergo decet discretionem moderationis apostolicæ, ita rem inter vtrumque temperate: vt ne Parisiensis ecclesia suo iure minuatur, nec Latiniacense monasterium aliquod grauamen à Parisiensi ecclesia indebitè patiatur. De Senonensi electo, cuius consecratio à legato vestro Lugdunensi Archiepiscopo ob hæc impeditur, quia ei iure primatus sui, ante consecrationem suam, obedientiam non profitetur, quid nobis agendum sit, rescribat vestra paternitas. Cùm enim nulla aliquo accusante alia causa prætenderetur, propter quam eius

vide Iuonē p.5. & can. quorundam, distinct.54.

Latiniacēsis ecclesia subiacet Parisiensi.

Archiepiscopus Lugdunensis impedit consecrationem Senonensis electi. confer hanc epistolā cum epist.65. & 68. infrà.

consecratio eius differretur, eo tamen iubente propter reuerentiam vestrã manus ab eius consecratione continuimus, cùm de professione à Metropolitanis primatibus facienda, nihil legamus consuetudine firmatum, vel legibus institutum: vltra quas metas nihil cõcessum esse primatibus testatur Papa Nicolaus ita scri-
" bens, inter alia, Radulfo Bituricensi Archiepiscopo:
" primates vel Patriarchas nihil priuilegij habere præ cæteris Episcopis, nisi quantum sacri Canones conce-
" dunt, & prisca consuetudo illis antiquitus contulit,
" definimus. De pace Sanctæ Romanæ ecclesiæ & vestra
" prosperitate, det nobis Dominus audire quod optamus. Vale.

Sic infrà epi. 133.

Hugoni Dei gratia Lugdunensi Archiepiscopo Apostolicæ sedis legato, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, cum debita obedientia fidele seruitium. 60.

De rigore Canonũ pro vtilitate multorũ remittendo.

CAVSAM Beluacensis electi nuper apud Nemausum coram Domino Papa familiariter ventilari vestra paternitas audiuit, & aliquando vt Beluacensi ecclesiæ secundum vota sua, facta electio confirmaretur apud Dominum Papam, cum aliis intercessoribus intercessit. Sed quia Dominus Papa quibus de causis voluit prædictam electionem confirmare distulit, ecclesia ab intentione sua non desistens, per diuersa pericula, per laboriosa itinera post eum legationem misit, electum suum quem vtilem sibi in colligendis bonis suis quæ malè dispersa erant, fore prouiderat, & iam experta

experta erat, ſumma deuotione quæſiuit, multa precũ ingeminatione promeruit, ſic tamen vt ſuper hoc veſtra quæratur beniuolentia, & deſiderium ſupplicantis eccleſiæ veſtræ diſcretionis impleatur ſententia Quoniam ergo exitus huius negocij ex veſtro pendet arbitrio, vigilantiam veſtram multa precum inſtãtia flagitamus, vt ſi aliquis venialis exceſſus, prout eſt humana conditio, in prædicti electi perſona notatus eſt, quominus plena in eo videatur regularis integritas, prouida hunc compenſatione libretis, & vtili diſpẽſatione ſupporteris, præſertim cùm eccleſia ad pręſens æquè ſibi vtilem non inueniat, quem cum pace regni & eccleſiæ conſenſu in Epiſcopum eligat. Neque enim, vt nobis videtur, damnosè aliquando rigor canonum remittitur vbi multorum vtilitati prouidetur. Sic enim Papa Pelagius quendam Syracuſanæ vrbis electum vxorem habẽtem & filios, cùm iſta occaſione ordinationẽ eius multo tẽpore diſtuliſſet, poſtea interueniente Metego Patricio, quia eccleſia in voluntatis ſuę propoſito irreuocabiliter perſtitir, accepta ab eo cautione quæ competebat ordinari permiſit. In hũc quoque modum ſi velimus præteriti & præſentis temporis exempla colligere, inueniemus principes eccleſiarum quædam pro rigore canonum diſtrictiùs vindicaſſe, multa pro tẽporum neceſſitate toleraſſe, multa pro perſonarum vtilitate diſſimulaſſe. Quæ quia ſollicitudini veſtræ ignota eſſe non credimus, ea vobis enumerare ſuperfluũ duximus. Tãtum prouideat veſtra vigilantia, ne vlteriùs ſuſpendendo ordinationem electi, laboret & periclitetur eccleſia. Quòd ſi in hoc nõ bene conſultum famæ veſtræ creditis, vtile eſt & con-

al. Cethego Patricio, vt etiam in ca. de Syracuſanæ diſtinctio. 28. vbi hoc decretum Pelagij ſecundi latiùs extat.

Vide canones ſub cauſa 1. quæſtione 7. & ſub titulo, multa ex circunſtantiis dicta conſider. diſtinctio. 29 apud Gratianum.

ducibile, vt metropolitani sui & comprouincialium discretioni & prouidentiæ cum vestra beniuolentia committatis.

Philippo Dei gratia serenissimo regi Francorum, Iuo humilis presbyter suus salutem, sicut & domino & regi suo fidele seruitium. 61.

Quod ita cōcilia nō sunt in vno anno celebranda.

DE eo quod paruitati meæ mandauit vestra sublimitas post duo concilia hoc anno à domino Papa celebrata, nūc legatum eius Lugdunensem Archiepiscopum infra eundem annū, tertium generale conuocare, & ad hoc regni vestri episcopos inuitare, serenitati vestræ respondeo, quia cùm nuper litteras eius habuerim nihil tale ibi legi, vel à misso eius audiui. Quod tamen si faceret, non esset hæc apostolica institutio, vel ecclesiastica cōsuetudo. Si autem aliquis pro culpis suis indulto sibi congruo spatio à Legatis apostolicis vocatus fuerit, nō potest subterfugere, quin ad diem sibi præscriptū occurrat, nisi eum legitima causa detineat. Quòd si quis eos vltra terminos à patribus constitutos angariare voluerit, vos habito cum eis cōmuni cōsilio iniustis oppressionibus pro persona vestra resistite, sic vt quæ Dei sunt, Deo reddant, & quæ Cæsaris sunt, Cęsari reddere non omittāt. Valeat multo tempore sublimitas vestra.

Iuo Dei gratia humilis Carnotēsis episcopus Gaufrido Vindocinensis monasterij Abbati, mundum spernere cum suo flore. 62.

DE fratre illo qui ter à vobis fugiens secũdum constitutionẽ monasticæ regulę ter susceptus fuerat, & nunc quarta vice auersus fugerat, & item conuersus & reuersus sepulturam cũ fratribus per misericordiam obtinuerat, mihi satis placet: quia superexaltat misericordia iudicium, & Dominus principi Apostolorũ cõsuluit, conuerso peccatori non tantùm dimittendum septies, sed vsque septuagies septies. Sed quia sacrilegium quod commisit abscondit, nec cõdigna satisfactione monasterio rem sublatam restituit, monendo cõsulimus, & consulendo monemus, vt sepulturã quã cum fratribus misericorditer acceperat, amittat: quatinus cæteri timorem habeãt, & à simili sacrilegio manus contineant, quia non potest sequi plena remissio vbi non fuit vera conuersio. Vale.

De mortuo monacho, qui pecuniã abscondebat.

Matth. cap. 18.

Iuo Dei gratia Carnot. ecclesiæ minister congregationi Senonensi beati Stephani, salutem & suæ necẽssitatis debitum adminiculum. 63.

PETITORIO vestro mandauit nobis vestra fraternitas, vt electũ vestrũ in Purificatione beatę Marię, pro officio nostro ordinemus in presbyterũ, sequenti autẽ Dominica consecremus in episcopũ: sed apostolica institutio & paterni canones habent, vt nõ fiat leuitica vel sacerdotalis ordinatio, nisi ieiunio quarti mẽsis, septimi & decimi, aut initio quadragesimæ, vel sabbato medianæ quadragesimæ: & quia periculum est ordinatoris & ordinati citra ordinem à patribus traditum, sacrum ordinem tradere vel

Quibus solũmodo tẽporibus debet fieri leuitica vel sacerdotalis ordinatio.

accipere, & verba sunt sapientiæ: Hereditas, ad quam festinatur in principio, in nouissimo benedictione carebit. Expectet interim vestra fraternitas legitima tempora, donec cum confratribus vestris, & cum ipso electo colloquiū habeamus: & quicquid fieri vel nō fieri possit, diligēti inter nos examinatione pertractemus. Obstare enim quædam videntur, de quibus nobis cum ipso electo agendum est, antequam ipsius electionem cōfirmemus, quod ad præsens Deo annuente fieri poterit, cùm ad colloquium regis pariter conuenerimus.

Ex cap. 3. cōcilij Arelatēsis 3. relato in ca. nullus distin. 5. annuæ suspensioni subiacet, qui contra formam sanonum aliquē ordinat. Vide Albinum Flaccum lib. de diuinis offic. & Amalarium lib. 2. vbi de Presbyteris & Diaconis Sabbatho cōsecrādis agitur. adde ca. vlt. distinct. 75. de tempor. ordinat.

Hugoni Dei gratia Lugdunensi archiepiscopo apostolicæ sedis legato, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, cum debita obedientia deuoti famulatus obsequia. 64.

Quòd legatio pars sit apostolicæ sollicitudinis, non plenitudo potestatis.

SI dilectioni vestræ aliquando fuit de paruitate mea bona spes, non oportuit grauitatem vestram tam citò desperare, nec maliuolorum, non quæ Dei sunt sed sua quærentium, obtrectationibus tam facilè aurē inclinare: vt eorum lacerationibus, qui non possunt aliter sibi famam probitatis adquirere, nisi famæ insidientur alienæ, suspicemini me aut in via Dei non ambulasse, aut ab ea propter humanum fauorem deuiasse. Testis enim est mihi scrutator renum & cōscius secretorum, quia in cōsecratione Aurelianensis Episcopi, in qua māsuetudinem vestrā exasperasse nunc videor, immunis est manus mea ab omni munere, munda est mens mea ab omni temporalis commodi expectatio-

ne. Ea etiam mala quæ de prædicto episcopo sollicitudini vestræ suggesta sunt, vel inaudita mihi fuerunt vel incognita, vel si aliqua ad aures meas peruenerunt, quæ purgatione digna viderentur, licet nulla exstaret legitima accusatio, sic tamen sunt secundum canonicã institutionẽ publica sacramentorũ examinatione purgata, vt si qua posset remanere pro humana infirmitate suspicio, iã nõ humano sed diuino mihi videretur reseruanda iudicio. Vnde sine vlla disceptatione testimonium mihi reddit conscientia mea, me nihil in hoc negocio commisisse quod aduersetur rectæ fidei, sanæque doctrinæ, qui generales Patrum sanctiones de ordinatione episcoporum me nescio transcendisse. Nam quòd apposuistis castitatem eius non fuisse probatam, nec à me in litteris meis fuisse commendatam, superfluum mihi visum fuit, post dominum Papam de castitate eius disceptare, cuius præcepto viderã eum Romæ in prebyterum ordinari (cuius eadem lex est continentiæ, quæ & episcopi) cuius etiam sacerdotium post litteras Papæ cõmendatitias legi litteris vestris cõmendatum, & episcopum suum, qui eius sacerdotium aspernabatur, à vobis vehementer reprehensum. Quòd verò mihi scripsistis, propter officiũ legationis vobis iniũctæ priùs hoc ad notitiam vestram fuisse referendũ, vt tunc eum demũ consecraremus, cùm quod vobis benè placeret, agnosceremus: quoniã sicut pręcepit Leo Papa Anastasio Thessalonicẽsi episcopo legato suo, personale hoc fuisse intelligim⁹ priuilegiũ, nõ generale decretũ. Maximè cùm secundũ

Vide apud Gratianum tit. deficientib. accusatorib. quis sit cogendus ad purgandum. causa 11. quæst. 4.

Inclusa desumpta sunt ex epist. 90. cap. 3. Leonis Papæ ad Rustic. Narbon.

Leo Papa in epistola 82. cap. 1.

eundem Leonem legationis officiũ pars ſit apoſtolicæ ſollicitudinis, nõ plenitudo poteſtatis. quę etiam pars modò plus, modò minus recipit pro arbitrio cõmittẽtis. Sed quia modò per vos demũ cognoui, quòd nec dicto nec ſcripto alicuius antè didiceram, non eſt meum ſtudium contra priuilegium legationis veſtræ, vel quantancunque ſublimitatem diuina diſpenſatio vobis dare voluerit, contentioſè agere, qui ſemper fui paratus pro viribus obedire, & honeſtati veſtræ contra omnes obtrectatores veſtros, eos etiam qui me nunc apud vos lacerant, quantum præualui propugnare. De cætero itaque conſulo ſollicitudinem veſtram, vt mihi reſcribatis quid nobis agendum ſit de Daimberto Senonenſis eccleſiæ electo, quem licèt nobis inconſultis electum, Senonenſes clerici offerunt in initio quadrageſimæ ordinandum, ac denuò in Epiſcopum conſecrandum. Cõmendant enim eum ſatis accuratè electores eius, & generis nobilitate, & morum honeſtate, & publicarum actionum ſtrenuitate. Cuius electio ſi iuſta vobis videbitur, petimus vt nullas moras innectatis: ſi iniuſta, qua lege differẽda ſit, vel caſſãda, me & cõſuffraganeos meos ſic litteris veſtris inſtruatis, vt nec vni, nec alteri, ſed omnibus hoc onus imponatis. Bene valete, & à verſutia Turonenſis Archiepiſcopi diligenter vobis cauete, ne plus noceat amicus, quàm nocere potuerit inimicus.

Daimbertus Senonẽſis eccleſiæ electus.

Huius Turonenſis archiepiſcopi meminit infrà epiſt. 67. & 68.

Hugoni Lugdunenſi Archiepiſcopo ſedis apoſtolicæ legato, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter ſalutem & ſeruitium. 65.

FACTVM est vt imperastis, & manus à cõsecratione Senonensis electi continuimus, & litteras vestras per cõprouinciales Episcopos pro apostolicæ auctoritatis obedientia direximus, Petendo itaque consulimus, & consulendo petimus discretionem vestram, vt parciùs de cætero nos apostolicæ obedientiæ vinculis adstringatis, ne humeris nostris importabilia imponendo, in inobedientiā labi, prohibente aliqua impossibilitate, vel imperāte aliqua necessitate faciatis. quia facile est vobis comminātę arcu de longinquo pugnare, nobis autem nimis periculosum aduersātem gladio de præsenti ferire. Nos tamen interdicta seu mandata pro fideli defensione, pro fidelium correctione, pro sceleratorum emendatione, pro imminentium vel futurorum malorum interdictione, promulgata à sede apostolica sic volumus obseruare, vt parati simus Deo cooperante quælibet aduersa pro eorum defensione tolerare. Cùm verò ea quæ indifferenter se habent, in quibus non obseruatis minimè salus periclitatur, vel obseruatis minimè iuuatur, tam obnixè seruanda sancitis: vel cùm ea quæ antiquitas sanxit, consuetudo seruauit, & venerabiliũ auctoritas patrũ sacrata firmauit, prout vultis, minuitis, aut mutatis: attēdere debet prudētia vestra, quid saluti eorũ quibus per omnia prodesse debetis, cõferatis, vel quorũ institutio sit potiùs tenenda, vel quibus obedientia potiùs sit exhibenda, an illis sanctis patribus qui adhuc nobis in scriptis suis loquuntur, an

Multæ rationes & auctoritates cõtra prohibitionem legati de consecratione Senonensis Archiepiscopi. huius epistolæ meminit j. epistola 68.

vobis quibus nihil eſt aliud propoſitum, niſi priorum ſequi & honorare veſtigia. Neque hæc dico, quòd cõtra nouos exceſſus non liceat noua promulgare mandata. Sed hoc dico, quod dicit Papa Zozimus Narbonenſibus: Contra ſtatuta patrum cõcedere aliquid vel immutare, nec huius quidem ſedis poteſt auctoritas. apud nos enim inconuulſis radicibus viuit antiquitas, cui decreta patrum ſanxere reuerentiam. In libro quoque Pontificum, qui dicitur Diurnus, ita continetur de profeſſione Romani Pontificis: Mihi de traditione quam à probatiſſimis prædeceſſoribus meis traditam & ſeruatam reperi, diminuere, vel mutare, aut aliquam nouitatem admittere, ſed feruenter vt eorum diſcipulus & ſequipeda totis mentis meæ conatibus,

Papa Zozimus can. cõtra. ca. 25. quæſt. 1. refert etiã Iuo Pannoniæ lib. 3. cap. 4.

Diurnus. Papa profitetur ſe veteres conſuetudines ſeruaturũ. extat id etiã ſuprà epiſt. 57.

» quæ tradita canonicè comperio, obſeruare ac venerari
» profiteor. Beatus quoque Gregorius Maurentio ma-
» giſtro pro cauſa Theodori: Graue nimis eſt contra ve-
» terem vſum ſacerdotes ſibi quidquam arripere. Item
» idem: Omnia quæ vſus antiquitatis ſtatuit, intemerata
» ſeruetur. Inde Leo quartus ſcribit Iudici Sardiniæ: Nec
» mos, nec nouiter introducta conſuetudo noſtræ ec-
» cleſiæ noſtris prædeceſſoribus fuit contra canonũ ſta-
» ta, noua vel inuſitata præſumere. Itẽ Gregorius vniuerſis epiſcopis Numidiæ: Cõſuetudinem quæ cõtra fidẽ nihil vſurpare dignoſcitur, immotam permanere concedimus, ſiue de primatibus conſtituendis, ſiue de cęteris capitulis. Item Leo quartus Lothario: Quòd iuſta
„ ac ſedula conſuetudo nos imitari non præcepit, ita
„ ab hoc veluti à magno præcipitio nos cuſtodire oportet. Nicolaus quoque inter cætera ſic ſcribit Hicmaro Remenſi

Gregorius epiſt. 75. lib. 1. & in can. nos. diſtinct. 12.

Remensi Archiepiscopo. Ridiculum est & satis abominabile dedecus, vt traditiones quas antiquitus à patribus suscepimus, infringi patiamur. Gelasius quoque vniuersis Episcopis per Dardaniam de hac eadem re ita scribit: quia per ambitiones illicitas nõ pudet quosdam ecclesiarum iura turbare, & priuilegia quæ Metropolitanis vel comprouincialibus Episcopis decreuit antiquitas, auida præsumptione peruadere, non respicientes quoniam æterno iudici rationem tam de Catholicæ sinceritatis iniuria, quàm de traditionum præiudiciis paternarum non sine perpetuæ damnationis interitu sint reddituri: si in hac obstinatione permanserint, caritatem vestram duximus instruendam, vt vos omnes in commune fratres per Dardaniam, siue per contiguam quamque prouinciam constituti, qui vos sub Metropolitanis vestris esse meministis, & ab eisdem substitui decedentes, sicut vetus consuetudo deposcit, vnanimiter studeatis antistites, & vicissim si Metropolitanus humanæ conditionis sorte recesserit, à comprouincialibus Episcopis, sicut vetus forma transmisit, sacrari modis omnibus constituatis. Cùm ergo tam ista quàm alia generalia instituta absolutè consecrationem Metropolitani contineant, miramur cur priuatis legibus & nouis traditionibus veteres traditiones & consuetudines remouere contenditis, præcipiendo vt Senonensis electus ante consecrationem suam vobis præsentetur, & iure primatus vestri subiectionem & obedientiam profiteatur. Quod hactenus nec in Senonensi prouincia, nec in aliis prouinciis antiquitas instituit, nec consuetudo seruauit. Vn-

Iuo lib. 2. & can. 6. distin. 12.

Primatus Lugdunẽsis.

Papa Nicolaus, de iure primatum. vide suprà epist. 59.

de Papa Nicolaus inter cętera sic scribit Radulpho Archiepiscopo Bituricensi aliqua vltra ius sibi vsurpanti: Primates vel Patriarchas nihil priuilegij habere prę cęteris Episcopis, nisi quantum sacri canones concedũt, & prisca illis consuetudo contulit, ita diffinimus, vt secũdum regulas Nicenas sua priuilegia seruentur ecclesiis. Quòd si priuilegio vestræ legationis eum vobis contenditis præsentari, qui nec apud nos nec apud vos ab aliquo est accusatus, non ita Papa Leo Anastasio instituit Thessalonicensi Episcopo vicario suo, sed vt tãtùm de nomine electi ad notitiam eius prouinciales referant sacerdotes. Ipse autem nullis difficultatibus, nullis dilationibus iustas fatigaret electiones. Quantum enim audiuimus, persona nobiliter nata, competenter erudita, boni testimonij inter notos, cùm in ecclesia sua diaconatus fungeretur officio, sine vlla dissonantia gratuitam habuit electionem. Sed si his actionibus cederet, diceretur munere linguæ vel officij, suã comparasse consecrationem. Quòd autem scripsisti prędictum electum inuestituram episcopatus de manu Regis accepisse, nec relatum nobis ab aliquo qui vidit, nec cognitum. Quòd tamen si factum esset, cùm hoc nullam vim sacramẽti gerat in constituendo episcopo vel admissum vel omissum, quid fidei, quid sacræ religioni officiat, ignoramus: Cùm post canonicam electionem Reges ipsos apostolica auctoritate à concessione Episcopatuum prohibitos minimè videamus. Legimus enim sanctę recordationis summos Põtifices aliquando apud Reges pro electis ecclesiarum, vt eis ab ipsis Regibus concederentur Episcopatus ad quos electi erant, intercessisse; aliquorum, quia conces-

Post canonicam electionẽ, Rex potest conferre Episcopatũ can. cũ lõgè distinctio. 63. & suprà epi. 49.

ſiones Regum nondũ conſecuti fuerant, cõſecrationes diſtuliſſe. Quorum exempla ſuppoſuiſſemus, niſi prolixitatem epiſtolæ vitaſſemus. Domnus quoque Papa Vrbanus Reges tantùm à corporali inueſtitura excludit, quãtum intelleximus; non ab electione, in quantũ ſunt caput populi, vel conceſſione, quamuis octaua ſynodus ſolùm prohibebat eos intereſſe electioni, non conceſſioni. Quæ conceſſio ſiue fiat manu, ſiue nutu, ſiue lingua, ſiue virga, quid refert? cũ Reges nihil ſpirituale ſe dare intendant, ſed tantùm aut votis petẽtium annuere, aut villas eccleſiaſticas & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regũ obtinent eccleſiæ, ipſis electis concedere. Vnde Auguſtinus ſuper Ioannẽ, prima parte tractatu ſexto: Quo iure defendis villas eccleſię, diuino an humano? diuinum ius in ſcripturis habemus, humanum in legibus Regum. Vnde quiſq; quod poſſidet nónne iure humano? Nam iure diuino, Domini eſt terra & plenitudo eius. Iure humano dicitur, hęc villa mea eſt, hæc domus mea eſt, hic ſeruus meus eſt. Tolle iura imperatorũ, quis audet dicere, hæc villa mea eſt, meus eſt iſte ſeruus, mea eſt iſta domus? Item noli dicere, quid mihi & Regi? Quid tibi ergo & poſſeſſioni? Per iura Regũ poſſidẽtur poſſeſſiones. Dixiſti, quid mihi & Regi? noli dicere poſſeſſiones tuas, quia ad ipſa iura renuntiaſti humana, quibus poſſeſſiones poſſidẽtur. Quòd ſi hęc & ęterna lege ſancita eſſent, non eſſet in manu præſidẽtiũ, vt ea in quibuſdã diſtrictè iudicarẽt, in quibuſdã miſericorditer relaxarẽt, ipſis in honore accepto permanẽtibus cõtra quos iſta loquũtur. Nũc verò quia ea illicita maximè facit pręſidentiũ prohibitio, licita quoq; eorundẽ pro ſua ęſtimatione remiſſio;

De inueſtituris Epiſcoporũ vide quæ habentur j. epiſt. 238.

Cõceſſio facta virga, manu, nutu, lingua ſuprà epiſt. 8.

Auguſtinus tractatu 6 ad caput Ioãnis primum refertur in c. quo iure diſt. 8.

Iure imperatorum, poſſeſſiones retinentur.

videmus nullos aut penè nullos pro huiuſmodi tranſgreſſione damnatos, plurimos autem vexatos, plurimas eccleſias ſpoliatas, plurima ſcandala exorta, diuiſum regnum & ſacerdotium, ſine quorum concordia res humanæ nec incolumes eſſe poſſunt nec tutæ. Videmus quoque miſeros Epiſcopos & Abbates, nec ruinis morum nec murorum reficiendis velle vel poſſe vacare, ſolùm ad hoc intentos, vt poſſint ſibi aliquā linguam magniloquam amicam facere, cuius nundinis ſe poſſint vtcunque defenſare. Multi quoque electi qui gratuitam & canonicam habent electionem, quia huiuſmodi dilationibus vel fatigationibus impediuntur, comparatis ſibi pecunia mediatoribus & prolocutoribus, ne turpem patiantur repulſam, in ſimoniacam offendunt aliquando conſecrationem. Cū ergo omnis inſtitutio eccleſiaſticarū legum ad ſalutē referenda ſit animarū, iſtarum inſtitutionū tranſgreſſiones aut diſtrictiùs eſſent corrigendæ, vt ſaluti prodeſſent, aut interim ſilentio premendæ, ne ſpiritualia vel temporalia commoda ſupradictis modis impedirent. Nec iſta dico tanquam velim aduerſus ſedem apoſtolicam caput erigere, vel eius ſalutaribus diſpoſitionibus obuiare, vel meliorum ſententiis præiudicium facere, ſi viuis nitantur rationibus, & euidentioribus veterum patrum auctoritatibus. Sed hæc vellem cum multis mecum piè ſentientibus, vt Romanæ eccleſiæ miniſtri tanquam probati medici maioribus morbis ſanandis intenderent, & non ab irriſoribus ſuis audi-
Matthæi cap. 23. „ rent, Culicem excolantes & camelum glutientes, men-
Luc. cap. 11. „ tam, rutam, ciminum, & anetum decimatis, grauiora
Huc ic-

autem legis prætermittitis: cùm per totum penè mundum flagitia & facinora videamus publicè perpetrari, nec ea à vobis aliqua iustitiæ falce resecari. Quorum exempla quia vel à nobis non sunt remota, vel nobis non ignota, non est meum eos speciali sermone taxare. Vos videritis quid de his & similibus agere debeatis. Nũc verò specialiter ad hoc intẽdit stilus meus, vt electum Senonensis ecclesiæ, si nihil in eo quod sacris canonibus obuiet, repertum fuerit, secundum morem antiquum consecrari permittatis: quia de tantillo iure, quod habent ecclesiæ nostræ, nec volumus nec debemus cedere: cùm beatus dicat Cyprianus, Quàm periculosum sit in diuinis rebus, vt quis cedat iure suo & potestate, scriptura sacra declarat, cùm Esau primatus suos inde perdiderit, nec recipere id postmodum potuerit quod semel cessit. Quòd si huic petitioni nostræ adquieueritis, consecrato omni studio persuadebimus, vt primatum Lugdunensis ecclesiæ recognoscat, vobis sicut primati suo deferat & omnem debitam reuerentiam secundum traditiones patrum exhibeat. Qui si adquiescere noluerit nostris persuasionibus, nos tamen ab his quæ præceperit apostolica sedes, non recedemus. Si autem petitionibus nostris non adquieueritis, & aliquod schisma inde fuerit exortum contra votum nostrum, securè dicam, neque iniquitas mea, neque peccatum meum: neque vos poteritis dicere, vobis non fuisse prædictum. De cætero prædam à Puteacensibus in me & in Carnotensem ecclesiam factam iure possem à vobis repetere, si reuerentiam vestram in ius vocare possem, qui

Fer epist. 59. suprà vbi de legatis Pontificiis conqueritur.

D. Cyprianus epist. 6. lib. 1. ad Magnum.

Primatus Lugdunẽsis ecclesiæ, cuius etiã mentio fit suprà hac epistola, & infrà epist. 118.

In concilio Antiocheno cap. 6. statut. est, si quis à proprio episcopo excõmunicatus est, nec cum prius ab aliis debere suscipi, nisi aut à suo fuerit receptus Episcopo, & c. in ca. si quis causa xi. qu. 3. Sed & in cõcilio Auernensi cautũ est, vt ab vno Episcopo excõmunicati, vicini quoque cæteri Episcopi excõmunicent, vt est infrà epist. 130. 209.

ad suggestionem æmulorum meorum prædictos sacrilegos à me & coëpiscopis meis communione priuatos, me nesciente communioni reddidistis, ac per hoc scelerum suorum impunitate ad perpetranda maiora sacrilegia relaxastis. Quod vtrum faciẽdum fuerit, vel post factum cognita veritate corrigendum, iudicet iustitia vestra, cùm iusta vincula non soluat nisi vera pœnitentia. Si ad hęc omnia respondere non licèt, vel non placet, ad hæc saltem duo vltima respondeat Sanctitas vestra. Bene vale.

Hugoni primæ sedis Episcopo Romanæ ecclesiæ legato, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & obsequium. 66.

Quòd Episcopus debet consecrari à comprouincialibus.

SECVNDVM mandatum vestrum gratanter & deuotè vobis quacũque occasione, vbicunque opportunè fieri posset, occurreremus, sed de terra nostra exire vel in eandem redire sine magno periculo non possumus, propter quosdam sceleratos viarum nostrarum obseruatores, quos pro pace violata & cæteris enormitatibus suis Sathanæ tradidimus. Præter hoc secundum consuetudinem ecclesię nostrę, synodum vij. kal. Nouemb. celebrare debemus, in qua de negociis ecclesiasticis & pace totius patriæ multa nobis tractanda sunt, quæ sine præsentia nostra vel non tractarentur, vel tractata non terminarentur. Verùm de eo quòd cõsecrationem Niuernensis electi ad nostram Diœcesim pertinentem, Augustuduni facere disposuistis: simpliciter dico paternitati vestræ, quia nec dispositionem

De Synodis ab Episcopis celebrandis singulis annis, vide latissimè apud Gratianum in decretis prima parte, distinct. 18.

vestram reprehendimus, quoniam reuerentię vestrę deferimus, nec tamen approbamus, quia nec ex auctoritate, nec ex consuetudine ordinem huius consecrationis habemus, nec in consuetudinem ducere sine multa deliberatione audemus, timentes rei fieri sponsionis quam metropolitanę sedi fecimus. Cuius præsides si non rectè incedunt, videtur nobis secũdum Dominicum pręceptum enormitas eorum deuitanda, pertinacia arguenda, non autem potestas cathedrę, quę nõ sacris locis propter personas huius tẽporis, sed propter sacra loca personis conceditur, est euertẽda. Cùm ergo metropolitana sedes ad pręsens ab hoc officio suspensa sit, possemus nos pro sede metropolitana confratribus nostris secundum consuetudines nostras intra Diœcesim hoc sacramentum consecrationis implere, cõfirmata per ministerium vestrę legationis pętaxatæ personæ electione, quã aliter faciẽtes quàm cũ ea vel pro ea vel confirmantes, videremur prælatã nobis cathedram quodãmodo subuertere. Quòd si aliquãdo contigit penuria catholicorũ Episcoporum, vel aliqua alia necessitate cogente aliquem Episcopũ à comprouincialibus non fuisse consecratum, non debent hæc exempla præiudicium facere legi cõmuni, vel generali cõsuetudini. Licèt enim prudẽtia vestra velit & debeat ministerium suum honorare, reminisci tamen debet, quia cùm Petrus Paulo esset prælatus, dederunt tamen sibi inuicem dexteras societatis, vt alter in gentibus, alter in circuncisione prædicaret Euangelium. Attendat ergo discretio vestra, vtrum hoc ita fieri liceat, & si liceat, vtrum expediat, ne

Vide Gratiani decreta sub distin. 64. & 65.

al. honorificare.

fortè odisse & detractare incipiant iugum vestrũ,quos vultis habere subiectos, dum hoc exemplo suo se intellexerint iure esse priuandos. Quanta autem firmitate singulis ecclesiis sua sint iura seruanda demonstrat Stephanus quintus Papa ita scribẽs Vvalberto Patriarchæ: Miramur prudentiam vestram Cumensi eccle-
" siæ denegare cõsecrare pastorem, cùm te etiam ad hoc
" prouocatum noueris apostolica exhortatione. Nunc
" verò iteratò tibi scribimus, nolentes alicuius ecclesiæ
" priuilegium infringere, licet apostolica prærogatiua
" de qualibet ecclesia clericum ordinare. Cùm ergo præcipua virtus sit viri illustris parcere subiectis, & debellare superbos, cauendum est vestræ solertię, negligentes aduersus nos, recalcitrantes aduersus vos; tanquam plus profuerit eis sua repugnantia, quàm nobis obedientibus nostra obedientia. Sed non est opus, vt nos multum in dicendo laboremus, quia nihil vltra terminos patrum vestram moderationem vsurpare arbitramur. Vale.

Hugoni Lugdunensis ecclesiæ primæ sedis episcopo, Romanæ ecclesiæ legato, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & seruitium. 67.

De infami electo. Confer cum epistola 119. infrà.

QVIA decorem domus Dei vos hactenus dilexisse intelleximus, post Dominum Papam super omnes ecclesiasticas personas, speciali amore vos dileximus, & famam vestram ab aliquo lacerari æquo animo ferre non potuimus. Eundem itaque zelum in vobis

bis nec frigere nec tepere ęstimantes, miseriam Aurelianensis ecclesiæ ante oculos vestros ponimus, quam filij alieni sua quærentes strangulant & deuorant. De qua cùm manu vestra auulsa esset arbor infructuosa, nunc inseritur pestifera. Turonensis enim Archiepiscopus prædictæ ecclesiæ pędagogus & incubus, in Natale Domini, Regi contra interdictum vestrum coronam imponens, hac arte à Rege obtinuit, vt Ioannes qui per Ioannem defunctum Episcopum multis submurmurantibus & malè sentientibus factus est Archidiaconus, eidem ecclesiæ præficeretur Episcopus. De hoc enim Rex Francorum non secretò sed publicè mihi testatus est, quòd prædicti Ioannis succubus fuerit. Et hoc ita fama per Aurelianensem episcopatum & vicinas vrbes publicauit, vt à canonicis suis famosæ cuiusdã concubinę Flora agnomen acceperit. Hoc quod dico clerus approbaret, his populus acclamaret, nisi metu Regis comprimerentur, vel insidiis Turonensis Archiepiscopi terrerentur, qui clericos sibi aduersantes clandestinis delationibus Curiæ tradi facit, aut in exilium pellendos, aut bonis suis spoliandos. Hic enim cùm duos episcopatus habere non possit, Aurelianensem ecclesiam, quam nõ potest retinere propriam, per submissam vult possidere personã: vt in ea possit quos voluerit humiliare, quos voluerit sublimare. Cui non sufficit, quòd in ecclesia, in quã irrepsit contra canonicas & apostolicas sanctiones, toleratur, nisi ei liceat ecclesiam Dei quibus libuerit procis prostituere: oculos videntium etiam medicorum vaniloquorum suorum fumo promissionum suarum nebulis intenebrare, vt

Deflet statũ ecclesiæ Aurelianensis.

Archiepiscopus Turonensis Regi coronã imposuit, vide epi. 68. infrà.

Episcopus succubus notatur, vide epi. 68. & vbi etiã hæc relata sunt.

Nemo duos potest simul habere Episcopatus, vide eundem Ioannem infrà epist. 178. & 179.

quæ audiunt de eõ non audiant, quæ vident non videant, & quæ certa ſunt tanquam ignota ſuſtineant. „ Sic enim de ſeipſo dicere ſolet, ſe non indigere bonis „ clericis vel canonibus, cùm hæc omnia præſto ſint ei in marſupio ſuo. Nec mirum, cui quod libet licet, & quod licet impunè facit, vt multi inde ſcandalizati altiùs gemant, dicentes magis impetrare deſideria ſua apud Iudices eccleſiaſticos zelãtes iniquitatem, quàm ſequentes bonitatem. Veritas mihi teſtis eſt, me non iſta dicere tanquam aduerſus iſtos homines aliqua ſit mihi priuata controuerſia. Sed tabeſcere me fecit zelus meus, cùm videam in meſſe Dei vepres & ſpinas bonum ſemen ſuffocare, nullámque aut penè nullam eradicantem manum. Et ſi aliquando ſunt qui perficiant malę arboris ruinam, non peruigilant vſque ad fructuoſę arboris inſertionem. Quod in hoc negocio manifeſtum eſt. Non enim Turonenſis archiepiſcopus ideò laborauit, vt Sanctio deponeretur, quatinus eo melior eidẽ eccleſiæ præficeretur, ſed huiuſmodi qui ei per omnia famularetur. Iſte enim iuuenis qui Rege iubente & Turonenſi archiepiſcopo impingente prędictæ eccleſiæ eſt intruſus, ita eſt ſub Turonẽſi archiepiſcopo, ſicut puer ſub pædagogo: vt nec ſtans ſedere, nec ſedẽs audeat ſurgere, niſi eo iubẽte, aut innuẽte, vt pote qui ſe ei ad turpes vſus dicatur ſubdidiſſe. Ad vltimũ cùm multa nefaria & turpiſſima dici veriſſimè poſſent, quæ deficientibus teſtibus veritatis pro humana infirmitate probari forſitan non poſſent, hoc ad repulſionem prædicti adoleſcentis ſufficit, quòd perſona ignominioſa eſt, & per vicinas eccleſias turpiter dif-

Idem locus ſuprà epiſt. 12.

Confer cum epiſt. 68. & 122.

Infrà, vbi Sãctionem hũc vocat virum ætate grauẽ & moribus maturum.

famata. Hic itaque per litteras Regis & capituli mihi est oblatus suo tempore ordinandus in Presbyterum, postmodum consecrandus in Episcopum. Eius autē electio nec adhuc à me est improbata, vel adprobata, sed nec aliquando adprobāda, nisi Domini Papæ vel vestra me ad hoc pertrahat obediētia. Scio enim ecclesiæ Dei non tātùm hoc esse ignominiosum, sed etiā perniciosum. Rogo itaque paternitatem vestram, vt in hac causa vigilantissimè honestati & auctoritati vestrę consulatis, & ecclesiæ Dei prouideatis: ne in manibus eius committatur salus aliena, qui nunquam adhuc deliberauit de salute sua. Per portitorem itaque præsentium mihi rescribite, quid me velitis super hoc negocio facere: vt quod responsurus sum respondeam Aurelianensibus ex vestra auctoritate. Ipsi tamen quicquid respondeam, de vestra beniuolentia plus iusto præsumentes vanizando dicunt, quòd iuxta petitionem Turonensis Archiepiscopi eum consecrabitis vel consecrari facietis. Quicquid autem vos faciatis, ego liberaui animam meam. Multi enim Aurelianenses ad hæc quæ dixi mihi darent testimonium, nisi timerent carcerem vel exilium. Et ne me ista aliqua occasione confinxisse credatis, vnam cantilenam de multis, metricè & musicè de eo compositam ex persona concuborum suorum vobis misi, quam per vrbes nostras in compitis & plateis similes illi adolescentes cantitant, quam & ipse cum eisdem concubis suis sæpè cantitauit, & ab illis cantitari audiuit.. Prætereà sciat vestra sollicitudo, quia cùm Abbas Gurguliensis

Harum cantilenarum etiam mētio fit in epist. 68. j.

al. Burguliensis.

ore patulo, manibus apertis cum multa ſecuritate ad Curiam in Natale veniſſet ad accipiẽdum Epiſcopatũ, ſicut ei illa prædicta Regina promiſerat; quia animaduerſi ſunt plures & pleniores ſacculi nummorum latere in apothecis amicorum iſtius quàm apud Abbatẽ, ille eſt admiſſus, iſte eſt excluſus. Et cùm Abbas quereretur apud Regem, quare ſic eum deluſiſſet, reſpondit: Suſtinete interim donec de iſto faciam proficuum meum, poſtea quærite vt iſte deponatur, & tunc faciã voluntatem veſtram. Summa itaque hæc eſt verborũ meorum. Rogo, moneo, vt huic electioni nunquam adſenſum præbeatis, ne domum Dei publicum proſtibulum & ſpeluncam latronum faciatis. Poſtremò rogo, quia ſemel ab Aurelianenſibus deceptus ſum, ſi quid mihi de eo ſcribere volueritis, per talem nũtium cui credere poſſim, tranſmittatis. Et quia turpitudo non poteſt niſi verbis ſuis exponi, irreligioſis verbis pro religione tamen aſſumptis veniam poſtulo. Vale.

al. aduerſus regem. Regis reſpõſum.

Vrbano ſummo Pontifici, Iuo minimus Sanctitatis ſuæ filius miſericordiam & iudicium. 68.

Quòd Epiſcopatui renunciare voluit.

AVDIVI dulcedinem veſtram in me amaricatam, ſerenitatem veſtram aduerſum me turbatam audiui, & conturbatus eſt venter meus, & oſſa mea conturbata ſunt. Et diligenter conſului memoriam meam quid dixerim, quid fecerim, vnde manſuetudinem veſtram exaſperauerim. Nec occurrit mihi, niſi quòd dixerunt quidam mihi quaſdam litteras me compoſuiſſe aduerſus Romanam diſceptantes eccleſiam, quas

miſeram legato veſtro Lugdunenſi Archiepiſcopo, pro cauſa Senonenſis electi. Sed cùm has apud me reperiens diligenter perlegiſſem, multa ibi pro Romana eccleſia, nihil contra Romanam eccleſiam in his ſcriptum intellexi: niſi quis fortè ad voluntatem ſcriptoris non accedens, & vnam faciem caſtorum eloquiorum non attendens, dicat, quod abſit, authentica ſcripta ſibi inuicem aduerſari, & auctoritatem auctoritate impugnari; cùm multa diſſona ibi legantur, niſi ſuo modo intelligãtur, & ad ſententiam ſcriptoris accommodentur. In his enim litteris, ſicut mihi teſtis eſt conſcientia mea, & ipſarum tenor litterarum, nihil aliud intendi, niſi quòd propter crebras inuectiones ac murmurationes aduerſus Romanam eccleſiam, quibus cotidie tinniunt aures meæ, per Dominum Archiepiſcopum Lugdunenſem, cui conſilia veſtra committitis, ſollicitudinem veſtram volui eſſe præmunitam: quatinus conuicariis veſtris ſic veſtra decreta libraretis, vt eccleſia non grauaretur, & eorundem tranſgreſſor ſua ſententia multatus, aliis ſe corrigendi exemplum præberetur, & fama veſtra illibata ſeruaretur. Hinc ſimplex oculus totum defendit corpus illarum litterarum. Sed quia Domino Lugdunenſi Archiepiſcopo quædam ſibi verba aduerſa ſecus quàm vellet ſonuerunt, maximè de primatu Lugdunenſi, poſtpoſita contemplatione ſcriptoris ſecũdùm quod tunc affectus fuit, participem vos ſuæ amaritudinis fieri voluit. Liceat cuique dicere quod ſentit. Ego de me ſentio, quòd non eſt aliqua perſona trãſmontana, quæ pro fidelitate veſtra, pro aſſertione præceptorum

Intelligit epiſtolam 59. & 65. ſuprà, quæ inuicem cõiungendæ ſunt.

Gallorũ conqueſtiones de ſede Romana. confer hanc epiſtolã cum epiſt. 36. 44. & 53.

Primatus Lugdunen. al. leg. poſtpoſita intentione ſcriptoris.

vestrorum tot contumelias pertulerit, tot iniurias acceperit. Sed quia illa verba quacunque occasione animum vestrum exacerbauerint, non est meum aduersum vos intrare in iudicium. Malo enim Episcopatui renuntiare, quàm iram vestram iustè vel iniustè sustinere. Hæc satisfactio si placuerit vestræ paternitati, placet & meæ paruitati. Hanc si placet, accipite: si plus placet, plus addite. Si desisto vester esse seruus, non desistam vester esse filius: & sicut expertus sum ante Episcopatum, plus potero prodesse in ecclesia Dei exemplo priuatus quàm verbo prælatus. Gratissimum enim mihi est nudum nudam Christi crucem portare, vt in illo vberrimo & amplissimo prædio contendam, in quo amor paupertatis copiosos, amor diuitiarum facit ærumnosos. Ecce iam hoc transacto septennio, vineam mihi commissam pro posse meo excolui, stercora etiam circumposui: fructum autem quærebam, & non inueni. Detur ergo mihi libertas octauo anno vt hoc principium verè octauæ aggrediar, vt possim mihi sabbatizare, dulces fructus contemplationis carpere, & octauæ illius gaudia prælibare. Quòd si vestra permissione id modò non facio, necessitate tamen me oportet id facere propter renouatas in me veteri de causa Regis inimicitias, & propter Parochianos meos contemptores verbi Dei, qui proni sunt solis terrenis inhiare, nunquam autem parati sursum cor leuare: qui neque propter timorem Dei, neque propter ruborem temporalis excommunicationis, sacrilegia quæ perpetrant in ecclesiis, volunt di-

al. malo omni Episcop.

Regis Philippi in Iuonem inimicitiæ. de his etiam agit epist. 109. & 166.

mittere, nec iuſtitiam Dei recognoſcere. Per portitorem ergo præſentium quòd vobis placet mihi reſcribite, & ſi petitioni meæ acquieſcitis, in veſtra manu me retinete, ne poſſint me pſeudoëpiſcopi pro libitu ſuo fatigare. De cætero quicquid de me fiat, obſecro vos per caritatem Chriſti, vt ſi Turonenſis Archiepiſcopus vel aliquis Aurelianenſis clericus pro electione pueri ſui ad vos venerit, non ei aurem præbeatis. Cuius dotes vt vobis breuiter amplectar, perſona eſt ignominioſa, & de inhoneſta familiaritate Turonenſis archiepiſcopi, & fratris eius defuncti, multorúmque aliorum inhoneſtè viuentium, per vrbes Franciæ turpiſſimè diffamata. Quidam enim concubij ſui appellantes eum Floram, multas rithmicas cantilenas de eo compoſuerunt, quæ à fœdis adoleſcentibus, ſicut noſtis miſeriam terræ illius, per vrbes Franciæ in plateis & compitis cantitantur, quas & ipſe cantitare, & coram ſe cantitari non erubuit. Harum vnam domino Lugdunenſi in teſtimonium miſi, quam cuidam eam cantanti violenter abſtuli. Prouidendo itaque veſtræ honeſtati & eccleſiæ vtilitati, nunquam eum conſecrari permittatis, ne eccleſiam Dei proſtibulum publicum & ſpeluncam latronum faciatis. Sciatis etiam quia Turonenſis archiepiſcopus contra interdictum legati veſtri in Natale Regi coronam impoſuit, & vt iſte epiſcopus fieret, hanc mercedem promeruit. Et vt ſciatis puerilem fuiſſe electionem, quidam etiam de eligentibus in Natale innocentium in eligendo ita iocatus eſt.

Eius rei meminit epiſtola 67. ſupra, quæ cũ hac coniungẽda eſt.

Aureliã hîc intelligit.

Archiepiſcopus Turonẽſis coronam Regi imponit ſ. epiſt. 67.

al. hac mercede.

„ Eligimus puerum puerorum, festa colentes,
„ Non nostrum morem, sed regis iussa sequentes.

Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & obsequium 69.

Quicquid pater iurauerit de virgine, nisi virgo cõsenserit, irritũ erit.

Contrahentiũ cõsensus in nuptiis requiritur necessariò.

DE pacto coniugali quod factum est inter duos nobiles, ita vt qui filiã habebat, iurauerit se eã traditurum vni de filiis alterius nobilis cui vellet, cùm ad nubiles annos virgo peruenisset; hoc paternitati vestræ respondeo, quod & natura disposuit, & lex tam ecclesiastica quàm mundana firmauit: quia quorum per cõiugalem copulam vnum debet fieri corpus, eorundem pariter animorum debét esse consensus. Quicquid ergo pater nesciente virgine iurat, cùm ad annos rationales perducta est, nisi ipsa virgo consentiat, etiam viuente pâtre secundùm leges irritum erit. Vnde Papa Nicolaus Hicmaro scribit episcopo: Sufficiat per leges solus eorum consensus, de quorum coniunctionibus agitur. Qui consensus solus in nuptiis si fortè defuerit, cętera omnia etiam cum ipso coitu frustrâtur, Ioanne Chrysostomo magno doctore attestante, qui ait: Matrimonium non facit coitus, sed voluntas. Inde etiam in legibus Romanorũ Iustiniani Imperatoris ita habetur: Sponsalia sicut nuptiæ consensu fiunt contrahẽtiũ. Et ideò sicut nuptiis, ita sponsalibus filiasfamilias cõsentire oportet. Et alibi: A primordio ętatis effici sponsalia possunt, si modò ab vtraque persona id fieri intelligatur, id est, si non minores sint quàm duodecim annis.

vide l. Titia. d. de verbor. oblig.

refertur can. sufficiat. cau. 26. q. 2.

Chrysostom. hom. 16. in Math.

l. xi. D. de sponsalibus, & l. 14. D. eod.

hoc iam suprà extat epist. 46.

nis. Hoc de proposita quæstione sentio, & huiusmodi cõtrouersia, si ad aures meas peruenerit, tali ratione definio. De cætero notum facio paternitati vestrę, quòd cùm nulla à me illata esset iniuria, vel nulla denegata iustitia, cùm etiam respectus esset inter me & comitissam, mediante Cantuariensi archiepiscopo, respectus etiam inter clericos & comitissam, mediante Apostolico, Guilelmus Comitissæ filius in mortem clericorũ Carnotensium, & perniciem meam, & omnium ad nos pertinentium coram altare beatæ Mariæ coniurauerit, & omnes ciues qui sub banno sunt ad eandem coniurationem compulerit, nisi volũtati seruorum suorum cedamus, & sibi vsurpet violentia, quod sola debet retinere gratia. Ego itaque hoc Herodianũ iuramentum audiens, nolui postea in præsentia huiusmodi coniuratorum diuina sacramenta tractare, nec super eos benedictionem episcopalem more solito dare. Promeritũ tamen anathema distuli super eos fundere, donec cõsilium vestræ paternitatis & collegarum nostrorum super hoc acciperem, & consilio & auxilio multorum fretus debita eos censura à funesta conspiratione reuocarem. Cùm ergo ad vos remisero, volo vos esse præmunitum, vt consilium & auxilium quod vobis sit honestum, & nobis vtile, ad manum habeatis, & naufragantibus ante submersionem manum extendere festinetis.

Respectus. sic loquitur infrà epist. 114. Huc verò refer epist. 161. quæ eiusdem argumenti est.

Iuo Carnotensis ecclesiæ humilis minister 70.

De Ludouici Francorũ regis consecratione, quibus addẽda sunt ea quæ scribuntur ab Aimoino monacho lib. v. cap. 50. Nam ad hunc locũ maximè pertinent.

NOVERIT sancta Romana ecclesia, nouerint omnes ecclesię, ad quas murmur Remẽsium clericorum peruenerit, nos in consecratione Ludouici Regis Francorum nihil nostrum quæsiisse, sed pro communi vtilitate regni & sacerdotij consultè vigilasse. Erant enim quidam regni perturbatores, qui ad hæc omni studio vigilabant, vt aut regnum in aliam personam transferretur, aut non mediocriter minueretur. Quod ne fieret, cooperante Deo, & pro integritate regni, & pro tranquillitate ecclesiarum, quantum potuimus, præcauere studuimus. Vnde liuori adscribendum videtur aut tumori, si quis vtili & honestæ actioni deroget, quam nec ratione potest redarguere, nec consuetudine infirmare, nec lege damnare. Si enim rationem consulimus, iure in Regem est consecratus, cui iure hereditario regnum competebat, & quem communis consensus episcoporum & procerum iampridem elegerat. Præterea quæ ratio est Belgicorum, Regem suum creare & consecrare, quamuis in aliis prouinciis regnaturus sit, si ita ipsorum Regum voluntas & temporum atque locorum opportunitas se obtulerit? Eadem est Celticorum & Aquitanorum, qui Belgiarum prouinciæ nihil debent, Regem suum, quamuis & in Belgica regnaturus sit, eligere, & omne Regi debitum obsequium exhibere. Si verò ad consuetudinem recurrimus, quæ in exemplis maximè declaratur, respondemus ex verbis Augustini, quia ratio exemplis anteponenda est, cui tamen & exempla concordant. Ecce rationem dedimus, quam apud eos æquè validam super hoc negocio inueniri

Quis rex iure consecrari possit.

al. qui Belgicorum.

Augustin. ad Casulanum & in cau. sanè. distinctio. 10.

non credimus. Addamus exempla rationi concordantia. Sicut enim legitur in gestis Francorum, diuisum est regnũ inter Lotharij nepotes Clodouei: Charibertus & Guntrannus prouincias Celticorũ & Aquitanorum acceperunt in regnum suum: & alter eorum Charibertus scilicet Parisium sibi sedem regiam posuit, & vsque ad flumen Garunnam regnum suum extendit: Guntrannus verò Aurelianis sedem regiam sibi constituit, & Burgundiam, quæ Celticæ pars est, in regnum accepit. Isti Reges quippe nullam à Remensi Episcopo benedictionem vel coronam acceperunt, sed à sacerdotibus prouinciarum quas regebant, sublimati sunt & sacrati. Postquam verò regnum Gallorum in suam monarchiam reuocatum est, deleta progenie Clodouei, Pipinus & filij eius Carolus & Carlomanus, nec Remis nec à Remẽsi archiepiscopo in Reges sublimati sunt, nec inuncti. Ludouicus quoque nepos Ludouici senioris apud Ferrarias, qui locus est in pago Senonensi; & vxor eius nullo præsente Metropolitano à quibusdam Episcopis in Reges sunt consecrati & coronati. Vnde in gestis Francorum ita legitur. Audientes Hugo abbas & cęteri primates qui cum filiis quondam senioris sui Ludouici agebant, Ludouicum nepotem cum vxore sua ad has partes venturum quosdam episcopos miserunt ad Ferrarias monasterium, & ibi consecrari eos & coronari in reges fecerunt. Item in gestis Francorum: Supererant duo filij Roberti Comitis Andegauorum, qui fuit Saxonic igeneris vir. Ex his senior Odo dicebatur. Robertus

Gesta Francorum.

Diuisio regni.

Reges Francorum non semper benedictionem acceperunt vel coronam ab episcopo Remensi.

al. deleta propagine.

alter. Ex his maiorem natu Odonem Fráci & Burgundiones, Aquitaniensésque proceres congregati in vnum, licet reluctátem tutorem Caroli pueri, regnique gubernatorem, quem vnxit Vvalterus archiepiscopus Senonũ. Item Carolus Simplex in carcere positus, Rodulfum nobilem filium Ricardi Burgundionum ducem, quem de fonte sacro susceperat, vnà cum cõsilio Hugonis magni filij supradicti Roberti, & procerum Francorum in regnum sublimauit. Vnctus verò est in regem ipse Rodulfus tertio Idus Iulij Suessionis ciuitate. Post mortem Rodulfi regis, per Vvilelmum archiepiscopũ reductus est ab Anglia Ludouicus filius Caroli Simplicis in Franciá, & quarto Cal. Iulij vnctus est in Regem apud Laudunum. Post translationem verò regni Francorum in progeniem Hugonis magni ducis, Robertus piissimus rex filius Hugonis regis Aurelianis in regem consecratus est & coronatus: Cuius filius Hugo iuuenis Compendij est vnctus, & in regem sublimatus. Ex his & huiusmodi exemplis manifestum est, quòd Francorum Reges non omnes in Remensi ecclesia, vel à Remensibus archiepiscopis sunt cõsecrati: sed multi in multis aliis locis, & à multis aliis personis cõsecrati sunt. Quæ omnia si retexerentur, & prolixã facerent orationem, & superfluam disputationem: cũ nullis scriptis vel exemplis probari possit, Remensem archiepiscopum Francorum regem extra Belgicam vnxisse aut coronasse. Cùm ergo hæc eadem potestas sit cuiusque Metropolitani in metropoli sua, mirum videtur quare vnus in proprium ius ambiat vendicare, quod multorum constat esse commune: nisi

al. vnxit Galterus.

aliàs leg. & decimo tertio cal. Iul.

al. nõ video quare.

forte quis dicere audeat maiorem vim ſacramentorum eſſe apud alios quàm apud alios, quod ſchiſmaticum eſſet, & vnitatem eccleſiæ diuideret. Hęc dicentes non reprehendimus inſtitutionem eccleſiaſticam, per quam pax eccleſię firmiùs colligata eſt, cùm inferiores à ſuperioribus ſacramentorum diſpenſationem ſuſcipiunt, nec vltra quàm ſibi conceſſum eſt vſurpare præſumunt. Verùm vbi perſonarum æqualis eſt poteſtas, quarum altera alteri nihil præter caritatem debet, ſi altera alteri ius ſuum vult detrahere & ſibi ſoli arrogare ſua quærens, deceptus eſt ſeculi ambitione. Nos quippe, Remēſi eccleſiæ non inuidemus, & ſi Reges Francorum erga eam habuerint tantam deuotionem, & malint à Metropolitano eius conſecrari quàm ab alio, non repugnamus, non dolemus: immò ſuper benedictionem eorum ſi nos adeſſe contigerit, gratanter loco idiotæ amen reſpondebimus. Supradicta verò verborum ſerie oſtenſum eſt in vnctione Ludouici Regis nihil nos feciſſe contra morem. Reſtat vt oſtendamus nihil nos feciſſe contra legem: Lex quippe eſt prçceptio vel prohibitio ſcripta ad communem vtilitatem referens quicquid iubet aut prohibet. Contra hanc ergo nihil fecimus: quia nulla contradictione prohibiti, communi vtilitati in hoc facto carite ſuggerente conſulimus. Si verò priuilegiis nititur Remenſis eccleſia, illa priuilegia apud nos nulla ſunt, quia nec in generalibus conciliis nobis audientibus ſunt recitata, nec ad eccleſias noſtras epiſtolari maturitate directa. Et vt manifeſtiùs dicamus

Sacramentorū vis, par & æqualis vbique.

Remis ſolēne Reges vngi.

Quid lex.

Legis ignorãtia cui obsit.

nulla nobis familiari vel publica relatione propalata. Illius ergo legis præuaricatores non sumus, cuius auditores nunquam fuimus. Quæ tamen si audita esset, nihil nobis obesse deberet. Lex enim iusta debet esse & possibilis, loco & tempori congruens. Iusta si sit, Deus scit. nos autem interim nec iniustam approbamus, nec vt iniustam condemnamus, quam adhuc ignoramus. Possibilis verò non erat, quia consecratio Regis Remis Archiepiscopo ecclesię nondum intronizato sine summa perturbatione & sanguinis effusione celebrari non poterat Loco non conueniebat, quia ciuitas sub anathemate posita erat. Tempori opportuna non erat, quia si consecratio Regis differretur, regni status & ecclesiæ pax grauiter periclitaretur. Quod ergo fecimus, salubri deliberatione & prouida dispensatione fecimus, nulli inuidentes, nullius nobis auctoritatem arrogare molientes, sed nos intra terminos nostros simplici oculo cohibentes. Sentiant aliter qui volunt: non timemus tribunal terreni iudicis, quia securos nos facit conscientia nostra ante tribunal interni cognitoris. Nouimus enim quia necessariæ dispensationis modus nulli vnquam sapientium displicuit: quam non solùm priuatæ leges, quibus nec fidei veritati, nec morum honestati consulitur, sed etiam leges generales contra hæreticos vel sceleratos promulgatæ admittunt. Quando maioribus malis amouendis melius subuenit moderatio sinceræ caritatis, quàm rigor indiscretæ seueritatis. Hæc primò ex auctoritate euangelica, dehinc ex actibus

vide ẽ.epist. 169. 225. & 165.

apoſtolorum, tertiò ex epiſtolis apoſtoli, poſtremò ex decretis Romanorum Pontificum, cæterorúmque ortodoxorum patrum ſententiis facilè probarentur, niſi prolixitas epiſtolæ modum excedere videretur.

Domino & patri ſuo Paſchali ſummo Pontifici Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, quicquid obedientiæ, quicquid famulatus ferre poteſt eius humilitas.

71.

NOVERIT veſtra paternitas me* Guidonem Puteacenſem refugam, & clericalis militiæ deſertorem, propter ſacrilegia ſua, propter lamentationem & oppreſſionem pupillorum & viduarum, propter indebitas angarias, propter intolerabiles exactiones quas exercet in poſſeſſionibus eccleſiæ Carnotenſis, tanquam putridum membrum à corpore eccleſiæ precidiſſe, & ſathanæ cui penè per omnia famulatur, cum ſuis ſequentibus tradidiſſe. Vnde flexis genibus cordis paternitati veſtræ ſupplico, vt ſententiam anathematis iuſtè in eum factam apoſtolica auctoritate confirmetis, & archiepiſcopo Senonẽſi, epiſcopo Aurelianenſi, epiſcopo etiam Pariſienſi, vt idem anathema in eũ faciãt veſtra, auctoritate apoſtolica iniũgatis. Niſi enim rebelliũ filiorũ paruitatẽ paterna ſeueritate feriatis, niſi tribulatos materna cõſolationi foueatis, niſi auxiliatricẽ manum laborãtibus & penè labentibus

Petit ab apoſtolico cõfirmari excommunicationẽ ſuam, & iudicio terminari litem inter diaconũ & ſubdiaconũ

*Huius Guidonis Puteacenſis mentio fit ĩ. epiſt. 130. quæ hãc præcedere debuit.

porrigatis, meritò conquerendo clamabit ecclesia: Caput meũ plenũ est rore, & cicinni mei pleni guttis noctiũ quia penè totũ corpus ecclesiæ occupant vitiorũ vepres, & vix inuenitur aliqua eradicans manus. In tantum enim apud nos in maioribus populi abundauit iniquitas, vt nec paternis admonitionibus obediant, nec Deum terrentem timeant. Cùm & ex sterilitate terræ fame pauperes eorum afficiat, & morbo qui dicitur sacer ignis, multorum membra ad præcisionem, multorum corpora ducat ad mortem. Opportunè igitur & importunè eorum inculpanda est malitia, vt vel sic cognoscatur ab eis seuera Dei misericordia. Præterea dissentio est quædã inter duos ecclesiæ nostræ prælatos, Decanũ videlicet & Subdecanũ, qui in rebus ecclesiasticis quasdã cõsuetudines habent communes, quasdam proprias, similiter quosdam reditus communes, quosdam proprios. Dicit itaque Decanus, quędam ex ipsis quæ separatim longa retentione habuit Subdecanus, Decano esse debere communia. Quo in negocio, quia nolunt iudices in vnam cõuenire sententiam, vt dicant cui incumbat probatio dicenti aut neganti, hanc litẽ sententia vestra volo penitus terminari, & fratres dissẽtiẽtes ad concordiã reuocari. Paratus enim est Subdecanus quicquid actor sui iuris esse probare potuerit, in pace dimittere, secundũ legis tramitem, quæ contra petitorem iudicari pręcepit, & possessionem suo in loco remanere, vbi actorem quam petit, suam esse probare non poterit. Turbant hoc quidam litis auctores, inuidiæ & odij sui tali importunitate virus effundentes

tes, maiorum institutionibus nolentes adquiescere, nisi irrefragabili constringantur auctoritate. Scribat ergo paternitas vestra quod voluerit Carnotẽsi ecclesiæ de hac dissonantia. Scribat & suprataxatis episcopis de refrenanda sacrilegorum plangenda malitia. Cętera quæ his negociis necessaria sunt, quæ scribere longum fuit, referet Sanctitati vestræ præsentium portitor, & ad prætaxatas personas quod placuerit, prouidentiæ vestræ reportabit.

Ludouico Dei gratia dulcissimo regi Francorum domino suo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & debitum pro posse seruitium. 72.

NON decet maiestatem Regiam vilia vel quælibet vanitatis lenocinia à sacerdote quęrere, nec sacerdotalis officij est in talibus Regiæ maiestati obtemperare. Hoc quibusdam litterulis respondeo, quæ ex parte vestra quærebant à me duo paria pellium catinarum. Quas vbi legi, propter honorem vestrum erubui, nec ex parte vestra eas mihi fuisse missas credere potui: & tamen tanquam à vobis missæ fuissent, supradicta rescripsi, vt nunquam amplius à me vel ab alio episcopo talia quæratis, si regiæ maiestati debitum honorem seruare curatis.

Ab Episcopo ludicra non sunt exigẽda. Hæc autem epistola breuis est, sed lectu dignissima sic 5. epist. 49. pelliculas peregrinorũ muniũ vocat vanitatum aucupia.

Lesiardo Dei gratia Suessionum episcopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem. 73.

T

De Archidiaconibus, & angariis Presbyterorum.

DE portionibus ecclesiarum ad Episcopum pertinentibus, quas Archidiaconi vestri ante & post electionem vestram sibi vsurpauerunt, quæsiuit dilectio vestra, vtrùm haberem canonicam sententiam huiusmodi ausibus obuiantem, & eorum rapacitatem canonico rigore cohibentem. Noua sunt hæc genera morborum, & ideò noua exigunt genera medicamentorum. Tamen si inspiciamus epistolam Isidori, Leufredo Cordubensi Episcopo directam, patenter intelligi potuerit, quia non pertinet ad Archidiaconum, prçter portionem suam aliquid de redditibus parochiarum sibi retinere, vel vltra terminos à patribus positos aliquid vsurpare. Dicitur enim in epistola præfata: Archidiaconus inquirit parochias cum iussione Episcopi, & ornamenta & res ecclesiarum vel parochiarum, gesta libertatum ecclesiasticarum. Idem episcopo refert: Collectam pecuniam de communione ipse accipit, & episcopo defert. Quibus verbis liquet, quia vltra portionem suam nihil sibi retinere debet. quòd si aliquid vsurpat, decretalem sententiam Papæ Ioannis subeat dicentem: Qui aliena inuadit, non exeat impunitus, sed quod inuasit nō simplum sed quadruplum reddat secundum Euangelicam sententiam: Si quem defraudaui, reddo quadruplum. De angariis verò super Presbyteros minime faciendis legitur in concilio Toletano tertio capite xx. Neque in angariis Presbyteri aut Diacones, neque in aliquibus fatigentur indictionibus. Quæ tamen si in absentia vestra facta sunt, vestræ discretionis est aut indulgere, aut canonica seueritate vin-

al. leg. Leofredo Curdubensi. al. Ludifredo. Hoc refertur ab Iuone lib. 3. de offic. ordin. & à Gratiano in can. perlectis dist. 25.

al. in v. e. & res Basilicarū vel parochiarum.

epist. 82. & 151. & 265.

dicare. Lex enim sic de præterito indulget, vt in posterum prohibeat Pauca scribo, quia non ignoranti legem respondeo. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Gulielmo nobili & strenuo militi salutem. 74.

MISSVS à te clericus anxiè & diligenter ex tua parte consuluit paruitatem meam, quid sentirem super inhonesta suspicione quam coniecisti in vxorem tuam, opponēs ei non esse genitum ex te, quod peperit dum morareris in Anglia: propterea quòd cōputatis diebus qui sunt inter conceptum & partum, inuenti sunt minùs septem dies quàm cōsuetudo credebatur habere parietium. Auges inde suspicionē tuā, quòd miles quem de concubitu vxoris tuæ suspectum habebas, cùm subiisset examinationem ferri candentis ad se purgandum, cauteriatus est, nec vllus producitur accusator aut testis qui suspicioni tuæ nisi de coniecturis vllum præbeat argumentum. Pro quibus aliquē cōdemnare nec vsus maiorum, nec vlla legum concedit auctoritas. Primò de coniectura dierū qui defuisse dicuntur, tibi respondeo quia nullum tibi certum faciunt argumētum, cùm honestæ mulieres & veternatæ, causa veritatis inquirendæ à nobis interrogatę manifestè respondeant, non semper intrà eundem terminum dierum contingere solere puerperium, cū secundum alacritatem naturæ vel imbecillitatem, nunc paulò celeriùs, nunc paulò tardiùs post conceptum soleant contingere partus. Quod ex ratione feminum

De suspecto vxoris partu.

Examinatio ferri candētis vide epist. 91. 5. & 250.

Incertus est terminus dierū puerperij.

facilè colligi poteſt, cùm ſecundum aëris temperiem vel intemperiem quibuſdam annis celeriùs, quibuſdam tardiùs ſegetes matureſcant ad meſſem. Simili modo cauterium militis nullum tibi certum præbet argumentum, cùm per examinationem ferri candentis occulto Dei iudicio multos videamus nocentes liberatos, multos innocentes ſæpè damnatos. Prætereà cùm talis examinatio ſit in Deum tentatio, non eſt mirum ſi diuino auxilio deſeritur, cùm incautè & ſine iudiciali ſententia ab aliquo ſuſcipitur. Vnde beatus Auguſtinus defendens Abraham, quòd vxorem ſuam finxit eſſe ſororem, ita dicit: Quādo habet homo quid faciat, non debet tentare Deum ſuum. Vnde Stephanus Papa ſcribit Leuberto Maguntio Epiſcopo: Ferri

Vide can. cōſuluiſti. cauſa 2 quæſt. 4. vbi hæc relata ſunt. ad 'c etiam epiſt. 91. infrà.

„ candentis vel aquæ feruentis examinatione confeſſio-
„ nem extorqueri à quolibet, ſacri non cenſent canones:
„ & tamen quod ex ſanctorū patrum documēto ſancitū
„ non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum. Spontanea enim confeſſione, vel teſtium approbatione, publica delicta habito præ oculis Dei timore, commiſſa ſunt regimini iudicare: occulta verò & incognita illius ſunt iudicio relinquenda, qui ſolus nouit corda fidelium hominum. Hinc etiam cùm ad ſingulare certamen propter ſimiles ſuſpiciones Teibergam vxorem ſuam cogere vellet rex Lotharius, aduerſus eum ita ſcribit Papa Nicolaus: Monomachiam verò in legem non aſſumimus, quam præceptam fuiſſe non reperimus. Quam licèt iniiſſe quoſdam legamus, ſicut ſanctum Dauid & Goliam ſacra pandit hiſtoria, nuſquam tamen vt

Hoc repetit infrà epiſt. 245.

can. monomachiā c. 2. q. 4.

pro lege teneatur, alicubi diuina ſanxit auctoritas, cùm hoc & huiuſcemodi tentantes, Deum ſolummodo tentare videantur. His & huiuſmodi ſententiis correptus, tempera zelum tuum, ne te & vxorem tuam & ſobolem tuam immoderata ſeueritate trudas in infamiam, quam ſedare non poteris, cùm aliquando pœnitentia ductus multo ſudore ſedare ſtudueris. Sufficiat ergo tibi cum iuramento vxoris tuæ probatarum perſonarum teſtimonium, dicente Apoſtolo, Omnis controuerſiæ eorum finis eſt iuramentum. Vale. Sic infrà epi. 254.

Domino & patri ſuo Paſchali ſummo Pontifici, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, vt patri honorem, vt Domino timorem. 75.

VT Cypriani verbis vtar, ſi aliqua falſitas de me ad apoſtolicam ſedem præceſſit, oportet vt veritas ſubſequatur, quæ latrocinia noctis detegat, & ordinē geſtarum rerum lucidè aperiat. Nuper enim litteras accepi à quodam adoleſcente canonico eccleſiæ noſtræ, charactere apoſtolico ſignatas, quas cùm aperuiſſem & perlegiſſem, multis de cauſis ſuſpectas habui, exiſtimans eas aut eſſe furtiuas, aut aliqua ſuggeſtione fallaci ſubreptas. Primò quia prædictus adoleſcens infeſtus eſt mihi, quòd eum non permitto contra canones & conciliorum edicta per manum laicam in quadam eccleſia Presbyteriū vſurpare, & Presbyteri oblationes Presbytero ablatas ſuis vſibus mancipare. Alter verò clericus qui cum adoleſcente fuit, & ipſe mihi

Excuſatio ad Papā de præpoſituræ parte dimidia canonicis data, & poſtea ablata.

infestus est, qui in hoc negocio nullus est: quia canonicus non est, nec in conuentu bonorum audiendus, qui à me suspensus est ab officio Diaconi propter incestum patratum cum vxore consanguinei sui. Hæc de personis interim dicta sint. Prætereà consuetudinem apostolicæ sedis hactenus fuisse nec legimus nec audiuimus, vt ad delationem vnius personæ quamlibet splendidæ, sententia daretur in absentem, præcipuè qui nec auditus fuerat, nec vocatus. Hæc & quædam alia suspectas litteras illas mihi fecerunt. Verùm cuiuscunque sint, innocentiam meam accusant: videlicet dimidiam præposituram communitati fratrum me contulisse, & eandem contra canones imminentia Regiæ potestatis eisdem fratribus abstulisse. Cui calumniæ, si quid aduersum me perlatum est ad apostolicam sedem, oportet vt pro me subsequatur cum legato charta non fallax, quæ obiectis respondeat, & innocentiam meam defendat. Cùm ergo de huiusmodi iure possem conqueri & plurimum disceptare, malui tamen seruare humilitatem obsequentis, quàm mihi arrogare solertiam differentis. Restat ergo vt excusem innocentiam meam, quæ Deum testem habet, & meam conscientiam. Opponunt enim mihi litteræ illę me dimidiam partem cuiusdam præposituræ communitati canonicorum contulisse, & eandem imminentia Regiæ potestatis eisdem canonicis abstulisse. Cui calumniæ respondeo ex testimonio conscientiæ meæ, immeritò dici ablatum esse quod canonicè potest vel à me vel ab

aliquo eis fuisse collatum, nec esse restituendum quod probari non potest aliquando fuisse statutum. Dicam itaque paternitati vestræ quid dederim, & quid non dederim, & cur dederim, & qua de causa nihil vltra dare voluerim. Cùm enim in quampluribus canonicorum Carnotensium desueuisset disciplinę regularis obseruantia, vt de negligentibus facerem diligentes, de somnolentis vigiles, de tardis assuetos, ad frequentandas horas canonicas, deliberaui apud me vt darem eis dimidiam præposituram, vt inde fieret cotidianus panis, quem acciperent assidui, amitterent tardi: vt ad quas eos panis interni dulcedo non mouebat, panis corporei refectio prouocaret, quamuis eorum annua præbenda eis ad hoc sufficiens esse deberet. Certus tamen de præteritis eorum negligentiis, & sollicitus de futuris, præcepi eis ad me mitterent duos de clero illo, quibus missis commisi pręsentes illius anni fructus, vt inde cotidianum panem præpararent, & tradito ordine cum fratribus dispensarent. Nouit veritas quia nihil aliud dedi, de reliquo nihil eis dans aut promittens, nisi vt in hoc modico fideles & assiduos inuenirem, vt mihi benè placeret possessionem rei eis concedere, & legitima stipulatione firmare. Hęc dispensatio intra tres menses ita deprauata est, vt nulla mihi voluntas, nulla ratio suaderet, & nullum coëpiscoporum vel religiosorum virorum consilium approbaret, vt propter

Canonicorũ Carnotensiũ mores notat.

Panis canonicorum.

infructuosam rerum canonicalium amplificationem minuerem dignitatem Episcopalem. Panes enim illos vendebant quidam de senioribus, ad ludum verò alearum quidam de iunioribus: & qui se videndum præsentabat horis nocturnis, subtrahebat se diurnis: & qui adiebat missam catechumenorum, subterfugiebat missam sacramentorum. Talis exitus rei reuocauit me ab intentione mea, vt non auferrem eis quod non dederam, sed nec aggrederer quod proposueram. Quibus verbis liquet, quia de his quę eis contuli, nihil omnino imminentia Regiæ potestatis abstuli, nec Regem ad dispensationes ecclesiasticas vel causas inuitaui vel admisi, qui eum meo multo labore & sudore & multis expensis à vexatione ecclesiæ, ab incendiis & direptionibus ecclesiasticorum bonorum procul feci. In hoc quippè negocio maiorum pars & sanior mecum fuit. Sed quidam talium actionum minùs periti, intellexerunt rem aliter fuisse quàm fuerit. Sed cùm ante Metropolitanũ calumnia eorum dilata & ad vltimũ delata fuisset, de hoc negocio certa definitio processit, & omnis controuersia sopita est, & pacis osculo confirmata, & in plenario capitulo præter eos qui non adfuerant, ab omnibus collaudata. Quibus suo ordine terminatis, volui ex beniuolentia mea, quæ mihi multa grauamina intulit, prædictam partem prętaxatæ præpositurae concedere duodecim Presbyteris, si possent inueniri, qui ad hoc officium eligerentur, & suis temporibus ad socerdotium promouerentur. Quod cùm per Decanum ecclesię & per me, & per litteras Domini Richardi Albanẽsis episcopi legati vestri studiosè quęsiissem

Missæ Catechumenorum fit mentio in concilio Carthaginensi quarto cap. 84. relato in ca. Episcopus, de cõsecratione dist. 1. & in concilio Hilerdensi, relato in can. de his qui ca. 35. quæst. 2. & 3. Diuus Augustinus ser. 38. de tẽpo. Ecce post sermonem fit Missa catechumenis. Manebunt fideles, venietur ad locum orationis.

ſiſſem, nec vnus inuentus eſt, qui vellet aut valeret ad hoc officiũ promoueri aut eligi. Cõſilio itaq; eiuſdẽ legati veſtri, & penè totius eccleſiæ, nullo repugnante, nullo contradicente, prout meliùs potui, ne eccleſia ſæpiùs perturbaretur, perſonaliter ordinaui, & honeſto clerico & eidem rei adminiſtrandæ & defenſandæ vtili contuli. Ad quam ordinationem alium minimè quæſiſſem, niſi illum qui tenebat alteram partem, ſed ſuſpectus erat eccleſiæ, tanquam per eum turbatio hęc orta fuiſſet in eccleſia. Iſto verò ſibi poſito, & murmur ſedatum eſt, & de cætero quieuit eccleſia. Ne ergo de cætero eccleſia hac vna occaſione perturbetur, flexis genibus cordis, paternæ pietati ſupplicamus, vt pacem quam nunc habet eccleſia, non tantùm non concutiatis, ſed etiam debito paternitatis affectu collaudetis, & de cætero ſenectutem meam propter ſuperfluã & impunitam appellatorum licentiam vexari non permittatis. Dum enim premit nos à prælata poteſtate illata aduerſitas, regendi in nobis debilitatur auctoritas, cùm eccleſiaſticam in eos non audemus exercere diſciplinam, qui eam aduerſum nos appellant, non confidentia iuſtitiæ, ſed prolatione ſententiæ. Quòd ſi iuuenili vigore poſſemus adhuc peditare per ruinoſas alpium vias, æquitare per præcipites præterfluentium torrentium vndas, & præcedere aut ſubſequi ad apoſtolicam ſedem delatores noſtros, proculdubio refrenaret ſe murmurantium lingua, quæ parum adhuc nouit, quid diſtet inter ſerenitatem caritatis, & caliginem cupiditatis. Si ergo aliquod temperamentum aduerſus hæc incommoda non procurauerìtis, & inuetera-

De ſuperflua appellationũ licentia coẽrcenda, etiam extat elegans Needum excuſa epiſtola Hildeberti Epiſcopi Cenomanenſis, quæquidem cum hac coniungẽda eſt. Eius verò epiſtolas ſpero me breui editurũ lõgè meliores & integriores quàm quæ vulgò ſunt excuſæ, in appendice ad Bibliothecã ſacram. His etiam adde quæ ſcribit Diuus Bernardus lib. 3. de cõſiderat. ad Eugeniũ Papam, cap. 2. quo loco docet quis modus ſit adhi-

bēdus in appellationibus ad sedē apostolicam.

tis dierum malorum & indisciplinatis iuuenibus, qui vix sunt digni habere quæ habent, nedum ambire quę non habent, vexandum me exposueritis: vnum restat mihi tutum & totum consilium, assumptis pennis columbæ à molestiis inutilibus auolare, & in solitudine requiescere, vbi expectem eum qui saluum me faciat à pusillanimitate mentis & inquietudine. Cùm ante episcopatum & in episcopatu semper voluntas mea fuerit magis in loco humili saluari, quàm in alto periclitari, & in domo Dei magis abiectum esse, quàm illis præesse quibus non possem prodesse. Sed quia tantæ sublimitates aures ad fastidium verbis nolumus onerare, si qua minùs de necessariis dicta sunt, isti fratres supplebunt, & si opus fuerit, probabunt. Vale.

In aliis manuscriptis codicibus legitur, Sansoni Dei gratia.

Satisoni Dei gratia Vvigornensi episcopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & seruitium. 76.

Quòd locorum distātia non diffiūgit amantes.

LICET marina discrimina corporalem præsentiam locali positione discriminent, societatem tamen animorum nulla locorum spacia quamlibet longinqua discriminent. Quod tamen in paruitate mea euidenti dilectionis argumento diligentia vestra probauit, quando mihi sandalia pedibus apostolicis digna transmisit. Quòd verò gratiæ vestræ debitas gratias non rependi, non ideò prætermisi quia ingratus sim, sed quia homo tardus sum, & infœcundæ facundiæ, & frontis non satis vrbanæ. Vnde tarditatem meam cum petitione indulgentiæ reprehendo, qui tamen tar-

dus non inuenirer, si opportunitas seruiendi vobis vel vestris desideranti animæ se offerret. Interim autem germano affectu nos inuicem diligamus, & per hæc vndosum & naufragosum mare nauigantes mutuas orationum manus ad alterutrum porrigamus: vt post hæc marina discrimina in tuto salutis portu quiescere valeamus. Vale.

Hildeberto Dei gratia Cenomanensi episcopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem. 77.

DE subdiacono respersione infamiæ lacerato nihil respondere dilectioni vestræ possumus, quòd non nouerit vestra prudentia. Sed quia gratum est vnicuique rectè consideranti, cùm multos cognouerit in vnam conuenire sententiam, non est ingratum paruitati nostræ ea scribere, quæ ex auctoritate patrum collegimus. Dicit enim beatus Augustinus: Nos quemquam à communione remouere nō possumus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo vel seculari iudicio nominatum atque conuictum. Inde & Stephanus Papa quintus de quodam Diacono ex infamia accusato ita scribit Leoni Tianensi episcopo: Si suspicio super Diaconum habetur, & accusatores idonei reperiuntur, & testes quales sacri canones sanciunt, cùm fuerit legitimis testibus approbatus, canonica sententia feriatur. Quòd si nec sponte confitetur, neque legitimi accusatores vel testes reperti fuerint, & mala fama crebrescit, non publico examine,

De accusatione & purgatione clericorū.

Augu. hom. 50. vide can. multi can. 2. q.1.

al. episcopō Theanensi. hoc relatum à Gratiano in can. de crimine can. 15. q.5.

ſed coram te & coram reuerendiſſimis Presbyteris & Diaconibus ſecreto iuramento ſe purget, & boni teſtimonij permaneat. De ſimili negocio Papa Nicolaus ita ſcribit Salomoni epiſcopo Conſtãtienſi: Si examinante epiſcopo cauſam Presbyteri vel Diaconi, non fuerit Presbyter ille vel Diaconus per teſtiũ approbationem fortè conuictus, non eſt ſcelus epiſcopo manifeſtum legitimè, niſi fortè Presbyter vel Diaconus ſcelus ſpõte ſua confiteatur. Sola enim ſpontanea confeſſio, & legitimus numerus, vel qualitas teſtium (decernentibus Epiſcopis & accuſatore quod obiecerat comprobãte) clericũ priuat proprio gradu. Hinc beatus Gregorius ſcribit Ioanni Panormitano epiſcopo: Si quid de quocunque clerico ad aures tuas peruenerit, quod iuſtè poſſit offendere, non facilè credas, ne ad vindictam te accendat res incognita. Vnde idem in quadam epiſtola: Si ſacerdos vel quilibet clericus à populo fuerit accuſatus, ſi certi teſtes non fuerint qui criminis illati approbent veritatem, iuſiurãdum erit in medio, vt illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda & aperta ſunt omnia, ſicq́ue maneat in proprio gradu. Hæc prætexatorum patrum auctoritas comprobare videtur, quòd quilibet clericus mala fama pulſatus, ſola manu poſſit purgare, & in ſuo gradu permanere. Verùm poſterorum diligentia experta, quòd temeraria hominum cupiditas facilè adderet flagitio periurium, diſtrictiorem ad ſedandam Preſbyteri infamiam ſanxit purgationem, addens aliquid ſeueritati, vt ſacerdotum ſtudioſiùs conſuleret honeſtati, in quorum ore non eſt apud ſimplices verbum Dei precio-

aliàs, Saloni epiſcopo, vt eſt apud Gratianũ in can. preſbyt. can. 15. q. v. vbi hoc latius extat.

aliàs leg. & canonicus numerus.

refertur in can. ſi quid can. 15. q. 7

Gregorius ep. 3. ad Bonifacium & refertur in ca. Presbyter vel quilibet. cau. 2. q. 4

ſum, ſi non habeant etiã ab his qui foris ſunt bonũ teſtimonium. Poſuerunt autem hæc in diſcretione Epiſcoporum, vt ſecundùm quod audiunt malam famam Presbyterorum creſcere, crebreſcere & ingraueſcere, exigant purgatoria ſacramenta à Presbyteris infamatis, cum tribus, aut quinque, aut ſeptem çollegis. Vnde ita continetur in Concilio Hilerdenſi, cap. x. Si quis Presbyter à plebe ſibi commiſſa fuerit infamatus, & Epiſcopus legitimis teſtibus approbare non potuerit, ſuſpendatur vſque ad dignam ſatisfactionem, ne populus in eo ſcandalum patiatur. Sed ſiue ſecundum canones, ſiue ad arbitrium Epiſcopi collegas ſibi quinq; vel ſeptem adiungat, cum quibus coram poſito ſacro Euangelio iuret immunem ſe eſſe ab obiecto crimine. Quam ſatisfactionem nonnulli præcedentium patrum in conſuetudinem duxerunt exemplo Leonis Papæ per ſacramenta purgati. His & huiuſmodi dictis & exemplis credimus in poteſtate Epiſcoporum purgationem Sacerdotum vel exaggerare vel temperare, ſecundùm quod intelligunt, & famæ eorum conſultum, & ſaluti plebium ſibi commiſſarum eſſe neceſſarium. Scripſiſſemus vobis plura, ſed nec iſta intelligimus prudentiæ veſtræ eſſe neceſſaria. Vale.

Modus purgandæ famæ Presbyteri ſuſpecti.

Iuo refert lib. 5. Panno. & Gratianus in ca. Presbyter ſi cauſa 2. quæſt. 4.

Vide Gratianũ in ca. auditũ & ca. omnibus cauſa 2. q. 4.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter Vuilelmo Pariſienſi Archidiacono ſalutem. 78.

DE milite qui de filia ſua pactum cum alio fecit, hoc dilectioni veſtræ pro intellectu meo reſpon-

In quibus cauſis admittendi ſunt cuiuſque cõditioni teſtes

ſpondeo. Si petitor aduerſus eum teſtes produxerit, qui ipſis ſponſalibus interfuerit, vel alios qui ipſum patrem puellæ in ſua præſentia confitentem hæc ſponſalia ſe feciſſe teſtificati fuerint, & hæc iureiurando firmare voluerint, ita ſponſalia rata eſſe oportebit: cùm ſecundùm leges, probatio ei incumbat qui dicit, non ei qui negat. Credo autem vos mecum ſentire, quia ſicut in Chriſto neq; ſeruus eſt, neque liber, neque maſculus, neque fœmina: ita in contractibus Chriſtiani populi quos communes habent liberi cum ſeruis, & omnes homines cuiuſcunque conditionis, ſi de his cõtrouerſia orta fuerit, quaſcunque, tamen vitæ honeſtę, perſonas & boni teſtimonij ad teſtimonium rationabiliter poſſe admitti, & in ciuilibus cauſis vel criminalibus hanc diſcretionem perſonarum ſolummodo debere ſeruari. In huiuſmodi autem cauſis monomachia nullomodo admittenda eſt, quia ſecundum beatum Auguſtinum, quamdiu habet homo quid faciat, non debet tentare Deum ſuum. Sponſio verò pecuniæ ſeruata, vel violata, non debet impedire coniugium, ſi ſponſalia facta ſunt conſenſu contrahentium. Hæc breuiter prudentiæ veſtræ ſcripſi, rogans, vt id faciatis, quod per Dominum Vvalterium monachum à fraternitate veſtra volumus impetrari. Vale.

l.23. C. de probatio. can. deficientibus ca. 2. q. 4. Gregorius epiſt. 25. ſeu cap. 125. lib. 5.

Monomachia prohibita vide epi. 74. 3. & epiſt. 91. infrà.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Vvalterio Beluacenſis eccleſiæ Bibliothecario ſalutem. 79.

MANDAVIT mihi fraternitas veſtra quorundam laicorum aduerſus Beluacenſem eccleſiam or-

An it dices eſſe poſſint clerici de re-

tam esse calumniam, qui ob id iudicium clericorum eiusdem ecclesiæ reprobant, quòd earum rerum sunt possessores, pro quibus apud ipsos idem laici existunt petitores. Sed non sunt satis periti legum ecclesiasticarum, vel secularium, qui hoc modo statum ecclesiarum moliuntur euertere: cùm & paginæ decretales, & leges imperiales & ecclesiasticæ consuetudines manifestè eis resistant, sine quibus res diuinæ & humanæ tutę esse non possunt, si instrumenta sua deserunt, quibus maiores nostri eas tutas & incolumes esse sanxerunt. Primò enim in multis decretalibus sententiis legitur: Omnes lites & contentiones in ecclesiis in quibus ortę sunt primò esse discutiendas & terminandas, nisi aut vtraque pars ex consensu Iudices elegerit, vel altera pars maiorem audientiam appellauerit. A filiis autem ipsius ecclesię, in qua orta contentio est, & non ab aliis terminandum esse iudicium clamant plurimorum decreta Pontificum, quæ ista continent: Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus. In quo benè consentiunt instituta imperialia, quæ dicunt res ecclesiasticas non esse iuris humani, sed diuini. Vnde Iustinianus in libro Institutionum secundo cap. I. Nullius autem sunt res sacrę, & religiosę & sanctę. Quod enim diuini iuris est, id nullius est in bonis. Ea autem sacra sunt, quę ritè & per Pontifices Deo consecrata sunt, veluti ędes sacrę, & dona quę ritè in ministerium Dei consecrata sunt, quę etiam per nostram cōstitutionem alienari & obligari prohibemus. Cùm ergo ratio & veritas instituto religiosi Principis sine

bus ad se pertinentibus.

In ecclesiis terminari lites, in quibus ortæ sunt. infrà epist. 129. & 269.

Cā peregrina. cā. 3. q. 7.

vlla retractatione conueniat, nihil obesse videtur, quare clerici qui de sorte sunt Domini, non possint de rebus sacris iustum determinare iudicium, super quas nullum constat eos habere dominium. Præterea generalis consuetudo ecclesiæ sic habet, quæ si non immobiliter seruaretur, ecclesia omnibus aut penè omnibus bonis suis priuaretur. De tenenda autem consuetudine quæ legi non obsistit, plurima Sanctorum patrum extat auctoritas. Dicit enim Augustinus in epistola ad Casulanum Episcopum: In his enim rebus, de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege tenenda sunt. Et sicut præuaricatores legum diuinarum, ita contemptores consuetudinum ecclesiasticarũ coërcendi sunt.

Augustin. epist. 86. al. ad Casulanũ Presbyterum.

Gregorius etiam vniuersis Episcopis Numidiæ: Nos consuetudinem, quæ contra fidem Catholicam nihil vsurpare dignoscitur, immotam permanere concedimus. Isidorus ethymologiarũ libro quinto cap. 3. Mos est vetustate probata consuetudo, siue lex non scripta. Item, Cõsuetudo autem est ius quoddam à maioribus institutum, quod pro lege suscipitur, cùm deficit lex. Nec differt vtrùm scriptura an ratione consistat. Et Codicis libro octauo, tit. 53. Consuetudinis, vsúsque longæui non vilis auctoritas est, verũ non vsque adeò sui valitura momento, vt aut rationem vincat aut legem. Potest in hunc modum vestra prudentia multa de autẽticis scripturis eligere, quibus poterit aduersus ecclesiam laicorum latratus obstruere. Vale.

Gregorius epist. 75. lib. 1

Vuilelmo

Vuilelmo Dei *gratia Rothomagensium Archiepiscopo, Iuo ecclesiæ Carnotensis minister humilis salutem & seruitium.* 80.

DE clerico præsentium portitore, qui inordinato & præpropero saltu cùm non esset benedictus in clericũ, in subdiaconum se fecit ordinari, sublimitati vestræ respondeo: quia si rigorem iustitiæ tenere vultis, nec in acceptis inordinatè ordinibus eum ministrare permittetis, nec ad superiores gradus eum promouebitis. In decretis enim põtificalibus legitur: quia quod contra leges præsumitur, per leges dissolui meretur. Si autem honesta vita eius, aut vtilitas ecclesiastica ita exigit, potestis ei dispensatoriè dato clericatu cum debita satisfactione eam misericordiam impendere, vt cùm sacram ordinationẽ vos celebrare contigerit, humiliato corde & corpore sacris benedictionibus intersit, non vt reordinetur, sed vt competentibus verbis in acceptis ordinibus confirmetur. De talibus excessibus, pro impendenda misericordia propriam sententiam ad manum non habeo, sed pro simili negotio dispensatoriam Alexandri Papæ secundi sentẽtiam vestræ discretioni transmitto. Cuius exemplo munitus, si vobis visum fuerit dignum, habita ratiocinatione poteritis & accepta confirmare & non accepta concedere. Sententia autem hæc est. Alexander secundus " Rumaldo Constantiensi episcopo. Sollicitudo dile- " ctionis tuæ nos studuit consulere, vtrùm portitor ista- "

De eo qui factus est subdiaconus, cùm nõ esset benedictus in clericatu.

can. vides distinct. xi.

Refertur in can. ſollicitudo. diſt. 52. titulo, nemo per ſaltum ordinetur.

rum litterarum diaconatus & presbyteratus officium idoneus ſit peragere, nécne, cùm ad id præpropero ſaltu vel curſu, videlicet ſine ſubdiaconatus ordine, negligentia potiùs quàm ſuperbia cognoſcatur aſcendiſſe. Vnde nos conſulendo caritati tuæ mandamus, vt ab officio ſacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporum ieiunio, ſubdiaconatus miniſteriũ ſibi ritè imponas, & ſic deinceps ad maiora officia eum redire concedas. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter Laurentio monaſterij Caritatis ſalutem. 81.

De vitanda cõmunione excõmunicatorum, & oblationibus malorum, & his qui crimina confitentur occultè.

INQVISITIONES tuæ multiplici egent & prolixa reſponſione, quæ epiſtolari nõ poſſunt breuitate cõmodè enodari, immò egerent librorũ copioſa explicari diſputatione, & multarum ſcripturarum quæ dicerẽtur fulciri auctoritate. Præterea ſi in aliquibus vellem⁹ vti canonũ moderatione, videremur quibuſdã ſimplicibus legis cumulatoribus contra canones agere, quorundã verò ambitionibus deſẽſionis argumẽta pręparaſſe. Idcirco tales diſpenſationes non videntur ſcripto cõmendãdæ: ne ſi in multorũ manus venerit, plus obſint indiſcretis quàm proſint diſcretis. Paterna tamẽ regula eſt, quæ multis propoſitionibus tuis diligẽter proſpecta ſufficere poterit: videlicet quia cõmunio malorũ neminẽ maculat, ſed conſentio factorũ. & alibi: Nullius crimen maculat neſcientem. Et alibi: Qui non habet poteſtatem reum condemnare, aut non poteſt cõ-

probare immunis est. Vnde dicit Augustinus in secundo libro de vnico baptismo: Fortè in populo Dei stat iuxta te auarus, raptor, rebus alienis inhians, quē nosti talem, & fidelis est vel fidelis vocatur, non eum potes de ecclesia pellere: non habes aliquem aditum: castigādo & corrigendo corrige. Accessurus est tecum ad altare: noli timere. Vnusquisque enim onus proprium portabit. Quomodo, inquis, ferrem quem noui malum? Nónne melius ipsum ferres, quàm te foras efferres? Ecce quomodo ferres: si attenderes Apostolum dicentem, Vnusquisque onus proprium portabit, liberaret te ista sententia. Non enim communicares cum illo auaritiam, sed communicares cum illo Christi mensam. Et quid tibi obesset, si cum illo communicares Christi mensam? Apostolus dicit: Qui " manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat " & bibit, sibi non tibi. Sanè si iudex es, si vindicandi potestatem accepisti, ecclesiastica regula, si apud te accusatur, si veris documentis testibúsque conuincitur, coërce, corripe, excommunica, degrada. Idem in epistola contra Parmenianum: " Reuera cùm " contagio peccandi multitudinem inuaserit, diuinæ " disciplinæ seuera misericordia necessaria est. Nam " consilia separationis & inania sunt & perniciosa at" que sacrilega: quia & impia & superba sunt, & plus per" turbat infirmos bonos, quàm corrigant animosos ma" los. Idē in epistola ad Vincētiū: Nō enim propter malos boni sūt deserēdi, sed propter bonos mali sunt tolerandi, sicut tolerarunt prophetæ cōtra quos dicebāt, "

D. Augustinus lib. 1. de vnico bapt. refertur in can. fortè. cau. 23 q. 4.

Galat. 6.

1. ad Corint.

Augustinus ad Vincent. epist. 48.

» nec communionem sacramentorum illius populi re-
» linquebant: sicut ipse Dominus nocentem Iudam vs-
» que ad condignum eius exitium tolerauit, & eum sa-
» cram cœnam cum innocẽtibus cõmunicare permisit:
» sicut & tolerauerũt apostoli eos qui per inuidiá, quod
» ipsius est diaboli vitiũ, Christum annunciabant. Hæc de non vitanda communione malorum beati viri dicta sufficiant. Si autem quis in impietate sua perdurans ab ecclesia nominatus fuerit, & iudicio ecclesiæ communione priuatus, huius tantùm vitanda est communio ab his ad quorum aures excommunicatio illa peruenerit. Vnde apostolus ait: Si is qui frater est, nominatur formicator, aut auarus, aut idolorum seruiens, cum huiusmodi nec cibũ sumere. De dandis autem vel non accipiendis muneribus erga tales personas hæc ratio mihi seruanda videtur, vt nihil eis detur nisi intuitu compassionis humanæ indigentiæ: neque ab eis aliquid accipiatur, nisi ineuitabilis cogat necessitas: quod minimè fieri videatur causa familiaris rei augendæ, sed tantùm causa necessitatis implendæ. Sic Israëlitæ in terra Ægypti bona Ægyptiorũ, sic in terra Madian ad vsus necessarios acceperunt res Madianitarum. De his consultus Gregorins Papa VII. i-

al. aut idolis seruiens. 1. ad Cor. cap. 5

» ta scribit: Quoniam peccatis nostris exigentibus, mul-
» tos cotidie causa excommunicationis perire cerni-
» mus, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, par-
» tim timore, partim etiam necessitate, deuicti mi-
» sericordia anathematis sententiam prout possumus
» temperamus. Apostolica itaque auctoritate ab a-
» nathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet vxo-

res, filios, seruos, ancillas, seu mancipia, necnon « rusticos & seruientes, necnon & omnes illos qui « non adeò curiales sunt, vt eorum consilio scelera per- « petrentur, & eos qui ignoranter cum excommuni- « catis communicant. Quicunque autem aut arator, « seu peregrinus, aut viator in terram excommunica- « torum deuenerit, vbi non possit emere, vel vnde e- « mat non habuerit, ab excommunicatis accipiendi li- « centiam damus. Et si quis excommunicatis non pro « sustẽtatione superbiæ, sed humanitatis causa voluerit « dare, non prohibemus. De emptionibus verò rerum ecclesiasticarum quas monachi à laicis faciunt, hoc tuæ fraternitati respondemus: quia si res ecclesiasticas de laicorum seruitute dato pretio liberarent, & iuri ecclesiastico & episcopali dispositioni restituerent, non solũ nõ improbaremus, sed vehemẽter laudaremus. quia non videretur esse emptio, sed à cunctis piè sentientibus laudanda redemptio. Sic captiui fidelium pietate redimuntur, cùm redemptores ipsos redemptos nõ in suam redigunt seruitutem, sed in pristinam restituunt libertatem. Verùm quia rarus est, aut nullus, qui hęc emat, nisi suis aut suorum vsibus, non est hæc appellanda pia redemptio, sed inter ementes & vendentes cupida & periculosa coëmptio. De oblationibus malorum quos adhuc intra ecclesiã toleram⁹, hæc sentimus: quia quamdiu ecclesiastica dispensatione communicamus, vanum & superstitiosum videretur, si oblationes eorum refutaremus. Nam & dominum Iesum Christũ, cuius vita disciplina morũ fuit, Zacchæus publican⁹ in domũ suã inuitauit, & de suis ei facultatib⁹ ministrauit.

De redemptione rei ecclesiasticæ.

De oblationibus malorum in ecclesia.

Luc. cap. 19.

Tunc enim rectè incedit Christiana religio, cùm aut ea facit quæ Christus fecit, aut euitat quæ Christum euitasse cognoscit. Donationes verò & concessiones excommunicatorum, quibus nec dicendum est, Aue, propter infirmos vitandas esse consulimus. quia licet Apostolus dicat, Omnia munda mundis, consequenter tamen addit, sed malum est homini qui per offendiculum manducat. Vnde etiam in epistola ad Corinthios. Si quis, ait, vocat vos infidelium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. Siue ergo manducatis, siue bibitis, omnia in gloria Dei facite. Sine offensione estote Iudæis & gentibus & ecclesiæ Dei, sicut ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant. Hæc est apostolica & sana doctrina. Quare talium donationes vel concessiones vitandæ sunt, non quòd Dei creatura ex eis mũda immunda fiat, quia Domini est terra & plenitudo eius. Sed ne simplicium ex hoc infirmetur conscientia, cùm talibus coniecturis existimant bonis eorum malefacta placere, vel quæ priùs abhorrebant mala non esse. Simili de causa diuinæ leges pariter & humanæ refutant & vitant eorum testimonia & iudicia, non quòd non aliquando vera testificentur, & iusta decernant, sed vt tali repulsa confutati ab errore suo desistant. De his qui criminalia peccata occultè confitentur, nihil melius respondere possum, quàm quod beatus Augustinus in quadam epistola scribit: Nos à com-

Donationes ab excõmunicatis ecclesiæ factas reiici debere.

Roman.14.

1.ad Corint. cap.10.

De his qui criminalia peccata confitentur occultè.

munione nullum ſuſpendimus, niſi accuſatum publicè atque conuictum, vel ſponte confeſſum similiter publicè. De manifeſtis autem manifeſta ſententia eſt: quia qui manifeſtè peccarunt, manifeſtè ſunt arguendi, & publica pœnitentia ſunt corrigendi. Dicendum tamen eis non præcipiendo ſed conſulendo, vt ſeipſos ab officiis eccleſiaſticis ſuſpendant, vel à ſacramentorum communione abſtineant: quia tali humilitate & pœnitentia veriùs agitur, & ſalus reparata tutiùs munitur. Sacramenta tamen diuina à talibus tractata propter indignitatem eorum non ſunt deteriora, ſicut propter dignitatem meliorum non ſunt meliora, ſed apud quoſcumque ſunt, ſecundum beatum Auguſtinum, eadem ipſa ſunt. De excommunicatis communi ſententia non tamen nominatis, ſiue in capitulo ſiue in concilio facta ſit illa excommunicatio, ſiue ſint ſymoniaci, ſiue preſbyteri vxorati, idem conſilium eſt quod eſt de aliis criminoſis: quia non ſunt à communione ſuſpendendi, niſi publicè conuicti, vel publicè confeſſi. Quia & Dominus Iudam furem ſciebat, & ita excommunicatum vt etiam diabolum nominaret: tamen quia non fuit accuſatus, donec ſeipſum Dominũ prodẽdo manifeſtauerit, minimè eum abiecit. De ſubiectis quoque idem ſentimus: quia non debẽt deſerere prȩlatos ſuos, niſi priùs eos viderint publicè damnatos, aut nominatim excommunicatos. De mutua confeſſione, de qua dicit apoſtolus Iacobus, Cõfitemini alterutrum peccata veſtra, hoc reſpondeo:

De excõmunicatis nec nominatis: an ſint communione priuandi.

Iacob.5.

quia ſufficit pro cotidianis & leuibus peccatis ſi congrua ſequatur ſatisfactio. Si verò graues ſint culpæ, ab eo cui data eſt poteſtas ligandi atque ſoluendi, quærenda eſt abſolutio. De excõmunicato hoſpitio recepto ſufficere videtur, ſi hoſpes qui eum ſuſcepit, contineat ſe à menſa excommunicati & oſculo. Puto me breuiter penè ad omnia propoſita tua, & ſi non ad omnia, tamen ad grauiora reſpondiſſe: tuæ diſcretioni relinquẽs, vt ſingulis capitulis ſparſim digeſtis generales ſententias adcommodes: quæ diligenter perſpectæ nõ dicam ſingulis propoſitis, ſed ferè vnaquæque ſententia pluribus poterit capitulis obuiare. Cùm autem ſimul colloqui Deo diſponente poterimus, ſ[illegible]. reſtant, aut ex his quæ modò ſcripſimus, aut ex aliis quæ Dominus inſpirare voluerit, gratanter reſpondebimus. Vale.

Hoc ex Calixto papa refert Iuo lib. 5. Panno. de ſent. excom. & Gratianus in can. excõmunicatos. can. 11. q. 3.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Adelæ excellenti Comitiſſæ ſalutem & ſeruitium. 82.

Eccleſiaſticæ perſonæ non ſunt angariis vexandæ. iũge epiſt. 73. 3.

ABBAS Boneuallẽſis monaſterij, & congregatio ſibi commiſſa lacrymoſis & miſerabilibus clamoribus aures Dei & hominũ pulſant, conquerentes quòd propter interfectionem Hugonis Nigri, iniuſtè eos & homines ſui iuris vexatis, & angarias contra priuilegia & inſtituta prædeceſſorum veſtrorũ ſuper eos faciatis, in tantùm vt nec miſericordiæ nec iudicio apud vos eis locum relinquatis. Quod ego audiens non poſſum non ingemiſcere gemitibus eorum, qui

qui & in prosperis debeo eis congaudere, & in tribulationibus condolere. Vnde monendo rogo, & rogando moneo, vt seueritatem intentatam prudenti & discreto consilio temperetis, ne grex dominicus insolitæ tribulationis tempestate dispergatur, & religio quæ istis temporibus refloruerat, aut minuatur, aut omnino ad nihilum redigatur. Prætereà debetis consulere saluti vestræ: & famæ vestræ, ne vanum videatur quòd monasteria quæ non sunt iuris vestri, muneribus vestris sustentatis, & quibus modis potestis, ampliatis: ea autem quæ vestri iuris sunt, minuitis & quasi seruili oppressione subiugatis. Vnde ne ista ad aures multorum perueniant, & famæ vestræ sicut saluti plurimum detrahant, sicut monui iterum moneo, vt mitiùs agatis, ne insolita & intolerabilis seueritas posteris vestris sit in exemplum, & vobis in peccatum æternum. Timendum enim vobis ne gemitus seruorum Dei ad aures eius perueniant: & qui apud vos misericordiam non inueniunt, misericordiæ vobis ianuam claudant. Sicut enim ipsi dicunt, qui à vobis opprimuntur, continuò gemitu Dei aures implebuntur, & cotidiana conquestione aures populi Dei tam in vicinis quàm in remotis locis, donec Dominus imperet ventis & mari, & quiescant fluctus eius. Quod quia periculosum est vobis & ignominiosum, det vobis Dominus spiritum consilij, vt meliora eligatis, & quæ sunt periculosa fugiatis. Vale.

Radulfo venerabili Remensium Archiepiscopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, perseuerantem in tribulatione patientiam. 83.

An mulier, quæ à primis nuptiarum diebus, statim peperit, matrimonij honore spolianda sit. vide epist. 152. infra.

QVÆSIVIT à me, quod melius me nouit vestra prudentia, vtrùm mulier quæ post completa sacramenta & officia nuptiarum infrà duos aut tres mẽses peperisse cognoscitur, debeat propter fœdera nuptiarum in coniugio manere, an propter patratum ante nuptias flagitium matrimonij dignitatem amittere, cùm lex Mosis huiusmodi iubeat lapidari. Super qua re non memini me canonicam inuenisse sententiam: dico tamen sine præiudicio melioris sententiæ, quia si ante celebrationem sacramenti coniugalis cognita fuisset mulieris turpitudo, secundum legum seueritatem non esset honestanda matrimonio, sed asperis obiurgationibus tanquam lapidum iactibus seuera ei esset adhibenda correptio. Verùm postquam simpliciter procedente consensu cõtracta sunt fœdera nuptiarum, postquam matrimoniales tabulæ datæ sunt, & cętera coniugij sacramenta completa sunt, vir & mulier vnum corpus per commixtionem carnis facti sunt, nõ intelligo posse dissolui coniugium, nisi diuortij causa intercurrat adulteriũ: quamuis enim ex adulterio, docente Euangelio, possit mulier marito reconciliari, quanto magis ex simplici fornicatione quę patrata est quando nondum erat alligata lege maritali? Continetur libro constitutionum, quia meretrices possunt honestiorem vitam eligere, & matrimonij iura contrahere: quanto magis mulieres quæ occultè pęccauerunt, & quæstum corporis non fecerunt? Vnde Augustinus in libro de conflictu virtutum atque vitiorũ: Quibusdam nubendi licentia tribuitur, hoc est quæ virginitatem vel castimoniam vidualem nequaquam professę

Intelligit l. 23. Cod. de nuptiis.

ſunt. Fornicatio verò nulli impunè conceditur. Hæc "
ſententia non fornicariam excepit nec fornicarium à lege coniugij, ſicut & Paulus lapſibus humanæ fragilitatis occurrens ſcribit ad Corinthios. Propter fornicationem vnuſquiſque habeat vxorem ſuam, & vnaquęque habeat virum ſuum. Quibus verbis medicinaliter prouiſum eſt, vt carnalis cōmixtio quæ dānabilis foret turpitudine flagitij venialis fieret honeſtate matrimonij, nec iā reputentur fornicariæ quæ priùs erant inhoneſtæ, neque liceat viris, eas propter priorem lapſum dimittere, dicente apoſtolo: Alligatus es vxori, noli quærere ſolutionem. Cùm enim fornicatio & in veteri teſtamento, & nouo æquè inhoneſta & damnabilis habeatur, vt de inhoneſta faceret inhoneſtam, præceptum eſt Oſeæ à Domino, vt vxorem ſibi duceret mulierem fornicariam. Vnde beatus Hieronymus in explanatione ſuper Oſeam ita ſcribit. Nō eſt culpandus Oſeæ Propheta, ſi meretricem quam duxit, conuertit ad pudicitiam, ſed potiùs laudandus, quòd ex mala bonam fecerit. Non enim qui bonus permanet, ipſe polluitur ſi ſocietur malo, ſed qui malus eſt in bonum vertitur ſi boni exempla ſectetur. Ex quo intelligimus non Prophetam pudicitiam perdidiſſe ſi copulatum fornicariæ, ſed fornicariam aſſumpſiſſe pudicitiam quam priùs non habuerat. Ex his beati Hieronymi verbis colligi poteſt, quia ſi propter conſortium pudici redditur mulier pudica, è contrario propter diuortium eius redditur impudica. Vnde cùm leges honeſtati conſulere debeant & ſaluti, tutius mihi eſſe videtur, vt vix mulierem

Vide infrà epiſt. 173. Hieronymus ſuper Oſeæ lib. 1. ad cap. 1.

Adultera matrimonio honeſto fit pudica.

quam duxit, licèt nesciens impudicam, retineat vxorem, quàm suo diuortio & illam fornicariam, & se faciat fornicatorem. Beati quoque doctores nostri Ambrosius & Augustinus huiusmodi mulierum lapsus suadent potiùs à viris debere dimitti, quàm districtè & sine misericordia iudicari, cùm & ipsi viri vix possint à similibus impudicitiis immunes videri. Vnde Augustinus de verbis Domini, tractatu 47. Si ducturi estis vxores, seruate vos vxoribus vestris. Quales vultis ad vos eas venire, tales debent & ipse vos inuenire. Intactam quæris? intactus esto. Puram quæris? noli esse impurus. Inde Ambrosius in Sermone de accusato Domino. Pudicitiæ causam nisi vir pudicus accusare non debet. Talem enim arbitrum meretur castimonia, apud quē non periclitetur verecundia. Quid enim tam diuinum, quid tam iustum senties, quàm vt is peccatum, feriat qui peccati sit expers? Quomodo enim feres alieni vltorem, & proprij criminis defensorem? Vnde & Augustinus in libro de verbis Domini, tractatu 48. Dicit Dominus quod dicere debet mansuetus & iustus: Qui sine peccato est, prior in adulteram mittat lapidem. Hæc vox iustitiæ est, puniatur peccatrix, sed non à peccatore. Impleatur lex, sed non à præuaricatoribus legis. Item Augustinus, de x. cordis: Quoniam virtus castitas est, tu sub vno impetu libidinis cadis, & vis vxorem victricem esse, tu victus iacens? Si caput est vir, meliùs debet viuere, & omnibus bonis factis præcedere vxorē suam. Ex his & huiusmodi sanctorum patrum sententiis ratiocinando colligi potest, quia illicitus coitus ante nuptias vel spon-

al. immunes inueniri.

ſalia patratus, non poteſt poſteà initum ſeparare coniugium: quantominus partus, qui non eſt fructus vitij ſed naturæ? ſi quis altiùs intuens obiiciat ex verbis Leonis Papæ, non eſſe nuptias, in quibus non continetur ſacramentum Chriſti & eccleſiæ: cui per Paulum dicitur, deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto, audiat Hieronymum dicentem in tractatu octogeſimi ſexti pſalmi. 1. Rem miram vobis « loquor, ſed tamen veram. Syon noſtra in qua aliquo- « ties alienigenæ ſunt, & Tyrus, & Æthiopes, illa ſpe- « cula, illa Raab meretrix, illa Babylon, illa quæ deuari- « cauit pedes ſuos cum omni tranſeunte ſecundùm Ie- « zechiel, illa meretrix ſi voluerit repentè virgo efficitur. « Si ergo Raab non repellitur à ſpirituali coniugio Chri- « ſti, cur mulier lapſa non admittetur ad coniugium viri « honeſti? Neque enim ab huiuſmodi nuptiarum fœ- « dere diſcrepat ſacramentum Chriſti & eccleſiæ. Non ergo conueniens eſt Chriſtianæ pietati, neque Sacramentis eccleſiaſticis ea eſt inferenda iniuria, vt quamuis celeriùs vel tardiùs celebrata ſint quàm traditus ordo poſtulat, eos tamen quos de turpidine tranſtulerunt ad honeſtatem, de ciuitate Diaboli ad ciuitatem Dei, nos indiſcreta ſeueritate cogamus reuerti de honeſtate ad turpitudinem, de ciuitate Dei ad ciuitatem turpem Diaboli. Si aliter in aliquibus capitulis repertum fuerit, ſeueritati diſciplinæ eſt adſcribendum. Sed vbi ſalus periclitatur, moderatione legum ſaluti intelligimus conſulendum. De cætero ſciat dilectio veſtra, quia pro pace eccleſiæ Remenſis & veſtra, Re-

Partus nõ eſt vitij, ſed naturæ fructus.

gem humiliter & fideliter interpellauimus, & ſuo tempore interpellare non deſiſtemus. Vale.

al. inſcribitur Gisleberto bonæ ipſi fratri, & multiplici honore ſublimi ſalutem.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter Giſleberto nepoti Domini Turonenſis Archiepiſcopi ſalutem. 84.

Quòd ſicut ei qui in cauſa eſt nó poteſt prodeſſe doloſa abſentia, ſic iure prodeſſe nó debet doloſa præſentia. Coniunge epiſt. 86. infrà, quæ eiuſdem eſt argumenti.

AD cauſam te ex præcepto Domini Papæ aduerſum Gaufridum concanonicum tuum de præpoſitura Suobrij, denominato certo die, certo loco inuitauimus, & vt de tuo aduentu certos nos redderes, quia de obedientia tua incerti eramus, patenter admonuimus, ne nos & alios qui ad hanc cauſam vocati erant fruſtrà fatigaremus. Tu verò admonitionem noſtram, immò Domini Papæ, poſtponens legationi noſtræ nihil reſpondiſti, iudicium ſubterfugiens nobis ignorantibus veniſti: quia cum iudicibus de cauſa non conueneras, iudices non inueniſti. In quo meliùs tibi abſenti potuit ſuffragari innocens & ſimplex veritas, quàm pręſenti prodeſſe poſſit ad nocendum multo ſcrutinio perquiſita & palliata duplicitas. Quomodo enim prodeſſe non poſſet doloſa abſentia, ſic iure prodeſſe non poteſt doloſa pręſentia: quia ſicut „ dicit beatus Auguſtinus, ſimulata ęquitas non eſt „ æquitas, ſed ſimulatio & iniquitas. Monemus ergo, iterúmque monemus nos & collegæ noſtri ex pręcepto apoſtolico vt reuertaris ad iudicium, & diem tibi reſcribimus loco non mutato Cal. Septembris: ad quem ſi venturus es vſque ad Aſſumptionem beatæ

Mariæ præmandare nobis ne pigriteris. quia ad hanc discussionem aliter conuenire non debemus, nisi venturum te præsciamus. Alioquin vitabis arcum æreum, & incurres arcum ferreum. Vale.

al. leg. alioquin v. a. ferreum & in. a. æneum Iob. 20. Hoc repetitur etiam infrà epist. 86.

Laimberto Dei gratia Reuerendo Senonensium Archiepiscopo Metropolitano suo, Iuo Carnotensis ecclesiæ humilis minister, debitam cum omni deuotione obedientiam. 85.

QVONIAM sponsæ Christi custodes & Paranymphi deputati sumus, eandem sponsam casto amore zelare debemus, vt eam sponso suo immaculatã exhibere possimus. Si ergo macula & ruga decorẽ eius infuscauerit, nos omni studio curare debemus, vel rugã duplicitatis ad simplicitatem reducere, vel maculã turpitudinis nitro & sapone debitæ correptionis abluere. quę idcirco eminentię vestrę pręlibauimus, quoniam in ecclesia Senonẽsi Deo auctore vobis commissa per quosdam ex fratribus eiusdem ecclesię graue scandalũ emersisse cognouimus, partim propter Cantorẽ ipsius ecclesię, qui contra sacramenta quę fecit, indebitã sibi sedem in ecclesia temeraria ambitione occupauit: partim propter quẽdã de prælatis ecclesię, qui publicè sibi duo scorta copulauit, & tertiam pellicem cui matrimoniales tabulas faciat iam sibi præparauit. Quæ quantum inhonesta sint, & apostolicis præceptis contraria, non est meum prudentiam vestram docere, sed tantùm vt tales excessus non tepidè, non trepidè comprimatis, filiali dilectione admonere.

De ambitiosa inuasione Cantoris Senonensis, & incontinẽtia alterius personæ.

al. scorta sociauit.

Decet enim magnitudinem vestram, vt hæc vulnera cancrena ne latiùs serpant, medicinali cauterio circuncidatis, & à simili contagio cęteros horum exemplo compescatis. Quòd si per vos id perficere non sufficitis, adhibete vobiscum duos aut tres ex suffraganeis episcopis, quorum consilio & auxilio scandalum hoc sedare studeatis: ne fortè tantus fœtor longiùs & latiùs diffusus ad olfactum Romanæ ecclesiæ perueniat, & cum fatigatione corporum grauia quoque damna rerum infligat.

Paschali summo Pontifici, Iuo sublimitatis suæ filius cum debita obedientia quicquid potest esse beatius. 86.

De eo qui iudicibus celauit aduentum suum.

EX maiestatis vestræ præcepto Gislebertum nepotem Archiepiscopi Turonensis ad præcidendam causam quę erat inter eum & Gaufridum canonicum suũ inuitauimus, diem & locũ ei designauimus: & quia incertum nobis erat vtrùm ad hanc discussionem venturus esset, an non, ne frustra nos fatigaremus vt aduentũ suum nobis pręnuntiaret, admonuimus. Ad hãc admonitionem nihil respondit. Nobis nescientibus tanquàm per absentiam nostram, sublationem vel dilationem sententiæ lucraturus ad locum præsignatum venit, sed Iudices quibus dolosè aduentum suum celauerat, non inuenit. Nos itaque ita illusi alium diem ei statuimus: legatum ei semel & sæpius direximus. Ipse verò more solito latebras quæsiuit, & litterarum auditum

coniunge epist. 84. in aliàs autem legitur ad decidendam causam.

al. nobis præmã liter.

aliàs, legatũ ei cũ litteris semel.

tum tanquam venenum vitauit. Remittimus itaque prædictum Gaufridum paternitati vestræ, vt secũdum ordinem rerum gestarum, quod vobis Deus inspirauerit, de eo statuatis, & fatigationem eius & miseriam paterna miseratione subleuetis. Decet enim maiestatem apostolicam tales tergiuersatores in astutia sua comprehendere, & vitantes arcum ferreum intenso arcu æneo de longè sagittare. Vale.

al. tales tergiuersationes in a. Cc. vt vitantes a. f. i. a. æ. de L sagittentur.

Iuo Dei gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister, Gaufrido dilecto sibi in Christo fratri, de Syon Hierusalem contemplari. 87.

NOSTI carissime de te ipso, & meliùs me nosti, cũ quanta spei fiducia, & cum quanta laude hominum calcato mundi flore solitariam vitam elegeris: quomodo post seruatam aliquandiu laudabiliter solitariam conuersationem ad regendum monasterium vocatus fueris. Nosti quia tumult⁹ populares, sine quibus nec modica rei familiaris dispensatio administrari potest, præ amore internæ quietis ferre non potuisti; & idcirco ad intermissam quietem modis omnibus reuolare studuisti in loco tuo Abbatem, quem cõgregatio tibi commissa voluit, tu ipse elegisti: & tanquam columba à molestiis euolans elongasti, vt in solitudine maneres, & eum expectares qui saluum te faceret à pusillanimo animo & inquieto, decreuisti. Nũc verò vt aiunt quidã, contra propositũ tuum monachos rumigerulos de loco ad locum discursantes, Abbati suo detrahentes, & bilingues, intra cellulam tuam libenter

De eo qui post solitariã vitam Abbas effectus, & ad pristinam vitam reuersus peruersè viuẽtes monachos apud se retinebat.

ſuſcipis, murmurationibus eorum aurem delectabiliter aperis, & non tantùm magnam partem diei, ſed etiã noctis, non tantùm ſuperfluis, ſed etiam noxiis collocutionibus expendis, & ſecretum locum tuum publicum facis, cùm indebita curioſitate ſilentium monachorum in verba adulatoria & detractoria neſcio qua vanitate lenocinante interrumpi permittis. Dicitur etiam quod milites illos qui beneficia monaſterij habent, tanquam eos tibi reſeruans, hominatum facere Abbati non permittis. Dicuntur multa in hunc modum, quæ omnia ſummo ſtudio præcauere debet tua religio, vt aut omnino non ſint, aut probabiliter fingi non poſſint. Quæ ſcripſi tibi, Deus nouit, ideò ſcripſi, quia & ſi non omnia ita ſunt vt dicuntur, ſed ab æmulis fortaſſe conficta ſunt, tamen ſcio quod aliquando plus proſunt inimici detrahentes, quàm amici adulantes: & illud Salomonis, quia meliora ſunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oſcula blandientis. Multa poſſem in hunc modum ſcribere prudentiæ tuæ, ſed ſapienti iſta ſufficiunt. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter Hugoni magnifico Trecenſium Comiti ſalutem & ſeruitium. 88.

Futurũ Regis coniugiũ cum virgine de inceſto cõiugio nata tanquam inhoneſtũ diſſuadet.

NOTVM volo facere celſitudini tuæ, quia diſcuſſio illa quæ ventilanda eſt in octauis Pentecoſtes Senonis, de coniugio Regis & conſobrinæ tuæ, filiæ Bonifacij Marchionis, virgini illi de cuius coniugio tractandum eſt, nec honeſta eſt nec vtilis. Ideò inutilis,

quia fœdus illud quod de ipso coniugio initum est cõsilio episcoporum & optimatiũ omnino cassabitur. Honesta verò ideò nõ erit, quòd infamia virginis, quę de legitimo coniugio nata non est, longè latè diuulgabitur. Nullus quippè qui fidelitatem fecerit Regi, præsumet illud dare cõsilium quod sit contra fidelitatem suam, & regni minuat maiestatem. Cum his enim quæ fidelitas continet, præcipuè obseruandum est vtile & honestum, quę minimè obseruarent qui mulierem de incesto coniugio natam Regiæ personę sociandam esse decernerẽt. Iam enim insonuit murmur Ducum, & Marchionum, qui iam deliberant se à regno diuidere, si tam manifestam occasionẽ valuerint inuenire. Vos itaque qui huius coniugij Paranymphus estis, potestis in vtrunque consulere, vt nec Rex incurrat periurium, nec turpe consobrina vestra repudium, maximè cum Rex dicat hanc se maculam ignorasse, & simpliciter in vestra verba iurasse. Propterea scribo vobis absens quod dicerem vobis præsens, consulens in hæc meæ fidelitati, & nobilitatis vestræ honestati: quatinus ita discretè & prouidè rem istam modificetis, vt omnibus quæ de hoc contactu cõtingere possunt salubri cõsilio occurratis. Vnde mihi consultius videtur, vt conuentus conuocatus non fiat, ne res ista ampliùs ventilata in peius proueniat. Vale.

al. qui id debeant se.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, pro fideli dispensatione, æterna perfrui visione. 89.

De dispensationū moderamine.

QVIA dispensationis apostolicæ consideratio nō omnibus æquè placet, vel non omnibus æquè nota est, murmurant aliquando aduersus bonū dispēsatorem, qui non auderent murmurare aduersus iustū iudicē. Dispensationes ergo vestræ ita librandæ essent, vt si malè meritis impendunt misericordiam, benemeritis non inferant violentiam. Quod ideò prælibaui filiali dispensatione paternitati vestræ, quia Dominus Odo Cameracensis episcopus anxiè gemit, multis sibi congemiscentibus, quòd Radulphum Bribrantensem Archidiaconum sine audientia, sine iudicio suo Archidiaconatu spoliastis, qui cum Romana ecclesia semper fuit. Galfridum verò sedis apostolicæ impugnatorem eodem Archidiaconatu inuestistis. Vnde tā pro amore iustitiæ quàm pro honore sedis apostolicæ, consulēdo supplicamus Sanctitati vestræ, vt si alicuius importunitate extorta est de ore vestro in benè meritum seuera sententia, ita discretione vestra modificetur, vt religiosi episcopi anxietas releuetur, & benè meritus frater non grauetur: quatinus in hoc facto malè meriti de sua præsumptione non valeant gloriari, nec benè meriti à sua spe cadentes cogantur contristari. Virorum enim fortium antiqua laus est, Parcere subiectis, & debellare superbos. Vale.

al. Gaucherium verò.

Virgil. 6. Aen.

Leodegario Dei gratia Bituricensi Archiepiscopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & seruitium. 90.

PLACET admodum paruitati nostræ, quod audiuimus vos rigorem iustitiæ irreflexo tramite velle custodire. Sed cùm in pectore Sacerdotis rationale affixum esse debeat, connexum superhumerali, condecēs est vt rector sic moderationem iustitiç teneat, quatinus nec immoderatus rigor corrigendos desperatione misericordiç in profundum malorum non deiiciat, vel indiscreta misericordia arrogantiam augeat. Quod ideò suggero Sanctitati vestræ, quia audiui quosdam parochianos vestros submurmurantes vos ita esse obligatos cum quibusdam parochianis, vt nisi eorum consensu iustitiam intendere vel remittere non valeatis. Vnde nuper cōtigit, vt audiuimus, dura eorum obstinatione causam Arnulfi Virsionensis in curia vestra ita esse exasperatam, vt in eadem causa facto iudicio sedes apostolica sit appellata, & finitiua eiusdem causç sententia vsque ad apostolicam audientiam sit dilata. Quòd quanta sit vexatio, quanta rerum expensa, quàm incertus negociorum exitus, tam experimento in vestris negociis didicistis, quàm ex aliorum causis audistis. Consilium ergo quod per quosdam pacis amatores didìci, necessarium vobis scribere æstimaui: videlicet vt per Radulphum Balgeiacensem aliquando prolixas inducias detis prætaxato Arnulpho nō de minoranda iustitia ecclesiastica, sed tantummodo de nō ducenda super eum communia. Interim autem sicut dicit prætaxatus Radulphus eo mediante inter Arnulphum & eius aduersarios pax reformabitur, & iustitia in nullo periclitabitur, & appellatio quæ in curia vestra facta est, sine vestra vel vestrorum vexatione ad nihilum

De benedictione monachi & virginis.

Communia.

redigetur. Vos itaque quod dico, prudenti deliberatione pensate, & si vera sunt quæ dicuntur, si meliora vobis non occurrunt, vos ipsos probate: quia suadente caritate, salua iustitia placeret mihi pax vestra. Vale.

Extat etiam hodie epist. 19. Hildeberti Cenomanensis Episcopi, qua conqueritur de sæuitia Anglorum Regis, quæ cum hac epistola non malè coniungetur.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Hildeberto Cenomanensi episcopo in tribulatione patientiam, in potentia tolerantiam, in tolerantia perseuerantiam. 91.

De benedictione monachi & virginis.

QVANTVM ex tenore litterarum tuarum perpendi, ad suggestionem æmulorum tuorum de proditione Cenomanicæ vrbis nuper facta insimulare te molitur Regis Anglorum metuenda seueritas, nulla aduersum te legitima accusatione prolata, sed prauorum delatione côiecturarum diuinationibus palliata: & cum paratus sis ad perficiendam purgationem legitimam, non aliter vult te huius proditionis immunem credere, nisi igniti ferri examinatione demonstres innocentiam tuam. Consulis itaque humilitatem meam vtrùm tibi benè conscius pro conseruanda integritate famæ tuæ, & recùperanda Regis gratia debeas voluntati eius adquiescere, an quælibet aduersa pati, vt non recedas ab ordine. Breuiter itaque tibi respondeo, consulens vt non transgrediaris terminos antiquos, terminos quos posuerunt patres tui. Aliter namque innocẽtiam defendere, est innocentiã perdere. Monomachiã enim & ferri calidi examinationem nec consuetudo ecclesiastica in discutiendis causis ecclesiasticis recipit,

nec canonica auctoritas instituit. Vnde Nicolaus in causa Regis Lotharij & Thebergæ de falsis criminibus impetitæ: Monomachiam in legem non assumimus, quam præceptã esse nõ reperimus cùm hęc & huiusmodi sectantes, Dominum solummodo tentare videantur. Dicit enim Augustinus in libro quæstionum super Genesim: "Quando habet homo quid faciat, non "debet tentare Deum suum. Inde etiam ita scripsit Alexander. II. Papa Ramaldo Cumano episcopo: Super causas Gislandi Presbyteri de morte episcopi sui prædecessoris tui infamati in medium consulimus. Itaque circa omnium astantium fratrum assensu vnanimi tuæ dilectioni rescribimus, præfatum Gislandum ante te pręsentandum: vbi si certi accusatores defuerint, tunc dictante iustitia, sine omni controuersia Presbyter quæcunque ob hoc iniustè amisit, ac sacerdotium & integra accipiat beneficia: purgationem tamen ante te, duobus sibi Sacerdotibus iunctis, vbi accusator cessauerit, eundem ex se præbere tuo committimus arbitrio. Vulgarem denique legem à nulla canonica sanctione fultam, feruentis scilicet siue frigidæ aquę ignitíque ferri contactum, aut cuiuslibet popularis inuentionis (quia fabricante hæc sunt omnino facta inuidia) nec ipsum exhibere, nec aliquomodo te volumus postulare, immò apostolica auctoritate prohibemus firmissimè. Inde etiam Siluester II. Papa dicit Lamberto episcopo Magantino Ferri candentis vel aquæ feruentis examinatione confessionem extorqueri à quolibet, y. sacri non censuerunt canones: & quod sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa

Vide etiam epistolã 74. & epist. 78. & 234.

Hoc refertur can. super causa 2. dist. 4.

Hoc relatum extat can. Mennam. ca. 2. quæst. 4. & à Gregorio lib. 11. epist. 8.

Hoc extat in can. consuluisti ca. 2. q. 4. tribuitúrque Stephano quinto, non autem Syluestro secundo. Quare videntur hoc loco errasse veteres libri manuscripti. Nã &

infrà epist. 254. hoc tribuitur Stephano quinto qui ante Syluestrum vixit. In nomine verò episcopi Maguntini variant libri, modò habentes Luitberto, modò Liberto, & Vuiparto, aliàs Lamberto.

adinuentione non est præsumendum. Spontanea enim confessione vel testium approbatione publicata dilicta habito præ oculis Dei timore commissa sunt regimini iudicare: occulta verò & incognita illius sunt iudicio relinquenda, qui solus nouit corda filiorũ hominum. Plura tibi scripsissem super his si licuisset. Tu itaque his & aliis auctoritatibus patrum vndique munitus viriliter age, & ne de te aliis præbeas exemplum futuris & præsentibus nociturum. Si enim aliquid contra iustitiam pateris, de tribulatione purgaberis & probaberis, déque probatione misericordiam consequeris. Vale.

Glorioso Gulielmo regi Anglorum Iuo humilis ecclesiæ minister salutem & seruitium. 92.

De legitimis, & non legitimis sacramẽtis ab vno factis.

IN litteris à sublimate vestra mihi directis nuper, mansueti & prudentis hominis ingenium notaui, cùm placeret dignitati vestræ priùs à mea paruitate rationem quærere, quàm de me aliquid inconsultè iudicare, secũdum illud viri sapientis: Ne iudices antequam cognoscas. Quæsiuit enim ab humilitate mea vestra excellentia, qua ratione exsoluerim Niuardum de Septolio, à fiduciis & sacramẽtis, quibus se vestrę magnitudini obligauerat: cũ Christiani erga Christianos fiducias & sacramenta quæ sibi inuicem præbent, obseruare debeant. Quod quidem ita concedimus, si legitima vel non illicita facta fuerint sacramenta. Prædictus autem Niuardus testatus est mihi fiducias & sacra-

Principi factas illicitè fiducias reuocari posse à præstante.

menta quæ sublimitati vestræ fecerat, prioribus sacramentis fuisse contraria, quæ fecerat naturalibus & legitimis dominis suis, de quorum manibus susceperat hereditaria sua beneficia: nec posteriora se posse obseruare, nisi priora vellet violare. Cui ratione fultus & auctoritate consilium dedi, vt accepta de posterioribus pœnitentia, iusta iniustis, legitima nō legitimis, priora posterioribus sacramenta præponeret. Quod cùm multis rationibus & auctoritatibus confirmari possit, de multis pauca subnectere curaui. Habemus enim in Toletano concilio VIIII. Capit. IIII. Duo mala licèt omnino cautissimè sint præcauenda, tamē si necessitas ex his vnum temperare compulerit, hoc debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligari. Vnde Augustinus de bono coniugali: Si ad peccatum admittendum adhibetur fides, mirum est si fides appellatur. Veruntamen qualiscūque sit, si & contra ipsam fit, peius fit, nisi cùm propterea deseritur, vt ad fidem veram legitimámque redeatur. Item Tharasius Patriarcha: Herodes obseruauit illicitum sacramentum, & periit. Petrus verò negauit cum iuramento, & conuersus fleuit, & saluatus est. Item Hieronymus super Hieremiam lib. I. Animaduertēdum quòd iusiurādum hos habeat comites, veritatem, iudiciū, atque iustitiam. Si ista defuerint, nequaquam erit iuramentum, sed periurium. Hinc Honorius Papa quosdā trāspadanos episcopos vehementer redarguit, qui suadebant viro Petro Glorioso, vt sacramēta quæ præbuerat Aconio regi patri regis Adulubaldi frāgeret, & Arlobaldo cōstiret. Ipsū verò Gloriosum Petrū accuratè cōmendat, quia prauis

Vide can. duo mala & seq. distinct. 13.

Augustin. cap. 4.

Hieronymus lib. I. comment. ad cap. 4. Hiere.

Al. Ariobaldo

ſacerdotum perſuaſionibus non adquieuit, ſed ſacramẽta quæ Achonio fecerat firmiter obſeruauit. His & huiuſmodi cognoſci poteſt ſacramẽta legitima vel licita firmiter obſeruanda: illicita verò aut eſſe vitanda, aut ſi facta ſunt, cum pœnitentia diſſoluẽda. Aliud cõſilium ſi parochiano meo mihi commiſſo dediſſem, ouem errantem non reuocaſſem, oui morbidæ curã quã debueram non impendiſſem.

alìàs Stupenſis.

Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter Galterio Stirpenſis eccleſiæ præpoſito, & puſillo gregi ſibi commiſſo, ſalutem & orationum ſuffragia. 93

Quòd ei ſecuriùs credẽda eſt correptio vitæ alienæ, qui maiorẽ diligẽtiã adhibuit corrigendæ vitæ ſuæ.

QVANTVM intellexi ex litteris ex veſtra parte mihi nuper oblatis, grauiter fert veſtra fraternitas quòd Lemouicenſis epiſcopus in ſynodo agens, interdixit omnibus regularibus clericis & regimen parochiarum, & confeſſionem pœnitentiũ. Qui rectiùs quidem feciſſet, ſi omnes ſacerdotes ad regularem vitam inuitaſſet, quàm regulariter viuentes à dominicarum ouium cuſtodia penitus remouiſſet. Quibus tanto plus diſplicet aliena malitia, quanto longiùs diſceſſerunt à ſua. Hæc tamẽ prohibitio licèt aliquo forſitan liuore cononici ordinis facta eſſe videatur, quanto ſalubrior, tanto fraternitati veſtræ eſſe debet acceptior. Vos enim eo per viam Dei expeditiùs inceditis, ſi alianorum criminum deprimẽtes faſciculos cum cotidianis veſtrorum exceſſuũ lapſibus nõ portetis. Hoc verò

An regularibus clericis, interdici poſſit regimen parochiarũ, & confeſſio pœnitẽtium. Coniunge epiſtolam 215. infrà.

interim ad inquisita respondeo: quia clerici regulares ab hoc officio nec penitus sunt remouendi, nec indiscretè admouendi. Nam si penitus remouentur, canonico ordini indigna fit iniuria, cui tanto securiùs est credenda correptio vitæ alienæ, quanto maiorem diligentiam adhibuit vitæ suæ corrigendæ. Si verò indiscretè regularibus clericis hoc onus imponitur, in quibus ecclesiastica disciplina frangitur, & ipsi fratres qui in claustris tāquam contra tentationes fortiter stabant & vincebant, cùm soli ad pugnam prodeunt, in tentationibus facilè superantur. Vnde ait beatus Hieronymus: Remotio viri castitatis arma collocat, cōstruit in melioribus castra pudoris. Si qua ergo sunt in collegio vestro viri prudentes & maturi, & igne tentationum examinati, quibus hoc onus imponi videtis, eos ante præsentiam episcopi, vt ab eo curas animarū suscipiant, sine cuius arbitrio, si meministis, secundū canonicas sanctiones, nec criminales pœnitentias quilibet presbyter potest iniungere, nec peracta pœnitētia pœnitentes sacris altaribus reconciliare. Sic enim facientes, & episcopali reuerentiæ quod suum est deferetis, & canonicæ institutionis nulla dispendia facietis. qui ideò Canonici appellati estis, quòd canonicas regulas vos velle obseruare cæteris arctiùs deuouistis. Quòd verò voluistis, vt Lemouicensi episcopo aliqua super hoc negocio scriberē, interim ea de causa distuli, quia ille dominus ignotus est mihi, & opportunum tempus expecto, vt de his & similibus quod ratio & auctoritas dictauerit, inter nos viua voce differamus.

al. imponi velitis.

Canonici dicti à regula, imò potius à canone frumentario vt eruditis videtur. Inde cotidianus canonicorū panis, qua de re suprà epistola 75.

Ricardo Dei gratia Albanensi episcopo, & sanctæ ecclesiæ Romanæ legato, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, benè valere, & non omni spiritui credere. 94.

De consuetudine quæ exigitur ab his qui Canonici fiunt.
Prou. 26.
Psal. 140.

SCIENS quia meliora sunt vulnera diligentis quàm fraudulēta oscula blādientis, & illud Psalmographi, Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me: caustica verba vestra, quantum pertinet ad simplicitatem intentionis vestræ, æquaminiter accepi; sed duplicitatem falsorū fratrum, qui quasi quibusdam latrociniis noctis, falsa pro veris sollicitudini vestrę suggerūt, grauiter animaduerti: quorū falsitas citò patebit, cùm luce veritatis citò reuerberabitur & in lucē prodire nō audebit. Horum sunt quidam, qui infamiam suam nō aliter se posse velare arbitrantur, nisi famam bonorum lædere & vasa sincera incrustare moliantur, qui alia de causa symoniā nō reprehendunt, nisi quòd symoniaci esse non possunt: cùm alij aliqui in ecclesia assequūtur, quod isti præpedientibus quibusdam incursionibus, assequi non merentur. Quòd si oculos mentis in se reflecterent, præter symoniam multa in se tam facinora quàm flagitia, meritò reprehenderent, vt patenter eis dici possit illud Apostoli: In quo alterum iudicas, te ipsum condemnas. eadem enim agis quæ iudicas. Nec ista dico, quòd conscientiam meam tali scelere cōtaminatam intelligam, sed miror cur hoc solum vel in sola Carnotensi ecclesia reprehenditur, cū &

al. reuerberata in lucem.
Horatius.

hoc & multa alia æquè dãnabilia in omni penè Gallicana ecclesia dominentur. Quòd autem vobis suggestũ est, symoniacam hæresim me permittẽte in ecclesia Carnotẽsi publicè dominari, omnino veritate caret. quia hoc malũ ab initio clericatus mei semper exhorrui; & postquam ad episcopatum veni, quantum Deo donante prævalui, in superficie resecaui. Quod manifestum fieret, si pace cõfratrum & coëpiscoporum nostrorum fieri posset: in quorum ecclesiis multæ malæ consuetudines adhuc caput erigunt, quæ temporibus nostri sacerdotij Deo auxiliãte in ecclesia Carnotensi sopitæ sunt. Si qua autem adhuc sunt quæ pro cõsuetudine antiqua publicè exigant Decanus & Cantor & alij ministri ab his qui Canonici fiunt, me contradicente & persequente, Romanæ ecclesiæ consuetudine se defendunt, in qua dicunt cubicularios & ministros sacri palatij multa exigere à consecratis episcopis vel abbatibus, quæ oblationis vel benedictionis nomine palliãtur, cùm nec calamus nec charta gratis ibi (vt aiunt) habeatur, & hoc quasi lapide cõterunt frõtem meam, cùm non habeam quid respondeam, nisi euangelicum illud: Quod dicunt seruate & facite: sed si id faciunt, secundum opera eorum nolite facere: Si autem hanc pestem radicitus euellere non valeo, nõ tantùm inualitudini meæ hoc imputandum est, quia ad hoc ab origine nascentis ecclesiæ Romana ecclesia laborauit, nec à gremio etiam suo tales sua quærentes penitus præualuit eliminare. Nec in diebus malis regnare desinet cupiditas, donec finito mũdi termino pacatum regnum accipiat caritas. Interim autem, vt verbis

Prauæ consuetudines ecclesiarum. Huc refer epistolã 146. & epist. 40. vbi huius rei meminit.

Hac de re ita scribit Grego. epist. 44. lib. 4. Sicut episcopum non decet manũ quã imponit vendere, ita minister vel notarius nõ debet in ordinatione eius vocem suam vel calamum venundare &c. refertur in ca. sicut. causa 1. q. 2.

Augustinus epist. 137. ad Hipponéses. Augustini vtar, quãtumlibet vigilet disciplina domus meæ homo sum, & inter homines viuo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior quàm archa Noë, vbi inter homines vij, reprobus vnus derisor patris inuentus est: aut melior quàm domus Abrahæ, vbi dictum est, Eiice ancillam & filium eius. Aut melior sit quàm domus Isaac, cui de duobus geminis dictum est. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Et vt ad Christiana tempora veniam, semper patitur Christus, in mẽbris suis Iudam proditorem, ecclesia Nicolaum fornicationis laudatorem, Simonem lucrorum sacrilegum sectatorem: & vt vniuersaliter dicã, sẽper abũdabit palea, donec ventiletur area. Si qua tamẽ talia in auribus vestris iudiciario ordine publicantur, si certis documẽtis approbantur, conseruato quidem legum tramite, inulta præterire non patimur. Incerta autẽ æterni iudicis tribunalibus iudicanda reseruamus: scientes quia qui nõ habet potestatem reum condemnare, vel non potest comprobare, immunis est. Intelligant igitur conserui vestri viuentes in diebus malis sicut & nos, quibus nõ sunt reuelata abscondita tenebrarum, & manifesta cõsilia cordium, sicut nec nobis, ex imperfectione sua imperfectionem nostram, neque festinent incerta iudicare. Sed si forsitan ad ligna cædenda simpliciter incedunt, videant ne per immoderatum ictum, ferrum de manubrio fugiat, & aliquem de filiis prophetarum occidat. De cætero notum facio sollicitudini vestræ, suspectum vos esse clericis Carnotensis ecclesiæ, quòd eos Blesim inuitastis ad recipiendum pro emunitate claustri Carnotensis iudiciũ, vbi dicunt se timere vim

al. sacrilegorum.

Deuteron. cap. 19.

Emunitatis verbo vtitur etiam infrà epist. 239

temerariæ multitudinis; cùm clientela Comitissæ præcipuam ibi habeat potestatem, quæ statutum Carnotensis ecclesiæ de non admittendis ad clerum libertis aduersus suam factum queritur esse honestatem. Quapropter oportet libertatem religionis vestræ ita in medio stare, vt non videamini in iudicio paruipendere personam pauperis & honorare vultum potentis. Nec ista dico, quòd mali aliquid suspicer ex parte Comitissæ, sed quia debitor sum honestati Romanæ ecclesiæ, quantum ad paruitatem meam pertinet, prouidere. Cuius si non honoro missum, non videor honorare mittentem.

aliàs leg. vim. contrariæ multitudinis.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Gaufrido Vindocinensis monasterij abbati, non alta sapere, sed humilibus consentire. 95.

ACCEPI litteras tuas palpantes & pungentes, in quibusdam mellis dulcedinem redolentes, in quibusdam fellis amaritudinē respergentes, obiicientes mihi quòd te & tibi commissa prædonibus & malefactoribus exposuerim, & multa tibi mala factis & dictis ingesserim. Hoc prorsus dico teste veritate, quę Deus est, & cõscientia mea: quia nec te nec tua cuiquã exposui, neque vt res monasterij tibi cõmissi malè tractarentur, cum aliquo tractaui. Verũ quia freqūter ex te bibo amara, non est tibi mirandum si non possum tibi propinare dulcia; nec exhibere me patrem, quia

te non inuenio filium. Non ergo eſt iniuſtú ſi tibi ſubtraho lac matris, qui mihi debitum honorem non exhibes patris. Noueris enim vanas eſſe excuſationes quas obtendis, te propter obedientiam Romanæ eccleſiæ, Carnotenſis eccleſię refutaſſe profeſſioné: cùm eccleſia Romana à Deo nullá iniuſtam acceperit poteſtatem, fidem violandi videlicet, debita ſua cuique non reddendi, ſed tantùm quæ ſunt liganda ligandi, & quæ ſunt ſoluenda ſoluendi. Vnde ad omnia obiecta tua vel pręmiſſa breuiter reſpondeo poſtpoſitis omnibus verbis ſuperuacuis: fac quod tuum eſt, & ego faciá quod meum eſt. Quod quandiu facere diſtuleris, ſi diſtulero facere ea quæ tua ſunt, non mireris.

Romanæ eccleſiæ poteſtas qualis.

Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ ſeruus Roberto iam bonæ ſpei fratri, aſcenſiones in corde. 69.

Eum qui cúcta ſua reliquerat, hortatur, vt Deo ſeruiat.

QVONIAM, ſicut quorundam relatione didicimus iam vileſcit tibi mundus, & omnis vana ſpes eius, credimus quia propitia diuinitas inchoauit in pectore tuo templum ſuum, & locum ſanctum habitationis ſuæ: vnde bonorum omnium largitori, à quo ſi hæc de vetuſtate in nouitatem laudanda mutatio, grates exſoluimus, & bonis principiis fœlicem prouectum, & bonum exitum proferri ab eodem omnium bonorum largitore poſtulamus. Tu igitur cariſſime, adiuuante diuina clementia ſollicitè caue, ne immundus ſpiritus ad te reuertens, domum quam reliquit, intus vacantem, & foris ornatam inueniat,

& ſecum illos vij. nequam ſpiritus virtutum ſpecie palliatos inducat, ſicque nouiſſima tua peiora prioribus efficiat. Contra ſpirituales itaque nequitias pugnaturus, ſi ſecurus vis pugnare, caſtris Chriſti militum ordinatè pugnantium te inſere: ne ſi ſingulari certamine contra exercitatos inexercitatus pugnare contenderis, innumera aduerſariorum tuorum multitudine cõprimaris. Poſtquam verò ſpiritu conſilij & fortitudinis armatus callidates antiqui hoſtis euitare conſueueris, idem exercitatior in ſpirituali certamine poteris ſolus, ſi ita contingat, contra quoſlibet hoſtes certamen inire, quorum impetus didiceris ſuſtinere in acie. Vnde Dominus noſter Ieſus Chriſtus diſcipulos nondum ſpiritu ſancto confirmatos, & adhuc ſpiritualis certaminis expertes admonuit dicens: Vos autem ſedete in ciuitate, quoaduſque induamini virtute ex alto. Poſſem fraternitati veſtræ in hunc modum multa ſcribere, ſed quia tu per te ſapis, hoc præ cæteris obſecro, vt qui iam de tuis Deo in membris eius coëpiſti offerre ſacrificiũ, principaliter de te offerre ſtudeas holocauſtũ: ne ſi aliter, quod abſit, feceris, dicatur tibi: Si rectè offeras, rectè autem non diuidas, peccaſti, cùm tua tribuas, & teipſum tibi retineas. Vale.

al. leg. & ſecũ ſeptem alios nequam ſ. v. ſ. p. moueat, ſicque.

Luc. 24.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter dilecto ſibi in Chriſto fratri Olrico ſalutem. 97.

al. Alrico.

IN litteris tuis continetur facinoroſum quendam cuiuſdam vicini ſui domum ſuccendiſſe, & ideò cùm ſatisfacere nollet, à Presbytero ſuo excommunicatum

De ſecreto confitentem nõ debemus à cõmunione ſeparare.

al. secretè factum suum. fuisse. Qui postea cũ vellet absolui, secretò crimen suũ confessus est presbytero suo, cùm nihil restituere vellet de re perdita proximo suo. Quærit ergo fraternitas tua, quid mihi faciendum presbytero eius excommunicatori videatur, cùm ipse excommunicatus ecclesiam ingreditur, vtrùm sit à communione publicè repellendus, an aliqua dissimulatione tolerandus. Quo in negocio quædam sententiæ sibi repugnare videntur, nisi solerti discretionis libratione pensentur. Primò quia Presbyter peccantem absoluere non potest, nisi pœnitentem, secundum quod beatus Augustinus scribit ad Armentarium & Paulinam: Si res propter quam peccatum est, cùm reddi potest, non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum, si tamen, vt dixi, restitui potest. Sunt & aliæ canonicæ sententiæ, sicut ipse nosti, quæ cum excommunicatis orare, vel cibum sumere, vel eis aue dicere, terribiliter contradicunt. Sunt & aliæ quæ confitentium secreta publicare non permittunt. Vnde habetur in concilio Agatensi cap. VIII. Si tantùm Episcopus alieni se sceleris conscium nouit, quandiu probare non potest nihil proferat, sed cum reo ad compunctionem cordis, secretis correptionibus elaboret. Qui si correptus pertinacior fuerit, & communioni publicæ se ingesserit, ille quamdiu probari nihil potest in communione omnium, præterquam illius qui eum reum iudicat, permaneat. In conclusione huius sententiæ, solus excommunicator rei, à communione eius quem excõmunicauit, excipi non præcipi-

al. nisi sollicitæ disc.

Hæc extant apud Aug. epist. 54. ad Macedon. & relata in ca. si res ca. 14. q. 6.

ca. excõmunicatos ca. xi. q. 3.

Conc. Agat. c. 8. aliàs leg. alicuius se sceleris.

al. tam omnium quàm illius qui eũ.

tur, sed excipiendo permittitur abstinere, quia exceptiones non solent esse regulæ sed permissiones. Est & alia sententia, quę non tantùm secretam confessionem publicandam vetat, sed etiam publicanti pœnam irrogat. Cõtinetur enim in concilio Carthaginensi cap. 7. cui interfuit Faustinus Romanæ ecclesię legatus. Placuit vt si quãdo dicit episcopus aliquẽ sibi soli propriũ crimen fuisse confessum, atque ille neget, non putet episcopus ad suam iniuriam pertinere quòd sibi soli non creditur. Et si scrupulo propriæ conscientiæ dicit se ei nolle communicare, quamdiu excommunicato non communicauerit suus episcopus, eidem episcopo ab aliis non communicetur episcopis. Et magis caueat episcopus ne dicat in quemquàm quod aliis documẽtis conuincere non potest. Vnde Augustinus ad Vincentium: Facta nocentium quæ innocentibus demonstrari vel ab innocentibus credi non possunt, non inquinant quemquam, si propter innocentes etiam cognita sustinentur. Non enim propter malos deserendi sunt boni, sed propter bonos tolerandi sunt mali: sicut tolerauerunt Prophetæ, contra quos tanta dicebant, nec communionem sacramentorum illius populi relinquebant. Sicut ipse Dominus nocentem Iudam vsque ad condignum eius exitum tolerauit, & eum sacram cœnam cum innocentibus communicare permisit: Sicut tolerauerunt Apostoli eos qui per inuidiam, quod ipsius diaboli vitium est, Christum annunciabant. Ne istæ ergo sententiæ dissonare videantur, sic modificandæ

al. Sed etiam publicã pœnam.

al. leg. Faustinus.

Augustin. epist. 48. ad Vincent. in alio exempl. leg. Facta voce tantũ.

al. quod ipsius diaboli merum est.

ſunt, vt quæ de vitanda malorum communione loquuntur, de illis tantùm nocentibus intelligantur, quorum facinora aut ita nota ſunt vt probatione non egeant aut quæ confeſſione euidenti manifeſta ſunt, aut iudiciario ordine publicata, aut ſufficientibus teſtimoniis comprobata. Vnde etiam Auguſtinus de „ vnico baptiſmo lib. 2: Sanè ſi Iudex es, ſi iudicandi po-
al. ex euang. regula. teſtatẽ accepiſti ex eccleſiaſtica regula, ſi apud te reus „ accuſatur, ſi veris documentis teſtibúſque cõuincitur, „ coërce, corripe, excommunica. Vnde idem in ſermone „ de verbis Euangelij: A malis corde ſemper diſiungi-
Aug. ſermone 18. de ver. Domini. „ mini, ad tempus cautè corpore copulamini. Idem de eodem: Recedite, exite inde, & immũdum ne tetigeritis; ſed contactu cordis non corporis. Diſplicuit tibi „ quod quis peccauit, non tetigiſti immundum. Redar- „ guiſti, corripuiſti, monuiſti, adhibuiſti, etiam, ſi res exi- „ gat, congruam & quæ vnitatem nõ violet diſciplinam, „ exiiſti indè. Poſſemus in hunc modum plura colligere: ſed ex iis & ſimilibus intelligere poteſt dilectio tua, quia peccantem peccata ſua ſecretò confitentem non debemus à noſtra communione corporaliter ſeparare, nec contactu cordis eius prauitati communicare. Hoc tenore vtramque ſententiam ſeruabimus, & illam qua pręcipimur excommunicatis non communicare, & illam qua iubemur confitentium crimina non propalare. Debent tamen Presbyteri non deſignatis perſonis plebibus prædicare taliter excommunicatos ante tribunal Iudicis cuncta cernentis eſſe damnatos, qui contra præceptum Dei proximo nocuerũt, & rem eius inſatiabili cupiditate in ſuos vſus tranſtule-

runt, aut diabolica malignitate de medio abstulerunt. Sic Dominus discipulis dicens, Vnus ex vobis diabolus est, non designata persona Iudam excommunicatum prædicabat:& tamē eum à communione sua suorúmque minimè sequestrabat. Cùm igitur vita Domini Iesu disciplina sit morum, perfectus erit quisque dicente Domino, si sit sicut magister eius. Hæc de proposita quæstione sentio: sic ista quærentibus ex ratione & ex auctoritate respondeo. Vale.

al. non designauit personam, Iudā & exc. prædicauit.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus Rogerio sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinali, non deuiare à vestigiis Petri. 98.

QVOD Simonem de Melfa adhuc in adulterio suo perdurantem sub velamine apostolicæ auctoritatis ab anathematis vinculo relaxare disponitis, quātum in vobis est maiestatem apostolicam multùm minuistis, & famæ vestræ non benè consulitis. Si enim iusto anathematis vinculo est ligatus, cùm iusta vincula non dissoluat nisi vera cordis conuersio, eo adhuc permanente in crimine, ad persuasionem quamlibet personæ splendidæ, quid est hoc anathema destruere nisi seipsum præuaricatorem constituere? Si verò acceptis excusatoriis eius sacramentis de absentatione vestri concilij, præproperam in eum me dedisse sententiam cognoscitis: vt interim taceam quòd confessione culpæ vestræ crimen eius tegitis, huic rationi respondeo, quia nequaquam ex sententia concilij vestri, cui non interfui, cuius scita nec probaui nec audi-

Iustè excōmunicatus nō est absoluendus, quādiu permaneat in crimine.

Adulterium anathemate coërcitum.

ui, aliquid in eũ iudicaui. Sed eo sæpe vocato & monito, & bis aut ter indultis spatiis quę voluit, causam eius multa mora & multa lima discussi, & eo ad vltimum omnem subterfugiente iustitiam, iudiciali sententia in eum data ex lege anathematis eum vinculis alligaui, quamdiu pœnitẽtiæ remedio non deleuerit maculam adulterij sui. Post aliquantum verò temporis defuncta coniuge, cui istam quam nunc habet superinduxerat, pulsatus precibus eius & quorumdam amicorum suorum, cum ei ostium misericordiæ quam flagitat, rationabiliter aperire non valerem, dedi ei litteras seriem eius causæ continentes ad Dominum Papam, vt cognita veritate quod inde vellet ordinaret & mihi remandaret. Hoc responsum expecto, nec aliter mutabo sententiam, nisi aut ex ore eius audiam aut ex litteris intelligam. Quod si hoc pertinaciter & non rationabiliter vobis video facere, paratus sum in capitulo Carnotensi vel in præsentia Domini Papæ coram positis vniuersis calumniantibus, legibus in medium datis iustitiæ satisfacere.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensium ecclesiæ seruus Vvielmo reuerendo abbati Fiscanensis monasterij, non fraudari brauio diurni denarij. 99.

Quòd pro iustitia multa aduersa sustinebat.

MAGNIS honestatis propugnatoribus & turpitudinis oppugnatoribus, Ioanni scilicet & Heliæ, assimilare me voluit in litteris vestris vestra fraternitas.

Quorum sanctitati quamuis longè impares simus, eorum tamen vestigia honorare, mirari & imitari quantum exoptamus donante Deo possumus. Vnde non tantùm à Rege, cuius illicito coniugio contradiximus, verùm etiam à quibusdam aliis filiis huius seculi, quorum peruersitatibus quantum possumus reluctamur, bonorum ecclesiasticorum grauia damna perpetimur. Quorum diremptionem lucri maioris compensatione per Dei gratiam longanimiter sustinemus, & maiora si necesse sit subire parati sumus, attendentes illud apostoli: Quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et illud: Si compatimur, & conregnabimus. Et quia iam instant illa tempora periculosa, in quibus impletur quod scriptum est, Ex abundantia iniquitatis refrigescet caritas multorum: dicendum est petris montium, Cadite super nos, & abscondite nos ab ira agni. Quòd quid est aliud dicere, nisi in fide robustis, & sanctitate sublimibus viris in hac sententia supplicare: Nostræ misericordiæ misericorditer condescendite, & ne in tentationem inducamur, & iram Dei incurramus, vestris orationibus impetrate. De quibus petris quia vos & in sancta societate vestra plures esse non diffidimus, hanc à vobis apud Dominum intercessionem obnixè postulamus: quatinus sic per ignem & aquam transeamus, vt in refrigerium diuino ductu educi valeamus. Nos enim publicorum negociorum tumultibus occupati, cùm ipsis compescẽdis, tota die laborãdo sufficere nõ possimus, internæ

Nuptias Philippi regis damnat epist. 13. 14. & 15. suprà & infrà epist. 142.

Dãna sibi ad penuriam vsq; e panis inflicta fuisse testatur infrà epist. 102.

Labores suo-nis.

quietis suauitatem vix aliquando admittimus. Rarò & canonicum pensum determinatis horis soluere pręualemus. Vos igitur & cęteri serui Dei, qui velut in portu nauigatis, oportet vt nobis orationis manus, quā lōgè potestis, extendatis, & vobiscum ad optatam requiem perducere studeatis. De cætero, de fratre illo quem absolui à me postulatis, vt liberè eum in monachum suscipere valeatis, hoc vobis respondeo: quia si mores eius experimēto sicut ego nosceretis, nec ligatum eum nec solutū eum habere curaretis. Homo enim magnus est in oculis suis, amans primos recubitus in cœnis, primas cathedras in synagogis, salutationes in foro, quamuis mundo renunciauerit, vanitati vestium studens, locorum mutatione gaudens, ita deses, vt per decem annos non expleuerit dimidiam hebdomadam missæ in ordine vicis suæ: qui toties hoc facere conatus est, quoties desideratus honor ei fratribus delatus non est: totiès desiuit, quoties locum implendę vanitatis inuenit. Quem si fratres loci absoluerint, ego eum non tenebo. Aliter autem hoc facere nō valeo. Si ergo adeo vobis carus vel necessarius est frater ille, à cōfratribus eius hanc solutionem quærite: quia quicquid sibi licere dicat, sine vlla conditione & stabilitati loci & societati fratrum canonicæ professionis vinculis est alligatus. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotensis episcopus Clericis & Laicis Carnotensibus salutem. 100.

AVDIVI

AVDIVI primates vrbis vestræ ad inuicem coniurasse guerram se facturos aduersus Vicecomitem pro mea liberatione. Quod nequaquam mea liberatio est, sed inclusionis meæ non solùm exasperatio, sed interminata productio. Quare ne fiat prohibeo, interdico. Nec enim incendiis domorum, deprædationibus pauperum, potestis Dominum placare, sed vehemẽter exasperare: sine cuius beneplacito neque vos, neque aliquis poterit me liberare. Nolo ergo, vt aduersum me implere faciatis aures Dei pauperum clamoribus, lamentis viduarum. Nec enim decens est vt qui armis bellicis ad episcopatum non veni, armis bellicis recuperem, quod non est pastoris, sed inuasoris. Si manus Domini tetigit me, & adhuc extenta est super me, permittite me solùm ebibere miseriam meam, & sustinere iram Dei, donec iustificet causam meam: & nolite tribulationem meam aliena cumulare miseria. Decretum est enim mihi nõ solùm includi, vel ecclesiastico honore priuari, sed etiam magis mori, quàm per me stragem hominum fieri. Moneo igitur vos per supereminentem Christi caritatem, vt neque hoc faciatis, neque fieri permittatis. Quod tamẽ si feceritis, certum est quod nihil proderit vobis, cũ detentor meus multos habet adiutores, & nihil habeat quod ei auferre possitis. Recordamini quod legitur, quia Petrus seruabatur in carcere, oratio autem sine intermissione fiebat ad Dominum pro eo. Orationibus ergo & seueritate ecclesiastica contenti estote: quam si transgressi fueritis, scio quia me vlteriùs episcopum habere non vultis. In eo enim quod semel recessistis, sicut exitus ap-

In carcere positus prohibuit suis ne armis eũ liberarent.

Act. cap. 12.

probat, non benè mihi & vobis consuluistis. De cætero ergo contenti estote terminis quos posuerunt patres vestri: ne si his contenti non fueritis, quæram liberationem meam eo forsitan modo qui non placeat vobis. Valete. Deus pacis & dilectionis det vobis in hoc negocio & in omnibus aliis recta sapere & facere.

al. & consolationis.

Venerabili Dei gratia Boëllo Cenomanensium episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensium episcopus, in Christi permanere visceribus. 101.

Solutus carcere gratias agit Deo. confer cum epistola 100.

GRATIAS ago primùm Deo liberatori meo in die qua eripuit me de manu omnium inimicorum meorum, & de manu Saul. Dehinc vigilantissimæ caritati vestræ, qua intensis orationum clamoribus Dominum in naui dormitantem suscitauit: quatinus eo increpante ventos & mare, cessaret nubilosa tempestas, & rediret serena tranquillitas. Vnde me vobis arctioribus caritatis vinculis adstrinxistis, & inexcusabilem commodorum executorem adquisistis: sed in hoc nubilo mentis meæ plenam adhuc consolationem non habui, quòd illi sanctæ lætitiæ, quando corpus beati Iuliani translatum est, adhuc in ergastulo clausus interesse nō merui. Posset autem vestra fraternitas hāc nubem cordis mei in serenitatem citò conuertere, si aliqua illius sancti corporis reliquias paruitati meæ velletis communicare. Non enim patrocinium loci vestri minueretur: sed fama & meritum beati confessoris pro mea occasione in Belgica prouincia, in qua meritum eius minùs notum est, publicaretur, & festiuitas

eius omni anno celebriter coleretur. Mandate igitur per fratrem iſtum cùm ad nos redierit, ſi hoc fieri poſſit: quatinus vel ad vos mittam, vel ipſemet, ſi vobis viſum fuerit, veniam. Vale.

Philippo piiſſimo Francorum Regi, Domino ſuo, Iuo humilis Carnotenſium epiſcopus, ſic gubernare temporale regnum, vt non amittat æternum. 102.

QVONIAM præcedente diuina gratia de ſtercore pauper vſque ad ſolium Principum per manum veſtram eleuatus ſum, fateor me poſt Dominum pro poſſe meo cuncta vobis debere quæ veſtro cõgruunt honori & ſaluti. Sed quia exaſperatus propter ſalubres monitus quos ſerenitati veſtræ ex ſumma fidelitate & caritate direxi, me diffiduciaſtis, & bona epiſcopalis domus diripienda aduerſariis noſtris expoſuiſtis, grauia & grandia inde perpeſſus incommoda, regali Curię ad pręſens nec ſecurè poſſum intereſſe nec honeſtè. Supplico itaque maieſtati veſtræ, vt Regia interim me manſuetudine ſupporteris; donec poſſim aliquantulũ reſpirare, & damna quę mihi vſque ad penuriam panis inflicta ſunt aliqua ex parte reparare. Expecto etiã per miſericordiam Dei citò futurũ, vt verũ eſſe cognoſcatis illud prouerbium Salomonis: Meliora ſunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oſcula blandiẽtis. De cætero calũniatoribus meis, quibus me reſpõdere iubetis, cũ inſinuatũ fuerit qui ſint, & quid expoſtulãt, reſpondere nõ ſubterfugiã, vel in eccleſia, ſi eccleſiaſtica ſunt negocia, vel in Curia, ſi ſunt Curialia. Bene valete.

Quia nuptias Philippi improbauit, grauia eccleſiaſticorum bonorũ dãna perpeſſus eſt. vide ſuprà epiſt. 99.

Prouerb. 27.

Calumniatores Iuonis.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus Vvilelmo Domni Regis dapifero salutem. 103.

Pacẽ noluit habere cum Rege, quamdiu permansit in incesto coniugio.

CARISSIME, quia scio te velle laborare de cōponẽda pace inter me & domnũ Regẽ, multas gratias tibi reddo. Sed quia hæc pax non posset esse stabilis quādiu voluerit in incœpto suo durare, consilium meũ est adhuc expectare, si fortè Dominus daret ei mẽtem bonam, vt vellet consilium suum in melius commutare. Quod si facere vellet scias omnia esse parata quę necessaria sunt ad faciẽdum diuortium inter eum & nouam coniugem suam. Vidi enim litteras, quas misit Domnus Vrbanus apostolicus ad omnes Archiepiscopos & Episcopos regni sui, vt eum ad rationem mittant: & nisi resipuerit, ecclesiastica eum disciplina ad emendationem venire constringant. Hæ quidem litteræ iam publicatæ essent, sed pro amore eius feci eas adhuc detineri: quia nolo regnum eius quantum ex me est aduersus eum aliqua ratione commoueri. Hæc omnia volo vt dicas Domino nostro Regi, & secundũ hoc quod apud eum inueneris, mihi facias remandari. Vale.

Litteræ Vrbani Papæ super illicitis nuptiis Philippi Regis, quarũ etiam meminit ĩ. epist. 105.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus Vvalterio Abbati Fessatensis monasterij, in sancto proposito viriliter stare. 104.

De Abbate, qui volebat onus regiminis deponere.

QVONIAM pro gratia tibi diuinitus collata annonam quam potes conseruis tuis fideliter ad-

ministras, licet ipsos conseruos ingratos & de sua salute non satis sollicitos inuenias: non tamen sub pondere & æstu diei fatigeris, vt peracto die à patrefamiliàs diurnum denarium percipere merearis. Audiui enim à fratre tuo Raimberto monasterij nostri monacho, quòd exteriorum tribulationum crebra infestatione vexatus, & propter indisciplinatam monasterij tibi cōmissi conuersationem quodam tædio tabefactus, onus tibi impositum disponas deponere, & in ocium te cōferre, magis eligens in imò saluari quàm in summo periclitari. Et hæc forsitan bona intentio est, sed summa & frequenti libratione pensanda: ne Angelus Sathanæ transfigurans se in Angelum lucis sub hoc pallio piæ intentiones te à rectitudinis tuæ statu deiiciat, & sic paullatim ad perpetranda aliqua inordinata latenter inducat. Nam si aliquibus ibi prodesse potes, non est sanum consilium vt fratres tibi ordinatè commissos inordinatè relinquas: sed omnem sollicitudinem tuā intus & foris illis impendens bonos verbo & exemplo ad meliora prouoces, malos corrigendo toleres, omnes communiter ames. Sic enim ait beatus Papa Gregorius: Ibi æquanimiter portandi sunt mali, vbi aliqui reperiuntur boni. Si autem apud te omnes ita sunt suæ salutis inimici, vt penitus sit inutilis labor tuus, consulo fraternitati tuæ, vt relicta terra maledicta ad terram benedictam te conferas, vbi & si non alterius, tuæ saltem saluti prouideas. Sic enim propinato sibi veneno beatus pater tuus fecit Benedictus, qui præesse his noluit quibus prodesse non potuit. Quem si imitaris, monasticæ professioni nullatenus aduersaris. Hæc

Abbas ex cōsensu episcopi locum suū potest deserere. ca. Abbas, causa 18. quæst. 2.

2. Corint. 11.

In hanc rem multi extant collecti canones à Gratiano causa 24. quæst. 4.

Vide Ildebertū epist. 46.

pauca tibi pro multis ſcribere curaui,perſuaſione prædicti fratris tui Reimberti, videlicet vt in hoc conſilij tui ſummam diligenter attendas:quatinus aut cum aliquo fructu onus tibi iniunctum longanimiter feras, aut ſine aliquo fructu tibi victurus deponas. Vale.

Philippo Dei gratia magnifico Francorum Regi, Iuo humilis ſublimitatis ſuæ clericus, ſic ſe regere vt Regi Regum valeat complacere.

105.

Quomodo ſe excuſat à curia Regis.

EXCELLENTIÆ veſtræ litteras nuper accepi, quibus ſubmonebar vt apud Ponteſium vel Caluum montem cum manu militum vobis die quem ſtatueratis occurrerem, iturus vobiſcum ad placitum quod futurum eſt inter Regem Anglorum,& Comitē Normannorum. Quod facere ad præſens magnæ & multæ cauſæ me prohibent. Prima,quia domnus Papa Vrbanus interdicit vobis auctoritate apoſtolica thorū mulieris quam pro vxore habetis, quia ſacramentum de ſecuritate concilij quod vobis mandauerat,fieri vetuiſtis. A cuius commixtione ſi amodò non ceſſatis, ſeparat vos eadem auctoritas à participatione corporis dominici & ſanguinis. Interdicit etiam omnibus epiſcopis, ne capiti illius mulieris coronam imponant, quam,vt vbique penè terrarum dicitur,lateri veſtro illicitè copulaſtis. Parcens igitur maieſtati veſtræ diſſimulo veſtram adire præſentiam, ne ſedis apoſtolicæ iuſſione compulſus, cui vice Chriſti parere me oportet,quod nunc dico in aure, cogar in veſtris & multo-

Communio interdicta Philippo, de ī.ep ſt. 134.& 212.

rum auribus publicare. Ego autem nolo vos ſcandalizare vel Regiam maieſtatem veſtram minuere, quamdiu poſſum honeſta ratione diſſimulare. Præterea caſati eccleſiæ, & reliqui milites penè omnes vel abſunt, vel pro pace violata excommunicati ſunt, quos ſine ſatisfactione reconciliare non audeo, & excommunicatos in hoſtem mittere non debeo. Poſtremò nouit veſtra ſerenitas, quia non eſt mihi in Curia veſtra plena ſecuritas, in qua ille ſexus mihi eſt ſuſpectus & infeſtus qui etiam amicis aliquando non ſatis eſt fidus. Expecto igitur vt aliquando cor veſtrum illuſtrante diuina clementia, contra ſibilum ſerpentis auditum obturetis, & monitis ſalutis aures cordis aperiatis. Hoc deſidero. hinc ante Dominum cotidie preces fundo. Caſati eccleſiæ.

Fulconi Dei gratia Beluacenſium epiſcopo, Iuo eadem gratia Carnotenſium epiſcopus, in aduerſis fortitudinem, in proſperis humilitatem. 106.

QVONIAM diabolus aduerſarius noſter tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret, fraternitatem veſtram familiari exhortatione cõmoneo, vt fallaces eius circuitus omni vigilantia cauere ſtudeatis: quatinus propoſiti & officij veſtri memor mundanam ſuperbiam non armis mundanę militię, ſed armis Chriſtianæ militiæ ſuperare valeatis. Suadendo etiam conſulo, & conſulendo ſuadeo, vt contra mandata Domini apoſtolici, & legati eius Lugdunenſis Archiepiſcopi, vbi reſtat adhuc anchora aliqua ſpei noſtræ Non laudabat vt epiſcopus armis debellaret ſuperbos.

nulla ratione caput erigatis, si post quantascunq; procellas ad portum peruenire cogitatis. Exemplar litterarum quas misit mihi Domnus Papa de causa Regis, postquam legati Regis nuper discesserunt ab eo, vobis transmitto: vt sciatis quia Domnus Papa & si non antecedit, non tamen retrocedit. Vale.

Fulconi Dei gratia Beluacensium episcopo, Iuo humilis Carnotensium episcopus, grauitatis anchora se in sancto proposito retinere. 107.

Quomodo prælationem ecclesiæ S. Quintini deposuit in manu episcopi.

QVONIAM tam scientia quàm experientia noui prælatos in cōgregatione sibi commissa assiduos esse debere, postquam placuit ei qui ad conuiuium suū me inuitauerat, vt recumbenti mihi in loco humili diceret, ascende superiùs, frequenter monui fratres mihi commissos, vt de confratribus suis vel aliundè si ita eis complaceret, prælatum sibi eligerent, qui eos in disciplina sibi tradita posset custodire, & ad ascensiones in corde de valle lacrymarum cotidianis monitis subleuare: ne lupus inuisibilis aditum inueniens ouile Domini ingrederetur, & oues dominicas aut extra raperet, aut intus occultis morsibus strangularet. Quod cū hactenus suis de causis ab eis dilatum sit, nunc tandem adquieuerunt monitis meis, & disponunt aliquem secundùm quod mentibus eorum inspirauerit Deus sibi præficere, qui pro viribus sibi collatis in necessitatibus eorum studeat eis tam spiritualia quàm corporalia ministrare. Ea igitur hora qua litteras istas acceperitis, per easdem litteras, licèt absens corpore, præsens tamen

spiritu

ſpiritu,depono in manu veſtra prælationem quam hactenus habui in eccleſia beati Quintini,toto deſiderio expoſtulans, vt quam congregatio illa cõcorditer vel pars ſanioris conſilij regulariter ſibi præferri poſtulauerit,in eo loco & ordine in quo ibi eram,ſubſtituatis, & ſubſtitutum in anxietatibus ſuis pro officio veſtro paterna conſolatione releuetis. Ego tamen & ſi depono prælationem,non deſero illius eccleſię ſocietatem, in qua aliquando potero vobis eſſe vtilis,ſi Deus reddiderit pacem ſeruis ſuis. Vale.

Præfectura eccleſiæ beati Quintini, cedit Iuo.

Lamberto Dei gratia Atrebatenſium epiſcopo Iuo eccleſiæ Carnotenſis ſeruus, ſynceræ dilectionis munus. 108.

SI tanta eſſet nobis vicinitas locorum quanta eſt animorum,frequenter vellem tuo dulciloquio mulceri,tua conſolatione refoueri. Deſiderarem tibi frequenter æſtus meos effundere,perturbationum mearũ crebras incurſiones tuis orationibus propulſandas oſtendere,amiſſam quietem ſpiritus tecum ſæpe deflere: in qua licebat aliquando diuini amoris dulcedinem appoſita diuini verbi menſa cogitare.Sed quoniam & tu iubente Deo remigaſti in altum, vt laxares retia in capturam,amodò poteris ex tuis mea penſare pericula, qualia prælatos in profundo experiri pronunciat pſalmiſta:Aſcendunt vſque ad cœlos,& deſcendunt vſque ad abyſſos. Anima eorum in malis tabeſcebat. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt. In quibus periculis vnum eſt ſin-

Quòd multa aduerſa patiuntur epiſcopi.

Pſalmo 106.

gulare consilium, quatinus toto affectu clamemus ad Dominum, cui mare & venti obediũt, vt procellã nostram conuertat in auram, & sileant fluctus eius. Quòd si Dominus in naui dormiẽs, vt experiatur sustinentiã nostram, moram fecerit, sustinẽtes sustineamus: quia veniet, & supra sustinentiam nostram tentari nos non permittet. De cætero carissime læta tua, tristia tua cõmunica suo tempore diligenti & dilecto: quia læta & tristia tua mea sunt, sicut mea tua esse non ambigo. Vale.

Richerio Dei gratia sanctæ matris ecclesiæ Senonensis archiepiscopo Iuo ecclesiæ Carnotensis seruus obedientiam secundùm consuetudines Patrum, & cæteris episcopis in vrbe Remensi congregatis fraternæ dilectionis obsequium. 109.

De causa agenda intra prouinciam.

SI diuinæ legis fuissetis memores, cuius debetis esse doctores atque tutores, nõ contra sanctorũ patrum instituta me inuitassetis, præsertim cui⁹ facinus ignoratis aut flagitiũ. Primò, quia inuitauerũt me quidã episcopi non cõprouinciales mei, qui sine auctoritate apostolica mei iudices esse nõ debent, cùm peregina iudicia nullius esse momẽti, decretorũ pariter & canonum generali sanctione decernit auctoritas. Secundò, quia admonitione Metropolitani mei protrahere nitimini causã meã extra prouinciã. Quòd cũ multis sanctionibus sanctorũ patrũ præcisum sit, vnam ex multis beati Stephani Papæ & martyris producã ad mediũ, quę tanquã gladius biceps vtriusque intẽtionẽ reuerberet in

Peregrina iudicia vetita can. peregrina cum seq 1. can. 3. q. 6.

Stephan. epist. 2.

uitátis ſcilicet & accuſantis. Dicit enim beatus Papa: Vl- "
tra prouinciæ terminos accuſandi licentia non progre- "
diatur: ſed omnis accuſatio intra prouinciã audiatur, & "
à comprouincialibus terminetur, niſi ad apoſtolicã ſe- "
dem fuerit tantũ appellatũ. Et negãda eſt accuſantibus licẽtia criminandi, priusquã ſe crimine quo premũtur exuerint. Poſtremò quia nõ de veritatis tramite, ſed de odij fomite mea procedit accuſatio, apoſtolicã ſedẽ appello. quòd omnibus in crimine pulſatis apoſtolica cõcedit auctoritas, vt per ſe, aut per vicarios ſuos loco & tẽpore, quod mihi præſcripſerit, cauſam meã diſcutiat, & cùm peroratũ fuerit, legitimã ſententiã proferri pręcipiat. Neque hoc bene mihi cõſcius cauſa vitãdi iudicij facio, cũ manifeſta & breuis ſit mea purgatio de crimine periurij, qui nulli hodie viuentiũ iuramentũ feci. Sed nolo exemplum eſſe cæteris recedendi ab ordine, neque ſanum conſilium pro incerto incommodo vel nullo cunctis periculis me opponere. Cõductum enim à Domno meo Rege quæſiui, nec habere potui. Quantum verò ex intentatis minis intelligo, non licet mihi in conuentu veſtro impunè dicere veritatem, qui prò iam dicta veritate, & Apoſtolicæ ſedis obediẽtia tantam iam ſentio ſeueritatem, vt periuriũ arguar incurriſſe, & Maieſtatem regiam minuiſſe. quod vt pace veſtra dicam, rectiùs in eos retorqueri poteſt, qui vulnus fomentis incurrabile, tanquam pij medici cauteriis competentibus diſſimulãt vrere, vel medicinali ferro pręuidere. In qua ſentẽtia ſi mecũ firmiter fuiſſetis, iã ægrotũ noſtrũ ad ſanitatẽ perduxiſſetis. quod quãdiu differtis, videte ſi fidelitatẽ quã debetis pleniter exhibetis, ſi

l. neganda. C. qui accuſ. non poſs. eadem lex repetita eſt in decretis Pontificum cauſa 3. quæſt. 11.

conductus tutus. 7. epiſt. 8. & 9. & 7. epiſt. 118.

Hæc de rege Philippo eiuſque nuptiis ſunt intelligenda, de quibus agit ſæpe in his epiſtolis.

Constantia Iuonis.v.epist.166.

officij vestri munus expletis. Faciat ergo Domnus Rex aduersum paruitatem meam, quãtum Deo permittẽte libuerit & licuerit. includat, excludat, proscribat: inspirante Dei gratia & prosequente, decreui pati pro lege Domini mei, nec vlla ratione cogente volo ei cõsentaneus in culpa esse, qui nolo esse consors in pœna. Angelus magni consilij & spiritus fortitudinis sit vobiscum, vt recta sapiatis, & recta faciatis. Valete.

Iuo Carnotensis Ecclesiæ seruus Roberto in Christo dilecto fratri, memorem esse vxoris Loth. 110.

Eũ qui Deo seruire volebat, ad certũ vitæ modum inuitat.

GLORIA misericordi & sapienti Deo, qui cor tuũ inanitum, inflatum, sagittis acutis vulneratum, ad tantam humilitatem perdomuit, vt iam ad petras mõtium confugias, & ab ira agni abscondi desiderãs ab eis viam salutis ardẽter inquiras. Et quia decorem domus Dei diligere, & de valle lacrymarũ ascedens canticum graduum cãtare cœpisti, quod ipse per te nosti, solum hoc superest, vt cum Apostolo quæ retro sunt oblitus in anteriora te extẽdas, donec ad montẽ Bethel virtutũ ascensione peruenias, vbi dilectũ sæpe fugientem desiderij lacrymis prosequaris, & aliquando reuertentem interni amoris brachiis cõplectaris. Sed quis sit aptus vitæ modus, vel quis locus ad ambulandũ in via Dei sit eligẽdus sic affecto vti nũc es, nec tua fraternitas quæsiuit, neque ipse scire possum, nisi me pulsante ad ostiũ cordis tui, tuos æstus ipse proferres, & in quo vetus homo resistat, quominus nouũ hominẽ perficias, sim-

pliciter aperires. Quod licet aliqua ratione impediente ad præsens fieri non contingat, Dominũ tamen pro amabili fraternitate tua rogabo, vt qui in pectore tuo templũ suum inchoauit, ipse perficiat. Simul exhortãs, vt certũ vitę modum, quem Deus ipse inspirauerit, eligas: in quo humilitatis viam sub obediẽtiæ fræno insistas, & experimento simul & exemplo vitæ tuę moderaminẽ addiscas. Sic enim decens est, vt ab imis inchoans ad summa proueharis, nõ vt à summis incipiens ad ima dilabaris. Quòd cũ nostris temporibus de quibusdam ipse audieris, exemplo illorũ te oportet esse correptũ, vt nõ simile incurras retrogradationis opprobriũ. Plumesce igitur in nido, antequam voles in altũ: vt solidatis virtutũ pennis possis alas in actiuæ vitæ moderatione deponere, & easdẽ in altitudinem contemplationis eleuare. Vale. apud fratrẽ Lambertũ habe me excusatũ: quia nondum mihi scribere licuit quæ voluit. Scribam autem quæ Deus donauerit, cũ mihi opportunũ fuerit.

Guacelmo reuerendo Vvintoriensium episcopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ seruus. III.

LIBERALITATIS tuæ fama nullo simulationis fuco palliata, iampridem mihi per multos innotuit & placuit. Qua fiducia per Gulielmum sancti Satyri præpositum, vasculum chrismale, cuius forma nostris artificibus erat ignota, à tua munificentia postulaui, & sine dilatione impetraui. Quod mihi gratius fecit caritas dantis, quàm appetitus postulantis. Vnde quoties mihi ad vsus necessarios ante oculos ponitur,

Caritas dantis plus est amãda, quàm donum.

Vasculum chrismale.

tui memoria dulciter mihi ad mentem reuocatur, & fraterna caritas ad rependendam vicem, si opportunitas se offerret, excitatur. Vnde postulo fraternitatē tuam, vt & tu memoriā cōfratris in tua mēte reponas, quatinus & orationum munus desideranti mihi porrigas, & vtrum apud te hanc gratiam impetrauerim, aliquo signo ostendas. Vale.

Hic Anselmus primùm fuit ex monacho abbas Beccensis, vt scribit Edinerus Anglus in eius vita, & Neubrigensis.

Anselmo reuerendo Cantuariensium archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis seruus pro modulo, sibi collato fidelium orationum munus. 112.

De monachis, qui quod sibi ablatum fuerat: sine beniuolentia regis nolebāt recipere.

QVAMVIS placuerit ei qui te inuitauit tibi non alta requirenti dicere, ascende superiùs, non tamen ideò credimus paternitatem tuam nulli religioso onerosam minùs esse memorem eorum quos aliquando ex cotidiana ecclesiasticorum negociorū instantia cōtingeret: tamen nō immemores nostri, paruitatis nostræ memoriam tuæ sublimitati quibus possumus vehiculis ad mentem reducimus, vtpote qui tuis desideramus orationibus fulciri, & copiis si necesse fuerit releuari Adstitimus enim hoc anno pro multa in te beniuolētia monachis Beccēsibus cōtra Molismenses, quātū ratione & auctoritate suffragāte potuimus. Etiam de Pixicēsi monasterio plenā per nos cōsecuti fuissent iustitiā, nisi quòd prius affectāt regis captare beniuolentiā. De cætero commendo paternitati tuæ fratrem Rothardū præsentium latorem per obedientiam cōfratrum ad partes istas directū, vt in quo indiguerit consilio, eum munias & auxilio. Si autem seruitium nostrū in aliquo tuæ sanctitati fuerit commodum, obedituro præcipe. Vale.

Huc videtur referenda epistola. 6. suprà.

Hugoni Dei gratia Sueßionensium episcopo Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, confortari in Domino. 113.

PVBLICIS negociis præpeditus plura quæ volui fraternitati vestræ scribere non valui. Si autem aliquãdo mererer dulce colloquium vestrum, dicerem plurima in aure tuta, quæ chartula celare non posset, si in æmulorum manus, antequam ad vestras perueniret, incideret. Hoc itaque interim suadeo vobis, vt iuuentutem vestrã honestis exercitiis occupetis, lectione, oratione, sacræ lectionis meditatione, vt si aliquãdo aliqua fœda imaginatio per sensuũ fenestas templũ cordis irrũpens ibi appingi tentauerit, vel prorsus ab ipso introitu repellatur, vel si fortè aliqua incuria vel importunitate ostiũ cordis irrepserit, casta intus vigente dignitate cum decore excludatur. Sic enim testimonio bonæ conscientiæ poteris in iustitia Dei exultare, & internę suauitatis gustũ proximis fiducialiter eructare. Nec infructuosus esse poterit sermo doctoris, quem intus accẽdit & format diuini virtus amoris. Si verò peruersorũ odia & detrectationes ex hoc incurrerit vestra fraternitas, tolerãda erũt vobis verbera verborũ: qui in eorũ numero estis, qui apostolico gradu insistentes pro domo Dei sustinuerũt nõ tantũ rapinas, bonorũ suorũ sed & tormẽta & mortes corporũ. quod enim illi sustinuerũt pro fidei defẽsione, nõ sustinere habem⁹ pro criminosorũ actuũ reprehẽsione. alio qui erimus pastores hac nosmetipsos pascẽtes, nostra quęrẽtes, oues morbidas nõ sanãtes, sed fortes & pingues deuorãtes. Nec ab

Qualis debeat esse episcopus in iuuẽtute sua.

fortitudine deterreat vos raritas præſentium exemplorum, cùm excuſare nos non valeat hæc ratio apud iudicē internorū. Valete, & fratres noſtros Biſteſiaci Deo militantes ſub patrocinio veſtro pro dei amore & noſtro iuuate, & contra æmulorum infeſtationes paternè ſupportate.

Iuo Dei gratia Carnotenſis epiſcopus Mellentinis & omnibus in Pixecenſi Archidiaconatu ſalutem. 114.

Conſangnineorū nuptiæ vetitæ. Sic. J. epiſt. 156.

PERLATVM eſt ad aures noſtras, quòd Mellētinus Comes ducere velit in vxorē filiam Hugonis Criſpeienſis Comitis, quod fieri non ſinit concors decretorū & canonū ſanctio, dicens: Coniunctiones cōſanguineorū fieri prohibemus. Horū autē conſanguinitas nec ignorata eſt nec remota, ſicut teſtantur & probare parati ſunt præclari viri de eadē ſati proſapia. Dicunt enim, quòd Gualterius Albus genuit matrē Gualeranni Comitis, qui genuit matrem Roberti Comitis. Item ſupradictus Gualterius genuit Radulphum patrem alterius Radulfi, qui genuit Vermādēſem Comitiſſam, ex qua nata eſt vxor Comitis Hugonis, cuius filiā nūc ducere vult Mellētinus Comes. Si autē prędicta genealogia ita ſibi cohęret, legitimū non poterit eſſe coniugium ſed inceſtū contubernium, nec filios poterit habere legitimos ſed ſpurios. Vnde vobis ex apoſtolica & canonica auctoritate præcipimus, vt tam calumnioſum coniugium in eccleſiis noſtri epiſcopatus nec ipſi conſecretis, nec ab aliquo quantum in vobis eſt conſecrari permittatis, niſi primùm in pręſentia noſtri

noſtri conſanguinitas hæc ſeptimum gradum exceſſiſſe legitimè fuerit comprobata. Valete,& has litteras Mellentino Comiti tranſmittite.

Iuo humilis Carnotenſis epiſcopus Vvidoni dapifero ſalutem. 115.

QVÆ mihi mandaſti per Landricum presbyterum iam audieram per Ebrardum nepotem tuum, videlicet quòd Rex multa mala dimittere & multa bona ſe promittat velle facere, ſi cum pace ſedis apoſtolicæ & communione eccleſiaſtica mulierem quam illicitè habeat, valeat ad tempus retinere. Vnde ex auctoritate diuina hoc caritati tuæ reſcribo, quòd nulla redemptione vel commutatione quis peccatum ſuum poterit abolere quamdiu vult in eo permanere, ſecundùm illud apoſtoli, voluntariè peccantibus non relinquitur hoſtia pro peccato. Quod eſt aliis verbis dicere, quia nemo in peccato ſuo perdurare volens, peccatum ſuũ poterit aliqua eleemoſyna vel oblatione redimere. Vnde & Dominus Cain ſua offerenti & tamen homicidiũ cogitanti legitur reſpõdiſſe: Si rectè offeras & non rectè diuidas, peccaſti: quieſce. Quaſi dicat, peccas nõ rectè partiendo qui tua offers, & de homicidio tractans teipſum qui tuis melior es mihi aufers. Hinc etiam dicit beatus Papa Gelaſius: Legitur ex quo eſt religio « Chriſtiana, vel certum datur exemplum in eccleſia, à « quibuſlibet Pontificibus, aut ab ipſis Apoſtolis, ab ip- « ſo denique Saluatore, veniam niſi corrigẽtibus ſe fuiſ- « ſe conceſſam. Auditum autem ſub iſto cœlo ab aliqui- «

Hoſtia perdurantis in peccato, non placet Deo.

De Philippo Rege, eiuſque nuptiis hic loquitur, de quibus etiam egit ſuprà.

» bus nec legitur omnino, nec dicitur. Date nobis veniã,
» vt tamen nos in errore duremus. Ostendant ergo qui-
» bus occasionibus, quibus regulis, qua lectione vel quo
» documento, siue à maioribus nostris, siue ab ipsis apo-
» stolis, quos potiores fuisse merito non dubium est,
» siue ab ipso Domino Saluatore, qui iudicaturus credi-
» tur viuos & mortuos, vel si factum est vnquam, vel fa-
» ciendum esse mandatur. Propter hæc & alia his multa similia, scio consilium Domni Regis bonum exitum habere non posse, nisi à peccato desistat, & Christi iugo se pœnitendo subiiciat: cùm Dominus non nostram, sed nos ad salutem nostram requirat. Dic ergo hæc omnia Domno Regi, vt sanius consilium perquirat. Quod si ei Dominus ministraret, me adiutorem in quibuscunque possem inueniret. Vale.

Vrbano summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis seruus fidelium orationum munus. 116.

De electione Remensis Archiepiscopi.

QVI Gallicanarum ecclesiarum pericula, cotidianarum pressuratum experimenta cognoscimus, earundem pressurarum onera sedi Apostolicę releuanda notificari præoptamus. Vnde Remensem metropolim aliquando matrem vestram, nunc autem filiam, sub omni celeritate vestris consolationibus refoueri, vestro auxilio fulciri postulamus: ne aduersarius noster quærens quem deuoret, electionem in Domnum Manassem factam aliqua valeat versutia perturbare, aliqua perturbatione quassare. Non enim poterat illa

ecclesia inter omnes filios suos quemquam inuenire sedi apostolicæ magis deuotum, suis vtilitatibus magis necessarium, tum propter generis nobilitatem, tum propter morum honestatem. Quantum verò necessarium sit Romanæ ecclesiæ, vt in prædicta sede deuotum sibi ministrum substituat, non est meum vestram prudentiam instruere, quæ nouit eandem sedem diadema regni habere, & omnibus penè Gallicanis ecclesiis exemplum ruinæ vel resurrectionis existere. Vale.

Remensis ecclesiæ auctoritas in Rege sacrando.

Iuo indignus ecclesiæ Carnotensis minister Stephano Palatino Comiti salutem. 117.

MANSVETVDINEM vestram aduersum me amaricatam non sufficienter admiror, qui personam vestram non læsisse vel principatus vestri ius legitimũ in nullo me minuisse arbitror. Quod tamẽ si aliqua subreptione fecissem, familiaribus colloquiis vt errorẽ meum corrigerem, fuerã admonendus, aut demũ ad ius congruis locis & temporibus inuitandus, nõ verbis indignantibus & minacibus exasperãdus. Cùm ergo nihil horũ pręcesserit, cognoscat strenuitas vestra, quã subitò in amicũ insurrexerit: & cõpescat indignationẽ suã qui sic parati sumus vestræ parere amicitiæ, vt tamen ministeriũ nostrũ honorificemus, satisfaciẽdo & iustitiæ. Quod enim à claustro canonicorũ omnis secularis potestas sit eliminata, iãdiu ante tempora patrũ vestrorũ & Regum decretis est cautum, & ecclesiasticis sanctionibus multimodè roboratũ, & ad vsq;

Qualiter indignãti Comiti respondit.

Gaufridi mentio est 1. epist. 1.

tempora Gaufridi epiſcopi ſine vlla interruptione cõſeruatum. Quod ergo eccleſia tam liberaliter in primis obtinuit, quod tam multis temporibus quietè poſſedit, putatis vnius hominis leuitate vel peruerſitate à iure eccleſiæ poſſe auferri, & ſine multa diſcuſſione ſine iudiciali diffinitione in alienum poſſe transferri: Redeat ergo ad ſe manſuetudo veſtra, & adquieſcat verbis ſapientiæ dicentis: Ne tranſgrediaris terminos antiquos, terminos quos poſuerunt patres noſtri. Quos quicunque præſumpſerit aduerſus eccleſiam paruitati meæ commiſſam tranſcendere, parati ſumus pro poteſtate à nobis collata vſque ad damna rerum, vſque ad exilium contradicendo reſiſtere, & gladio ſancti ſpiritus vſque ad dignam ſatisfactionem perſequendo ferire. Hic gladius penetrat turres, deiicit propugnacula, & omnem altitudinem aduerſus humilitatem Chriſti ſe erigentem, & hereditatem quam ſibi ſuo ſanguine adquiſiuit iniuſtè peruadentem. Hic gladius in egeſtate fortior eſt, in exilio non frangitur, carcere non alligatur iuxta illud apoſtoli: Verbum Dei non eſt alligatum. Quòd ſi nos cum hoc gladio non timetis, timete Dominum in nobis, cuius legatione fungimur licet indigni, cuius ſacramentorum diſpenſatores ſumus dicente Domino per Prophetam. Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. Habet enim legitimus principatus eccleſiarum quieti prouidere, non eccleſiarum quietem turbare, ſua dare, non ſuis ſpoliare: quatinus eccleſia Dominum pro principibus & poteſtatibus orans non cum diſceptatione hoc faciat, ſed cum pietate. De cætero de ſecuri-

Securitas.

tate pro qua me inuitastis, vt eam vobis Mellis facerem, non est mihi consilium vt eam vobis alibi faciam nisi in ciuitate pro qua & de qua vobis eam debeo. Nec decet tam rectæ opinionis hominem, vt aliquid à me exigatis contra consuetudinem propter suscitandi odij occasionem. Non enim adeò sum cupidus aut timidus, vt me vel hoc vel illud ducat in aliud quàm habet ratio & consuetudo. Ego enim perquisitis ecclesiæ scriptis, consultis etiam antiquioribus ecclesiæ clericis, nullo modo inuenire potui aliquem antecessorum meorum canonicè promotum hanc securitatem fecisse antecessoribus vestris, nisi in ciuitate. Valete, & Deus pacis sit vobiscum.

Richerio Dei gratia Senonensium Archiepiscopo, Iuo humilis Carnotensium episcopus salutem cum debita obedientia. 118.

PARABAM me sicut mihi mandauerat vestra paternitas, vt venirem ad colloquium vestrum & cōfratrum nostrorum, cum eruditioribus ecclesiæ nostræ filiis. Sed interim mihi pro certo intimatum est à quibusdam amicis meis, quia parabantur mihi insidiæ à quibusdam parochianis vestris, qui sunt affines illius olim dictæ reginæ, cuius inimicitiæ nondum sunt aduersum me aliqua ratione sedatæ. Vnde rogo mansuetudinem vestram vt apicueris vsque ad nos securum mihi conductum præparetis, si præsentia mea adeò necessaria est vobis. Nam in hoc itinere me periculum aliquod incurrere quantum mihi est damno-

De primatu, conventio Senonensis & Lugdunensis ecclesiæ.

Bertredæ Reginæ in auctorē inimicitiæ. hoc spectare potest ad epist. 105. vbi de sexu sibi suspecto agit.

ſum, tantum vobis ignominioſum. Quod ſi ad præſens fieri non poteſt, quæ dicerem vobis præſens, ea ſcribo vobis abſens. De veteri querela quam habet aduerſus Senonenſem eccleſiam Lugdunenſis eccleſia, laudo & conſulo vt ſi qua habetis priuilegia apoſtolica manu roborata, vel ſcripta autentica, quæ primatum Lugdunenſis eccleſiæ, quem aliquando ex catalogis ciuitatum coniicimus extitiſſe, ab eccleſia veſtra remoueant, & libertatem quam deſideramus eidem eccleſiæ defendant, ea confratribus noſtris oſtendatis, & eadem paruitati meæ tranſmittatis, quibus tanquam firmis ſuſtentaculis innitamur, & libertatem matris noſtræ pro poſſe noſtro tueamur. Quæ ſi modò ad manum non habetis, non eſt conſilium meum vt contra torrentem brachia dirigatis: immò Apoſtolicis ſanctionibus interim adquieſcatis abſque præiudicio priuilegiorum vel autenticarum ſcripturarum, ſi quando reperiri poterunt, quæ hanc ſubiectionem ab eccleſia veſtra remoueant, & eiuſdem eccleſiæ libertatem defendant. Qui meliùs ſentiunt, meliùs conſulant. Hoc tantum prouideant, quia rerum exitus prudentia metitur, vt ab imminenti gladio caput veſtrum eripiant. De cætero ſciatis canonicos Pariſienſes, Decanum videlicet, Cantorem, Raginaldum Archidiaconum in præſentia noſtra ſecundum præceptum Domni Papæ iuraſſe ſe nullo terrore Regis vel dictæ Reginæ compulſos, Domnum Gulielmum epiſcopum ſibi elegiſſe, neque aliquid ſymoniacæ prauitatis in eius electione intendiſſe. Vnde mando vobis ex parte

Primatus Lugdunenſis mentio fit 3. epiſt. 65.

Gulielmus epiſcopus Pariſienſis. vide 3. epiſt. 122.

Domni Papæ, vt si Parisiensis ecclesia eum sibi ordinari & consecrari postulauerit, ante festum sancti Remigij secundum auctoritatem & consuetudinem ecclesiæ vestræ ei manum imponatis, & honore pallij ad tempus vobis interdicto, in eius ordinatione & consecratione vti nullatenus formidetis. Sic enim Domnus Papa mihi concessit apud montem Pessulanum, cùm ad petitionem Regis de eiusdem Gulielmi electione tractaretur, & post multam ventilationem eiusdem electionis discussio mihi à Domno Papa committeretur. Ad vltimum rogo paternitatem vestram, vt secundùm institutionem pacis quæ à Domno Papa omnibus Gallicanis ecclesiis indicta est, de parochianis vestris Stampensibus, videlicet Vrsione filio Theodonis & complicibus eius, iustitiam faciatis: qui episcopatus nostri partem episcopatui vestro contiguam omnino deuastant, & partem quam habet reliqua pars episcopatus sine causa perturbant. Præcipite itaque Stampensi Archipresbytero, vt vel eos ad satisfactionem adducat, vel ipsis excommunicatis & locis in quibus morantur diuinum officium interdicat secundùm consuetudinem pacis. Valete, & quod vobis placet per præsentium portitorem mihi remandate.

Honor pallij cuius meminit j. epist. 252. vbi vocatur dignitas pallij.

Iuo Dei gratia Carnotensium episcopus dilecto fratri & compresbytero S. recta sapere in Domino. 119.

De miserãdo statu ecclesiæ Aurelianẽsis, de quo egit etiam ī. epist. 67 & 68.

NOVERIT fraternitas tua litteras mihi esse directas à clericis Aurelianensibus, qui maiores in clero illo esse videntur, constanter te accusantibus super grauibus capitulis, symoniaca videlicet hæresi, & inuasione Aurelianensis ecclesiæ, aliísque criminalibus culpis: quæ si verę sunt, canonica seueritate sunt plectẽdę. Quinetiam talionis vinculo in eisdẽ litteris se adstringunt, nisi legitimo numero testium vera hæc esse probauerint, vel in præsentia, vel eorum ad quorum sentẽtiam tuum referendum est iudicium. Vnde caritate, qua in Christi corpore vnum sumus, fraternitatem tuã commoneo, vt si in his reprehensibilem conscientia tua te iudicat, ab incepta prauitate pedem retrahas, ne tua inaniter disperdas & te cum tuis miserabiliter perdas. Attẽde quia ætatem tuam iam vsque in senium diuina misericordia pertraxit, & excessus tuos moderatis flagellis feriens, pœnitentiæ tempora indulsit. Noli ergo sub ipsum funus illam celsitudinem ambire, quam imbecillitas tua vel assequi non valeat, vel aliquando cadentem grauiùs elidat, quam & assequi non valuisti, quãdo eras ætate viridior, ingenio acutior, viribus corporis longè robustior. Nõne tibi carissime satius erat in loco humili saluari, quã in sublimi periclitari? Si in conuiuio Domini tui nouissimũ locum elegisses, & ab inuitatore tibi dictũ esset, Amice ascende superiùs, tũc esset tibi laus & gloria coram simul discumbentibus? Nunc verò sicut dicitur, contra ecclesiasticas sanctiones data vel promissa pecunia immensa, adiuncta etiã seculari potentia ad fastigium curæ pastoralis adspiras, quãtum videtur cum rubore nouissimum possessurus

locum,

locum, cum bona tua distraxeris, & ecclesiam quam inuadis, thesauris suis & ornamentis spoliaueris. Credo enim quòd nemo condiœcesanorum tibi manum audebit imponere, nisi aut Papa præceperit, aut te immunem ab his criminibus legitima discussio monstrauerit. Nunc tibi vsque ad vndecimam horam ocianti & oscitanti, in vinea Dei laborandum erat, vt saltem in vespera laborares, & denarium diurnum cum his qui portauerunt pondus diei & æstus reciperes. Non hæc ex aliqua amaritudine dico, sed ex summa dilectione. Vale. Matth. cap. 20.

Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Gaufrido Cenomanensis ecclesiæ Decano salutem. 120.

MVLTIS & magnis negociis occupatus, fraternitati tuæ sufficienter ad præsens scribere non potui. De Ebrardo tamen hoc tibi respondeo, quia cùm morum acerbitate, & tam actuũ suorũ quàm verborũ importabili præsumptione confratres suos frequenter offenderet, hoc modo licentiam ab eis promeruit, & hoc tantùm vt monachus maioris monasterij maneret, obtinuit. Qui ergo contempto clericatu ad monasterium confugit, & è conuerso contempto monasterio iterum ad clericatum aspirare contendit, non mihi facilè suscipiendus videtur ab his, quibus vita & doctrina & moribus nondum fuit manifestus. Si ergo huiusmodi personæ intrusione te senseris prægrauari, libera est tibi facultas refutandi, quia secundùm decretum Papæ Celestini, tunc primùm alter de altera eli- Quando episcopus de altera eligẽdus est ecclesia.

gendus eſt eccleſia, ſi de ciuitatis ipſius clero, cui epiſcopus eſt ordinandus, nullus dignus (quod euenire nõ credimus) poterit reperiri. Et quia per te ſapis, ſuperfluum mihi videtur te inſtruere, quibus auctoritatibus debeas ignotos & ex tranſuerſo venientes refutare. Hoc tamen conſulo tibi, vt Abbatem maioris monaſterij, cuius adhuc monachus eſt, commonefaciatis: quatinus prædictum Ebrardum à tali ambitione compeſcat, ac regulari ſeueritate ſi ſit neceſſe coërceat. Licèt enim Abbatem eum fieri conſenſerit, non tamen eum à iugo monaſticæ diſciplinæ liberauit. Vale.

Iuo Dei gratia humilis Carnotenſium epiſcopus S. Aurelianenſium epiſcopo viriliter agere & confortari in Domino. 121.

De clerico per epiſcopũ eccleſiæ tradito.

AVDIVI de fraternitate veſtra quod mihi vehementer diſplicet, & omnibus bonis: quia ſi quid peruerſum admittitis (quia vobis manus impoſui) mihi imputatur, & æmulus veſter non tantùm aduerſum vos, ſed & aduerſum me de veſtris exceſſibus gloriatur. Inſinuatum eſt enim mihi per litteras, quòd clericum illum, quem in die veſtri introitus ſecundum morem noſtræ ciuitatis noſtra exhortatione de carcere liberaſtis, iterum carcerali cuſtodiæ crudeliter mancipaſtis. Ea namque die qua vobis in miſſa ſeruierat, qua vobis in menſa communicauerat, verberatum, ſpoliatum per manus ſeruorum trahi feciſtis

Mos illis tẽporibus, vt cùm ſacraretur epiſcopus, reum de carcere liberaret, primo die introitus.

ad carcerem, & Curiæ traditum nulla consolatione refouistis, neque de eius liberatione curare voluistis. Nónne satius erat rapinam bonorum nostrorum perpeti, vel etiam personam vestram sicut promiseratis carceri mancipari, quàm clericus vester nõ iudicatus, non damnatus à vobis Curiæ traderetur, vbi more furis, contumeliis & iniuriis cotidianis cruciaretur. Non est hoc officium pastoris, sed mercenarij. Non facit tales fructus arbor quam plantauit Dominus: non promittunt bonos exitus ista principia. Vnde si vultis amplius nos amicos habere & adiutores, aut Diaconum Curiæ traditum liberate, aut pro eius liberatione quod exigit cura pastoralis sine dilatione perficite. Quod si non feceritis, patens erit proculdubio quòd consilio vestro vel vestrorum captus fuit, nec eum fides sed fraus in introitu vestro liberauit. Paraueram quippè litteras mittendas Lugdunensi Archiepiscopo de ordinatione vestra, quas retineo donec audiam quomodo vos habueritis in hoc negocio. Vale.

Hugoni Dei gratia Lugdunensi Archiepiscopo sedis apostolicæ vicario, Iuo Carnotensis episcopus, Vuilelmus Parisiensis, Vualterius Meldensis, obsequium deuotum cum debita obedientia. 122.

QVoniam quæ gerũtur in ecclesiis, ad auditũ sedis apostolicę vel legatorum eius referenda sunt per litteras vel nuncios eorum per quos gesta sunt, ne vel

Repulso Ioanne Sanctio in Aurelianẽsem episcopum eligitur & cõsecratur.

æmulorum obtrectatione, vel famæ mutatione secus acta credentur quæ facta sunt, ad notitiam vestram referri curauimus quid de Aurelianensis ecclesiæ ordinatione nuper egerimus. Defuncto enim Ioanne Aurelianensi episcopo, Turonensis Archiepiscopus qui in prædicta ecclesia adhuc sibi vsurpabat præposituram & Archidiaconatum, & quidam eiusdem ecclesiæ Subdecanus cognomine Peior lupo, cum quibusdam iam defuncti episcopi & suis familiaribus clandestinis machinationibus conari cœperunt, vt Ioannem quendam Archidiaconum cum consensu Regis haberent in episcopum, cuius vita nec annorum plenitudine, nec litterarum scientia, nec morum maturitate videbatur esse probabilis. Immò pro inhonesta familiaritate quam cum defuncto episcopo, & quibusdam eorum qui eum expetere volebant, habuisse dicebatur modis omnibus reprobabilis. Hoc ergo audiens reliquus clerus qui erat numero longè amplior, litteris eruditior, vitare volens oppressiones quas perpessus erat à prædictis personis tempore defuncti episcopi, sanior cõsilio pro temporis opportunitate & loci, elegit sibi cum consensu Regis in episcopum Sanctionem eiusdem ecclesiæ Decanum, virum, vt scitis, ætate grauem & moribus maturum. Quem cùm à nobis ex admonitione Senonensis Archiepiscopi consecrare postulasset, apud castrum Nantonense, quod est iuxta parochiam Senonensem, omnino recusauimus, propter primatum Lugdunensis ecclesiæ, quem irrationaliter refutat illa sedes & interdictum sedis apostolicæ. Interim itaque æmuli prædicti electi, missis litteris ro-

Hic Ioannes succubus Archiepiscopi Turonensis fuisse dicebatur. vide epist 67. & 68. suprà.

Primatus Lugdunensis, epist. 118.

gauerunt nos vt ei manum non imponeremus, quoniam ſymoniacus eſſet & inuaſor: ſimul addentes ſe hoc probaturos & in loco competenti & tempore extra manus Regiæ poteſtatis. Cùm ergo adiunctis precibus Regis inſtanter poſtularet eccleſia electum ſuũ ſibi conſecrari, prætendens irreparabiles eccleſiæ ruinas futuras ſi id non fieret: miſſis litteris ſtatuimus prædictis calumniatoribus tempus diem ante conſecrationem, locum Carnotum, vbi poteſtas Regia eis obeſſe non poterat. Ipſi verò neque venerunt, neque perſonam aliquam pro ſe miſerunt. Subtrahentibus itaque ſe prædictis calumniatoribus, neſcimus qua calliditate legitimæ diſcuſſioni, victi precibus penè totius eccleſiæ, habito inter nos concilio accepimus tam ab eo quàm ab illis qui cum illo erant meliores diſtincta ſacramenta vſque ad ſeptem, quæ eum (quantum in conſpectu hominum purgari poterat) purgauerunt de inuaſione & ſymonia. Remotis itaque impedimentis quę ei ſpecialiter opponebantur, eum promiſſa vobis obedientia conſecrauimus, & eccleſię quę eum expetierat deſtinauimus. A qua ſuſceptus eſt cum omni deuotione, ſine vlla contradictione. Hæc itaque eſſe vera ſi opus erit probabimus, vt potè qui iſta tractauimus qua maiori diligentia potuimus. Vnde rogamus paternitatem veſtram vt non facilè aurem his accommodetis, quos excluſa veritate quę ſua ſunt quęrere cognoſcetis. Huic verò epiſtolæ interſerere curaui: Ego Iuo Carnotenſis Sacramentum quod ſecundùm præceptum Papæ fecerunt Pariſienſes pro electo ſuo Decanus, Cantor, Archidiaconus reliquis conſentienti-

Septem ſacramẽta ſunt hic, quæ & ſeptima purgatio appellatur Ĩ. epiſt. 231. ad Liſiardum.

Similis extat locus apud Sidonium Apollinarem lib. 7. epiſt. 9. Quia Sentẽtiam paruitatis meæ

(sit) in hac electione valituram esse iurastis (siquidem non est validius dicere Sacramenta quàm scribere) in nomine patris, & filii, & spiritus sancti simplicius est, quē prouinciæ nostræ metropolitanum, ciuitati vestræ summū sacerdotem fieri debere pronuntio. Vide epist. 118.

bus non elegimus nobis in episcopum Vvilelmum propter munus acceptum vel promissum ab aliquo, vel gratia contubernij quod habebat soror eius cum Rege, vel propter minas nobis illatas à Rege, vel prædicta eius sorore. Sic nos De⁹ adiuuet, & hęc sacra euāgelia. Sic purgatus secundùm quod apud montē Pessulanum Rege postulante Papa præceperat, ante festum Sancti Remigij, à suo Metropolitano est consecratus. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Sanctioni confratri & coëpiscopo salutem & seruitium. 123.

Ratio quare excommunicatum ad communionē suscepit.

Vide epistol. 129. j. vbi scribit Iuo se obtinuisse à Papa licentiā excommunicandi Puteacensem Dominam.

PACEM quam feci cum Adelicia Puteacensis castri Domina, super qua admiramini, non ita feci vt aliquid vestri iuris vsurparem. Sed omne quod aduersum vos ius pertinet, patenter exciperem. meam enim tantùm iniuriam remisi non vestram: & hoc postulaui à fraternitate vestra, vt pro præteritis iniuriis meis suprapraedictam fœminam nullam exerceretis vindictam. Ad quam rem magna ex parte me compulit timor vester. Significastis enim mihi literis vestris multa incommoda imminere vobis & ecclesiæ vestræ, si differrem pacem cum ea facere. Vnde inuenta occasione volui tam vestris quàm meis commodis prouidere. Si ergo restant aliquæ iniuriæ ad propriam parochiam pertinentes, ne videar vobis esse importunus, prout vobis placuerit & ratio permiserit eas expostulate. De clericis autem vel monachis Puteacensibus

qui contra interdictum vestrum missas celebrauerunt, mortuos sepelierunt chrisma aliunde acceperunt: hoc vobis respondeo & consulo, vt si gratiam Lugdunensis Archiepiscopi pleniter habetis, cuius consensu interdictum vestrum prędicti Puteacenses cassatum fuisse dicunt, plenam secundùm rigorem canonum super eiusmodi transgressores vindictam exerceatis: vt & istos & alios ab huius inobedientia compescatis, secūdùm illud apostoli, in promptu habentes vlcisci omnem inobediētiam. Alioqui, leuius erit ea supportare, quæ non licèt ad plenum vindicare. De Geruasio quoque non debet vestra fraternitas mirari vel indignari, quòd eum ad communionē in paschali curia suscepi. Pro Regia enim honorificentia hoc feci, fretus auctoritate legis, in qua legitur: Si quos culpatorum Regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit, aut mensæ suæ participes effecerit, hos etiā sacerdotū & populorum conuentus suscipere in ecclesiastica communione debebit: vt quod principalis pietas recipit, nec à sacerdotibus Dei alienum habeatur. Vale.

2. Corinth. 10.

Lex Regia quæ etiam relata est infrà epist. 195.

al. Dei extraneū habeatur.

Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Leudoni fratri & compresbytero salutem. 124.

POST multam obliuionem recordatus sum tuæ petitionis & meæ sponsionis: quia spoponderam me scripturum aliqua contra quorundā nescio simpliciū an duplicium ineptias, qui secundùm Apostolum nesciunt neque quę loquuntur, neque de quibus affirmāt,

De sacerdotio.

An à quibuslibet personis sacramenta ecclesiastica cõfici ac ministrari possint.

dicentes: Quascunque personas & sacrum ordinem non habentes, verba dominica proferentes, sacramenta altaris & cætera ecclesiastica sacramenta posse conficere, & salubriter accipientibus ministrare. Quorum fatuitas multipliciter improbari potest, partim ratione, partim diuinorum operum attestatione, postremò sanctorum patrum irrefragabili auctoritate. Primò namque si à quibuscunq; personis diuina sacramenta confici & tractari possent, ex abundāti constitutus esset in ecclesia ordo sacerdotalis & leuiticus, quod impium est aliquem arbitrari: cùm hunc vtrunque ordinem & vetus lex, primò Domino iubēte sub figura cõstituerit, & euãgelica vel apostolica doctrina postmodũ in veritate consecrauerit. Vnde in Exodo Dominus
„ ita loquitur ad Moisem: Porrò filiis Aaron tunicas li-
„ neas parabis, & baltheos ac tiaras in gloriam ac deco-
„ rem, vestiésque his omnibus Aaron fratrem tuum, &
„ filios eius cum eo, & cunctorum consecrabis manus,
„ consecrabísque eos vt sacerdotio fungantur mihi. Et
„ in sequētibus: Hoc oleum vnctionis sanctũ erit mihi,
„ & iuxta compositionem eius non facietis aliud. Et
„ item: Sanctum sanctorũ erit in thymiama, talem cõpo-
„ sitionem non facietis. Quicumq; homo fecerit simile,
„ peribit de populis suis. Vnde legitur in Leuitico, quòd
„ Nadab, & Abiu, filij Aaron, cũ acceptis thuribulis po-
„ suissent ignē, & incensum desuper offerentes corã Do-
„ mino ignem alienum quod eis non erat præceptum, egressus est ignis à Domino & deuorauit eos. Quid est autem ignem alienum sacrificio apponere, nisi sacerdotij opus sine legitima ordinatione ex sui spiritus præsum-

Ignem alienũ sacrificio apponere quid sit.

præſumptione vſurpare? Habemus quoque in Leuitico, quòd completis à ſacerdote ſummo Aaron hoſtiis pro peccato & holocauſtis & pacificis, egreſſus ignis à Domino deuorauit holocauſtum & adipes quæ erāt ſuper altare. Vnde contrariò in libro numeri legitur, quòd cùm Datan, Core & Abyron ſacerdotium ſibi vſurpare volētes, impoſito igne thuribulis thymiama ſuperpoſuiſſent, nō thymiama diuinus ignis adoleuit, ſed abſorptis principibus à terra cōplicem multitudinem ſimiliter thurificātem materialis ignis abſumpſit. Sicut ergo diuinus ignis holocauſta vmbratilia à legitimis tamen ſacerdotibus oblata viſibiliter abſumebat, & in ſe conuertebat, vſurpatorum autem victimas non tantùm reſpuebat, verùm & vſurpantes terribiliter condemnabat: Sic diuina virtus ſacramenta huius temporis à legitimis Sacerdotibus miniſtrata inuiſibiliter conſecrat, & in veritatem Chriſti corporis & ſanguinis transformat. Aliter verò præſumentium hoſtias non tantùm habet irritas, verumetiam ipſos præſumptores interim cæcitate interiore condemnat, in futuro quoque eis irremediabiles pœnas parat. Neq; enim illa ſacrificia quæ erant vmbra futurorum, ſolis verbis Dominus perfici voluit, ſed omni circunſtātia myſteria & miniſteria ad completionē eorū adhiberi pręcedit, altaria videlicet & vaſa ad hoc opus ſacrata: Sacerdotesquoq; & miniſtros ad hęc offerēda vel miniſtrāda ordinatos non ſine ornamentis myſticis ad hoc officium ſanctificatis, de quorum omnium ſanctificatione ſic habemus in Leuitico. Tulit Moyſes vnctionis oleum, colliniuit tabernaculum cum omni ſupel-

Diuinus ignis holocauſta abſumens vel reſpuēs quid deſignet allegoricos.

„ lectili ſua. Cúmque ſanctificans aſperſiſſet altare ſe-
„ ptem vicibus, vnxit illud & omnia vaſa eius, labrúm-
„ que cum baſi ſua, quod fundens ſuper caput Aaron
„ vnxit eum & conſecrauit, filióſque eius oblatos veſti-
„ uit lineis tunicis, & cinxit baltheos, impoſuítque
„ mitras, vt iuſſerat Dominus. Et poſt pauca: Aſſuménſ-
„ que vnguentum & ſanguinem, qui erat ſuper altare,
„ aſperſit ſuper Aaron & ſuper veſtimenta eius, & ſuper
„ filios eius ac veſtes eorum, & ſanctificauit in veſtitu
„ ſuo. Completa autem ſatisfactione dixit Moyſes ad
„ Aaron. Accede ad altare, & immola pro peccato tuo.
„ Offer holocauſtum & deprecare pro te & populo. Sta-
„ tímque Aaron immolauit vitulum pro peccato ſuo,
„ cuius ſanguinem obtulerunt ei filij eius. In quibus attendẽdum eſt, quia primùm ſacratur tabernaculũ, altare & vaſa, ſacerdotes & indumenta ſacerdotalia. Dehinc iubetur vt accedant ad altare ſacrificaturi, & pro ſuis populíque peccatis Dominum deprecaturi: vt intelligat populus Chriſtianus, quia in ſacrificiis quę tantùm fiebant ad emundationem carnis, cum tanta reuerentia iſte ritus miniſtrorum & miniſteriorum erat obſeruandus: quanto magis in conſecratione dominici corporis & ſanguinis, in quibus conſiſtit emundatio carnis & ſpiritus, non ſtatim ad myſticas benedictiones & obſecrationes, quibus illa conſecratio perficitur, quilibet eſt admittendus, niſi primùm fuerit in ordine ſacerdotali conſecratus, & omnium congruentium ſupellectilium, & omnium circunſtantium miniſteriorum plenitudine ſubornatus. Quòd verò alius quàm ſacerdos ad conſecrandum accedere

non debeat, legitur in libro Numeri dicente Domino ad Aaron: Tu & filij tui custodite sacerdotium vestrum, & omnia quæ ad cultum altaris pertinent, & intra velum sunt, per sacerdotes administrabuntur. Si quis extraneus accesserit, occidetur. Quid Aaron nisi summos sacerdotes, quid filij eius nisi minores significant sacerdotes? qui accipientes à summis sacerdotibus manus impositionem, tanquam per paternam successionem, promouentur ad sacerdotalem benedictionem. Qui ea quæ intra velum sunt administrant, dum corpus & sanguinem Domini, quæ intus aliud sunt, aliud foris apparent, mystica benedictione consecrant, & fidelibus populis salubriter administrant. Quid est externus nisi in Presbyterali officio non consecratus? qui autem sacramenta dominica simulare præsumit, iustè occiditur; quia à corpore iustorum sua præsumptione præciditur. Quòd verò non sine sacris vestibus ministrare debeant, legitur in Exodo. Cùm enim Dominus ad Moysem loquens vestes sacerdotales enumerasset, addidit: Facies & fœminalia linea, vt operiant carnem turpitudinis suæ à renibus vsque ad femoralia, & vtentur eis Aarō & filij eius, quando oppropinquent ad altare, vt ministrent in sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. De cætero si ad paginas veniamus euangelicas, legimus Saluatorem non laicis personis, sed solis discipulis suis sacramenta sui corporis & sanguinis commisisse celebranda. Qui etiam cùm sacerdotium vetus transferre vellet in nouum, præcepit eisdem discipulis, vt sibi Pascha pararent in cœnaculo: vbi ipse manifestè nouo

Solis sacerdotibus ius consecrandi est.

Vestes sacræ.

Pascha in cœnaculo paratū quid sit.

functus sacerdotio eos huius sacerdotij constituit successores, post ministratam Eucharistiam ita illis præcipiens: Hoc facite in meam commemorationem. Quid est quod Saluator primùm in cœnaculo voluit hoc Sacramentum celebrari, nisi quia cœnaculum celsior est habitatio domus: sicut sacerdotium celsior est in ecclesia gradus? Cùm ergo facta Domini, & facta sint in aperto, & aliud loquantur in occulto, quid voluit Dominus hac loci positione signari, nisi vt nemo attrectare præsumat hoc ministerium, nisi peruenerit ad sacerdotium? Hinc & Apostolus ad Hebræos. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatus à Domino tanquam Aaron. Hoc officium ab Apostolis, cęteris Presbyteris per successionem esse relictum testatur Hieronymus in epistola ad Heliodorũ monachũ:
„ Absit vt de eis sinistrum quicquam loquar, qui apo-
„ stolico gradui succedentes, corpus Christi sacro ore
„ conficiunt, per quos nos & Christiani sumus, qui habent claues regni cœlorum. Quod autem non solùm solemnibus verbis diuina contenta sint sacramenta, testatur item Hieronymus in explanatione super Sophoniam his verbis: Sacerdotes qui Eucharistiæ seruiunt, & sanguinem Domini populis eius diuidunt, impiè agunt in legem Christi, putantes Eucharistiam imprecantis facere verba non vitam, & necessariam esse tantùm solemnem orationem, & non sacerdotum merita, de quibus dicitur: Et sacerdos in quacunque fuerit macula, non accedet offerre oblationes Domino. Huic sententiæ consonat pater Augustinus, quòd benedicere non possit quis, nisi fue-

Hieron. cap. 3. in Sophon. refertur in can. sacerdotes ca. 1. q. 1.

Leuit. 21.

rit ordinatus, ita dicens in quæstionibus veteris te- "
stamēti: Dictum est à Domino in Numeris ad Aaron. "
Vos ponite nomen meum super filios Israel. Ego Do- "
minus benedicam eos, vt gratiam traditio per mini- "
sterium ordinati transfundat hominibus. Quanta au- "
tem dignitas sit sacerdotalis ordinis, hinc aduertamus. "
Dictum est autem de nequissimo Caipha interfectore Saluatoris, inter cætera: Hoc autem à semetipso non dixit, sed cùm esset princeps sacerdotum anni illius prophetauit. Per quod ostenditur Spiritum sanctum gratiarum non personam sequi digni aut indigni, sed ordinem traditionis: vt quamuis aliquis boni meriti sit, non tamen possit benedicere nisi fuerit ordinatus, vt officium ministerij exhibeat. Dei autem est effectum tribuere benedictionis. Ex his igitur claret, quia diuinorum plenitudo sacramentorum non in solis constat mysticis orationibus & solemnibus verbis, sed etiam his quæ suprà taxata sunt indigent supplementis. Qui enim dedit præceptum, vt ordinatè fierent, negauit effectum veritatis, quæ in sacramentis intelligitur his qui traditum ordinem prætermitterent. Vnde Apostoli qui potestatem acceperant super omnia dæmonia, cùm quendam lunaticum solo verbo sanare voluissent, & non valuissent, cum admiratione ad Dominum reuertentes didicerunt se prætermisisse quædam necessaria, sine quibus perfici non poterat illius lunatici cura. Ait enim: Hoc genus dæmoniorum nō eiicitur nisi in oratione & ieiunio. Si ergo hi qui potestatem acceperant, id quod intendebant prætermisso ordine implere non potuerunt,

quid myſticum, quid diuinum facere poterunt, qui nullam poteſtatem tractandorum diuinorum miniſteriorum acceperunt? Sufficiant tibi interim iſta cariſſime: quia cum his quæ à nobis dicta ſunt multa legendo reperiet tua diligentia, quibus facilè propulſabitur talium vaniloquorum nulla ratione vel auctoritate fulta inſipientia. Auertat autem Deus hunc errorem ab eccleſia ſua, qui eam mundauit ſibi lauacro aquæ in verbo, vt eam haberet ſponſam ſine macula & ruga. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Ioanni Aurelianenſium electo ſalutem. 125.

De re indiſcuſſa noluit certam dare ſententiam.

DE duobus illis clericis, Roberto videlicet & Vulgrino, ſuper quibus nos conſuluiſtis, quorum alter alterius Archidiaconatum dicitur inuaſiſſe, duobus de cauſis certam non poſſumus dare vobis ſententiam. Primò quia magnum nobis arietem opponitis, Lugdunenſis videlicet Archiepiſcopi inſtitutum, cui obuiando nec volumus nec debemus alicui dare conſilium. Poſtremò quia iuſtus mediator non eſt, qui altero litigante & altero abſente ſuper re indiſcuſſa certam vult determinare ſententiam. Si autem aliquando in audientia noſtra, & aliorum ad quos id pertinet, hęc controuerſia ventilata fuerit, auditis vtrorumque rationibus, quod ratio ſuaſerit, & lex dictauerit, libenter proferemus. Vale.

Hugoni primæ sedis Lugdunensis ecclesiæ episcopo, sedis apostolicæ vicario, Iuo Dei gratia Carnotensis episcopus salutem. 126.

LITTERAS vestræ paternitatis nuper accepi inuitãtes me vel quoslibet qui vellẽt impugnare electionem Ioannis Aurelianensis Archidiaconi, vt in kal. Martij præsentiæ vestræ se exhiberent probaturi capitula quæ ei obiicere voluerint, siue de symonia, siue de aliis quæ valeant ad eius repulsionem: quoniam non potestis simul accusator esse ac iudex. Sed hoc de occultis dictum esse nouit prudẽtia vestra. Manifesta autem, accusatione non egere testatur beatus Ambrosius super epistolam ad Corinthios, ita dicens de eo qui nouerca sua manifestè abutebatur. Iudicis inquam « non est sine accusatore damnare. Cognito autẽ opere « istius, pellendum eũ de fraternitatis cœtu censuit. Om- « nes enim crimen eius sciebãt, in qua re neque testibus « opus, erat neq; tergiuersatione aliqua poterat tegi cri- « men. Simile quid scribit Papa Nicolaus Carolo Regi: « Quę Lotharius rex vester nepos operatur, accusatione « nõ indigent. Manifesta quippè in eo sunt opera carnis, « quæ sũt fornicatio & immũditia. Cũ ergo quę in prio- « ribus litteris scripsi, nõ tantũ in vnius ciuitatis, sed multarũ ciuitatum notitia conspicua sint, mirantur multi, quare quęrãtur occulta, cũ ad repulsionẽ eius qui nondũ positus est, sola sufficiant manifesta. Cũ enim multa ei desint quæ in examinatione consecrandi episcopi Paulus dicit necessaria, vnum deesse ei nobiscum

Manifesti rei sine teste puniri possunt.

ſcitis, quod cæteris enumeratis per ſe præ cęteris neceſ-
,, ſarium idem Apoſtolus commendat dicens: Oportet
,, epiſcopum bonum habere teſtimoniũ ab his qui foris
,, ſunt, ne in opprobrium incidat & laqueum Diaboli.
Iſte autem famam ſuam hactenus neglexit: quam qui
Auguſtin. ſer. 52. vide. 7. epiſt. 242. negligit, ſecundum beatum Auguſtinum crudelis eſt.
Occidit enim proximum quantum in ſe eſt. Poteſtas autem epiſcopalis in ædificationẽ debet eſſe non in deſtructionem. Et cũ ſecundùm Apoſtolum quorundam peccata manifeſta ſint præcedẽtia ad iudicium, quorũdam & ſubſequantur: ſymoniaca iſtius intruſio, quę licèt vera ſit, nõdum tamen præcedit ad iudicium, quoniam iſta execrabilis negociatio per cubicularios & pedi ſequos facta eſt, manifeſta relatione ad aures veſtras perueniet, niſi plantationem quam non plantauit Dominus ſtabilire præproperetis, & electionem Regiis precibus, quæ idem valent ſecundùm vulgare prouerbium quòd minæ, extortam, veſtra auctoritate cõfirmetis. Habentur enim apud nos quidam negociatores creditores illius dictæ Reginę, qui ſecundùm quod nobis dixerunt, expectant partem pecuniarum à parẽtibus Ioãnis promiſſarum. Sed referente eadem Regina quodam cautelæ ſtudio ad perſoluendũ differũtur, donec ſecuriùs poſt eius conſecrationem perſoluantur. Quarum tamen repetendarum actio citò ventilabitur, ſi conſecratio aliquandiu differatur. Quid verò ſuper electione à Principibus facta dicat ſeptima ſynodus, quid octaua, quid cætera ſanctorum patrum, quid etiam veſtra inſtituta clament, non eſt meum veſtram docere prudentiam: Præterea ſi intra prouinciam ſecundùm

Hac de re agitur ſuprà epiſt. 47.

cundum quod instituta maiorum continent, fieret prima discussio, si necesse foret, in loco vbi non timeretur temeraria multitudo, nō deessent accusatores, nō deessent testes qui pro huiusmodi negociis non audent ad remota loca prodire, nec se nec sua pro incerto exitu in certum periculum pręcipitare. Testis est mihi verax & veritas, & amborum caritas, quia & vera dixi & pro veritate & caritate dixi: prouidens quantum in me est & ecclesiæ vtilitati & vestræ honestati; ne si, quod absit, aliter feceritis quàm desiderant qui vos sincerè diligunt, lamentabiliter postea illud Ieremiæ dicant: Obscuratum est aurum, mutatus est color optimus. Sciatis autem me ea quæ vobis mandaui, Domino quoque Papæ mandasse, & me super his responsionem eius exspectare.

Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis seruus Galterio Meldensi episcopo, sancta sapere & sancta facere. 127.

QVONIAM zelus domus Dei tepere non debet in cordibus nostris, eiusdem domus decorem diligere, & pro eadem domo murum nos oportet opponere: vt impetus, quos super eam facit antiquus hostis, aut præcauēdo propulsemus, aut si in eam per aliquam partem irrupit, cooperāte Dei gratia collectis in vnum animi viribus excludamus. Et quamuis difficilior sit labor ruinosa reficere quàm integra suo statu custodire, nos tamen per angusta & ardua, inter cruentationes etiam spinarum, inter cætera itinera nebularum, debemus perdita quærere, dispersa colligere, quantum in

De correptione pseudo sanctimonialium.

nobis est sordidata mūdare, moniti & instructi exemplo summi patrisfamiliàs, qui relictis nonaginta nouem ouibus in montibus, centesimam quæ perierat, ipse quæsiuit, suo sanguine redemit, & ad ouile à quo aberrauerat reportauit. Ne ergo nobis tanquam pastoribus sua quærentibus à summo Pastore cum nostra confusione exprobretur: Quod perierat nō quæsistis, quod confractum erat, non consolidastis: nullus nos priuatus amor, nullius quamlibet excellentis personæ fauor, nulla spes commodorum, nullus timor incōmodorum ab officij nostri intentione dimoueat', quominus errātes ad viam reuocemus, & animas propria fragilitate, vel diabolica illusione deceptas, de fauce lupi inuisibilis eripere studeamus. Quod ideò suggero dilectioni vestræ, quia tam ex verbis Turonensium monachorū, quàm ex litteris Dōnæ Adeleidis venerabilis Comitissæ audiui turpissimam famam de monasterio sanctæ Farę, quod iam nō locus sanctimonialium, sed prostibulum dicendum est, corpora sua ad turpes vsus omni generi hominum prostituentium. Quæquidē si corrigi nollent, & sibi tantùm mortē facerent, tolerari forsitā possent. Sed quia multarum factæ sunt laqueus animarum, suggero & consulo vigilantię vestræ, vt aut prædictas mulieres in loco suo & suo ordine corrigatis, aut si id fieri non potest, religiosis monachis locum illum cum suis possessionibus committere studeatis; accepta tamen ab eis cautione vt prædictas mulieres sub arcta disciplina coerceant, & eisdem necessaria de rebus monasterij quamdiu vixerint prouideant. Hoc

enim modo multiplicem fructum de bono principio facietis: quia & incontinentes illas mulieres ad propositum continentiæ reducetis, & possessiones monasterij necessitatibus sanctorum à fidelibus deputatas, in suum statum reformabitis, & detestabilem famam religiosa monasteria malo odore contristantem compescetis, & incestuosorũ animas ex earum contubernio pereũtes, ab æterno interitu liberabitis. Quæ vobis scribo, ex visceribus profero caritatis, idem mihi à vobis fieri desiderans, si me desidem in simili periculo audieritis. In via Dei namque ambulantes mutuas exhortationum manus nobis inuicẽ porrigere debemus: vt in peruẽtione pariter de manipulis æternorum fructuũ gaudeamus.

An. Vvandregili.

Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister G. Abbati monasterij sancti Guandregisili salutem in Domino. 128.

An altare motum noua consecratione indigeat. Hac de re egit etiã Iuo suprà epist. 32. in qua huius epistolæ meminit. Huc etiam refer titulum 40. de consecrat. ecclesi. vel altar lib. 4. decretal. Gregorij.

CONSVLVIT paruitatẽ meam dilectio vestra, vtrùm tabulæ altarium aliquando consecratæ, cùm translatę fuerint, & super nouam struẽ lapidum positę, denuò sint cõsecrandæ. Quod nobis ex auctoritate & ratione faciendũ videtur, cũ canon dicat: Altare si motum fuerit, ecclesia denuò cõsecretur. Quòd si ecclesia propter motionẽ solius altaris denuò est consecranda, quãto magis ipsũ altare quod motum est? Præterea cũ signa similitudinẽ habeant earũ rerũ quarũ signa sunt, sicut fides, quę caput & fũdamentũ est sacrę religionis, immobile debet manere in credente: sic visibile altare, quod figuram gerit fidei, debet manere immobile.

Et ſicut à fundamento fidei, ſi quis motus fuerit, per manus impoſitionẽ corpori Chriſti, quod eſt eccleſia, reconciliandus eſt: ſic menſa altaris fidei typum gerens, ſi mota fuerit, iterum ſacris myſteriis imbuenda eſt. Nec ſatis ſimilis ratio eſt quam quidam fratres vobis obiiciunt, quòd altaria portatilia licèt de loco ad locum moueantur, non tamen denuò cõſecrantur. Hæc enim altaria non aliter conſecramus, niſi vel in tabulis ligneis, vel aliquo competenti ſubtratorio compacta & firmiter ſint affixa. Vnde licèt de loco ad locum portentur, non tamen de loco in quo conſecrata ſunt mouentur. A quo ſi euulſa fuerint, ſicut cætera altaria denuò ſunt conſecranda. Hæc de propoſita quæſtione breuiter vobis reſcripſi, eadem rationibus & auctoritatibus prolixiùs oſtenſurus, ſi opportunum eſſet. Sed hæc prudentiæ veſtræ ſufficere ſum arbitratus.

Iuo Dei gratia Carnotenſis epiſcopus Ioannni *eadem gratia Aurelianenſium epiſcopo ſalutem.* 129.

Quòd ſedis apoſtolicæ licentia alterius parochianum excommunicare liceat. confer epiſt. 130. quæ eiuſdẽ argumenti eſt. In epiſt. 123. meminit pacis initæ cum Adelecia Puteacenſi domina.

QVOD licétiam poſtulaui à Domno Papa Puteacenſem Domnam & milites eius excommunicádi, magna & manifeſta me compulit neceſſitas pro interminatis iniuriis Carnotenſi eccleſiæ ab eis frequenter illatis, & ab Aurelianẽſi eccleſia nondum emendatis. Ad quod etiam nunc laborare videntur qui pro vobis ſcripſerunt, ad libitum ſuũ interpretantes litteras Domni Papæ, ſenſum ſuum non aptantes eius volũtati, ſed inſidias facientes grãmaticæ poſitioni, tanquam

& ipſi qui litteras apoſtolicas ſcripſerunt, non fuerint grammatici. Quando enim dixit, vt cōfirmaretis ſententiam noſtram canonicè dictatam in prædictam Domnam, iam dixerat eſſe parochianam veſtrã,& tamen dedit Carnotenſi eccleſię licentiam excommunicandi eam pro ſuis iniuriis. Canonicè itaque eſt eam excommunicare admonitam,& ſæpe vocatam,& non reſipiſcentem Sathanæ tradere: cùm illa poteſtas hoc cōceſſerit, cuius eſt de omni perſona & de omni eccleſia iudicare. Rogo itaque & moneo,vt impleatis præceptum quod accepiſtis, quia & ego ad præſens non priuabor apoſtolico munere quod accepi. Quod autem offertis mihi eam ad iuſtitiam in capitulo Aurelianenſi, vos ipſe ſcitis non eſſe canonicum: quia honor quem contra canones inuadit, Carnotenſis eccleſiæ eſt, in qua obtuli ei omnem iuſtitiam, & adhuc offero. Sed ipſa omnino refugit, quia iniuſtam ſe nouit habere calumniã. Debet autem noſſe veſtra fraternitas quòd quęque negocia in locis in quibus orta ſũt, primùm ſunt diſcutienda.

vide Gratianum cauſa 3. quæſtio.6. & Iuon.ſuprà epiſt. 79.

Daimberto Dei gratia Senonenſium Archiepiſcopo, Iuo humilis ſacerdos ſalutem & debitam reuerentiam. 130.

Ab vno epiſcopo excommunicatus, ab aliis item epiſcopis excõmunicari debet.

QVONIAM ex antiqua inſtitutione prouincialem ſynodum celebrare veſtra ſollicitudo diſpoſuit, in qua ad correctionem prauorum promulganda ſunt inſtituta apoſtolica & canonica, paruitatem meã quam inuitatis, licèt minùs vtilem, ſubtrahere nec volo

Et ſicut à fundamento fidei, ſi quis motus fuerit, per manus impoſitionẽ corpori Chriſti, quod eſt eccleſia, reconciliandus eſt: ſic menſa altaris fidei typum gerens, ſi mota fuerit, iterum ſacris myſteriis imbuenda eſt. Nec ſatis ſimilis ratio eſt quam quidam fratres vobis obiiciunt, quòd altaria portatilia licèt de loco ad locum moueantur, non tamen denuò cõſecrantur. Hæc enim altaria non aliter conſecramus, niſi vel in tabulis ligneis, vel aliquo competenti ſubtratorio compacta & firmiter ſint affixa. Vnde licèt de loco ad locum portentur, non tamen de loco in quo conſecrata ſunt mouentur. A quo ſi euulſa fuerint, ſicut cætera altaria denuò ſunt conſecranda. Hæc de propoſita quæſtione breuiter vobis reſcripſi, eadem rationibus & auctoritatibus prolixiùs oſtenſurus, ſi opportunum eſſet. Sed hæc prudentiæ veſtræ ſufficere ſum arbitratus.

Iuo Dei gratia Carnotenſis epiſcopus Ioannni *eadem gratia Aurelianenſium epiſcopo ſalutem.* 129.

Quòd ſedis apoſtolicæ licentia alterius parochianum excommunicare liceat. confer epiſt. 130. quæ eiuſdẽ argumenti eſt. In epiſt. 123. meminit pacis initæ cum Adeleeia Puteacenſi domina.

QVOD licẽtiam poſtulaui à Domno Papa Puteacenſem Domnam & milites eius excommunicãdi, magna & manifeſta me compulit neceſſitas pro interminatis iniuriis Carnotenſi eccleſiæ ab eis frequenter illatis, & ab Aurelianẽſi eccleſia nondum emendatis. Ad quod etiam nunc laborare videntur qui pro vobis ſcripſerunt, ad libitum ſuũ interpretantes litteras Domni Papæ, ſenſum ſuum non aptantes eius volũtati, ſed inſidias facientes grãmaticæ poſitioni, tanquam

& ipsi qui litteras apostolicas scripserunt, non fuerint grammatici. Quando enim dixit, vt cõfirmaretis sententiam nostram canonicè dictatam in prædictam Domnam, iam dixerat esse parochianam vestrã,& tamen dedit Carnotensi ecclesię licentiam excommunicandi eam pro suis iniuriis. Canonicè itaque est eam excommunicare admonitam,& sæpe vocatam,& non resipiscentem Sathanæ tradere: cùm illa potestas hoc cõcesserit, cuius est de omni persona & de omni ecclesia iudicare. Rogo itaque & moneo,vt impleatis præceptum quod accepistis, quia & ego ad præsens non priuabor apostolico munere quod accepi. Quod autem offertis mihi eam ad iustitiam in capitulo Aurelianensi, vos ipse scitis non esse canonicum: quia honor quem contra canones inuadit, Carnotensis ecclesiæ est, in qua obtuli ei omnem iustitiam, & adhuc offero. Sed ipsa omnino refugit, quia iniustam se nouit habere calumniã. Debet autem nosse vestra fraternitas quòd quęque negocia in locis in quibus orta sũt, primùm sunt discutienda.

vide Gratianum causa 3. quæstio.6. & Iuon.suprà epist.79.

Daimberto Dei gratia Senonensium Archiepiscopo, Iuo humilis sacerdos salutem & debitam reuerentiam. 130.

QVONIAM ex antiqua institutione prouincialem synodum celebrare vestra sollicitudo disposuit, in qua ad correctionem prauorum promulganda sunt instituta apostolica & canonica, paruitatem meã quam inuitatis, licèt minùs vtilem, subtrahere nec volo

Ab vno episcopo excommunicatus, ab aliis item episcopis excõmunicari debet.

nec debeo, si tamen diuina miseratio libertatem mihi conseruauerit & sospitatem. Per quancumque enim viam eadem diuina miseratio venire me cócesserit, ante aliquot dies præmando vobis, vt in loco competenti quàm securiorem cóductum poteritis mihi tráſmittatis. De electione autem Niuernensiú, in qua se studia partium diuiserunt, ex institutione Patrum instructam credo esse prudentiam vestram, vt illum modis omnibus pręferatis, qui maioribus studiis iuuatur & meritis. Sed quia nemini citò manus imponenda est, si id ad præsens ad plenum deprehendere nó valetis, differendum mihi hoc negocium vsque ad futuram synodum videtur, vt tunc euidentiùs discutiantur & eligentium studia & electorú merita. De cętero Adeliciam Puteacésem domnam & Hugonem filium eius cum cæteris adiutoribus suis propter tyrannidem quam exercent, ex auctoritate apostolica à nobis excommunicandos precádo insistimus, & insistédo precamur, vt vos quoque excommunicetis, aut malè inuasa nobis restitui faciatis. Sic enim antiquitus est institutum, & nuper in Auernensi concilio omnium episcoporum qui aderant, consensu confirmatum: vt ab vno episcopo quemlibet pro iniuriis ecclesiasticis excómúnicatum, vicini quoque episcopi excommunicent. Quòd si causatur iniustè se excómunicatam, veniat ad ecclesiam cui calumniam facit, & à qua nullam iniuriá pertulit: audiet Deo iuuáte iustam se accepisse sententiam. Apostolica auté auctoritate à nobis eam esse excommunicatam, exemplar apostolicarum litterarum quod vobis transmisi, declarabit. Vale.

Cùm vota eligentium in partes se diuiserint, maior est sequéda. Leo Papa epist. 82. Nicen. concil. cap. 6. Cócil. Antioch. cap. 19. Vide Gratianú distinctio. 65. & can. in ordinatione. distinct. 61.

vide epist. 17. suprà. & infrà epist. 140. & 141. & epist. 212.

confer epistol. 140. infrà & epist. 149. & 209.

Iuo Dei gratia Carnotensis episcopus, Gulielmus Parisiensis, Ioannes Aurelianensis, Galterius Meldensis, Humbaldus Altisiodorensis Philippo Trecassino episcopo salutem. 131.

Stampense concilium, ad quod vocatus Parisiensis episcopus non venerat.

CONGREGATIS in Stampensi concilio multa super fraternitate tua licèt ingratis auditoribus nobis relata sunt, de quibus valde mirati sumus, quoniam & auribus piorum sunt onerosa, & ordini tuo si vera sunt periculosa: de quibus quia legati tui retulerunt, vel referre poterunt, interim silere decreuimus. Sed quia ad concilium vocatus non venisti, nec legatum, nec legitimam excusationem scripto vel dicto pro te misisti, potuissemus in te canonicam dedisse sententiam. Non enim metum mortis aut cruciatus suspicionem inferendi, sed præsentem tantùm secundum leges pro legitima excusatione accepimus, vbi iter anticipare vel circuire nullæ angustiæ prohibuerint. Propterea quidam contemptus in litteris tuis notari potuit, quod nec nomen Metropolitani, sicut in litteris excusatoriis fieri solet, interposuisti, nec ad eum aliqua excusatoria verba direxisti. Nos autē misericordiæ magis intēti quàm iudicio, inducias tibi à dōno Metropolitano impetrauimus vsque ad Dominicā proximā ante Natalē Domini, quādo futura est cōsecratio Niuernēsis episcopi. Monendo itaque mandamus & mandādo monemus,

vt tūc præsentiam tuam remota omni occasione domno Metropolitano exhibeas, satisfacturus de obiectis. Quòd si adesse neglexeris, amodò non erit culpa nostra, si pro misericordia iudiciū susceperis. Nec enim tibi timēdū erit de Vicecomite, qui de se & de filio suo, & omnibus suis omnē tibi securitatē in præsentia totius concilij promisit. Vale.

Securitas & conductus tuius vt ī.epist.134.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Gaufrido Vindocinensis monasterij Abbati salutem. 132.

De immoderato rigore.

QVIDAM frater monasterij tui nomine Daniel ad nos veniens grauiter conquestus est à tua fraternitate, se inordinatè & miserabiliter multoties tractatum tam contumeliis verborum quàm iniuriis verberum: & qualem te in se expertus est, talem te existere in omnes, aut penè omnes pronunciat. Vnde moneo fraternitatem tuam quatinus zelum tuum ita modifices, vt nec tumori parcas, nec in sanas partes ferrū mittas, & quos corripis cum caritate corripias, & quibus parcis cum caritate parcas. Nosti enim quia cùm vnus prophetarum ligna cædens immoderatè percuteret, ferrum de manibus prosiliuit de manubrio, & vnum de filiis prophetarum occidit. Sic sic carissime immmoderatus rigor disciplinæ quos corripit nō corrigit, sed in laqueū diaboli præcipitanter impellit. Rogo itaque & moneo fraternitatem tuam, quoniam prædictus monachus sub pondere correptionis tuæ deficit, vt eum in aliqua cella monasterij tui respirare permittas,

Deuteron. cap 19. & infrà epist. 188.

mittas: aut si omnino importabilis tibi videtur eius conuersatio, licentiam ei saluandi animam suam in alio monasterio concedas, & hoc mihi ad præsens rescribas. Ita enim fieri poterit, vt & frater renouatis moribus melioretur, & anima eius de manu tua non requiratur. Vale.

Reuerendis in Christo fratribus Diœcesis Remensis episcopis, Iuo humilis Carnotensium ecclesiæ minister salutem in Domino. 133.

LITTERAS à Metropolitano vestro ad vos directas vidimus & legimus, & quàm asperis & minacibus verbis sit vsus dictator earum, credo quia meminit prudentia vestra. Sed quicquid minarum vel contumeliarum intentent litteræ illæ, vestrum est tam pro vobis quàm pro confratre vestro Suessionensi episcopo pondus earum animaduertere, & in periculo eius periculum vestrum studiosè præcauere. Si enim concessum fuerit, vt metropolitanus in ecclesiis comprouincialibus absque consensu episcoporum, qui eis præsunt, quicquid voluerit, valeat imperare, clericos earúdem iudicare, vel ab officio suo suspendere, dignitati episcopi indigna fiet violentia, & auctoritati sanctorum patrum ruinosa iniuria. Rogatu itaque confratris vestri Suessionensis episcopi, ex communi debito caritatis hortamur vestram reuerentiam, vt huiusmodi inceptis manus obuias extendatis, & tantos impetus canonicæ auctoritatis ariete repellatis. Habetis enim in heptatico, quia in contentione duorũ, qui ad alterius

An metropolitanus in ecclesiis cõprouincialibus sine consensu episcoporũ aliquid aggredi possit. vide Gratianum ca. 9. q. 3. an Archiepisc. clericos suf. &c.

pudenda manum miserit, lapidibus obruatur. Quòd quid est aliud dicere, nisi qui in aliqua disceptatione in aliquem conuitiosa verba protulerit, ab omnibus duriter arguatur. Quandiu enim Suessionenses parati sunt in capitulo suo per episcopum suum, canonicè satisfacere, nemo eis debet hęresis aut sacrilegij crimen imponere & ipsi clerici vel eorum episcopus si canonica seruatur auctoritas, nisi canonicè satisfactum fuerit, eis de obiecta per scriptum infamia nullatenus debent ad obiecta respondere. Et cùm ea quę à me scripta sunt multis auctoritatibus possint muniri, pauca de multis subnectere curaui, non ad docendum vos, sed ad commonefaciendum. Dicit enim beatus Augustinus: Qui maledicto vel criminis obiectu aliquem læsit, studeat ex ore eodem proferre medicamenta vnde protulit vulnera. Alioqui secundum Papam Fabianum, qui non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulit, ipse patiatur. Nisi illud fortè obsit, quia maiorum nugæ negocia vocari solent. De non iudicanda verò alterius ecclesia, multorum sententiis consentiens inter alia dicit Callixus Papa: Sicut alterius vxor nec adulterari ab aliquo vel iudicari aut disponi nisi à proprio viro eo viuente permittitur: sic nec vxor episcopi, quæ eius ecclesia vel parochia indubitanter intelligitur, eo viuente absque eius iudicio & voluntate alteri iudicare vel disponere conceditur. Inde etiam scribit Papa Nicolaus Radulfo Bituricensi Archiepiscopo: Conquestus est apostolatui nostro frater noster Sigegodus Archiepiscopus Narbonensis, quòd clericos suos eo inuito ad iudicium tuum venire compellas, & de

Videtur. qua pœna &c. causa 2.q.3.

Maiorū nugæ vocantur negocia.

Calixt. epist. 2. & in can. sicut. can. 7. q. 1.

Hæc etiam referuntur infrà epist. 238. & ab Iuone lib. 4. de dignitate & in can. cōquestus can. 11. q. 3.

rebus ad ecclesiam suam pertinentibus eo inconsul- "
to quasi iure patriarchatus tui disponas. Cùm hoc "
nec antiquitas (cui patres sanxere reuerentiam) ha- "
beat, & auctoritas sacrorum canonum penitus in- "
terdicat: nisi fortè pro causis quas apud se termina- "
re non possunt, ad te quasi ad patriarcham suum "
prouocauerint. Vel si episcopus suus decesserit, res "
ecclesiæ suæ iudicio tuo dispensare voluerint. Pri- "
mates enim vel Patriarchas nihil priuilegij habere præ "
cæteris episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca consuetudo illis antiquitus contulit, diffinimus. Ita vt secundum Nicenas regulas sua priuilegia seruentur in ecclesiis. Possem in hunc modum multa interponere, sed superuacuum videtur, quoniam habentur apud vos sicut apud nos. Vale.

supra epist. 59. & 65.

Ioanni Presbytero Cardinali, Romanæ ecclesiæ legato, Iuo humilis Carnotensium ecclesiæ minister, legatione fungi in Christo. 134.

De celebrando concilio in securo loco.

LITTERAS tuæ beneuolentiæ indices nuper accepi, quibus aliqua constantiæ tuæ opera paruitati meæ notificasti. In quibus hoc egregiè laudabile intellexi, quòd te à cõmunione Regis abstinuisti, quoniã in hoc & famæ tuæ & legationi tibi cõmissæ sanè consuluisti: licèt quidã Belgicæ prouinciæ episcopi in Pẽtecostẽ contra interdictũ bonę memorię Papę Vrbani coronã ipsi Regi imposuerint, tanquã mortuo pręcone iustitiam mortuã esse crediderint. Quod autẽ Pictauis

De Rege Philippo hæc intelligenda sunt, vt liquet ex epist. 105. 2. & 28.

aut intra prouinciam Aquitanicam cōcilium celebrare disponis, omnino laudo. Quòd si intra prouinciam Belgicam vel Celticam concilium celebraretur, multa premi silentio oporteret, quæ ventilata scandalum generarent, & totum penè fructum concilij aliqua exæstuatione præfocarent, pressa verò silentio, tanquam verbo Dei alligato, legationis tuæ auctoritati plurimū derogarent. De termino verò habendi concilij, quem iiij. kal. Aug. designasti, facilè occasionē quærent episcopi partium nostrarum, dicturi non esse congruum spatium ad peragendam viam, & præparandum viaticum. Non enim poterunt multi episcoporum ad locū peruenire concilij, nisi per multos circuitus, & per acquisitos vndecunque conductus. Si ergo videtur prudentiæ tuæ, conuenientior videretur mihi terminus in capite autumni: quoniam & annus erit fertilior, & vnusquisq; inuitatus indulto sibi cōgruo spatio ad eundum paratior. Si autem pręter spem euenerint hęc omnia, cùm Deus inuicem nos loqui concesserit, & de termino & de loco habendi concilij, & de multis aliis cum prudentia tua tractabo. quia multa prætereo quæ non sine ratione interim chartæ commendare dissimulo. Mitto itaque tibi cum breuigerulo tuo cursorē istum, per quem mihi remandes & de tempore & de loco colloquij nostri, & de constitutione habendi concilij. Vale.

Conductus tuti euntibus ad conciliū episcopis. vt suprà epist. 131. & Hildebertus epist. 26.

Daimberto Dei gratia Senonensi Archiepiscopo, Iuo Carnotensis ecclesiæ minister salutem & seruitium. 135.

Non eſt à cõmunione prohibẽdus, niſi aut ſpõte confeſſus aut iudicio conuictus.

PORTITOR litterarum veſtrarum feſtinabat ad reditum: ego autem aliquantulum potione & ſanguinis minutione debilitatus eram: pro valetudine tamen & opportunitate hæc ad interrogata reſpõdeo, quia treuia Dei non eſt communi lege ſancita, pro communi tamen vtilitate hominum ex placito & pacto ciuitatis ac patriæ, epiſcoporum & eccleſiarum, vt noſtis, eſt auctoritate firmata. Vnde iudicia violatæ pacis modificari oportet, ſecundum pacta & diffinitiones quas vnaquæque eccleſia conſenſu parochianorũ instituit, & per ſcripturam vel bonorum hominum teſtimonium memoriæ commendauit. Vnde palam eſt, quia vitricus & frater veſter erga illum quem in iurando pacem ab obſeruantia pacis exceperunt, quamuis reatum homicidij incurrerint, non tamen pactum pacis violarunt. Sed quia exceptio illa perſonam nocentis non exceſſit, & nepos illius excommunicati nõ erat priùs de eius adiutorio vel communione culpatus, ſi ille nepos paci erat iuratus, quantum nobis videtur, iniuſtè eſt contra pacis inſtituta peremptus: niſi fortè alias rationes habeatis, quæ in litteris veſtris minimè fuerunt, quibus interfectorem eius à violatæ pacis iniuria defendatis. Non enim etiam ipſos violatores pacis, non tantùm ad puniendum non exponendos inimicis, ſed nec excommunicandos eſſe cenſemus, niſi poſtquam accuſati & conuicti fuerint, & maledicta ſua emendare contempſerint. Vnde Auguſtinus in libro de pœnitentia: Nos quemquam à communione prohibere non poſſumus, quamuis hæc prohibitio nõ ſit mortalis, ſed medicinalis, niſi aut ſponte confeſſum

aut aliquo siue sæculari siue ecclesiastico iudicio accusatum atque conuictum. In hunc modum multa dici possent, sed hæc vos ignorare non æstimo. Vale.

Reuerendis fratribus & coëpiscopis Lamberto Atrebatensi, & Ioanni Taruanensi, Iuo humilis ecclesiæ minister salutem in Domino. 136.

Vt Beluacẽsis ecclesiæ clerici ad faciẽdam canonicã electionem cohortentur. vide suprà epist. 36.

LITTERAS domni Papæ, & vobis transmissas per confratres nostros beati Quintini canonicos credo vos accepisse, quibus & reprehensi sumus de qualicunque assensu Stephani Beluacẽsis ecclesiæ proci, & præmoniti quatinus omnibus modis caueamus, ne in ecclesiam Beluacensem irrepat persona minùs apta sacris ordinibus. Quoniam igitur vestra semper consuetudo fuit lupos in ouilia Dei subintrantes perfecto odio reprobare, & eos sicut fideles in domo Dei canes vbi licuit impugnare, vestram religionem importunè & opportunè rogamus & monemus, vt quod hactenus fecistis amore iustitiæ, propensiùs faciatis in hoc negocio ex debito obedientiæ. Vos itaq; vt suffraganei Remensis ecclesiæ admonete Metropolitanum vestrum, quatinus secundum tenorem litterarũ quas Domnus Papa misit Beluacensibus, Beluacensis ecclesiæ clericos ad faciendam canonicam electionẽ pro officij sui debito cohortetur, quatinus ex munimine auctoritatis eius & infirmi habeant vnde sanentur, & fortes vnde solidentur. Quod si ipse blandiente desidia facere distulerit aut dissimulauerit, monẽdus est à vobis quatinùs sic

honorificet minifterium fuum: vt quod per eum faciẽdum eft, per manus non impleatur aliorum. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotenfis ecclefiæ minifter, Ioanni eadem gratia Aurelianenfis ecclefiæ epifcopo falutem. 137.

EXPECTANS expectaui & nõ intẽdifti mihi, quia altare de bafilicis, quod mihi in concilio Pictauiẽfi adiudicatum eft, fecundum iudicium fynodi non reftituifti mihi. Paganus enim prædicti altaris facrilegus inuafor adhuc manum mittit ad facrilegium, & tam tuo confenfu quàm Turonenfis Archiepifcopo patrocinio, cui plus iufto fubiacet fraternitas tua, fibi vfurpat ius meum. Si autem huic rei confenfum non præbere te dicas, credi non poteft, qui pro officio tuo cùm poffis vindicare non vindicas. Facientis autem procul dubio culpam habet, qui quod poteft corrigere non ftudet emendare. Nec caret nævo confenfionis occultæ, qui manifeftò facinori definit obuiare. Vnde fciat fraternitas tua, quià fi de prædicto peruafore plenam iuftitiam mihi non feceris, quod exigi poteft à faciente, de cætero quibus modis potero exigam à confentiente. Quid autem fuper hoc mihi facturus fis, per præfentium portitorem fcripto mihi remandet tua fraternitas. Vale.

Quòd ille eft culpabilis, qui quod poteft corrigere, nõ ftudet emendare.
Concilium Pictauienfe.
Pagani fit mentio infrà epift. 141.

Iuo humilis ecclefiæ Carnotenfis minifter Adelæ excellenti Comitiffæ falutem & orationum munus. 138.

Pſeudopræ-dicatores & pſeudomonachi vel pſeudoclerici cum rebus ſuis ſub iure ſunt epiſcopi. * Bannum leugæ. † Sic.j.epiſt. 150. loquitur in vico coriariorũ ſaiſierunt.

AVDIVI quòd à Radulfo Archipresbytero noſtro * Bannum leugæ requiritis propter quãdam pſeudomonacham, cuius reculas † ſaiſiuit, quas apud quendam burgenſem Bleſenſem inuenit. Vnde rogamus & monemus excellentiam veſtram, vt hanc nobis non inferatis iniuriam. Omnes enim pſeudoprędicatores, & pſeudomonachi, & pſeudoclerici, fornicatores, adulteri, fœneratores & alij qui in Chriſtianiſmo offendũt, exceptis his qui pœna capitali punendi ſunt, à nobis diſtringendi & corrigendi ſunt, & ipſi & eorũ res noſtri ſunt iuris. Et hæc eſt antiqua & inconcuſſa cõſuetudo non tantùm Carnotenſis eccleſiæ, ſed omnium eccleſiarum per totum regnum Galliarum. & hoc aſtruere parati ſumus, ſiue in eccleſia noſtra, ſiue in omni eccleſia quæ canonicè ſuper nos poſſit facere iudicium. Ceſſet ergo à tali incœpto prudentia veſtra: & ſicut incõcuſſum vultis habere principatum veſtrũ, ſic eccleſiam permittite habere ius ſuum. nec obſit nobis apud excellentiam veſtram, quòd vos & veſtra diligimus, & inuiti aduerſum vos aliquid etiã ratione monente attẽtamus. Sciat autem prudentia veſtra, quia quod fecerunt miniſtri veſtri in prædictũ archipresbyterum, grauiter ferimus; ſed propter dilectionem veſtram diſſimulamus. Sed ſi res in peius, quod abſit, ſe verterit, adhuc ab eis pro officio noſtro diſtrictè exigemus.

Conſuetudo eccleſiarum Galliæ.

Paſchali ſummo Pontifici Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, debitam cum omni deuotione obedientiam. 139.

QVANTA

Quòd monachus non accusādus est de his quæ fecit ante conuersionē.

QVANTA caritate hactenus sollicitudo Romanorum pontificum quieti inuigilauerit monachorum, quāto feruore studuerit procul fieri infestationes monasteria grauantium à vexatione monasteriorum, quanto etiam cautelæ studio discuti mandauerit personas & causas accusantium & testificantium, non est nostrum docere doctores nostros, à quibus tantùm expectamus formam præcepta implēdi, sicut accepimus regulam præcipiēdi. Quæ omnia si obseruare vult sanctitas vestra in causa domni Abbatis maioris monasterij, nec accusatores admittendos credimus ad accusandum, nec testes ad testificandum. Primò enim si personam accusatoris Turonēsis videlicet Archiepiscopi attendimus, penè omnia quæ in ordinatione eius facta sunt, contra ordinem vsurpata sunt. Crimina verò quæ aduersum se commissa vel in se admissa, periurium videlicet & proditio, quæ in prædictū Abbatē intendit, non sunt facilè, quantum videtur, à iudicibus ecclesiasticis audienda: quæ aut nunquā perpetrata sunt, aut ordinata curatione ad sanitatem perducta sunt, cùm dicat Apostolus: qui videbātur esse colūnæ, quales antea fuerint, nihil mea interest. Deus enim personā hominis nō accipit. Quæ si vera essent, tūc dicēda fuissent, quādo videbat eum in publicis conuētibus de ecclesiasticis negociis cum episcopis iudicātem, pontificalia sacramēta tractātem: quæ tractare non debet nisi manus à crimine immunis, & conscientia innocentiæ testis. Si de his rectè pulsari poterat, magis arguendus erat propter vsurpationem sacerdotij, quàm propter gerendam sollicitudinem monasterij: in qua nul-

De accusatoribus & testibus.

Gal. 2.

Sup. epi. 23. lum nouimus esse genus ecclesiastici sacramenti, cùm dicat Hieronymus monachorum institutor præcipuus: Monachus non docentis habet officium, sed " plangentis, qui se & mundum lugeat. Sed dicet a" liquis, quia tunc meritò tacuit, quando in episcopatu eum non læsit. Tanto minùs itaque iste alienæ vitæ curiosus inspector & suæ desidiosus corrector audiendus est, qui modò syncerum vas non amore iu- Horatius. stitiæ, sed liuore vindictæ nititur incrustare, non incrustatum à sorde mundare. Credo enim & benè credo, quia cùm veterem hominem depositurus, & nouum pariturus, vetustatis suæ saccum in oculis Dei me præsente conscinderet, si hæc dedecora in se agnouisset, nullatenus abscondisset. Denique si causam huius accusationis inspicitis, manifestè scitis non aliunde exarsisse istam maliuolentiam, nisi inde quod interdicente sedis apostolicæ decreto non potest Turonensis archiepiscopus in maiori monasterio publicas missas celebrare, erga monachos imperiosè agere, bona monasterij prout libuerit vsurpare. Vnde & hoc anno in synodo agẽs, sicut dicunt qui adfuerunt, quãtum in se est, Iuliani renouauit decretum: videlicet ne quis seculo renunciaturus parochianorum suorum maius ingrederetur monasterium. Po- Quibus testibus credi nõ debeat. stremò si testificantium personæ discutiuntur & causæ, tales sibi subordinauit, quos inter notos notum est aut maculis aspersos, aut sibi consanguineos, aut mercede conductos, aut de domo sua productos. quibus personis sicut scitis facilè poterit impetrari, vt testimonium perhibeant tam mendacio quàm veritati. Cùm igi-

tur ea quæ dicta sunt, ita se habeant, quamuis non necessariò supplicando tamen exhortamur sanctitatem vestram, quatinus sic in hac causa paternarum traditionum tramitem teneatis, vt & innocentia non periclitetur, & peruersa voluntas iusta talione punienda suis conatibus corruat, suísque nexibus innodetur.

Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister salutem & seruitium 140.

COLLOQVIVM vestrum iam à multo tempore desiderans, speraui me posse paternitati vestræ loqui in conuentu ad quem inuitati eramus in ciuitate Vellanorum, & ore ad os clamorem facere de iniuriis quas mihi & ecclesiæ mihi commissæ infert Hugo Puteacensis, more suorum semper repēdens mala pro bonis, quem nec pudor humanus, nec fides quam mihi debet vt domino, detinet à rapinis, dū nulla nostra in eum præcesserit iniuria, vel nulla ei à nobis sit denegata iustitia. Quod ergo certa ratione tunc distulimus, nūc præsentibus litteris, flexis genibus cordis, postulamus: vt eum à nobis excommunicatū excōmunicetis, & diuinū officiū Merariuillæ & ei⁹ adiacētiis interdicatis; & Aurelianēsi episcopo, vt idē faciat apud Puteacū, præcipiatis. Alioqui, si principes mūdi pl⁹ timemus quàm Dominū, manifestè iā portæ inferi præualebūt: & qui pro domo Israel murū ponere debemus, secundū propheticā irrisionē canes muti non valentes latrare reputabimur. Res enim ecclesiasticæ, sicut testantur etiam

Res ecclesiæ diuini iuris sunt, nec distrahi possunt.

Huius Hugonis Puteacensis mētio fit suprà epist. 129. & 130. & infrà epist. 141. & 151.

Hoc ideò dicit, quia ex decretis concilij Auernēsis, ab vno episcopo excommunicatus ab aliis excōmunicari iure potest. suprà epist. 130 & 3. epist. 149.

seculi leges, quia diuini iuris sunt, in nullius bonis sunt. & ideò prorsus errat, qui pro suis occasionibus eas, aut Principum iussionibus, à quibus eas maximè seruari cõuenit, vsurpat, & malè tractat. Vnde ait Papa Symmachus in sexta synodo: Qui prædia ecclesiæ petierit, vel acceperit, vel possederit, vel retinuetir, nisi se citò correxerit, anathemate feriatur, sitque danti & accipienti, vel possidenti anathema. Ista dicendo prudentiam vestram non docemus, sed ad officij vestri sarcinam fortiter portandam cohortamur, quatenus pusillanimitatem nostram consolatio vestra confoueat; patientiam nostram fortitudo vestra communiat. Vale.

vide infrà epist. 168.

Iuo humilis Carnotensis minister Fulconi *Parisiensis ecclesiæ Decano, & clero sibi commisso dilectionem & salutem.* 141.

Hic Fulco postea electus fuit episcopus Parisiensis. vide i. epistol. 163. & 164.

De excõmunicationis iure.

QVONIAM omnis iniuria ecclesiastica quæ admonitione nõ corrigitur, anathemate plectenda est, si ancillã ecclesiæ vestrę aduers⁹ dominos suos calcitrãtem excõmunicastis, quod vestri iuris erat fecistis, maximè cùm dominorum potestatẽ in seruos suos illibatam debere esse lex constituat, nec cuiquam hominum ius suum detrahi posse permittat. Quòd autem ex consetudine ecclesię vestræ hoc vobis licere absque alteri⁹ personæ interpellatione adseritis, nõ est hæc solius Parisiensis ecclesiæ consuetudo, sed & Carnotensis, & aliarum ecclesiarũ, quibus episcopali auctoritate excõmunicandi ius concessum est. Vnde non aliud sanius

l. 2. D. de his qui sunt sui vel alie. iur.

consilium vobis dare possumus, quàm vt consuetudinem fortiter teneatis: à qua si semel cesseritis, nõ ad arbitrium vestrum recuperare valebitis. De cętero culpo dilectionem vestram quod Paganum à nobis ecclesiasticè excommunicatum, & apostolica auctoritate exigentibus culpis suis in infamiã pulsum, in communionem recipitis, & Hugonẽ Puteacensem similiter, quod à nobis fieri de vestris excommunicatis manifestè culparetis. Moneo itaque vt de cætero quam à nobis iustitiam in necessitate vestra vobis fieri velletis, eandem nobis in nostra necessitate faciatis: ne si vos negligentes inuenimus in nostris, & nos similes inueniamur in vestris. Et vt hoc apostolica auctoritate debere fieri sciatis, litteras domni Papę, quas misit Senonẽsi ecclesiæ, & Aurelianensi & Parisiensi interim vobis transmitto, quas iam bullatas Domnus Metropolitanus accepit.

Pagani meminit 4. suprà epist. 137 & ĩ. ep. 143.

Hugonis Puteacẽsis meminit ĩ. epist. 129. 130. 140. & 151. quæ ostendit hunc postea reddidisse ecclesiæ res ablatas.

Daimberto Dei gratia reuerendo Senonensium archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, filialem subiectionem & fraternam dilectionem. 142.

DE electione domni Manassæ facta in eum à Meldensi ecclesia, pia tripudiatione gaudemus: quem bonæ indolis adolescentem & melioris spei iuuenem euidenti morũ mansuetudine cõperimus, partim aliorũ relatione didicimus. Vnde ad eius consecrationem tã pro vestra paterna admonitione, quàm pro eius optabili dilectione gratanter occurreremus, etiãsi ad re-

De ordinatione Meldensis episcopi.

Vetus in ecclesia mos erat, vt episcopi inuitati interessent aliorum consecrationib⁹. vide infrà

mota loca hac de causa inuitaremur. Sed quæ difficultates, quæ pericula vias nostras sepiāt, non minùs nouit vestra paternitas quàm nostra paruitas. Vnde si tāta instantia huic consecrationi interesse nos vultis, aut locū ad quem securè venire possimus eligite, aut conductum nobis securum procurate. Alioqui paterna discretione date veniam manifesta pericula metuenti, quam daretis eadem pericula non sine vestræ famæ iactura subeunti. Quòd si regius metus, vel aliorum qui aduersum nos iniustè sæuiunt, abesse coegerit: consecrationem quam & manibus facietis corporaliter præsentes, confirmabimus litteris & corde corporaliter absentes. Omnibus enim aliis cessantibus causis vehemēter doleo, quòd non mereor vestro colloquio confoueri, vestra consolatione releuari. Gratias tamen quas possum refero excellentiæ vestrę, quia tribulationibus nostris compatimini, & doloribus nostris condoletis, & ad subueniēdū, manū quātū potestis extēditis. Quod si alij confratres nostri similiter facerent, nō in tantum portæ inferi præualerent. Vale.

De Regis Philippi cōiugio illicito hæc accipienda sunt. vide. 7 epist. 121. & 166.

Matth. 16.

Ioanni Dei gratia Aurelianensi episcopo Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister salutem. 143.

QVOD nostris tribulationibus compatiatur vestra fraternitas, quantas sufficimus vobis gratias referimus. De pace autem quam inter nos & Domnum Ludouicum reformare velletis, hoc vobis respondemus: quia quantū testatur nobis cōscien-

Maluit aduersa perpeti, quàm cum periculo plurimorum peruersis parcere.

tia nostra, nullas ei iniurias intulimus, & si quid à nobis expostularet, iudicio vestro & confratrum nostrorum libenter ei satisfaceremus, & si quid aduersum paruitatem meam fecit, quod eum non deceret, patienter supportaremus. Hugonem autem Puteacensem, & Paganum transfugam atque desertorem, sine digna satisfactione suscipere non possumus: quia ita est inter nos non sine summa obligatione condictum, & apostolica auctoritate roboratum. Si autem Paganus ideò seipso vult maior fieri, quia deterior seipso factus est, & episcopali excellentiæ summa fiet iniuria, & ordini clericorum ad exorbitãdum procliuis patebit via. In hoc ergo negocio ita præcauete periculo vestro sicut & nostro. quia vt vobis vera fateamur, malumus quæ Deus permiserit, aduersa pati, quàm in parcẽdo filiis discordiæ, plurimos in discrimen adduci. De loco autem in quo securè colloqui possimus, certũ non est mihi consilium: quia intra Episcopatum vestrum nullus mihi securus est exitus, nisi fraterna caritas vos cogeret, quod petere non præsumo, vt vsque ad nos veniretis, & de quibus bonũ esset nobiscũ consultè quãdo velletis, tractaretis. Vale.

vide episto'. 137. & 141. suprà, & epist. 151. j.

Al. perpeti quàm

Daimberto Senonẽsis ecclesiæ Metropolitano, & suffraganeis eiusdem ecclesiæ coepiscopis suis, Iuó humilis Carnotensis minister salutem & obsequium. 144.

Quomodo concessit electionem cui non interfuit.

QVIA apostolicum illud in me completum est, foris pugnæ, intus timores, prçcordialiter doleo quòd sanctò & desiderabili conuentui vestro interesse

2. Corint. 7. confer cum epistola 142. suprà adde etiam epist. 148. infrà.

non valeo. Et quia in nomine Saluatoris congregatos vos esse non ambigo, quicquid salubriter statuistis, vobiscum statuo, & nominatim Domnum Manassem claris natalibus ortum modestis moribus ornatum, quem Meldensis ecclesia elegit, cum eligentibus eligo, & manus impositionem quam ei facturi estis præsentes corpore, hanc ego confirmo & facio quantum in me est præsens corde. Credo enim vos esse tanti consilij, tantæ fortitudinis, vt nihil præsumatis illicitum, nihil subterfugiatis legitimum. Vale.

Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister Adelæ excellenti Comitissæ salutem & obsequium. 145.

Cùm bellū est exterius, pax sit interius. Eiusdem est argumenti epistola 150. infrà & epist. 161.

CARITAS qua nobilitatem vestram ab initio dilexi, nullatenus in me refrigescit, sed præcedentibus & subsequentibus in me beneficiis vestris, magis ac magis inardescit. Vnde excellentiam vestram rogando moneo, & monendo rogo, vt si quid sinistrum me aduersum vos vel vestros fecisse vel dixisse suggestū fuerit, nullatenus credatis: nec quicquid quod ira dictante seruientes vestri postulent, ad præsens statuatis. Cùm enim terra exterius sit turbata, si etiam intestina surgerent bella, periculum repente imminere plebi posset & vrbi. Cùm autem Deo prosperante ad nos veneritis, tunc omnia veriùs addiscetis, & secundū audita sanius consilium capietis. Vale.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis Carnot. ecclesiæ minister, cum debito obedientiæ fœlicitatem vtriusque vitæ. 146.

CVM

CVM nuper de amputandis prauis ecclesiæ consuetudinibus quędam mandata vel interdicta vestræ paternitatis accepissem, & fratribus mihi commissis denunciassem, quidam ita gnauiter susceperunt, vt non tantùm ea verbis approbarent, sed etiam quibusdam additis quæ ad honestatem vel libertatē ecclesiæ prodesse videbantur, iureiurando firmarent. Et quia quibusdam qui sua quærunt, quorum famæ vel commodis hæc & similia obuiare videntur, aliquantisper displicent, vt per succedentia tempora inconuulsa maneant sub claui Petri, ita ea obseruari per mediocritatis nostræ intercessionem postulant, vt nulli minori claui ea vlterius soluere liceat, & à sua stabilitate conuellere. Misimus itaque duos ex nostrorum collegio fratres, qui auribus paternitatis vestræ rei ordinem & causam aperiant: vt cùm intellexeritis pro quanta libertate & honestate, vel pro quibus incommodis vitandis fecerint quod fecerunt, auctoritate qua præminetis, missis ecclesiæ litteris confirmetis. Vale.

De prauis ecclesiæ consuetudinibus tollendis. huius rei meminit epist. 94. sup.

Sic loquitur 3. epist. 153.

Henrico excellenti Anglorum Regi, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, Regi regum fœliciter militare. 147.

QVONIAM instantia precum sępè flectitur excellentia Regum, licèt importuni videri erubescamus, tamen nunc tertiò per portitorem præsentium, Domnum videlicet Gulielmum ecclesiæ nostrę canonicum sublimitatis vestrę aures pulsamus, vt saltem nunc beneuolentię vestrę ostium apertum sentiamus,

Precatur Anglorum regē, vt Carnotēsi ecclesiæ aliquid largiatur.

quatinus exsuscitetis dilectionem quam erga prædictam ecclesiam parentes vestri & affectu habuerunt, & effectu probauerunt. Cùm enim in regibus præcipuè vigere debeat pietas, mansuetudo, iustitia, ad pietatem pertinere credimus, quod ad diuinum cultum etiam vsque ad nos, aliquos facultatum vestrarum ramusculos extendi flagitamus. Ad mansuetudinem verò pertinet, vt petentium importunitatem æquanimiter supportetis: ad iustitiam verò vt promissi vestri debitorem vos esse cognoscatis. Non enim ad proprios vel humanos vsus aliquid ab excellentia vestra requirimus: sed in quo non sufficimus, ad decorandam vel conseruandam domum Dei, adminiculum vestrum misericorditer postulamus. Nec infructuosam credimus futuram largitionem vestram. Quia quod nostris viribus non valemus, meritis beatæ & perpetuæ Virginis, cui Deo auctore famulamur, indubitanter obtineri posse confidimus. Vale.

Daimberto Dei gratia Senonensi Archiepiscopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & obsequium. 148.

De accusatore, qui nec testes habuit, nec se vidisse nec audiuisse dixit, quod protulit. Cùm hac epistola cõiungendæ sunt epist.

QVONIAM aduersus electionem Domni Manassæ contradictionem obortam esse audiuimus, tum pro ipsius ecclesiæ vexatione, tum pro ipsius electi iniuria, qua debemus compassione dolemus. Dicitur enim quòd qui aduersus prædictũ Manassem prodiit accusator, nullo testium sit fultus adminiculo, nihil etiam quod præsens viderit vel audierit in accusa-

tione protulerit, sed quod tantùm suspicionibus ipse sibi suasit, vel volaticis rumoribus coniectauit. Quod si ita est, cùm etiam ipse accusator pridem sit notatus infamia, nec eius accusatio vllatenus est admittenda, nec iusta electio vllis est dilationibus fatigāda. Habēt enim sicut nostis statuta maiorum, vt illæ causæ à Iudicibus ecclesiasticis minimè audiantur, quæ legibus nō continentur. Tamen si prudentiæ vestræ visum fuerit, famæ ipsius electi & vestræ congruit, vt quos melioris testimonij fratres de clero Meldensi probaueritis, ad purgādum eum postuletis, & accepta purgatione, sub conspectu eum publico ordinetis. Si enim præsens essem, si ita res se habet, vti superiùs dixi, nihil aliud reuerentiæ vestræ suaderem. Vale.

141. & 144. suprà.

In can. illud dist. 23. refertur ex cap. 40. concilij Carthag. 3. vt si electo episcopo aliqua obiiciantur, quinque vel sex episcopi conueniant, & in eadem plebe cui ordinandus est discutiantur primo personæ cōtradicētium, & cū purgatus fuerit legitimè, sub aspectu publico, ita demū ordinetur.

Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister Roberto Comiti Pontiuensi salutem. 149.

SI iniustè vobis à Sagiensi episcopo diuinum officium interdictum est, displicet mihi tam propter facientem quàm propter patientem. Sed quia id non debeo facere proximo quod nollem ab eo pati, ne miremini si chrisma quod à nobis petitis ad præsens non accipitis. Lex est ecclesiastica, vt qui interdicti vel excommunicati sunt ab vna ecclesia, non recipiantur ab alia. Nec est meum in absentem iudicare (etiamsi præessem) vtrùm iustè an iniustè pastor vos obligauerit, cùm hoc tantùm obseruare debeam, vt in alienam messem falcem non mittam. Libenter autem tantis malis remedium quęre-

Quare chrisma dare noluit, alterius parochiano.

Huius legis mentio habetur suprà epistola 130. & 140.

rem, si Deus mihi daret opportunitatem perficiendíque facultatem. Vale.

Iuo humilis ecclesiæ Cornotensis minister Adelæ excellenti Comitissæ, patientiæ & pacis abundare visceribus. 150.

Ad comitissam vt iram suam mitiget erga clericos Carnotenses. Eiusdem est argumenti epistola 145. suprà. confer etiam epistolam 161. j. & 203.

PRo summa caritate qua diligo principatum vestrũ, iam semel & secundò monui celsitudinem vestrã, vt quod dictante ira suaderent vobis seruientes vestri non statim reciperetis, sed reditum vestrum ad nos ad audiendam & cognoscendam veritatem rerum gestarum exspectaretis. quia parati erant & adhuc sunt omnes canonici beatæ Mariæ ad exequendum per manũ nostram & quod ratio dictauerit, & iustitia exegerit. Cùm itaque ad omnem iustitiam exequendam erga vos & erga vestros promptos se exhiberent, præcepto vestro, sicut dicunt vestri seruientes, annonam ecclesię apud Castrũ Duni, & apud Bonam vallem violẽter acceperunt, & vinum Domni Hilduni cantoris in vico coriariorum saisierunt: plurima etiam indigna clericis & hominibus eorum intulerunt. Postulant itaque clerici summa instantia, vt in ciuitate & per totum episcopatum diuinum officium interdicam donec sua recipiant, quę iniustè & pręproperè sibi esse ablata reclamant. Et quia iustitię deesse non possum, postulaui ab eis inducias, quas vix impetraui, donec ad vos nunc tertiò mitterem, & ad corrigendum quod perperam factum est, excellentiam vestram commonefacerem. Moneo itaque & consulo, vt clericis sua restitui facia-

Sic suprà epist. 138. loquutus est: cuius reculas saisiuit.

Diuinum officium interdictũ, pœnæ loco erat. vide etiam suprà epist. 40. & j. epi. 264. & 267.

tis,ne tam pręclara ecclesia in tam sanctis diebus, diuino priuetur officio, & de vobis à transeuntibus, qualem non deceret, publicaretur opinio. In recuperabili enim re non est tam pręceps danda sententia, nec maliuolorum inordinatè satianda sęuitia. Monui itaque & iterum moneo suadente caritate qua pręcordialiter vos diligo, vt quod corrigendum est corrigatis, & quicquid duriter facere intenditis vsque ad legitimam discussionem differatis: ne digesta ira pœniteat vos fecisse, quod faciendum non fuisse ratione docente videbitis. Quòd si admonitionibus meis & petitionibus toties repetitis adquiescere non vultis, & iustam satisfactionem respuitis, ne miremini si condoleo dolentibus, & lugeo cum lugentibus, qui per omnia paratus eram & gaudiis vestris congaudere, & doloribus condolere. Vale.

Daimberto Dei gratia Senonensium Archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister per omnia deuotum obsequium. 151.

NOVERIT paternitas vestra quoniam Hugo Puteacensis timore Dei tactus, & corde compunctus, ea quę ecclesię nostrę abstulit, quantum ad portionem suam pertinuit, integerrimè reddidit. Mihi verò quæ mea & meorum erant, se cuncta redditurum datis obsidibus sub fidei sponsione firmauit, & quia de discretione à vestra paternitate fueram commonitus, ea interim accipere distuli quamdiu abstinuerit ab exactionibus & angariis, quas intereà Fraxineti facere consue-

De satisfactione & absolutione Hugonis Puteacensis. Confer hanc epistolam cum epist. 140. & 141. in quibus de hoc Hugone agitur. Angariæ suprà epist. 73. & 82. & infrà epist. 266.

uit. Vnde gratias referimus quantas possumus vestræ paternitati, qui manum nobis in hac necessitate porrexit, & qua debuit miseratione condoluit. Rogamus etiam vt causa nostri de cętero non teneatis eum interdictum vel excommunicatum, neque suos, quamdiu in sponsione sua perseuerauerit, & prædictas exactiones non acceperit. Dominus verò Ludouicus non vult nobiscum pacem componere: quia nolo Paganum illum in infamiam lapsum, qui matrem suam euiscerauit, & quib⁹ potuit vnguibus schismatis lacerauit, honoribus ecclesiasticis sublimare. Ego itaque per manū vestram offero ei omnem iustitiam, vel si ad satisfactionem venerit, quam ei potero facere lege non contradicente misericordiam. Et quia vtrunque refutat, vnum consilium mihi restat exspectare misericordiam Dei donec iustificet causam meam. Vale.

Pagani fit mētio suprà epist.142.& 143.

Daimberto Dei gratia Senonensium Archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, cum humili deuotione seruitium. 152.

In a'io exēp. leg. Vmberto Dei.

DE Hierosolymitanis, quorum vxores fornicatæ sunt, benè mihi videtur sentire sanctitas vestra: quia secundum Euangelicam & Apostolicam doctrinam oportet eos aut ad proprias vxores redire, aut eis viuētibus sine vlla carnis commixtione manere. Alioqui ij qui nec adulteras mulieres abhorrent, adulteri reputabuntur, & adulterorum pœna apud Dominum iudicabuntur, secundum illud apostoli: Fornicatores & adulteros iudicabit Deus. Vnde Augustinus

De matrimoniis adulteriorum labe pollutis. confer cu n epist.83. sup.

Heb.13.

in libro de x. cordis: Non adulterabis, id est non ibis "
ad alienam aliquam præter vxorem tuam. Idem in li- "
bro de nuptiis & concupiscentia. Vsque adeò manent "
inter viuentes semel inita iura nuptiarum, vt potiùs al. semel iuncta iura.
sint inter se coniuges etiam separati, quàm cum his "
quibus aliis adhæserunt. Et paulopost: Manet inter vi- "
uentes quoddam coniugale, quod nec separatio, nec "
cum alio copulatio possit auferre. Inde etiam Hiero- "
nymus ad Oceanum: Præcepit Dominus vxorem non Matth. 19.
debere dimitti excepta causa fornicationis: & si dimis- "
sa fuerit, manere innuptam. quicquid viris præcipitur, "
hoc consequenter redundat ad fœminas. Neque enim "
adultera vxor dimittenda est, & vir mœchus retinen- "
dus. His & aliis eiusmodi auctoritatibus freti, si aliquã-
do apud nos causa fornicationis tale diuortium conti-
gerit, censura ecclesiastica cogimus separatos vel sibi al. contingat.
reconciliari, vel sine spe manere coniugij. Quòd si ij
qui debent vxores virtute præcedere, volunt vxores
victrices esse libidinis, ipsi autem vincuntur à libidine,
qui aliis mulieribus cupiunt adhærere, monemus eos,
vt considerantes fragilitatem vasis muliebris id infir-
miori sexui indulgeant, quod fortiori indulgeri desi-
derant. Dicit enim beatus Augustinus de sermone Do-
mini in mõte: Nihil enim iniquius quàm fornicationis
causa dimittere vxorem, si & ipse vir conuincitur velle
fornicari. Occurrit enim illud apostoli: In quo enim al-
terum iudicas, teipsum condẽnas. eadẽ enim agis quę
iudicas. Quapropter quisquis fornicationis causa vult
abiicere vxorẽ, debet & ipse à fornicatione esse alien⁹.
Idem in libro de verbis Domini tractatu 47. Intactam

quæris, intactus esto. Puram quæris, noli esse impurus. Quòd si reprehensibiles se esse futuros formidat quòd fornicarias mulieres recipiūt, audiant quid dicat Heronymus in explanatione Oseæ: Nō est culpandus Osea propheta, si meretricē quā duxit, cōuertit ad pudicitiam: sed potius laudandus quòd ex mala bonā fecit. nō enim qui bonus permanet, polluitur si societur malo, sed qui malus est in bonum vertitur si boni exempla sectetur. Et quia non ignoranti legem loquor, hæc pauca quæ dicta sunt ad inquisita sufficere arbitror.

Hieronymus super Osee lib. 1. ad cap. 1.

Daimberto Dei gratia Senonensis ecclesiæ archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & obsequium. 153.

De non recipiēdis spuriis & extraneis inter canonicos. Huc videtur esse referēda epist. 172. infrà, in qua hac de re latiùs.

GRATIAS referimus excellentiæ vestræ, quòd paterna diligentia super nos vigilatis, & ne turba maior inter ecclesiam Carnotensem & Comitissę cliētelam concitetur, præcauere nos monetis. Quod & nos studuimus, quāuis multis iniuriis lacessiti, multis contumeliis prouocati. Certum tamen habeat amantissima vestra paternitas, quia iuramentum quod fecerunt clerici de non recipiendis vulgò natis in concanonicos, vel quibuslibet aliis de extraneæ familia gētis me inconsulto fecerunt. Sed quia non est meum filios mihi cōmissos in infamiam detrudere, ne periuriū incurrerent, nō solùm quod fecerant indulsi, sed & apud domnū Papam pro eis intercessi, vt quod fecerant approbaret,

probaret, & decreti sui pagina roboraret, ne cui minori claui soluere liceret, quod sub principali claui seratum esse cognosceret. Huius itaque decreti formam sanctitati vestræ transmisi, vt si fortè colloquium cum Comitissa vos habere contigerit, persuadeatis ei, vt hãc iniuriam, quæ quantùm ad eam pertinet, nulla est, æquaminiter ferat, aut quod iustitia & lex dictauerit accipiat. Alioqui parati sunt clerici magis in æternum exilium trudi, quàm ad periurium aliquo modo pertrahi. Sic loquitur & epist. 146.

Ludouico Dei gratia Francorum Regi designato, Iuo humilis ecclesiæ Carnòtensis minister, salutem & seruitium. 154.

QVANDO venerunt ad nos litteræ vestræ, omnino imparatus eram, vt in tam breui securè & honestè venire possem ad colloquium vestrum. Præterea respectus est inter me & Comitissam vsque ad aduẽtũ Albanensis episcopi, per cuius consilium vel iudicium promittit se satisfacturam Deo & ecclesiæ. Infra ergo hunc respectum non est legitimum vel honestum, vt ei quæram aliquod malum vel nocumẽtum, vel etiam reddam me in hoc suspectum. Transacto verò hoc respectu potero vestræ celsitudini vbicunque placuerit cum vestro conductu occurrere, & liberè & apertè secundũ quod ratio postulauerit, & rerum exitus ea quæ erunt tractanda tractare, & prout ratio dictauerit diffinire. Non ergo indignetur aduersum me vestra subli-

Excusatio quòd nõ ad colloquium Regis Ludouici venerit.

Respect⁹. suprà epist. 69.

Conductus regius.

mitas, si suspicionẽ doli & perfidiæ incurrere mea veretur humilitas: quibus remotis vestrum desidero habere colloquium, & meum pro viribus offerre seruitium. Vale.

Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, Odoni confratri & Presbytero salutem 155.

Quod eius colloquium nõ quærebar, cuius peruersitatem nouerat.

LEGATVS quem tua fraternitas mihi misit, non exspectauit responsum nostrum vel rescriptum. Nũc itaque fraternitati tuæ respondeo, de persona illa quã ad colloquium mittere disponebas, Virgilianũ illud, timeo Danaos & dona ferentes, quia suspectum me semper habuerit, & apud sublimes potestates quantum potuit me insimulauit. Vnde si secus quàm vellet, res accideret, de suspecto magis me suspectum redderet, & maiores inimicitias aduersum me concitaret. Si autem sua sponte, suo instinctu ad colloquium nostrũ veniret, vel quicunque illius partis & modũ conciliandæ pacis mihi intimaret, quantum Deo donante prævalerem, puluerem pedum portantium pacem humiliter lauarem atque detergerem. Nostrum enim propositum est quantum possumus paci ecclesiæ insudare, & potestate quam nobis Deus dedit, vti in ędificationem & non destructionem. Et quantumcumq; me ad hoc implẽdũ, aut mea impediat imbecillitas, aut resistat auditorum peruicacitas, aut quantumlibet me laceret æmulorũ obtrectatio, principaliter tamen in corde meo ista viget intentio. quia & sol licèt suæ claritatis radios non effundat, cùm nube tegitur; tamen caloris sui vir-

Virgil. 1. Aen.

tute non priuatur. In his itaque recurro ad iudicem internorum: & cum bona volo & non valeo, iudici meo dico: Imperfectum meum viderunt oculi tui. Oret itaque fraternitas tua cũ cæteris conseruis meis, vt qui dedit velle, addat & perficere pro bona voluntate. Vale. Psalm. 138.

Iuo Dei gratia humilis ecclesiæ Carnotensis episcopus Gaufrido Vindocinensi Comiti salutem. 156.

CVM omnibus ouibus nobis à Deo commissis, pastorali diligentia prouidere debeamus, ne pascua vitæ deserant, ne luporum inuisibilium morsibus se intrudant: præcipuè hoc nobilitati tuæ debemus, qui & noster es parochianus, & ecclesiæ nostræ cataneus. Quod ideò dilectioni tuæ scribo, quoniam audiui te velle ducere in vxorẽ Vicecomitissam Blesensem, cuius defuncto marito fuisti consanguineus, sicut mihi scripserunt & probare parati sunt nobiles viri, tam tui, quàm defuncti Vicecomitis Roberti cõsanguinei. Vnde tibi mando, & per legem Christianam interdico feales & incestas nuptias, quas nec lege poteris defendere, nec legitimos de eis heredes suscipere. Si ergo salutaria nostra monita suscipis, cùm ad nos miseris, statuemus tibi diẽ certũ & locũ, quatinus ad legitimã discussionẽ venias, & sententiã quã lex Christiana dictauerit, super tali desponsatione recipias. Quod si aliter incœptum tuum adimplere præsumpseris, & excommunicationem incurres, & infamiæ notam non euades. Consanguinitas autem inter te & virum prædictæ mulieris sic se habet. Landricus Sorus quendam filium

Consanguineorum nuptiæ vetitæ, sic suprà epi. 114. & 212.

Cataneus ecclesiæ.

filiámque habuit, qui filius Lancelinus nomine filium Lancelinum genuit, ex quo Agnes fuit, quę Robertum genuit, qui Robertus filiam Hugonis Dunēsis in vxorem habuit. Filiam verò Landrici Sori habuit Buchardus Rata-pilata. Ex quibus natus fuit Buchardus Caluus, de quo Fulco Afer natus fuit, ex quo descendit Nifrana, quæ Gaufridum Grisam tunicam genuit, qui illam vult accipere in vxorem. Vale.

Iuo Dei gratia humilis ecclesiæ Cornotensis episcopus, Matildi Blesensi Vicecomitissæ salutem. 157.

Consanguineorum nuptiæ interdictæ.

Vide Gratianum causa 35. quæst. 1. 2. & seqq.

QVONIAM tibi & omnibus quos in Dominum vel propter Dominum diligimus, salubria monita vel præcepta dare debemus, monemus & præcipimus per legem Christianam, vt coniugium quod cum Comite Vindocinensi te inituram pepigisti, vsque ad legitimam discussionem differas, & bonam ęstimationem quam hactenus habuisti non amittas. Quod si aliter præsumpseris, & excommunicationi subiacebis, & perdes res tuas quas pro coniugio distraxeris. Dicunt enim communes consanguinei Vindocinensis Comitis, & Roberti Vicecomitis mariti tui defuncti. quia consanguinei fuerunt Comes Vindocinensis, & Robertus maritus tuus, eo gradu quo litteræ Comitissæ demonstrant, & probare parati sunt. De qua re statuam tibi & Comiti diem & locum, cùm ad me propter hoc nuncios vestros miseritis. Ordo autem parentelæ suprà scriptus est. Vale.

Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Vulgrino Parisiensi Archidiacono salutem. 158.

DE Presbytero qui ecclesiam quam regebat, nulla cogente necessitate in manu tua refutauit, & per manum laicorum cubile sponsæ, qua se indignum refutando iudicauit, conatur ascendere, hoc fraternitati tuæ respondeo: quia iustum est vt in iudicio quod de se iudicauit permaneat, & sponsam quam repudiauit, viuente fratre qui ei legitimè incarnatus est, adulterare non præsumat. Quòd si per laicorum violentiam intrudere se voluerit, tua fraternitas nouit antiquis regulis cautum esse, quòd laicis nulla est attributa facultas Presbyteros in ecclesia ordinandi, vel de ecclesia eiiciēdi. Aduersus quam formam si Presbyter ecclesiam irruperit, tui officij est in Presbyterum præsumptorem anathematis gladium exercere, & laicos huius peruasionis cooperatores, donec desinant, à liminibus ecclesiæ sequestrare. Vale.

An qui ecclesiam refutat, ad eam regredi possit.

Laici ius ordinandi non habent. vide canones sub causa 16. quæst. 7.

Daimberto Dei gratia Senonensium Archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister salutem & seruitium. 159.

QVONIAM importunitas pulsantium frequenter quod quærit assequitur, iterum & iterum paternitatem vestram rogamus, vt iustitiam adhuc ab archipresbytero Stampensi dilatam, amodò accelerari faciatis. De Haymone Stampensi parochiano vestro &

An res communis sine consilio cōmuni expendi possit & exsolui.

nostro, qui hominem meum & alium hominem huius Archipresbyteri mei angustiis carceralibus, & inedia iniustè ad redemptionem cogit; qui etiam eundem Archipresbyterum, cùm deferret legationem vestram & nostram ad eum, coëgit in fide spondere quòd nullam de eo proclamationem vel apud vos vel apud nos vltrà deberet facere. Hanc igitur ignominiosam iniuriam sicut decet animaduertite, & vobis & mihi super his quantam oportet iustitiam facite. De cætero disceptationem quæ est inter parteis ecclesiæ nostræ volo vt sciatis, quā breuiter annotabo vobis. Violato claustro Carnotensi præterita ęstate, maior cleri pars, quātum ad personatum & numerum, ferre non valentes Comitissę iniurias & minas, de ciuitate exierunt, quosdam ex suis ad vos mittendo. Alij Regem Regísque filium pro reclamanda iniuria sibi illata adierunt: de stipendiis communibus fratrum, quod opus fuit, expenderunt. Iniuriam sibi factam dicit minor pars aduersaria, quòd res communis sine communi consilio est expensa. Cui obiectioni respondet pars altera: quod expēdimus, tam pro vestra quàm nostra vtilitate expendimus. Et quod vobiscum priùs hoc non tractauimus, ratio fuit, quia à quibusdam vestrum impedimentum timebamus, nec ad ecclesiam nostram redire permittebamur. Consentiunt in hoc multi, quos ad hoc congregaui: quia pro communi necessitate expensum est plurimorum & maiorum consensu, de communi exsoluendum est. Volo itaque, vt per præsentium portitorem sententiam vestram & ecclesię vestrę super hoc mihi rescribi faciatis. Vale.

Carnotense claustrum violatū. confer epist. 172. infra.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis Carnotensis minister, debitam cum deuotione obedientiam. 160.

MILES iste pręsentium portitor nomine Raimbaldus, in obsidione Hierosolymitana strenuè militauit. Vnde reuersus ad propria, diabolico instinctu & impetu iræ subuersus, quendam Monachum & Presbyterum Bonęuallensis monasterij, quia quosdam eius seruientes herbam furantes, verberari fecerat, castrari fecit. Quod quia inauditum apud nos fuerat, coacto rigore ecclesiastico, arma ei abstulimus, & quatuordecim annorum pœnitentiam indiximus, vt diebus sibi præscriptis à cibis lautioribus abstineret, & tā immane facinus eleemosynis & ieiuniis expiaret. Quod obediēter quidem suscepit, sed postea adhibitis sibi multis & magnis intercessoribus multa nos precum instantia fatigauit, quatinus propter infestationes inimicorū suorum, armis ei vti concederemus. Sed huiusmodi precibus assensum dare noluimus, timentes ne & ipsum & multos alios tam facili indulgentia in discrimen adduceremus. Reseruantes itaque hanc indulgentiam Apostolicæ moderationi, ad Apostolorū cū limina direximus: quatinus & fatigatione itineris huius, peccatum suum diluat, & apud pietatis vestræ viscera misericordiā quam Deus vobis inspirauerit, inueniat. Vale.

Militi, quia monachum castrauerat, arma detracta, & annorum 14. pœnitentia indicta.

Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, Adelæ palatinæ Comitissæ pacis & caritatis visceribus abundare. 161.

De Gulielmo filio Comitissæ, qui in mortem clericorũ Carnotensiũ & Iuonis cõiurauerat. Huc refer epistolam 145. & 150. suprà, quæ sibi mutuò lucem adferunt.

MVLTA vobis de me referuntur, quæ non oportet vt à vobis vera esse credantur. Habui enim & habeo multos & magnos ad perturbandum suasores, qui se etiam promitterent futuros per omnia & in omnibus adiutores. quod adhuc euito & euitaui, licèt hoc à multis non religioni adscribatur, sed pusillanimitati. Et putabam me inuenisse modum quo pax fieri poterat cum vestra honestate & clericorum voluntate, nisi consilio insipientium & malignorum, filius vester Herodianum illud sacramentum fecisset, & ad idem burgenses suos coëgisset. Quo facto vsus virorum honestorum consilio, nolui eis vltra dare benedictionem. Sed tamen pro amore vestro distuli maledictionem. nec enim benedictione digni sunt, qui maledictionem meruerunt, & in mortem inimicorum incautè conspirauerunt, donec resipiscant, & pro illicito iuramẽto veniam petant. Oportet ergo vt antequam res in peius vergat, aut per vos, aut idoneos mediatores colloquium habeamus & prout meliùs Deus donauerit, tam periculosam & inutilem turbam ad pacem reducere studeamus. Iam enim dissimulare diu iustè nõ potero, quin iusto anathemate feriam talium malorũ incentores & eorum cooperatores, nisi tantis & illicitis ausibus remediũ præpararetur, quo res impia & turba inutilis in pacis serenum conuertatur. Valete, & quod melius vobis visum fuerit per præsentium portitorem remandate.

Episcopalis maledictio & benedictio, de qua etiam agit. I. epist. 69. quæ cum hac cõiungenda est. Ibi enim meminit Gulielmi filij Comitissæ qui in mortẽ Carnotensiũ clericorũ, & Iuonis cõiurauerat.

Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, Beluacensis ecclesiæ congregationi, diuinam in tribulationibus consolationem. 162.

SCIAT fraternitas vestra quia in tribulationibus vestris cōtribulor, & passionibus vestris compatior: sed quia res vestra in angusto posita est, prout oporteret certum vobis consilium dare non possumus. quia in hoc negocio vestro nisi Deus misericorditer consulat, oportet vt aut legem offēdatis aut Regem. Si enim concanonicum vestrum criminaliter impetitum alibi quàm in ecclesia examinari conceditis, canonicam legem offenditis. Si audientiam regalis curiæ respuitis, Regem offenditis. In qua disceptatione cùm ipsi & ratione & auctoritate sciatis quid sit verius, quid honestius; tamē pro temporum opportunitate sequi vos oportebit quod infirmitati vestræ erit tolerabilius. Si autē sciremus vos esse paratos, vt cum gaudio tolerare possetis ruinas domorum, exterminationes corporū, rapinas bonorū vestrorū, possemus vos exhortari, vt sequeremini cōsilium Susannæ, quæ magis elegit in manus hominū incidere, quàm Dei legē derelinquere. Sed quia in donis spiritualibus consilium & fortitudo coniuncta sunt, consilium aliud, nisi quod patientia vestra tolerare possit, dare non audemus. quia qualis vestra sit fortitudo, ignoramus. De curia autem in causis clericorum vitanda, de accusatione vel testimonio clericorū aduersus laicos vel laicorum aduersus clericos, quid decreta, quid canones, quid & mundanæ leges

Clerici in ecclesiis iudicari debent, non autē in curiis.

clament, & apud vos habetur, & nos ex parte ſcripſiſſemus vobis, niſi quia gerulus litterarum veſtrarũ ſexta feria poſt meridiem ad nos venit, & ad reditum feſtinauit. Ad præſens aliud auxilium fraternitati veſtræ ferre nõ poſſumus, niſi quòd Angelum magni conſilij interpellabimus, vt conſilia veſtra & actus dirigat, & ad bonũ exitum perducat.

Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter dilectis ſibi in Chriſto Archidiaconibus Vulgrino & Stephano, decorem domus Dei diligere, & quæ Ieſu Chriſti ſunt quærere. 163.

Suſpecta Regum iudicia. Hic Fulco, decanus erat eccleſiæ Pariſienſis, vt conſtat ex inſcriptione epiſt.141.&. Confer etiã epiſt.164.&.

CVM de electione epiſcopi apud vos ageretur, & à quibuſdã veſtrûm domnus Fulco decanus veſter eligeretur, habita eſt vt audiuimus inter vos fœda cõtentio, quæ & multorum aures offenderet, & de eccleſia veſtra non bonum odorem longe latéque diſpergeret. De obtenebrata itaque pacis veſtræ ſerenitate, fraterna compaſſione doluimus: quia quæ grauamina de fraterno ſchiſmate eccleſiis euenire ſoleant, experimẽto didicimus. Petitioni veſtræ tamen hoc reſpondemus, quia electioni domni Fulconis vel alterius aſſenſum non dabimus, niſi quem aut cleri plebíſque conſenſus elegerit, aut Metropolitani iudicium cum conniuentia ſuffraganeorum habita legitima diſcuſſione probauerit. Conſulendo itaque monemus fraternitatem veſtram, vt nemo veſtrum in tanto diſcrimine priuata odia exerceat, nullus priuatũ honorẽ vel priuatũ commodũ quærat, nullus fratrẽ ſuum publica infamia

Vide canones apud Gratianum diſtin.63.

pulſet, niſi iudiciario ordine probare poſſit quod obiecerit: ne dū temerè non probanda obiicit, ipſe talionē recipiat, & ſe & ſua in periculū mittat. Miramur autem prudentiā veſtrā, quare aduerſus Regē in prçſentia Regis diſpoſuiſtis cauſam iſtā examinare, vbi plus poterit volūtas Regis quàm iuſtitia legis: vbi nec veritas poterit cum pace diſcuti, vel inuenta ſeruari.

Daimberto Dei gratia Senonenſium archiepiſcopo, Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter debitum filij famulatum. 164.

APPELLATIO quam fecerunt Pariſienſes, ad vos referenda erat: vt vos eis diem & locum pro arbitrio veſtro præſcriberetis, & epiſcopos ſuffraganeos ad hanc diſcuſſionem indulto congruo ſpatio inuitaretis. Quod quia factum non eſt, præproperè mihi facta videtur domni Fulconis electio, & eiuſdem electionis futura diſcuſſio. Et quia deſideranti animæ nihil ſatis feſtinatur, poterit contingere quod per ſapientiam dicitur: Hereditas ad quam feſtinatur in initio, in nouiſſimo benedictione carebit. Ad hanc autem diſcuſſionem à domno Rege inuitatus eram: ſed hoc mihi diſplicebat, quia ſecundùm morem eccleſiaſticum, & inſtitutionem canonicam à vobis talis admonitio non proceſſerat. Nunc vero audita veſtra admonitione, ſi conductum promiſſum Rex mihi dederit, Deo donante venire curabo. Si autem aliqua præpediente ratione venire non potero, neque tot de collegis conuenirent, qui ad tanti negocij

Archiepiſcopus Senonēſis à clero pariſienſi appellatur.

Conductus tutus. 1. epiſt. 142.

Hoc de Fulcone agitur etiam 7. epist. 163.

diffinitionẽ sufficiant, aut in aliud tẽpus rem differte, aut ad sedem apostolicam vtramque partẽ ire permittite, ad quã iturus est Domnus Fulco, siue rata, siue irrita fiat eius electio. Vale.

Iuo Dei gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister dilecto fratri & compresbytero Gunherio, cum quiete corporis quietem mentis. 165.

An quis interesse debeat sacramentis interdictis.

SI sacramenta ecclesiastica ab Apostolico, vt rumor est, vetita, quibus periculosè interesse times, scriptis apostolicis vel viua voce illius personæ, fraternitati tuę interdicta fuissent, cui hæc interdicendi licentia cõmissa fuisset, consulerem vt non tantùm eis interesse timeres, sed etiam ea penitus abhorreres: nõ quia quod celebratur non sit sacramentum, sed quia communicãtibus vsurpatum per inobedientiam fit detrimentum. Securũ itaque te in talibus faciat cõscientia mũda, quia secundùm apostolum omnia mũda mũdis. Coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum: quia inquinata est eorum mens & conscientia. Si ergo ad diuina sacramenta te vel pro cõsuetudine repræsentaueris, vel à fratribus inuitatus fueris, quæ celebrantur apud quoscũque inueneris, cordis manu suscipe, mirare, & eorum significata sicut vitæ alimenta in ventre memoriæ suauiter ruminanda repone: non magnoperè attendens quid opinio aut rumor aspergat, sed quid legatio prælatæ potestatis ad vos vsque ordinabiliter perueniẽs prohibeat aut iubeat. Sic enim Iudicib⁹ ec-

clesiasticis non alia credenda sunt, licèt vera sint, nisi quæ iudiciario ordine publicantur, quæ manifestis testimoniis comprobãtur. Ita non omnia quæ dicuntur fidei committenda sunt, nisi litteris authenticis comprobẽtur aut viua voce gerulorum publicentur. Hæc interim de tua dubitatione respondeo fraternitati tuæ, nullum faciens præiudicium sentẽtiæ meliorum. Vale.

Richardo Dei gratia Albanensi episcopo & sanctæ sedis Apostolicæ vicario, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & obsequium. 166.

De absolutione Regis excommunicati Philippi, vt videtur ex superioribus epistolis, iunge epist. 169. j.

SICVT de excõmunicatione Regis grauiter doluimus, propter christianæ religionis detrimentum, ita de absolutione eius, si ad honorem Dei & sanctę sedis apostolicę fieri posset, granditer gauderemus, propter eiusdem sanctæ religionis incrementum. Vt autem secus fiat quàm sollicitudini vestræ à domno Papa commissum est, cõsulere non audemus, quia de rerum exitu sicut vos ita & nos incerti sumus. Si autem diuina gratia cor eius humiliauerit ad pœnitentiam, cõsilium nobis videtur, vt coram positis quamplurimis episcopis publicè eum & solemniter absoluatis: quatinus sicut longè latéque patuit eius auersio, ita multorum religiosorum testimonio publicetur circunquaque eius optanda reuersio. In qua re satagendum erit diligentię vestræ, quatinus qui pro amore iustitię & obedientia sedis apostolicę perdiderunt eius amicitiam, in recõci-

liatione eius redintegrentur ad gratiam. Consultum autem famæ vestræ meliùs credidissem, si alibi quàm Senonis ista fieret absolutio, vbi cuique liceret liberè dicere quod sentiret. De cætero ad concilium denominatum gratanter ire desidero: sed cõtra voluntatẽ Regis, cuius odiũ iam per decenniũ tolero, qua via, quo conductu, vel circuitu Trecas venire valeam, non inuenio. Si ergo vel per ipsum Regẽ vel per Comitissam, aliquã mihi securitatẽ impetrare potestis, obnixè rogo, vt id facere studeatis.

Regis in Iuctiẽ inimicitiæ & odia. suprà epist. 109. in fine & 1. epist. 68. & 142.

Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Matildi Anglorum Reginæ, cum Regina Anglorum in cælo regnare. 167.

Gratias agit Reginæ Anglorum pro campanis Carnotensi ecclesiæ trãsmissis.

CVM omne datum non tantùm ex sua quantitate, quantum ex dantis affectu æstimandum sit: campanas quas beatæ & perpetuæ Virgini dedistis, tũ pro vestra deuotione, tũ pro sua delectabili sonoritate vice ipsius perpetuæ Virginis gratãter suscepim⁹, & in loco celebri ad auditum confluentium populorum collocari fecimus. quæ quoties ad significationem certarum horarum mouentur, ita auditorum mentes mulcentur, vt vestra memoria in singulorũ cordibus renouetur. Nec leuiter est æstimanda talis memoria, quæ tunc reflorescit, quãdo illa singularis hostia pro nobis redimẽdis in ara crucis oblata per noui sacerdotij ministros, in Domini mensa cotidie consecratur: quando hymnis cælestibus, tãquam vitulis labiorũ Deus à fidelibus honorificatur: quando à peccatoribus rea pectora tundẽtibus Deus offensus sacrificio contribulati spiritus ad

miſericordiam inclinatur. Horum bonorum proculdubio participes extãt, qui Dei miniſtris bona quibus abundant & iſtis deſunt, pro eius honore & amore ſubminiſtrant. Ita quod deerat inopię noſtrę, copia veſtra benignè miniſtrare iã cœpit, & ſe ſuppleturam in ſupplẽdis vel reſtituendis eccleſiæ noſtrę tectis vberiùs repromiſit. Sic antiquus Dei populus ad tabernaculi vſum iubente Domino per Moyſem offerebat aurũ, argentũ & æs, biſſum quoque & coccum, purpurã & hyacinthũ, mulieres etiam gemmas, & inaures, quibus tũc viſibiliter veſtimentum Pontificis & tabernaculũ ornarentur, & miniſtorũ noui teſtamẽti ſancti mores deſignarentur. Quibus autẽ precioſa iſta deerãt, pilos caprarũ offerebant, quibus vela cilicina fierent, ad cõſeruandum ſplẽdorem interiorum ornamentorũ, ne puluere ſordeſcerent, vel imbribus putrefierẽt. Hãc formã pietatis ſequetur excellẽtia veſtra, cùm ad vtenſilia vel ſartatecta domus Dei reficienda, in quibus voluerit, vel quantũ voluerit, ſuppeditabit neceſſaria. Pro quibus omnibus illum expectate proculdubio retributorem, quem talium didiciſtis fuiſſe præceptorem.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Roberto Melletino Comiti, ſalutem & orationum ſuffragia. 168.

LIBERALITATI & prudentię veſtrę gratias referim⁹, quòd domnũ Richardũ Pratellenſis monaſterij Abbatẽ, virũ religioſũ & prudẽtẽ, prout dignus eſt, honeſtè tractatis, & in negociis ſuis, prout opus eſt, deuotè

Abbas iurãt ſe monaſterij bona diſperſa collecturum.

&fideliter ei assistatis: & insuper rogamus, vt quod benè cœpistis, meliori fine cōcludatis. Quòd enim in reuocandis monasterij sibi commissi possessionibus elaborat, professionis suæ debito coactus facit: quia ab vnoquoque Abbate, quando benedictionem accepturus est ab episcopo, hoc exigitur: quatinus profiteatur res monasterij sui hactenus malè dispersas se recollecturum, & ad vsus fratrum pauperúmque fideliter dispensaturū. Et in decretis Symmachi Papæ cæterorúmque sanctorum patrum de distractis ecclesiæ rebus cōtinetur, vt sit danti, & accipienti, vel possidēti anathema, nec aliquo se obstaculo ante tribunal Christi muniat, qui à religiosis animabus ad substantiā pauperū derelicta dispergit. In Agatēsi quoque concilio continetur, vt in venditionibus quas Abbates faciunt hæc forma seruetur: vt quicquid sine licentia episcopi venditum fuerit, ad potestatem episcopi reuocetur. Idem etiā de strenuitate vestra dici potest, quia diuina prouidentia vos eidem loco defensorem præparauit. quia quicquid monasterio prædicto sine vestro assensu distractū est, totum oportet ipsi monasterio restitui, & vsibus fratrū quibus data sunt integerrimè restaurari. Hęc hactenus. De cætero nobilitatem vestram in hoc culpamus, quòd beneficium Carnotēsis ecclesiæ, quod aliis magnis magnum videtur, ita paruipenditis, vt neque quod dispersum est ab antecessore vestro reuocare studeatis, neque debitum nobis seruitium in aliquo impleatis. Qui enim beneficium illud occupauerunt, ita inter vtrūque natant, vt neque nobis seruiant propter vos, neque vobis propter nos. Monem⁹ itaque vos, vt super

Vide suprà epist. 140. & ep. 214. adde Iuonem Pānuniæ lib. 2. tit. de alienatione & cōmutatio. rer. eccles. & Gratianum in ca. 12. q. 2. an res ecclesiæ quæ ab eis datæ sunt, possint constare aliquasi emitate eis qui eas acceperint.

vt ſuper hoc conſilium capiatis, & nobis remandetis: quia in hoc nullum eſt veſtræ amplitudini commodũ, nobis autem magnum incommodum.

Paſchali ſummo Pontifici, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, cum debita obedientia fidelium orationum obſequium. 169.

NOTVM facimus paternitati veſtræ, quòd tertio kal. Auguſti plures epiſcopi tam Remenſis quã Senonenſis prouinciȩ inuitati à Domno Richardo Albanenſi epiſcopo legato veſtro, conuenimus in quoddam municipium Aurelianenſis epiſcopatus, nomine Balgenciacum, ad faciendam abſolutionem Regis ſecundùm tenorem litterarum, quas ſuper hac re miſerat moderatio veſtra. Conuenit etiam Rex & lateralis ſua, & ſecundùm præceptum veſtrum tactis ſacroſanctis Euangeliis parati fuerunt abiurare abſolutè omnem carnalis copulæ conſuetudinem, inſuper & mutuam collocutionem, niſi ſub teſtimonio perſonarum minimè ſuſpectarum, vſque ad veſtram diſpenſationem. Sed quia in litteris veſtris continebatur, vt in hac abſolutione conſilium prudentium ſibi adhiberet Domnus Albanenſis epiſcopus, totum onus conſilij voluit ex arbitrio pendere pontificum. Epiſcopi verò neſcimus quid coniicientes, ſemper replicabant ſe debere eſſe huius conſilij comites & nõ duces. Quamuis quibuſdam noſtrũ videretur, quòd prædicta abſolutio ita poſſet ſicut prętaxata eſt, honeſtè fieri, & propter quorundam ſimultates non ſatis rationabiliter impedita.

In diſpenſationibus quis modus. Confer cum epiſt. 166.

Lateralis nomine Bertredã intelligit, quam Philippus rex illicitè lateri ſuo copulauerat, ſuprà epiſt. 13. & 105.

Cùm itaque ita res indefinita remanserit in medio, Rex clamitans se malè esse tractatum, tamen per se & per nos adhuc pulsat ad aures paternitatis vestræ, vt secundùm moderationem litterarum vestrarũ & verba quæ Domno Galoni coëpiscopo nostro iniunxistis, causam eius temperetis: ne contingat de eo illud Salomonis, Qui multum emungit, elicit sanguinem. Dispẽsationis aurem modus nulli vnquam sapientum displicuit. Vnde beatus Cyrillus ad Gennadium Presbyterũ: Sicut enim qui mare nauigant, tempestate vrgente, nauíque periclitante quædam exonerant, vt cætera salua permaneant; ita & nos cùm non habemus saluandorum omnium negociorum certitudinem, despicimus ex iis quædam, ne cunctorum patiamur dispendia. Et quia hæc suggerendo dicimus non docendo, nostræ suggestionis summa est, vt imbecillitati hominis, amodò, quantum cum salute eius potestis, condescendatis, & terram quæ eius anathemate periclitatur, ab hoc periculo eruatis. De cætero sanctæ paternitati vestræ supplicando suggerimus, vt Domnum Galonem coepiscopum nostrum de Beluacensi episcopatu, quẽ propter sacramentum Domni Ludouici habere non potest, per manũ Senonensis Archiepiscopi transferre iubeatis in Parisiensem episcopatum, quem ei gratãter & deuotè concedunt pro vestro amore Rex & Regis filius. Qualiter autem in eum cleri & plebis vota conueniant, dicet vobis præsentium portitor clericus Parisiensis ecclesiæ canonicus, vt cognoscatis eum benè posse transferri, qui sedem propriam nulla ratione præualet adipisci.

Vide infrà epist. 195. & 216.

Translatio episcopi. confer epistolam 171. quæ est eiusdem argumenti.

Domno Manaſſæ Remorum Archiepiſcopo, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, ſalutem & ſeruitium. 170.

QVONIAM ego Beluacenſis eccleſiæ veſtræ genuinus filius paternitatem veſtram quaſi innata dilectione amplector, vt omnia veſtra in caritate fiãt ex euangelica & apoſtolica inſtitutione, qua valeo ſinceritate exhortor. Vnde conſulendo ſuggerimus, & ſuggerendo cõſulimus, vt rigorem iuſtitię quam nunc tandem, cùm res ad portum iam plenè peruenit, erga Beluacenſem eccleſiam neſcio quo impellente intẽditis, cõſultiori moderatione remittatis, donec pax quæ inter Domnum Regem, & Domnum Gallonẽ Beluacenſi eccleſiæ conſecratum, aut integrè ſolidetur, aut penitus diſrumpatur. Alioqui proretæ officium prohibere videbitur, ne nauis procellis circumacta vel ad optatum portum applicare valeat, vel ad alium.

De pace Beluacenſis eccleſiæ, quam matrem ſuã vocat epiſt. 45. ſuprà & infrà epiſt. 201.

Daimberto Dei gratia Senonenſi Archiepiſcopo, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, cum debita reuerentia ſeruitium. 171.

NOTVM facimus veſtræ paternitati quod clerus & populus Pariſienſis eccleſiæ voto & voce Dõnum Galonem Beluacenſi eccleſiæ conſecratum in Epiſcopum elegerunt, & ipſam electionem cum litterarum adſtipulatione miſſis ex clero idoneis perſonis prædicto epiſcopo præſentantes, vt paſtoralem prædi-

De tranſlatione epiſcopi a it etiam ſuprà epiſt. 169 in fine, quæ cũ hac coniungẽda eſt.

ctæ ecclesiæ curam susciperet, humiliter & deuotè petierunt. Sed quia translationes episcoporum necessitate vrgente Metropolitani auctoritate & summi Pontificis dispensatione fieri oportet, nos in quātum nobis est eidem electioni assensum præbentes, paternitati vestræ suggerimus, quatinus eidem electioni adstipulando, à Domno Papa postuletis, vt prædictum Episcopū per manum vestram transferri præcipiat, cùm propriā sedem obtinere non valeat. Ita enim & vestrum ministerium honorificabitis, & ecclesiæ desolatæ solatium præbendo, eligentium & electi dilectionem vobis arctiùs adstringetis. Et in hoc consilium vobis damus, ne si alio exitu res proueniat, ecclesiæ vestræ dignitas in aliquo minuatur, & mutua caritas non tam firmo vinculo colligetur.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, debitam cum sinceritate obedientiam. 172.

De retractatione priuilegii apostolici Canonicis Carnotēsib. facti de nōsuscipiēdis in eadem ecclesia conditionariis & vulgò natis.

QVONIAM patres nostri antecessores vestri in multis negociis aliqua seueritati detraxerunt, in quibus salus minimè periclitabatur, vt maioribus malis amouendis operam darent: ea fiducia flexis genibus cordis maiestati apostolicæ supplicamus, vt erga ecclesiam Carnotensem misericordiæ viscera effundatis, & pacem diu turbatam, quæ benè olentem ecclesiæ florem cum prouectu bonorum fructuum concutit & discutit, eidem ecclesiæ reformare studeatis. Ita enim hæc res ex vestro tantùm pendet arbitrio: vt ex verbis

illius centurionis euangelici securè sanctitati vestræ dicere possimus: Dic tantùm verbo, & sanabitur puer meus. Iam enim tandem crebris persuasionibus publicis & priuatis precibus, multa mora, multa lima ad hoc Carnotensium clericorum corda Deo donante inflex imus, quatinus apud paternitatẽ vestram fideliter intercedant, vt cõditionarios de familia Carnotensis Comitis, qui de legitimo coniugio nati fuerint, & Regios fiscalinos, pro quibus similis perturbatio fieri posset, de priuilegio quod eidem ecclesiæ fecistis, de non admittendis conditionariis, excipiatis, & in eundem statum in quo erant ante priuilegium, redire iubeatis. Non enim hoc impedit sacramentum clericorum quod super hac re anteà fecerant: quia cognoscunt tam maiores quàm minores, & publicè fatentur se sacramentum illud hac conditione fecisse, vt possent instituto suo & profutura adiicere, & nocitura excipere. Aliter quippè damna, scandala, perturbationes intus & foris, contentiones, iræ, rixæ, quæ omnia ista de causa orta sunt, & quotidie oriuntur, sedari non possunt. Hæc autem omnia Deo faciente cessabunt, si vigilantia vestra manentibus in sua stabilitate his qui in priuilegio sunt, ea tantùm quæ ecclesia dispensari postulat, paterna prouisione dispensauerit; & ea quæ cohibenda sunt, apostolica censura cohibuerit. Hęc omnia in propria persona putaui me posse dicere sanctitati vestrę: sed à capite autumni ita me grauis vexauit infirmitas & debilitauit, vt non tantùm prolixum iter, sed nec breue adhuc valeam arripere. Vnde misi vobis vice mea Domnum Bernerium monasterij Bonæuallensis,

Iurauerant Carnotenses canonici, se nõ admissuros vulgò natos & extraneos. vt cõstat ex epi. 153. suprà, quæ eiusdem est argumenti.

Confer epist. 159. suprà.

Abbatem, boni testimonij virum, & Romanæ ecclesiæ benè notum, qui & necessaria nostra vobis insinuet, & ea quæ ei commisimus à sanctitate vestra nobis reportet. Miserunt etiam Canonici vice sua Domnum Goselinum Presbyterum & concanonicum suum, qui cōmune votum concanonicorum suorum vobis sincera veritate denunciet & quod sanctitas vestra inde statuerit, eis renūciet. Excusatos etiam volumus esse apud sanctitatem vestram Decanū & Cantorem à vobis inuitatos, quos iam grauat ętas, & irruentium perturbantium importunitas.

Hildeberto Dei *gratia Cenomanensi episcopo*, *Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister salutem.* 173.

An concubina in vxorē duci possit. lege epistol. 16. suprà & 5. epist. 180.

DE viro illo qui prius per concubinatum cuidam adhæsit mulieri, posteà verò cum eadem muliere infirmitate correpta pactum coniugale dato annulo iniit, hoc respondemus prudentiæ vestræ: quia ex maiori parte coniugij sacramentū impleuit, quod postea nisi adulteriū intercessisset, lege diuina & humana prohibente, solui non potuit. Vnde Augustinus in libro „ de bono coniugali: Posse sanè fieri nuptias ex malè cōiunctis honesto placito consequente manifestum est. „ Idem in eodem: Solet quęri cùm masculus & fœmina, „ nec ille maritus, nec illa vxor alterius sibimet nō filiorum procreandorum sed pro incontinentia solius cōcubitus causa copulantur, ea fide media vt nec ille cū altera, nec illa cū altero id faciat, vtrū sint nuptię vocādę? Et potest quidem fortasse non absurdè hoc appella-

Vide epistol. 183. infrà.

ri connubium, ſi vſque ad mortem alicuius eorum id “
inter eos placuerit, & prolis generationem quãuis non “
ea cauſa coniuncti ſunt, non tamen vitauerunt, vt vel “
nolint ſibi naſci filios, vel etiam opere aliquo mala a- “
gant ne naſcantur. Ambroſius ad virginitatis exhor- “
tationem: Deſponſata viro coniugis nomen accepit. “
Cùm enim initiatur coniugium, tunc cõiugij nomen “
aſſumitur. Non enim defloratio virginitatis facit con- “
iugium, ſed pactio coniugalis. Denique cùm iungitur puella, coniugiũ eſt, non cum viri admixtione cognoſcitur. Iſidorus ethymologiarum lib. 9. cap. 7. Coniuges

Conſenſus ſolus perficit nuptias. vide ſ. epiſt. 46. & ſ. epiſt. 247.

veriùs appellantur à prima deſponſationis fide, quam- “
uis adhuc inter eos ignoretur coniugalis concubitus. “
Item Nicolaus Hicmaro epiſcopo: Sufficiat ſecundum “
leges ſolus eorum conſenſus, quorum de coniunctio- “
nibus agitur. qui conſenſus ſi ſolus in nuptiis fortè de- “
fuerit, cætera omnia etiam cum ipſo coitu fruſtrantur “
celebrata, Ioanne Chryſoſtomo magno doctore teſtãte, qui ait: Matrimonium non facit coitus, ſed volũtas.

Chryſoſto. hom. 16. in Matth.

Hinc etiam habetur in libro cõſtitutionum: Si quis ſine dotalibus inſtrumentis, affectione maritali vxorem duxerit, non audeat ſine cauſa legibus cognita repudiũ ei mittere.

l. fin. Cod. de repud.

Itẽ in libris nouellarũ: Si quis diuinis tactis ſcripturis iurauerit mulieri, ſe eã legitimã vxorẽ habiturũ, vel ſi in oratorio tale ſacramentũ dederit, ſit illa legi-

Nouel. 22. de nuptiis. §. nuptias. & §. ſic itaque.

tima vxor, quãuis nulla dos, nulla ſcriptura alia interpo “
ſita ſit. Quòd ſi propter patrata vtrobique adulteria di- “
citus eos vltrà nõ poſſe cõiungi, cõſulatur Hieronymus ad Oceanũ ſcribẽs: Apud nos quod nõ licet fœminis, “

vide ſuprà epiſt. 83.

ęquè non licet & viris, & eadẽ ſeruitus pari conditione “

„ censetur. Item: Indignantur mariti si audiant adulteros „ viros pendere similes adulteris fœminis pœnas, cũ tan„ to grauiùs eos puniri oportuerit, quãto magis ad eos „ pertinet & virtute vincere, & exemplo regere fœmi„ nas. Item: Non erit turpis neque difficilis etiam post „ patrata atque purgata adulteria reconciliatio coniu„ gum: Vbi per claues regni cælorum non dubitatur fie„ ri remissio peccatorum; non vt post viri diuortium a„ dultera reuocetur, sed vt post Christi consortium adul„ tera non vocetur. Idem super Osee: Non est culpandus „ Osee Propheta, si meretricem quam duxit, conuertit „ ad pudicitiam, sed potius laudandus quòd ex mala bonam fecerit. Non enim qui bonus permanet ipse polluitur, si societur malo: sed qui malus est in bonum vertitur, si boni exempla sectetur. Ex quo intelligimus nõ Prophetam perdidisse pudicitiam fornicariæ copulatum, sed fornicariam assumpsisse pudicitiam quam anteà non habebat. Ex his igitur & similibus sententiis colligere potest vestra prudentia inter prætaxatas personas verum fuisse connubium, & si vir alteram duxerit, vel mulier alteri nupserit, manifestum esse adulterium: Si verò ex consensu reconciliati fuerint, nullum esse flagitium.

Gulielmo Dei gratia Rotomagensium *Archiepiscopo, & cæteris diœcesis Rotomagensis episcopis,* Iuo *humilis Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & debitæ caritatis obsequium.* 174.

GRATIAS agimus iuſto & miſericordi Deo, qui eccleſiam ſuam delinquentem paterna ſeueritate flagellat, & flagellis attritam miſericorditer viſitat: vt tanquam pia mater panem conſolationis tribuat lugẽti, qui flagella prius iuſtè irrogauerat delinquẽti. Quod in eccleſia Luxouienſi nunc Deo propitiante, & veſtra ſolertia cooperante proueniſſe cognouimus. Quorum conſilio & auxilio eliminata eſt prædicta eccleſia ſpurcitia puerorũ, noua & inaudita Neophytorum hæreſi cathedram epiſcopalem in eadem eccleſia vſurpantiũ. Quod quamuis ad tempus aliqua rationabili conſideratione, vel aliqua puſillanimitate ſit à vobis toleratũ: nunc tamen eſt, quantum nobis videtur, in melius cõmutatum. Cùm & ipſos flammigeros pueros de prædicta eccleſia eiici feceritis, & virum ſtrenuum & honeſtum, domnum videlicet Gulielmum Ebroicenſem archidiaconum in paſtorem prædictæ eccleſiæ elegeritis. Vnde multum liberalitati veſtrę congratulamur: & caritati veſtræ, ſi in hoc negocio paruitatis noſtrę auxilium vel conſiliũ foret opportunũ, pro viribus paratũ eſſe pollicemur.

De liberatione eccleſiæ Luxouienſis. Confer cum epiſt. 178. 179 & 181. vbi hac de re latiùs.

Stercora vocat. ſ. epiſt. 178. ne autẽ Neophyti epiſcopi fiant vide can. ſu's diſtinctione 48.

Vide epiſtol. 181. vbi de Ranulfo flãmardo agitur.

Domino & patri ſuo Paſchali ſummo Pontifici Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter omnem pro ſua poſſibilitate obedientiam. 175.

POST idus Ianuarij paternitatis veſtræ litteras accepi, commonefacientes me, quatinus venirem ad concilium à ſanctitate veſtra celebrandum in nonis Martij: à quo termino non reſtabant niſi ſeptem

Excuſat ſe à concilio.

hebdomadæ vſque ad diem denominati concilij. Cõpẽſans itaque vires meas cũ breuitate tanti articuli, ſenſi hoc opus à me nullo modo in tanta breuitate poſſe tranſigi, vtpote cui non erat ad manum tanta pecunia de qũa poſſem tanto itineri neceſſaria tam citò præparare: vel ea corporis ſanitas, vel tam libera membrorum agilitas, quæ poſſet tam prolixum iter per vias arduas & ruinoſas tanta velocitate perficere. Vera eſſe quæ dico teſtis eſt mea veritas & conſcientia mea, qui duo teſtes non ſunt producendi impunè ad falſa teſtimonia: quorum etiam teſtimonio profiteor deſiderantiſſimè faciem veſtram videre me velle, non in turba, neque in tranſitu, ſed in ea tranquillitate in qua poſſem veſtro dulciloquio aliquandiu familiariter frui, & æſtus cordis mei in oculis veſtris effundere, & de fonte ſacri pectoris veſtri ad refocillationem languentis animæ aliquid ſalutiferi potus in cor meum eliquare. Supportate igitur paterna diſcretione abſentiam meam, donec Deus donet vt ſuo tempore exhibere poſſim conſpectui veſtro præſentiam meam.

Gaufrido Dei gratia Beluacenſium epiſcopo Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, ſibi & gregi ſibi commiſſo ſalubriter prouidere. 176.

De quodam Odone inuaſore eccleſiæ S. Quintini Beluacenſis.

DE quanta ſpe promiſſionum veſtrarum ceciderim noui ego, nouerunt & illi qui promiſſiones veſtras mecum audierunt. Contra petitionem ete-

nim meam & promissionem vestram, contra canonicam & apostolicam institutionem contradicentibus maioribus & prudentioribus ecclesiæ beati Quintini fratribus, odonem olim fratrem, nunc verò hostem in prædicta ecclesia, quod sine me fieri non poterat, confirmastis in Abbatem. Hanc plãtationem vestram poterit eradicare, qui non plantauit eam Dominus: fructũ quippe primitiarum mearum quantum in vobis est in hoc mihi abstulistis, & vobis forsitan non satis vtiliter pouidistis. Qui enim consilium vobis dederunt, callidè inter me & vos dissidium fieri voluerunt. Quod qua intentione factum sit, si modò non perpenditis, forsitan aliquãdo perpendetis. Hoc autem factum vestrum si ad præsens corrigere non vultis aut non valetis, saltem id quod mihi inter cætera promisistis, ornamenta quæ prædictæ ecclesiæ commendaui, mihi facite restitui, & in cella fratris Gunherij custodiri, donec suo tempore cogitem quid inde velim facere. Interim autem vbicunque sint qui prædictum inuasorem non recipiunt, nihil graue, nihil intolerabile super eos faciatis, vel fieri permittatis. quoniam sentientes se esse prægrauatos per me & per se sedẽ apostolicam appellant: in cuius redundabit iniuriam, si quis eis amodò aliquam intulerit violentiam.

Leodegario venerabili Bituricensium Archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & seruitium. 177.

Episcopum memorem esse debere susce pti à fidelibus suis obsequij.

QVONIAM speculatores domui Israel positi sumus, in alto positi magis à circunstantibus & lōgè positis inspicimur & discutimur, quàm si in loco humili positi nostræ tantùm saluti & priuatis vtilitatibus nostris sollicitudinem nostram impēdere studeremus. Vnde oportet vt in omnibus dispensationibus nostris simpliciter incedamus, & scandala fratrum præ cæteris cauere procuremus. Si enim sicut Apostolus monet, bonum nos habere oportet testimonium ab his qui foris sunt, quanto magis ab his qui domesticam conuersationem nostram sciunt, & quibus voluerint reuelare pudenda nostra magis quàm velare, in aliquo à nobis offensi parati sunt? Quod ideò dilectioni vestræ commemoro, vt iniurias domni Hugonis Maidunēsis, sicut ipse dicit, hactenus neglectas zelo dilectionis paternæ attendatis: & quod verbo vel lingua corrigi non potest, seueritatis baculo feriatis. Nec enim decet honestatem vestram esse oblitam, qualiter vobis (sicut ipse commemorat) in omnibus necessitatibus vestris adiutor & propugnator adstiterit; qualiter de incommodis vestris sicut de suis doluerit: ne ingratum fuisse beneficiis eius vobis forsitā sit incommodum, & aliis in exemplum. Caritate itaque suadente excellentiam vestram moneo, vt quod hactenus erga nobilem virum minùs sollicitè fecistis, de cætero diligentiùs implere studeatis: ne si ad maiorem audientiam clamor eius peruenerit, & famę vestræ incurratis dispendium, & rerum vestrarum non sine corporis vestri vexatione detrimentum.

Gulielmo Dei gratia Rotomagensium Archiepiscopo, & Gilberto Ebroicensium episcopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis, abundare spiritu consilij & fortitudinis. 178.

QVONIAM pro domo Dei stare, & murum pro domo Dei Israel ponere cœpistis, sollicitudini vestræ summo perè cauendum est, vt sartago quæ feruere cœpit, ferrea fortitudine nullis ignibus cedat, si zelus domus Dei & amor decoris eius de die in diem in mẽtibus vestris & vehemẽtiùs exardescat. Quod ideò sanctitati vestræ commemoro, vt quod de Luxouiensi ecclesia benè incœpistis, meliore exitu terminare studeatis, vt caudam hostię cum capite immoletis. Audiuimus enim & dolemus, quòd stercora quę de prędicta Dei domo vestro fuerant labore emũdata, multiplicato nequam spirituũ numero in eandem sint reportata, & ipsa domus grauiori errore quàm priùs infecta. Quam domus Dei iniuriam si non vt decet animaduerteritis, si non persona quam portatis correxeritis, certum nobis est quòd cùm iste fœdus & fœtidus rumor apostolicas aureis vel nostra vel aliena relatione percusserit, nec præterita neglecta remittẽtur, & hæc grauiter exigẽtur. Ideò dum tempus est pręmonemus dilectionẽ vestram, vt suo tempore libera fronte possim⁹ famã vestrã excusare, & apostolicas aureis opportunè pro vobis & importunè pulsare. Cùm enim in ipsa infantia mũdi in Lameche carnalis bigamia sit culpata, quomodo poterit in sponsa christi quę est ecclesia, laudari, quæ & sacramẽto & in veritate sacramẽti

De eadẽ ecclesia Luxouiẽsi. Cõiunge epist. 174. quarum est idem argumentum.

Leuiti. cap 3.

Quę hic stercora vocantur, spurcitia dicitur 1. epist. 174.

Episcopus vnus non sit plurium ecclesiarum. 1. epist. 179.

vni debet viro desponsari Eliminetur ergo de Luxouięsi ecclesia Ranulfus Dunelmęsis episcopus, vt digamia nõ admittatur. Eliminentur pueri eius, vt neophytorum hæresis extirpetur. Non ignorantibus legē loquimur, sed caritatiuè vos monemus, vt vestræ consulatis honestati, & ecclesiæ vtilitati.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ humilis minister, Roberto *Comiti* Mellentino, *per viam vitæ incedere & ab ea non recedere.* 179.

Quòd regij Consiliarij nõ debent e i placere in his quæ Deo displicent.

QVONIAM ad ouile nobis commissum pertinere te credimus, licèt lætis pascuis abundes, nostrum tamen est aliquod sacrę admonitionis tibi pabulum ministrare, & aduersus lupos inuisibiles tuam dilectionem præmunire. Cùm enim gratiam inueneris in conspectu Regis Anglorum, testantur multæ ecclesiasticæ personæ, quòd plus ei placere studeas quàm Regi Angelorum. Non tamen culpamus ei placere in his quæ Deo non displicent: sed si quid molitur regia potestas aduersus Dominum & Christum eius, & ecclesiam eius, in mente habere debes quia Christi sanguine redemptus es, quia legibus Christi initiatus, per sacramēta ecclesię regeneratus es, & illius es liber qui pro te se seruum fecit, vt libertas tua nihil se debere intelligat alicui, quo diuinam offēdat maiestatem, & ecclesię minuat libertatem. Quod ideò suademus nobilitati tuę, vt prędictum Regem sanis consiliis informes, & leges ecclesiasticas à sanctis patribus traditas, & à catholicis Regibus cõfirmatas in nullo cõturbes. quę enim ratio

Vnus episcopus non fit duarum ecclesiarum.

quę lex permittit, vt Ranulfus Dunelmensis episcopus de ecclesia alterius regni ad aliam ecclesiam trãseat, & velut quadam mœchatione præsentię suæ vel filiorum suorum occupatione Luxouiensem ecclesiam per violentiam Anglici regis inuadat? Quod facilè tolerare, & contra legem est, & contra Regem. quia non est hoc populo regimen prębere, sed discrimen augere. Quantum ergo ex tua sententia pendet eius consilium, suade ei, vt ecclesiam Dei quantum in se est liberet, nec de peccatis alienis sua multiplicet. Vnde illi qui de aduentu eius ad has partes bona senserunt & bona prędixerunt, velint nolint mutent serenitatem laudis in nubilum vituperationis. Non enim ad hoc instituuntur Reges, vt leges frangãt: sed doctores legum gladio, si aliter corrigi nõ possunt, feriant. Vale.

Supra epist. 67. & 178. cũ hac autem epistola coniungenda est epist. 181. ĩ. in qua de hoc Ranulfo Flãmardo agitur.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Odoni Archidiacono salutem. 180.

IN litteris sciscitata est fraternitas tua, vtrùm mulier prægnans de fornicatione, possit legitimè nubere: ad quod principaliter ex sententia responderi non potest, sed quid in huiusmodi obseruãdum sit, ex similibus ratiocinando ab his qui non plus sapiunt quàm oportet, colligi potest. Qua in re ex ratione qua præditus es considerare te oportet: quia alia est medicina quę congruit sanis ad conseruandã sanitatem, alia quę debetur ęgrotis ad recuperandã sospitatẽ. quid secũdũ

An prægnãs de fornicatione, legitimè postea nubat. Huc refer epist. 16. & 173.

imperiū præcipiatur ſanis,quid ſecundū indulgentiam concedatur infirmis.Secūdùm imperiū quidē naturale & inſtitutū nulla mulier ſiue ex flagitio, ſiue ex matrimonio prægnās ante ablactationē ſui part' debet viro carnaliter cōmiſceri, ſine quo nō cōplentur iura matrimonij.Si autem moderationē apoſtolicā attendamus,
„ qua dicitur:Vnuſquiſque vir habeat vxorē ſuā propter
„ fornicationē,& vnaquęque mulier ſuū virū,nō excipiemus viduā,nō excipiemus pręgnātem,non excipiemus fornicariam,nō excipiemus inceſtuoſā,tātùm vt in Domino ſit,id eſt vt ipſum per ſe coniugiū nō ſit flagitioſum aut facinoroſū. Nec inde culpādus eſt vir,qui fornicariā duxit,ſed inde laudandus quòd impudicam ca-
" ſtam fecit.Vnde Hieronymus ſuper Oſee lib. 1.Nō eſt
" culpandus Oſee Propheta,ſi meretricem quam duxit,
" ad pudicitiam conuerterit:ſed potiùs laudandus quòd
" ex mala bonam fecerit.Nō enim qui bonus permanet, polluitur,ſi ſocietur malo: ſed qui malus eſt in bonum vertitur,ſi boni exempla ſectetur.Ex quo intelligimus nō prophetā perdidiſſe pudicitiā fornicarię copulatū, ſed fornicariam aſſumpſiſſe pudicitiam quam antea non habebat.Quòd ſi cauſantur viri mulieres ſuas ante coniugium fuiſſe fornicatas ,attendant & ipſi forſitan ſe incidiſſe in crimen fornicationis vel adulterij. Quod ergo vult ſibi à muliere indulgeri,cur nō & ipſe mulieri indulgebit? Vnde Hieronymus ad Oceanum de morte Fabiolæ: Apud nos quod non licet fœ-
„ minis, æquè non licet viris : & eadem ſeruitus pari cō-
„ ditione tenetur.Itē Auguſtinus de adulterinis cōiugiis:
„ Nō erit turpis neq; difficilis & poſt patrata atq; purgata adulteria

adulteria remiſſio peccatorum, non vt poſt viri diuor- "
tium adultera reuocetur. ſed vt poſt Chriſti conſortiũ "
adultera non vocetur, Si ergo hoc fieri licet, de ea "
quę fœdus coniugale violauit, cur nõ fieri magis liceat "
de ea quæ in fœdus matrimonij quod nõdum inierat "
nihil deliquit? Attendant etiam viri huiuſmodi calũ- "
nias inferentes, quod dicit Auguſtinus in libro de ver- "
bis Domini: Si ducturi eſtis vxores, ſeruate vos vxori- "
bus veſtris: quales vultis eas ad vos venire, tales debent "
vos & ipſæ inuenire. Quis iuuenis eſt, qui non velit du- "
cere caſtam vxorem? Et ſi virginem ducturus eſt, quis "
non intactam deſideret? Intactã quæris? intactus eſto. "
Puram quæris? noli eſſe impurus. Non enim illa poteſt, "
& tu nõ potes. Ex his ergo & ſimilibus intelligi & pro- "
bari poteſt, quia ſi alligatus non eſſes vxori, poſſes deliberare: ſed poſtquam ex pari conſenſu alligatus es vxori, non debes quærere ſolutionem. Ita enim ab ipſa mundi creatione naturale & inuiolabile manet coniugij ſacramentum: vt nec præuaricatio originalis illud abſtulerit, nec diluuij ſentẽtia crimina diluens immutauerit. Quod ergo diuina ſententia ſanxit, & immutabile fieri voluit, non debet humano interdicto diſiungi, niſi fuerit abſque contrahentium factum conſenſu, aut per ſe criminoſum, id eſt adulterinum, aut inceſtuoſum. Quod cùm euenerit, non eſt differẽdum, ſed ſeparatione ſanãdum. Vbi verò iſta defuerint, ſiue ſint raptores, ſiue excommunicati, ſiue quolibet alio vitio coniuges infecti, tamen hęc omnia toleranda ſunt pro conſeruanda fide coniugij. Quis enim in circunciſione vel in præputio coactus eſt à prædicatoribus noui

testamenti vxorem quam habuit ante Baptismum, dimittere post Baptismum? Nec tamen dico, quòd contra interdicta copulanda sint coniugia: sed si copulata sunt, propter has caușas non esse disiungenda. Qui autem contra interdicta talia coniugia contraxerint, vel Presbyteri qui ea consecrauerint, pro inobedientia sua digna satisfactione ad arbitrium Iudicis sui corrigantur, vt cæteri à tali temeritate compescantur: coniugia verò nisi causa legibus cognita minimè soluantur. Sic enim Sacramentum ordinationis quamuis ab ordinatoribus ordinationem illicitè vsurpantibus semel acceptum manet in ordinatis: sic Sacramentum coniugij quamuis ab inobediẽtibus Presbyteris impositum, manet in coniugatis. quia virtutem Sacramentorum cassare non possunt praua merita vsurpatorum. Semper ergo sanctitas eorum est honoranda, vsurpantium verò peruersitas punienda. Sic thuribula Core, quia eis ante Dominum ministratum est, iubente Domino altari apposita sunt: fautores verò eius igne consumpti sunt. Prolixitatem vitans epistolæ non fui ausus plura inserere paginæ, quia nolui fraternitatem tuam rerum tibi benè notarum multitudine onerare. Potes tamen ex his paucis intelligere quid de prætaxatis sentiam, & quid aliis ad hæc interrogata respondeam.

Virtus sacramentorũ, vitio ordinatorũ mutari nequit aut minui.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, debitum cum omni subiectione famulatum. 181.

Ecclesiæ status in Normannia labefactatus.

CVM status ecclesiæ penè vbique terrarum ruinas lamẽtabiles patiatur, quisque dilector domus Dei

dehonestationes eiusdem domus quanto viciniùs sentit, tanto vberiùs plangit; quoniam tignis viciniora comburit. Quod idcirco maiestati vestræ prælibauimus, quoniam cùm in aliis locis vnusquisque domus Dei prostitutor malitiam suã aliquo velamine tegere moliatur, in terra Normãnorum ita manifestè prostituta est ecclesia, vt de ea illud propheticum dici possit: Peccatum suum sicut Sodoma prędicauerunt, nec absconderunt. Quod in ecclesiã Luxouiẽsi paternitas vestra poterit agnoscere, quam iam per plures annos Rãnulfus agnomine Flammardus Dunelmensis Episcopus inaudito inuasionis genere occupauit, qui duos filios suos vix duodẽnes accepto pastorali baculo à Comite Normãnorum prædictæ ecclesiæ intrudi fecit, ea cõditione, vt si primogenitus moreretur, Iudaico more in episcopatũ alter alteri subrogaretur. quod cũ partim dolentibus, partim deridentibus plurimis diu perpessa esset ecclesia, monitu quorundã religiosorum grauiter redargui solo caritatis intuitu Rotomagensem Archiepiscopũ, ad cuius Diœcesim pertinet pretaxata ecclesia, quòd ex aduerso nõ staret, quòd pro domo Israel murum non opponeret. Hoc idẽ feci aliis episcopis eiusdẽ Metropolitanis suffraganeis. Tandẽ cũ Comes terrę illius periculo amittendi principatus sui vrgeretur, quasi pœnitẽtia ductus monẽte Ebroicensi episcopo cũ Metropolitano suo præcepit, vt pędict⁹ Dunelmẽsis episcopus de ecclesia cũ sua sobole eiiceretur, & episcopus ibi canonicè eligeretur. Oblatũ est igitur prædictæ ecclesiæ, vt secundũ morem ecclesiasticũ episcopum sibi eligerẽt: qui cõmunicato cũ episcopis cõsilio elegerũt

Raunulfi huius mentio etiam fit 3. epist. 178. & 179. Iuo epi. 174. hos filios vocat flãmigeros.

Iure successionis episcopatus possideri non possunt, quia id canonicæ electioni aduersetur. vide Gratianũ causa 8.q.1.

> An quis sacram ordinationem suscipere possit à Metropolitano, qui ab officio episcopi suspensus est.

virum strenuum Gulielmum Ebroicensem Archidiaconum, quem etiam à Metropolitano suo postulauerunt sibi ordinari episcopum. Sed cùm subauditum esset quòd Metropolitanus ab officio episcopi suspensus esset, prædictus Archidiaconus, quia familiaris meus erat, & nihil aduersus canones sciens præsumere volebat, ad me veniēs mecum deliberauit, vtrùm cum hoc scrupulo posset à Metropolitano suo sacram ordinationem suscipere, vel à suffraganeis quibus auctoritas Metropolitana solet ista præcipere. In qua deliberatione cùm mihi occurreret illud Apostoli: „Omne quod „non est ex fide, peccatum est: & illud Augustini: „Quia consecratio magis constat in fide, & deuotione & be„nedictione poscentis, quàm in merito benedictionem „dantis: Prædicto fratri consilium dedi, vt tantum sacramentum nulla disceptatione susciperet, sed apostolicā sedem aut per se, aut per legatos suos cōsuleret, & rem, quantum nobis videbatur, auctoritate apostolica perficeret. Videns itaque Dunelmensis episcopus consecrationem differri, aliud tergiuersationis genus arripuit, & prædictum episcopatum cuidam clerico suo, à Comite Normannorum datum esse asseruit. Vnde ille clericus ad sedem Metropolitanam vocatus, vt proferret si quid iuris se habere in episcopatu confideret: qui nulla ratione potuit asserere, quòd electionem cleri aut consensum plebis habuisset, aut etiam donum Comitis, quod plus obesse quàm prodesse debuerat, accepisset. Consilio itaque nostro & quorundam prouincialium suorum maiestatis vestræ præsentiam adiit, accepturus aut iustum pro ratione iudicium, aut necessariū

pro dispensatione consilium. Ausu igitur familiaritatis filialis suggero sanctitati vestræ, quatinus apud maiestatem vestram gaudeat se inuenisse paternum suffragium, quæ nulli consueuit ad se confugienti denegare medicinale remedium. Vale.

Hugoni Dei gratia Lugdunensis ecclesiæ primæ sedis episcopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & seruitium. 182.

QVIA Deo annuente sategimus cum Rege Francorum, & filio eius Rege designato, vt iam displiceat eis incestum coniugium, quod est inter Constantiam filiam prædicti Regis, & Comitem Trecassinum: fulti auctoritate legum, & adiutorio bonorum cupiũt huius coniugij maturare diuortium. Dum ergo hæc voluntas ita feruens est eorum, moneo & rogo paternitatem vestram, vt commonitorias litteras mittatis Archiepiscopis & Episcopis ad Curiam quæ habenda est in Natale Domini Suessionis: quatinus à Rege ipso audiant copulationem genealogię, quam ipse sicut dicit paratus est iureiurando approbare, & idoneis testibus confirmare. Et quia hæc genealogia ab Aruernensibus multoties est vobis computata, obnixè precantur, vt eandem computationem litteris apertè signatis per præsentium portitorem episcopis ad Curiam trãsmittatis, & rei veritatem litterarum testimonio manifestiorem faciatis. Nec enim decens est, vt tantæ nobilitatis sanguis tam publico incesto diutius polluatur, & ad similem incestum perpetrandum ferali exẽplo car-

Hugo Trecassinus Comes duxit Cõstantiam filiam Regis Philippi: solutо tamen postea coniugio tanquã incesto, & alia assumpta sibi vxore, vt colligi potest ex epistola 247. j. & hac de re ita scribit Andreas vetus auctor in historia Frãcorum lib. 3. Philippus defuncto tutore suo Balduino Comite suo, consilio Roberti Frisonis, filiã Florẽtij Ducis Frisonum Bertam in vxorẽ duxit, ex qua Ludouicum & filiam Con-

nalium voluntas animetur. Consulo itaque vt filius & familiaris, vt qui importunè instare debetis, nunc opportunè quantum in vobis est malagma vulneri superponere minimè differatis.

stantiam genuit, quæ cũ adulta esset, vsque ad nubiles annos nupsit Hugoni Trecassino Comiti. A quo posteà disiũcta propter consanguinitatem, nupsit Boadmundo principi Barriensi viro magnanimo & strenuo &c.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, per mare huius mundi prosperè nauigare, & post superata naufragia nauem in tuto collocare. 183.

Quòd iudicia Romanæ ecclesiæ non sunt foris retractanda.

QVONIAM iudicia Romanæ ecclesiæ à nemine foris retractari posse, eadem Romana ecclesia docẽte didicimus: si qui aliquando se prægrauatos ipsius ecclesiæ auctoritate conqueruntur, hoc eis consilium damus, vt non descendant in Ægyptum propter auxilium, sed ab ipsa ad ipsam confugiant: & inde expetant leuamen, vnde se conqueruntur accepisse grauamen. quia quæ aliquando corripit paterna seueritate, eadem frequenter colligit materna pietate. Quod ideò prælibauimus beatitudini vestræ, vt causam Fossatensium monachorum patienter audiatis, & quantum salua apostolica reuerẽtia fieri potest, anxietatem eorum misericorditer releuetis. Conqueruntur enim se in concilio Turonensi prægrauatos, quoniam ad suggestionẽ Comitis Andegauensis dicunt fuisse subreptum Domno Papæ Vrbano, vt monasterium sancti Mauri situm in patria Andegauensi, quod sub iure Fossatensis monasterij anteà per trecentos aut eo amplius annos extiterat, de eiusdem monasterij iure auferret, & ordinato ibi Abbate liberum esse constitueret. Quod & factum

Concilium Turonense.

Monasteriũ S. Mauri Andegauis, sub iure Fossatẽsis monasterij.

est Fossatensibus monachis ius suum reclamantibus, & multis qui concilio intererant, aliter sentientibus: cùm viderent priuilegium quo nitebantur Fossatenses monachi de manibus eorum ab Andegauēsibus fuisse ereptum, & in plures partes fuisse conscissum. Adhibitis ergo multorum intercessionibus supplicant prædicti monachi, vt eorum negocium à maiestate vestra legitima discussione retractetur, & vel misericordia flectēte vel iustitia dictante terminetur.

Iuo Dei gratia Cornotensis ecclesiæ minister. O. Gemetensis monasterij Abbati paternæ dilectionis visceribus abundare. 184.

HÆc ouis gregis vobis commissi derelicto grege suo luporū morsibus patens miserabiliter per huius mundi deserta vagatur, & multa ex eiusdem mūdi conuersatione bella perpetitur; intātum vt penè vsque ad contemptum sui ordinis & monastici habitus venire cogatur. Hęc itaque iam panē desiderās filiorū, sicut voto, sic voce dicit: Vadam ad patrem meū, sed clausa inuenisse se dicit paterna viscera, vt nec inter filios recipi possit, nec inter mercenarios. Nouit autem fraternitas vestra, quia quicunq; pastoris nomen habet, imitando summum pastorē, pastoris officium implere debet, qui oues quæsiuit errantes, inuenit perditas, curauit languidas, sanauit morbidas, lętatur de conuersis, qui dolere nos admonet de auersis. Non equidem ista dicendo vos docemus, sed commemorando per ipsa viscera caritatis, quibus nos inuicē diligere debemus, vos monemus & rogamus, vt hunc fratrem reuerten-

De monacho reuertente, qui à monasterio recesserat.

tem, de longinqua regione dissimilitudinis paternè suscipiatis,& cum satisfactione quę eius excessibus debetur intra ouile à quo aberrauerat colligatis.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Radulfo Remensis ecclesiæ præposito, & Odolrico bonæ spei fratri salutem. 185.

Pacto semel inito, an ad alterius nuptias liceat transire. confer cum epistola 191.

DE viro qui cum muliere, cuius nuptiæ interdictæ non erant, pactũ iniit coniugale, postea verò ad alteri⁹ nuptias trãsiit, hoc sentio: quia sacramẽtum quod cum periurio & pacti cõiugalis violatione vsurpatum est, aut esse irritum, aut manere ad iudicium. Si irritum est, ad prius pactum constat esse redeundum: si autem manet ad iudicium, cessare debent opera nuptiarum. Quòd si neutrum fecerit, semper iuris peruasor erit alieni. Qui enim iuramento pactum cõiugale firmauit, ex maiori parte sacramentum coniugale impleuit. Vnde & beatam domini matrem, quæ cum sancto Ioseph pactum coniugale inierat, Angelus cõiugem appellat: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam, quam nondum traduxerat, nec aliquãdo carnali commixtione cogniturus erat. Super qua re multa patrum dedimus testimonia in epistola Hildeberto Cenomanẽsi episcopo missa. Est autem canonica. quia quod contra leges præsumitur, per leges dissolui meretur: veluti si quis contra decreta sacerdotij sacramentum sibi vsurpet, aut est omnino per leges deponẽdus, aut à ministerio altaris suspendendus. Quibus auctoritatibus & rationibus liquet, quia non debet præponderare quod illicitè

Cõsensu fiũt nuptiæ. vide epistolam 173. suprà ad Hildebertũ.

illicitè & cum iniuria proximi præſumptum eſt, ſed id quod legitimè & honeſtè conſenſu contrahentium priùs confœderatum eſt: quamuis ſi alterum præpõderaret, cùm vtrobique crimen ſit, periculoſè tamen ſecũdùm ſcripturas illa admittitur compenſatio, quæ crimen crimine defendit. Nec enim ſcriptura ſacra laudatur, quòd Loth voluit Sodomitis filias ſuas proſtituere, vt ea compenſatione compeſcerẽtur à ſua turpitudine. Si ergo aliqua compenſatio in talibus admittenda eſt, ea eſt præferenda quæ iuſta ſeueritate ſaluti proximorum conſulit, non ea quæ ſimulata indulgentia latiorem viam ad patranda periuria ad committenda ſcelera lubricis pandit. Tutius enim eſt vnius iuris alieni peruaſoris voluntati non parcere, quàm multos falſæ miſericordiæ exemplo in diſcrimen adducere. Præthereà de ſacramentis minoribus ad maiora niſi ordinabiliter tranſiri non oportet. quia deſponſata alteri, alteri nubere non debet, ſicut coniugatus niſi à coniugio ſolutus, conſecrari Presbyter, aut Monachus ordinari non poteſt: & in hunc modum plurima.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Ioanni eadem gratia Aurelianenſi epiſcopo ſalutem. 186.

DE Presbytero qui in ſtatua fœminea ſacramenta eccleſiaſtica profanauit, breuiter reſpõdeo, quia vt ſacrilegus & idolatra iudicandus eſt. Quem ſi tractare vultis ſecundùm cenſuram canonicam, oportet vt adhibitis vobis aliis quinque epiſcopis publicè detra-

De Presbytero qui in ſtatua fœminea ſacramẽta eccleſiaſtica profanauit.

ctis sacerdotalibus indumentis per singulos eum gradus deponatis, & depositum perpetuo carcere damnetis, aut in æternum exilium detrudatis. Quòd si id facere vobis fuerit difficile, tamen ab omni honore clericali eum suspendite, & cætera quę suprà dicta sunt ad cęterorũ correptionem in persona eius perficite. Quòd verò merito sacrilegij sui deponendus sit, testatur decretalis sententia, qua dicitur: Priuilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate. Quòd verò à conspectu eorum qui scelus eius cognouerunt remouendus sit, ne fœda facti memoria simplicium mentes perturbet, hinc probari potest: quòd pecus innocens quod à bestialibus hominibus ascendebatur, secundum legem occidi iubebatur, non propter crimen subacti pecudis, sed propter abolendam memoriam tam execrabilis fœditatis. Quanto magis ergo ab oculis consciorum remouendus est, quem nulla defendit innocentia, nulla excusat innocentia? Vt ergo ad summam veniam, hoc inauditum sacrilegium prudentia vestra tanta seueritate coerceat, vt omnes qui audierint, à tam execrabili abusione remoueat. Sicut enim crimen est inauditum, sic, si necesse sit, inaudita pœna est corrigendum: quia secundum beatum Augustinum, noua genera morborum cogunt nos inuenire noua genera curationum.

Can. postea-quam.ca.25. q.2.

Pecora ab homine inita, morti addicta. cap. 19. Leuitici. Augustinus quæst. 74. ad ca. 20. Leuit. pecora, ait, inde credendum est iussa interfici, quia tali flagitio contaminata indignam facti refricãt memoriam.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Gaufrido Vindocinensis monasterij Abbati, in omnibus libram tenere iustitiæ. 187.

DE monacho illo quem iuramento constrinxisti, ne vltrà illam administraret obedientiam quam aliquandiu sibi vsurpauerat per inobedientiam, consilium meum est vt vlteriùs eam non habeat, quod & illi esset criminosum & cæteris fratribus ruinosum. Cũ enim iuramentum comites habeat iustitiam & veritatem, si iustum fuit, quamuis contra ordinem præsumptum quod iurauit, oportet vt sit & verum. Testatur enim Apostolus iuramentum rem esse immobilem, per quod dicit Dominum hæredibus noui testamenti immobilitatem sui pronuntiasse consilij. Pręterea ad propriam redundaret infamiam, si palliata obedientia periuranti tuam adhiberes conniuentiam. Plura de his dicere possemus, quę silentio præterimus, quia ignota tibi esse non credimus.

De iuramẽto monachi, qui obedientiam vsurpauit.

Iuo Dei gratia Carnot. ecclesiæ minister, Gaufrido sanctæ solitudinis cultori, irretortis oculis in anteriora se extendere. 188.

QVAM delectabilis, quàm necessaria seruis Dei sit quies mentis cum quiete corporis, credo tã scientia quã experientia didicit sancta fraternitas tua. Aliter enim mens discurrẽtium rumusculis & diffidentiũ obtrectationibus patẽs, perturbatas aut saucias habet orationes, nec se potest quantocunque suo conamine in vnitatem colligere, donec Dominus in naui dormiens tantis fluctibus circumacta intenso clamore suscitetur, quo increpante redeat desiderata tranquillitas. Vnde oportet vt sancta fraternitas tua ab auditu auris & ab auditu cordis verba eorum repellat, qui sub specie

De Abbate, qui nullo cogente dimiserat Abbatiam, & successorem minabatur.

Orationes tãto saniores quãto quietiores dixit suprà epist. 6.

diligentium & consulentium virus infundunt decipientium & perimentium. Quod ideò prælibaui fraternitati tuæ, quia nuper oblatæ sunt mihi à quibusdã Monachis Blesensibus quædam litteræ à te Mauricio Abbati directæ, quas vix possum credere à te fuisse dictatas, cùm non tranquillo spiritu, sed perturbato dictatæ esse videantur, & quasi ferro excusso de manubrio indiscretis ictibus, non lignum cædere, sed fratrẽ occidere. Videntur etiam nonnihil redolere vanitatis & ambitionis, quasi cum amore relictam abbatiam tenueris, & cum dolore amiseris. Dicis enim in litteris illis, si tamen tuę sunt, prędictum Mauricium vtcumque loco tuo positum, impulsu malorum te esse eiectum, vilissimúmque omnium factum, & ab iniquis eum tibi superinductum. Contra quem etiam minaciter loqueris, si in aliquo eum tuæ voluntati contraire perspexeris. Si hæc verba tua sunt, longè extra te factus es. Non congruunt proposito tuo, non congruunt gestis tuis, qui in manu Romanæ ecclesiæ legati nullo te cogente, immò ipso legato dissuadente, Abbatiam demisisti, & in electione ipsius Mauricij primam vocem dedisti. Redi ergo dilectissime ad cor tuum, & ne plus credas adulatori tuo, immò perturbatori tuo de te, quàm tibi. quia plus aliquando nos inimici reprehendentes, quàm amici fallaciter blandientes iuuant. Nosti enim quia dicit sermo Apostolicus, „ Pacem sequimini, „ sine qua nemo videbit Dominum. Pacem ergo nulla tibi auferat præteritarum iniuriarum recordatio. Nec tibi dolendum vel condolẽdum esse credas, quòd de naufragio nudus euasisti. Sed illis potiùs condole

Hoc etiam relatum est epist. 132. 3. sumptum est autẽ ex Deuteronom. cap. 19.

quos adhuc vides in alto periclitari. Talem te hactenus intelleximus, talem te adhuc æstimamus: nisi simplicitatem tuam perturbatorum duplicitas moueat, & à trãquillitate mentis expellat. De cætero ergo si quid in Abbate, si quid in subiectis corrigendum cognoueris, mitioribus verbis fraternè admone, vt ędificationi studere videaris, non vindictę. Si autem te non audierint, antequam aliqua dissentio oriatur, rem perperam factam ad notitiam nostram perferre stude: vt pacem monasteriis necessariam studeamus talibus monitionibus imponere.

Sansoni Dei *gratia Vingornensis ecclesiæ episcopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, benè valere, & in extremis maris habitare.*

189.

QVAMVIS ad præsens lateres oculos meos, non tamen latebas animam meam: quia bonum odorem tui nominis de trãsmarinis partibus olfaciebam, & olfactum intimè diligebam. Ad vltimum nunciauit oculus, sensit manus, quod per auditum prius senserat cordis odoratus. Et ita sensibus intus benè nunciãtibus expertus sum tuam in me non tepuisse caritatem: quamuis mutuam ad plenum non habuissemus inter nos collocutionem. Pręuenit itaque liberalitas tua tarditatem meam, mittendo calceamẽta euangelica. quo munere erga me dilectionem tuam demonstrasti, & adiunctum mihi officium diligentiùs exequendum monuisti. Quod ergo ipse monuisti, remigantes per

Calciamenta e a gelica à Sansone trãsmari io episcopo se accepisse declarat.

hoc mare ſpatioſum & vndoſum porrigamus nobis inuicem mutuas orationum manus: quatinus & proſperè nauigemus, & in optato ſalutis portu naues noſtro regimini commiſſas collocare valeamus. Hoc tuæ dilectioni pro paruitate noſtra promittimus. hoc è conuerſo à tua deuotione requirimus: nec vlla diligentium corda diſiungat localis remotio, quos fraternæ dilectionis conglutinat affectio. Plura ſcriberem, ſed verbis niſi neceſſariis nolo aures onerare prudentis. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Humbaldo eadem gratia Antiſiodorenſis eccleſiæ epiſcopo ſalutem. 190.

An valeant nuptiæ, ſi quis eam in coniugium vſurpet, quæ à parentibus alij tradita prius fuit. vide in can. deſponſatas & can. Atho. cauſa 27.q.2.

NOVERIT dilectio veſtra præterita æſtate cùm Domnus Bruno Signinus epiſcopus apoſtolica legatione fungeretur, Hugonem Album præſentiam eius adiiſſe, & qualiter Pontius nepos Trecenſis epiſcopi filiam ſuam nomine Matildem Galeranno camerario Regis priùs à parentibus traditam renitentem & flentem in coniugium vſurpauerit, ſibi indicaſſe. Sed quia vtraque perſona abſens erat, iniunctum eſt à prętaxato legato Pariſienſi epiſcopo, vt vtramque partem die competenti ad cauſam vocaret, & auditis vtriuſque partis rationibus controuerſiam quæ erat inter Pontium & prædictam Matildem prudentium virorum conſilio & iudicio terminaret. Reuerſus itaque Pariſienſis epiſcopus diem & locum Pontio & Matildi conſtituit, me & quoſdam coëpiſcopos ſuos ad diſcutiendam & terminandam hanc rem ca-

ritatiuè inuitauit. Conuenerunt itaque Parisium die constituto ad causam accusatores & accusatus, testes & Iudices. Quæsitum est à prætaxata Matilde, quare coniugium Pontij refutaret. Quæ breuiter respondit, quòd non esset ei legitimè iuncta, quoniam priùs esset Galeranno à parentibus tradita, & huic contradicens pro posse suo & flens nolente matre copulata. Cùm ergo oblatum esset Pontio, vt ad obiecta responderet, quærens quædam diuerticula, nihil ad obiecta respondit, sed à conuentu cui se præsentauerat, non satis aptè recessit. Mandatum est ei itaque semel & sæpiùs, vt vel ad obiecta responderet, vel iudicium audire non differret. Cùm ergo ita à iudicio declinaret, iudicatum est ei ex apostolico decreto quod dilationem sententię ex absentia lucrari non deberet, exinde prolatis ex legum & canonùm auctoritate sententiis: quia si testes mulieris aduersus Pontium agentis, datis sacramentis probare possent quod mulier obiecerat, à coniugio Pontij libera esset, & cui vellet in Christo nubere posset. Iterum mãdatum est Pontio, vt ad audiendum hæc sacramenta veniret, aut si quid legitimè personis testificantium, vel dictis eorum obiicere posset, obiiceret. Quod cùm vt cætera simplicitate vel calliditate sua subterfugeret, à decem viris vel eo amplius data & accepta sunt sacramenta, quibus probatum est, & mulierem prius à parentibus alteri fuisse traditam, & Pontio sine sua voluntate copulatam. Negocio itaque diligenter pertractato & iudiciario ordine terminato, iudicauimus mulieri quòd esset libera à põtij vt nõ dicã cõiugio, sed

contu bernio, & quia nubere posset cui vellet in Domino. Hæc scripsimus sanctitati vestræ: quia prædictā mulierem quidam parochianus vester vult habere in coniugem: ne de præteritis nuptiis aliquod apud vos generetur scādalū, vel præsentibus aliquod ponatur offendiculum. Valete, & ex mutua dilectione paruitatis meæ memor estote.

Hildeberto Dei gratia Cenomanensi episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, salutem. 191.

De coniugio iurato, & soluto. huc refer epist. 185.

QVIDAM Parochianus vester vulgari nomine Petrus de rupibus, nuper causa orationis ad ecclesiā nostram veniens petiuit colloquium nostrum. Qui inter cætera retulit nobis, quòd filiam suam cuidam alteri parochiano vestro de muncipio quod Pontiacum dicitur, coniugali fœdere tradidit, & ille se ducturum in vxorem tempore sibi constituto absolutè iurauerit. Nunc verò aliam duxit vxorem contra pactum coniugale, quod legitimè cum alia muliere priùs inierat. Legitima enim sunt fœdera nuptiarum inter eas personas quarum nuptiæ interdictæ non sunt, cùm filiafamilias à voluntate patris nō dissentit. Hęc fœdera solui, & diuinæ leges prohibent & humanæ. Et si mulier ad aliū virum transire voluerit, dicit canonica sententia, quia mulierem alij desponsatam, alteri non licet habere in coniugium. E conuerso, Si vir aliud vult inire coniugium, legitur in lege Nouellarum. Si quis diuinis tactis scripturis mulieri iurauerit se eam legitimam vxorem habitu-

Can. quicunque can. coniugali & can. duobus modis causa 27. quæstio. 2.

Nouella 22. de Nupt.

habiturum, vel in oratorio tale sacramentum dederit, sit illa legitima vxor, quãuis nulla dos, nulla scriptura interposita sit. Qui aliter facit, contra leges sapit: & secundũ decretum apostolicum, quod contra leges præsumitur, per leges dissolui meretur. Sic enim cùm præterita æstate Signinus episcopus apostolicę sedis legatus apud nos esset, & similis causa ad nostras aures delata esset, prolatis legibus iustum esse iudicauimus & legitimum. Hæc scripsi dilectioni vestræ rogatus à prætaxato milite, vt pro eo apud vos interdicerem, quamuis ei non esse necessarium persuadere satagerem. Benè enim sentimus de religione vestra: quia vbi eluxerit vobis vera & iusta sententia, non declinabitis à via regia.

Intelligit epist. 190. suprà.

Daimberto Dei gratia Senonensium Archiepiscopo, Iuo eadem Dei gratia ecclesiæ Carnotensis minister salutem & seruitium. 192.

QVONIAM in quibus negociis aliqua dubia vel difficilia occurrerint, debemus inuicē manus auxilij vel munus cõsilij porrigere: seriē cuiusdam causæ quæ præterita æstate apud nos emersit, & adhuc serpit, cõgruũ duxi paternitati vestrę significare, cui hæc causa principaliter litteris apostolicis terminãda cõmittitur: vt & vobis, & nobis, cui secũdo loco committitur, benè prouideatis, quatenus nec obedientiam apostolicam cõtemnamus, nec aliquem iniustè prętgrauemus. Erat enim quidã fũdus in parochia nostra, cuius partē habebat quidam miles, & in ea domum suam separatim, & alius aliam, & in ea domum suam similiter sepa-

Causa quæ sine monomachia terminari non poterat, in Curiam Comitissæ misit. Huius argumenti sunt duæ epistolæ quæ proximè sequũtur.

ratim:pro huius fundi tuitione, vtrique seruiebāt Vicecomiti Carnotensi. Hāc verò tuitionē cum seruitio dedit Vicecomes cuidā militi suo in beneficiū, domino videlicet Curuæuillæ. post nō multum temporis emit Comes Rotrocus partem illius fundi quæ alodiū erat: cōportauit ibi aggerem, & fecit munitionē. Quod audiēs Vicecomes quia Hierusalē iturus erat, & Dominus Curuęuillæ, clamorē fecerunt in auribus ecclesię, vt iustitia eis fieret, quę debebatur Hierosolymitanis & paci. Cōstitutus est dies vtrique parti ad agendā causā. cùm conuenissent, obiectum est à Vicecomite Comiti Rotroco, quòd iniustè & contra pacē ædificaret munitionē in fundo tuitionis suæ. Quo audito responsum est pro Rotroco, quòd fūdus minimè pertineret ad tuitionē Vicecomitis, sed potiùs ad tuitionē Retroci comitis. Quę altercatio cū aliquandiu durasset, præcepimus iudiciū fieri, iudicatúmque est quia hæc causa sine monomachia terminari nō poterat, & iudicium sanguinis nobis agitare nō licebat, vt vtraque pars irēt in curiam comitissæ, ad quā talia iudicia pertinebāt, & de cuius feudo ista tenebant. Sicut iudicatū erat, venerūt vtrique in curiā Comitissæ, & actionibus vtrinque vētilatis nescio quibus de causis Vicecomes à causa cecidit. Postea cœperūt Iuo domin⁹ curuæuillę, qui hoc beneficiū se asserebat habere à Vice comite, & Comes Rotrocus aduersum se guerram facere, & alter alterius bona diripere. Et sicut varius est euentus belli, quadā die, cùm prædictus Iuo procederet armata manu ad nescio quæ negocia sua agenda, captus est à militibus Rotroci, & incarceratus. Præcipitur itaque vobis & nobis ex

Alodium.

Monomachia prohibita: epistola 91.

clamore Hugonis Vicecomitis ab apoſtolica ſede, vt pro debito officij noſtri, Guidoni fraternarum rerum cuſtodi,& Iuoni capto iuſtitiam faciamus. Perlectis ergo litteris apoſtolicis diligenter notate verba,& ſecundùm ordinem rei geſtæ & tenorem litterarum apoſtolicarum prouidete vobis quo ordine cauſa ſit agenda: vtrùm ſtatim ſit Rotrocus excõmunicãdus,an ad iudiciũ inuitãdus. Quia quo ordine pręcedet & in actione cauſæ & in executione iuſtitiæ nobis prędata ſublimitas,eo ſequetur pro poſſe ſubiecta noſtra humilitas. Et ſi ad præſens non eluxerit vobis certa ſententia, his qui in litteris nominati ſunt locum & diem competentem conſtituite,&accuſatores & accuſatum ad eundem locum inuitate; vt præſentialiter audita & cognita veritate pleniùs poſſitis iuſtitię ſatisfacere. Quod ex his vobis meliùs viſum fuerit, paruitati meæ reſcribite.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Galloni eadem gratia Pariſiorum epiſcopo ſalutem. 193.

CVM Rotrochus comes munitionem ædificet in quodam fundo parochiæ noſtræ,quem ſui iuris & ſuæ tuitionis eſſe defẽdit, Vicecomes verò Carnotẽſis & Iuo Curuæuillæ dominus ad ius ſuum pertinere cõtẽdit,ſuggeſtũ eſt dõno Papæ ſicut forſitã audiiſtis ab Hugone vice comite Hieroſolymã tendẽte,quatinus ſuper hac iniuria iuſtitiã faceret,& rẽ Hieroſolymitani ſecũdũ ſua ſtatuta defenderet. Cuius rei veritatẽ Papa ignorans ſcripſit nobis quatuor, Senonẽſi archiepiſcopo,Carnotẽſi,Pariſiẽſi,Aurelianẽſi epiſcopis, quatinus

Etiam præcepto apoſtolico nolebat parochianũ excommunicare niſi audiẽtiam ſubterfugeret, aut iudiciũ reſpueret. confer cum epiſt.192.& 194.& 197.

pro debito officij nostri iustitiam faciamus tam de fundi inuasione, quàm de Iuonis captione. Acceptis igitur litteris istis importunè exigunt à me Guido fraternarũ rerũ custos, & Domnus Curuæuillæ, quatinus prædictum Rotrochum sine audientia, sine iudicio excõmunicem: cùm ipse Rotrochus paratum se dicat, vt ad audientiã Domni Metropolitani, vel nostrã, vel cõprouincialium episcoporum, cõgruo tempore & loco veniat, & secundum iustum iudicium de obiectis satisfaciat. Ego itaque seruato legum tramite, nolo quemquam more sicariorum sine audiẽtia punire: nolo Sathanæ tradere, donec vel audiẽtiam subterfugiat, vel iudicium contumaciter respuat. Consulatur super hoc euangelium, consulantur leges diuinæ & humanę, si de re in contentione posita aliter aliqua lex fieri iusserit: postposita mea sententia libenter cedam alienæ. Nec aliter puto Domnum Papam intellexisse, vbi præcepit nos pro debito officij nostri prædictis petitoribus iustitiam facere. Hoc tonitruo circunstrepente, quamuis non essem dubius de veritate, scripsi tamen Metropolitano, ad quem iam litteræ apostolicæ venerant; vt diligenter inspectis litteris apostolicis, & intellecta rerum gestarum veritate quam ei conscripseram, consilium mihi daret, Vtrùm prædictum Rotrochum deberem sine audientia excommunicare, an ad iudicium vocare. Ipse verò nescio quo instinctu, quo intellectu, rescripsit mihi vt litteris apostolicis obedirem, & Rotrochum excommunicarem. Nec tamen determinauit iuxta inquisitionem meam, vtrùm hoc facere deberem cum audientia, an sine audientia. Litteris itaque ve-

Qui iudicium subterfugit aut respuit iustè excommunicari potest.

ſtris petimus, muniri ſententiam noſtram ſi iuſta eſt, aut remoueri ſi iuſta non eſt. Addimus etiam petitioni noſtrę, ſi neceſſe fuerit, quatin⁹ ſi fraternè inuitati fueritis, præſentiam veſtram nobis exhibeatis, & quod faciendum erit nobiſcum faciatis. Valete. Vt meliùs eas intelligatis, exemplar litterarum apoſtolicarum tranſmiſi vobis.

Daimberto Dei gratia Senonenſium Archiepiſcopo, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, plenum debitæ ſubiectionis obſequium. 194.

DE parochiano veſtro qui maritum cuiuſdam mulieris interfecit, & poſtea vxorem interfecti in vxorem duxit, hoc reſpondemus excellentiæ veſtræ: quia ſi mulier conſcientiam ſuam purgare poteſt de morte mariti, vir verò ſicut dicitis purgare ſe poteſt legitimè quòd mulierem illam viuente viro non adulterauerit, nec ſpe huius coniugij virum huius mulieris interfecerit, ſecundum legem naturæ & antiquum cōiugij ſtatum, poteſt ei indulgentia quam clauis apoſtolica viduis aperit, aperiri, videlicet vt cui velint nubant in Christo. Sic enim Dauid, de quo dicitur, nemo ſanctior Dauid, patrato adulterio & homicidio, poſtquā ei dictum eſt acta pœnitentia, dimiſſum eſt tibi peccatum tuum, Berſabee vxorem Vrię retinuit in coniugium. Sed poſteriorum diligētia experta procliue eſſe humanū genus ad lapſū, & quia in huiuſmodi caſibus vni parcere nihil aliud eſſet quàm multos in diſcrimen

An qui maritum mulieris alicuius interfecit defuncti viri vxorem ducere poſſit. Apud Apuleium lib. 8. de aſino extat exemplum Traſilli qui Leopolemū interfecerat, vt eum defuncti vxore nuptias contraheret. Sed ibi dicitur vmbrā Traſilli ſic vxorē ſuperſtitem allocutam. Si pectori tuo permanet noſtri memoria, et acerbæ mortis meæ caſu tædure carita-

adducere, seuerissimè sanxit, vt nullũ tale coniugiũ fieri inter huiusmodi personas permitteretur, nisi priùs vir & mulier innocẽtes esse ab adulterio & homicidio districta examinatione probarentur. Nos verò qui medici animarum constituti sumus, & saluti subditorum prouidere debemus, in nostra deliberatione positum habemus, vt secundùm ingruentes necessitates aut rigorem teneamus disciplinæ, aut moderationem indulgẽtiæ: quatinus fortes indulgentia nõ emolliat, nec infirmos nimia seueritas frãgat. De cętero si relatũ fuerit ad vos nos Rotrocũ nondum excommunicasse, sciatis nos nõ inobedienter fecisse, sed rationabili & legitima causa distulisse. quia pendente negocio quamlibet humilem personã lege prohibẽte excõmunicare nõ audeo, nec apostolicus cùm ad hanc excommunicationẽ nobis præsentibus multis persuasionibus vrgeretur, aliter fieri voluit: qui litteris suis nos qui vicini eramus admonuit vt rei veritatem inuestigaremus, & cognita veritate non sentẽtiam pręcipitaremus, sed sicut debet officium nostrum seruato legũ tramite rebelliũ inobediẽtiam vlcisceremur. Accusatores verò Rotroci ad audientiam venire, & iustitiam suam probare dissimulant, aut causæ diffidentes, aut præcipitem sentẽtiam à nobis extorquere moliẽtes; cùm Rotrocus promittat ad audiẽtiam vestram vel nostram se venturũ, & quod lex & iustitia dictauerit se facturum. Nec ista dico tanquam velim Rotrocum defendere, vel munitionem quam facit mea sententia confirmare; quæ nulli tantùm nocitura est quàm mihi, & ecclesiæ mihi commissę. Volo tamen in eam ita sententiam dare, vt

tis intercidit, quouis alio facilius maritate, modò ne in Trasilli manum conuenias sacrilegam, néve sermonem conferas, nec mensæ accumbas, nec thoro acquiescas. Fuge mei percussoris cruẽtam dexterã. Noli parricidio nuptias auspicari &c. Confer cum epistola 192. & 193. suprà.

possim eam moribus & legibus in omni bonorum conuentu approbare. Vale.

Daimberto Dei gratia Senonensium Archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, delectabiles exitus matutini & vespere. 195.

SICVT ex litteris vestris accepimus, vndique sunt nobis angustię: quia si raptores & sacrorum dierum violatores iustè à vobis à communione separatos, sine satisfactione in cõmunionem recipitis, offéditis legem: si in separatione eorum ab ecclesia sicut dignũ est, perseueratis, offenditis regé. qua in re si adesset nobis spiritus fortitudinis, sicut adest spiritus consilij, seueritatem disciplinę esse seruandam censeremus. Sed quia in hoc rigore grauium dissentionum periculum imminere sentitis, rem dispensatione egere intelligimus. Et ideò non consilium nostrum, sed sanctorum patrum ante oculos ponimus. Dicit enim Cityllus episcopus ad Gennadium pręsbyterum & archimádritam. "Dispensationes rerum nõnunquam cogunt parum quid à debito quosdã foras exire, vt maiꝰ aliquid lucri faciát. Sicut enim hi qui mare nauigãt, tẽpestate vrgẽte, nauíque periclitãte quædã exonerãt, vt cætera salua permaneãt: ita & nos cùm non habemus saluandorũ omniũ negociorum penitus certitudinem, despicimus ex his quædã, ne cunctorũ patiamur dispẽdia." Vnde & Augustinꝰ in epistola ad Marcellinũ: "Soleo audire in potestate esse iudicis mollire sẽtẽtiã, & mitiꝰ

De impœnitente quem timor Regis cogit absoluere.

» iudicare quàm leges. Idem in ſecundo libro contra » epiſtolam Parmeniani Cùm quiſque fratrũ & chriſtia- » norum in eccleſię ſocietate cõſtitutorum in aliquo tali » peccato fuerit deprehenſus, vt anathemate dignus ha- » beatur, fiat hoc vbi periculũ ſchiſmatis nullum eſt. Itẽ: » Quando cuiuſque crimen notũ eſt, & omnibus execra- » bile apparet, vt vel nullos prorſus, vel nõ tales habeat » defẽſores, per quos poſſit ſchiſma contingere, nõ dor- » miat ſeueritas diſciplinæ. Et quia diſpenſationes rerum temporalium regibus attributæ ſunt, & baſilei id eſt fundamentum populi & caput exiſtunt, ſi aliquando poteſtate ſibi conceſſa abutũtur, non ſunt à nobis grauiter exaſperãdi, ſed vbi ſacerdotum admonitionibus non adquieuerint, diuino iudicio ſunt reſeruandi; vbi tãto diſtrictiùs ſũt puniẽdi, quanto minùs fuerint diuinis admonitionibus obnoxij. Vnde habetur in libro capitulorũ regaliũ auctoritate epiſcoporũ conſtitutorũ: Si quos culpatorum regia poteſtas, aut in gratiã benignitatis receperit, aut menſæ ſuæ perticipes effecerit, hos & ſacerdotũ & populorum cõuentus ſuſcipere eccleſiaſtica cõmunione debebit; vt quod principalis pietas recipit, nec à ſacerdotibus Dei extraneum habeatur. Ego itaque de mea infirmitate paternitati veſtrę profiteor, quia ſi aliqua diſpenſatione faciente cogerer aliquem impœnitentem ad reconciliationem admittere, patenter dicerem ei, Nolo te fallere: introitum huius viſibilis eccleſiæ cum tuo periculo te habere permitto, ſed ianuam regni cæleſtis tali reconciliatione tibi aperire non valeo. Et ideò in tantum te abſoluo, quantum tua expetit accuſatio, & ad nos perti-

Hanc legem iam antea Iuo retulit epiſt. 124. leges autem Caroli Magni intelligere videtur, quas vocat idem Iuo capitularia i. epiſt 47.

pertinet remiſſio. Dicent forſitan fortiores fortiora, meliores meliora: ego pro mediocritate mea ſic ſentio, non legem in talibus præſcribens, ſed propter vitanda maiora pericula eccleſiæ neceſſitati temporum, ſi commodiùs fieri non poteſt, cedendum eſſe intelligens.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, omnibus eccleſiæ filiis tam præſentibus quàm futuris. 196.

QVOD ad multorum notitiam peruenire congruũ duximus, litterarum momentis mandare prouida deliberatione decreuimus. Nouerit ergo præſens ætas, omniúmque ſecutura poſteritas, quòd Mauricius Bleſenſis cœnobij ſancti Launomari Abbas intra terminos cuiuſdã parochiæ ſuæ quæ dicitur Vlcha, capellam quandam noſtra auctoritate munitus cœpit ædificare: ad quam quidam parochiani, qui remoti erant à matrice eccleſia, ſuis temporibus debitas oblationes reddituri poſſent conuenire. Quod audiens Vindocinenſis Abbas, miſſo petitorio ad hoc canonicè improbandum, aduerſus monachos Bleſenſes diem ſibi dari poſtulauit, & ex condicto vtriuſque partis accepit. qui cùm die ſtatuto ad cauſam veniſſent, dixit Abbas Vindocinenſis ſe oblationes parochianorum qui morantur in municipio, quod appellatur Mons Fauni, per viginti annos ferè tenuiſſe, nec alicui iuſtitiam denegaſſe, & idcirco monachos Bleſenſes iniuſtè eas accepiſſe. Vnde etiam dicebat priùs ſe eſſe reueſtiendum, antequam tranſiret ad actionem aliarum cauſarum. A quo cùm quæreretur vtrùm habuiſſet eas ex conceſſione

De iudicio facto Abbati, qui in poſſeſſione 20. annorum confidebat, & de appellatione eius.

Carnotenſis epiſcopi,an ex iure parochiali,an ex largitione alicuius legitimi poſſeſſoris, nihil obiicere potuit niſi pertinaciam retentionis. Ad quod reſponderunt Bleſenſes monachi ab illis parochianis omnia parochialia accepiſſe, & illam partem oblationum quam ſibi Vindocinenſes monachi vſurpauerant, violentia Lancelini Balgeracenſis occupaſſe. Nec tamen eas ipſis viginti annis in quibus confidebant, abſque ſynodali reclamatione tenuiſſe: immò ipſos monachos Vindocinenſes qui prædictum Montem Fauni occupabant, inde iudicio Carnotenſis eccleſiæ eliminato, latibulum cuiuſdam ſyluæ petiiſſe. Quod cùm multorum teſtimonio confirmaretur, & ab Abbate Vindocinenſi infringeretur,iudicatum eſt Abbatem non eſſe inueſtiendum, cùm nihil dematur vſibus eccleſiaſticis ſi quiſque quod ſuum eſt recipiat. Quod iudicium cùm diſplicuiſſet Abbati Vindocinenſi,non confidentia iuſtitiæ, ſed cauſa afferendæ moræ, ſedem appellauit apoſtolicam: quam tamen appellationem pro reuerentia Domni Papæ reuerenter ſuſtinuimus, quamuis ſecundùm cautionem legum, nec libellum ad eum qui de appellatione cogniturus erat à nobis poſtulaſſet,nec tempus nec modum nec ordinem exequendæ appellationis obſeruaſſet. Vnde eum à cauſa cecidiſſe intelligentes,capellam quam Bleſenſibus ædificare conceſſimus,de cætero confirmamus,& omnes oblationes capellarum adiacentium parochiæ quæ dicitur Vlcha, illibatas tenere ſancimus.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, debitam cum omni deuotione obedientiam. 197.

SECVNDVM tenorem litterarum vestrarum quas dedistis Hugoni Vicecomiti Carnotensi Hierosolymam eunti, Rotrocum Comitem ad iustitiam vocauimus, qui accusabatur munitioné in terra ad ius Hugonis pertinēte, postquam acceperat, ædificasse cœpisse; & Iuonem eiusdem Hugonis militem, qui prædictā terram ab ipso Hugone habebat in feudum, iustè cœpisse & redimisse. In qua vocatione postulatū est à Comite Retroco, vt vsque ad exitum causę nihil in cœpta munitione ædificaret, nihil de redemptione Iuonis acciperet. Die statuta ventum est ad causam: obtulit se ad iudicium Rotrocus: secundum ordinem gestarum rerū dixerūt petitores qui pro Hugone loquebantur, se nolle ad hanc causam ingredi, nisi priùs eis satisfaceret de eo quòd non erat intermissa ædificatio munitionis, & recredita redemptio Iuonis. Responsum est ex parte Retroci neutrum debere fieri, quia munitio illa ei adiudicata erat in Curia Comitissæ, de cuius feudo erat, cùm iudicio ecclesiæ ad prædictam Curiam hæc causa translata esset: & prædictus Iuo pro peregrinatione Hugonis minimè erat reddendus, cùm prędictus Iuo Rotrocum dominum suum diffiduasset, & prædam eius prior cepisset, homines suos ea die qua capt⁹ est in vinculis haberet, & ad forisfaciēdū eidę armata manu militum ea die procederet. Dictū est ex altera parte, quòd posset omnes istas depulsiones veridicis assensionibus

Hac de Rotroci causa iam egit suprà epist. 192. & 193. & 194.

locis suis & temporibus falsificare: sed non esse accedendum ad ista, donec satisfactum esset de iis quę priùs obiecta fuerant, nisi iudicio cogerentur. Praeceptum est ergo considentibus clericis, vt hanc litem iusta sententia dirimerent. Qui diu dum inde disceptassent, non potuerunt in vnam conuenire sententiam, dicentes nouam esse institutionem de tuitione ecclesiastica impendenda rebus militum Hierosolymam proficiscentium: neque scire vtrùm haec tuitio ad solas pertineat proprietates eorum, an etiam pertineat ad casamenta eorum quae tenent potentes homines se & sua, sua fortitudine defendentes. Postulauerunt ergo sibi dari inducias, donec super hoc vestra requireretur sententia. Quas inducias ea conditione dare voluit Comes Rotrocus, vt aedificatio munitionis non intermitteretur, nec redemptio Iuonis suspenderetur. Quod concedere pars altera omnino refutauit, & de hoc iterum iudicium postulauit. Quo iudicio cùm se praegrauari timeret Comes Rotrocus, audientiam apostolicam appellauit, cuius eum auctoritate premebamus. Mittimus ergo eos paternitati vestrae cum litteris nostris ordinē causae continentibus, vt prudentia & potestate vobis diuinitus concessa litem hanc dirimatis: quia inter nos homines isti magni sunt, nec à nostra paruitate, prout oportet, ad pacem cogi possunt.

Tuitio ecclesiastica.

Casamenta.

Matildi excellenti Anglorum Reginae, Iuo humilis ecclesiae Carnotensis minister, deuotarum munus orationum. 198.

Nō eſt ocioſum orare pro eis qui requie perfruuntur.

VESTRÆ piæ deuotionis opinio multorum maximè religioſorum mentes afflauit, & quadam ſanctæ dilectionis ſuauitate indulcauit. Vnde pro gratia vobis diuinitus collata grates ſummo referimus bonorum omnium largitori, qui fœmineo pectori virile robur immiſit, non ſolùm ad euitanda flagitia vel facinora, ſed etiam ad impendenda indigentibus neceſſaria ſuffragia. Nos igitur tam communium quàm priuatorum beneficiorum non immemores, excellentiæ veſtræ preces deuotè ſuſcepimus; & pro anima fratris veſtri religioſi Regis, quod peccatis noſtris exigentibus parum eſt, deuotas Deo preces effundimus, quãuis animam eius in ſinu Abrahæ collocatam, ſi vita eius ita ſe habuit vt dicitur, indubitanter confidamus. Sed quia incertus eſt ſtatus animarum poſt animal, non videtur ocioſum ſi pro his intercedimus, qui iã requie perfruũtur; vt eorum requies augeatur, & pro his qui locis purgatoriis deputati ſunt, vt fidelium orationibus indulgentiam conſequantur. Hæc & alia quæ vires noſtras non excedant humeris noſtris imponere poteſt excellentia veſtra.

Paſchali ſummo Põtifici, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, debitum cum omni deuotione ſeruitium. 199.

Excuſat ſe quòd non iuit ad cõcilium.

PARABAM me pro viribus ad iter concilij à veſtra paternitate indicti: ſed quia frequentia Curię veſtrę ea tempeſtate qua ſolitus eram, purgatorium accipere me non permiſit, tota confluentia humorum repentè in caput aſcendit, & ita media pars capitis congelaſ-

cente flegmate in quendam rigorem tumoris induruit. Cùm verò propter propositum iter adhuc purgare me differrem, vt & caput resoluto per se flegmate detumesceret, expectarem; non solùm non detumuit, sed adhuc grauiùs & periculosiùs intumuit. Hac itaque necessitate compulsus catharticum accepi, nec de laxatione cathartici nec de duritia tumoris bene conualui: ita vt nec breue iter aggredi valeam sine periculo corporis mei. quia etsi tumor exteriùs est digestus, dolor tamen interiùs non adhuc est sedatus. Misi itaque tres ex Archidiaconibus ecclesiæ nobis commissæ cum litteris nostris, qui testimonium ipsis litteris perhibeant, & apud paternitatem vestram excusatum me habeant: quamuis sit propositum meæ voluntatis ante solutionem concilij videre faciem vestram, si Deus mihi plenam restituerit sanitatem, & veniendi ad vos dederit opportunitatem. Sed quia secretiora dicenda sunt, isti fratres dicent vobis.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, debitam cum omni subiectione obedientiam. 200.

Nemo inuitus episcopus cõsecrari debet. Est autem eiusdẽ argumenti epistola 202. infrà.

REVERSVS à concilio Trecensi, filius noster Vulgrinus ecclesię nostræ Cancellarius anxiè conquestus est, quòd Dolensis ecclesia destinatis excellentiæ vestræ quibusdam legatis suis eum sibi in Episcopum sub præsentia vestra elegerit, & huic electioni ad eorũ petitionem vestra paternitas assensum prębuerit, nec eius excusationibus quamuis idoneis adhuc aurem ac-

commodare voluerit. Quamuis enim ſit benè litteratus, & bonis moribus ornatus, multis tamen allegationibus humiliter inſufficientiam ſuam prætendens, dicit ſe potiùs multa grauia perpeſſurum quàm onus epiſcopij hoc tempore ſubiturum. Nouit autem veſtra paternitas, quia leges ſeculi diſſentiente filiofamiliàs ſub eius nomine ſponſalia fieri non permittunt. quanto magis in ſponſalibus eccleſiæ id obſeruari conuenit, in quibus niſi ſincera ſubueniat caritas, quid boni per angariam facere poſſit, ſiue facultates ſuas diſtribuendo, ſiue ſeipſum ad martyrium exponendo, humana imbecillitas? Nemo enim inuitus bonum facit, etiamſi bonum eſt quod facit. Vnde nos admonet ſpiritus ſanctus in cantico canticorum: Adiuro vos filiæ Hieruſalem, nolite ſuſcitare dilectam, neque euigilare, donec ipſa velit. Ne igitur noſtro Iacob amanti Rachel, nocte ſupponatis Liam, niſi fortè Rachel mãdragoras primogeniti Liæ concupiſcat, & hac mercede conductum Iacob cum Lia dormire permittat. Tali enim ordine poſſet de tali copula merces boni operis prouenire, & fortitudo quæ plurimùm neceſſaria eſt omni regimini ad tolerandos eiuſdem regiminis labores exuberare. Et ne diu verbis oneremus ſanctitatem veſtram, flexis genibus cordis opportunè & importunè imploramus clementiam veſtram; vt nullis vinculis obedientiæ prædictum fratrem conſtringatis, cuius ſaluti quantum poſſumus prouidere debemus, quia eum de ſacro fonte ſuſcepimus, qui etiam elegit magis in loco humili ſaluari, quàm in alto periclitari. Vale.

Gaufrido Dei gratia Beluacensium episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, in prosperis timorem in aduersis fortitudinem. 201.

Competens pœnitentia danda est pœnitenti, & seuera sententia cõtumaci: & de clerico qui negauit se cum excõmunicato orasse in ecclesia. Beluacẽsem ecclesiam suã Matrẽ vocat 3. epist. 45. & 170. & se etiã Beluacẽsem esse profitetur 3. epist. 205.

ANTEQVAM legissem litteras dilectionis vestræ, cognoui cumulum tribulationis vestræ, audiui & condolui: quia degener filius essem, si matris meæ Beluacensis ecclesiæ miserias immisericordi animo sustinerem. In quo discrimine summa & sola medicina est clamare ad Dominum, vt nubilum tantæ tempestatis conuertat in auram serenitatis, & fluctus tanti mali silere faciat, qui pro arbitrio suo imperat ventis & mari. De cætero de clerico illo qui Drogoni excommunicato in missa & in mensa communicauit, dilectioni vestrę consulo vt competentem ei pœnitentiam iniungatis, quæ à simili facto cęteros absterreat: si tamen defendere non vult per tumorem, quod deliquit forsitan per timorem. Alioqui detur sententia in contumacem, quę eum & officio priuet & beneficio. Pœnitentiæ autem modus in arbitrio est cõstitutus episcopi, cui à Domino concessa est potestas ligandi atque soluendi. Vnde
„ Augustinus in libro de pœnitẽtia: Iudicet se homo vo-
„ luntate dum potest, ne cùm iam voluntate nõ poterit,
„ præter voluntatẽ iudicetur a Domino. Veniat ad Anti-
„ stites, per quos illi claues in ecclesia ministrantur, & tã-
„ quam iam incipiens bonus esse filius maternorum mẽ-
„ brorũm ordine constituto à præpositis sacramentorũ
„ satisfactionis suæ modum accipiat, & in offerendo sa-

crificio

crificio tribulati cordis deuotus & supplex. Id tamen agat quod non solùm ipsi prosit ad recipiendam salutem, sed & cæteris ad exemplum: vt si peccatum eius non solùm in graui eius malo sed etiam in tanto scandalo aliorum est, atque hoc expedire vtilitati ecclesiæ videtur antistiti, in notitiam multorum vel etiam totius plebis agere pœnitentiam non recuset, nō resistat non lethali plagæ, per pudorem addat tumorem. Si autem prædictus frater præterquam notatus est de excōmunicationis culpa ante audientiam communioni se ingessit, secundum decretum Martini Papæ, & concilium Carthaginense, ipse in se damnationis iudicatur sententiam protulisse. De alio autem clerico qui negat se Drogoni communicasse, nec se sciente in ecclesia præsente orasse, qui tamen in ecclesia profanorum orasse non negat, mihi videtur sufficere, si sub duobus testibus idoneis suæ possit conscientiæ innocentiam approbare. Possemus hęc multis testimoniis confirmare, nisi vitaremus prolixitatem epistolæ. Ego de proposito ita sentio, maiorum sententias non præueniens aliquo meo præiudicio.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, clero Dolensis ecclesiæ & Stephano Comiti salutem. 202.

BONÆ intentionis vestrę laudamus affectum, quòd Vvlgrinum filium nostrum, vita honestum, scientia clarum, elegistis vobis in Archiepiscopum. Sed quātum nobis videtur, frustrà laborat studium vestrū: quia nec prætaxati filij nostri voluntas est electioni vestræ

Quòd electus non est cogendus ab episcopo. Confer hanc cum epistola 200. suprà.

adquiescere, nec nostrę potestatis ad hoc eum inuitum cogere. Habent enim leges imperiales, quia filiofamiliàs dissentiente, nequaquam possunt sponsalia sub nomine eius contrahi. Multo itaque minùs spiritualis sponsi animus ad spiritualis sponsæ copulam in angaria est pertrahendus. Prædictus enim frater iam super hoc per litteras nostras & suas allegationes Dño Papæ transmisit, & onus episcopij prout potuit refutauit. Si ergo studia vestra mutare non vultis, si in aliam personam deliberatione vestra declinare non vultis, non à nobis, sed à summo Pontifice est quęrendus, cui concessum est inuitos ad hæc officia cogere, & de volentibus & de nolentibus ecclesiæ Dei Pontifices ordinare. Quantùm ergo Domnus Papa super hoc me coëgerit, tantùm ego prædictum fratrem cogam.

l. 12. Cod. de nuptiis. & l. 11. D. de ritu nupti.

Papa potest cogere inuitum, vt episcopus fiat.

Iuo humilis Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Adelæ excellenti Comitissæ, benè sapere & benè facere. 203.

INTERDICTVS est, vt audiuimus, præcepto vestro filiis nostris canonicis beatæ Mariæ exitus viarum, panis & aqua, & omnia huic vitæ necessaria quæ sunt sub potestate vestra. Quod quid aliud est facere, quàm homines innocentes & arma non tenentes sine audiētia & sine iudicio morti destinare? Ita enim necat fames & sitis, sicut gladius. Quod enim truces Turci, Christiani nominis persecutores possent truculentius edictum in Dei seruos promulgare, quàm necessaria eis vitæ subtrahere? Vnde monendo consulo & consulendo moneo nobilitatem vestram, quatinus in-

Canonicis Carnotensibus alimenta interdicta à Comitissa Adela, cuius etiam duritiam & infensum animum erga Carnotēsem ecclesiam arguit suprà epist. 150. & 161.

conſideratum ſententiæ veſtræ rigorem vſque ad audientiam in melius commutetis, & non conuictos, non iudicatos tam ſeuera ſententia morti addicatis. Nos enim pro amore veſtro ſententiam noſtram quamuis iuſtam & iudicio diffinitam temperauimus, nec baptiſmi ſacramẽtum, nec confeſſionem, nec pœnitentiam, quę ſaluti animarum in neceſſitate ſufficiũt, etiam ipſis perſecutoribus denegauimus. Ita ergo vos habetote, vt laus fortis mulieris quã ſapientia commẽdat, de vobis prædicetur, non crudelitas peruerſæ mulieris (quam in Herodiade Chryſoſtomus deteſtatur) per omnes veſtras prouincias publicetur. Quòd ſi ſanis & piis admonitionibus meis adquieſcere non vultis, cõmoneo vos per pacem quam prę ſenti anno in manu Domni Papæ, ante autem tertium annũ in manu mea promiſiſtis, quatinus diem competentem exequendæ iuſtitiæ per præſentium portitorem nobis denominetis, & interim filios eccleſiæ ſecundùm inſtitutum pacis ſuis rebus liberè potiri permittatis. Quod ſi hæc omnia contempſeritis, proculdubio ſciatis quia eccleſia corde contrito & humiliato, adſcitis ſibi omnibus eccleſiis ſubiectis, cotidie ante corpus & ſanguinẽ Domini, & Sãctorum patrocinia clamorem faciet aduerſus omnes huius mali patratores & conſentaneos, & ad hoc ipſum ex debito omnes vicinos epiſcopos cum eccleſiis ſibi ſubiectis inuitabit. Dolens hæc dico, conſulens tamen in hoc honeſtati & famæ veſtræ, nihil aliud quærens, niſi vt ſecundùm morem & legem iuſtitiam faciatis, & ſi qua aduerſus eccleſiam calumnia eſt, iuſtitiam habeatis.

Richardo Dei gratia Albanensium episcopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & debitum Romanæ ecclesiæ seruitium. 204.

De causa Buglensis ecclesiæ.

INTELLIGENS in vobis pro gratia diuinitus collata feruere zelum iustitiæ, veritatem quam noui de causa Vigeliacensis & Beluacensis monasterij sancti Luciani sollicitudini vestræ intimare curaui. Buglensis ecclesia, de qua nunc controuersia est, inter prædicta monasteria olim fuit iuris monasterij sancti Luciani. Sed cùm Normannorum persecutio monasteria Beluacensis territorij deuastasset & in solitudinem redegisset, bona monasteriorum propter defensionem terræ ex magna parte in vsus laicorum distracta sunt. Antequam autem illa vastitas plenè reformari potuisset, in Buglensi ecclesia quidam canonici ordinati fuerunt. Et ita per successiones vsque ad tempora Guidonis Beluacensis episcopi, & Hugonis Buglensis Comitis, canonici canonicis successerunt. Hugo autem Comes habito consilio cum Guidone episcopo prædictã ecclesiam sancto Luciano reddidit, sibi & prędecessoribus suis indulgentiam postulans, qui eam iniustè detinuerant. Sed Abbas prædicti monasterij sancti Luciani contradicentibus clericis prædictæ ecclesiæ pro sua simplicitate distulit aliquanto tempore monachos suos ibi ordinare, expectans vt cum pace clericorum posset omnia transigere. Et quia prædictus Comes posthabito discretionis moderamine monachos quomodocumque festinabat intrudere, Vigeliacenses

monachos,qui ibi propè habebant cellam vnam,vocari fecit, & eis reclamantibus clericis & monachis sancti Luciani absque consensu Episcopi ecclesiam quæ iam sua non erat, concessit. Posteà verò ductus pœnitentia cùm à multis argueretur,eandem ecclesiam beato Luciano reddidit. Sed quia monachi sancti Luciani rem quamuis suam absque Iudicibus ab inuasoribus acceperunt, in concilio Exolidunensi adiudicata est Vigeliacensibus sola vestitura vsque ad tempus legitimæ discussionis. Neque vlla finitiua sententia ibi data est,quæ monachis sancti Luciani suam iustitiam auferret,& monachis Vigeliacensibus prædictam ecclesiam perpetuò habendam adiudicaret. Huius negocij ordinem vt potè Beluacensis ita processisse cognoui : & qui in Exolidunensi concilio huic discussioni interfui, hæc si præsens essem, vera esse probare possem. Et ideò ea vobis scripsi, vt cognita veritate meliùs sciatis cui parti aurem securiùs inclinare audeatis.

Daimberto Dei gratia Senonensium Archiepiscopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & seruitium. 205.

NVPER cùm in capitulo nostro quædam officia secundùm ecclesię consuetudinem dispensarem, & porrecto libro inuestituram Subdecaniæ Fulconi clerico strenuo & in agendis causis ecclesiasticis valdè necessario facere vellem,veteri odio inflammati insurrexerunt in me, Hugo nepos Decani & ipse Decanus, cum duobus senibus Cantore & fratre eius,adscitis sibi

De causa clericorum coram metropolitano agenda.

quibuſdam iuuenculis qui de domibus eorum prodierant, & tumultuosè contradicere cœperunt ne facerem, nihil aliud certum obiicientes, niſi quia id eorum conſilio non facerem. Ego autem ſciens quòd hanc cõſuetudinem in eccleſia non inueni, nec in ipſis contradictoribus quando ſuos honores acceperunt obſeruaui, ne poteſtatem meam minuerem, ab incœpto nõ deſtiti. Ipſi igitur quamuis mei homines eſſent & per manũ & per ſacramentum, furiosè & clamosè ſedem meã circundederunt, librũ de manibus meis rapientes, verba turpia, falſa, probroſa, & ſacro ordini valdè contraria in me potulerunt. In tanta itaque turba mortem timens obmutui, & non aperui os meũ, & præſidio eorũ qui ſaniùs ſapientes cum iſtis non conſpirauerant, vix eorum manus euaſi. Ipſi itaq; furori ſuo aliquod fore remedium exiſtimantes, priores me monuerunt, vt de me ipſo iuſtitiã eis facerem. Ego autẽ eis reſpondi me eſſe paratum, & iuſtitiam ab eis accipere, & iuſtitiã facere, aut ſub Iudicibus electis, vel ſecundùm iudicium metropolitanæ ſedis eo ordine quo canonica auctoritas dictaret. Cùm ergo elegerint iudicium Senonenſis eccleſiæ, concorditer miſimus ad vos vt diem & locum agẽdę cauſæ nobis deſignetis circa mediam quadrageſimã prout vobis opportunum fuerit. Locum autẽ talem conſtitui nobis à veſtra paternitate miſericorditer poſtulamus, ad quem poſſimus ire ſecurè, & redire ſecurè. Rogamus etiam vt aliquos de ſuffraganeis ad hoc iudicium conuocetis. Non enim leuis iniuria, ſed inaudita pontificali ordini illata eſt. Quòd ſi petitioni meæ addere prȩſumerem, flexis genibus cordis poſtularem,

Homines per manum & ſacramentum j. epiſt. 206.

vt Carnotensem ecclesiam visitaretis, & in propria persona iniurias mihi, immò omni pontificali ordini in me illatas à clericis & laicis pleniùs audiretis. Decens enim est vt etiam in tranquillitate mater filia cõsoletur: quanto magis in perturbatione? Sed ne lõgiùs verba protraham, per præsentium portitorem remandabit nobis vestra paternitas diem, locum, securitatem itineris, vel si paruitatem nostram visitare dignabitur vestra sublimitas.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, dilectionem filij & obedientiam per cuncta subiecti. 206.

NOTUM esse volumus excellentiæ vestrę, quia ego & Domnus Theobaldus beati Martini Parisiẽsis Prior audientes miserabilẽ & mirabilẽ Remensis ecclesię desolationem, ausu familiaritatis opportunè & importunè Regem Frãcorum interpellauimus, quatinus prędictæ ecclesię expulso inuasore Geruasio pacem restitueret, & Domnum Radulfum eiusdem ecclesię Metropolitanum in gratiam suam receptum, eidem ecclesię pręesse concederet. Adquieuit tandem precibus nostris & concessit, vt eum ad Curiam suam, quę Aurelianis in Natali Domini cõgreganda erat, securè adduceremus: & ibi cum eo & cũ Principibus regni de hoc negocio quantum fieri posset, salua regni integritate tractaremus. Factum est vt condictum erat, & conuenientes in Curiam multiplicatis intercessoribus petitionem nostram semel & sæpius replicauimus. Sed reclamante Curia plenariam pacem impetrare

Quando detrahendum est seueritati.

Geruasius inuasor Remẽsis ecclesiæ.

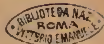
Regibus Francorũ fidelitas facta per manum & ſacramentum ab archiepiſcopis Remenſibus & epiſcopis.

nequiuimus, niſi prædictus Metropolitanus per manum & ſacramentum eam fidelitatẽ regi faceret, quam prædeceſſoribus ſuis regibus Francorum antea fecerãt omnes Remenſes archiepiſcopi & cæteri regni Frãcorum quamlibet religioſi & ſancti epiſcopi. Quod perſuadẽtibus & impellentibus totius curię optimatibus, & ſi propter mandatorũ rigorem minùs licebat, factũ eſt tamen quia eccleſiaſticæ paci & fraternæ dilectioni ſic expediebat. Cùm enim plenitudo legis ſit caritas, in hoc legibus obtemperatum eſſe credimus, in quo caritatis opus impletum eſſe cognouimus. Petimus ergo flexis genibus cordis, vt hoc eodem intuitu caritatis & pacis veniale habeat paterna moderatio, quod illicitum facit non æterna lex, ſed intentione acquirendæ libertatis præſidentium ſola prohibitio. In exceſſibus ergo filiorum vtili diſpenſatione & compenſatione contractis ſufficiat patri verbum pro verbere, & deuota filiorum ſupplicatio pro ſummo reputetur ſupplicio. Si enim vult apoſtolica auctoritas omnia quæ medicinali condeſcenſione diſpenſantur diſtrictè iudicare, oportebit penes omnes miniſtros adminiſtrationibus ſuis renuntiare, aut de mundo exire: nec habebunt vbi ſeminent ſpiritualia, niſi permittantur aliqua tolerare carnalia. Vnde neceſſitati temporũ cedẽdum eſſe apoſtolica docet ſublimitas, & orthodoxorum conſulit auctoritas dicens: quia vbi populorum ſtrages iacent, detrahendum eſt aliquid canonum ſeueritati, vt maioribus morbis ſanandis caritas ſincera ſubueniat. Hæc dicendo doctam paternitatem veſtram non docemus, ſed eandem conſulendo & rogãdo mo-

infrà epiſt. 238. & can. neceſſaria & ſe 19. cauſa 1. q. 7.

do monemus, vt ibi consilij & pietatis studeatis visceribus abundare, vbi fas non est debitam fortitudinem exercere.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Monachis Columbensibus, idipsum sapere in Domino. 207.

VT verbis dominicis vtar, ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticũ: quia quorũdam suasionibus à sensu vestro turbati estis, qui Pharisaico fermento inflati non dominico frumento impinguati gloriantur in vilitate ciborum, & in non parcendo corpori: cùm secundùm Apostolum, corporalis exercitatio ad modicum sit vtilis, & regnum Dei non sit esca & potus, sed iustititia & pax & gaudiũ in spiritu sãcto. Tales quippe non habentes exercitatos sensus in intelligentia scripturarum, quæ sapiunt non sapiunt ad sobrietatem, neque de quibus affirmant cum debita discretione intelligunt: non putantes piè posse viuere bonos in collegio malorum, attẽdentes illud Ezechielis: Recedite, exite inde; & non attendentes illud quod sequitur, Et immundum ne tetigeritis. quod intelligendum est contactu cordis non corporis. Vnde Augustinus in sermone de verbis euãgelij: Quid est exire inde, nisi facere quod pertinet ad correctionem eorũ quantum pro vniuscuiusque gradu atque persona salua pace fieri potest? Displicuit tibi quod quisque peccauit, non tetigisti immundum. Redarguisti, corripuisti, monuisti, adhibuisti etiam congruam & quæ vnitatem

Quid agere debeant boni inter malos: & de monachis qui indiscretè deserunt cœnobia.
Lucæ cap. 22.
Roman. 14.
Rom. 12.

» non violet disciplinam. Existi inde. Clamauit ista
» Moyses, clamauit Isaias, clamauit Hieremias, clama-
» uit Ezechiel. Videamus si dimiserunt populum Dei,
» & se ad gentes alias transtulerunt. Quàm multa &
» quàm vehementer increpauit Hieremias in peccatores
» & sceleratos populi; inter eos tamen erat, vnum cum
» illis templum intrabat, eadem sacramenta celebra-
» bat, in eadem sceleratorum hominum congregatio-
» ne viuebat, sed clamando exibat inde. Hoc est im-
» mundum non tangere, hoc est exire inde, & volunta-
» te non consentire, & ore non parcere. Idem in
» eodem: A malis corde semper disiungimini, ad tem-
» pus cautè aliquando corpore copulamini. Duobus
» modis non te maculat malus: si non consentias, &
» si redarguas. hoc est non communicare, non con-
» sentire. Communicatur quippe, quando facto eius
» consortium voluntatis vel approbationis adiungitur.
» Neque ergo consentientes sitis malis vt approbe-
» tis, neque negligentes vt non arguatis, neque super-
» bientes vt insultanter arguatis. Idem in epistola con-
» cilij ad Donatistas: Quisquis in ecclesia benè vixerit,
» non præiudicant ei peccata aliena, quia in ea vnus-
» quisque proprium onus portabit. Ergo commu-
» nio malorum non maculat aliquem communione
» sacramentorum, sed consensio factorum. Idem in
» libro contra epistolam Parmeniani: Cùm idem
» morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis re-
» stat quàm dolor & gemitus: vt per illud signum
» quod sancto Ezecheli ostensum est, illæsi euadere
» ab eorum vastatione mereantur. Nam consilia se-

parationis & inania sunt & perniciosa atque sacrilega: quia impia sunt & superba, & plus perturbant infirmos bonos quàm corrigant animosos malos. Hęc & his similia præcones huiusmodi non intelligentes aut non legentes, suadent monachis vt monasteria sua deserant propter abbates suos & procuratores Monasteriorum suorum, qui aliquas decimas, quæ iure pertinent ad dispensationem Episcoporum, monasteriis suis adquisierunt. Dicant mihi tam subtiles diuinorum iudiciorum scrutatores, quid salubrius sit Monachis, vtrùm permanere cœnobitas sub prępositorum suorum obedientia, quæ melior est quàm victimæ, & ibi viuere de decimis & fidelium oblationibus, quas ecclesiastica lege caritatis communicare potest non tantùm monasteriis, sed etiam xenodochiis, infirmis & peregrinis: An fieri Sarabaitas, vt in priuatis locis proprio iure viuant, & victum sibi de superbia pauperum per manum raptorum & de fœnore negociatorum accipiant. Licet enim decimæ & oblationes principaliter clericali debeantur militiæ, potest tamen ecclesia omne quod habet cum omnibus pauperibus habere commune. Quanto magis cum his pauperibus, qui relictis facultatibus propriis non in angaria baiulantes Christi crucem sequuntur pauperum Christum? Est tamen in quo abbatibus & præpositis monasteriorum parcendum esse non æstimo, si ab illis ad quos non pertinet, id est à laicis decimas & oblationes accipiant, si inordinatè eas à quibuscunque personis adquirant, si terminos transgrediãtur antiquos, id est si

Decimæ monasteriorum.

ſtipēdia prebyterorū antiquitus inſtituta minorent ac ſibi vſurpent. Nec tamē ideò monachi qui hæc ignorāt aut non probant, debent ſuam collectionem deſerere, aut Abbatibus ſuis minùs obedientes exiſtere, dicente Domino de præpoſitis eccleſiarum & monaſteriorum
„ ſub nomine Scribarum & Phariſæorum: quæ dicūt fa-
„ cite, ſecundùm verò opera eorum nolite facere. Nec vſus ipſarum rerum prohibendus eſt his quorum con-
» ſcientia immunis eſt: cùm dicat Apoſtolus, Omnia
» munda mundis, &, Vnuſquiſque onus ſuū portabit, &
» Dominus in euangelio, Quod intrat in os non coin-
» quinat hominem, ſed concupiſcentia mala quæ proce-
» dit de corde, & approbatio mali operis, quę procedit
» de ore, hæc coinquināt hominē. Hæc diuini verbi prætaxati prolatores, & non ſatis diſcreti intellectores, minùs attendunt: qui dum quaſi ad ligna cædenda procedunt, indiſcretis ſermonibus & non ſale conditis, tanquam immoderatis ictibus percutiunt conſcientias infirmorum, dum eccleſiam orbis terrarum parui pendentes dicere videntur, Ecce Chriſtus hic & ecce illic, ecce in cubiculis, & ecce in deſerto. Ita ſentientes ante tempus vſurpant ſibi ventilabrum quo in fine ventilanda eſt dominica area, tanquam apud communem eccleſiam ſola remaneat palea: ad eos verò tranſeat triticum tanquam in dominico horreo recondendum: in qua præſumptione valde metuendum eſt, ne dum qui ſe triticum à palea ſeparatum reputat, Phariſaico fermento inflatus palea fiat. Præterea qui de laboribus manuum neceſſaria ſibi pręparare non ſufficiunt, non benè proſpiciunt: quia quæ in aliis reprehendunt, fre-

Hac ſimilitudine vtitur ſuprà epiſt. 94. ſumpta ex Deuteronom. cap. 19.

quenter ipsi committunt, dum victi penuria victus prædicant populis innocentiam suam, quod est oues vendere, prædicant vt manducent, quod est boues vendere: cùm tales venditores cum venditoribus columbarum de templo Dominus eiecerit, & à catholicorum societate eliminádos horum similes præfigurauerit. Neque enim hoc eos excusare videtur quòd manu sua pecunias non accipiunt, sed Gezitas suos aut secum habent, aut post se mittũt qui collectionem accipiant, & in quorum voluerint vsus expendant. Hęc si in se considerarent, clericos, monachos, rectores ecclesiarum & monasteriorum non tanto studio lacerarent. Hæc scripsi vobis fratres vt non terreamini tonitru vanarum comminationum, neque moueamini à vestro sensu, sed secundùm statuta præcedentium patrum vitam vestram dirigatis, & obedientiam quam pręlatis vestris debetis, & stabilitatem quam monasterio vestro professi estis, firmiter teneatis: ne damnationem eorum qui vota sua irrita faciũt, incurratis. Hęc dicens anachoritarum vitam non improbo, eorum videlicet qui in cœnobiis regularibus instructi disciplinis ordinabiliter ad eremum secedunt, quibus est solitudo paradisus, & ciuitas carcer: vt actiuam vitam de labore manuum viuentes exerceant, aut dulcedine contemplatiuę vitæ mentem reficiant, fontem vitæ ore cordis sitiant, & eorum quæ retro sunt obliti ad ea vltrà non respiciant. Verùm cùm quidam ex hac professione in melotis suis vicos, castella, ciuitates girando perlustrent, humilitatem vestium, vilitatem ciborum, merita sua populis ostentant. Ambiunt fie-

Anachoritarum & eremitarum vitam videtur suo improbasse, vt hoc loco & epistola 258. j.

pestas. Hæc autem si penes vos habueritis, in quocunque loco fueritis, in quocunque ordine vel habitu Deo militaueritis, brauio æternæ remunerationis non carebitis. Sed quia Sathanas aliquando transfigurat se in Angelum lucis, timeo ne sicut serpens antiquus seduxit Euam astutia sua, sic callidus tentator per occultas administrationes suas quorundam mentes seducat, & conscientias eorum illusionibus suis corruptas septem nequam spirituum habitacula faciat, qui velamine vanæ religionis palliata domicilia sancti spiritus esse confingat, & per deceptos suę deceptionis muscipulas latiùs extendat. Quod ne fiat, secundùm Apostolum nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus si ex Deo sunt: quia discretio spirituum cum consilio scripturarum poterit istos motus in vobis sedare, & in mentis stabilitate seruare, vt contra tentatores vestros dicatis cum Psalmista: Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero. In hunc modum possem multa ad ædificationem vestram scribere, sed iis qui cotidie audiunt sacras scripturas, vel audiunt salutiferas admonitiones, puto ista posse sufficere.

Gaufrido venerabili Beluacensium episcopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & seruitium. 208.

Interpellat episcopum pro quiete ecclesiæ sancti Quintini.

DILECTIONEM vestram pro ecclesia beati Quintini sæpe interpellamus, bonam spem, bonum promissum à dulciloquio vestro reportauimus. Vnde adhuc humili deuotione piis precibus eandem dilectionem vestram petēdo, pulsando imploramus, quatinus prædictę ecclesiæ quietem & ipse conseruetis, & ab aliis conseruari postposita omni commodi datione, occasione, & æmulorum delatione studeatis. Nunquam enim aduersum vos in iudicium venire voluimus. nūquam æmulis vestris & detractatoribus aurem cordis accommodauimus. Sed si quid indecens de vobis fama sonuit, piè dissimulare, & fraterna compassione velare studuimus. Hoc autem est quod à dilectione vestra postulauimus, & adhuc postulamus, vt priuilegia quæ dicta beati Quintini ecclesia ab antecessoribus vestris obtinuit, & apostolica manus roborauit, regia quoque maiestas pragmatica sanctione firmauit, intemerata seruetis, sicut si fierent vestra, illibata seruare velletis. Nolumus aduersum vos sublimium personarum aures pulsare, donec experiamur misericordiæ viscera vobis clausa perdurare. Quia tunc demum tumores ferro pungendi sunt, cùm sentire fomenta refugiunt. Sciat vestra prudentia, quòd quæcunque bona fecerunt antecessores vestri prædictæ ecclesię, vestra sunt, & æquè profutura vobis vt illis, si congaudetis: Temporaliter & æternaliter profutura, si pusillum Domini gregem inquietare, & à tranquillitate mentis, quæ seruis Dei necessaria est, perturbari aliqua temporalis emolumenti occasione permittatis. Vestrum est rigare & nutrire

trire quod alij plantauerunt, vt eundem fructum reddat secunda gratia nutritori, quam reportatura est prima gratia plantatori. Sciat quippè sollicitudo vestra, quia fundator prædictæ ecclesiæ bonæ memoriæ Dōnus Guido Beluacensis episcopus, nullam multam pecuniæ, nullam exactionem, nullam consuetudinem in prædicta ecclesia, vel in vico sibi adiacente sibi vel successoribus suis, vel cuicunque potestati retinuit. Omnia hęc per Regiam manum, deinde vel cōprouincialiū episcoporum conuenientiam, demum per auctoritatem apostolicam dedit, omnia prædictæ ecclesię prætaxatis sanctionibus confiscauit. Hanc libertatem ecclesia à tempore sacerdotij mei, & tempore Domni Galonis posteà Parisiensis episcopi inconcussè possedit. Quòd modò vt audiui adnihilare molitur maliuolorum persuasionibus vestra intentio, dicens se rem aliter habuisse quàm diximus: cùm constet nō esse pro lege habendum, quod manifestum fuerit contra priuilegia fuisse præsumptum. Quòd si aliquis de clientela ecclesiæ vel parochianis contra pacem vel Christianam legem fecerit, per officium vestram ad satisfactionem cogite. Ecclesiam verò cum suo Abbate quietè Deo seruire permittite.

Guido episcopus Beluacensis.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Hugoni ecclesiæ Aurelianensis Decano, & Vulgrino eiusdem ecclesiæ Archidiacono, & communi capitulo prædictæ ecclesiæ salutem. 209.

Excommunicatus ab vno episcopo, ab aliis, etiam excõmunicari potest suprà epist. 130. & 140. Sed & in legibus Frãcicis lib. 1. tit. 1. Statuiũ legitur, vt qui ab vno episcopo est excommunicatus, ab aliis itẽ episcopis in cõmunionem non recipiatur. quo spectat can. si quis can. xi. q 3. Sic Iuo suprà epist. 65. de Hugone Archiepiscopo Lugdunẽsi queritur, quòd sacrilegos quosdam à se & coëpiscopis communione priuatos, inscio Iuone communioni reddidisset.

MANDASTIS mihi per litteras vestras, quòd Raginaldus Canardus meum se negat esse parochianum: quod iniustè eum negare, si colloquium inter nos haberetur, & lęge probaremus & consuetudine. Verùm quia hoc ad præsens commodè fieri non potest, interim eum à nobis excommunicatum monemus & rogamus, vt pro excommunicato in ecclesiis vestris teneri faciatis. In quo si mihi adquiescere non vultis, auctoritati saltem Patrum obtemperetis, quæ parochianos alterius ecclesiæ ab alia ecclesia excommunicatos, dum in sua parochia morarentur, à propria ecclesia recipi non debere testatur. Legitur enim in concilio Meldensi cap. 11. De illis autem qui infrà parochiam beneficium aut hereditatem habent, & alterius episcopi parochiani sunt, & de loco ad locum iter faciunt, rapinas & deprædationes peragunt: placuit vt excommunicentur, neċ antè ex parochia exeāt, quàm quæ perpetrarunt dignè emendent. Quorum excommunicatio seniori eorum & proprio episcopo significanda est, ne eos recipiant antequàm illuc redeāt vbi rapinam fecerunt, & omnia pleniter emendent. Aduersus hanc sententiam tam perspicuam, tam firmam, si quis stare tentauerit, & malitiam impœnitentis hominis adhuc velare voluerit, metropolitanæ sedis audientiam appello.

Ludouico Dei gratia Francorum Regi dulcissimo & dilectissimo Domino suo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & debitum pro posse seruitium. 210.

DICTVM eſt mihi quod ad ſuggeſtionem inimicorum Abbatem ſancti Dionyſij grauiter accuſatis, & teſtimonio cuiuſdam Pſeudomonachi de obiecta ſibi falſitate infamare contenditis. Quod nec leges habent, nec anteceſſorum veſtrorum Regum inſtituta permittunt, vt alicui de ſe confeſſo credi debeat ſuper crimen alienum. Vnde excellentiæ veſtræ ſupplico, vt maieſtati regiæ primò conſulatis, & nobilis monaſterij, quod cum omnibus ſibi appendentibus veſtræ voluntati obnoxium eſt, in aliquo iura minuatis, ſed potiùs beneficia quæ prædeceſſores veſtri eidem venerabili loco contulerunt, tanquam in propriam eleemoſynam defendendo vendicetis. Et quia periculoſum eſt loca ſanctorum perturbare, militantes in ſanctis locis inquietare, ſalubre conſilium mihi videtur, vt poſtpoſitis æmulorum inſimulationibus tales perſonas ad hanc diſcuſſionem inuitaretis, vel expectaretis, qui ſine omni fuco malitiæ conſilium vobis darent, & veſtræ vtilitati, & quieti monaſterij ſalubriter prouiderent.

De ſe cōfeſſo eſt nō credēdum ſuper crimen alienum.
Infrà epiſt. 231. & 251. vide l. vlt. C. de accuſationibus.

Iuo Dei gratia humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, Gulielmo eadem gratia maioris monaſterij Abbati ſummo paſtori in ſancto placere propoſito.

211.

CONTINETVR in litteris veſtris Presbyterum tanquam ad terrendos inimicos domum ſuam ſuccēdiſſe & eo incēdio puerum quendā ſequentē matrem,

De Presbytero, qui fecit incēdium

quo puer occubuit. Confer cum epist. 233.

cùm incendium præualuisset, occubuisse. Quærit itaque vestra fraternitas, vtrùm prædictus Presbyter factus monachus vlteriùs valeat Christi sacramenta tractare, an omni tempore à sacerdotali officio alienus existere. Respondeo itaque vobis ex verbis Papæ Nicolai de simili casu, cuidam episcopo Hosbardo ita scribentis: Quoniam Presbyter & si voluntatem occidendi non habuit, furor tamen & indignatio, ex quibus mortifera illa commotio prodiit, in omnibus, & præcipuè in Dei ministris inhibetur, atque vbique damnatur. Quibus verbis colligi potest, quia si Presbyter rem licitam & ordinatam fecisset, & præter eius intentionem alicuius inopinata mors inde prouenisset, immunis esset. Nunc quia diabolo suadente quod illicitum & contra sacerdotale propositum erat priùs fecit, & de malo initio peior exitus prodiit, nullo modo Presbyterum debemus immunem æstimare, nec sacerdotali officio dignum iudicare, nisi eũ longa monasticæ vitæ probet experientia, & ad intermissum ministerium ex meritorum prærogatiua pastoralis reuocet obedientia.

Rescriptum hoc Nicolai extat pluribus verbis relatum à Gratiano in can. studeat sanctitas. dist. 50.

Radulfo Dei gratia Remorum Archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & seruitium. 212.

Consanguineorum nuptiæ vetitæ, v. epist. 114. & 156. & 263.

CONSANGVINITATEM quæ dicitur esse inter filium Flandrensis Comitis & filiam Comitis Redonensis didici cùm essem in Curia Papæ Vrbani, non propter istos pueros qui nondum fortasse nati

erant, ſed propter auos eorum, aut proauos paternos aut maternos, de quorum conſanguinitate tunc temporis vrgente neceſſitate tractabatur. Computauit enim eam ad ſuggeſtionem Domni Papæ me audiente quidam monachus Aruernenſis nomine Caſtus, ætate maturus, de nobilibus terræ illius progenitus, vita & fama honeſtus. Computauerunt eandem conſanguinitatem alio tempore in prædicta Curia legati Fulconis Andegauenſis Comitis, & probauerunt, cùm accuſaretur Rex Francorum quòd prædicto Comiti conſanguineo ſuo vxorem ſuam ſubtraxerat, quam etiam illicitè retinebat. Propter quam accuſationem & patrati inceſtus comprobationem excommunicatus eſt Rex Philippus à Domno Papa Vrbano in Claromontenſi concilio. Et cùm poſt factum diuortium prædictus Rex eſſet reuerſus ad prædictæ mulieris conſortium, excommunicatus eſt in Pictauienſi concilio à Cardinalibus Ioanne & Benedicto. Hæc ſcribo abſens, qui nihil aliud quod ad rem pertineret dicturus eſſem præſens. Occurrerem tamen libenter amabili mihi veſtro colloquio, niſi obſiſteret mihi coluber in via, ceraſtes in ſemita, videlicet Puteacenſis Domnus, qui propter intolerabiles iniurias quas infert eccleſiæ noſtræ, à nobis eſt excommunicatus. Computatores verò genealogiæ quos monebatis mecum venire, quorum mentionem ſuperiùs feci, non ſunt parochiani mei, neque etiam noui vtrùm viuant, vt poſſim eos ad hanc diſcuſſionem inuitare. Generatio autem ſic eſt. Gaufridus Griſagonellus fratres. Blanca Arelatenſis Co-

Inceſtæ nuptiæ Philippi Regis. vide epiſt. 13. 15. & 105.

Pictauienſe concilium.

Hugonis Puteacenſis mentio fit 7. epiſt. 129. 130. & 141.

mitiſſa. Fulco Andegauenſis Comes. Conſtantia Regina. Comitiſſa Vaſtinenſis, Adera Flandrenſis Comitiſſa. Fulco Rechins. Robertus Friſo. Comitiſſa Redonenſis. Robertus filius Friſonis, filia eius. n̄. Sexto gradu filius huius Roberti. n̄.

Iuo eccleſiæ Carnotenſis miniſter, Gaufrido Dei gratia Beluacenſium epiſcopo ſalutem. 213.

Quòd vna res quę duobus traditur, ab eo qui eã accipit, poſſidetur.

De eo qui ante plurimos annos bona ſua monaſterio ſancti Symphoriani deuouit, & circa obitum ſuum ſe & ſua nullo calumniante contradidit, hoc reſpondeo dilectioni veſtræ. Quod legibus, & moribus, & rationi concordat. Videlicet, quia ſi aduerſus monachum prætaxatum quamdiu in monaſterio vixit, nulla actio mota fuit, quod monaſterio contulit ab eo iure alienari non poterit, ſi tamen huic calumniatori conuerſio prædicti monachi nota fuit. Sicut enim de criminationibus ſic de pactionibus lex & ratio docet, vt qui iam tantùm iudicio diuino ſubiacet, iudicio vlteriùs non pulſetur humano. Prætereà etiam ſi vera ſunt quæ calumniator ille proponit, vt hæres fuerit à prędicto monacho deſignatus: continetur tamen in libro inſtitutionum de hæredibus, quia prius teſtamentum poſteriore diſſoluitur. Et in legibus Theodoſianis: Si aliquis vnam rem per legitimas ſcripturas duobus donauerit, vni priùs & alteri poſteà, non quærendum eſt in his donationibus qui primus, qui poſterior ſit: ſed qui rem tradente donatore poſſederit, is eam cui tradita eſt poſſidebit. Si alia quæ non audiuimus non impe-

ſu prà epiſt. 42. & 64.

Quæ refert Iuo, verba ſunt Aniani veteris interpretis Codicis Theodoſiani ad Paulum lib. 5. ſententiarum tit. 11. Sic Gratia-

diant, ſic poteſt de propoſita controuerſia rationabiliter & legitimè iudicari.

nus relictis verbis Pauli, maluit citare verba Aniani interpretis, in can. propter ca. 2. q. 6.

Iuo eccleſiæ Carnotenſis miniſter.

* * * *

214.

CVM ea quæ Xenodochiis, Procotrophiis vel aliis religioſis domibus deuotio fidelium pro redemptione animarum ſuarum dare conſueuit, ad ſuſtentationem eorum qui ibi morantur, non iã in humanis rebus computanda ſunt, quia Dei ſunt, oportet rectores eccleſiarum vt ea tãquam diuina patrimonia in defenſionem eccleſiæ ſuſcipiãt, & exerto gladio ſpiritus peruaſores eorum & diſtractores tanquam Dei contemptores canonica ſeueritate ferire non differant. Quod ego Iuo eccleſiæ Carnotenſis miniſter pio affectu conſiderans, omnia quæ Procotrophio quod ſitum eſt in Caſtroduno propè eccleſiam beatæ Mariæ Magdalenæ à fidelibus collata ſunt, vel in futurum Deo donante conferenda ſunt, in tuitionem ſanctæ Carnotenſis eccleſiæ & noſtram paternè ſuſcipimus, & peruaſores eorum atque diſtractores ante tribunal æterni Iudicis terribiliter condemnandos eſſe denuntiamus, & in hac temporali eccleſia, ſine communione cuius ad illam æternam perueniri non poteſt, eos à corpore & ſanguine Domini & eiuſdẽ eccleſiæ cõmunione ſequeſtramus, donec reſipuerint, & Chriſti patrimoniũ reformare humili ſatisfactione ſtuderint. Cõſeruãtib[9] autẽ & idẽ Chriſti patrimoniũ amplificantibus benedi-

Quòd domus hoſpitalis non eſt computanda in rebus humanis. Confer cum epiſt. 229. j. Adde l. 18. C. de ſacroſ. eccleſ.

Peruaſores rerum eccleſiaſticarum à cõmunione ſeparat. vide ſ. epiſt. 168. & j. 229.

ctio & pax à domino Iesu Christo, qui cùm diues esset pro nobis pauper & infirmus factus est, vt nos ditaret sua paupertate, & sanaret sua infirmitate.

Ioanni Dei gratia Aurelianensium episcopo, Iuo eadem gratia ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & dilectionem in Domino. 215.

Clerici regulariter viuentes à parochiis regendis arceri nō debent.

VENERVNT ad nos quidam fratres qui in episcopatu vestro communiter viuunt, sollicitè quęrentes, vtrùm clerici regulariter viuentes parochias regere possint, & animarum habere custodiam. quibus hoc respondi, quia in primitiua ecclesia nullus constitutus est rector animarum, nisi de communi vita assumptus: quia nemo rectiùs custos pręponitur vitę alienę, quā qui priùs custos est factus vitæ suæ. Quod nullo in loco meliùs probatur, quàm inter eos in quibus regularis vita vigere videtur: quibus tantùm displicet aliena malitia, quantùm priùs displicuit sua. Vnde Clemens in quarta epistola sua: Communis vita fratres, omnibus est necessaria, & maximè iis qui irreprehensibiliter viuere cupiunt, & apostolorum vitam eorúmque discipulorum imitari volunt. Et in sequentibus: Vnde consilium dantes vestram prudentiam hortamur, vt ab apostolicis regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras intelligentes, quæ Deo vouistis adimplere studeatis. Inde etiam Papa Vrbanus in primo decratali suo: Scimus vos nō ignorare fratres, quia vita communis inter bonos Christianos

Clemēs epist. 5. & in can. dilectissimis. ca. 12. q. 1. vtrùm liceat clericis propriū habere.

Can. Scimus. ca. 12. q. 1. extat sermo 2. Augustini 52. de com-

nos hactenus viguit, & adhuc gratia Dei viget, maximè inter eos qui in sortem Domini electi sunt, id est inter clericos. Hæ sententiæ apostolicæ nullum clericũ à communi vita excipiunt, nec ciuilis, nec suburbanæ ecclesiæ Presbyterum. Quod verò cõmunis vita in omnibus ecclesiis penè defecit tam ciuilibus quàm diœcesianis, non auctoritati, sed desuetudini & defectui adscribendum est, refrigescente caritate, quæ omnia vult habere communia, & regnante cupiditate, quæ nõ quærit ea quæ Dei sunt & proximi, sed tantùm quæ sunt propria. His rationibus & auctoritatibus freti cõstanter asserimus non esse audiendos, qui clericos regulariter viuentes à regimine animarum iudicant repellendos, quia seculo renuntiauerunt, sed ideò potiùs ad hoc assumendos, quia voluptates & pompas seculi contempserunt. Non enim mundi contractus est animas à vitiis auocare, & ad virtutum celsitudinem prouocare. Ideò conuenientiùs ista docent, qui ea quæ dicunt opere complent, quàm ij qui sunt doctores legis & non factores legis. Non tamen ad hoc officium alij assumendi sunt, nisi quos vita & doctrina commendat, & episcopalis auctoritas ad hoc agẽdum idoneos probat. Hæc fraternè scripsi dilectioni tuæ, vt eorum qui sua quærunt rapacitatem aduersus pusillum Dei gregem compescatis, & in clericali militia quietè viuere faciatis.

muni vita clericorum.

Cur cõmunis vita in ecclesiis defecerit.

Huc etiam refer epist. 93. suprà.

Brunoni Dei gratia primæ sedis Belgicorum *episcopo*, Iuo *eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, per hoc mare spatiosum & vndosum peruenire ad æternæ beatitudinis portum.* 216.

Sciſſo regno & ſacerdotio, quædam remitti debent.

QVAMVIS lateat oculos corporis mei corporalis veſtra præſentia, non tamen latet oculos mentis meæ quæ in vobis lucet diuina gratia, per quam adhuc ſuperſunt in mundo quædam luminaria, quæ radiantia verbo & exemplo valent, ad illuſtrandam caliginem vitiorum, & illuminandum decorem virtutum. Sic enim interpoſitis vaporibus huius inferioris aëris aliquando luminaria cœli refundere lumen ſuum terris non poſſunt, & tamen tranquilla ſuperioris aëris ſpatia illuſtrare non deſinunt. Ita luminaria eccleſiæ licèt canibus ſanctum, porcis margaritas aliquando anteponere diſſimulant, ne verbum Dei propter oblatrantes & conculcantes apud infirmos auditores minùs currat & fructificet: tamen ſi quem pium & humilem & quietum in hac valle plorationis inuenerint, exemplis infirmant & radiis doctrinæ ſpiritualis illuſtrare non deſiſtunt. Et quanto plus videmus mundum in maligno poſitum, quod deplorat Iſaias di-
» cens: Omne caput languidum & omne cor mœrens, à
» planta pedis vſque ad verticem capitis non eſt in eo ſanitas: tanto magis hi in quibus Deus lumen gratiæ ſuæ poſuit, debent lamentabilibus eccleſiæ ruinis obuiare, & ſponſam Chriſti maculis & rugis infuſcatam in virginitatis ſuæ decorem pro viribus reformare. Videmus enim ſciſſum regnum & ſacerdòtium, quibus tanquam principalibus & fortioribus paxillis tabernaculi Dei ſtatus firmiter figebatur, ne vllo impetu procellarum & turbinum euerteretur. In tanta ſciſſura, in tanta procella florere & fructifica-
„ re non poteſt mater eccleſia, de qua dicitur: Vna

Regnum & ſacerdotium ſimul iungi debent. 3. epiſt. 51. & 65 & 240.

eſt columba mea, ſponſa mea. Ad hanc vnitatem reſarciendam laborare debent membra Chriſti, quæ medicinaliter ferro putredines iſtas reſecarent, aut competenti diſpenſationis malagmate tantam ſciſſuram procurarent ſolidare. Non enim in tanto ſalutis periculo ſolus medicinæ rigor ſeruandus eſt: ſed & diſpenſationis modus, qui nulli ſapienti diſplicuit, ad ſedandas tantas perturbationes in aliquibus admittendus eſt. Monente enim Cyrillo Alexandrino, ſicut nautæ in mari periclitantes, cùm non habent ſpem ſeruandorum omnium negociorum ſuorum quædam proiiciunt, vt quædam ſeruent: ſic in diſpenſationibus eccleſiaſticis, vbi non periclitatur fidei veritas & morum honeſtas, quædam inſtituta temperare debemus, vt tantis eccleſiæ ruinis ſubuenire valeamus. Sic enim vela cilicina in tabernaculo Dei byſſo & purpura, cocco & iacintho ſuppoſita, imbrem & puluerem in ſe admittebant, vt decorem interiorum ornamentorum ab imbrium medidatione & pulueris offuſcatione conſeruarent. Facit hoc caritas, quæ operit multitudinem peccatorum, quæ cum infirmantibus infirmatur, cum ſcandalizatis vritur, & omnibus omnia fit, vt omnibus prodeſſe mereatur. Vnde à ſubditis non debet reprehendi prælatorum diſpenſatio, ſi ſaluo fidei fundamento & nota communi regula morum, aliqua infirma faciunt aut tolerant, vt vitam ſubditorum in propoſito ſuæ ſanctitatis conſeruare præualeant. Vnde beatus Gregorius in libro paſtorali: Si tu intus vt coccus rutilas, cilicium quo protegeris

Suprà epiſt. 169. & 195. Sed & hic locus ex epiſtola D. Cyrilli ad Ianuarium citatur in can. diſpenſationes can. 1. q. 7.

cur accuſas? Sic enim & miſericordiam & iudicium Domino cantamus. Iudicium, cùm vitiis omni ſeueritate reſiſtimus. Miſericordiam verò, cùm rigorem diſciplinæ vtili compenſatione temperamus. Hæc dicendo prudentiam maiorum meorum & coëpiſcoporum meorum non doceo, ſed tanquam de longo ſopore monente caritate excitare deſidero: vt tandem quiſque pro perſona quam portat tantis ruinis occurrat, ne pro ſuo ſilentio tanquam mutus canis intereat. Hæc pauca auſu caritatis de remotis partibus excellentiæ veſtræ ſcripſi, qui bonum odorem veſtræ notitiæ ad nos vſque pertingentem ſuauiter olfeci. Et quia in Belgica prouincia vos eſtis qui religione & auctoritate præcellitis, ſupplico ſanctitati veſtræ, vt aliquando meæ paruitatis memor in hoc peregrinationis itinere puſillanimitatem meam murmurantem, & aliquando penè deficientem, verbo conſolatorio refouere ſtudeatis.

Aliàs legitur Tuſtanno Eboracenſi, &c.

Thomæ Eboracenſi Archiepiſcopo, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, pro diſpenſatione fideli promereri gaudium boni ſerui.

217.

Quòd poſitis in regimine frequenter imminent pericula, & ideò debent orare pro inuicem. al. litterulas direxi.

BENEDICTVS Deus qui conuerſationem veſtram lucere facit in tenebris Barbaræ nationis, quo his quibus præeſtis, verbo & exemplo prodeſſe poſſitis, & bonæ opinionis odorem ad nos vſque tranſmittatis. Vnde arctiùs inter nos vinculum dilectionis colligare deſiderans, præſentes litteras direxi benignitati veſtræ,

vt hoc commonitorio discamus inuicem mutuis nos consolationibus refouere, & deuotis suffragiis orationum releuare. Cùm enim positis in regimine frequenter immineant illa pericula, quæ Psalmista commemorat dicens: Ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt vsq; ad abyssos, turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est: Hoc solum remedium nobis expetendum est quod sequitur: Clamauerunt ad Dominum cùm tribularentur, & de tribulationibus eorum eduxit eos. Hunc clamorem caritas auditu dignum facit, quam nec temporum inęqualitas impedit, nec locorum longinquitas intercludit, cum exauditor vbique sit pręsens, qui cùm pia vota subministrat & postulata implere non tardat. Vnde est quòd in typo se inuicem diligentium in tabernaculo Dei, duo Cherubin se inuicem respiciunt, & vultus suos in propitiatorium vertunt, quò & mutuam inter se dilectionem proferant, & quod suggerente caritate postulauerint, Deo propitiante se posse obtinere confidant. In hunc modum intuitu caritatis nos inuicem respiciamus, mutuas orationum manus porrigamus, & quæ saluti nostrę sunt necessaria vel impetrata vel impetranda propitiationi diuinę humiliter adscribamus, quę huius procellosi maris discrimina, in quo sunt reptilia quorum non est numerus, sic modificabit, vt non permittat nos tentari supra id quod possumus sustinere, sed faciat cum tętatione prouentum, qui imperat ventis & mari, vt possimus tumores ęquoreos superare. De cętero nouerit excellentia vestra paruitatem nostram paratam non tantùm ad impenden-

Psalm. 106.

al. qui & pia.

Duo Cherubin se inuicē respicientes quid significant.

da orationum suffragia, sed etiam ad omnia caritatis officia, quæ impendere valet facultas vel scientia nobis diuinitus collata.

Richardo Dei gratia Albanensium episcopo sedis apostolicæ vicario, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, obedientiam & salutem. 218.

De contentione inter duos Abbates propter vnam ecclesiam. Eiusdem est argumenti epistola sequens.

FREQVENTER pulsat aures vestræ sollicitudinis Bonæuallensis Abbas, negociorum suorum quæ obsunt vitans, quæ prosunt, oratoria declamatione exaggerans, tanquam ego aliquid de concessione sibi à me facta minuam, & Abbati Blesensi concedam. Ego verò illibatum vnicuique defendere volo quod concessi: cùm Abbati Bonæuallensi nihil aliud concesserim, nisi quod à possessoribus, imò detentoribus cuiusdam parochiæ nostræ posset adquirere. Ipse verò etiam ea quæ ab eis habere non potest vult nostra concessione extorquere. Blesensis verò Abbas reliquas parteis eiusdem ecclesiæ, quas Bonæuallensi Abbati nemo concesserat, à detentoribus obtinuit: quas si Abbati Bonæuallensi communicare voluisset, iam pax inter eos reformata fuisset. Qua in re quia dictante iustitia Blesensi Abbati violentiam inferre non valui, ita litem istam terminare volui, vt quisque portione sibi concessa contentus esset, & alterius metas alter non occuparet: sed infinita monachorum cupiditas infinitam facit manere discordiam. Prçtereà non succenseat mihi vestra discretio, si in hoc negocio quod volo implere non valeo. Prçtereà satis iniustè

conquestus est Bonçuallensis Abbas circa monasterium suum iudicium non esse seruatum, quod in Floriacensi concilio promulgatum fuit de cœmeterio vnde controuersia erat inter Abbatem monasterij Carnotensis & Abbatem monasterij Bonçuallensis. Nouit enim veritas, quia Sacramenta in prętaxato concilio adiudicata cum omni diligentia facta sunt. Sed Abbas Bonçuallensis ea audire contempsit, quia sibi ea obesse perspexit: cui pręcipuè sua voluntas ratio est & auctoritas. Concilium Floriacense.

Richardo Dei gratia Albanensium episcopo sedis apostolicæ vicario, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, debitam & deuotam obedientiam.

219.

IVXTA consilium & admonitionem vestram Abbatem Blesensem & Bonçuallensem conuocaui ad prę-sentiam nostram, vt ex officij nostri debito aut pacem inter eos reformarem, aut litem quę inter eos erat iudiciario ordine terminarem. Primo itaque aditu ad hoc intendi, vt quartam partem ecclesię de qua lis orta est, licèt nondum eam, quamuis à me concessam, obtineret, à possessoribus quietam ei facerem: deinde vt aliam quartam, nec à me nec ab aliquo concessam, adquirerem: quatinus ex beneuolentia sola, sic in alienos labores introiret, & colligeret vbi non sparsit, meteret vbi non seminauit; ea tamen conditione, vt si de cętero aliquę lites à laicis De nouo mandato, quod caritaté impugnat. Confer cum epistola superiore.

inde mouerentur, vtique abbates pro pace obtinenda simul laborarent, si quid expendendum esset, simul expenderent, & commoda & incommoda æqua lance diuiderent. Cùm ergo huic dispensationi Blesensis abbas & si non libenter, tamen obedienter assensum præbuisset, Bonæuallensis abbas nec meo consilio voluit adquiescere nec iudicio. In hoc verò negocio nullam potest idoneam causam prætẽdere, nisi fortè illam poëticam, quia omnis potestas regni impatiens cõsortis erit: & nitatur quodam nouo & hactenus inaudito mandato, quod potiùs impugnat caritatem, quàm sequatur auctoritatem. Quod tamen si inuiolatum manet, plus proderit Blesensi quàm Bonæuallensi abbati. Habuit namque Blesense monasterium partem decimarum & oblationum ad ecclesiam de qua ista contentio orta est, sicut euidentia rei probat, & ipse abbas prodere poterit, cùm ei necessarium fuerit. Hoc interim scripsi sollicitudini vestræ; ne desidiæ, aut contemptui imputaretis, si nihil me inde tractasse audiretis.

Lucanus lib. 1 de Popeio & Cæsare loquens.

Gualoni Dei *gratia* *Parisiensium episcopo*, Iuo *humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem.* 220.

De canonico qui relicta militia clericali, vxorem sibi copulat.

DE canonico ecclesię vestræ, qui contra prohibitionem vestram matrimoniales tabulas sibi composuit, nullam sententiam ad manum habeo, quam dilectio vestra ignoret, si scripta apud se reposita diligenter exploret. Verùm tamen consilium quod mihi ipsi darem,

darem, si aliquem de commissis mihi fratribus vxoria compede adstrictum déprehéderem, tutum esse intelligo: videlicet vt sacramentum coniugij maneat, clericus verò qui postposita clericali continentia de superiori ordine ad inferiorem descendit, stipendia militiæ clericalis amittat. Nouit enim vestra dilectio, quando de laica conuersione in clericum quis assumitur, non maritali exercitio, sed diuinæ tantùm militiæ dedicari. Vnde ab ordinatoribus clericorùm, in eorum ordinatione dicitur de eis: Hæc est generatio quærentium Dominum, nō quærentium coniugium, sed quærentiū tārùm Dominum. quia testatur doctrina apostolica: Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus, vt ei placeat cui se probauerit. Postquam ergo de inferiori laicorum gradu quis sortitus fuerit superiorem, id est militiam clericalem, & inde se præcipitauerit ad voluptatem coniugalem, nulla ratio sinit vt in illo casu positus, illius ordinis dignitate & vtilitate potiatúr, quam misera voluptate commutasse videtur. Ad hoc enim instituta est clericalis militia, vt psalmodię & hymnodiæ cotidianum Deo offerat sacrificium: quod offerre iure nō poterit, cui, vt plus placeat vxori quàm Deo, lenocinante vxore, & fallente carnis voluptate, operam dare necessarium erit. Cùm enim secundum Apostolum non concedatur laicis orare, nisi eo tempore quo continent: quanto magis semper debent continere, qui tam pro ipsius quàm pro aliorum delictis iubētur orare? Ad hoc quippe fidelium orationes in stipendia clericorum deputatæ sunt, vt & cōtinenter viuant, & benefactorum suorum peccata sanctitatis interces-

ſione detergere ſufficiant, quatinus hi de quorum eleemoſynis viuunt, hoc eorum meritis aſſequantur, quod ſuis meritis aſſequi non merentur. Quandiu ergo in hoc agone poſiti ab omnibus à quibus abſtinendum eſt, ſe abſtinent, meritò ſtipendiis militiæ ſuæ habētur digni: cum ea ſeruare contempſerint, eiſdem iudicantur indigni. Quibus ad depoſitionem eorum hoc ſolùm ſufficere videtur, quòd & illicita præſumunt, & ſalutaribus epiſcoporũ præceptis obedire cōtemnunt,
„ ſecundùm illud Apoſtoli: Habentes in promptu vlci-
„ ſci omnem inobedientiam. Præterea qui honeſtam
„ & vtilem eccleſiæ conſuetudinem contemnunt, manifeſtè canonicæ inſtitutionis violator exiſtit, cui contemptui qui parcit, multos in diſcrimen adducit. In hunc modum Niceni canones & Agatenſe cōcilium prohibent clericum non tantùm mulierum carnale ſortiri conſortium, ſed etiam domeſticum habere contubernium, exceptis illis perſonis quæ non continent aliquod ſuſpicionis argumentum. In hanc ſententiam conſentiunt & ſententiæ ſanctorum patrum, Auguſtini, Hieronymi cæterorúmque doctorum, qui de vita ſcripſere clericorum. Quæ omnia breuiter commemoro, quia nihil horum vos latere cognoſco.

L.19.c.de epiſc.& cler.

Hildeberto Dei gratia Cenomanenſium epiſcopo, Iuo eadem gratia Carnotenſis eccleſiæ humilis miniſter, ſalutem. 221.

DE appellationis ordine quantum arbitror, nihil penes nos inuenitur, quod penes vos similiter nõ inueniatur. Tamen ne fastidiosum videatur amico respondere, quod super hac re sentio, breuiter dilectioni vestræ rescribo. Primũ igitur hoc intelligo, quia propter vocem appellantis, nunquam transibitis de ecclesia ad ecclesiam, vel de prouincia ad prouinciam, nisi primùm appellator litteras inuitatorias à iudice ad quẽ appellatum est, deferat, in quibus iudex diem & locum agendæ causę cõstituat. Vnde ait Felix Papa: Neminem de prouincia ad prouinciã exhiberi oportet, nisi ad relationem iudicis ad quem appellatum est. Debet autẽ ipse appellator infra quinque dies litteras accipere à iudice à quo appellatum est: quas qui accipere aut postulare neglexerit, secundùm statuta legum ab agendo remouẽdus est. quòd si fortè iniustè appellauerit, sumptus quos expendit aduersarius, dum appellationẽ sequeretur, soluere cogendus est. De cętero quod abbas à vobis exigit, vt communem rem fratrum vestra stipulatione quietam possideat, absurdum valdè videtur vt à vobis exigatur quod iuris vestri nõ esse manifestè probatur, canonum auctoritate prohibente: videlicet vt nullus episcopus rem ecclesiæ sine cõniuentia cleri alienet, commutet, aut donet. Vnde in decretis põtificalibus legitur: Causæ quæ legibus non continentur, à iudicibus ecclesiasticis minimè audiantur. Ad interrogata pauca rescribo, quia hæc & meliora vos nosse nõ dubito.

De appellatione & litteris à iudice impetratis supra epist. 30 in fine.

Ioanni Dei gratia Aurelianensi episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister salutem. 222.

An coniugia liberorum & seruorũ dirimenda sint. hac de re etiam agitur infrà epist. 243.

DE libero viro qui nesciẽs ancillam duxit vxorem, postea verò veritate cognita eam dimisit, & nunc aliam ducere accepta à vobis licentia disponit, quod sentio dilectioni vestræ respondeo. Si decreta patrum & leges sæculi super hoc consulere volumus, reperiemus quia inter ingenuos & æquales tantùm legitima constat esse coniugia: & vbi aliter per ignorantiam euenerit, licita fore diuortia. Si verò diuinum institutum & legem naturæ consulimus, vbi neque seruus est neque liber, non mihi potest facilè persuaderi, vt propter conditionem quam natura non habuit, nec diuina lex à lege coniugali excepit, lex humana posteriùs lata cassare possit coniugij sacramentum, quod veteri & euangelica lege constat esse confirmatum. Quòd si vir propter coniugij caritatem noluerit subire seruitutem, nec mulieri valuerit adquirere libertatem, ita rem modificandam puto: vt si per aliquam dispensationem permittimus cessare opera nuptiarum, nõ tamen concedamus cassari coniugij sacramentum. Ita nec prorsus euangelij erimus violatores, nec legum humanarum contemptores. De proposita quæstione ita sentio, nec tamen à dicentibus meliora & firmiora, si cum euangelio & apostolo sentiant, dissentio.

Iuo Dei gratia humilis Carnotensis ecclesiæ minister, clericis Eduensibus, eloquiorum castorum vnam faciem attendere. 223.

QVONIAM vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, non intelligimus scripturas diuinas inter se dissentire, cùm alia scriptura rigorem intendit iustitiæ, altera autem dispensationem sequitur indulgentię. Quod interim omisso sensu allegoriæ considerandum puto inter euangelicam sententiam, quæ absolutè consulit adulteram aut viro priori reconciliari, aut manere innuptam; & illam veteris testamenti quæ dicit adulteram dimissam à priore viro, & alteri per coniugium sociatam, si ab eo repudiata fuerit, nullatenus priori reconciliandam. Hæc enim sententia quæ reconciliationem adulteræ prohibet, rigorem mihi videtur sequi iustitiæ: ne dum vni parcitur, multi in discrimen adducantur; & paucis indulta licentia, plurimorum faciat pullulare flagitia. Quod notabiliter habetur in ipsa legis sententia, vbi prohibitioni subinfertur: Ne peccare facias terram, quam dominus Deus tuus tibi dedit possidendam. Euangelica verò sententia humanæ infirmitati contemperatam misericordiam magis vult quàm iudicium, quæ legis temperat austeritatem, sine vlla exceptione consulens fieri adulteræ mulieris reconciliationem: quam secuti sunt patres nostri post euangelium, vtiliorem intelligentes esse misericordiam in tali contractu quàm iudicium. Beatus verò Hieronymus

De concordia veteris & noui testamenti super coniugio adulteræ.

honorans ſacramentorum ſanctitatem, legalem more ſuo in hac ſententia ſequitur legis auſteritatem, intelligens per hoc tutiùs poſſe muniri ſalutem. In hac igitur ambiguitate finem ponit auctoritas euangelica, contra quam nec perſonalis nec epiſtolaris valere debet ſententia. Vnde Leo quartus epiſcopis Britanniæ ita ſcribit: De libellis & commentariis quorumlibet non conuenit aliquos iudicare, & canonum atque decretorum regulas relinquere. Beatus quoque Auguſtinus ſcripturas ſuas & ſibi ſimilium inter canonicas ſcripturas in multis opuſculis ſuis teſtatur non eſſe computandas. quòd ſi auctoritate veteris teſtamenti me vrgetis, breuiter reſpondeo. Hæc & alia veteris teſtamenti præcepta quæ ibi figuratè ſunt poſita, in eccleſia ſpiritualiter fuiſſe completa. Cùm enim anima quælibet per fidem Chriſto fuerit ſociata, ſi per hæreticam prauitatem à Chriſto recedens alteri viro id eſt diabolo adhæſerit, cùm fortè ad priorem virum id eſt ad Chriſtum reuerti voluerit, ſecundùm diffinitionem antiquorum canonum vſque ad exitum vitę non eſt ſocietati eius copulanda, id eſt ad communionem ſacramentorum Chriſti & eccleſiæ admittenda: non quòd verè pœnitens debeat de indulgentia deſperare, ſed in hac ſeparatione lapſum ſuum humiliter deplorare. Poſſem ea quæ dixi multiplicibus ſententiis confirmare, ſed puto ad intelligendum id quod ſentio iſta ſufficere.

Hoc latiùs extat apud Iuonem lib. 2. & in ca. de libellis. distinct. 20.

Auguſtinus id ſcribit in prologo libri 3. de trinitate & lib. 4. cap. 1. de anima.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Audoëno Ebroicensis ecclesiæ designato episcopo, Deo placitum adipisci sacerdotium. 224.

De his qui in alieno episcopatu & in falso cœmeterio corpora excomunicatorum sepeliebant.

QVONIAM vinitoribus & agricultoribus comparat nos sermo diuinus, gaudere debemus in Domino, cùm agricultioni nostræ gratia diuina tales adhibet operarios, per quos vinea Domini Sabaoth palmites suos latiùs extendat, & ager Dei feracior fiat. Quod cùm ab initio nascentis ecclesiæ Domino dicẽte necessarium fuerit, maximè his diebus necessarium hoc esse videmus, cùm manifesta nouissimorum dierum signa præ oculis habemus, secundùm quod prædictum est homines seipsos amantes, sua quęrẽtes, quę Dei sunt post dorsum ponentes, tam viros quàm mulieres per omnia corporis sui membra ordinem naturę adulterantes, & in hunc modum plurima quę non tantùm facere, sed turpe est etiam dicere. Quę quia per Domnũ Gulielmũ Carnotensis monasterii S. Petri Abbatem fraternitati vestrę displicere audiuimus, in Domino gauisi sumus: quia vos vtile vas in domo Dei futurum esse credimus, simul expetentes vt familiarẽ inter nos dilectionem confirmemus, & vicina ab inuicem solatia atque pręsidia pro euentuum & actionum ecclesiasticarum necessitate expectemus. Præsentibus itaque litteris initia vestri episcopatus visitare decreuimus, vt amodò fraterna dilectione pro inuicem sentiamus, onera nostra inuicem portemus:

A commu-nione arcere & sepultura, pœna est ecclesiast.c?.vide 7.epist.42.

quatinus secundum canonicam institutionem oppressores ecclesiasticorum pauperum gladio spiritus vnaminiter persequamur; & à communione viuentes, & à sepultura mortuos arceri faciamus. Habent enim parochiani nostri à nobis communione priuati apud Musuuim quosdam presbyteros & quosdam monachos, à quibus cōmunionem petunt & accipiunt, qui etiam fluuiū vnde Musuuis vicus ille dicitur transeūt, & in quodam falso cœmeterio corpora excōmunicatorum sepulturæ tradunt. Quod de cætero fieri prohibeat dilectio vestra: ne manente praua consuetudine contingat detestanda peruersitas, si excommunicationis vilescat auctoritas, & sceleratorum insolescat impunitas. Aduersus hæc & huiusmodi det vobis Dominus spiritum consilij & fortitudinis, vt tanquam lucerna super candelabrum posita, in domo Dei luceatis, & necessarium lumen ignorantibus ministretis.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Guidoni Molismensis Monasterij Abbati salutem in Domino. 225.

An qui inordinatè sacerdotium consecratus est, eo spoliari debeat.

FRATER iste præsentium portitor litterarum, cum litteris vestris ad nos veniens, quàm inordinatè vera celando, falsa profitendo, cùm ordinandus examinaretur, ad sacerdotij culmen aspirauerit, lacrymabiliter nobis aperuit: consultius sibi æstimans ab inordinatè accepto officio penitus cessare, quàm in eodem periculosè ministrare. De cuius cordis anxietate

anxietate & sollicita perquisitione quod sentio, & quod de canonicis scripturis collegi, fraternitati vestrę rescribo. quia licèt inordinatè accesserit ad sacrum ordinem, sacramenti tamen accepit sanctitatem, si tamen quamdiu in peruersa intentione lucrorum temporalium perstitit fictus, & solo sacramento sacerdos fuit sibi ad perniciem, licèt aliis ad salutem. Et si in eo rigor canonum seruaretur, omni tempore ab inordinatè accepto officio suspenderetur. Postquam verò mutata intentione quod deerat integritati sacerdotali ei gratia diuina contulit, & sanctitati sacramenti nouitatem vitæ addidit, & impletum est in eo quod dicitur: Sacerdotes tui induantur iustitiam, non iam fictus nec solo sacramento sacerdos fuit, & non tantùm salutem aliorum, sed etiam suam per sacerdotale ministerium potuit operari. Vnde Augustinus in libro contra epistolam Parmeniani: Hoc penè in omnibus talibus quæstionibus intelligendum admonemus, quia scilicet omnia sacramenta cùm obsint indignè tractantibus, prosunt tamen per eos dignè sumentibus. Idem: Spiritus sanctus in ecclesiæ præposito vel ministro, sic inest, vt si fictus non est, operetur per eum, & eiusdem mercedem in salutem sempiternam & eorũ regenerationẽ vel ædificationem, qui per eum siue consecrantur, siue euangelizantur. Si autem fictus est, desit quidem saluti eius, & auferat se à cogitationibus eius quæ sunt sine intellectu: ministerium tamen non deserat, quod per eum salutem operatur aliorum. His & huiusmodi palam & præsentem fratrem ad sacri ordinis ministerium misericorditer posse admitti, nisi aliud lateat, quod sa-

De ficto & non ficto ecclesiæ ministro.

cris canonibus obuiare videatur. Verùm vt tutius muniatur eius conſcientia, expectanda eſt ad hoc paterna obediētia, quatinus ſanat hoc vera humilitas, quod vitiauit ambitioſa cupiditas.

Daimberto Dei gratia Senonenſium Archiepiſcopo, Iuo eadem gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, cùm debita obedientia ſalutem & dilectionem. 226.

Incesti cōiugij pœna.

DE milite qui ante legitimas nuptias cum ſorore vxoris ſuæ concubuit, & culpam ſuam publicè cōfeſſus eſt, hoc paternitati veſtrę reſpōdeo: quòd vos benè noſtis, quia ſi publicam ingeſſit infamiam, & aduerſus honeſtam perſonam, nec accuſare de cętero poteſt, aut teſtificari. Verùm quia nemo criminioſus cōfeſſionem facere poteſt, niſi aut de flagitio, aut de facinore; negare non poſſumus quin confeſſiones quas pro Dei timore & ſua ſalute aduerſum ſe faciunt pœnitentes, recipiamus, & quin eis legitimas pœnitentias iniungamus: quas ſi eis denegaremus, inuiſibilium luporum faucibus eos deuorandos obiiceremus. Si verò huiuſmodi accuſatores ſui leuiter & impunè tranſire permittimus, bonum coniugale quod natura & lege ab initio ſancitum eſt, periculosè violandum exponimus. Quia ergo omnis controuerſię finis eccleſiaſticæ ſecundū Apoſtolum eſt iuramentū, diſtrictis ſacramētis, & per probatas ſex perſonas ſiue quę præſentes hoc flagitium cognouerint,

ſiue quæ fidei ſuæ argumento rei veritatem adſtruere poſſint, confeſſio illa approbanda eſt: quia nos cogunt noua genera morborum noua quærere experimenta medicamentorum. Cùm ergo confeſſio illa ita fuerit comprobata, iam conſtabit inceſtuoſum fuiſſe coniugium. Inceſtis autem coniunctionibus ſecundùm canones nihil venię reſeruamus, niſi cùm flagitioſum cõiugium ſeparatione ſanauerit. Ipſe autem coniugij violator & accuſator omni tempore velut viduus vſque ad tempus peractæ pœnitentiæ ſine coniugio maneat: Mulier autem pretium pudicitiæ ſuæ, dotem videlicet non amittat. Ita quidẽ & confeſſioni ſatisfaciemus, & coniugij bono in futurum vtiliter prouidebimus. Hęc interim ſine vllo ordinis noſtri diſpendio facere poteſt veſtra diſpenſatio, donec ſuo tempore ad generale cõcilium, vel generalem cõuentum veniamus, in quo de his, & huiuſmodi, cum conniuentia epiſcoporum tractare valeamus. Ego enim ita facio, ſi quid mihi aliquid tale contingit, & ſic feci in hac pręſenti quadrageſima de quodam milite: ſemper audientiam reſeruans quid ſtatuendum ſit de talis coniugalis boni violatore.

Ex concilio Agathenſi cap. 61. relato in can. de inceſtis ca. 35. q. 2.

Huc refer quod ex decreto Zachariæ Papæ eſt in can. concubuiſti, cauſa 32. q. 7

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter Bernerio *Bonæuallenſis monaſterij abbati & fratribus ſibi commiſſis, miſericordiæ viſceribus abundare.* 227.

De fugitiuo monacho, quòd pœnitens reuersus suscipi debeat.

MONACHVS præsentium portitor litterarum, fugam qua de monasterio vestro elapsus est, lacrymabiliter nobis confessus est, & vt à fraternitate vestra indulgentiam ei impetrem, multa instantia deprecatus est. Precibus itaque miseri hominis, misericordia mot⁹ opportunè & importunè rogo & moneo, vt ouis quæ aberrauerat à grege, & anxiè reuerti desiderat cum digna satisfactione suscipiatis, edocti exemplo & verbo summi pastoris, qui ouem perditam non solùm reuertentem recepit, sed etiam fugientem & errantem quæsiuit, & ad ouile reduxit. Exemplo itaque illius ex misericordia iudicium temperate, & misericordiam quam sibi quisque impendi vellet, si ita affectus esset, fraterna caritate impendite. Possem in hanc sententiam plura vobis scribere, sed puto diuinam lectionem cotidie frequentantibus ista sufficere.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, in eo semper gaudere qui delectabiles facere potest exitus matutini & vesperæ. 228.

De non faciēdo canonico nisi cū pace ecclesiæ.

QVONIAM paternitatem vestram à ciuibus Babyloniæ audiuimus plusquam mille passus angariatam, intimo dolore congemimus: & quia ad aliud non suffecimus, conditorem bonorum & dispositorem malorum, quantum intensa prece valuimus, interpellauimus, vt tantæ procellæ fluctus in auram serenitatis cōuerteret, qui Petrum in fluctibus ambulantem ne mergeretur erexit, & coapostolum eius Paulum tertiò naufragantem de profundo pelagi liberauit. Non ergo de-

dignetur veſtra ſublimitas humilitatem noſtram conſolationis ſuæ facere participem, vt quæ pręcordialiter compaſſa eſt in aduerſis, vberiùs gaudere valeat in proſperis. Non enim immemores ſumus apoſtolicæ doctrinæ monentis: Cùm patitur vnum membrum, com- "
patiuntur omnia membra; & cum gaudet vnum mem- "
brum, congaudent omnia membra. Quanto magis "
dolenti capiti debent omnia membra condolere, aut gaudenti omnia congaudere? De cætero ſi per quancunque perſonam peruenerit ad aures veſtras aliqua conqueſtio vel ſuggeſtio de quadam præbenda, quam daturum me diſpoſueram cuidam Preſbytero nomine Guarino, noſſe volo paternitatem veſtram, quia ſicut diſpoſui, ſic quantum in me eſt perficere paratus ſum & paratus fui, ea videlicet conditione vt eccleſia ſcandalum hac de cauſa non patiatur, quæ, ſicut noſtis, pacis & fraternæ dilectionis magis compage ſocianda eſt, quàm alicuius ſciſſuræ diſſentione ſaucianda. In hoc verò negocio tota penè eccleſia cum Decano in faciẽ mihi reſtitit, & Preſbyterum petitorem præbendæ ſecundùm morem eccleſiæ canonicari non permittit. Canonicari.
Hac itaque de cauſa diſtuli facere quod propoſueram: quia nec aliter aliquid illi Preſbytero, quicquid ipſe dicat, me daturum promiſi, niſi cum pace eccleſiæ poſſet fieri. Hæc ergo paternitas veſtra indubitanter credat: & ne eccleſia inde perturbetur, ſapientia ſibi diuinitus collata prouideat.

Iuo Dei gratia humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter.

229.

Quòd à consecrato cœmeterio exclusit potestatem secularem. Coniunge epist. 214. I.

CVM ea quæ religiosis locis deuotio fidelium pro redemptione animarum suarum dare consueuit, ad sustentationem eorum qui ibi commorantur, non iam in humanis rebus computanda sunt, quia Dei sunt, oportet rectores ecclesiarum, vt ea tanquam diuina patrimonia in defensionem ecclesiæ suscipiant, & exerto gladio spiritus peruasores eorum & distractores tanquam Dei contemptores, canonica seueritate ferire non differant. Quod ego Iuo Carnotensis ecclesiæ humilis minister pio affectu considerans, præsentis scripturæ monumento notum facio omnibus orthodoxis ecclesiæ filiis tam præsentibus quàm futuris, quòd Rotrocus nobilis & strenuus Mauritaniæ Comes humilitatis nostræ præsentiam adierit, postulans vt consecraremus cuiusdam Cœnobij cœmeterium, quod situm est super fluuium qui Tirõ vocatur, ad vsum quorundam religiosorum monachorum, qui in eodem loco eremiticam vitam ducere elegerant, & monasterium ibi pro loci & temporis opportunitate cõstruxerant. Nos itaque tanti viri piæ petitioni assensum præbentes, prætaxatum locum in vsum cœmeterij, ea dũtaxat conditione consecrauimus, vt nulla ibi de cætero secularis potestas aliquas seculares consuetudines accipiat, nullas exactiones extorqueat. Cui conditioni prætaxatus Comes benignè assentiens, rem cumulatiùs quàm peteretur, exhibuit: prædictæ libertati addens, vt quicquid de feudo eius eidem loco concederetur, eadem immunitate potiretur. Nos igitur ad conseruandam tranquillitatem seruorum Dei, prædictum locum cum appendiciis eius ad petitionem præ-

Comes Mauritaniæ.

Tiron fluuius.

dicti Comitis in tuitionem sanctæ Carnotensis ecclesiæ & nostram paternè suscipimus, & peruasores eorum atque distractores ante tribunal ęterni Iudicis terribiliter condemnandos esse denuntiamus, & in hac temporali ecclesia, sine cuius communione ad illam æternam perueniri non potest, eos à corpore & sanguine Christi & eiusdem ecclesiæ communione sequestramus, donec resipuerint. Conseruantibus autem & idem Christi patrimonium amplificantibus benedictio & pax à Domino Iesu Christo, qui cùm diues esset, pro nobis pauper & infirmus factus est, vt nos ditaret sua paupertate & sanaret sua infirmitate.

Pœna peruasoris & distractoris rei ecclesiasticæ. Hoc etiam repetitur suprà epist. 214.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, G. bonæ spei Presbytero, ad ostium veritatis pulsare, vt ei se ipsam veritas dignetur aperire.

230.

QVÆRIT fraternitas tua quo modo inter se conueniant prophetica sententia, quæ dicit: In quacunque hora peccator ingemuerit, saluus erit, & synodalis, quę crimina sua confitentes aliquamdiu à corporis & sanguinis Christi communione suspendit. Repugnare tibi videntur, dissentiréque sententiæ capitis & corporis, vt quos caput, id est Christus celeriter à peccato liberat, eos corpus Christi, id est ecclesia sub pœna peccati diu ligatos retineat. Quæ quęstio facilè soluitur, si interni iudicis

Cur celeriùs Christus à peccato reū pœnitentem liberet, quā ecclesia.

animaduersio & humanæ fragilitatis consideratio diligentiùs attendatur. Cùm enim criminalis culpa delinquentem separet à capite & à corpore, rationis ordo hoc exigit, vt internus iudex tanto remittat celeriùs, quanto solus magis videt interiùs: Iudex verò qui tantùm videt in facie, vsque adeò delinquentes sub peccati pœna detineat, donec per manifestum pœnitentiæ fructum, qui sit pœnitentis affectus intelligat. Per internum enim gemitum satisfit interno iudici, & idcirco indilata datur ab eo peccati remissio, cui manifesta est interna conuersio. Ecclesia verò, quia occulta cordis ignorat, non soluit ligatum, licèt suscitatum, nisi de monumento elatum est, id est publica satisfactione purgatum. Hinc est quòd ecclesia sua crimina confitentes à sacramentorum communione suspendit, & in cinere & in cilicio positos ab introitu ecclesiarum statuto tẽpore excludit, vt per hoc experiatur, si iam sunt intus viuificati, cùm fuerint longa pœnitentiæ maceratione probati. Si hæc attendat fraternitas tua videbis, non dissentire propheticam & synodalem sententiã, cùm illa deferat quod suum est capiti, & ista concedat quod suum est corpori. In discretione tamen episcoporum est secundum affectum pœnitentię tempus adbreuiare vel prolongare, dicẽte beato Augustino: In actione pœnitentiæ, pro qua reus ab altari separandus est, non adeò consideranda est mensura temporis vt doloris. Quatenus enim agnoscis, eatenus Deus ignoscit, iuxta illud Psalmistæ: Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes

Augustin. cap. 65. in enchiridio. & refertur in can. 85. de pœn. dist. 1.

nes

nes tuæ lætificauerunt animam meam. De propoſita quæſtione iſta ſatisfaciant. Pſalm. 93.

Liſiardo Dei gratia Sueſsionum epiſcopo, Iuo eadem gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, ſalutem & ſeruitium. 231.

DE coniugio mulieris de qua me ex veſtra parte cõſuluit Domnus Stephanus, quę ante coniugium rem dicitur habuiſſe cum conſanguineo eius quem nunc habet maritum, hoc legum fretus auctoritate reſpondeo, quia corruptor eius etiam ſi verum ſit quod dicit, eam accuſare non poteſt, dicente apoſtolico decreto: Nemini de ſe confeſſo credi oportet ſuper crimẽ alienum. Et alibi neminem reum eſſe iudicandum, niſi iudiciario ordine conuincatur, id eſt niſi ipſe in quem crimen intenditur, aut ſponte ſe reum eſſe fateatur, aut per innocentes teſtes in aliquo ſeculari iudicio vel eccleſiaſtico reus eſſe comprobetur. Quòd verò accuſator propter improbitatem ſuam adhibet qui factum non viderũt, quamuis vera dicant, non ſunt tamen audiendi, cùm leges contineant teſtes aduerſus reum nõ eſſe admittendos, niſi de his quæ ſub præſentia eorum facta eſſe noſcuntur. Si verò mulier conſulens famæ ſuæ aduerſus hanc infamiam purgare ſe voluerit, Romanorũ Pontificũ Xiſti & Leonis exẽplo edocti conſulimus prudentiæ veſtræ, vt ſecundùm quod fama crebreſcit, quinta manu mulieris vel ſeptima purgationem eius accipiatis: quatinus ſic & legibus vim non faciatis, & conſcientiæ veſtræ & ſedando rumori conſu-

De muliere, quæ rem habuiſſe dicitur cum cõſanguineo mariti ſui.

Suprà epiſt. 210. & 251.

latis. De cætero apud dilectionem vestram excusatum me esse volo, videlicet quòd Carnoti me absente facta est separatio Guidonis cuiusdam parochiani vestri, & Matildis cuiusdam parochianæ nostræ, quæ fratri eius prius fuerat desponsata. Ego tamen quomodocunque res se habeat, super parochianum vestrum nec iudiciũ dedi nec dari feci. Ipsi sponte sua consilio quorundam clericorum inter se diuortium quæsierunt: ipsi causas diuortij me nesciente iureiurando probauerunt. Quæ res si perperam facta est, vos meliùs scitis quàm ego. Et si inde in parochia nostra aliqua calumnia emerserit, quantum in me est quod ratio & lex suaserit iudicabo. Vale.

Hildeberto Dei gratia Cenomanensium episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & seruitium. 232.

De Iudeæ baptismo & nuptiis. Huc referri potest epist. 55. suprà.

QVONIAM à principio conditionis humanæ naturali institutione coniugium constat esse sancitum, nullum credo posse fieri diuortium, nisi causa interueniat quam lex admittit, aut euangelium. Adhuc enim vigebant Iudæorum & gentilium secundùm legem naturalem sociata coniugia, & nulla vel rarissima erant Christianorum connubia, quando apostolis interrogantibus si liceret homini vxorem dimittere quacunque ex causa, responsum est à Domino nullum cõiugatorum fieri posse diuortium excepta fornicationis causa: sed quia secundùm apostolicam doctrinam thorum immaculatum & honestum connubium oportet

esse in omnibus, crescente religione Christiana ad causas diuortij additus est incestus; qui si in aliqua copula repertus fuerit, nō potest probari thorus esse immaculatus & honestus. Hoc ergo mihi cōsiderandum videtur de muliere quæ relicto Iudaismo conuolauit ad baptismum, vtrùm consanguinea fuerit prioris mariti, an nō. Quod si repertum fuerit, credo secūdum legem Christianā quam professa est, à priori marito posse dissolui, & nubere cui velit in Domino. alioqui vir cui nupserit adulter erit, & ipsa adultera. Baptism⁹ enim secundū Innocentium Papam peccata dimittit non coniugia soluit. Hoc de proposita quæstione sentio, sine melioris sententiæ præiudicio.

Innocentius 3. Tiberiadē. episcopo. quod refertur in cap. gaudemus. tit. 19. de diuortijs. lib. 4. decretal.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Pontio venerabili Cluniacensium Abbati, in regimine sibi commisso placere summo rectori. 233.

QVÆSIVIT à paruitate mea prudens diligentia & diligens prudētia vestra, quid mihi significare videatur calicis eleuatio & eiusdem repositio, quid significant illæ consignationes quæ fiunt super calicem, & intra, & extra, quæ prætermissa videntur in libello quē cōposui de cōuenientia veteris & noui sacerdotij. Quæ ideò prętermissa mihi vidētur, quia ad illā cōuenientiā de quo in opusculo illo agebatur parū aut nihil pertinere videbātur. Cū verò per se ista cōsiderātur, mysticū aliquid continere videntur, præter illas cōsignationes quæ distinctè ante istas in tribus locis frequētantur. In his enim specialiter intēditur vt illa dona quæ iā vocātur sacrificia, in Christi corpus & sanguinē cōmutētur,

Quid significet calicis eleuatio & cōsignationes, & de monacho qui seipsum abscidit.

Opusculum Iuonis.

vel commutata salutaria nobis efficiantur. Cùm autem panis & calix adhibito Diacono eleuatur, exaltatio Christi corporis in cruce commemoratur. Cùm verò cum hostia iam consecrata intra vel supra calicem signum crucis imprimitur à latere calicis orientali vsque ad occidentalem, & à septentrionali vsque ad australē, hoc figurari intelligimus, quod ante passionem Dominus discipulis suis prædixit in commendationem suæ passionis: Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Hostia quoque quæ iuxta calicem consignatur sic debet esse posita, vt sua & calicis positione dextrū Christi latus repræsentet, de quo manauit sanguis redemptionis & aqua baptismatis, quę vtraque in calice contineri prudentia vestra non ignorat. At cùm cooperante Diacono calix deponitur, & hostia in suo loco reponitur, & corporali palla cooperitur, hoc cōmemoratur, quòd Ioseph & Nicodemus accepta licentia à Pilato corpus Christi de cruce deposuerunt & venerabiliter sepulturæ mandauerunt. Hæc de iis sentio, non respuens si quis de eis altiora & sacratiora ex auctoritate vel diuina inspiratione dicere valuerit.

Hostia dextra parte calicis cur sit ponenda.

De monacho qui in ignem cadendi iuueni causa fuit non volūtate sed casu, nō videtur mihi esse criminale quod fecit, testante beato Augustino & dicēte: Peccatū adeò est voluntarium, vt si non sit voluntarium, constet non esse peccatum. Vnde si ad tempus monachus ille ab officio est suspensus, vel ab aliqua promotione dilatus, congruum mihi videtur vt & leuitas eius impunita nō remaneret, & exemplum à simili leuitate cauendi consortibus fieret. Ex sola ergo prudentia vestra pendet, vt

Confer cum epist. 111.

ſecundùm qualitatem vitæ & ſcientiæ aut eum omnino ſuſpendatis, aut in ſacris eum ordinibus miniſtrare concedatis. De cætero ſi monachi illius tranſgreſſionē qui ſe propter epilepſiam curandam eunuchizauit, ſecūdum rigorem canonum animaduertere vultis, nec ad altiorem gradum promoueri poterit, nec in eo in quo erat ordine miniſtrabit, quod ſicut benè noſtis ei non interdiceretur ſi eſſet ſectus à medicis. Si enim ſecundùm Nicenos canones illi ab eccleſiaſticis officiis remouentur qui ſe abſcindunt obtentu ſeruandæ caſtitatis, multo magis illi remouendi ſunt qui ſe eunuchizant, cauſa curādæ corporalis ægritudinis. Verùm quia ſicut rigor commiſſus eſt rectoribus ad ſeruādum pro neceſſitate locorum & temporum, aut pro conſideratione appetendorum commodorum, aut vitandorum incommodorum: ſic eiſdem permiſſæ ſunt diſpenſationes, quæ eccleſię Dei non generent ſcandalum pro honeſtate perſonarum, aut pro vtilitate rerum publicarum. In quibus omnibus adhibenda eſt rectorū diligentia, vt nec nocitura concedant, nec profutura prohibeant. Sicut enim ægroti aliquando ſeruatis legibus medicinæ minimè curantur, qui remiſſis cōpetenter legibus ſanarentur: ita in curandis morbis animarū conſiderandū eſt quibus proſit rigor diſciplinę, & quibus moderatio indulgētię. In quibus omnibus ſumma cōſilij eſt, quam habemus à patre Auguſtino dicente in tractatu de diſciplina eccleſiaſtica: Habe caritatē, & fac " quicquid vis. Si parcis, parce cum caritate. Si corripis, " corripe cum caritate. Hęc breuiter ad propoſita veſtra " pro intellectu meo reſpondi, quia veniente ad nos por-

titore litterarum vestrarum ego aliquantulum ægrotabam, & portitor litterarum ad reditum festinabat.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister.

* * * *

234.

De viro, qui antequam duceret vxorem, matrem eius externùs attigit.

DE viro qui antequam vxorem duceret, matrem eiusdem vxoris exteriori pollutione maculauit, nihil sanius respondere valeo, quàm quod Papa Vrbanus respondit Hugoni Gratiopolitano episcopo consulenti eum de simili negocio. respondit enim ex consulto. Propter tale flagitium legitimum soluendum nõ esse matrimonium. Consuluit tamen diligentissimis & districtissimis examinationibus esse perquirendum, vtrùm in tali turpitudine contigerit aliqua carnis commixtio, per quam fieret in commixtione seminum vna caro, propter quam fieri debet malè initi vel violati matrimonij disiunctio. Audiui enim quòd vir ille de quo agitur, de obiecto crimine examinatione igniti ferri se purgauerit, & à læsione ignis illæsus repertus. Quod si ita est, & hoc in sacramento purgationis suæ posuit quòd nunquam cum matre vxoris suæ vna caro fuerit, contra diuinum testimonium nullum vlteriùs inuestigandum intelligo esse iudicium.

Igniti ferri examinatio. eius mentio fit suprà epi. 74. 78. & 93.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Henrico Abbati Angeliacensis monasterij, salutem & mutuum orationum munus.

235.

DE inueſtituris eccleſiarum quas laici faciunt, ſententiã præcedentium Gregorij & Vrbani, quantũ in me eſt laudo atque confirmo. Quocunque autẽ nomine talis peruaſio propriè vocetur, eorum ſententiam qui inueſtituras laicorum defendere volunt, ſchiſmaticam iudico. Nec iſta contra Domnũ Papam dico, quia quibuſdam litteris mihi ſcripſit ſe coactũ feciſſe quod fecit, & adhuc ſe prohibere quod prohibuit, quamuis quædam nefanda quibuſdam nefandis ſcripta permiſerit. Et quia verenda patris debemus potiùs velare quã nudare, familiaribus & caritatem redolentibus litteris admonẽdus mihi videtur, vt ſe iudicet, aut factũ ſuum retractet. Quod ſi fecerit, referamus Deo gratias, & gaudeat nobiſcum omnis eccleſia, quæ grauiter languet, dum caput eius laborat tanta debilitatum moleſtia. Si autem in hoc langore inſanabiliter ægrotauerit, non eſt noſtrũ iudicare de ſummo Pontifice. Habemus enim euangelicam ſententiam, quæ ſecuros nos facit: Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi. Quæ dicunt ſeruate & facite. Secũdùm verò opera eorum nolite facere. Vult enim hæc ſententia præcepta præſidentium ad cathedram pertinentia obedienter impleri (etiãſi tales ſint quales erant Phariſæi) nõ eos factioſa conſpiratione à ſuis ſedibus remoueri. Si verò ea præcipiant quę ſint cõtra doctrinã euangelicã vel apoſtolicã, ibi nõ eſſe eis obediendũ exẽplo docemur Pauli apoſtoli, qui Petro ſibi pręlato non rectè incedenti ad veritatem euangelij in faciem reſtitit, non tamen eum abiecit. Vbi enim ſuccumbunt humana iudicia, diuina eſt expetẽda miſericordia: quatinus inſitorũ cõſeruata

De inueſtituris eccleſiarum à laicis factis. J. ep. 238. vbi hac de re latiùs agitur.

De ſummo Pontifice nemo iudicat. infrà epi. 238. idem eſt in can. epiſcopo. & can. patet cum ſequentibus. cauſa 9. q. 3. & can. nunc autem diſtin. 21. excipitur tamen niſi à fide aberret in can. Si Papa diſtinct. 40.

pace ramorum & ipſi qui pręciſi ſunt vnitati eccleſię ſtudeant reformari, & inſitorum ramorum ſocietate lætari. Alioqui nec pręciſi inſerentur, nec inſerti fructificare aut florere in tanta turbinum concuſſione permittentur. Hęc de propoſita quęſtione reſpondeo maiorum ſententiis non præiudicans, quę paci eccleſię conſulant.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Gulielmo Abbati maioris monaſterij, & fratribus ſibi commiſſis dilectionem in Domino. 236.

Quòd exẽplo apoſtoli ibi diſpenſatio admittẽda eſt, vbi rigor periculoſus eſt.

QVOD concordia paruę res creſcant, diſcordia autem maximę res dilabantur, experimento didiciſſe credo fraternitatem veſtram. Vnde cum arca Noë eccleſiæ figuram pręferens, cùm per ſingulas dimẽſiones multis fuiſset cubitis dilatata, in vno tamen eſt cubitu conſummata, quatinus hac pręfiguratione tunc intelligitur eccleſię forma perfecta, cũ ab inferioribus membris pręlatis ſuis plena fuerit obedientia exhibita. Quam quia multo tempore non exhibuiſtis, prout debuiſtis, non eſt mirandum dilectioni veſtrę ſi à vobis exigitur quod debetur, videlicet vt Metropolitano veſtro obedientiam debitam & ore promittatis, & data dextera confirmetis. Sic à Petro Domino interrogãte exacta eſt trina confeſſio, quia eo timente proceſserat trina negatio. Sic Petrus à Paulo & Barnaba dextram accepit ſocietatis, vt apoſtolatum ſibi commiſſum non vſurparent, ſed Paulus in gentibus, Petrus in circunciſione euangelium pręedicaret. In hunc modum

dum si vobis libet, satis licet: vt quod debetis & corde tenetis, ore promittatis, & manu confirmetis. quia non maior mihi videtur obligatio manus quàm oris, dicente Apostolo: Corde creditur ad iustitiam, ore « autem confessio fit ad salutem. Sed aliquando cogunt « nos inuenire noua genera medicamentorum, noua incrementa morborum. Et si enim, quod absit, exigatur hoc quod dictum est ex aliqua vana occasione, cùm tamen non obsit fidei & bonis moribus, adquiescendum est vobis causa reformandæ pacis ex debita humilitate. Sic Paulus contra propositum suum Lystris permisit circuncidi Timotheum propter scandalum Iudæorum, quamuis sciret & prædicaret sacramentum circuncisionis Christianæ religioni non esse necessarium. Exemplo ergo suo nos docuit, quòd ibi dispensatio admittenda est, vbi rigor periculosus est. Possem plura scribere in hũc modum, sed quia prudentibus loquor, hæc pauca sufficiant.

Radulfo Dei gratia Turonum Archiepiscopo, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & seruitium. 237

AVDIVI & gauisus sum quòd vicini episcopi Cenomanẽsis & Andegauensis pacem reformare studeant inter metropolitanam sedem vestram & fratres maioris monasterij, & ad hoc vnum solum restare, quòd abbas id quod profitetur ore, non vult data dexstra confirmare. Sed hæc dissentio quantum fuerit illi monasterio sumptuosa, vobis autem laboriosa, me-

Quod ad salutẽ sufficit, potest sufficere ad promittendam subiectionẽ.

liùs me nouit prudentia veſtra. Vnde conſulendum excellentiæ veſtræ videtur, vt paci & vnanimitati ſtudeatis: quatinus & monaſterium debitam vobis ſubiectionem exhibeat, & ætatis veſtræ reliquos dies vitę ſuę in pace & quiete perficiat. Si enim debitam ſubiectionem abbas ore profeſſus fuerit, cùm ad obtinendam ſalutem ſufficiat profeſſio oris cum fide cordis, credo quia cùm hoc in audientia eccleſiæ teſtificatus fuerit, promiſſionẽ ſuam irritam non faciet. quod in infamiã eum truderet, & damnationi obnoxium faceret. Vti enim ſe habet ſimplicitas hominum, plus horret hoc abbas facere, quia eſt inſolitũ, quàm quia ſit illicitum. „ Et cùm dicat Apoſtolus, corde creditur ad iuſtitiã, ore „ autem confeſſio fit ad ſalutẽ. Quod ſufficere mihi poſſe videtur ad promittendam ſubiectionẽ. Plura ſcripſiſſem, ſed ſapienti ſatis dictum eſt.

Ioanni primæ Lugdunenſis ſedis Archiepiſcopo, Iuo eccleſiæ Carnotenſis miniſter, ſalutem. 238.

De fide & inueſtituris laicorum. ſuprà epiſt. 235. huic autẽ reſpondet epiſtola ſequens.

IVRE primatus veſtri inuitaſtis nos ad concilium apud Anſam celebrandũ, in quo tractare diſpoſuiſtis de fide & inueſtituris laicorum, ad quod venire minimè contemnimus. Sed terminos quos poſuerũt patres noſtri, terminos antiquos trãſgredi formidamus. Nuſquam enim reuerenda patrũ ſanxit auctoritas, nuſquã hoc ſeruare conſueuit antiquitas, vt primæ ſedis epiſcopus epiſcopos extra prouinciam propriam poſitos inuitaret ad conciliũ, niſi hoc aut apoſtolic ſedes im-

An epiſcopus ſua auctori-

peraret, aut vna de prouincialibus ecclesiis pro causis quas terminare non poterat, primæ sedis audientiam appellaret. Quod non de corde nostro prophetamus, sed apostolica auctoritate muniti, irrefragabilibus sentētiis approbamus. Vnde scribit Papa Nicolaus in hæc verba Radulfo Aquitaniarum primati, vltra ius primatis aliqua sibi vsurpanti: cōquestus est apostolatui nostro frater noster Sigebodus archiepiscop⁹ Narbonēsis, quòd clericos suos eo inuito ad iudicium venire cōpellas, & de rebus ad ecclesiam suam pertinentibus eo inconsulto quasi iure Patriarchatus tui disponas: cùm hoc nec antiquitas cui patres sanxere reuerentiam habeat, & auctoritas sanctorum canonum penitus interdicat. nisi fortè pro causis quæ apud se terminari non possunt, ad te quasi ad Patriarcham suū prouocauerint, vel si episcopus suus decesserit, res ecclesiæ suæ iudicio tuo dispensare voluerint. Primates enim vel patriarchas nihil priuilegij habere præ cæteris episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca consuetudo illis antiquitus contulit, diffinimus, ita vt secundùm Nicenas regulas sua priuilegia seruentur ecclesiis. Huic sententiæ cōcordant clemens & Anacletus, qui post apostolos ordinauerūt in quibus ciuitatibus essent primæ sedes, in quibus metropolitanæ: statuētes ita demum iudicium episcoporum ad primates esse referendum, si ad eorum audientiam fuerit appellatum. His auctoritatibus muniti, nolumus ecclesiis vestris inauditam nouitatem inducere, vel iura earum antiquitus instituta permutare. Præterea quia in hoc concilio de inuestituris laicorum, quas

tate reliquos episcopos ad conciliū cogat. vide ca. nec licuit. ca. multis. distinctio. 17. apud Gratia.

Iuo refert li. 4. decreti tit. de dignitate. & Gratianus in ca. cōquestus est. causa 9. quæst. 3. vbi legitur Rodulfo Bituricensi Archiepiscopo.

Hoc iam relatum est suprà epist. 59. 65. & 133.

quidam inter hæreses computant, tractare disponitis, potiùs pudenda patris nostri nudabitis, quæ publicanda nõ essent in Geth, nec in compitis Ascalonis, deridenda exponetis, quàm post dorsum ea velando benedictionem paternã vobis acquiratis. quod enim propter vitandam populi stragẽ paternè in se admisit summus Pontifex, coëgit necessitas, nõ approbauit voluntas. Quod inde constat, quia postquam euasit periculũ, sicut ipse quibusdã nostrũ scripsit; quod iusserat iussit, quod prohibuerat prohibuit: quãuis quibusdã nefandis vrgente periculo quædã nefanda scripta permiserit. Sic Petrus trinam negationẽ trina cõfessione purgauit, & apostolus mansit. Sic Marcellinus Papa deceptus à profanis corã profano thurificauit, & tamen à fratribus minimè iudicatus post paucos dies martyrio coronari promeruit. Sic Aaron in eremo moram faciente Moyse in mõte propter importabilem populi seditionem vitulum fusilem fieri permisit, quem populus insipiens adorauit, cùm tamẽ non esset seductus à populo, vt Dominum esse crederet, vel diuinæ culturæ reuerentiam ei exhiberet. Meruit tamen veniam tantus excessus, & Domino iubente per manum Moysi ad summum sacerdotium est sublimatus. Sic Moyses ipse qui cum Domino loquebatur sicut ad amicũ amicus, Dominum tamen offendit, cùm propter murmur populi „ dicentis: Nunquid poterit nobis eiicere aquam de pe„ tra hac? dubitare coactus est & aquã cum disceptatione à Domino postulare. Sic doctor gentium qui in sy„ nagogis publicè clamabat: Circuncisio nihil est, &

can. nunc autem. distinctione 21.

Chriſtus nihil vobis proderit, ſi circũcidamini propter "
ſcandalum Iudęorum; circũcidi permiſit Timotheum,
vt hac condeſcenſione Iudæos lucrifaceret. Hæc infirma probabili neceſſitate vel prouida diſpẽſatione paſſi ſunt ſummi & ſancti viri, Deo bene vtente malis noſtris: vt per hoc doceret eos ſeipſos agnoſcere, quatinus diſcerent infirma ſua ſibi aſcribere, & bona ſibi collata ad Dei gratiã referre. Nec ad hoc iſta ſcripta ſunt vt in exemplum viuendi ducantur, ſed vt ex lapſu maiorum diſcãt timere minores, ne ſimiles lapſus incurrãt; & ſi forte ceciderint, ſumma celeritate reſurgãt. Quòd ſi Papa adhuc in Teutonicũ Regem debitam ſeueritatem non exercet, credimus quia conſultè differt ſecundùm quorũdã d[illegible]ctorũ iudicia, qui cõſulunt quædam admittenda pe[illegible]ula, vt poſſint vitari maiora. Vnde dicit Auguſtinus in tertio libro cõtra Parmenianũ Donatiſtam: Hoc ſanitas obſeruat eccleſię, vt cùm quiſ- "
que fratrũ, id eſt Chriſtianorũ, intus in eccleſię ſocie- "
tate conſtitutorum, in aliquo tali peccato fuerit repre- "
henſus, vt anather[illegible]e dignus habeatur, fiat hoc vbi Auguſt. contra epiſt. Parmen. cap. 2. lib. 3.
periculũ ſchiſmatis nullum eſt. Atque id cum ea dile-
ctione fiat, de qua ipſe Apoſtolus alibi præcipit dicẽs: "
vt inimicum eũ nõ ex[illegible]imetis, ſed corripite vt fratrẽ.
Vbi ſatis oſtendit cùm metus iſte non ſubeſt, ſed omnino de frumentorum certa ſtabilitate certa ſecuritas manet, id eſt quando ita cuiuſque crimen notum eſt & omnibus execrabile apparet, vt vel nullos prorſus, vel nõ tales habeat defenſores, per [illegible]os poſſit ſchiſma cõtingere, non dormiat ſeueritas d[illegible]ciplinę. In qua tãto eſt efficacior emendatio prauitatis, quanto diligen-

tior conseruatio caritatis. Tunc autem hoc sine labe pacis & vnitatis, & sine læsione frumentorum fieri potest, cùm congregationis ecclesię multitudo ab eo crimine quod anathematizatur aliena est. Nec enim potest esse salubris à multis correptio, nisi cùm ille corripitur qui non habet socium multitudinem. Cùm verò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis restat quàm dolor & gemitus: vt per illud signum quod Ezechieli sancto reuelatur, illæsi euadere ab illorum vastatione mereantur. Si quis enim frater in aliquo cæteris dissimili crimine nominatur, & reuera si contagio peccandi multitudinem inuaserit, diuinæ disciplinæ seuera misericordia necessaria est. Nam consilia separationis & inania sunt, & perniciosa, atque sacrilega: quia & impia & superba fiunt; & plus turbant infirmos bonos, quàm corrigant animosos malos. Adhęc non videtur nobis vtile consilium ad illa concilia conuenire, in quibus non possumus eas personas contra quas agitur, condemnare vel iudicare. Quia nec nostro, nec vllius hominum probantur subiacere iudicio. Vnde nos constat esse immunes, si facta eorum oris gladio ferire formidamus, cùm ipse mediator obedire eis præcipiat, & si tales sint quales erant Pharisæi, si ea quæ ad cathedram pertinent, recta præcipiant, ea vero quæ contra cathedram faciunt, minimè faciant. Ex quibus omnibus hoc constare videtur, quatinus fœminalia sacerdotalia pudendis supponamus; ne verecunda nostra deridenda insidiatoribus nostris exponamus, & vnde

quærimus reformare ecclesiæ fortitudinē, in maiorem incurramus debilitatem. Hæc dicentes non instruimus prudentiá vestram, sed excusamus innocētiam nostrā, qua & principales ecclesiæ claues nolumus potestate sua priuare, quæcunque persona vices Petri habeat, nisi manifestè ab euangelica veritate discedat. Hæc dicentes nō tollim⁹ quin possint quique Metropolitani episcopos secundū ius antiquum cōuocare, prouincialem synodum salua reuerentia Romanæ ecclesię celebrare. Quę si ad pręsens nō potest Sathanam sternere sub pedibus suis, nō obuiabit tamen salubribus dispositionibus vestris, in quibus secundū quod in prętaxato libro legitur, quisquis vel quod potest arguēdo corrigir, vel quod corrigere non potest, saluo pacis vinculo excludir, vel quod saluo pacis vinculo excludere non potest æquitate improbat, firmitate supportat. Hic est pacificus, & ab isto maledicto quod scriptura dicit: Væ his qui dicunt quod nequaquam bonum est, & quod bonum est, nequaquam: qui ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem: qui ponunt quod amarum est dulce & quod duce est amarū: omnino liber, prorsus secur⁹, penitus alienus. His catholicorū patrum terminis contēti, quę possum⁹ secundū decreta patrū saluo vinculo corrigere volumus: quę autē corrigere nō possumus, vsque ad messem si necesse sit, Domino docente tolerare decreuimus His verbis excusatos nos credimus, quòd à laceratione dōni papæ linguas nostras reprimimus, & si quid contra sententiam suam suorúmque prædecessorum de remissis Germanico regi inuestituris fecisse

Hoc sumptū est ex D. Augustino contra epistolam Parmeniani cap. 1. & relatū in canone quisquis. cap. 23. q. 4.

videtur, filiali caritate excusamus. Non enim præuaricator est legis, qui delinquit in lege aliqua fallente subreptione vel impellente necessitate, sed qui legem impugnat studiosè, & delictum suum nõ curat agnoscere. Vnde hunc excessum eius non tantùm non accusamus, sed dictante ratione approbamus, si imminente strage populi paterna caritate cũ nonnullo vulnere suo se tãtis periculis voluit obiicere, vt maioribus morbis posset sincera caritate subuenire. Nec ipse primus nec solus factus est dispensator dominicorum præceptorũ, quia mediator Dei & hominũ, cuius vita in terris disciplina fuit morum, primò præcepit discipulis vt non ferrent sacculum neque peram, quia tũc vrgebat nulla necessitas. Imminente verò tempore passionis suę, sciens eos penuriam panis passuros cùm transirent de loco ad locum, temperauit præceptum, dans eis licentiam vt ferrent peram & sacculum, non iam imperans cupiditati, sed indulgens necessitati. Ita cùm hęreses diuersi generis pullularent per diuersas partes mundi, vt Catholici territi seueritate sententiæ hæreticorũ seductiones cauerẽt, seuerissimè præceptũest, vt reuertẽtes ab hæresi vel clerici nõ fierẽt vel clerici nõ manerent. Pro cuius rigore decreti cùm ecclesia maxima damna pateretur, prudens discretio religiosorum voluit & docuit mutandam esse sententiam, & ab hæresi reuertentes, & catholicam vnitatem profitentes, fraternè suscepit, & in honoribus suis manere cõcessit: iudicans melius esse vt fieret aliquod vulnus in cortice matris arboris quod charitas sanaret, quàm ecclesia de omnibus

quos

quos possct sua mēbra non colligeret. Postremò quòd quidam inuestituram hęresim vocant, cùm hæresis nō sit nisi error in fide. Sicut enim fides cordis est ad iustitiam, cordis autem confessio ad salutem: ita hæresis error est ad impietatem, professio verò eiusdem erroris est ad pernitiem. Et fides & error ex corde procedunt: Inuestitura verò illa de qua tātus est motus, in solis est manibus dantis & accipientis. quæ bona & mala agere possunt, credere vel errare in fide non possunt. Ad hæc si inuestitura hæc hæresis esset, ei renuntians sine vulnere ad eam redire non posset. Videmus autem in partibus Germaniarum & Galliarum, multas honestas personas purgato isto næuo per quamlibet satisfactionem pastorales virgas reddidisse, & per manum apostolicam refutatas inuestituras recepisse. Quod summi Pontifices minimè fecissent, si in tali inuestitura hæresim & peccatum in spiritum sanctum latere cognouissent. Cùm ergo ea quæ æterna lege sancita non sunt, sed pro honestate & vtilitate ecclesię instituta vel prohibita, pro eadem occasione ad tempus remittuntur, pro qua inuenta sunt, non est institutorum damnosa pręuaricatio, sed laudabilis & saluberrima dispensatio. Quod cùm multi minùs studiosi minimè attendant, ante tempus iudicant, spiritus mobilis & spiritus immobilis non intelligētes differentiam. Si quis verò laicus ad hanc prorumpit insaniam, vt in datione & acceptione virgæ putet se tribuere posse sacramentum, vel rem sacramenti ecclesiastici, illum prorsus iudicamus hæreticum, non propter manualem inuestituram, sed propter præsumptionem diabolicam. Si verò congrua

Inuestitura à laico facta an sit hæresis dicenda. infrà epist. 60.

Hæresis quæ sit. can. hæresis. can. hæreticos. cau. 24. q. 3.

Laicus in datione vel acceptione virgæ, an sacramentum cōferat. hoc etiam attigit idem Ivo suprà epist. 65.

volumus rebus nomina dare, possumus dicere quòd manualis illa inuestitura per laïcos facta alieni iuris est peruasio, sacrilega pręsumptio, quę pro libertate ecclesię & honestate, saluo pacis vinculo si fieri potest, fũditus abscindenda est. Vbi ergo sine schismate auferri nõ potest, cum discreta reclamatione differatur. Nihil enim tali peruasione demitur sacramentis ecclesiasticis, quominus sancta sint: quia apud quoscunque sunt, ipsa sunt, siue apud eos qui intus, siue apud eos qui foris sunt. Hæc scripsimus dilectioni vestræ, parati refelli sine contumacia, si melius his quæ scripsimus nos docuerit prudentia vestra, quod munitum sit scriptura canonica.

Sacramenta ecclesiastica vbique eadẽ sũt. vide quæ idem refert ~. epist. 57.

Ioannes primæ Lugdunensis sedis Archiepiscopus, Iuoni ecclesiæ Carnotensis episcopo S.

239.

Hæc epistola respondet superiori.

QVONIAM sapienti pauca sufficiũt, fraternitatem tuã paucis conuenire decreuimus: & quia in multiloquio peccatum non deerit, multitudinem verborum euitãtes ad prolixitatem tuam qua potuimus breuitate respondere curauimus. Quædam itaque proposuisti, in quibus personam nostram de præsumpta elatione notare, partim Lugdunensis ecclesiæ dignitati derogare, partim verò in totius ecclesiæ corpus inexpiabilem næuum inducere velle videris. Primum ergo est, vt nosmetipsos expurgantes ad cætera liberiores & expeditiores accedamus. Placuit enim discretioni tuæ, vt nobis imponeres quod te extra pro-

uinciam ad concilium apud Anſam celebrandum inuitaremus, ad agendum de fide & inueſtituris laicorum, & ad iudicandum eas perſonas de quibus non eſt nobis fas iudicare. Teſtem itaque Dominum, & conſcientiam noſtram adhibemus, nos neque extra prouinciam, neque ad iudicandum de illis perſonis fraternitatem tuam trahere voluiſſe, ſed ſimpliciter dilectionis tuæ præſentiam ad colloquendum & conſulendum de diuerſis perturbationibus quæ in eccleſia Dei ortæ ſunt, adſciſcere ſtuduiſſe: vt laborẽ & meritum ac præmium laboris ac meriti tecum & cum aliis religioſis viris participaremus. Siquidem cùm prima Lugdunenſis prouincia ſit nihilominus ſecunda, tertia Lugdunenſis prouincia eſt. Cùm ergo primæ ſedis Lugdunenſis Præſul pro ſuis aut illorum neceſſitatibus ſecundæ vel tertiæ prouinciæ præſules vocat, nõ ad alienam prouinciam trahit, ſed rationabili & iuſto ordine ſeruato inferiora membra ad caput reuocat vt ei vel de aduerſitate condoleant, vel de proſperitate congaudeant. Nec prudentiam veſtram latere credimus, quoſlibet Metropolitas prouincialia concilia intra ſuos fines conuocandi ius habere. Qua autem habitudine ſuffraganei ad ſuos Metropolitas ſe habent, eadẽ Metropolitanæ ad ſuos primates ſe habere noſcũtur: vt videlicet cauſę quę apud inferiores terminari nequeunt, apud ſuperiores diffiniantur, niſi ad Romanã audientiam appellatũ fuerit, ſaluis tamen ſingularum eccleſiarum priuilegiis. Vtinam igitur cariſſime frater, feriò dixiſſes, te non nolle aut non audere antiquos terminos à patribus poſitos tranſgredi. Terminos

Conſilium apud Anſam, cuius & mẽtio 3. epiſt. 238.

Lugdunenſis prouincia.

verò Lugdunensis ecclesiæ ac Senonensis ab antiquis patribus positos vniuersa penè nouit Latinitas. Mirari autem non sufficimus, quare plures personas ab ecclesiastico iudicio exclusas esse notaueris, nisi fortè & omnes episcopos in eadem emunitate comprehendi volueris. Quòd si Reges aut imperatores à pontificali iudicio eximere tentaueris, recurre ad magnum imperatorem Constantinum, qui in Nicæno concilio præsente Papa Syluestro huiusmodi verba legitur habuisse.
„ Vos, inquit, episcopi à solo Domino iudicandi estis. Non ait, ego & vos à solo Domino iudicandi sumus. Cùm enim solos excludit episcopos, se proculdubio, & omnes Reges ecclesiastico subdit iudicio. Nunquid culpas factũ clarissimi doctoris Ambrosij, qui Theodosium imperatorem ob suam culpam excommunicauit? Nunquid incusas Gregorium septimum, qui Regem Henricum ob sua scelera damnauit? Addidisti te vereri ne fortè patris nostri pudenda in colloquio nostro reuelarentur. Timuisti certè vbi non erat timor: Malumus enim absque dubio cum pietate verecundorum filiorum benedici, quàm cum inuerecundia irreuerentis filij maledici. Atque vtinam ipse pater pudenda (vt dicis) ista pro voluntate nostra contegi pateretur. Causatus es prætereà periculosa tempora, causatus es aduersariæ partis robur ac multitudinem. Causatus es nostræ partis debilitatem ac paucitatem. Et profectò quanto periculosiora sunt tempora, tanto fortiùs seruis Dei est adnitendum ne cùm abundante iniquitate refrigescit caritas multorum, refrigescat & paucorum. Nonne recordaris quid paucis discipulis Christus di-

xerit. Confidite, inquit, quia ego vici mundum. Si ergo «
doces diffidendum, victoriã mundi prædicas, & Christi victoriam prosternis. Nouum & inauditum philosophandi genus, hortari contra fortes timidos, contra importunos desides, fieri in bello fugaces, in pace verò audaces, in periculo securos, in securitate prouidos. Intestabilis magister nauis, qui in tranquilla serenitate artis suæ fastigium exercet, in tempestate verò clauum & cætera armamenta remittit. Ne verearis, frater, bonum semen seminauit Christus in agro suo. Noli superseminare zizania, quæ vltrò crescunt, & bonum semen suffocare nituntur. Multiplicatur numerus malorũ, abundant filij diffidentiæ, sed potens est Christus suos confortare & aduersarios prosternere. Quid enim ait Apostolus? Omnia enim possum in eo qui me confortat. «
Nunquid in eo solo erat Christus? Nunquid in eo solo omnia poterat? Credimus & confitemur quia in omnibus & singulis fidelibus omnia potest. Ecce ego, in- «
quit, vobiscum sum omnibus diebus? Quòd autẽ eos «
arguis, qui inuestituras ecclesiasticarum dignitatum per laicos factas inter hæreses computant, non satis efficaciter facere videris. Quamuis enim sicut catholica fides in corde, ita & hæreticus error in corde maneat: tamen sicut ex catholicis operibus catholicum sentimus, ita ex hæreticis operibus hæreticum cognosci- «
mus. A fructibus eorum, inquit Dominus, cognoscetis «
eos: & vnaquæque arbor ex fructu suo cognoscitur. Et licèt exteriores inuestituras per laicos factas non satis propriè hæresis nomine censeamus, sentire tamen ac defendere fieri debere, indubitata hęresis est. Quòd au-

tem nõnullis indultum esse dicis, quòd de laicorũ manibus inuestituras acceperint, quasi ad palpandum & extenuandum hoc crimen noueris scriptum esse: quia quod lex in præsenti indulget, in posterũ vetat. Vnde constat, quia omnis indulgẽtia pręteritorũ criminum, futurorum cautela est & prohibitio. Nihil ad tuũ siue ecclesiæ tuæ ius pertinens vsurpare volumus. Solã obedientiam quam Metropolitanus primati suo debet, à te caritatiuè requirimus. Obsecundare tibi sicut carissimo fratri, & inuicem obsequium tuum recipere parati sumus. Meminisse potes, quia ex quo amicitiam & familiaritatem Lugdunensis ecclesiæ recuperasti, gratulanter te vidit, exultanter recepit, & quanta potuit affectione honorauit. Noli frater omni spiritui credere. Sẽsimus olim procellam istam, sed Deo fauente aliquandiu resedit, & ipso faciente quieuit. Extra prouinciam te trahere noluimus, sed nec volumus. Credebamus enim & credimus conuenientius esse vt secundarũ prouinciarum Pręsules ad primam prouinciam pro causarum necessitate inuitentur, quàm primarum sedium Pontifices ad secundas pro quibuslibet causis trahantur prouincias. Alioqui quomodo stabit quod in sacris canonibus cautum est, vt maiores causæ ad suos referantur primates? Id enim non esset causas ad primates referri, sed primates ad singularum prouinciarum causam reduci. Postremò si primæ sedis Pontifex ad secundam vel tertiam, vel fortè quartam prouinciam progrediens, prouinciam non excedit: profectò secundæ, vel tertiæ, vel quartæ Metropolitanus ad primam vocatur, ad alienam prouinciam non trahitur. Nul-

lum enim causarum forum secundarum prouinciarum Præsulibus conuenientius est quàm sua prima prouincia. Hæc tuæ dilectioni sub breuitate rescripsimus. Aduersus quæ si quid parare volueris siue cominùs siue eminùs, audire & respondere parati sumus. Vale.

Domno & patri suo Paschali summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, filialis obedientiæ famulatum. 240.

NOVIT paternitas vestra, quia regnum Francorũ præ cæteris regnis sedi apostolicę semper fuit obnoxium: & idcirco quantũ ad ipsas regias personas pertinuit, nulla fuit diuisio inter regnum & sacerdotium. Quod ergo hactenus cũ pace & vtilitate ecclesię obseruatum est, humiliter petimus, vt de cætero obseruetur, & regni Francorũ pax & summi sacerdotij nulla subreptione dissoluatur. Quod idcircò prelibamus, quia audiuimus clericos Tornacenses ad apostolicam sedẽ venisse, petituros vt apostolica pręceptione propriũ possint habere episcopum, & Nouiomensis ecclesiæ frustrare priuilegium. Quod ne fiat, sicut & filij & fideles rogamus & consulimus: vt statum ecclesiarum, qui quadringentis fermè annis durauit, inconcussum manere concedatis, ne hac occasione schisma quod est in Germanico regno aduersus sedem apostolicam, in Galliarum regno suscitetis. Nec in hoc resistimus, quin possit sedes apostolica parochiarum amplitudinem minorare, aut breuitatem dilatare, si vtilitas populi Dei ita exigat, & nullum inde schisma

Regnũ Frãciæ sedi Romanæ semper plurimũ detulit.

Tornacenses proprium petunt episcopum.

contingat. Quia ergo Rex Francorum, vtpote homo simplicis naturæ, erga ecclesiam Dei est deuotus, & sedi apostolicę beneuolus, petimus & cõsulimus, vt à beneuolentia eius nulla vos subreptio subtrahat, nulla persuasio disiungat. Nouit enim paternitas vestra, quia cùm regnum & sacerdotiũ inter se conueniunt, benè regitur mũdus, floret & fructificat ecclesia. Cùm inter se discordant, non tantùm paruæ res non crescunt, sed etiã magnæ res miserabiliter dilabuntur. Ad hoc quod petimus cum coëpiscopis non est contra maiestatem sedis apostolicæ, non est contra vtilitatem vt non dicã dignitatem Tornacensis ecclesię, seruare terminos antiquos quos patres eorum posuerunt, & longa antiquitate seruauerũt. Prętereà cùm dignitas episcopalis paupertatem his diebus honestè ferre non valeat, prouidẽdum est ne ista diuisione vterque episcopus fiat pauper: quod testantur Nouiomenses, qui vtriusque ecclesię experti sunt facultates. De cętero si causa Milonis & filię Comitis Stephani ad aures vestras peruenerit, sciat vestra paternitas, quia Milo priorem vxorem canonicè non dimisit, & filiam Comitis Stephani, sicut iudicio episcoporum probatum est, canonicè non accepit. Vale.

Ludouico Dei gratia Francorum Regi, Iuo eadem gratia humilis Carnotensis ecclesiæ minister, in eo viuere & regnare, cui seruire regnare est. 241.

Quòd regno periculosum est,

QVOD fama vulgante audiuimus, hoc ex litteris vestræ excellentiæ certiùs didicimus: videlicet quòd

quòd nepté Flãdrensis Comitissę, puellã ætate nubilé, genere nobilem, honestis moribus vt dicitur laudabilem, in vxorem ducere disponatis. Quod nos & Deo placitum esse credimus, & hominibus vestræ famæ honestaté, & regni vestri soliditatem sincerè diligẽtibus gratum esse cognoscimus. Cùm enim benè viuentium tres professiones Domino docente didicerimus, coniugatorum videlicet, cõtinentium, & rectorum ecclesiasticorum, quicunque in aliqua harum professionum repertus non fuerit, ante tribunal æterni Iudicis proscriptus æterna hæreditate carebit. Cùm enim Dominus de distinctione electorum & reproborum loqueretur ait: Si fuerint in medio eorũ Noë, Daniel, & Iob, ipsi quidem salui erunt, filij autem Noë non liberabũt animas suas: In Iob fidelium coniugatorum gradum intelligẽs, in Daniel vitam continentium, in Noë professionem prelatorum. His ergo documentis instructi, cotidianis precibus pro honestate vestra & salute, Dei clementiam imploramus, vt in manu vestra Frãcorum regnum dirigat, & in electorum numero vos adscribat. Prætereà quod monuimus instanter monemus, vt propositum vestrum, quatinus in vobis est, ad exitum perducere studeatis: ne antiquus hostis aliqua fraudulenta surreptione etiam per amicos vos impediat, & à bono proposito, & ita ab electorum numero vos excludat. Adhęc si spiritus Dei in vobis est, sicut vtilitati vestrę, ita stabilitati regni, & paci ecclesiarum prouidere debetis. Quæ omnia si sine succesore de hac vita migraueritis, in multas scissuras diuidẽtur, & fiet quod Dominus dicit: Omne regnum in seipsum diuisum de- «

Regem sine herede mori.

Locus est apud Ezechiel. cap. 15.

» ſolabitur, & domus ſuper domum cadet. Quę ruina quanta ſit futura, quámque miſerabilis, nec lingua poteſt dicere, nec humanus animus ſufficit cogitare. Vt ergo hæc omnia vitentur incommoda, ad ineundũ vitę coniugalis ordinem nolite moras innectere, ne de eo quod ſæpè propoſuiſtis & ſæpè diſtuliſtis, cadat in vos hoſtilis illa deriſio: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare. Feſtinate ergo ne de lumbis veſtris exeat qui vanam ſpem tot ambitioſorum hominũ deſtruat, & ad vnius ſpẽ mobilitatẽ reducat. Quę res & illicitos motus carnis cõpeſcet, & detractores veſtros atque irriſores in conſpectu veſtro ſilere faciet. Valeat celſitudo veſtra, & non deſiſtat à bono propoſito.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Gaufrido anachoritæ frui mentis tranquillitate. 242.

De conſeruanda fama & conſcientia.

Hæc verba ſumpta ſunt ex Auguſtino ſermone 52. & relata ſunt in can. nolo. c. 12. q. 1.

CVM omnis caſtæ religionis profeſsor viſceribus caritatis abundare debeat, vt tam ſaluti proximorũ quàm ſuæ prouidere ſtudeat, neceſſe eſt vt hæc duo principaliter appetat, puram conſcientiam & bonam famam, conſcientiam propter ſe, famam propter proximum. Qui enim negligit famam ſuam crudelis eſt. occidit enim proximum quantum in ſe eſt. Qui enim non negligit famam ſuam conſeruare, non tantùm debet quæ bona ſunt facere, ſed etiam quæ probabiliter fingi poſsunt mala euitare. Hæc Paulus in ſe conſiderans confidenter dicebat: Pro minimo eſt vt à vobis iu-
„ dicer, aut ab humano die, ſed neque me ipſum iudico.
„ nihil enim mihi conſcius ſum. Nos itaque quamuis
„ ſanctitati Pauli longè impares ſimus, tamen quantum

Dei gratia donante posſumus cum bona conſcientia famam noſtram conſeruare ſtudeamus: ne cæco & infirmo fratri offendiculum aut ſcandalum ponamus, & pereat ſecundùm Apoſtolum infirmus in conſcientia noſtra frater. Quod euenire aliquando ſolet, cùm vicinj curioſi corroſores vitæ noſtræ, deſidioſi autem correptores vitæ ſuæ, ſimplicia facta noſtra inſpiciunt, quę in vtramque partem verti poſſunt adhibitis coniecturis, quibus aliquando cedi oportet, aliquādo nō oportet. Vnde infirmitati fraternæ conſulentes ea facere nō debemus in oculis infirmorum, quibus tanquā argumento vtantur ad velandā ſuam peruerſitatē, vel ad infuſcandā mētis noſtræ ſerenā ſimplicitatē. Quod quia periculoſum eſt, vitanda eſt à nobis omnis occaſio maledicti: vt is qui ex aduerſo ſtat, occaſionem quærens nō inueniat, ſed bono exemplo informatus correctus ad ſe redeat. Hæc tibi dilectiſſime ex amore fraterno direxi non docens, ſed commonefaciens prudentiam tuam, vt ſicut es cuſtos vitæ tuæ, ita ſis famę tuæ. Habes enim fratres infirmos quos ſcandalizas frequenti & familiari collocutione cuiuſdā deuotę mulieris, quę incompetentibus horis & locis aſpectibus eorum frequenter occurrit, cum quibus vult curioſè & ocioſè verba miſcet. Quæ res tibi & illis apud æmulos occaſio eſt detrahendi, & tibi interruptio ſabbati tui. Prętereà ſi tu tibi in teipſo conſtruxiſti caſtra pudicitię, non debet iſta tua ſecuritas his qui extra iſta caſtra ſunt cauſa eſſe ruinę. Quod enim ſancta animalia antè & retro oculos habere deſcribuntur, ſicut noſti, hoc intelligitur, quia ſanctorum vita debet eſſe

Cur animalia ſancta oculos antè & retrò habere dicantur.

circunſpecta; quatinus ſic quiſque ſe diligat, vt amorem eius qui ſuprà eſt, non poſtponat: ſic eum qui ſuprà eſt diligat, vt eum qui iuxta ſe eſt non contemnat. Hæc eſt vera & ordinata caritas, ſine qua quantalibet corporalis exercitatio non eſt vera religio, ſed ſub velamine religionis vana ſuperſtitio, quam à nobis auertat omnipotens miſericordia & miſericors omnipotentia. Vale.

Humbaldo Dei gratia Antiſiodorenſi epiſcopo, Iuo eadem gratia humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, ſalutem & dilectionem. 243.

Ante iudices ſeculares, non debet tractari cauſa eccleſiaſtica. vide can. ſub tit. viii. cleric. ante ciuil. iud. ſit produc. cauſa 11. q. 1.

SENTENTIARVM multitudine, quas mitti vobis poſtulaſtis, poſſemus auditorũ aures officiosè onerare, ſi ad manum tales haberemus, quæ negocio veſtro forent neceſſariæ. Quas ad manum idcircò non habemus, quia calumniatorum veſtrorum propoſitiones, & quibus eas confirment rationes prorſus ignoramus. Intendere autem arcũ & mittere ſagittas quæ hoſtem nõ feriant, riſus eſt intuentium, non defenſio dimicantium. Prætereà non eſt vobis pugna neceſſaria, quia cauſa veſtra iam eſt apoſtolica falce præciſa. Quam ſi coram clericis & laicis inconſulto ſummo Pontifice retractaueritis, maieſtatem apoſtolicam offenderis, & à cauſa veſtra quæ nunc in tuto eſt, iure caderis. Si autem Comes per Domnum ſuum vos cogit ad retractãdam cauſam eccleſiaſticam, contra fidelitatem quam vobis debet facit, qui in periculum ordinis veſtri vos impingit. Quòd autem ante Iudicem ſecularem, cauſam ec-

clesiasticam tractare non debeatis, ex canonibus & decretis pleniter inuenietis. Habetur enim in decretis: « Pulsatus ante suum iudicem causam dicat. Ante non « suum iudicem, si voluerit, taceat. Hoc & Iulianus Papa « in hæc verba confirmat: Nullus episcopus nisi in legiti- « ma synodo, & suo tempore, apostolica auctoritate cō- « uocata, super quibusdam criminationibus pulsatus au- « diatur vel iudicetur, vel damnetur. Sin aliter præsum- « ptum à quibusdam fuerit, in vanum deducetur quod « egerint, nec intra ecclesiastica vllo modo reputabitur. « Adhæc canonibus manifestè prohibetur, vt causæ quæ legibus non continentur, à iudicibus ecclesiasticis nō audiantur. Legibus autem non continetur, immò prohibetur, vt episcopus à iudice seculari ad causam ecclesiasticam vocetur, vel laici iudicis sententię subiiciatur, vel in duarum ciuitatum ecclesiis clericus cōscribatur, in Calcedonensi concilio prohibetur. Quāto magis si episcopus alterius ciuitatis in ecclesia alterius prouinciæ præficiatur? Quamuis ergo ad extinguendam pręsentem controuersiam hæc pauca sufficere videantur, tamen si calumniatores vestri pertinaciter instare voluerint, appellate iudiciū Metropolitani vestri & coëpiscoporum vestrorum: vt secundum ordinem rerum gestarum, quantum salua reuerentia apostolica fieri poterit, causa vestra ibi accipiat finale iudicium.

Calced. cōc. cap. 10. vide canon. sub tit. an quis possit in duab. eccles. præscribi causa 21. q. 1.

Audoëno Dei gratia Ebroicensi episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & seruitium.

244.

De cõiugiis liberorum & ancillarum, an ſint dirimenda. egit etiam Iuo ſuprà epi. 222. extat hac de re titulus apud eundem Iuonem in Pannonia lib.6. inter quas perſon. & apud Gratianũ in decreto, cã. 29. q. 2. & in decretalibus Gregorij li. 4. tit. 9.

SCRIPSIT mihi dilectio veſtra vos audiiſſe à quibuſdam, quòd dirimerem cõiugia liberorum & ancillarum, & è conuerſo; & hoc vobis videri quod ſit contra ſententiam euangelicam, qua dicitur: Non licèt viro dimittere vxorem, niſi cauſa fornicationis. Ad quod dilectioni veſtræ reſpondemus, quia contra hãc ſententiam ſcienter nihil agimus, vel agere volumus. Si enim diuortium facimus inter liberum & ancillam, non coniugium ſoluimus, ſed contubernium malè cõiunctorum diſſoluimus & diſſociamus. Vnde ſcribit Leo Papa Rotrico Narbonenſi epiſcopo: Non omnis mulier viro iuncta vxor eſt. Nuptiarũ quippè fœdera inter ingenuos ſunt legitima & inter æquales. Cùm ergo ſeparamus eos qui non ſunt hac lege coniuncti, nõ dicimus eſſe coniugium, quod non continet Chriſti & eccleſiæ ſacramentum. Quod minimè continere videtur illa copula viri & mulieris, in qua non ſeruatur præceptum dilectionis. Non enim verum eſt inter eas perſonas veram eſſe dilectionem, quarum altera alteram ſuo cõtubernio redigit in ſeruitutem. Cùm ergo principale præceptum ſit euãgelicum, vt diligamus inuicẽ, & ne facias alteri quod tibi non vis fieri, conſtat à Deo non eſſe coniunctos, nec eſſe verum coniugium quod contra Dei legem conſtat eſſe præſumptum. Quod & legibus ſæculi cautum habemus, quas catholici Reges compoſuerunt, & ex auctoritate Romanæ eccleſiæ catholicis populis ſeruandas tradiderunt. Vnde Iuſtinianus in Codice Nouellarum: Si quis per errorem ancillam mulierem duxerit vxorem, liberam eſſe eã putans, vel è contrario, ſi libera mulier ſeruo per errorem iun-

Nouella 22. de nuptiis. cap. 2. §. Si verò ab initio. adde cap. 2. extra. de coniug. ſeru.

cta sit, posteà quàm veritas reperta fuerit, dicendum est omnino nuptias non constitisse. Inter liberum enim & ancillam, seruum & liberam mulierem nuptiæ contrahi non possunt. In tali ergo contractu quod lex damnat, non homo sed iustitia separat. Quia quod contra leges præsumitur, per leges dissolui meretur. Si quis autem liber ancillam in matrimonium duxerit, non habebit licentiam, si priùs scientes conditionem suam & consentientes matrimonium contraxerunt: quia coniugium consensus facit, non coïtus. Vbi ergo bona fide coniugia contracta sunt, ibi valet, "Quod Deus coniunxit, homo nõ separet. Et, Non licet viro dimittere vxorem, nisi causa fornicationis." Vbi verò humana deceptio fœdus nuptiarum vitiauerit, tales nuptias non facit Deus, sed homo. Earum autem separationem facit Deus, nõ homo. De his possemus multipliciter rationibus agere, & authenticas sententias inde proferre, sed credo ista sufficere prudentiæ vestræ. De cætero scripsistis quosdam clericos cum litteris nostris ad vos venisse, qui auctoritate earundem litterarum peterent se ab acolyto vsque ad Diaconatum promoueri: sed ego hoc omnino ignoraui, quia cum hoc saltu nullum clericum ordinaui, nec ordinandum alicui transmisi. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Gualoni eadem gratia Parisiensi episcopo salutem & dilectionem.

245.

Imaginarias & inanes nuptias intantum esse dissoluendas docet. De sponsalibus puerorum agit 1. epist. 46. Huc etiã refer quod habet Iuo li. 6. de separat. & Gratianus in can. spõsalia & ca. vbi. can. 30. q. 2. vbi scribitur eiusmodi nuptias irritas esse, nisi vterque puerorum cùm venerit ad annos discretionis, consentiat.

NVPER cùm essemus apud castrum Militonense, narrauit mihi Domnus Stephanus Cancellarius quasdam nuptias fuisse celebratas in episcopatu vestro contra placitum vestrum, inter quendam puerulum & quandam puellulam, cùm adhuc penè in cunis essent. Quæ nuptiæ cùm sint sine fide, sine prole, sine consensu, sine omni bono coniugali, sollicitè quæsiuit vtrùm possint legitimè dissolui. Cui secundùm tramitem legum breuiter respondi, quia quod contra leges præsumitur, per leges dissolui meretur. Vnde & scribit Papa Nicolaus: Coniugium facit consensus, non coitus. Qui consensus si fortè solus in nuptiis defuerit, cætera omnia cum ipso coitu celebrata frustrantur. Quibus auditis rogauit me vt scriberem vobis, quatinus tales nuptias aut fieri non permitteretis, aut factas dissolui prçciperetis. Non enim ignota vobis sunt quæ scribimus, & ideò de hac re tam pro legum obseruatione, quàm pro eius amore, quod ad officium vestrum pertinet, facere vos monemus: quatinus hoc exemplo cæteri doceantur ne imaginariis, immò falsis nuptiis de cætero copulentur. Quç sint personç de quibus agitur, à prætaxato Cancellario vobis notificabitur.

Paschali summo Pontifici, Domno & patri suo, Iuo humilis ecclesiæ minister, sic summo Regi militare, vt brauium æternæ beatitudinis mereatur accipere. 246.

De appellatione Siluanectensis episcopi.

DOMNVS Hubertus Siluanectensis episcopus, creatio vestra, lacrymabiliter conqueritur, se à quibusdam

quibusdam clericis suis personis vt dicit infamibus, de venditione sacrorum ordinum, apud metropolitanũ suum iniustè fuisse accusatum, & quibusdam coëpiscopis suis factum sibi fuisse præiudicium. Vnde sentiens se grauatum appellauit apostolicã sedem, apud quam & per quam solent huius grauamina materna pietate releuari, & in statum rectitudinis iustitiæ lance reformari. Vnde supplicamus beatitudini vestrę, quatinus audita & cognita accusantium & testificantium causa sic compensetis ex misericordia iudicium, vt & iustitia non periclitetur, & iudicialis ordo causarum minimè perturbetur. Nullus enim locus remanebit innocentiæ, si liceat quibuscunque personis sua quærentibus, cõtra legum sanctiones cuiuscũque innocentis vitam maculare. Cuius enim sit vitæ, & cuius famæ, & quibus de causis accusent eũ prædicti aduersarij, idem episcopus præsens vestrę paternitati referet, & publicam eorum infamiam veridica assertione retexet.

Eiusdem argumenti est epistola 259. J. ordinationes autem fieri gratuitò docet can. ordinationes cum seqq. causa 1. quæst. 1

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Hugoni magnifico & spectabili Trecassinorum Comiti, sic militare in via vt regnare possit in patria. 247.

AVDIVIMVS & cognouimus, quòd Hierosolymã profecturus militiæ Christi teipsum deuouisti, illam euangelicam arrepturus militiam, quam cum decem millibus securè pugnaturus aduersus eum qui cum viginti millibus aduersum nos pugnaturus occurrit. Denarius enim qui est secunda vnitas propter de-

De comite, qui absque consensu vxoris seruabat castimoniam. Huius Hugonis mentio fit s. epist. 182.

calogum, integritatem & soliditatem figurat virtutũ. Vigenarius verò qui est duplus ad denarium, duplicitatem & molliciem significat vitiorum. Plura enim sunt vitia quàm virtutes. quia non tantùm vitia virtutibus patẽter sunt opposita, sed etiã sunt quædam vitia virtutum specie palliata. Vnde secundùm apostolũ Angelus sathanæ transfigurat se in Angelum lucis, cùm circumiens & quærens quẽ deuoret, molitur quosdam fallere per vitia virtutibus similia, quos impellere non valuit ad manifesta flagitia vel facinora. Videtur enim aliquãdo suadere iustitiã, vt sub specie iustitię introducat sæuitiã: Suadet quibusdã largiri propria, vt nudatos propriis impellat ad diripenda aliena: cùm melius sit nõ habere quod tribuas, quàm malè acquirere quod des. Suadet quibusdam ieiunia, non vt ament continentiam, sed vt venentur vanam gloriam. Suadet quibusdam nõ reddere debitum coniugale vxoribus suis, vt sub velamine castitatis mittat eos ad stupra illicita, vel vxores eorũ ad perpetranda adulteria. In hunc modum occurrunt multa vitia pro virtutibus, quibus tanquam laqueis occultis simplex anima decipitur. Cuius vita licet videatur honesta, non tamen satis est circunspecta. Hęc tibi carissime ausu caritatis scripsi, vt propositum tuum ita circunspicias, quatinus sicut videtur laudabile in oculis hominũ, ita in oculis Dei videatur acceptũ, & sic impleas vota voluntaria, vt non omittas legitima. Duxisti vxorem, quod lex natura initiauit, & lex euangelica atque apostolica subsecuta firmauit. Dicit enim vetus lex: Propter hoc relinquet homo patrẽ

Hæc liquidò ostendunt Hugonẽ soluto matrimonio quod contraxerat priùs cum Constantia Philippi Regis filia, alteram duxisse

& matrem, &adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Et euangelium: Quod Deus coniunxit, homo non separet. Et apostolus: Vnusquisque habeat vxorem suam propter fornicationem. Et vir reddat debitum vxori, & vxor similiter viro. Nisi fortè ex consensu, ad tempus, vt vacetis orationi, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. Hic autem consensus ita debet esse voluntarius, vt nulla vi sit extortus, vel aliqua simulatione palliatus. Alioqui si absque consensu vxoris seruas castimoniam, & si pro Deo fiat, non seruas coniugalem copulam, nec sacrificium offers de tuo, sed de alieno. Non enim secundùm apostolum vir habet potestatem sui corporis, sed mulier. Nec mulier habet potestatem sui corporis, sed vir. Quæ enim vouentur de alieno, non placent altissimo. Oportet ergo, vt in hoc proposito tuo sic tibi prouideas, quatinus ista nouissima vota impleas, vt statuta naturalia & legitima non frangas.

cùm Hierosolymã proficisceretur. Nam priores nuptias Iuo improbauerat, vt cõstat ex collatione epistolæ 182.

Vide tit. de conuers. cõiugat. & can. Agathosa. cũ sequentibus causa 27. quæst. 2. Iuonem lib. 6. Pannoniæ tit. de coniugio illorum quorum vnus sine altero continentiam vouerit.

Lisiardo Dei gratia Suessionensium episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & dilectionem. 248.

NOVERIT dilectio vestra, quia coniugium Petri filij Geruasi & filię Vvalerãni Brituliẽsis nunquã laudaui, neque vt fieret consilium dedi vel assensum, imò per Drogonem clericum Galeranno consulenti me,

Vt confœderatus vni sorori, alterã in vxorem non ducat.

diſſuaſi ne fieret, quia tale coniugium ſtare non poſſet, ſi eſſet qui cōcuteret. Addidi & ſententiam legis, quia vnus maritus duas ſorores non poſſet habere in coniugiũ, ſicut nec vna mulier cũ duobus fratribus legitimũ poſſet inire matrimonium. Sinegundis quippe ſoror huius iuuenculæ quam nunc habet prætaxatus Petrus in coniugium, vxor fuit eiuſdem Petri non ſolùm legitimè deſponſata, ſed etiam ſacerdotali benedictione coniuncta. Quòd ſi obiicitis nō fuiſſe coniugium, vbi conſtat nō ſubſequutum fuiſſe carnale commercium: ex auctoritate Patrum reſpondeo, quia coniugium ex eo inſolubile eſt, ex quo pactum coniugale firmatum eſt. Vnde beato Ioſeph ab angelo dicitur: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Coniugem Ioſeph vocabat, quam carnis commixtione non nouerat, nec aliquando cogniturus erat. Vnde Ambroſius ad virginitatis exhortationem libro ſecundo: Deſponſata viro, coniugis nomen accepit. Cùm enim initiatur coniugium, tunc coniugij nomen aſſumitur. Non enim defloratio virginitatis facit coniugium, ſed pactio coniugalis. Denique cùm iungitur puella, coniugium eſt: non cùm viri admixtione coniungitur. Item Iſidorus etymologiarum lib. 9. Coniuges veriùs appellantur à prima deſponſationis fide, quamuis adhuc inter eos ignoretur coniugalis concubitus. Quòd verò vir ſororem ſibi priùs deſponſatæ in coniugium habere non poſſit, ſicut nec frater deſponſatam fratris vxorem, cùm de paribus idem ſit iudicium, in concilio Triburienſi cōtinetur cap. v. quidam deſponſauit vxorem & dotauit. Cum ea coire nō potuit, quam frater

Hæc iam extant [1] epiſt. 46. & 173.

Hoc etiam refert Gratianus in can. quidã. auſa

eius clanculò corrupit, & grauidam reddidit. Decretum est igitur, vt quamuis nupta esse non potuerit legitimo viro, desponsatam tamen fratri, frater habere non possit. Vt enim esset honestum connubium & thorus immaculatus, diligentissimè præcauerunt patres nostri, vt desponsata fratri, alteri fratri non nuberet, vel confœderatus vni sorori, alteram in vxorem non duceret: quia per hanc licentiam fallente diabolo possent multa inhonesta & incestuosa prouenire coniugia, quę cessant seruata prohibitione legitima. Pauca scripsi dilectioni vestræ, quæ mecũ nouit prudẽtia vestra, & seruare consueuit vestra diligentia. De cætero commendo paternitati vestrę fratres nostros clericos beati Quintini, qui apud vos morantur, vt patrocinium vestrum eis impendatis, & à Deo retributionem expectetis.

27. q. .8. qui & ex concilio Aurelianensi simile quid refert in ca. qui dormierit. ca. 27. q. 8. & in can. cõcubuisti, ca. 23. q. 7.

Ioanni Dei gratia Aurelianensi episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, spiritum consilij & fortitudinis. 249.

CLERICI vestri nuper ad nos reuertentes, qui causę comitis Theobaldi Aurelianis interfuerũt, retulerunt nobis quod quidã miles Domni Radulfi quendã militem comitis ad monomachiã prouocauerit, & hanc prouocationem ecclesia vestra iudicio confirmauerit, & diem peragendæ monomachiæ constituerit. Quod audientes valde mirati sumus, cùm monachia vix aut nunquam sine sanguinis effusione transigi va-

Monomachiã improbat, vt etiam fecit iam supra epist. 74. & epist. 91. vide titulum 35. lib. v. decretal. de purgatione vulg. & can. monomachiam. causa 2. q. 4.

leat. Iudicium verò ſanguinis ſeruanda Patrum auctoritas clericos agitare prohibeat, & Romana eccleſia in legem eam non aſſumat, dicente Papa Nicolao in cau-
" ſa Lotharij cõtra Teobergã reginam: Monomachia in
" legem non aſſumimus, quam anteceſſores noſtros mi-
" nimè accepiſſe cognoſcimus. quomodo enim eccleſia
" iudicare debet fundendum ſanguinem alienum, quę à primo ortu ſuo iuſſa eſt fũdere ſanguinem proprium? Faciant hæc cũcti Iudices, qui ad malorum vindictam gladium materialem portãt, non qui contra nequitias ſpirituales gladio ſpiritus pugnãt: vt cùm vnumquodque membrum eccleſiæ officium vſurpauerit alienum, laudes mereatur quas ſponſę Chriſti cãtant in canticis canticorum: Pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata. Alioqui ſi alieni ordinis vſurpatores fuerimus, nec noſtri officij quod propoſuimus, nec alieni quod vſurpauimus, meritum obtinebimus. Sed tanquam capite deorſum poſito, & pedibus erectis thymelicorũ inceſſũ imitabimur. Præterea ſi ex veſtro iudicio fortè periculũ mortis incurrerit, perpetes inimicitias & periculũ veſtri ordinis incurrere poteritis. Dico hæc ex dilectione fraternitati veſtræ, quatinus ſalubri conſilio hoc retractetis, & prouida diſpẽſatione, ſi aliter fieri non poteſt, maiora vitãdo pericula, minora potiùs ſubeatis.

Eccleſia vetatur agitare iudicia ſanguinis. In cõcilio Toletano xi. cap. 6. relato in ca. his à quibus ca. 23. q. 8. quibus addo cap. clericis & cap. ſentẽtiam ſanguinis tit. ne cler. vel monachi ſecul. neg. lib. 3. Decret.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Radulfo *de Balgenciaco ſalutem, & dilectionem.* 250.

MANDAVIT mihi ſerenitas tua, quòd noſtrum velles habere colloquium, vel per litteras in prę-

Vt miles ſemper honorẽ deferat domino ſuo,

ſenti neceſſitate ſalubre conſilium. De præſenti quippe negocio tuo ſcripſi Aurelianenſi epiſcopo, quod illi & tibi vtile mihi viſum eſt, à quo poteris audire quid de hoc conflictu inter te & comitem ſentiam, & pro tempore conſulam. Tamen interim petitioni tuæ reſpondeo, vt quæcunque pactio inter te fuerit & comitem, ſemper honorem ei deferas, & notã ei infamiæ nõ opponas. Sic enim dicit apoſtolus: Cui honorem, honorem: cui timorem, timorem. Et alibi: Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſit ſubdita. Sic Dauid quãuis rex futurus, Saul perfido regi honorem detulit. Et cùm aliquãdo eſſet ei opportunitas eũ occidendi, oram tantũmodo clamidis eius incidit, & de hoc tantillo pœnitentia ductus cor ſuũ percuſſit Et quamuis eum perſequeretur, ſemper honorauit viuum, & planxit defunctum. A talibus ergo exemplum accipe, & ea quæ ſunt pacis & fidelitatis erga dominum imitare. Si quã verò ab eis iniuriam expoſtulas, rationibus vtere, verba probroſa & cõtumelioſa dimitte, ne verba ſuperba interminabile odium generent; cùm ſuperbia humiliet, humilitas exaltet.

&ſi pactum violauerit dominus.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Girberto Pariſienſi Archidiacono ſalutem. 251.

CVM actum & conſenſum pari pœna condemnet apoſtolus, & per innocentes teſtes crimina comprobanda ſint, non mihi videntur teſtes ſufficere ad conuincendam mœcham, quam viuente adultero, timore vel amore publicare vel accuſare noluerunt. Quorum etiam quidam lenocinia turpitudinis adulteræ miniſtrauerunt, & ita ſicut ipſi nunc

Quòd illi nõ videntur ſufficere ad cõuincendam mœchã, qui lenocinia turpitudinis miniſtrarunt.

testantur, cõsentientes proculdubio fuerũt, & ideò sicut scitis, de se confessis non est credendum super crimen alienum. Si tamen in aliis honesti sunt, & ex eorũ accusatione fama crebrescit & fœdus rumor infirmorum conscientias percutit, cogenda est mulier vt ad arbitrium pręsidẽtium de obiecto crimine probatarum personarum testimonio se expurget. Vel si id facere non poterit, candentis ferri examinatione innocentiam suam cõprobet. Si hæc causa apud me ita ventilaretur, ita eam vellem tractari, ita rei veritatem inuestigari: nihil præiudicans sententiæ aliorum, qui forsitan aliter sentiunt, & talia negocia sæpius discutiunt.

I.epist.230. & 231.

Ferri candẽtis examinatio I.epist. 74. & epist. 91. vbi tamen hunc purgãdi morẽ improbat, vt etiam facit idem auctor infrà epist. 254.

Paschali summo Pontifici Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, deuotam vt patri obedientiam, debitam vt domino reuerentiam. 252.

Ad Papam vt Cantuariẽsi episcopo mittat pallium.

QVONIAM in oculis apostolicæ maiestatis aliquam piæ præsumo habere me gratiam, ea præsumptione aliquãdo cũ aliqua spe peto ab eadem sede apostolica ea quæ videntur esse cõtra rigorem apostolicũ, si nõ sint contra honorem apostolicũ. quia nõ est indecens sedi apostolicę cãtare Deo misericordiã & iudiciũ. Cũ ergo opportunũ est, securus pulso ad thronũ misericordię. Iudiciũ sine vlla disceptatione debet omnis iudex: de misericordia verò deliberandũ est, vtrùm expediat an nõ expediat. Hæc nõ ignorantibus scribo, sed ad hæc ista præmitto, vt in quamcunque harum partium se vertat postulatio mea, aut petenti iustitia

iustitia non negetur, aut piè pulsanti, misericordiæ ianua non claudatur. Quod benè discernere poterit vestra paternitas, cùm summam nostræ petitionis audieritis, & per præsentes legatos, aduentus sui causam cognoueritis. Nouit enim vestra paternitas quanto tempore post mortem bonæ memoriæ Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis, ecclesia pastore viduata languerit, quomodo rex Anglorum bona episcopalia in vsus seculares vsurpauerit, quanto studio episcopalem electionem ibi fieri non permiserit: nunc verò post increpationes vestras, post multas episcoporum Diœcesanorum admonitiones prętaxata ecclesia consensu episcoporum, Rege tandem conniuente elegit sibi in Archiepiscopum Radulfum Rofensem episcopum, virum religiosum & honestum, scientia & moribus clarum. Hic in propria persona sedem apostolicam visitare secundùm maiorum instituta deliberauit. Sed eum partim corporis debilitas impediuit, partim periculum Romani itineris deterruit. Mittit itaque prædicta ecclesia vice electi sui religiosas personas, & dictis & scriptis obnoxiè postulantes, vt prædictum electum Cantuariensi episcopatui confirmetis, & dignitatem ei pallij concedatis. Ego quoque affectu fraternæ caritatis & ausu paternæ dilectionis consulendo rogo, & rogando consulo, vt etiamsi aliter fieri non potest, cum aliqua tamen dispensatione languenti ecclesiæ subueniatis, & propter ecclesiæ necessitatē, deindè propter vtilitatem & honestatem personæ, petentium supplicationibus aurem misericorditer inclinetis. Nisi enim medicinalis manus citò subueniat, prædicta ecclesia in ve-

Mortuo Anselmo ecclesię status turbatur ab Anglorum Rege. huius Anselmi vitam duobus libris scripsit Edinerus Anglus conuictor & familiaris Anselmi.

Mortuus antē est Ansel. anno Domini 1109. qui fuit annus Pontificatus 13. vitæ verò 76.

Hhh

teres ruinas relabetur, & vox dilatoria potentium ſine modo vltra modum protelabitur. Cùm enim Dominus noſter qui inſtitutor erat ſabbati miſericordiæ opera faceret in ſabbato, & redargueretur à Phariſæis quòd ſolueret ſabbatum, ſpicas diſcipulis vellentibus, eorum murmurationi reſpondit: Si intellexiſſetis, Mi-
" ſericordiam volo & non ſacrificium, nunquam con-
" demnaſſetis innocentes. Et alibi: An neſcitis quia filius
" hominis, Dominus eſt etiam ſabbati? Per hoc doctores informans, quia tunc poſſunt legum rigorem propter neceſſitates eccleſiaſticas temperare, quando ipſa legum remiſſio nihil continet contra fidei veritatem, vel morum honeſtatem. His exemplis admoniti ſecurè pulſamus ad ianuam miſericordiæ, credentes non eſſe indignum ſi apoſtolicus præceptum mittentis ſequatur aut exemplum. Poſtremò quãtum poteſt mens humana de alieno corde pẽſare, ſanum nobis eſſe videtur conſilium, vt eum paternè ſuſcipiatis, quatinus vos liberalem filium & fidelem vobis adoptaſſe gaudeatis.

Manaſſæ Dei gratia Meldenſium epiſcopo, Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter, ſalutem & ſeruitium. 253.

Quòd languenti piè differenti nõ eſt data euchariſtia.

QVÆSITVM eſt nuper à paruitate mea ex paruitate abbatiſſæ Iotrenſis monaſterij, vtrùm deliquerint Presbyteri, qui cuidam ægroto ex conſuetudine poſt prandium vomenti viaticum dare non fuerunt auſi, eodem ęgroto conſulente vt differrẽt in craſtinũ, quatinus hoc ſacramentum ieiunus acciperet, & ei ſa-

cramento debitam reuerentiam pro viribus exhiberet. Quo audito languentis pietatem laudaui,& Presbyterorum diligentem negligentiam in quo reprehenderem non inueni. Pius fuit in hoc languentis timor, pia fuit medicinæ laudatio. In vtroque ergo non fuit culpabilis negligentia, sed salubris & cauta diligentia: vbi nec medicus suo defuisse videtur officio, nec moriens diuino caruisse beneficio. Vnde Augustinus de acceptione eucharistię ita scribit: Faciat vnusquisque quod " secundùm fidem suam piè credit esse faciendum. Ne- " que enim litigauerunt inter se, aut quisquam se alteri præposuit Zacheus & ille Cẽturio, cùm alter eorũ gau- " dens in domo sua suscepit Dominum, alter dixerit, Do- " mine non sum dignus vt intres sub tectum meum. " Ambo Saluatorem honorificantes, quamuis non vno modo ambo peccatis miseri, ambo misericordiam consecuti. Moneo itaque dilectionem vestram, vt rei veritatem inuestigetis: & si ita se veritas habet, nullum inde scandalum in ecclesia faciatis, ne aut nimiæ imputetur simplicitati, aut alicui occultæ cupiditati.

Radulfo Dei gratia Remorum Archiepiscopo, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & seruitium. 254.

AVSV caritatis mitto paternitati vestræ præsentiũ latorem canonicum beati Quintini, bonæ spei fratrem, vt pro Dei amore & nostro negocium propter quod paternitatem vestram visitauit, diligenter attendatis, paternè dirigatis, quãtũ salua iustitia fieri potest,

An vxor suspecta adulterij, ferro ignito purgari debeat etiam volẽs.

auxilio & consilio sustentetis. Habet enim præsens frater sororem quandam coniugatam, quam per coniecturas suspectam habet maritus suus de adulterio, non in adulterio deprehensam, non testibus conuictam nec ab aliquo accusatam. Cùm ergo ita res se habeat, maritus tamen huius mulieris thorum coniugij deseruit, & debitum coniugale subtraxit. Quod audiens pater generum suum conuenit, & causam cur hoc faceret, diligenter inquisiuit. qua audita voluit filiam suam de obiecto crimine iureiurando purgare: & insuper præcipiti voluntate & sine consilio addidit, quòd mulier examinatione candentis ferri parata esset cõprobare quod nunquam fuerit cum prædicto viro vna caro, de quo orta esset tam flagitiosa suspitio. Paulo post ventilata est hæc causa ante iudices ecclesiasticos, quorum quidam videbant quòd in huiusmodi causa non esset admittenda talis examinatio, in qua nulla iudiciario ordine facta præcessisset accusatio. Alij verò aliis ita dissentientibus iudicauerunt, quòd iusta esset ista examinatio quam mulier obtulerat ex suo iudicio, non attendentes quia nemo debet tentare Dominum suum, quandiu habet quid faciat. Tunc enim tentat homo Dominum suum, quando postposito ordine iudiciario per examinationem candentis ferri vel aquæ feruentis diuinum requirit testimonium. Vnde Stephanus Papa Litberto Magontino episcopo: Ferri candentis vel aquę feruentis examinatione confessionem extorqueri à quolibet sacri non cẽsent canones; & quod sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. Spõ-

Candentis ferri examinationem iã improbauit suprà aliquoties, epist. 74. & 91. quam tamen idem videtur admittere epi. 251.

Hæc iam relata leguntur in epist. 91. 3. & in can. cõsuluisti ca. 2. q. 4.

tanea enim cōfeſſione vel teſtium approbatione publicata delicta habito prę oculis Dei timore commiſſa ſunt regimini iudicare. Occulta verò & incognita illius ſunt iudicio relinquenda, qui ſolus nouit corda filiorum hominum. Non negamus tamen quin ad diuina aliquando recurrendum ſit teſtimonia, quando pręcedente ordinaria accuſatione omnino deſunt humana teſtimonia: non quòd lex hoc inſtituerit diuina, ſęd quod exigat incredulitas humana, ſicut de iuramētis habemus in euangelio: Non iurabis omnino. Sit autem ſermo veſter, eſt eſt, non non. Quod amplius, eſt à malo eſt non iurantis, ſed iurare cogentis. Cùm ergo ita omne iuramentum prohibeat præceptum euangelicum, Paulus tamen negotia eccleſiaſtica ita terminari permittit in eccleſia, vt propter infirmitatem litigantium, iuramentum finis ſit in omni controuerſia. Non ſcribo talia ignoranti, ſed cōmonefacio, vt quod nouit prudentia veſtra perficiat in hoc litigio, & in omni propoſito ſibi negocio.

Ludouico Dei gratia ſereniſsimo Francorum Regi Domino ſuo, Iuo humilis Carnotenſis miniſter, eius præceptis obedire, cui ſeruire eſt regnare.

255.

DOMNVS Godefridus Ambianenſis epiſcopus, vir religioſus & honeſtus, nuper Beluaci hoſpitatus, ad colloquium noſtrum pro humilitate ſua venit, importabiles miſerias ſuas & anguſtias quibus à vio- *Ad Regem vt impios & pacis violatores pœna coerceat.*

latoribus pacis vexatur, lacrymabiliter nobis aperuit, & consilium quomodo tanta mala mitigare posset, à me anxiè quæsiuit. Quod cùm excederet vires meas, quia consilium sine fortitudine inutile esse solet, hoc vnum mihi præ cæteris occurrit, quatinus eum monerem, vt regiam maiestatem adiret, apud quem & consilium inueniri, & auxilij fortitudo valeat sociari. Ex iure ergo fidelitatis & dilectionis monemus & rogamus regiam maiestatem vestram, quatinus lacrymabiles eius conquestiones intenta aure perpendatis, & cor vestrum aculeis doloris eius suggerente pietate compungatis. Decet enim regiam maiestatem vestram, vt pactum pacis quod Deo inspirante in regno vestro cōfirmari fecistis, nulla lenocinante amicitia vel fallente desidia violare permittatis: ne si vni in hoc maximè principio parcere volueritis, multos in discrimen adducatis, cùm è contrario dicat scriptura: Pestilente flagellato sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. Si ergo pœna malorum vtilis est sapiēti, multo magis impunitas malorum nocitura est insipienti. Faciat itaque gladius regalis officium suum ad vindictam malorum, vt sicut pios colligit mansuetudine, sic impios coërceat iusta seueritate. Sic deuotio pauperum pro vestra salute Dominum orabit, & quod à Saluatore postulauerit impetrabit.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, cum debita obedientia deuota seruitia.

256.

PLVRIBVS de causis cogit me caritas frequenter pulsare aureis vestræ paternitatis, vt mea admonitio vel petitio vtilis fiat his qui sedi apostolicæ minùs sunt noti, nobis autem benè cogniti. Non ergo grauet serenitatem paternam per litteras tam frequens visitatio, quam præsentia corporalis libentius exhiberet, nisi difficultas montium imbecillitatem meæ senectutis impediret. Quæ verba prælibauimus, vt importunitatem nostram excusemus, & opportunitatem paterni auditus impetremus. Rogamus enim paternam discretionem vestram pro Domno Gaufrido Rotomagensi Archiepiscopo, qui nunc tandem impetrauit à Principe suo Rege Anglorum, vt posset in propria persona sedem apostolicam visitare, quam tamen non distulit visitare suis temporibus in persona aliena. Non ergo existimamus imputandum contemptui sedis apostolicæ quod necessitas imperauit, non torpor dissuasit, non neglectus retinuit: pro eo enim securè intercedimus, quia personam vtilem & honestam ab adolescētia sua & ab aliis didicimus, & per nos experti sumus. Quia ergo ad altiorem locum in mēsa Domini sui vocatus est, gratias Deo referimus, & eum vt columnam immobilem in domo Dei confirmare præoptamus, & apostolicam discretionem nostris desideriis non sine ratione occurrere flagitamus.

Summo Pōtifici cōmendat Rotomagensem archiepiscopum.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Radulfo Abbati monasterij sancti Fusciani, patientiam beati Iob. 257.

De vnctione infirmorum.

IAM à longo tempore audiuimus langorem tuum: & tam humanitatis intuitu, quã pietatis affectu cõdoluimus. Et si possemus competenter medicinæ remedia adhibere, pro competentia locorum & temporum opportunitate, si curabilem sciremus morbum, libenter studeremus aliqua remedia procurare. Verùm quia interualla locorum & innumerabilium onera negociorũ nos ad hoc vacare nõ sinunt, cùm ipsa pręsentia corporalis ad chronicas passiones curandas vix sufficiat, tutiùs nobis videtur medicinam non dare, quàm eam inutiliter vel perniciosè ministrare. Consilium ergo damus vt corporales molestias patienter supportes, quas pro igne purgatorio seuera Dei misericordia tibi contulit ad purgationem vitiorum, custodiámque virtutum. Neque enim credimus tibi timendum esse alium ignem purgatorium, si hunc patiẽter sustinueris, & in gratiarum actione permanseris. De cætero si videris in regimine monasterij te non posse sufficere, nõ consulo, vt tanquam arbor infructuosa occupes terrã, sed des alicui de fratribus, quem congregatio regulariter elegerit, qui & monasterium regat, & tibi in quieto loco quamdiu vixeris filiali caritate seruiat. Vnctionẽ verò quam semel accepisti, non æstimo repetendam: quia secundùm institutum apostolicę sedis, genus est sacramenti. Qui autem sacramenta Christi, & ecclesiæ repetit, iniuriam ipsis sacramentis ingerit. Vnctio enim infirmorũ publicè pœnitentiæ est sacramentum, quam non esse repetendam sicut nec baptismum testatur Augustinus, testatur Ambrosius. Augustinus in epistola ad Macedoniũ: Cautè salubritérque prouisum est, vt

Id etiam attigit suprà epist. 38.

est, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ semel in ecclesia concedatur, ne medicina vilis minùs vtilis esse ægrotis videatur; quæ tanto magis salubris est, quanto contemptibilis minùs fuerit. Ambrosius in secundo li- "
bro de pœnitentia: Sicut est vnum baptisma, ita & vna "
pœnitentia, quæ tantùm agitur. Nam cotidie nos de- "
bet pœnitere peccati. Sed hæc delictorum leuiorum, il- "
la grauiorum.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, fratri Rainardo, salutem & dilectionem. 258.

NOVIT dilectio tua quia primitiuæ ecclesiæ formam sequi desiderans, vt prudẽs Nazaræus in ecclesia beati Ioannis Baptistæ professus es sanctitatem, professus communiter viuendi societatem, & tãquam aliqua lucerna in domo Dei ad incrementum propositi tui lumen verbi minùs doctis ministrare cœpisti. Nunc verò vt audio nescio quo spiritu fascinante, derelicta sociali vita non sine scandalo infirmorum ad eremum conuolare deliberas, vbi tantùm offeras sacrificium turturum, postposita oblatione columbarũ. Qua in re pensare debet prudentia tua, quòd Christus caput tuum, quem sequi debent membra cohærentia (quia sicut ipse ambulauit, nos ambulare præcepit) de secreto suo processit ad publicum nostrum: vt charitatem suam nobis commendaret, & suo nos informãs exemplo per vitæ vias ad amissam beatitudinem reduceret. Tu verò postposito hoc exemplo communem vitam, cui te deuouisti, fugere desideras, in qua nullo

De communi vita & solitaria, & de laudabili abstinentia.

vento vanitatis impediente ſolidam gloriam poteris conſeruare, & in ſolitudine cordis aſcenſiones in corde diſponere, multiſque prodeſſe verbo & exemplo, & in ſecretis locis vitam tuam ſpectabilem magis quàm vtilem præbere, quod eſt gloriam tuam in puluerem deducere. Quod ſi feceris, à voto tuo, à profeſſione tua ex parte cecidiſti, & qui tanquam duobus pedibus, id eſt ſanctitate & communiter viuendi ſocietate, per geminam caritatis viam cœperas repedare ad patriam, præciſo vno pede, & præcluſa vna caritatis via, dum quaſi claudus requiris religionis augmentum, timeo ne incurras lamentabile detrimentum. Hæc dicens non condemno vitam anachoritarum, ſed præfero vitam communiter viuentium, qui non tantùm ſua reliquerunt, ſed etiam propriis voluntatibus renunciauerunt, & ita ſemetipſos ſecundùm euangelicam admonitionem abnegauerunt. Qui ſi etiam ex obiectu inuiſibilium aliquibus tentationibus afficiuntur, vel non inuenta ſolitudinis opportunitate vel eccleſiaſticorũ ſtudiorum occupatione, facilè ab huiuſmodi ſuggeſtionibus liberantur. Vita verò ſolitaria ideò inferior eſt, quia voluntaria & importunis cogitationibus plena, quæ tanquam muſcæ minutiſſimæ de limo ſurgentes volant in oculos cordis, interrumpunt ſabbatum mentis. Quarè punctionibus miſera mens cruentata perdit decorem
„ illum de quo dicit Pſalmiſta: Omnis gloria eius filiæ
„ Regis ab intus, concurrens per fantaſias & vanas imaginationes ſuas aliquando ita ſuperatur, vt ſi opportunitas ſe offerret, facilè in tentationis ſuæ la-

Anachoritarum & eremitarum profeſſionẽ videtur improbare, aut certè longè inferiorẽ cæteris cenſere. hac de re etiã latiùs agitur ſuprà epiſt. 207.

quecum laberetur. Nec hoc ex coniecturis dicimus, sed ab his qui experti sunt vera esse dicimus, quos aliquando in communi conuersatione hominum vidimus vixisse laudabiliter. Sed quando ad solitariam vitam se transtulerunt, ipsis eisdem confitentibus nouimus lamentabiliter lapsos. Quòd si esum carnium culpas, qui aliquando adhibetur mensis communiter viuentium, considerare debes quia laudabilior abstinentia est sine fœda concupiscentiæ flamma lautioribus cibis vti & non repleri, quàm cum fœda gulæ flamma vilibus cibis ingurgitari. Sic Ioannes Baptista delectabilibus cibis vtens carnibus locustarum & melle siluestri laudatus est à Domino de abstinentia: Esau verò vili cibo lenticula videlicet ingurgitatus, culpatus est de gulæ concupiscentia. Hæc dicens non te doceo, sed commonefacio vti bonum tuum ita dispenses, vt cùm perfectioni intendis, ne fias scandalum infirmis. quia satiùs est aliquando infirma tolerare, quàm summa cum schismate facere. Possem tibi multa in hunc modum scribere. Sed hæc, & alia caritati conuenientia satis nouit prudentia tua. Vale.

An esus carnium ab Anachoretis iustè reprendatur.

Philippo Dei gratia Trecensi episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & seruitium. 259.

GRATIAS referimus liberalitati vestræ, quòd memor beneficentiæ vestræ dissensionem quæ inter Domnum Odonē ecclesiæ S. Georgij priorē, & quosdā

Qualiter remisit Priorē ad ecclesiam, in qua diu laborauerat.

fratres sibi commissos orta fuerat per beati Quintini ecclesiam regulariter sedare voluistis, & eosdem dissentientes ad prædictam ecclesiam transmisistis. Sic enim à paruitate mea & ecclesia vobis commissa institutum est, vt ecclesia sancti Georgij à vobis ecclesiastica & temporalia beneficia cum debita humilitate recognoscat, ab ecclesia autem beati Quintini regularia instituta suscipiat. Factum est itaque vt imperastis. Venerunt quidam ex dissentientibus fratribus aduersus prælatum suum disceptaturi, & sententiam debitam pro meritis accepturi. Nos autem scientes, quia concordia paruæ res crescunt, discordia autem maximæ dilabuntur, paci & vnanimitati studuimus. Et quia sine eorum culpa tanta discordia fieri non potuit, persuasimus illis vt à prælato suo pro commissis veniam peterent, & indulgentiam postularent. Quo facto, facta est pax inter Domnum Odonem & præsentes fratres, & condita inter præsentes & absentes, ita vt qui cum eo remanere vellet, remaneret cum subiectione debita. Qui autem remanere nollet, fraterna caritate seruata transiret ad ecclesiam beati Quintini, vel ad aliquam ecclesiam eidem adiacentem cum assensu Dõni Odonis, & dispensatione Domni Radulfi Abbatis. Reformata itaque pace noluimus pati vt alius in labores Domni Odonis intraret, qui ibi dudum multo labore & sudore congregauit quæ potuit, & pro scientia sua fideliter dispensauit. Si autem zelus domus Dei in nimiam zelotypiam eum excitauit, monuimus etiã vt temperet zelum suum, & secundùm apostolum fiat infirmis infirmus, & omnibus omnia vt multos lu-

Hæc translationes locorum etiam probantur suprà epist. 231.

crifaciat. Remisimus itaque eum sub tuitionem vestram & ecclesię vestrę, vt vobis humiliter & obedienter seruiat, & à vobis in necessitatibus ecclesiasticis paternum auxilium fiducialiter petat. Quod postulo à paternitate vestra, postulo à filiis vestris, Reinaldo pręposito & Archidiaconis vestris, Petro Drogone, Ioscelino, Simone, Odone camerario, vt pauperem ecclesiã consolentur, auxilio tueantur.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, dilectionem filij, & obedientiam subiecti.

260.

QVONIAM apud sedem apostolicam viget misericordia & iustitia, à quibuslibet oppressis humiliter ad eam recurrendum est: vt ibi vnusquisque accipiat aut iustum pro rerum veritate iudicium, aut pium pro apostolica moderatione solatium. Vnde flexis genibus cordis supplicamus excellentiæ vestræ, quatinus causam Domni Huberti Siluanectensis episcopi, soli audientiæ vestræ reseruetis, vbi eum temeraria multitudo non terreat, nulla Principum violentia cogat, sed sola veritas secundùm testimonium conscientiæ suæ prolata & probata defendat. Nouimus enim quia præteritis annis cùm Domnus Richardus Albanensis episcopus apostolica legatione fungeretur, quia Trecis ab eodem legato concilium celebratum est, in quo à maliuolis & æmulis personis crimen venditionis sacrorum ordinum eidem episcopo obiectum est, sed pro-

De episcopo qui de venditione ordinum in cõcilio se purgauerat.

Hæc de re actum fuit suprà epi. 245. Forte de eo etiam accipienda est epi. 48. suprà

Concilium Tricassinum.

pter insufficientiam accusantium personarum consentientibus in hoc episcopis, minimè probatum est. Sed prædictus episcopus tanti criminis infamiam cupiens euitare, ad arbitrium legati vestri, sicut testantur qui affuerunt, spontaneus de obiecto crimine se purgauit, & innocentiam suam iureiurando comprobauit. Quo facto intelligimus causam istam iudiciario ordine fuisse decisam, & secundùm tenorem legum non esse vlteriùs iterandam. Sed quia finitiua episcoporum iudicia ad apostolicam sedem sunt referenda, finem causæ suæ impositurus & quæ dixerit per honestas personas confirmaturus, ad thronum misericordiæ per nos & per alios sibi beniuolos humiliter pulsat, quatinus sic erga eum obseruetur iustitia, vt non periclitetur innocentia. Quod sine nostra intercessione sedem apostolicam facturam speramus. Sed voluntaria oris nostri approbari ab ea desideramus. Vale.

Radulfo Dei gratia Remorum Archiepiscopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & seruitium.

261.

Quòd lex debet esse iusta, possibilis, loco, temporique conueniens. Confer cum epist. 30. suprà.

PRAECEPIT sublimitas vestra Radulfo Abbati sancti Quintini Beluacensis in virtute obedientiæ, vt visis litteris vestris infrà quindecim dies exequeretur iudicium ab episcopo Albianensi de molendino beati Quintini factum. Abbas ad hoc respondet se nullum iudicium de hoc negocio audiis-

ſe vel ſubterfugiſſe quod tamen ſi factum fuiſſet non eſſet ei conſentaneum, cùm lex debeat eſſe iuſta, poſſibilis, loco temporíque conueniens, quæ omnia defuiſſe huic negocio manifeſtè probat ratio. Non enim iuſtum eſt, vt incommoditatem quam ſibi infert negligentia Abbatis, aut peruicacia, alter reformet: cùm Abbas ſtudio ſubterfugiat munire ripas fluuij iuxta prata, de quibus controuerſia eſt, præterfluentis. Quæ ſi munitæ fuiſſent ſicut eas vidimus & ſæpè pertranſiuimus, de aqua quæ redundat in pratis nùlla eſſet controuerſia. Item iuſtum non eſt, vt quod ab omnibus molendinis Beluacenſis Leuæ committitur, totum in molendinum beati Quintini reflectatur. Quæ ſi ad ſtatum ſuum priſtinum redigerentur, tota controuerſia ſopiretur. Abbas enim & quidam monachi ſancti Luciani aduerſus eccleſiam beati Quintini veteres exercent inimicitias, qui quandiu habuit tutorem & defenſorem, ab iſtis inquietationibus quieuit, & per quadraginta quinque annos in quiete poſſedit. Prætereà omnis obedientia poſſibilis debet eſſe, & ſicut dictum eſt, tempori & loco congrua. Hæc autem veſtra obedientia prædicto Abbati cum tanto rigore iniuncta, etiamſi per eum iuſtè eſſet adimplenda, propter rigorem hyemis & loca paluſtria nullo modo valet ad præſens impleri: quia nullus operarius in locis paluſtribus & aquoſis hoc tempore præualet operari. Si ergo per aliquam importunitatem vel ſurreptionem aliquid à vobis extortum eſt, rogamus paternitatem veſtram, vt cõſiderata rerum & temporum opportunitate cum

Leua.

diſcretione temperetis ſententiam, vt & eccleſia beati Quintini non cogatur molendinum ſuum ita debilitare, vt molendi officium perdat, & monaſterium ſancti Luciani, qui ſub illis iudicibus negocium ordine iudiciario tractant, ius ſuum non amittat.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Stephano Regis Cancellario, abundare ſpiritu conſilij & fortitudinis. 262.

Quòd Romana eccleſia multa infirma tolerat, poſtquam patrata ſunt.

NVPER Aurelianis rediens domnus Galterius Carnotenſis archidiaconus intimauit mihi fluctuationes cordis tui, & quomodo anima tua tabeſcat in malis, quærens quid potiſſimùm de ſibi propoſitis eligat, aut fugiat: ſimúlque addidit, vt ſecundùm audita dilectioni tuę reſpõderem, & conſilium quod Deo inſpirante ſentirem ſanius eſſe, prudẽtię tuę reſcriberem. Quibus auditis nihil vtilius tibi conſulere poſſũ, quàm vt iactes cogitatum tuum in Domino: quia ipſe te ab omni fluctuatione liberabit, & tranquillitatem cordis in te reformabit. Hoc tamen vnum conſilium præcipuè tibi do, vt volũtatem tuam voluntati Dei nunquã præponas, ſed vocanti te ad agriculturam ſuam humiliter acquieſcas, & dicenti tibi in loco humili poſito Aſcẽde ſuperiùs, minimè cõtradicas. Quid enim ſcis ſi ille omnipotẽs medicus hac via honeſta te velit eruere de luto fecis, & confirmare in petra ſuæ dilectionis? Nõ enim terrere te debet, & à bono propoſito remouere, quòd domnus Papa non abſolutè reſpondit petitionibus tuis, ſiue de retinendis honoribus tuis cum epiſcopatu

Sic 1. epiſt. 256.

patu

patu Parisiensi siue de Beluacensi ecclesia, vt aliter non trãsferatur ad eã Domnus Gualo, nisi eum repetat eadẽ ecclesia. Noui enim consuetudinem Romanæ ecclesię, quia non solet neque vult decretis suis patenter obuiare. Solet autem dispensatoriè multa infirma tolerare postquam patrata sunt, tam pro locorum necessitate, quàm pro personarum vtilitate & honestate. Neque aliter cogendus est summus Pontifex contraria sibi scribere vel facere, ne cogatur dicere illud apostolicum: Si quid destruxi, iterum ædifico, præuaricatorem me cõstituo. Hæc attendens fiducialiter ascende superiùs: quia cùm ascenderis, tolerantiam quam nunc absolutè nõ impetras, tum pro tua strenuitate, tum pro multorũ te diligẽtium meditatione, quantum res tẽperari poterit, salua honestate Romanæ ecclesiæ quod quæris, vt credimus, impetrabis. Gal. 2.

Henrico Dei gratia excellenti Anglorum regi, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, sic florere in regno terreno vt perfruatur æterno. 263.

QVONIAM fama vulgante gloria vestra longè latéque diffusa est, oportet vt quod de liberalitate vestra fama prædicat, rerum veritas in se contineat. Sic enim verum possidebitis regnum, si & vos ipsum bene regatis, & subditos vestros virga iustitiæ ab iniquitate reuocetis. Hæc est enim vera gloria Regum, sequi formam summi Regis, cui per Psalmistam dicitur: Virga directionis, virga regni tui: dilexisti iu-

De nuptiis notio episcoporum est. E. epist. 114. 156. 212.

Cõsang[illegible] orum nuptiæ vetitæ. epist.212.

ſtitiam, & odiſti iniquitatẽ. Hæc idcirco prælibaui excellentiæ veſtræ, quoniam audiui vos quondam filiam veſtram cuidam veſtro parochiano, Hugoni videlicet filio Geruaſij, deſponſaſſe. Quos quidam parentes eorũ gradu cõſanguinitatis eſſe teſtantur genitos, vt inter ſe nuptias contrahere nõ poſſint, niſi inceſtuoſas, & ideò illicitas. Quod minimè decet regiam maieſtatem, culpam videlicet in ſe admittere, quam in aliis debet legum ſeueritate punire. Vnde pro reuerentia & dilectione veſtra, magnitudinem veſtram præmonitam & præmunitam eſſe cupimus, vt honeſtè dum fieri poteſt, tales nuptias fieri non permittatis, ne tale coniugium ſi contra leges præſumatur, per leges diſſolui mereatur. Quod enim dicimus, non ex coniecturis facimus, quia præ manibus habemus ſcriptam genealogiam, quam ſcribi fecerunt nobiles viri de eadem tribu progeniti, & parati ſunt ante iudices eccleſiaſticos eandem genealogiam in tuto loco computare, & ſecundum legum inſtituta probare. Miſi itaque vobis eandem genealogiam à trunco ſuo inchoatam, & vſque ad prætaxatas perſonas computando deſcriptam: quatinus ea perſpecta rei veritatem diſcutiatis, & prudenti conſilio ab illicita copulatione prędictas perſonas deſiſtere faciatis. Non enim poterimus à legum tramite deuiare, ſi viderimus parochianum noſtrum maximè in pacto coniugali aliquod nefarium perpetrare, dicente apoſtolica ſententia: " Inceſtis coniunctionibus nihil veniæ reſeruamus, niſi cùm inceſtum ſeparatione ſanauerint. " Cùm enim reuereamur temporalium Regum poten-

tiam, magis nos reuereri oportet æterni regis omnipotentiã: vt sic reddamus quæ sunt Cęsaris Cæsari, & quæ Dei sunt Deo. Genealogia vt dicitur sic se habet. Gonnors & Seufria sorores fuerunt. Ex Gonnors exiuit Richardus. Ex Richardo Robertus. Ex Roberto Gulielmus Rex. Ex Gulielmo Henricus Rex. Ex hoc Rege ista quę datur filio Geruasij. Itẽ ex Seufria exiuit Ioscelina. Ex Ioscelina Rogerius de mõte Gummeri. Ex Rogerio Mabilia vxor Geruasij. Et ex ista Mabilia, Hugo filius Geruasij cui ista datur. Genealogia.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Pontio venerabili Cluniacensis monasterij abbati, salutem & dilectionem in Domino. 264.

QVÆSIVIT à me tãquam diuinorum secretorum diligenti scrutatore diligẽs dilectio vestra, cur inter verba sacramentorum in cõsecratione dominici calicis positũ sit mysteriũ fidei: cùm Dominus inter mystica cœnę verba dans discipulis corpus & sanguinem suum hæc verba non posuerit, nec aliquis euangelistarum euangelicis verbis à se dictatis hæc interseruerit. Nunc ergo cur in canone hæc verba posita sint videamus: deinde vtrùm ab euangelistis prætermissa sint, vel alicubi æquipollenter admissa, manifestè considerare poterimus. Scandalizati sunt enim, & adhuc scandalizantur multi infirmi, quomodò sub specie elementorum sumatur corpus & sanguis Christi, cùm sensus humani nihil aliud renũtient nisi colorem Cur in cõsecratione sanguinis Christi, fidei mysteriũ additum fuerit ab ecclesia.

& ſaporem panis & vini,propter quorum dubietatem poſitum eſſe credo in canone myſterium fidei , tanquam dicatur:Sacramenta quę vides in altari,æſtimanda ſunt non ſpecie,ſed fide.aliud enim renuntiant oculi exterioris hominis, aliud tibi affirmãt mentis oculi. Sic cùm Dominus dixiſſet diſcipulis ſuis aliquanto tẽpore antequam celebraſſet nouiſſimam cœnam cum

Ioan. cap. 6. apoſtolis:Niſi manducaueritis carnem filij hominis,& biberitis eius ſanguinem,nõ habebitis vitam in vobis, multi ex diſcipulis abierunt retrò dicentes, Durus eſt hic ſermo,putantes quòd præciperentur carnes eius ſumere aut elixas in lebetibus,aut aſſas in verubus & ſanguinem cruentum ſorbere in calicibus. Dominus itaque ne hic error offenderet omnes, alios qui remanſerant his verbis inſtruxit, qualiter intelligendum eſſet quod dixit:Verba quæ locutus ſum vobis , ſpiritualiter intelligenda ſunt. Cibus de quo loquor vobis non eſt eſca ventris, ſed cibus mentis. Si hæc verba Domini diligenter attendamus,myſterium fidei quod in conſecratione calicis Domini poſitum eſt , eandem ſententiam continere videbimus , nec aliundè canoni inſerta, niſi ex verbis dominicis aſſumpta cognoſcemus.De prima quęſtione veſtra reſpondi quod ſentio,ſine melioris ſententiæ præiudicio. De cætero Melchiſedech commemoratum inter ſacra myſteria non alium intelligo, quàm ipſum Regem Salem,cuius ſacerdotium commendat apoſtolus . quia antequam inſtitutum fuiſſet leuiticum ſacerdotium in oblatione panis & vini, præmonſtrauit nobis noui ſacerdotij formam, ſicut in Abel ſacrificio præfiguratam vide-

Caro Chriſti non eſt eſca ventris, ſed cibus mentis.

mus obedientiam. quorum omnium commemoratio ad hoc valere probatur: vt ſicut prætaxati patres Deo placuerunt per fidem futurorum, ita nos placere ſtudeamus per fidem exhibitorum; & ita probetur vna eſſe fides legis & euangelij, vmbræ & veritatis. Licèt aliis & aliis præſignata ſint figuris cùm eſſent futura, manifeſtis comprobata documentis cùm eſſent præterita. Poſſent hęc latioribus verbis explicari, ſed hæc pauca ſufficere videntur ſapienti. Collectiones canonum quos à me poſtulaſtis, & opuſcula mea quæ his addi voluiſtis, in monumentum dilectionis per domnum Ernaldum modò monachum veſtrum, olim clericum noſtrum, tranſmiſi vobis.

Pannoniam intelligit, quod opus olim in Germania excuſum eſt, non ſine multis mendis & vitiis. Poſtea Louanij emẽdatius impreſſum fuit anno 1557. ſed ſub nomine Panormiæ.

Ludouico Dei gratia ſereniſſimo & dulciſſimo Regi Francorum domino ſuo, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, in eo regnare, cuius regnum eſt ſine fine. 265.

QVONIAM regiam ſublimitatem libram conuenit tenere pietatis & iuſtitiæ, ſic oportet condiri iuſtitiam ex pietate, vt nec indiſcreta pietas in ſubditis nutriat inſolentiam, nec nimius iuſtitiæ rigor opprimat innocentiam. Sic enim conſtat antiquorum regum floruiſſe & viguiſſe potentiam, vt aliquando peccata humilium ſubditorũ diſſimularent, aliquãdo tanquam filiorum ferula corrigerent: contumaces verò erectos diſtricta animaduerſione punirẽt, quatinus pœna redderet ſubiectos, quos impunitas & patientia fa-

Pietate & iuſtitia regendos eſſe ſubditos.

ciebat c[illegible]s. Quibus prælibatis ſupplico excellentię veſtræ flexis genibus cordis, vt in hoc appareat me obtinere gratiam in oculis regiæ maieſtatis, quatinus pro Dei amore & noſtro ita & clerum & populũ Beluacēſem pro temeritate interfecti hominis tractare ſtudeatis: vt & innocentia non grauetur, & temeritas incauta per ſurreptionem diabolicam concitata non ſuperbientium vltione feriatur, ſed pœnitentium virga corrigatur. Non enim decet, ſicut dictum eſt, regiam moderationem æquo modo tractare ſubiectos: ne ſub ſpecie correptionis ſubrepat furor crudelitatis, & immoderatus terror diſpergat in omnem ventum populum hactenus dilectum, à quo poteſt regia poteſtas præ cęteris vrbibus Galliarum honeſtum habere ſeruitiũ. Quòd ſi in hoc nõ adquieſcit conſilio meo & precibus meis veſtra ſublimitas, hoc ſaltem à maieſtate veſtra impetrare ſatagit humilitas mea, vt conſilium veſtrum communicetis eccleſiaſticis & honeſtis perſonis, quæ abſque maliuolentia & amore vltionis velint & valeant ſanum dare vobis conſilium, non ad diſpergendum & conterendum populum, quod crudelitati adſcribatur, & poſt tempus factum veſtrum pœnitentia comitetur. Si qua verò aduerſus Decanum vel clerum vobis eſt controuerſia, moneo & conſulo, vt vnamcunque perſonam iuxta ordinem ſuum examinari faciatis, & ſub iudicibus eccleſiaſticis cauſam cuiuſque terminetis. Ita enim Regia maieſtas in nullo minuetur, & cuique perſonæ ſuum ius conſeruabitur. De diuino autem ſeruitio, à qua mater Beluacenſis eccleſia ſuſpenſa eſt, conſilium

Populus Beluacenſis Regi vtilis.

Diuini officij interdictio ſuprà epiſt. 40. & 150. & 167.

ſanum mihi minimè videtur: quia iſte rigor alibi minimè ſeruãdus eſt, niſi vbi culpa ſacrilegij, vel violatæ pacis aliter vindicari nõ poteſt.

Ludouico Dei gratia dulciſſimo & ſereniſſimo Francorum Regi temporali Domino ſuo, Iuo eadem gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, in eo viuere & regnare per quem Reges regnant.

266.

SVGGESTVM eſt excellentiæ veſtræ quòd clerici Carnotenſis eccleſiæ ius præpoſitorum ſuorum minuant, & quod lõgo vſu poſſederunt eis auferant. Vnde ſuadeo ſerenitati veſtræ, ne credatis omni ſpiritui, maximè ſua quærenti, & non quæ ſunt Ieſu Chriſti. Non enim minuitur aliquid de iure præpoſitorum vel aufertur, ſed apoſtolica auctoritate interdicuntur eis illicitæ angariæ, & pauperum vexationes, quas non tantùm clericis, ſed nec laicis licet exercere vel exigere. Quod cùm ex relatione clericorum more eccleſiaſtico peruentũ ſit ad aures apoſtolicas, ne illicitæ angariæ amplius in pauperes eccleſiaſticos fiant, Papa ſub anathematis vinculo prohibuit, & quod prohibuit ſcripto firmauit. Non poteſt igitur decretum apoſtolicum inconſulto apoſtolico vel à me, vel ab aliqua perſona, ſine periculo ordinis ſui deſtrui, mutari vel minui. Vnde flexis genibus cordis ſupplico excellentiæ veſtræ, vt

Eccleſiæ non poſſunt niſi illicitè angariis diuexari. Hac de re actũ iam fuit ſuprà epiſt. 73. 82. & 151. Cum hac autem epiſtola coniũgenda eſt epiſt. 271.

ſuper admonitione veſtra congruas mihi & eccleſiæ detis inducias, donec tranſacto feruore canicularium dierum poſſint legati Carnotenſis eccleſię ad ſedem apoſtolicam mitti, & permittente ſede apoſtolica, conſeruata iuſtitia & remota pauperum oppreſſione, ſine periculo eccleſiæ veſtra voluntas adimpleri. Interim autem rogo & moneo regiam maieſtatem veſtram, vt cum eccleſia pacem habeatis, nec de peccato alieno peccatum veſtrum cumuletis. Decet enim regiam maieſtatem regiam viam tenere, nec cupidorũ ambitionibus aures aut linguam inclinare. Sciatis enim quia de iure præpoſitorum nihil volo minui, vbi eis iuſtitia & quieta poſſeſſio legitimè poterit ſuffragari. Valeat & viuat per tempora longa virtus & gloria veſtra.

Cononi Dei gratia Præneſtino epiſcopo & ſanctæ ſedis apoſtolicæ legato, Iuo humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, obedientiam & ſalutem 267.

De querela abbatis maioris monaſterii aduerſus epiſcopũ pro eccleſia S Nicolai Curuæ villæ.

SICVT viſito præſentiam veſtram per legatum & litteras, ſic viſitarẽ propria perſona, niſi adhuc detineret me ex longa infirmitate contracta debilitas. In primis itaque ſuggero ſimpliciter incedenti veſtrę ſollitudini, vt non credatis omni ſpiritui. Suaſit enim Hugo filius Geruaſij propter violatam pacem ſe eſſe iniuſtè excommunicatum, & terræ patris ſui injuſtè diuinum officium eſſe interdictum: quia dicit ea die qua vocatus erat ad iuſtitiam, ſe à domno Rege ſuo

Officij diuini interdictio 3. epiſt. 40. & 265.

fuiſſe

fuisse detentum. Quæ excusatio aduersus pacem violatam apud nos nullius momenti est, quia Rex & princeps hanc licentiam dederunt militibus suis, vt absolutam fidelitatem iurarent paci & iustitiis pacis infra septem dies quibus moniti essent se venturos ad iustitiam, nisi eos detineret aut proprij corporis inualetudo, aut propriæ personæ violenta detentio, nec Rege excepto nec Domno. Vnde si prætaxatum Hugonem sine satisfactione absoluerem, haberent me parochiani mei sicut ethnicum & publicanum, & ille cuius bona diripuit, vsque ad nouissimum quadrantem totum quod amisit à me repereret, & de me & de meis quàm grauiùs posset talionem exigeret. De cætero supplico sanctæ sollicitudini vestræ, vt ad terminandam causam quam tertio calendas Septembris inter me & Abbatem maioris monasterij statuistis, latus vestrum muniatis prudentibus & religiosis personis, quæ nec falli quærant nec fallere, nec precio vinci nec precibus. In hoc enim monachi confidunt, quòd multis multa & magna promittunt: Vt autem huius rei noueritis veritatem, breuiter vobis aperiam, latiùs vobis dicturus vel scripturus, si Deus dederit opportunitatem. Hæc enim ecclesia, in municipio quod Curuauilla dicitur sita, à fundatore suo in honore sancti Nicolai canonico ordini fuit deputata: & hæc prædicti fundatoris deuotio, episcopali auctoritate, & anathematis seueritate roborata. Defuncto autem fundatore successor eius nomine Ierogius asciuit quosdam monachos cęmentarios, quorum monasterio promisit se daturum prædictam ecclesiam, si muro munirent prætaxatum mu-

ſuper admonitione veſtra congruas mihi & eccleſiæ detis inducias, donec tranſacto feruore canicularium dierum poſſint legati Carnotenſis eccleſię ad ſedem apoſtolicam mitti, & permittente ſede apoſtolica, conſeruata iuſtitia & remota pauperum oppreſſione, ſine periculo eccleſiæ veſtra voluntas adimpleri. Interim autem rogo & moneo regiam maieſtatem veſtram, vt cum eccleſia pacem habeatis, nec de peccato alieno peccatum veſtrum cumuletis. Decet enim regiam maieſtatem regiam viam tenere, nec cupidorũ ambitionibus aures aut linguam inclinare. Sciatis enim quia de iure præpoſitorum nihil volo minui, vbi eis iuſtitia & quieta poſſeſſio legitimè poterit ſuffragari. Valeat & viuat per tempora longa virtus & gloria veſtra.

Cononi Dei gratia Prænestino episcopo & sanctæ sedis apostolicæ legato, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, obedientiam & salutem 267.

De querela abbatis maioris monasterii aduerſus epiſcopũ pro eccleſia S Nicolai Curuæ villæ.

SICVT viſito præſentiam veſtram per legatum & literas, ſic viſitarẽ propria perſona, niſi adhuc detineret me ex longa infirmitate contracta debilitas. In primis itaque ſuggero ſimpliciter incedenti veſtię ſollitudini, vt non credatis omni ſpiritui. Suaſit enim Hugo filius Geruaſij propter violatam pacem ſe eſſe iniuſtè excommunicatum, & terræ patris ſui iniuſtè diuinum officium eſſe interdictum: quia dicit ea die qua vocatus erat ad iuſtitiam, ſe à domno REGE ſuo fuiſſe

Officij diuini interdictio 8. epiſt. 40. & 265.

fuisse detentum. Quæ excusatio aduersus pacem violatam apud nos nullius momenti est, quia Rex & princeps hanc licentiam dederunt militibus suis, vt absolutam fidelitatem iurarent paci & iustitiis pacis infra septem dies quibus moniti essent se venturos ad iustitiam, nisi eos detineret aut proprij corporis inualetudo, aut propriæ personæ violenta detentio, nec Rege excepto nec Domno. Vnde si prætaxatum Hugonem sine satisfactione absoluerem, haberent me parochiani mei sicut ethnicum & publicanum, & ille cuius bona diripuit, vsque ad nouissimum quadrantem totum quod amisit à me repereret, & de me & de meis quàm grauiùs posset talionem exigeret. De cætero supplico sanctæ sollicitudini vestræ, vt ad terminandam causam quam tertio calendas Septembris inter me & Abbatem maioris monasterij statuistis, latus vestrum muniatis prudentibus & religiosis personis, quæ nec falli quærant nec fallere, nec precio vinci nec precibus. In hoc enim monachi confidunt, quòd multis multa & magna promittunt: Vt autem huius rei noueritis veritatem, breuiter vobis aperiam, latiùs vobis dicturus vel scripturus, si Deus dederit opportunitatem. Hæc enim ecclesia, in municipio quod Curuauilla dicitur sita, à fundatore suo in honore sancti Nicolai canonico ordini fuit deputata: & hæc prædicti fundatoris deuotio, episcopali auctoritate, & anathematis seueritate roborata. Defuncto autem fundatore successor eius nomine Ierogius asciuit quosdam monachos cęmentarios, quorum monasterio promisit se daturum prædictam ecclesiam, si muro munirent prætaxatum mu-

nicipium. Quod audientes monachi maioris monasterij, qui in vicina quadam cella morabantur, nolentes habere alterius monasterij monachos sibi vicinos, inconsulta Carnotensi ecclesia, cuius iuris est prætaxata ecclesia, non tantùm canonicali iure, sed etiam parochiali acceptis à Ierogio duabus præbendis, ecclesiam illam contradicentibus clericis loci illius inuaserunt: nec tamen communionem canonicorum, nisi quorundam assentatorum habere potuerunt. Vnde quidam ex illis religiosus, & litteratus nomine Robertus, cum quibusdam aliis Domnum Hugonem Diensem episcopum adiit, qui tunc erat sedis apostolicæ legatus, & in auribus eius priuatim & publicè clamorem de hac inuasione ventilauit: qui acceptis litteris à legato domũ rediens, prædictis monachis prędictę ecclesię inuasionem per has litteras interdixit. Illi verò infra præscriptum terminum ecclesiam dimiserunt, & de cætero per triginta & duos annos aut eo amplius absque synodali reclamatione quietam reliquerunt. Nunc verò cùm ordinem canonicum non dissipare, sed in melius in ipsa ecclesia consensu clericorum studerem promouere, monachi dęmoniaca inuidia moti voluerunt in alienam messem falcem mittere, & me episcopali iure priuare. Quòd verò dicunt hanc ecclesiam ab antecessore meo eis fuisse concessam, quicquid dicant, Carnotensis ecclesia cuius ipsa membrum, est, ignorauit, & quòd ibi inuaserunt illo minimè reclamante vel adiuuante amiserunt. Hęc breuiter scripsi, vt ad defendendam veritatem arctiùs vos ac-

Confer cum hac epistol. duas sequẽtes.

Tricennij possessio firma est. Ĩ. epi. 269. & ĩ. 30.

Antecessor Iuonis fuit Gaufridus, de quo epist. 1. & 2. suprà & epist. 269.

cingatis,& clericalis ordinis,in quo estis,quantum potestis,ruinas releuetis.

Cononi Dei gratia Prænestino episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, deuotam & debitam legatis apostolicis obedientiam.

268.

INVITAVIT me sollicitudo vestra ad agendam causam vel per me vel per vicarios meos de ecclesia sancti Nicolai aduersus monachos maioris monasterij, quæ sita est in municipio quod Curuauilla dicitur: quam aliquando contra iura ecclesiastica occupare præsumpserunt. Sed secundùm legum tramitem, quod ab eis contra leges præsumptum est, præcipiente legato apostolico Domno Hugone Diensi episcopo per leges dissolutum est. Hanc igitur causam idcirco tractādam suscepi, quia in propria persona me eam posse tractare putaui. Nunc verò quia adhuc equitare vel vehiculū aliquod sustinere non valeo, supplico sanctitati vestræ, quatinus ita sincere tractari faciatis causam istam, vt propter insufficientiam vicariorum nullum præiudicium patiatur absentia mea, sed potiùs si necessarium fuerit secundùm tenorem canonum congruo loco vel tempore exspectetur præsentia mea. Quicquid enim monachi dicant, si præsens essem, probarem irrefragabiliter nihil monachos illos in prædicta ecclesia habuisse, nisi per inuasionem partim clericis de loco illo expulsis, partim comminationibus territis, partim grauiter percussis; nec firmamenta chartarū habere siue de

Vt propter insufficientiā vicariorum non pateretur absentia præiudicium.

Can. vides distinctio. 11.

apostolica manu, siue de episcopali, nisi extorta per subreptionem. Vale.

Episcopis Vualoni Beluacensi, *Gulielmo Catalaunensi, Gaudefrido* Ambianensi, *Clarebaldo Siluanectensi, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, spiritu scientiæ & pietatis, & zelo iustitiæ abundare.*

269.

In ecclesiis ortæ lites, in iisdem terminantur. Epist. 79.

CVM secundùm decretales paginas & scita canonũ omnis controuersię ecclesiasticæ in locis in quibus ortæ sunt, primò sint discutiendæ & nisi appellatum fuerit terminandæ, Abbas maioris monasterij postposito ordine iudiciario contempta fraterna caritate & iniustum & inordinatum clamorem de me detulit ad sedem apostolicam, qui nullam feceram ei iniuriam, immò iudicio ecclesiæ mihi commissæ, pręsente Gualterio Archidiacono & Hugone subdiacono cũ pluribus aliis omnem obtuleram iustitiam. Vnde in auribus Domni Cardinalis & vestris & totius huius conuentus hanc primitùs expostulo iniuriam. Qua de re si dilata vel denegata mihi fuerit iustitia, vt res non ad ordinem redigatur, longè latéque clamabo dictis & scriptis, quia ægrotanti & impetum monachorum ferre non valenti infertur violentia. Hæc enim causa præcepto Domni Hugonis Diensis episcopi, quondam sedis apostolicæ legati, in concilio Exolidunensi me pręsente & audiente cum quibusdam aliis Carnotensibus clericis præcisa est. Et ideò si in causa non essemus, cum

Huius epistolæ argumentum tractatur etiam suprà epist. 267. & 268.

cæteris epiſcopis canonicè iudicaremus, quia vlteriùs repetenda non eſt. Quod autem dico, honeſtarum perſonarum teſtimonio comprobari poteſt, quæ clamorem canonicorum eccleſiæ de qua agitur in pluribus conciliis audierunt, & iudicium de remouendis ab eccleſia monachis certiſſimè cognouerunt. Huius remotionis teſtis eſt etiam tricennalis quieta poſſeſſio, in qua toto hoc tempore canonici canonicis in prædicta eccleſia ſucceſſerunt, nec recedentes nec accedentes aliquam canonicam calumniam à monachis audierunt. Ego quoque toto hoc tricenario nullum clamorem canonicum apud anteceſſorem meum, de cuius conceſſione confidunt, ſuper hoc factum cognoui, & in viginti quinque annis, quibus in epiſcopatu moratus ſum, calumniam canonicam vel apud me, vel apud cōcilia prouinciarum, vel generalia aliquando factam audiui. Quicquid ergo monachi dicant, hęc ſicut à me dicuntur, ſi neceſſe ſit, probabuntur. Quibus poſſem multa addere, ſed iſta credo ad defendendam iuſtitiam meam prudentię veſtrę poſſe ſufficere. Ordo autem rerum geſtarum diffuſiùs in litteris Cardinali miſſis continetur, quarum exemplar veſtrę ſollicitudini tranſmiſi, vt ex eis veritas certiùs poſſit agnoſci.

Iuo Dei gratia Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Bernerio Bonæuallenſis monaſterij Abbati & fratribus ſibi commiſſis abundare viſceribus fraternæ dilectionis.

270.

De monacho, qui solitariam vitā quærebat.

QVONIAM diuina gratia fratrem præsentium portitorem præuenit in benedictionibus dulcedinis, vt eundo de virtute in virtutem arduas vias patrum studeat sequi, & per longam cœnobiticæ conuersationis experientiam, solitariæ quietis dulcedine desideret perfrui, & in solitudine mentis Dominum dominorum in Sion contemplari, non nobis fraudādus à desiderio suo videtur, sed confouendus & promouendus, vt non frigescat aut tepescat in eo diuini amoris tam pia deuotio. Monemus ergo vt in hoc boni fratris proposito nulla mentes vestras titillet inuidia, neque eius tanta promotio fraternæ famæ videatur esse diminutio tanquam placere & se præferre studeat in oculis hominum, qui in hoc soli contendit placere patri luminum. Vnde & si non est datum omnibus imitari, nolite tamen aduersari, neque extinguere in eo spiritum ardentem & lucentem, & talia desideria suggerentem. Vale.

Turgedo Dei gratia Abrincensium episcopo, Iuo eadem gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister, paracleti consolatione refoueri. 271.

De apostolicis & regalibus præceptis sibi inuicem aduersantibus consilium.

QVONIAM cùm patitur vnum membrum debēt compati omnia membra, auditis tribulationum vestrarum angustiis, compassus sum & condolui. Certum tamen vobis consilium dare non audeo, quod sine offensione alicuius potestatis vos sequi posse non video. Cogit enim vos ex vna parte legatio apostolicæ sedis, vt præceptis eius obediatis. Vrget vos ex altera

parte regia poteſtas, vt reſiſtatis. Cùm igitur ſibi inuicem aduerſentur præcepta apoſtolica & regalia, ſanum conſilium nemo vobis dare poteſt aliud quàm quod Suſanna dictante ſpiritu Sancto ſibi dedit. Melius eſt mihi incidere in manus hominum, quàm derelinquere legem Dei mei: videlicet, vt aut apoſtolicæ ſedi in legatis ſuis plenariè obediatis, aut principaliter ad ſedē apoſtolicam vicarios veſtros mittatis, qui ibi pro vobis ſatisfaciant, & gratiam ſedis apoſtolicæ vobis reſtituant. Alioqui anathematis vinculum rumpere poteſtis, ſoluere non poteſtis. In his omnibus ambiguitatibus det vobis Dominus ſpiritum conſilij & fortitudinis, vt & ſana ſapiatis, & eadem fortiter impleatis.

Paſchali Dei gratia ſummo Pontifici, patri & Domino ſuo, Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter, integram & deuotam pro viribus obedientiam. 272.

GRATIAS referimus ſummæ paternitati veſtræ, quòd per præſentium latorem perſpectis litteris noſtris, confirmaſtis optatum priuilegium communi clero Carnotenſis eccleſiæ contra rapacitatem præpoſitorum, ad compeſcendam oppreſſionem eccleſiaſticorum pauperum. Aduerſus quod duo ex prępoſitis, quos pręſentium lator celſitudini veſtrę nominabit, pertinaciter ſe erexerunt, & regiæ poteſtati ad diminutionem ſui regni hoc priuilegium factum eſſe ſuggeſſerunt, & ita in apoſtolicam ſedem ſi animaduertere velint, ad perpetuam infamiam ſuam grauiter

Præpoſiti quidā regij, ab eccleſia Carnotenſi illicitas angarias poſtulabāt. Quod cū denegaſſet Iuo, ad ſedem apoſtolicam legatos miſit, vt de voluntate Pōtificis certior fieret. Ille tandem, vt epiſtola hæc indicat, à Carnotenſibus

Clericis angarias requiri prohibuit. vide 7. epist. 266.

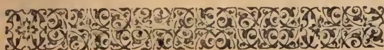
deliquerunt. Vnde pro ipso clero & cum ipso clero flexis genibus cordis supplico excellentiæ vestrę, quatinus repetitis scriptis decretum vestrũ corroboretis, & qua pœna feriendi sint præsentialiter isti apostolici decreti contẽptores, manifestè & sine ambiguitate verborũ, ecclesię Carnotẽsi cum terribili gladio ex vtraque parte inobedientiam feriente dirigatis. Isti enim ad hoc Regem seduxerunt quomodo voluerunt & valuerunt, vt minaces litteras aduersus clerum mihi mitteret, continentes cum minis quòd bona clericorum sibi accepturus sit vbicunque poterit, nisi priuilegium vestrum destruatur, & rapacitas præpositorum in pace concedatur. Has itaque litteras excellentię vestræ misi, quibus visis in suggestores earum seueram sententiam dictetis: quatinus infamię semper subiaceant, nisi ij qui hac occasione res suas amiserint, eas ex integro recipiant. Ita enim & oppressionem pauperum releuabitis, & cæteros à simili præuaricatione compescetis. De precariis verò, quas iam bis in Carnotensi ecclesia vetuistis, similiter obnixè precamur, vt nunquam mutetur vestra sententia, sed magis confirmetur. quia quando personaliter accipiebantur, oriebantur inde illicita emptio & venditio, inter accipientes & non accipientes fœda contentio, iræ, rixæ, æmulationes, inimicitiæ, & multa illicita, quę radicitus euellenda esse ab ecclesia sancire debet vestra excellentia. De cætero & ego & clerus celsitudini vestræ supplicamus de hoc præsentium latore, vt si quid aduersitatis ipsi causa huius negocij contigerit, apostolicam manum & vindicem & adiutricem sentiat. Nam cùm ante hoc negocium in pace esset

De precariis vide canones 4. 5. & 6. causa. 1. q. 2.

pace esset

pace esset, tunc & à Rege & à Comite Carnotensi sub obtentu aliarum occasionum minis atque odiis circũuenitur, nec tamen & se & sua pro ecclesia, & pro pauperibus deuotè, & misericorditer impendere desistit. Deprecamur etiam, si quid de hoc negocio postulauerit, quod præsenti paginula non contineatur, vt ipsum tanquam nos in hac re audiatis. Vale.

Hactenus vetus Codex.

SEQVENTES EPISTOLÆ EX MANVSCRIPTIS CODICIBVS FRANCISCI FEVardentij & Andreæ Teueti, clarissimorum virorum, collectæ sunt.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Gisledeberto bonæ spei fratri & multiplici honore sublimi, salutem. 273.

OVERIT dilectio tua mihi & coëpiscopis nostris Parisiensi & Suessionensi litteras à Domino Papa directas: quibus prȩceptum est nobis, vt te & Gaufridum concanonicum tuum vsque ad idus Iulij in competenti loco ad audientiam nostram

conuocemus: & causam quam aduersum te habet prædictus Gaufridus de præpositura Suobrij rationabiliter decidamus. Locum itaque Stampis statuimus, ad quem locum vnusquisque vestrum poterit personas negocio suo necessarias adducere, & intrepidè suas actiones exercere. Diem verò idus Iulij denotauimus: & ad locum illum & diem ea auctoritate qua nobis præceptum est te inuitamus.

Reginaldo Dei gratia Andegauensi episcopo, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, sic gregem sibi regere creditum, vt non tristis neque gemens cogatur æterno iudici pro eo rationem reddere.

274.

CVM nobis sacerdotibus ad hoc dominici ouilis cura commissa sit, vt oues nobis commissas per pascua vitæ ducere studeamus; non oportet vt ouem errantem ita ab vnitate gregis irreuocabiliter separemus, quatinus eā deuorādam luporū faucibus exponamus. Exigit enim cura nobis cōmissa, vt potiùs ouē errantem per deuia sequamur, & cum sacrificatione & cruentatione laterum, si necesse sit, per dumeta & spineta nos coartemus, vt eam ouili suo restituere valeamus. Quæ verba dilectioni vestræ prælibauimus, quia pro quadam parochiana vestra, nomine Matilde, rogare sollicitudinem vestram ab Domno Gaufrido dilecto nobis, cuius consanguinea est, rogati sumus: quatinus errores & lapsus eius ita misericorditer & discre-

tè attendatis, vt postposita omni simultate, deleto omni rancore, consilium vitæ quærentem non abijciatis: sed exemplo summi pastoris, qui peccatricem lacrymantem suscepit, vulnera eius sanare, & ad viam salutis & honestatis eam reducere studeatis. Cùm enim vita Domini Iesu disciplina morum fuerit super terram, tūc rectè per vias vitæ incedimus, cùm ea vitamus quæ eum vitasse cognoscimus, vel ea facimus quæ eum fecisse didicimus. Plura diceremus, sed prudentiam vestram multiloquij fastidio onerare formidamus.

Canoni Dei gratia Prænestino episcopo, sanctæ sedis apostolicæ legato, Iuo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & obedientiam.

275.

NOVIT vestra sollicitudo, quia vaccæ quæ arcam portabant relictis fœtibus domi Bethsamis ibant; & cùm pro fœtibus mugientes retrò aspiciebant, non tamen à via exorbitabant. Quod attendere debet sollicitudo vestra: quia licèt ab obedientia sedis apostolicæ ratione dissentire non velimus, tamen aliquando fraternæ compassionis affectu, pro fratribus in tribulatione positis, sedem apostolicam, vel vicarios eius cōpellare compellimur; vt moderato rigore iustitiæ, amicis & familiaribus nostris aliquod consolationis remediū impetremus. Vnde pro Baiocensi episcopo iustis de causis nobis amicissimo sollicitudini vestræ supplicamus; quatinus excommunicationē in episcopos Normanniæ intentatam ita in eo temperetis, pro amore

Dei & nostro,& cæterorum pro eo supplicantium, vt si episcopale officium ei concedere non potestis, saltem introitum ecclesiæ ad tempus non negetis. Sub alieno enim iure tanquam sub torculari positus, dolet & gemit se nihil plus posse quàm permittitur. Vnde iterum & iterum supplicamus, vt apud vos pro eo nostra valeat intercessio, quam à nobis non extorquet nisi sola fraternę caritatis affectio.

Paschali summo Pontifici, Iuo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, cum plena obedientia plena salutis gaudia. 276.

CAVSÆ, quam inter me & Abbatem maioris monasterij coram Prænestino episcopo sedis apostolicæ legato fieri præcepistis, præpediente corporis infirmitate interesse non potui: responsales tamen meos & litteras meas calumniosis monachorum obiectionibus obuiantes eidem legato vestro & episcopis, quos ad hanc causam tractandam conuocauerat, transmisi. Quarum litterarum veritatem cùm monachi nullo iudiciario ordine infirmare valuissent, nondum aliquo iudicio prægrauati, vel aliqua in eos data sententia, non confidentia iustitiæ, sed causa afferendæ moræ, absentem & ægrotantem me ad apostolicam sedem inuitauerunt: cùm ego per responsales meos obstringere me vellem ad ea infirmanda quæ mihi obiecerant, & ea iudiciario ordine comprobanda, quæ litteris meis iniustis eorum obiectionibus responderam, si infirmitati meæ indulgeretur locus opportunus & tẽpus oppor-

tunum. Vt autem summam veritatis breuiter concludam; nouit vestra sanctitas, quia nullam inuestituram illius ecclesiæ de qua controuersia est, nec in parte habuerint, nisi per inuasionem aut subreptionem, nec in toto. Quę inuasio cùm ad aures Domni Hugonis Diẽsis episcopi delata fuisset, qui tunc temporis legatus erat Papæ Gregorij, missis litteris prædictam ecclesiam inuasione liberauit, & canonicis ibidem seruientibus apostolica auctoritate quietam reliquit. Ab eo ergo tempore eadem ecclesia nullam inquietudinem, nullum clamorẽ legitimũ, vel in capitulo Carnotensi, vel in synodo prouinciali, vel in cõcilio generali sustinuit; sed sub suo episcopo clericis vicissim sibi succedentibus per triginta aut eo amplius annos iudiciali ordine militauit. Nunc verò cùm vellem eorumdem clericorum vitam vel ordinem ad meliorem statum erigere, monachi aduersus me surrexerunt, & propositum meũ multis calumniis impedierunt. Et cùm eis nullam iustitiam denegassem, præpostero saltu & postposito ordine iudiciario ad aures apostolicas iniuriosam calumniam detulerunt. Flexis igitur genibus cordis supplico sanctitati vestræ, vt hanc iniuriam meam vestram reputetis, & intra prouinciam nostram sub iudicibus à paternitate vestra ordinatis causam hanc in loco vicino, in quo possim meam exhibere præsentiam, tractari & terminari iubeatis, aut monachos cognito ordine rerum ab iniusta calumnia cessare faciatis. Misi itaque paternitati vestræ litteras quas scripsi legato vestro, & episcopis quos ad hanc causam idem conuocauerat; vt in eis veritatẽ quam probare paratus eram in loco op-

portuno liquidè cognoscatis,& ita propulsádæ iniustitiæ,& defendendæ iustitiæ melius prouidere valeatis. Quęcunque enim de hac causa ibidem cõtinentur, paratus sum canonicè probare, si imbellitati meæ indulgeatur locus opportunus & tempus opportunum. Cõsulat igitur beatitudo vestra famæ suę, vt pręiudicium apud vos fieri non permittat senectuti & imbecillitati meæ, vel demembrationem ecclesiæ mihi commissæ. De cætero obsecro per viscera paternæ misericordiæ, vt si aliquis clericorum Carnotensiũ aliqua surreptione à vobis impetrare voluerit, vt ei geminetur honor ecclesiasticus, non adquiescatis: ne præuaricationi imputetur, & pernitiosa consuetudo quæ abolita fuerat, redintegretur. Sub eisdem precibus commendo paternitati vestræ ecclesiam beati Ioannis Baptistæ, & eiusdem ecclesiæ abbatem portitorem: vt quod pro necessitate pusilli gregis sibi commissi postulauerit obtineat, vnde religio loci sibi commissi crescat & vigeat.

Canoni Dei gratia Prænestino episcopo, sedis apostolicæ legato, Iuo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & obedientiam.

277.

NVPER accepi litteras vestras, continentes excõmunicationem eorum qui Niuernensem comitem ceperunt, vel captioni eius interfuerunt, vel de spoliis eius aliquã partem acceperũt, vel auxiliũ in hoc dederunt: excepta sola persona Theobaldi comitis, cui

inducias vſque ad octauas omnium Sanctorum donaſtis. Et tamen niſi interim comitem Niuernenſem reddat, extunc eum eidem excommunicationi ſubieciſtis. Has itaq; litteras Theobaldo comiti legi & exponi feci, vt audito rigore eccleſiaſtico fortè apud ſe cogitaret, vel Deus ei inſpiraret, vt prædictum Comitem reddat; & terrę turbatę, & grauiùs turbandę, pacē reſtituat. Quibus auditis & intellectis miratus eſt valde, quòd Rex apud iudices eccleſiaſticos clamorē de eo fecerit, qui nullā ei, cùm dominus eius ſit, iuſtitiā denegauerit. Offert itaq; ſe ad omnē iuſtitiam ante iudices pacis, eo ordine quo rerū geſtarum ordo poſtulauerit, in omni loco ad quē ſecurus venire poſſit, & in quo ſecurus ſuas poſſit exercere actiones, & probare: exacturus tamen priùs iniuriam ſibi factam, quòd præproperè & inordinatè milites ſui excommunicati ſint, qui vel nihil in pactum pacis deliquerunt, vel nullam iuſtitiam denegauerunt. Auditis itaque eius reſponſionibus cōſilium mihi fuit, vt reuerendas perſonas religioni veſtrę tranſmitterem, qui verba Comitis & hæc & alia vobis referrent: vt de his cum Domino Rege tractetis, & inter eū & Comitem pacem componere ſtudeatis. Ita enim Comes verbis defendit ſuam innocentiam, vt iuſtam cauſam habere videatur, niſi iudiciario ordine & inuincibili ratione conuincatur. Sciat autem veſtra prudentia, quia in propria perſona me his actionibus præſentaſſem, ſi imbecillitas corporis me permitteret equitare, & laborem itineris ſuſtinere. Communicato itaque cōſilio cum epiſcopis & iudicibus pacis ita hanc controuerſiam ſedare ſtudete, vt qui ex aduerſo ſtat, non ha-

tis, & manentibus in ſua ſtabilitate apoſtolicis priuilegiis electum eiuſdem eccleſiæ, in ea dignitate ad quam vocatus eſt, paternè confirmetis. Vale.

Iuo humilis Carnotenſis eccleſiæ miniſter, Hildeberto Cenomanenſis eccleſiæ electo, ſinceræ dilectionis munus. 279.

QVONIAM ſecundùm verba Sapientiæ meliora ſunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oſcula blandientis, moneo fraternitatem tuam, vt verba mea nō grauiter accipias, licèt aliquātulùm cauſtica & mordacia: quoniā intendunt correptioni nō criminationi, purgationi non inuectioni. Placet equidem mihi temporalis tua prouectio, ſi non ſit ab æternitate deiectio, ſi non illud Pſalmiſtæ in te impleatur: Deieciſti eos, dū alleuarentur. Audiui enim de te, quę mihi ſunt dolori & horrori. Quæ ſi vera ſunt, non poteris populo præbere regimen, ſed augere diſcrimen. Dicunt enim quidam de maioribus Cenomanenſis eccleſiæ, qui anteactā vitam tuam ſe noſſe teſtantur, quòd vltra modū laxaueris frena pudicitiæ: intantum vt poſt acceptum archidiaconatum accubante lateribus tuis plebe muliercularum, multam genueris plebem puerorū & puellarum. Tu autem noſti, quòd probatæ debeat eſſe caſtitatis, qui ſublimatur ad faſtigium curæ paſtoralis. Alioquin poſt ſacrum ordinē lapſus, non ſolùm non debet ad maiorem gradum conſcendere, ſed nec in eo in quo lapſus eſt ordine miniſtrare. Vnde beatus Gregorius ſcribit Ianuario epiſcopo Caralitano: Qui poſt acce-

» ptum sacrum ordinem in peccato carnis lapsus fuerit,
» sacro ordine ita careat vt ad ministeriũ altaris vlteriùs
» non accedat. Nosti enim quòd qui in officium pastoris
» assumitur, pro peccatis populorũ Deo supplicaturus,
» Dei & hominum mediator efficitur. Dicit enim beatus
» Gregorius in moralibus: In grauibus peccatis quis po-
» situs, dum suis premitur, aliena non diluit. Idem in pa-
» storali: cũctis liquet, quia cùm is qui displicet, ad inter-
» cedẽdũ mittitur, proculdubio irati animus ad deterio-
» ra prouocatur. Addunt quoque huic calũniæ prætaxatæ personæ, quòd nec earum consilio fueris electus, nec consensu. Quæ omnia si ita sunt, periculosa tibi sũt dilectissime frater, & infinitum laborem paritura. Vnde consule tibi secundùm testimoniũ conscientiæ tuę: vt vel honestè & cautè cœpta perficias, vel saluti tuæ consulens sponte ipse deficias. Iocũdus enim debet esse defectus, in quo salutis speratur effectus. Vale, & de me quantum de amico per omnia iusta & honesta confide.

Reuerendissimo patri & domno O. Dei gratia Abbati maioris monasterij, sanctóque & in Christi caritate iuncto conuentui H. Pontiniacensis, & B. Claræuallensis, spiritu ambulare, & quærere semper non pigrè faciem Dei Iacob. 280.

CARITAS fratres nos admonet scribere ad vos & pro vobis, & quòd lõgè à vobis absum⁹, sed locis, non animis. Porrò animos facilè in eandem nostræ fraternitatis vnanimitatẽ conflauit flans vbique odor suauissimus famosissimæ sanctitatis. Cæterùm ab heri &

nu diuſtertius modicè intra nos turbatū dolemus tātæ ſerenitatis participium. Subitò nempe oborto nubilo famæ ſubtriſtioris, haud dubiū quin à facie aquilonis operuit confuſio facies noſtras, quod de vobis tam inſolitum, tam veſtro nomini diſſonum audiremus. Formidantes igitur iam iámque grauiter periclitari & famam veſtram, & noſtrā pro vobis gloriam, ſi nō ſermo qui exiit velociùs euanuerit flatu ſecundiori. Fraterna curamus ſollicitudine his litteris veſtram commonere reuerentiam de celeri correptione ſuper malo quod in dies diuulgare non parcit fama volans. Miramur ſanè aliquos veſtrum (abſit enim vt omnes ſuſpicemur) tanta vel ſimplicitate deceptos, vel cupiditate cæcos, vt celeberrimo nomini non parcentes, vnius altaris pauculos redditus orbis gloriæ præferant. Non oportet fratres, non oportet vllis æſtimare temporalibus lucris teſtimonium, quod vobis ab antiquo, imò ab initio ab his quoque qui foris ſunt, conuerſationis merito conquiſiſtis. Sed forſan dicitis: Nos nemini iniuriam facimus, tenemus noſtra, parati ſi quis ex aduerſo eſt, ſubire iudiciū. Rectè. Sed quid ſi alius reſponderit & dixerit, Hoc ipſum delictū eſt in vobis quòd cauſas habetis. quare nō magis fraudē patimini? quid ſi legerit & alius? Si quis abſtulerit tua, ne repetas. Quinimo percutiēti in dextrā maxillā, prębe & alterā: auferēti tunicā, præbe & pallium. Et hæc vobis híſque ſimilia obiiceremus, niſi quòd corrigere vos quā cōfūdere malumus. Hoc autē dicimus, tutius eſſe omni chriſtiano & maximè monacho poſſidere quippiā minus in pace quàm cū lite amplius. Sic quippe canitis: Melius eſt modicum

iusto super diuitias peccatorum multas. Quid quod de altari contenditur, & hoc aduersus filios Leui, id est aduersus cleros? Clericorum est altari deseruire, & de altario viuere. Nobis nostra professio & antiquorum monachorum exempla victum ex propriis præscribūt laboribus, & non ex sanctuario Dei. Huc accedit, quòd eidem ecclesię de qua pręsens disceptatio est, clerici soli deseruiunt, vósque cum illis partimini beneficium, cum quibus non exhibetis obsequium. Paulus clamat
" pro clericis, imò ante ipsum Moyses: Non alligabis
" os boui trituranti. Item: Quis plantat vineam, & de
" fructu eius non edit? Aut quis pascit gregem, & de lacte
" gregis non manducat? Vos autem per contrarium cōuenimus. Qua audacia ô Monachi pręsumitis seu vinū de vinea quam non plantastis, seu lac de grege quem nō pascitis? Quo pacto ibi exigitis, vbi nihil exhibetis? Certè si ita vultis, baptizate nascentes, sepelite morientes, visitate iacentes, copulate nubentes, instruite rudes, corripite delinquentes, excommunicate cōtemnentes, absoluite resipiscentes, recōciliate pœnitentes: & in medio denique ecclesię aperiat os suum monachus, cuius officium est sedere & tacere. Sic fortasse dignum se probabit mercenarius mercede sua. Alioquin inuidiosum admodum est, velle metere vbi non seminaueris. Sed & colligere quod alius sparserit, etiam iniuriosum. Esto tamen. Liceat & hoc ex dono episcopi, nec vlla iam reputetur iniuria, quā canonica ex[illegible]sat inuestitura. Cęterū de pacto vestro quid facitis? Siquidē canonicis reclamantibus & causantibus de iniuria, placuisse tandē vobis nisi fallimur non negabitis causam

vestram poni in manu Carnotensis episcopi simul & comitis T. vt quicquid pari vtriusque consensu pro lite dirimenda definiretur, vtraque pars irrefragabiliter teneretis. Optimè planè & consultissimè. Tales quippe electi sunt mediatores, de quorum satis non solùm probata æquitate, sed & priuata, vt bene nouimus, familiaritate confiditis. Quid igitur viri boni & ipsi amici vestri super reformanda pace concorditer, nec dubium quin & fideliter definierint, quare vos iuxta cōdictum quod prçcesserat non tenetis? An idcirco non fideliter egisse putantur, quia videtur nec æqua commutatio quçstus vtique maioris ad minorem? Sic prorsus videtur, sed quçrenti quç sua sunt, sed ei qui pluris æstimat nummos quàm amicos, pecuniam quàm iustitiam, ac terrenam possessionem super fraternam dilectionem. Si de mundo fuissetis; & mundus quod suum erat diligeret, tam non mirum quàm ne insolitum videretur. Nunc verò filij lucis & pacis, luci tenebras, paci res prçferunt temporales. Tales profectò deplorat prophetica lamentatio, Et qui, inquiens, nutriebātur in croceis, amplexati sunt stercora. Meritò, aiunt, nolumus tenere concordiam, in qua pars nostra grauari cognoscitur. Quid si pars altera grauari videretur? tunc prorsus tunc æqua & iusta concordia iudicaretur. Veruntamē hoc ante pactū cautū esse debuit. Vbi enim non est lex, nec præuaricatio. Nunc autem lex pacti iam commodum non considerat, sed condictum. Quid ad hæc dicitis, qui contradicitis? qui dum nos fingitis cōsultores, proditis turbatores, tergiuersatores, prçuaricatores. Aut negate pactum, aut implere. quid enim

an non negatis quidem conuentionem, ſed cauſamini circumuẽtionẽ, culpámque refertis in epiſcopũ quaſi non egerit ſimpliciter vobiſcum,ſed cum aſtu & dolo vos ceperit,& induxerit in eãdẽ cuius vos modò pœnitet pactionem. Dicere poteſtis, ſed mirũ ſi cui perſuadere, mirum ſi vos vel ita ſuſpicari. Nequaquam, inquiunt. ſed nõ debet ſtare quod abſque noſtro conſilio factũ eſt,hoc eſt ſine aſſenſu totius capituli. Quid? quod abbas ſtatuerit cum conſilio ſeniorum, ſtare nõ debet,ſi non omnes cõſenſeritis? Itáne in regula veſtra manifeſtam ſuper hoc ſententiam aut non attenditis, aut contenditis? Mandat ſiquidem vt fratres ad conſilium vocati,ſinguli ſic reſpondeãt quod ſenſerint,quatinus defẽdere non præſumant quod reſponderint: ſed abbas auditis ſingulorum ſententiis quam potiſſimũ ipſe elegerit, ei omnes ſine contradictione acquieſcãt. Si ergo in quibuſcunque diſponendis præminet auctoritas abbatis, regula item præſcribente,quia in abbatis arbitrio pẽdet omnis ordinatio monaſterij, patet quòd inobedientes vos ac rebelles eſſe probatis, qui pactum quod abbas formauit, cõtra eius voluntatem labefactare conamini. Niſi fortè & ipſe in corde locutus eſt, vt quod palàm per ſe ædificauit, clam per ſuos deſtruat, & ſic præuaricatorem ſe quoque conſtituat. Quod quidem abſit vt credamus. Nam de optimo viro id tantum ſuſpicari, peſſimũ eſt. Non nos ſanè latet ſcrupulus nonnullorum, qui plus quàm oportet iuſti, nodũ in ſcirpo quærebãt, dum abſque ſimonia iſtiuſmodi commutationes inter eccleſias poſſe fieri nõ putarẽt. Sed de hoc,vt arbitramur,vobis vtique curioſiùs ſciſcitantibus catholicorum & eruditorũ virorũ reſpõ-

ſionibus ſatisfactũ eſt. Aut ſi quominus, in promptu eſt etiam nunc ex auctoritate canonũ affirmare, quòd fas ſit de rebus eccleſiaſticis fieri permutationes, prout eccleſiis videbitur expedire. Hæc aduerſus illos, qui ſe de his quorũ ſua nihil intereſt, præſumptuoſiùs intromittentes ſemper parati ſunt iniuriã concitare. * *

Roberto Dei gratia Lincholienſis eccleſiæ epiſcopo, Iuo eadem gratia eccleſiæ Carnotenſis miniſter, aſſumptis pennis columbæ in extremis maris habitare. 281.

QVANTO de remotiori prouincia vicinior fuit veſtræ munificentiæ paruitatis noſtræ memoria, tãto amplior à nobis eidem dilectioni referenda eſt gratia, quæ memoriã humilitatis noſtræ nullo merito noſtro præcedente pura mente concepit, & operis exhibitione probauit. Vnde ſi qua nobis diuinitus collata eſt gratia, quæ vtilis eſſe poſſit aut vobis aut veſtris, quod voce promit affectûs, Deo donante in rei exhibitione probabit effectus. Si ergo aliquod ſeruitium noſtrum placet beniuolentię veſtræ, per alumnos veſtros apud nos morantes, quos tam pro ſua honeſtate quàm pro veſtra caritate diligimus, nobis ſcribite vt illis mediantibus voluntati veſtrę pro viribus ſatisfaciamus, & caritatis veſtræ affectum circa nos artiùs aſtringamus. Interim autẽ mutuas oratiõnũ man⁹ nobis inuicẽ porrigamus: quatinus emerſo procelloſo huius vitę ſalo, in tuto æternitatis portu ſedẽ collocare mereamur. Vale.

Leſiardo Dei gratia Sueſſionenſi epiſcopo, Iuo eadem gratia humilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, diſcretionis & miſericordiæ viſceribus abundare. 282.

PRÆSENTIVM portitor litterarum ad nos veniens vulnus suũ tanquã medico detexit, sed medicinę remedium tanquam per nos minimè curandus accepit. Dedimus tamen ei consilium, qualis ei vtilis esset medicina, & à quo salubriter expetenda. Obiecit itaq; verbis meis se hoc totum fecisse, & à paternitate vestra secundùm regularem disciplinam se modum pœnitentiæ expetisse: sed impediente quorundam simultate se inuenisse non remedium curationis, sed seueritatem sectionis. Vnde supplico dilectioni vestræ, quatinus aut eum in ecclesia cum regularis disciplinæ satisfactione recipi iubeatis, aut ei in alia regulari ecclesia Deo militandi licentiam impetretis. Non enim conueniens est, vt ouis ab ouili suo expulsa luporum faucibus exponatur; & nimia seueritate afflicta, abundantiori tristitia absorbeatur. Recogitãdus est nobis ille bonus pastor, qui cùm malediceretur, non maledicebat; cùm percuteretur, non comminabatur; sed patientiam suam proponebat nobis in exemplum, cuius vita nobis proposita est ad eruditionem morum. Ad cuius ouile minimè pertinebit, qui formæ vitæ eius imprimi contempserit. Quòd si tanquam ouem morbidam eum abijciendum iudicatis, quæ totum gregem contaminet, diligenter examinanda est vobis vita eius & conuersatio; ne viuentem mortificetis, aut mortuum viuere ęstimetis. Sed quia non est meum aut Mineruæ sapientiam instruere, aut Mercurij facundiam exornare, summa est petitionis meæ: quatinus sic ex misericordia iudicium temperetis, vt nec iudicium conterat, nec misericordia insolentiam pariat.

Lesiardo

Lesiardo Dei gratia Suessionensium episcopo, Iuo eadē gratia humilis Carnotensis ecclesiæ minister, super oues sibi commissas pastorali vigilare custodia.

283.

ARCHIDIACONVS vester filius domni Niuelonis Petrofungensis ad nos veniēs cum quibusdam honestis fratribus diligenter consuluit paruitatē nostram, qualiter cōsultis legibus liberare posset sororem suam de infamia quam ei odiosè obiicit Suessionensis Comes maritus suus. Quibus auditis visum est mihi quòd non eam iudiciario ordine pulsat, nec ad legitimam purgationem prouocat. Dicunt enim Instituta legum Nouellarum, quas commendat & seruat Romana ecclesia, non priùs ad pœnam tradendum vel esse conuictum, quem maritus suspectum habet, quòd velit illudere pudori vxoris suæ, nisi per tres idoneos testes eum ter contestatus fuerit, vt nullum familiare colloquiū habeat cū vxore sua vel aliena. Quod postquam factum fuerit, si eum de cætero cum tribus, idoneis testibus colloquētes in priuato loco inuenerit, tūc primùm potest eos vel ad iudiciū prouocare, vel pœnam debitam inferre. Alioquin de coniecturis aliquē reum fieri, nec leges mundanę concedunt: & bene nouit prudentia vestra quia inoffensus debet esse affectus accusatorum & testium, vt nihil per simultatē fiat, nec ipse accusator inde reprehēsibilis sit vnde alium accusat. Quòd vero Comes eam ad examinationē ferri cādentis prouocat, quia hoc eam sponte obtulisse testa-

Hæc eadem ferè I. epist. 91.

tur, vel ad monomachiã, leges ecclesiasticæ potiùs hoc prohibent quàm iubent. Vnde Stephanus Luitberto episcopo Mogontino: Ferri candentis vel aquę feruẽtis examinatione confessionem extorqueri à quolibet, sacri non censent canones: & quod sanctorum patrum documẽto sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. Spontanea enim confessione vel testium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commissa sunt regimini iudicare: occulta verò & incognita, illius sunt iudicio reseruanda, qui solus nouit corda filiorum hominum. Inde etiam dicit Nicolaus Papa: Monomachiam verò in lege non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus. Quam licet quosdam inisse legamus, sicut sanctũ Dauid & Goliam sacra prodit historia, nusquam tamẽ vt pro lege teneatur alicubi diuina sanxit auctoritas, cùm hoc & huiusmodi sectantes Deum solummodo tentare videantur. His & huiusmodi sententiis liquet, quia prædictus Comes non potest vxorem suam nisi legitimo testium numero de adulterio conuincere, præsertim cui nec caritatem coniugij exhibuit, vel vix debitum coniugij reddidit. Possem multa in hunc modum scribere, sed quia scienti legem scribo, puto ista sufficere. Vale.

Iuo minimus Beluacensis ecclesiæ beati Quintini Presbyter, Haimerico bonæ spei fratri, quod piè pulsat sibi patenter aperiri.

284.

LITTERAS fraternitatis tuæ nuper accepi. Neque enim domi eram, quando ad ecclesiam nostrã perlatæ sũt. Lugdunum profectus occasione cuiusdam ecclesiastici negocij. quęrit autem in litteris illis fraternitas tua, vtrùm dominus noster Iesus Christus in cœna quam fecit cum discipulis ante passionem suam, dedit eis corpus suum passibile, cùm nos illud de mensa altaris accipiamus impassibile. Ad quam quæstionem si tibi respondeatur, discipulos Christi corpus tale accepisse quale tunc erat, nos verò tale accipere quale nunc est, non video quæ auctoritas contradicat, non video quę rationis violentia me vrgeat: imò si aliter dicerem, repugnantem mihi viderem rationem & auctoritatem. Nam corpus illud quod tunc discipulis suis Dominus commendabat, adhuc fuisse passurum, nemo est qui abnuat; sicut tu ex auctoritate dominica in litteris tuis posuisti, Hoc corpus quod pro vobis tradetur. Passibile autẽ fuisse quod passurũ erat, quis deneget? Impassibile verò nunc esse quod sumimus, tu ipse bene ex auctoritate apostoli confirmasti, quòd Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltrà non dominabitur. Quomodo enim si figulus daret mihi vas fictile ante fornacem crudum & infirmum, post fornacem verò redderet idem coctum & firmum & humanæ vtilitati commodum, quam vtilitatem habere non posset nisi coctum priùs esset: sic Christi corpus ante passionem quale erat, datum est discipulis passibile, quod per passionem transiturum erat ad impàssibilitatem. Nec cuiquam profuisset ad salutem infirmitas illa passibilis corporis, nisi subsecuta fuisset

glorificatio impaſſibilis & immortalis. Quomodo enim poſſet mihi dicere figulus, Vas quod tibi do ante ignẽ inutile & infirmũ, hoc ſtatim reddã poſt ignẽ vtile & firmũ: ita Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſignãter dixit, hoc corpus quod pro vobis tradetur, accipite: & ſubſequẽter adiunxit, hoc facite. Hoc dixit, nõ aliud, alterũ tamen futurũ non negauit: quatinus relinqueret intellectui noſtro, corpus quod de dominica menſa ſumimus, eiuſdẽ eſſe ſubſtãtiæ. quod exẽplo ſuę trãsfigurationis & documẽto ſuæ auctoritatis præſignauerat ſuis diſcipulis futurũ eſſe alterius glorię. Nec prętereũdũ eſt ad huius rei diſcutionẽ, quòd cùm dixiſſet, hoc facite, adducit, in meã cõmemorationem. Quę autẽ ſit illa cõmemoratio, beatus apoſtolus exponit dicens: Quotieſcunque enim panem Domini accipimus, & calicẽ eius bibimus, mortem Domini annuntiamus donec veniat. Sic ergo impaſſibilis corporis aſſũptio, dominicę mortis iam præteritæ eſt commemoratio: ſic paſſibilis illius corporis acceptio, eiuſdem dominicæ mortis adhuc futuræ fuit prænuntiatio. Nec refert quale tunc acceptum fuerit vel modò accipiatur, ſed qua vtilitate acceptum ſit vel accipiatur. Et cùm vtriuſque acceptionis vnus finis reperiatur, de qualitate rei quæ ſumitur, omnis dubitatio ſopiatur. Sicut enim cùm eſurio panis meus qualis ſit non exquiro, mollis an durus, frigidus an calidus: vinum quoque meum cùm ſitio, non curo ſapa ſit an carenum: ſed hoc attendo, vt ruinas ventris reficiat, & indigentiæ meæ ſatisfaciat: Sic Chriſti corpus qualecunque ſumptum ſit à diſcipulis, vel nunc ſumatur à Chriſticolis, nil mea intereſt, tantùm illi vtilitati ſatisfaciat propter quam ſtatutũ eſt à Domino, vt

illud populus fidelis accipiat. Item dixisti te hærere in quibusdã verbis beati Augustini conantis determinare verba Domini duodecim apostolos instruentis qui remanserãt, septuaginta fermè retrò abeuntibus. Sunt autẽ hæc verba. Nõ hoc corpus quod videtis, mãducaturi estis; neque bibituri illum sanguinem, quem fusuri sunt qui me crucifigent. quod sic cõuenienter intelligi potest, quia ipsum est, & non ipsum. Ipsum quidẽ materiali essentia, sed non visibili forma. Vnde & subditur: & si necesse est illud visibiliter celebrari, necesse est tamen inuisibiliter intelligi. Ipsi enim qui recesserũt, putabãt quòd carnes Domini viuẽtis bestiali more essent in frusta scissuri, & aut elixas vel assas in verubus comesturi. quod si nollent, non possent eius esse discipuli. Nos autem sic immolatum Christum manducamus & bibimus, vt integrum eũ ad dexterã patris manere credamus. Et cùm semel in distinctione membrorũ suorũ in manifestatione corporis sui se obtulerit hostiã viuẽtem, passibilem & mortalẽ, cotidie tamen sub velamẽto panis & vini à sãcta ecclesia immolatur, & nõ in partes scissũ neq; cruẽtũ corpus eius fideliũ ore percipitur. Et hoc est quod dicitur, non hoc corpus quod videtis, manducaturi estis. Neq; enim quod de altari sumimus, beatus Augustinus verũ corpus esse negaret, qui hoc in plerisque tractatuũ suorũ locis euidẽter affirmat. Vnde dicit in quodã sermone de verbis euangelij: Quod videtis in altari panis est & calix, quod etiam oculi renuntiant: quod autẽ fides postulat instruenda, panis est corpus calix est sanguis. Et interpositis quibusdã: Quomodo panis est corpus, vel quod habet calix quomodo est sanguis? Ista fratres ideò dicuntur sacramenta,

quia aliud videtur, aliud intelligitur. Idem in sermone ad Neophytos: Hoc accipite in pane, quod pepēdit in cruce. Hoc accipite in calice, quod manauit de Christi latere. De hac item inuisibili corporis Christi assūptione dicit Eusebius Emisenus: Cùm reuerēdum altare cibis spiritualibus sacrādus ascendis, sacrum Dei tui corpus & sāguinem fide respice, honora, mirare, mente cōtinge, manu cordis suscipe, & maximè totū haustu interioris hominis assume. Possem quidem de scripturis in hanc sententiā plura colligere, sed nunc ista sufficiāt fraternitati tuæ. Vale.

Iuo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ episcopus, de intelligentia & dispensatione ecclesiasticæ disciplinæ.

285.

EXCEPTIONES ecclesiasticarum regularum, partim ex epistolis Romanorum Pontificum, partim ex gestis conciliorū catholicorum episcoporū, partim ex tractatibus orthodoxorum patrum, partim ex institutionibus catholicorum regum, nonnullo labore in vnum corpus adunare curaui: vt qui scripta illa ex quibus ista excerpta sunt ad manum habere nō poterit, hinc saltem accipiat quod ad commodum causæ suæ valere perspexerit A fundamēto itaque religionis christianæ, id est fide, inchoantes, sic ea quæ ad sacamenta ecclesiastica, sic ea quæ ad instruendos mores vel corrigendos, sic ea quæ ad queque negociā discutienda vel diffinienda pertinent sub generalibus titulis distincta congessimus, vt non sit querenti necesse totum vo-

lumen euoluere, ſed tantum titulum generalem ſuæ queſtioni congruentem notare, & ei ſubiecta capitula ſine interpolatione trāſcurrere. In quo prudentem lectorē pręmonere cōgruum duximus, vt ſi fortè qui legerit, non ad plenum intellexerit, vel ſibi inuicem aduerſari exiſtimauerit, non ſtatim reprehendat, ſed quid ſecundum rigorem, quid ſecundum moderationem, quid ſecundum iudicium, quid ſecundum miſericordiam dicatur, diligēter attendat, quę inter ſe diſſentire non ſentiebat, qui dicebat, Miſericordiam & iudiciū cantabo tibi Domine. & alibi, Vniuerſæ vię Domini miſericordia & veritas. Habet enim omnis eccleſiaſtica diſciplina principaliter hanc intentionem, vel omnem ædificationem aduerſus ſcientiam Chriſti ſe erigētem deſtruere, vel ędificationem Dei, fidei veritate & morū honeſtate conſtantem conſtruere, vel eandem ſi contaminata fuerit pœnitentię remediis emundare. Huius ædificationis magiſtra eſt caritas, quę ſaluti proximorū cōſulēs id præcipit aliis fieri, quod ſibi quiſque vult ab aliis impēdi. QVicunque ergo eccleſiaſticus doctor eccleſiaſticas regulas ita interpretatur aut moderatur, vt ad regnū caritatis cuncta quæ docuerit vel expoſuerit, referat, nec peccat nec errat, cùm ſaluti proximorū cōſulēs ad finē ſacris inſtitutionibus debitū peruenire intēdat. Vnde dicit beatus Auguſtinus de diſciplina eccleſiaſtica tractans: Habe caritatem, & quicquid vis fac. Si corripis, corripe cū caritate: ſi parcis, parce cum caritate. Sed in his adhibenda eſt ſumma diligentia, & mundandus oculus cordis: quatinus in puniendo vel parcendo ſanandis morbis caritas ſincera ſubueniat, &

nemo ibi venalium medicorum more quod ſuum eſt quærat, & propheticã illam reprehenſionẽ incurrat: Mortificabant animas quę non moriebantur, & viuificabant animas quæ non viuebant. Sicut enim ratio corporalis medicinæ vel depellere morbos, vel curare vulnera, ſalutem ſeruare vel augere intendit; nec medicus contrarius ſibi eſſe videtur, cùm pro qualitate vel quantitate ægritudinis vel ægrotantis nunc mordentia nunc mollientia ægrotanti medicamenta apponit, & nunc ferro ſecat cui fomento ſubuenire non poterat, & è conuerſo ei nunc ſubuenit fomento quem ferro ſecare non audebat: Ita ſpirituales medici, doctores videlicet ſanctæ eccleſię, nec à ſe nec inter ſe diſſentiũt, cùm illicita prohibent, neceſſaria iubent, ſumma ſuadent, venialia indulgẽt: cùm ſecundum duritiam cordis delinquentium pro correptione eorum vel cautela cæterorũ ſeueras pœnitentiæ leges imponunt, vel cum ſecũdum deuotionem dolentiũ & reſurgere volẽtium conſiderata fragilitate vaſis quod portant, indulgentiæ malagma ſupponunt. Nã qui indulgẽt, maioribus morbis amouendis prouident: & qui illicita prohibent, à morte deterrent. Qui verò neceſſaria iubent, ſalutem cupiunt conſeruare: qui autem ſumma ſuadent, ſalutem augere. Hoc attendens diligens lector intelliget vnam faciem eſſe eloquiorũ ſacrorũ, cùm diſtinctè conſiderabit quid ſit admonitio, quid ſit præceptum, quid prohibitio, quid remiſſio, & hæc nec ſe inuicem impugnare nec à ſe ipſis diſtare. Sed hęc ſingula quid ponderis habeant, quibúſve conueniant, quæ ſint remiſſibilia, quæ irremiſſibilia, & quando vel quibus de

bus de causis sint remittenda, paulò latiùs est distinguendum. Et prima quidem admonitio pœnam nō intendat, si quis post eam non eat, sed præmium sibi adquiescentibus pollicetur. Vnde Dominus dicit in euāgelio: Si vis esse perfectus, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo. Ecce lectio ista euangelica in voluntate hominis perfectionem ponens, non cogit, non minas intentat; sicut nec illa quæ spadones laudans, qui se castrauerunt propter regnum cælorum, subinfert, qui potest capere, capiat. Attamen cùm ad perfectionem voto se quis astrinxerit, vel gradum quem nullus absque continentiæ virtute ascendere debet, ascenderit, iam fit necessarium & penale si non teneatur, quod ante hanc ascensionem fuerat voluntarium. Vnde & Dominus dicit: Nemo mittens manum ad aratrum, & retro aspiciens, aptus est regno Dei. Poterat enim ante ascensionem esse inferior, non tamen deterior: post descensionem verò inferior & deterior. Hæc de admonitione. Indulgētia verò quantum nobis videtur, quia qui meliora non eligit, remedium quidem habet, non pręmium: sed ab hoc si quis declinauerit, meretur exitiale iudiciū. Verbi gratia: Scimus, sicut ab apostolo didicimus, humano generi propter vitandam fornicationem indultū esse coniugiū, cuius violator meretur æternū eodē apostolo testante supplicium. Dicit enim: Fornicatores & adulteros iudicabit Deus. Et hic gradus, sicut de admonitione diximus, nullum cogit nisi eum qui se ei primitus alligauerit. Voluntarius enim est, non necessarius. Alioquin transgressor esset, quicunque vxorem non duce-

ret. Postquam verò se alligauerit, audiat apostolum di-
» centem: Alligatus es vxori, noli quærere solutionem. Idem verò apostolus cùm de nuptiis loqueretur, non dixit, mulier si nupserit, pręmiũ meretur: sed tãtũ dixit, non peccat, si nubat. Ita quoque si quis aliquem ad cotidiana ieiunia inuitet, rem quidem remuneratione dignam adquiescenti & perseueranti suadet; sed qui non adquieuerit non fit seipso melior, sed licet maneat faciente inferior, non fit tamen seipso peior; sed si à voto ceciderit, fit seipso inferior & peior. Si verò infra metas sobrietatis & mensæ frugalis se cohibuerit, summorum præmia non assequetur; sed si inde ad comessationes & ebrietates prolapsus fuerit, rem reprehensione & cõfusione dignã fecisse perhibetur. Isti itaq; duo stat⁹, vnus superior, alter inferior, qui ante votũ sũt volũtarij, post votũ verò necessarij, habẽt modos & institutiones suas: quę obseruatę, sicut iã dictũ est, aliis remediũ, aliis adquirũt præmiũ; nõ obseruatæ verò æternũ merẽtur supplicium. In his itaque ante susceptionẽ est deliberandum, post susceptionem verò perseuerandum. His ita breuiter prælibatis de pręceptione & prohibitione aliqua nobis dicenda sunt. Pręceptiones itaque & prohibitiones aliæ sunt mobiles, alię immobiles. Pręceptiones immobiles sunt, quas lex ęterna sãxit, quæ obseruatæ salutem conferunt, non obseruatæ
» eandem auferunt. Qualia sunt, Diliges Dominũ Deum
» tuum ex toto corde tuo, & proximum sicut teipsum. &
» Honora patrem tuum & matrem tuam. Et si qua sunt his similia. Mobiles verò sunt, quas lex æterna non sanxit, sed posteriorum diligentia ratione vtilitatis inue-

nit, non ad salutem principaliter obtinendam, sed ad eam tutiùs inueniendam. Quale est illud apostoli, Hæreticum hominem post primam & secundam correptionem deuita. Non quòd colloquiũ per se saluti obesset, sed quòd frequentatum ex obliquo quorũdam simplicitatem corrumpere posset. Et multa reperies in canonicis institutionibus in hunc modum. Similiter immobiles prohibitiones sunt, quæ aduersus vitia loquũtur: qualia sunt, Non occides, non mœchaberis, & cætera. Hæc sunt illa minima præcepta, de quibus Dominus dicit, qui ea soluerit, & sic docuerit, in regno cælorum minimus erit: qui verò obseruauerit, non statim regno Dei dignus erit, quia inchoantia sunt hæc, non perficientia. Sunt alia interdicta, in quibus si interdicta non fuissent, nec mors operaretur, nec salus periclitaretur. Sed ad hoc ea sanctorum patrum auctoritas reuerenda ita decreuit, vt & præsentibus non obesset, & compescendis maioribus malis vel cauendis caritas sincera prouideret. Quale est illud, vt clericus post actã de crimine damnabili pœnitentiam, clericus non maneat, vel ad clericatum non accedat. Quod, vt ait beatus Augustinus, dictum est rigore disciplinæ, non desperatione indulgentiæ. Alioquin contra claues ecclesiæ disputaretur, de quibus dictum est, quæ solueris in terra, soluta erunt & in cælo. Sed ne forsitan spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbè ageret pœnitentiam, seuerissimè placuit vt post actam pœnitentiam nemo fiat clericus vel maneat clericus. Quæ posteriorum non est superuacua putanda diligentia, qui vbi saluti nihil detrahebatur,

humilitati aliquid addiderunt, quo salus tutius muniretur, experti credo aliquorum fictas pœnitentias per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas inuenire medicinas, multorum experimenta morborũ. Tale est illud & in euangelio: sit sermo vester, est, est, non, non. Quod autem amplius est, à malo est: non iurantis, sed iurare cogẽtis. Non quod malum sit in contractibus humanis ex necessitate iurare, sed quod longiùs sit à periurio qui nunquam iurat, quàm ille qui qualicunque occasione iurat. Nam & de Domino dici-
» tur, Iurauit Dominus. Et Apostolus dicit, omnis con-
» trouersię eorum finis est iuramentum. Et idem Apo-
» stolus iurans ita dicit, Est veritas Christi in me. & alibi,
» Cotidie morior per vestram gloriam fratres. In his igitur in quibus obseruatis salus acquiritur, vel in quibus neglectis mors indubitanda consequitur, nulla est admittenda dispensatio; sed ita sunt omnia mandata vel interdicta seruanda, sicut sunt æterna lege sancita. In his verò quæ propter rigorem disciplinę vel muniẽdam salutem posteriorum sanxit diligentia, si honesta vel vtilis consequatur compensatio, potest præcedere auctoritate prę sidentium diligenter deliberata dispensatio. Multa enim talia in euangelica historia, in actibus apostolorum, in gestis conciliorum, & contigisse legimus, & postmodum apostolicorum virorum auctoritate roborata cognouimus. Assumamus itaque primum exemplum de euãgelio. Dominus quippè mittẽs discipulos ad predicandũ interdixit eis & peram & sacculum. Et quia vita Domini Iesu in terris disciplina est morum, instante tempore passionis & peram red-

dit & ſacculum,in ſeipſo primò dans exemplum,quod in huiuſmodi traditionibus neceſſitati temporis ſit cedendum. Similiter Paulus cùm per Corinthios ſe tranſiturum promiſiſſet inMacedoniam, & præſenſiſſet hoc eis minimè profuturum, mutauit diſpoſitionem ſuam, non tamen ſententiam. Vnde ſe ita excuſat dicens: Cùm ergo hoc voluiſſem, nunquid " leuitate vſus ſum,aut quod cogito,ſecundum carnem " cogito, vt ſit apud me eſt & non. Non enim ſenten- " tiam ſuam ſe mutaſſe intelligebat, qui in veniendo ad eos & non veniendo ſalutem eorum quærebat. Vnde & in ſequentibus dicit:Ego autem teſtem Deũ inuoco " in animam meam, quòd parcens vobis vltrà non veni " Corinthum. Secundùm carnem quoque diſpoſitionem ſuam ſe mutaſſe non intelligebat; quoniam qui ſecundùm carnem cogitat, tunc non implet quod diſponit,quando perſonis maioribus defert, aut certè lucris, aut à parentibus vincitur. Spiritale autem tunc diſpoſitum non implet,quando conſultiùs aliquid pro ſalute eorum quibus prodeſſe vult prouidet. Per apoſtolos etiam communi ſentẽtia Hieroſolymis confirmatum eſt, & per Paulum & Barnabam fratribus per Aſiam deſtinatum, ne quiſquam ad fidem veniens circunciſioni legis haberetur obnoxius. Ipſe etiam Apoſtolus ad Galatas ſcribens ita dicit:Si circũcidamini, Chriſtus nihil vobis proderit. Et idem Paulus cùm Petro reſtitiſſet in faciem,quòd ſimulationi quorundam Iudæorum conſenſiſſet,qui circũciſionem ſaluti putabant eſſe neceſſariam; tamen neceſſitati temporis cedens, Timotheum Lyſtris circuncidit, vt ſcandalum

Iudæorum ibi cōmorantiũ deuitaret, ostendens actu
„ quod alibi de se testatur: factus Iudæis tanquã Iudæus,
„ vt Iudæos lucrifacerem. Quod dixisse intelligendũ est
non astu mentientis, sed affectu compatientis, cuiq; ita
cupiens subuenire, quemadmodum sibi subueniri voluisset, si ita affectus esset. Multa quoque principes ecclesiarum pro tenore canonum districtiùs iudicant, multa pro temporum necessitate tolerant, multa pro personarum vtilitate vel strage populorum vitanda dispensant. Multa etiam à sanctis patribus immutata scripturarum testimoniis comprobantur, sicut sanctæ Romanæ ecclesię pontifex Leo Neophytos ad summum sacerdotium permisit ascendere, quos Paulus publica prædicatione ab eodem officio studuit remouere. Sic etiam Arrianos postquam conuersi fuerunt, legimus in suis officiis fuisse susceptos. Inde etiam prætaxatus papa Leo de stabilitate nõ mutandorum & discretione temperandorum ita scribit Rustico episcopo Narbonensi: Sicut quædã sunt, quæ nulla possunt ratione conuelli, ita multa sunt, quæ aut pro necessitate tẽporum, aut pro cõsideratione ætatum oportet rẽperari: illa semper consideratione seruata, vt in his quæ dubia fuerint aut obscura, id nouerimus sequendum, quod nec scriptis euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patrum inueniatur aduersum. Vnde etiam Augustinus in epistola ad Bonifaciũ: In huiusmodi causis, vbi per graues dissentionum scissuras, non huius aut illius hominis est periculum, sed populorum strages iacent, detrahendum est aliquid seueritati, vt maioribus malis sanandis caritas sin-

cera ſubueniat. Idem in eadem aduerſus hæreticos: Si, inquiunt, oportet vt nos extra eccleſiam fuiſ- « ſe pœniteat, vt ſalui eſſe poſſimus, quomodo poſt « iſtam pœnitentiam apud vos clerici vel etiam epiſ- « copi permanemus? Hoc non fieret: quoniam re- « uera quod fatendum eſt, fieri non deberet, niſi « pacis ipſius compaſſione ſanaretur. Sed ſi hoc di- « cant, & multò maximè humiliter doleant, qui in tanta morte præciſionis iacent, vt iſto quodam vulnere matris catholicæ reuiuiſcant. Cùm enim præciſus ramus inſeritur, fit aliud vulnus in arbore, quo poſſit recipi vt viuat, qui ſine vita radicis peribat. Sed cùm receptus recipienti coaluerit, & vigor cõſequitur & fructus. Si autem non coaluerit, ille quidẽ areſcit, ſed vita arboris permanebit. Eſt autẽ & tale inſerendi genus, vt nullo prçciſo ramo qui intus eſt, ille qui foris eſt inſeratur, non tamen nullo, ſed vel leuiſſimo arboris vulnere. Ita ergo & iſti cùm ad radicem catholicam veniunt, nec eis quamuis poſt erroris ſui pœnitentiã honor clericatus aut epiſcopatus aufertur, fit quidem aliquid tanquam in cortice arboris matris contra integritatem ſeueritatis. Veruntamen quia neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat; ad Dei miſericordiam precibus fuſis coaleſcente inſitorum pace ramorum, caritas cooperit multitudinem peccatorum. De hac eadem diſpenſatione corripiendorum & temperandorum dicit idem Auguſtinus in ſecundo libro contra epiſtolam Parmeniani: Cùm quiſque fratrum & Chriſtianorum intus in « eccleſiæ ſocietate conſtitutorũ in aliquo tali peccato «

„ fuerit deprehẽsus, vt anathemate dignus habeatur, fiat
„ hoc vbi periculum schismatis nullum est. Infrà idem:
„ Quando cuiusquam crimen notum est & omnibus
„ execrabile apparet, vt vel nullos prorsus vel non tales
„ habeat defensores per quos possit schisma contingere,
„ non dormiat seueritas disciplinæ. Infrà: Neque enim
„ potest esse salubris à multis correptio, nisi cùm ille cor-
„ ripitur, qui non habet sociam multitudinem Cùm ve-
„ rò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bo-
„ nis restat quàm dolor & gemitus; vt per illud signum
„ quod Ezechieli sancto reuelatur, illi euadere ab illorũ
„ vastatione mereantur. Infrà: Reuera cùm cõtagio pec-
„ candi multitudinem inuaserit, diuinæ disciplinę seuera
„ misericordia necessaria est. Nam consilia separationis
„ & inania sunt & perniciosa atque sacrilega, quia & im-
„ pia & superba sunt, & plus perturbant infirmos bonos
„ quàm corrigant animosos malos. Infrà: Turba autem
„ iniquorum, cùm facultas est populorum promendi
„ sermonem, generali obiurgatione ferienda est, & ma-
„ ximè si occasionem atque opportunitatem præbue-
„ rit aliquod flagellum Domini desuper, quo eos appa-
„ reat pro suis meritis vapulare. Itẽ in epistola ad Marcel-
„ linũ: Soleo audire in potestate esse iudicis mollire sen-
„ tentiam, & mitiùs iudicare quàm leges. Inde Innocen-
„ tius Rufo & Eusebio & cæteris episcopis Macedoni-
bus: Nostræ lex est ecclesiæ venentibus ab hæreticis,
„ qui tamen illic baptizati sunt per manus impositionẽ
„ laicam tamen tribuere communionem, nec ex his
„ aliquem in clericatus honorẽ vel exiguum subrogare.
„ Prouideat ergo dilectio vestra hactenus talia transisse,
& aduer-

&aduertite quod vtique vt dicitis necessitas imperauit, in pace iam ecclesias constitutas non præsumere. Sed vt sæpè accidit, quotiens à populis aut à turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non potest vindicari, multum soleat transire. Idem eisdem: Sacerdotũ summa deliberatio hæc fuit, vt quos Bonosus ordinauerat, ne cum eodem remanerent, aut fieret non mediocre scandalum, ordinati reciperentur. Vicimus, vt opinor ambigua. Iam ergo quod remedio aut necessitate temporis statutum est, constat primitùs nõ fuisse. Ac fuisse regulas veteres, quas ab apostolis aut apostolicis traditas ecclesia Romana custodit, custodiendásque mandat his qui eas audire consueuerunt: sed necessitas temporis id fieri magnopere postulabat. Ergo quod necessitas pro remedio reperit, cessante necessitate debet vtique cessare pariter quod vrgebat: Quia alius est ordo legitimus, alia vsurpatio quam ad presens fieri tempus impellit. Sed hoc canones apud Niceam constituti de Nouatianis fieri permiserunt. Priùs ille canon à patribus institutus ponendus est, vt possimus aduertere quid vel qualiter ab eisdem sensum sit vel præceptum. De his, inquit, qui nominãt se catharos, id est mundos, & aliquando veniunt ad ecclesiam catholicam, placuit sanctæ & magnę synodo, vt accepta manus impositione sic maneant in clero. Simili dispensatione beatus papa Gregorius à Nestoriana hæresi reuertẽtes in suis gradibus recipi iubet, ita scribens ad episcopos in Hibernia catholicæ ecclesiæ: Igitur veritatem natiuitatis Christi, quicunque à peruerso errore Nestorij reuertuntur, coram sanctę fra-

,, ternitatis vestræ congregatione fateantur, eum Nesto-
,, rium cum omnibus suis sequacibus ac reliquas hære-
,, ses anathematizantes. Venerandas quoque synodos
,, quas vniuersalis ecclesia recipit se recipere & venerari
,, promittant, & absque vlla dubitatione sanctitas vestra
,, eos seruás cum propriis ordinibus in suo cœtu recipiat:
,, vt dum & per sollicitudinem occulta mentis eorum di-
,, scutitis, atque eos per scientiam veram recta quæ tene-
,, re debeant docetis, & per mansuetudinem nullam eis
,, contrarietatem vel difficultatem de propriis suis ordi-
,, nibus facitis, eos ab antiqui hostis ore rapiatis. Habe-
,, mus simile quid ex epistola Cyrilli missa maximo Dia-
,, cono Antiocheno: Didici à diligendo mihi Paulo mo-
,, nacho quia recusat pietas tua vsque hodie communio-
,, nem reuerentissimi episcopi Ioannis amplecti, pro eo
,, quòd quidam in Antiochena ecclesia malè adhuc cum
,, Nestorio sentiant, & inuicem colloquantur, licèt ali-
,, quando cauteriatam habuerint conscientiam, colligã-
,, tur autem núc acta pœnitentia super his in quibus sub-
,, repti sunt, quamuis confiteri fortasse reuereantur ex-
,, cessum. Infrà: Vt autem non æstimemur amare con-
,, tentionem, amplectamur episcopi reuerentissimi Ioan-
,, nis communionem, indulgentes ei, & causa dispensa-
,, tionis eius negocium non subtiliùs vel districtiùs siue
,, vehementiùs erga se recognoscentes, agatur. Dispensa-
,, tionis enim gratia, sicut dixi, eget negocium multum.
,, Eiusdem ad Génadium presbyterum & archimandri-
,, tam: Dispensationes rerum nonnunquam cogunt pa-
,, rum quid à debito quosdam foras exire, vt maius ali-
,, quid lucrifaciant. Sicut enim hi qui mare nauigant, tẽ-

pestate vrgente nauíque periclitante anxiati, quædam "
exonerant, vt cætera salua permaneant: ita & nos cùm "
non habemus saluandorum omnium negociorum cer- "
titudinem, despicimus ex his quædam, ne patiamur "
omnium dispendia. Et infrà: Ex hoc scribo recognos- "
cens quòd pietas tua tristetur in sanctissimum & Dei "
cultorem fratrem & comministrum nostrum Procu- "
lum episcopũ, eo quòd amiserit Heliensium Eugumi- "
num, quem quidem ecclesiæ leges Palæstinæ præposi- "
tum non nouerunt. Et infrà: Igitur ne refugiat pietas "
tua sanctissimi & Deo amicissimi Proculi episcopi cõ- "
munionem. Vna enim fuit cura mihi & sanctitati eius, "
& dispensationis modus nulli sapientum displicuit. "
Eadem discretionis ratione Romani Põtifices qui trãs- "
lationes episcoporum, quæ districtè apostolicis & canonicis sanctionibus prohibitæ antè fuerant, maiori ecclesiæ vtilitati consulentes fieri permiserunt: alij etiã quosdam episcopos à prędecessoribus suis depositos propter honestatem personarum & necessitatem populorum in suis officiis reconciliauerunt, quorum nomina inferiùs adnotata reperiuntur. Quidam quoque Romani Pontifices decreuerunt, ne filij presbyterorum assumerentur ad presbyteratum, non quòd personatum acceptio apud Deum alicuius sit momenti, vel natura quæ omnium par est genitrix ab aliquo possit reprehendi, vel filij pro iniquitate parentum condemnari, dicente Propheta: Filius "
non portabit iniquitatem patris. Et Apostolo: Si "
Deus iustificat, quis est qui condemnet? Et bea- "
to Augustino: Vndecunque nascantur homines, si vi- "

» tia parentum non ſequantur, honeſti & ſalui erunt: ſed
» ad reprimendam quorundam preſbyterorum inconti-
» nentiam, vel tutiùs muniendam aliarum continen-
» tiam. Sed quia ex his quaſdam perſonas non tantùm religioſas, ſed etiam eccleſię Dei neceſſarias eſſe cognouerunt, decretum temperauerunt, & ita genitos quorũ conuerſatio in monaſterijs vel religioſis eccleſiis probata fuerit, non ſolũ ad preſbyteratum, ſed etiã ad ſummum ſacerdotium promoueri permiſerũt. Et vt de noſtris tẽporibus taceamus, ſicut legitur in geſtis Romanorum pontificum, Felix tertius natione Romanus *ex* patre Felice preſbytero fuit à tẽporibus Odoacri regis vſque ad tempora Theodorici regis. Itẽ Agapitus natione Romanus ex patre Gordiano presbytero ſũmus pontifex fuit. Gelaſius natione Afer ex patre epiſcopo Valerio ſedit annos tres, menſes viij. dies. xix. Siluerius natione Campanus ex patre Hormiſda Romano epiſcopo ſedit annum vnum, menſes v. dies xxi. Deus dedit natione Romanus ex patre Stephano ſubdiacono ſedit annos tres, dies xxiiij. Theodorus natione Gręcus ex patre Theodoro epiſcopo ſedit annos vi. menſes v. dies xxiiij. Quia verò epiſcoporum plurimi ex aliis ciuitatibus ad alias propter neceſſitatem ſeu vtilitatem temporum ſunt tranſmutati ex ſubiectis manifeſtum eſt. Perigenes in Petris eſt ordinatus epiſcopus, ſed quoniã ciues eius ciuitatis eũ ſuſcipere noluerunt, Romanę ciuitatis epiſcopus iuſſit eum inthronizari in Corintho metropoli defuncto eius epiſcopo, eíque, donec aduixit, eccleſiæ præfuit. Doſideum Seleuciæ epiſcopũ Alexander Antiochenus epiſcopus in Tharſum Cilicię

trāſmutauit. Reuerēti⁹ ab Archis Phœniciȩ in Tyrū trāſmutatus eſt. Ioanne de Gordoloma mutatus eſt in Prochonixum, & ei præſedit eccleſiæ. Palladius ab Heliopoli mutatus eſt in Aſponā. Alexander ab alia Dinopoli in Adrianopolim mutatus eſt. Gregorius Naziāzenus priùs ciuitatis Cappadociæ fuit epiſcop⁹, quæ Saſſima dicitur, deinde à beato Baſilio & aliorum epiſcoporum conſenſu in Nazianco conſtitutus eſt. Melecius priùs Sebaſtæ eccleſiæ præfuit, & poſtea Antiochiæ præſul eſt conſtitutus. Theuſebius ab Apamia Aſiæ transfertur in Eudoxiopolim, quæ dudum Salambria vocatur. Polycarpus de vrbe Antapriſtena Miſiȩ in Nicopolim Thraciæ mutatus eſt. Hierophylus de Trapezopoli Friſiæ tranſmigratus eſt in Platinopolim Thraciæ. Optimus ab Argadamia Phygiæ in Antrochiā Piſidiæ tranſmigratus eſt. Siluanus à Philippopoli Thraciæ mutatus eſt in Troadam. Plurimos etiam epiſcopos depoſitos à ſede apoſtolica reſtitutos exempla ſubiecta declarant. Ioannes Chryſoſtomus à duabus ſynodis orthodoxorum epiſcoporum fuit diiudicatus, ſed iterum fuit reſtitutus. Marcellus epiſcopus Anchiranæ Galatiæ depoſitus fuit, ſed proſtmodum primum recepit epiſcopatum. Aſdepeus diiudicatus à ſynodo eccleſiam ſuam poſtea recepit. Lucianus epiſcopus Adriano polites damnatus à papa Iulio recepit eccleſiā ſui epiſcopatus. Cyrillus Hieroſolymitanus epiſcopus depoſitus fuit, poſtea reconciliatus eccleſiæ ſuæ. Simili modo & Polycroniū eiuſdē eccleſiæ Hieroſolymitanȩ pontificem Xiſtus papa damnauit, & iterū ipſe eū reconciliauit. Innocētius papa Fotinū dānauit

episcopum, sed ipse postea eum in primum restituit locum eclesiæ suę. Misenum episcopũ à Felice papa damnatum, Gelasius papa successor illius & communicauit & ecclesiæ suæ restituit. Leontius dum esset presbyter depositus fuit, sed postea in Antiochia patriarcha extitit. Gregorius verò quartus papa Theodosium, quem Eugenius eius antecessor presbyterij honore priuauerat, sanctæ ecclesiæ Segninæ consecrauit episcopum. Ybas quoque episcopus diiudicatus fuit, sed sancta synodus canonicè suam illi restituit ecclesiam. Rothadum verò episcopum sanctæ Suessionis ecclesiæ à Synodo cui Carolus interfuit rex cõdemnatum, & Sofrenum Placentinum episcopum meritò reprobatum, Nicolaus papa ambos reconciliauit. Sic Ioannes Papa viij. Photium neophytum à papa Nicolao depositum, interuentu Augustorum Basilij, Leonis, Alexandri, in patriarchatu Constantinopolitano restituit, scribens prædictis Augustis in hæc verba. Scripsistis nobis dilectissimi filij, vt apostolica & compassionis viscera aperiens, omnes qui in ecclesia quæ apud vos est correptionibus subiacent, recipiamus; pacíq;, & vnanimitali studentes ipsum domnũ Photium archiepiscopum communicantem nobis in summã sacerdotum dignitatem & honorem patriarchatus restituamus, ne diutius ecclesia Domini à schismate & scandalo conturbata permaneat. Nos ergo petionem vestram vt iustam & Deo placentem amplexi, & opportunum tempus quod diu desiderauimus nos inuenisse gauisi, misimus apocrisarios nostros voluntatem vestram

complere, quamuis pietas vestra, antequam aduenirent, ipsum virum præoccupauerit violenter restituere. Quod tamen & nos libenter recipimus, & quamuis hoc faciendi potestatem habentes non tamen ex potestate nostra eum restituere volumus, sed ex apostolicis decretis & paternis constitutionibus testimonia proferemus, non leges ecclesiæ antiquitus datas soluentes, sed in quibus gratiarum diligentia inconuertibiliter obseruatas, ecclesiæ corpus euellit & dissipat, ad vtilitatem eius omnia reducere cupientes. Synodus enim Nicena secundo capitulo dicit: Quoniam frequenter siue ex necessitate siue aliquo quolibet modo transgredi contingit homines ecclesiasticos canones & Paparum gloss. dicit: Quoniam vbi necessitas non est, inconuertibilia maneant sanctorum patrum decreta. Et sanctissimus Papa Leo in eodem spiritu præcipit dicens: Vbi necessitas non est, nullo modo violentur sanctorum patrum statuta. Vbi verò necessitas fuerit, ad vtilitatem ecclesiæ, qui potestatem habet, ea dispenset. Ex necessitate enim fit imitatio legis. Et Felix papa: Contemplari oportet, quòd vbi occurrerit necessitas, sæpe constitutiones patrum transgrediuntur. Et Carthaginensis Synodus xxxv. capitulo dicitur: Præcipimus vt clerici rursus in ecclesiam recipiant, quamuis primùm in Synodo depositi fuerint. Synodus enim synodum soluit propter vnitatem & pacem ecclesiæ. Et Innocentius papa dicit v. capitulo: Qui promoti sunt à Bonoso hæretico recipiantur iterum, ne scandala

„ in ecclesia pullulent. Non solùm autem pro hæresi de-
„ positis apostolica sedes hæc paci ecclesiasticæ studens
„ adiutorij manum porrexit, sed & orthodoxis sacer-
„ dotibus & patriarchis ad eam confugientibus, sicut &
„ nunc Photius fecit vsitata miseratione subuenit. Nostis
„ enim quòd magnum Athanasium episcopũ & Cyril-
„ lum & Polycronium Hierosolymitanos, & Ioannem
„ quem caritas nostra Chrysostomum vocat, & Flauia-
„ num à synodo depositos apostolica sedes in pristinum
„ honorem restituit. Si ergo qui à Donatistis & Bonoso
„ ordinati & à liminibus orthodoxæ ecclesiæ à synodo
„ plenaria sequestrati ab alia synodo recipiuntur, & in
„ catalogo sacerdotum habentur, ne ecclesia diminu-
„ tionem vel diuisionem patiatur; quanto magis ortho-
„ xæ fidei viros & immaculatæ vitæ non oportet con-
„ temnere, sed ad pristinum honorem reuocare? Sicut
„ enim apostolica sedes hæc semel accipiens claues regni
„ cælorum à primo & magno pontifice Iesu Christo per
„ principem apostolorum Petrum dicente ad eum, Tibi
„ dabo claues cęlorum, & quodcũque solueris super ter-
„ ram, erit solutum & in cælis, habent potestatem vni-
„ uersaliter ligandi & soluendi, & secundum Hieremiam
„ euellendi & plantandi. & propter hoc & nos eiusdem
„ potestate principis apostolorum Petri vtentes, cum
„ omni ecclesia nostra mandamus vobis & sanctissimis
„ fratribus vestris patriarchis Alexandriæ, Antiochiæ &
„ Hierosolymorum, & cæteris episcopis & omni pleni-
„ tudini Constãtinopolitanæ ecclesiæ secũdũ petitionẽ
„ vestram Photium patriarcham fratrem & sacerdotẽ
„ nostrum nos in communionem recipere. Item: Reci-

pite

pite eum sine excusatione. Nullus excuset se pro synodis contra eum peractis. Nullus sanctorum prædecessorum meorum Nicolai & Adriani sententias contra eum causetur. de ipso enim surreptum est illis. Nullus contra eum subscriptiones nostras occasionem schismatis habeat. omnia enim vt infecta & irrita facimus; & quæcunque sunt contra eum, in manibus principis apostolorū ponimus, & per eum in humeris Iesu Christi agni Dei, qui tollit peccata mundi. Item: Et hoc confirmare vos volumus, vt post mortem Photij fratris nostri nullus ex dignitate mundana ad Pontificalem honorē ascendat, sed ex Presbyteris Cardinalibus eiusdē ecclesiæ, vel ex Diaconibus aut ex aliis sacerdotibus qui sub ecclesia Constantinopolitana consistunt. Item: Et quoniam nos pro pace ecclesiæ solliciti Photium fratrem nostrum suscepimus, sicut & Adrianus papa Tharasium, nullum computet canonicum vsum. Priuilegia enim paucorum communē legem nō faciunt. Si quis verò tale quid amodò facere prę̨sumpserit, sine venia erit. Ita quoque cū esset antiquis regulis prę̨finitū, vt nullus qui esset in clero extranearum consortium haberet mulierum, sed earum tantùm quę̨ omnem suspitionem excluderent: beatus papa Gregorius hūc rigorem ita modificauit clericis Anglorum, vt si qui essent extra sacros ordines constituti, qui se continere non possent, vxores sortirētur, & stipendia sua foris acciperēt: intelligens leuiorem esse casum, si ruentes coniugali vinculo exciperentur, quàm si vago concubitu interminatæ libidinis voragine absorberentur. Sic aliæ dispensationes salubri deliberatione admissæ cessante ne-

cessitate debent & ipsæ cessare. Nec est pro lege habendum, quod aut vtilitas suasit, aut necessitas imperauit. Vnde legitur in epistola beati papæ Leonis ad episcopos Africæ: Superest fratręs vt concorditur salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis & apostolicis constitutionibus pareatis, & in nullo patiamini prouidentissima canonum decreta violari. Quæ enim hactenus certarũ remisimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis: ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta pòst vltione plectamus. Nec tantùm in ecclesiasticis obseruandum est regulis, sed etiam in ipsis legibus. De venerandis legibus legitur Romanis: Quodcunque imperator per epistolam constituit, vel cognoscens decreuit, vel edicto pręcepit, legem esse constat. Hæ sunt quæ Constitutiones appellantur. Planè ex his quædam sunt, quæ personales appellantur, quæ nec ad exemplum trahuntur, quoniam nec hoc princeps vult. Nam quod alicui ob merita indulsit, vel si cui pœnã irrogauit, vel si cui sine exemplo subuenit, personam non trãsgreditur Possemus de huiusmodi rationes plurimas, plurima exempla colligere, sed prudenti lectori, & ei qui nouit de paucis plura intelligere, debent prędicta sufficere. Quod iam monuimus, iterum monemus; vt si quis quod legerit de sanctionibus siue de dispensationibus ecclesiasticis, ad caritatem, quę est plenitudo legis, referat, non errabit, non peccabit: & quando aliqua probabili ratione à summo rigore declinabit, caritas excusabit: si tamen nihil contra

euangelium , nihil contra apostolos vsurpauerit. Si quæ verò sententiæ de forensibus legibus insertæ sunt, quæ iudicium sanguinis contineant , non ad hoc insertæ sunt, vt ecclesiasticus iudex per eas aliquem debeat condemnare, sed vt ex eis assertionem canonicorum faciat decretorum : hinc attendens quanta pœnitentia puniendum facinus illud vel flagitium , quod iudicant iudices seculi morte vel membrorum mutilatione multandum. Hanc enim rationem Romani pontifices in assertione decretorum suorum frequenter inteponunt,Nam hoc leges seculi continent,quanto magis diuinę?Hæc hactenus.

LECTORI.

PAVCVLA quæ sequuntur, quia in ora libri, commodè notari non poterant, visum fuit in calcem reijcere. Nam ea omnia hîc obseruare quæ ex fide librorum veterum, aucta vel correcta fuere, irriti laboris esset.

Ad epist. 27.

ANATHEMA maranatha) postrema hæc vox deerat in quibusdam libris, puto factum errore librarij, cui noua & insolens videbatur. Restitui locum ex fide Codicis Pithœani. Ea vox extat in epist. Pauli. 1. ad Corinth. cap. 16. & in ca. Gulisarius ca. 23. q. 4.

Ad epist. 30.

TRICENNARIA vsuscapione quietè possessum.) Sic v. c. Pithœi. Malè alij habebant triennaria vsus captione. Tricennalem possessionem vocat idem Iuo epist. 269. cuius etiam meminit epist. 267. De ea agitur Nouella Valentiniani, vbi scribitur hac præscriptione tricennaria humano generi profunda quiete prospectum. Cassiodorus var. lib. v. epist. 37. eleganter vocat patronam humani generis. & in legibus Vvisigothorum nuper editis singulari beneficio Pithœi, lib. x. tit. 2. dicitur, non ex instructione humana, sed velut ex ipsa rerum natura processisse hanc præscriptionem, in qua veritas perfectæ ætatis continetur. Eius meminit etiam Sidonius Apollinaris lib. 8. epist. 6. cuius (vt loquitur) peremptoriis abolita rubricis lis omnis in sextum tracta quinquennium terminabatur. Sic ille, vbi tamen in vulgata editione adornata à Vineto, perperam legitur lex de præscriptione triennij pro tricennij. Nam sextum quinquennium quid aliud quàm tricennium ? Atque hic locus Sidonij corruptus fefellit Ræuardum, qui lib. 4. variar. cap. 14. Nescio quid somniat de triennij præscriptione. De auctore huius præscriptionis tractat Cujacius V C. obser. 18. cap. 26.

Ad epist. 39.

DAIMBERTO Dei gratia Hierosolymitano Patriarchæ.) Dissentiebât in nomine veteres libri. In nonnullis enim erat Lamberto, Codex Pithœi legebat Daimberto, verius vt quidem arbitror. Hic enim Daimbertus est pius pastor & egregius doctor, qui maliuolorum odiis vexatus fuit,

& ab ecclesia sua eiectus inuidia Roberti Cardinalis & Arnulfi sepulchri sancti Archidiaconi. In cuius locum Euermarus, quidam idiota suffectus. Sed cùm ille Romam profectus fuisset, déque Roberto, Arnulfo & clero suo conquestus, Paschalis Papa eundem loco & honori pristino restituit. Hęc legi in vetere manuscripto Codice Folceri Carnotensis, quo res gestas Francorum Hierusalem expugnantium complexus fuit.

Ad epist. 49.

NEc electo bona episcopalia dimittere, nec vult electioni assensum præbere.) Sic ferè libri calamo exarati referunt. Nisi quod in quibusdam legitur. Nec electo bona epistola dimittere. Videtur error creatus ex notis. Cùm enim scriptum esset litterarum compendio epla, quidam librarij effecerunt epistola. alij episcopalia. quemadmodum sępè alias accidisse certum est. Exemplum vnum quod occurrit proponam apud Sidonium Apollinarem lib.8.epist.3. vulgò legitur. lege virum, fidei catholicæ pace præfata, in plurimis similem tui, id est, à diuitibus ambitum, nec diuitias ambientem, cupidum scientiæ, continentem pecuniæ, inter epistolas abstemium, inter purpuratos linteatum, inter alabastra censorium &c. At nemo sani iudicij dubitabit quin reponi oporteat, inter epulas abstemium. Cæterùm Imperatoris epistola in electionis episcopi confirmatione requiritur, vt est in ca. lectis. distinct. 63. vbi Imperatoriæ epistolæ mentio fit, qui locus non malè huc referetur. Post electionem verò canonicam non vetatur Princeps conferre episcopatus, de qua re Iuo epist.65.infrà.

Sidonius correct.

Ad epist. 71.

ET morbo qui dicitur sacer ignis.) Hunc locum miserè deprauatum restitui secutus fidem libri Pithœani. Nam in aliis libris erat, & morbo qui dicitur sacrilegium. Sacri ignis mentio apud Plinium lib. 26. cap. 11. Columellam lib.7 cap.5 & Corn. Cels. lib. v. Cæterùm apud Sigebertum in Chronico reperio ætate Iuonis sacro igne multos grauiter laborasse, quod huc omnino referendum est.

Ad epist. 76.

SANDALIA pedibus apostolicis digna) sic legendum ex Codice Pith. Nam in nostris exemplaribus corruptè, pro Sandalia, scriptum reperi, Sonda. quæ vox nihili est. Sandalia verò genus calceorum esse sciunt omnes. Sed hic intelliguntur sandalia quibus Iuo episcopus vtebatur in solèni liturgiæ sacrificio. Nam ea inter insignia Pontificum numerantur, vt ab Innocentio. 3. in decretali epistola ad Patriarch. Constantinop. Mittimus tibi per Cardinalem prędictum Pontificalia ornamenta, caligas & sandalia, amictum, & albam, cingulum & succinctorium, oratorium & manipulum, tunicam, & dalmaticam &c D.Bernardus epist.42. Sibi vendicant insignia Pontificalia, vtentes & ipsi more Pontificum, mitra, annulo, atque sandalijs. De his agit Rupertus lib.1. de diuin. offic cap.24.& Durandus in Prochiro lib 3. cap. 8. Vbi multa de illorum significatione, more suo disputat.

Ad epist. 85.

NITRO, & sapone debitæ correptionis abluere) fuit ea lectio libri Pithœani, cuius loco malè in aliis exempl. erat. intro sapore. Non dissimilis locus apud D. Cyprianum epist. 76 ad Magnum. Neque enim (ait) sic in sacramento salutari delictorum contagia vt in lauacro carnali & seculari sordes cutis & corporis abluuntur, vt sapone & nitris, & cæteris quoque adiumentis, & solio, & piscina opus sit &c. Ita legere libros omnes adnotat Pamelius vir eruditissimus, qui bonam Cypriano nauauit operam, qui tamen in hac lectione sibi non satisfecit, & ex coniectura pro, nitris & sapone, emendat, aphronitris, contra fidem librorum. Sed hæc locorum collatio ostendit nihil mutandum. Interpres etiam Gallicus Cypriani locum illum non benè reddidisse videtur.

Ad epist. 87.

HOMINATVM facere Abbati.) Sic vnus liber. Alter habebat hominium facere. quomodo etiã loquitur Helmodius in historia & Otho Frisigiens. lib. 2. de reb. gest. Frid. 1 cap. v apud Aimoinũ monachum lib. v. cap. 48. legitur hominia facere, vel vt est in aliis libris, homagia facere. Ita variè ea vox effertur.

Ad epist. 88.

QVI huius coniugij paranymphus estis.) Ea rectior est lectio, quæ in vno codice leuiter interpolata fuerat, in quo legebatur, paralymphus. Sic Iuo epist. 85. Sponsæ Christi custodes & paranymphi estis. Is autem erat qui sponso sponsæve ad curam nuptiarum adiungebatur, ferè idẽ qui in Romanorũ nuptiis auspex dicebatur. D. Ambrosius lib. 9. epist. 70. Quem tamen paranymphum sibi Sampson quasi fidum solidum sodalem cùm duceret eam vxorem, adsciuerat. Vbi tamen vox illa, solidum, videtur abundare, & nescio quid erroris habere. D. Augustinus lib. 14. de ciuit. Dei. Nonne ipsos etiam paranymphos, & quoscunque ingredi necessitudo permiserat, antè mittit foras, quàm vel blandiri coniunx coniugi incipiat? D. Bernardus de cõsid. lib. 3. cap. vlt. O miserandam sponsam talibus creditam paranymphis, qui adsignata cultui eius proprio retinere quæstui non verentur. De his etiam agitur in ca. aliter. & ca. Sponsus c. 30. q. v. & in legib. Longobard. tit. de vi. publ.

Ad epist. 91.

NISI igniti ferri examinatione) sic omnino legendum fuit ex codicibus meliori fide descriptis. Perperam enim in vno ex nostris legebatur, nisi igniti fori exanimatione. Quo in verbo sæpiuscule erratum fuit à librariis, vt apud Eginhartum in vita Caroli magni. cúmque tam grauiter ad terram elisit, vt fibula sagi rupta baltheoque gladij dissipato à festinantibus qui aderant ministris exarmatus sine adminiculo leuaretur. Rectius videtur quod est in v. c. exanimatus sine. Agit verò hic de examinatione ferri candentis, qua rei suam probabant innocentiam, de qua etiam agit Iuo epist. 74. 251. & 254. Agitur & in iure canonico cap. vlt. tit. 35. de purg.

vulg. & in c consuluisti. ca. 2 q. 4. habentur etiam testimonia huius moris in lege ripuaria tit. 31 de ser. repreh & tit. 32. in lege Salica tit. 76. de antrustione, vbi æneï calefacti mentio est, & in lege Anglorum tit. 15 de venefic. vbi igniti vomeres vocantur, & in lege Francica lib. 4. & ab Helmodio in historia Slauor. Ferri calidi iudicium dicitur ab Aimoino monacho lib. v. cap. 34. & candentis ferri expurgatio in concilio Triburicensi cap. 22. Hildebertus Cenomanensis episcopus epist. 17. ex abundanti itaque fuit ad contactum calidi ferri præfatam deducere puellam, tanquam tali probatutam examine &c. Sic emendandus ille locus, vt rectè habent veteres libri manuscripti Nam vulgò malè excusum fuit, calidi fieri. Sed miserè corruptas Hildeberti de Lauardino epistolas (sic enim veteres appellant) aliquādo emendatas in lucem dabimus. Huius autem moris varia & egregia exēpla habentur apud Petr. Venerabilem lib. 6. epist. 29. Polydor. Virgil Angl. hist. lib. 8. Car. Sigon. lib v. & lib. 7. Nicephor Calist. lib 15. Niceph. Gregor. lib 6 c. 1. Georg. Pachymerium in græcor. histor. & Sigebertū in chronico, vbi loquitur de Popone clerico. Vetus formula consecrationis ferri edita est ab Auentino in annalibus Boiorum lib. 4. Erat etiam tunc temporis iudicium per crucem, de quo l. 26. & 33. Longobard. qualit. se quis defend. deb. Et in testamento Caroli magni apud H. Mutium. Erat & iudicium per corpus & sanguinem Christi, cuius Sigebertus in chronico meminit Et Theod. Balsamo ad can. 61. Synodi sextæ in Trullo, testis est sacerdotem quendam suis temporibus accusatum & depositum, quòd magna quinta feria sanctum panem dedisset diuersis mulieribus & viris, vt hac probatione conuincerentur qui rem aliquam surripuerant. Acron in illud Horatij epist. x. lib. 1. Vtque Sacerdotis fugitiuus liba recuso, scribit, cū in seruis suspitio haberetur furti, reos ductos ad sacerdotem paganorum fuisse, qui crustum panis carmine infectum daret singulis, quod cùm edissent, manifestus furti reus assereretur. Denique erat examen aquę feruentis, de quo in legibus Vvisigothor. lib. 6. In legibus Frisionum tit. 3. & tit. 14. & in legibus Francicis lib. 4. tit. de hon. ecclesiar. & lib. v. tit. de venefic. & in cap. sententiam. tit. ne cler. vel mon. secul. lib. 3. decret. purgationis aquæ feruentis vel frigidæ mentio fit, & in ca. consuluisti. cau. 2. q. 4. cuius rescripti fragmentum citat Iuo epist. 91. & 254. Consecrationis aquæ callidæ formulam antiquam prodidit idem Auentinus lib. 4. annal. Boior. Inueni etiam & aliam in vetusto Codice manuscripto, nondum puto editam, in qua scribitur petente Ludouico Imperatore beatum Eugenium illam condidisse, quàm hîc subijciam (quando ita sermo tulit) vt si qui harum rerum curiosiores erunt, expleantur. Nam eiusmodi facta diuersis ætatibus, nunc pietatis nunc erroris nomen accipere solent.

Hildebert. correct.

BENEDICTIO

BENEDICTIO VEL EXORCISMVS AQVAE CALIDAE
in qua manus ad iudicium mittitur.

EXORCIZO te creatura aquæ in nomine Dei patris omnipotentis, & in nomine Iesu Christi filij eius Domini nostri, vt fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, & omne fantasma diaboli, vt si hic homo manum suam in te missurus, est innocens vnde reputatur, pietas Dei omnipotentis liberet eum, & si, quod absit, culpabilis est, & præsumptuose in te manum mittere ausus fuerit, eiusdem omnipotentis virtus super eum hoc declarare dignetur: vt omnis homo timeat & contremiscat nomen sanctum gloriæ Domini nostri, qui viuit & regnat Deus per. &c.

Domine Iesu Christe qui es iudex iustus, fortis & patiens, & multum misericors, per quem facta sunt omnia, Deus Deorum & Dominus dominantium, qui propter nos homines, & propter nostram salutem de sinu patris descendisti, & ex virgine Maria carnem assumere dignatus es, & per passionem tuam mundum in cruce redemisti, & ad inferos descendisti, & diabolum in tenebris exterioribus conligasti, & omnes iustos, qui originali peccato ibidem detinebantur, magna potentia exinde liberasti. Tu Domine quæsumus mittere digneris spiritum tuum sanctum ex summa cœli arce super hanc creaturam aquæ, quæ ab igne feruescere atque calescere videtur, qui rectum per eam iudicium super hunc hominem nomine illo cõprobet ac manifestet. Te Domine Deus supplices deprecamur qui in Cana Galileæ signo admirabili tua virtute ex aqua vinum fecisti, & tres pueros Sydrac, Misac, & Abdenago de camino ignis ardentis illæsos eduxisti, & Susannam de falso crimine liberasti cæco nato oculos aperuisti, Lazarum quatriduanum à monumento suscitasti, & Petro mergenti manum porrexisti. Ne respicias peccata nostra in hac oratione, sed tuum verum & sanctum iudicium coram hominibus in hoc manifestare digneris, vt si hic homo pro hac reputationis causa, furto videlicet, vel homicidio, aut adulterio, vel luxuria, aut pro qualibet causa culpa modò ad presens manum suã in hanc aquam igne feruentem miserit, & culpabilis ex hac causa non est, hoc ei præstare digneris, vt nulla læsio vel macula in eadem manu appareat, per quam sine culpa calumniam incurrat.

Iterum te Deus omnipotens nos indigni & peccatores famulitij suppliciter exoramus, vt sanctum, verum & rectum iudicium nobis in hoc etiam manifestare digneris, quatinus hic homo ex hac reputatus causa, si per aliquod maleficium diabolo instigante aut cupiditate, vel superbia culpabilis est, in factu vel consensu, & hoc comprobationis iudicium subuertere aut violare volens malo confisus ingenio manum suam in hanc aquam præsumptuose mittere ausus fuerit, tua pietas taliter hoc declarare dignetur, vt in eius manu dignosci queat quod iniustè egit, vt & ipse deinceps per veram confessionem pœnitentiam agens ad emendationem perueniat,

& iudicium tuum sanctum & verum in omnibus declaretur gentibus, per te redemptor mundi qui venturus es.

Cùm hominem vis mittere ad iudicium aquæ frigidæ ob comprobationem ita facere debes. Accipe illos homines quos vis mittere in aquam, & deduc eos in ecclesiam,& coram omnibus illis cantet presbyter missam,& eos ad ipsam missam offeras. Cùm autem ad communionem venerint, antequam communicent, interroget eos sacerdos cum adiuratione & dicat: Adiuro vos omnes per patrem & filium & spiritum sanctū,& per vestram Christianitatem quam suscepistis,& per vnigenitum Dei filium &per sanctam trinitatem,& per sanctum euangelium, & per istas sanctas reliquias, quæ in ista ecclesia sunt,vt non præsumatis vllo modo communicare, neque accedere ad altare,si hoc fecistis,aut consensistis,aut scitis qui hoc egerit.Si autem tacuerint,& nullus hoc dixerit,accedat sacerdos ad altare, & communicet. Postea verò communicet illos quos vult in aquam mittere. Cùm autem cōmunicant,dicat sacerdos ante altare.Corpus hoc & sanguis domini nostri Iesu Christi sit tibi ad probationem hodie. Expleta missa faciat aquam benedictam ipse sacerdos &pergat ad locum vbi omnes probantur.Cùm autem venerit ad ipsum locū, det illis omnibus bibere aquā benedictam.Cùm autem dederit vnicuique,dicat. Hæc aqua Domini fiat tibi ad probationem.Postea verò coniuret aquam vbi illos mittit.Post cōiurationem autem aquæ exuat illos vestimentis suis,& faciat illos per singulos osculari se. Per sanctas reliquias quæ in ista ecclesia sunt, per vestram quoque christianitatem quā suscepistis,vt non præsumatis vllo modo ad altare accedere vel communicare,si vos hoc malum fecistis quod vobis imputatur,aut si consensum prębuistis,aut si nostis quis illud instigāte diabolo fecerit.Si autem omnes tacuerint, & nullus confessus fuerit,accedat sacerdos ad altare,& communicet illos.Separatis illis qui examinandi sunt, quos postea cùm in aquam mittendi sunt communicabit. Communicantibus autem dicat sacerdos. Corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi sit tibi ad probationem hodie,ad laudem & gloriam nominis sui,& ad ecclesiæ suæ vtilitatem.Expleta missa faciat sacerdos aquam benedictam,& deferat eam ad locum examinis.Cùm autem venerit ad locū,letaniam faciens omnibus pro eadem causa Dominū deprecantibus,det examinandis bibere de aqua benedicta.Et cùm dederit,dicat ad vnumquemque.Hæc aqua fiat tibi ad probationem hodie per Dominum nostrum Iesum Christum,qui est verus iudex & iustus. Deinde coniuret aquam vbi mittendi sunt.

Locus probationis.

His locus sic est corruptus in vetere libro manuscripto.

Coniuratio aquæ.

ADIVRO te aqua in nomine Dei patris omnipotentis qui te in principio creauit,quique te segregauit ab aquis superiorib', & iussit deseruire humanis necessitatibus.Adiuro te etiā per inuisibile&ineffabile nomē

Christi Iesu filij Dei viui omnipotentis sub cuius pedibus te calcabilem præbuisti, qui etiã in te baptizari dignatus est, & suo baptismate cõsecrauit. Adiuro etiam te per Spiritũ sanctum, qui super Dominum in te baptizatum descendit, qui te inuisibili sanctificatione sacratam ad animarũ purgationem inenarrabile cõstituit sacramentum, per quam olim & populus Israeliticus siccis pedibus transiuit, & ex aqua ferrum quod casu ceciderat, Heliseus diuina virtute contra naturam natantem, in suo manubrio redire fecit, vt nullomodo suscipias hunc hominem si in aliquo culpabilis est ex hoc quod illi obiicitur, scilicet aut opere, aut consensu, seu conscientia, vel quolibet ingenio, sed per virtutem Domini nostri Iesu Christi reiice ex te, & fac illum natare super te, quatinus cognoscant fideles Christi nullum maleficium, nullum præstigium diuinæ virtuti posse resistere quod non detectum fiat, & omnibus manifestum. Adiuro etiam te per virtutem eiusdẽ Domini nostri Iesu Christi, vt ad laudẽ illius cui omnis creatura seruit, & cui cœlestis exercitus famulatur clamans, Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, vt nobis adiurantibus & eius misericordiam obsecrantibus obedias qui regnat & dominatur per infinita secula seculorum.

Hominis coniuratio.

Adivro te homo & contestor per patrem & filium & Spiritum sanctum, & per sanctam & indiuiduã trinitatem, & per omnes angelos & Archangelos, & per omnes principatus & potestates, dominationes quoque & virtutes, & per Dei sedilia, Cherubin & Seraphin, & per diem tremendum iudicij Dei, necnon & xxiiii. seniores qui cotidie laudant Deum, & per quatuor euangelistas, & per sanctos quoque apostolos, martyres & confessores, necnon & per sanctam genetricem Dei Mariam, omnésque virgines, & per cunctum populum sanctum Dei, vel per sanctum baptismum in quo renatus es, si tu hoc malum fecisti, ex quo culparis, vel assensum præbuisti, aut baiulasti, aut in domũ tuam recepisti, aut inde consciius, aut consentaneus extitisti, coram omnibus dicito. Quod si diabolo suadente celare dispośueris & cupabilis exinde es, euanescat cor tuum incrassatum & induratum, & non suscipiat te aqua incredulum & seductum, vt dicat populus, quia Deus noster iudex est, cuius potestas in secula seculorum. Amen.

Post coniurationem aquæ, exuat illos vestimentis illorum & osculari sanctum euangelium & sanctam crucem faciat, & q; sanctificatis omnibus aqua benedicta cum timore & reuerentia Dei fisus de eius clementia proiiciat in aquam.

B. Eugenius auctor huius formulæ.

HOc iudicium autem petente Domino Ludouico imperatore constituit beatus Eugenius, præcipiens vt omnes episcopi, Comites, Abbates, omnísque populus Christianus, qui infra eius imperium est, hoc iudicium defendat innocentes & examinentur nocentes, neque periuri super reliquias sanctorum perdant suas animas malum consentientes.

Hactenus vetus exemplar.

Ad epist. 110.

PERMITTITE me solum ebibere miseriam meam) sic liber Pithœi. In aliis scriptum erat, exhibere miseriam. Sed minus rectè vt videtur. Tale illud est Sidonij Apollinar. lib. 9. epist. 4. quantaslibet nobis anxietatum pateras vitę pręsentis propinet afflictio, parua toleramus: si recordamur quid biberit ad patibulum, qui inuitat ad cœlum. Atque singulare est quod hîc Iuo scribit, qui cùm in carcerem detrusus, vi solui posset, maluit retineri, ne sua causa strages eueniret. Sic Impp. Arcadius & Honorius l. x. C. de epis. & cler. aiunt episcopum propriæ iniurię vltionem vix deposcere, cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit. D. Cyprianus lib. 3. epist. xi. ad Rogatian. Magis optamus contumelias & iniuriam singulorum clementi patientia vincere, quàm sacerdotali licentia vindicare.

Ad epist. 105.

PRÆTEREA casati ecclesiæ.) Corrupti erant hoc loco libri. In vno enim exemplari legebatur, quassati ecclesiæ. In alio casati. Quod postremum in Codice Pithœano inuenimus, & sincerum esse arbitramur. Casatos verò ecclesiæ hic accipi oportet pro vassallis, de quibus mentio in veterum scriptis, sed rarò. In legibus Frācicis lib. 3. cap. 68. quot mansos vnusquisque de beneficio habeat, vel quot homines casatos in ipso beneficio. Et lib. 4. cap. 75. vassallos suos casatos secum non retineat, sed cum Comite, cuius pagensis est, ire permittat. In vetusto lapide Aurelianensi qui adhuc visitur, ita scriptum legitur. Ex beneficio S † per Ioannem episcopum, & per Albertum S † casatum factus est liber Lembertus teste hac sancta ecclesia. Nomen habuisse videntur à casis. Paulinus episcopus Nolanus epi. 2. ad Amandum. vt in casa ecclesiæ terrulam qua victum suum procuret, accipiat. Casamenta etiam legimus apud nostrum Iuonem epist. 197. An etiam (ait) pertineat ad casamenta eorum quæ tenent potentes homines.

In qua ille sexus mihi est suspectus) Puto notari Reginam Bertredam, quam incesto cōiugio sibi copulauerat Rex Philippus, cuius Philippi ideò infensum animum expertus Iuo fuit, quia nunquam tales nuptias probare voluerat, vt constat ex epist. 13. 15. & 211. Sic accipe quod infra epist. 118. scribit. Parabantur mihi insidię à quibusdam parochianis vestris, qui sunt affines illius olim dictę Reginę, cuius inimicitię nondum sunt aduersum me aliqua ratione sopitæ.

Ad epist. 119.

DISTINCTA sacramenta vsque ad septem quę eum purgauerunt.) Sic disertè liber Pith. In alio exemplari verba illa, vsque ad septē, prorsus

aberant. Sed corrupta & imperfecta fentētia. Tale illud eſt quod habet idē Iuo epiſt. 231. quinta manu mulieris vel ſeptima purgationem eius accipiatis. Hildebertus Cœnoman. epiſt. 69. ad Honorium. Iudicatum eſt, Decanum, ſi non pro Nicolao, quibuſdam moratoriis cauſis quærente iudicium differri, pro eccleſia tamen (ſic legendum ex v. c.) quæ eum habebat ſuſpectum, debere purgari, atque in ſeptima manu ordinis ſui, ſuam iureiurandò declarare innocentiam. Sic in lege Ripuar. tit. 35. Septima manu fidem facere legimus. In Alemannor. lege tit. 6. Sexta manu iurare. In Friſionum lege tit. 14. ſua duodecima manu obiecti criminis ſe purificare ſacramento. Et paulopoſt. duodecima manu perfectorio ſacramento ſe excuſare. In iure etiam canonico ſæpe. vt tit. de purgat. cano. cap. v. legimus purgari quarta & quinta manu. & cap. 8. quinta & ſeptima manu. & cap. 10. manu decimaquarta. & in ca. requiſiſti. cau. 23. q. 1. ſeptima manu propinquorum tactis ſacroſanctis reliquiis iureiurando dicere, vt etiam in cap. laudabilem. & cap. litteræ. de frigid. & malefic. Sic manu ſua iurare in lib. 2. feudor. tit. 27. §. Si ruſticus. Manum verò ſymbolum fidei ſemper fuiſſe notiſſimum eſt.

Ad epiſt. 171.

TRANSLATIONES epiſcoporum neceſſitate vrgente, metropolitani auctoritate, & ſummi Pontificis diſpenſatione fieri.) De hac tranſlatione agit idem Iuo ſuprà. epiſt. 169. in fine, quæ cum hac epiſtola coniungenda eſt. Agitur & cap. 1. & ſeqq. de tranſl. epiſcop. Iure canonum improbatur, vt conſtat tota quæſt. 1 cau. 7. quamuis tamen ex neceſſitate & vtilitate communi permittatur. ca. mutationes ca. 7. q. 1. Zonaras tomo 3. refert Agapetum Romanum Pontificem improbaſſe tranſlationem epiſcopi factam ſine cauſa à Iuſtiniano. Sic Eugenius Papa 3. noluit confirmare tranſlationem epiſcopi Guicmari Sicenſis qui electus erat à Friderico, vt præeſſet eccleſiæ Magdeburgēſi, vt retulit Otho Frinſig. lib. 2. de reb. geſt. Frid. 1. cap. 8. Vide Theodor. Balſamonem ad can. 15. Synodi Nicenæ, Socratem hi. eccleſ. lib. 7. cap. 36. qui probat multis exemplis à ſede ad ſedem epiſcopos olim tranſlatos fuiſſe, & noſtrum hunc Iuonem Pannoniæ lib. 3. cap. 69. & Burchardum lib. 1. decret cap. vlt.

Ad epiſt. 179.

VELVT quadam mœchatione) ſic rectiſſimè in Codice Pithœi ſcriptum reperi, pro quo in aliis exemplaribus erat. velut quadam machinatione. Sed id corruptè. Nam mœchationis nomine bigamiam intelligi voluit in epiſcopo Ranulfo, qui duarum eccleſiarū epiſcopus fieri malis artibus nitebatur. Sic enim Iuo epiſt. 178. Eliminetur de Luxouiēſi eccleſia Ranulfus Dunelmenſis epiſcopus, vt digamia non admittatur. Huius Ranulfi meminit etiam idem Iuo epiſt. 181. quo loco & Flammardi agnomine deſignat. atque huc ſpectat quod Iuo epiſt. 67. & epiſt. 178. ſcribit neminē fieri epiſcopum duarum eccleſiarum. Sicut etiam plures eccleſiæ vni epiſcopo committi nō poſſunt teſte Sozomeno lib. 4. cap. 15. Ruffino lib. 1. cap. 6. Et Epiphanio in hæreſi 68. apud Luithprādum Ticinenſ. lib. 4. cap. 3 extat in-

ſignis locus de Manaſſe epiſcopo Arelatenſi,qui abuſus auctoritate & exẽplo Petri apoſtoli, & Marci euãgeliſtæ, ab Hugone tunc tẽporis rege Italię mandatum epiſcopatum eccleſiæ Tridentinæ, Veronenſis, & Mantuanæ ſuſcepit. Porrò ex iuſta cauſa vnus idémque epiſcopus poteſt habere duos epiſcopatus, vt eſt apud D. Gregorium lib. 2. epiſt. 15. quod relatum eſt can.pen.& vlt.cau. 21.q. 1.Poteſt & auctoritas eccleſiaſtica duos epiſcopatus in vnum redigere,vt eſt in ca.& temporis.& ca.poſtquam cau.16.q.1.

Ad epiſt. 226.

CVM conniuentia epiſcoporũ tractare valeamus.) Ea eſt lectio Codicis Pithœani, quam duobus aliis locis conſeruatam reperi. quanquam in quibuſdam membranis exaratum erat. cum conuenientia epiſcoporum. Sic Iuo epiſt.163.cum conniuentia ſuffraganeorum habita legitima diſcuſſione probauerit.Et epiſt 221.vt nullus epiſcopus rem eccleſiæ ſine conniuentia cleri alienet.Sic etiam Gratianus in ca.ſine cau.12.q 2. irrita erit cõmutatio rei eccleſiaſticæ abſque omnium conniuentia & ſubſcriptione clericorum.Ita enim habent vulgata exemplaria. Tametſi in vno v.c. ſcriptum ſit. abſque omnium conuenientia & ſubſcriptione. quæ vox idem ſonat ac,conſenſu, quomodo Ant.Contius IC. legẽdum eſſe adnotat in illo canone Gratiani. Sed nihil temerè mutandum eſſe mihi videtur. Obſeruaui autem apud noſtrum Iuonem lib. 2. Pannoniæ. tit de alienatio. rer. eccleſ.hanc eandem vocem interpolatam reperiri. Nam ibi canon iſte Gratiani refertur, & pro conniuentia, in libris impreſſis,legitur,collaudatione,vt etiam apud Burchardum decret. lib. 3. cap. 170. Magna vbique diſcordia.

Ad epiſt. 233.

QVI ſe propter epilepſiam curandam eunuchizauit.) Varia erat huius loci ſcriptura in codicibus manuſcriptis, aliis habentibus epileuſiam, aliis,epileſiam.quibuſdam,epilepſiam.Quod poſtremum rectius eſſe videtur ex his quæ in hac epiſtola ſequuntur.Huc autem pertinet quod in cap. ex parte.de corp.vitiat.ordin.adnotatum eſt presbytero adempta virilia de conſilio medici, ne incideret in lepram. Nam & AEtius ſcribit lib. 13. cap. 125. caſtratos hoc lepræ morbo non laborare.Balſamo autem ad cap.1. Nicenæ ſynodi,& ad can.23 apoſtolor.putat clericum non poſſe caſtrari propter morbum ſine auctoritate epiſcopi, allata Iuſtiniani Nouella de eunuchis,quæ ſtatuit etiam propter morbum neminem impunè caſtrari.Sed tamen ex cap.4.& v.de corp.vitiat.ordin. colligitur ea in re neceſſariam non eſſe auctoritatem epiſcopi. Huc etiam refer tit. decretor. Corpore vitiati ſpontè non ordinentur.

Ad epiſt. 238.

DE remiſſis Germanico Regi inueſtituris feciſſe videtur.)Sic v.c.Pithœi. In vno è noſtris exemplaribus,tantùm legebatur.de remiſſis Regi inueſtituris. Sed id quia ſubobſcurũ eſt,ita videtur eſſe interpretandum.Hẽricus quartus Teuthonicorum Rex, cùm magno exercitu veniſſet in Tuſ-

ciam,vt Romæ coronam mereretur, & Paſchalis ſecundus Pontifex maximus(ſub quo floruit Iuo)de refutando iure inueſtiturarumHenricum conueniſſet, Henricus Pontificem, totámque curiam vi armata in carcerem & vincula coniecit. Tandem Imperatore coronato, Paſchalis coactus Henrico conceſſit priuilegium de inueſtitura epiſcopatuum, & abbatiarum tam per annulum quàm per virgam.Poſtea verò Paſchalis in concilio Lateranēſi agens publicam pœnitentiam, quia captus ab Henrico 4. approbauerat priuilegia Imperatorum de inueſtituris eccleſiarum, quatuor poſtea edidit capita, quibus vetuit inueſtituras eccleſiarum de manu laici accipi. Ea extant apud Gratianum ſub cauſa 16. q. 7. eiuſque rei auctor eſt Abbas Vrſpergēſis in chronico.Hiſtoriam hanc plures ex veteribus retulere,vt Martinus Polonus in vita Paſchalis,appendix Dodechini Abbatis ad chronica Mariani Scoti, & Otho Friſing.in chronico lib.7. cap.14. vbi priuilegium iſtud nouo verbo,ſed ad rem ſatis idoneo,prauilegium nuncupat.Hóc(ait) priuilegium, quod à Romano Pontifice minis extorſit,poſtmodum ſynodo congregata, epiſcoporum auctoritas tanquam prauilegiū reprobauit. Eius etiā rei teſtimonia aliquot reperi in vetuſto Codice manuſcripto, vbi & additur in concilio Viennæ habito temporibus Paſchalis, ſtatutū fuiſſe inueſtituras epiſcopatuum, abbatiarum,& eccleſiaſticarum dignitatum factas à laicis hæreſim eſſe, quæ valde pertinent ad ea quæ hîc ab Iuone ſcribuntur.Nam antea inueſtituræ illæ Principibus conceſſæ fuerant vt Carolo Regi,& Otthoni primo Theutonicorū Regi,ſucceſſoribúſque,vt liquet ex ca. in ſynodo. diſtinct. 73. quas tamen cæteri canones regulariter vetuerant,vt eſt in ca.ſi quis.cum ſeqq.diſtinct.73. Adeo hac in parte ſæpe variatum fuit à maioribus. Teſtimonium verò cuius memini, hîc ſubiicere viſum eſt, quia non puto in lucem editum adhuc fuiſſe.

QVAE SEQVVNTVR FACIVNT AD INTERPRETAtionem epiſt.238.Iuonis,ſuntque ex vetuſto Codice deſcripta,in quo hæc ita leguntur.

Epiſtola Ioannis Tuſculani epiſcopi de captione Paſchalis Papæ,Richardo Albano epiſcopo miſſa.

IOANNES Dei gratia Tuſculanus epiſcopus agēs vices domni Paſchalis Papæ vincti Ieſu Chriſti, venerabili fratri Richardo Albano epiſcopo in Domino ſalutē. Quoniā ſicut ait apoſtolus vnū corpus ſumus in Chriſto, & ſi patitur vnū membrum,cętera membra cōpatiuntur,quæ de capite noſtro & de tota ferè eccleſia geſta ſunt,fraternitati tuæ ſignificamus. Cū igitur HēricusTheutonicorū rexSuturū perueniſſet,legatos quoſdā Romā direxit, qui iureiurādo firmauerūt Dōni Papæ Paſchalis legatos ſecurè ducere ac reducere,& Regē ipſum ſacramento firmare omnē eccleſiarū inueſtituram penitus abdicare,obſides etiam dare,ne ad hoc flagitiū iterum rediret, & res eccleſiaſticas & regalia ac beati Petri patrimonia libera & quieta omnino dimittere, obſides etiam dare pro ſecuritate cùm ad coronandum eum ad beati Petri Baſilicam exiret. Poſtea ex parte eccleſiæ à laicis viris

firmatum est, si ista quæ promissa sunt iam dictus Rex obseruaret, quod domnus noster eam benignè susciperet, & ei diadema regni imponeret, & coronatus si vellet vrbem intraret. Pro transitu etiam pontis obsides accecepit, pro quibus sacramētum exhibuit, quod in ipso die dominico si pontem transiret, eos in liberam nostrorum restitueret potestatem. De his igitur omnibus sacramentis ex vtraque parte peractis & obsidibus datis, cùm ad coronandum eum ad ecclesiam beati Petri Papa exiret, postpositis sacramentis & dimissis obsidibus eum in ipsa ecclesia cum episcopis & Cardinalibus & multis Romanis violenter cœpit, & in captione arctissima detinet. Romani verò post alterum diem collecti in hostes ecclesiæ impetum facientes de porticu fugere compulerunt, interfectis multis de suis, & perditis equis, tentoriis, pecuniis, & infinita supellectili. Post hæc omnes vnanimes contra eum iurauerunt vno animo, vna voluntate pugnare. Tu igitur prudenter vigila, & quanto amplius necessarium conspicis, tanto magis elabora, & matrem Ecclesiarum omnium adiuuare ne desinas. Orationes pro liberatione domini nostri, immò pro ipsa ecclesia vbicunque potueris fieri facias. Vale. Hoc autem factum est anno Domini M. C. XI. indictione quarta pridie idus Febr. in basilica sancti Petri apostolorum principis, die dominica ante caput ieiunij.

HOC MODO RECONCILIATIO INTER PASCHALEM Papam & Henricum Imperatorem facta est. Iuramentum Imperatoris.

EGo Henricus liberos dimittā quarta vel quinta feria proxima domnū Papam Paschalem, & episcopos & Cardinales, & omnes captiuos, & obsides qui pro eo & cum eo capti sunt, & liberos produci faciam inter portam Transtiberinæ ciuitatis, nec vlterius capiam, aut capi faciam eos qui in fidelitate domni Papæ Paschalis permanent: & populo Romano & Transtiberinæ insulæ ciuitatis pacem & securitatem seruabo tam per me quàm per meos, & in personis & in rebus qui pacē mihi seruauerint. Patrimonia & possessiones sanctæ Romanæ ecclesiæ quæ abstuli restituam, & cuncta quæ habere debet more antecessorum meorum recuperare & tenere adiuuabo bona fide, & domno Papæ Paschali obediam, saluo tamen honore regni & imperij, sicut catholi Imperatores catholicis Pōtificibus Romanis. Hęc omnia obseruabo bona fide, sine fraude, & malo ingenio. Isti sunt iuratores ex parte Imperatoris Henrici, Fredericus Coloniensis Archiepiscopus, Gebehardus Tridēsis episcopus, Bruno Spirensis episcopus, Bruchardus Monasteriēsis episcopus, Albertus Cancellarius, Comes Herimānus, Comes Berengarius, Fredericus Comes palatinus. Item Fredericus Comes, Bonifacius Marchio, Albertus Comes de Blandriaco, Godefridus Comes, Vvarnerius Marchio.

Concessio Papæ de inuestituris episcopatuum.

DOMNVS Papa Paschalis concedit Domno Imperatori Henrico & regno eius, priuilegio suo sub anathemate & confirmabit & corroborabit episcopo vel Abbate liberè electo sine symonia assensu Imperatoris, quòd Domnus Imperator eum annulo & virga inuestiat. Episcopus autem vel Abbas ab Imperatore inuestitus liberè accipiat consecrationem ab episcopo ad quem pertinuerit. Si quis verò à clero & à populo eligatur, nisi ab Imperatore inuestiatur, & à nemine cõsecretur, & Archiepiscopi & Episcopi libertatem habeant consecrandi ab Imperatore inuestitos. Super his etiam Domnus Papa Paschalis non inquietabit Regem Henricum, nec eius regnum & imperium.

Sacramentum ex parte Papæ.

DOMNVS Papa Paschalis non inquietabit Domnum Imperatorem Henricum, nec eius regnum de inuestitura episcopatuum & Abbatiarum, neque de iniuria sibi illata & suis in personis & bonis, neque aliquod malum reddet sibi vel alicui personæ pro hac causa, & penitus in personam Imperatoris Henrici nunquam anathema ponet, nec remanebit in Domno Papa quin coronet eum sicut in ordine continetur, & regnum & imperium officij sui auxilio adiuuabit pro posse suo. Et hæc adimplebit Domnus Papa sine fraude & malo ingenio. Hæc sunt nomina illorum episcoporum, & Cardinalium qui præcepto Domni Papæ Paschalis priuilegium & amicitiam sacramento confirmauerunt Domno Imperatori Henrico. Petrus Portuensis episcopus. Centinus Sabiniensis episcopus. Robertus Cardinalis sancti Eusebij. Bonifacius Cardinalis sancti Martini. Anastasius Cardinalis sancti Clementis. Gregorius Cardinalis apostolorum Petri & Pauli. Gregorius Cardinalis sancti Chrysogoni. Ioannes Cardinalis sanctæ potentianæ. Risus Cardinalis sancti Laurentij. Ramerus Cardinalis sanctorum Marcellini & Petri. Vitalis Cardinalis sanctæ Balbinæ. Dinzo Cardinalis sancti Martini. Theobaldus Cardinalis Ioannis & Pauli. Ioannes Diaconus sanctæ Mariæ in schola græca. Leo Diaconus sancti Vitalis Martyris. Abbo Diaconus sanctorum Sergij & Bachi.

PRIVILEGIVM PASCHALIS PAPÆ QVOD FECIT Imperatori Henrico de inuestituris episcopatuum & abbatiarum.

PASCHALIS episcopus seruus seruorum Dei carissimo filio Henrico Theutonicorum Regi, & per Dei omnipotentis gratiam Romanorum Imperatori & Augusto salutem & apostolicam benedictionem. Regnum vestrum sanctæ ecclesiæ singulariter adhærere dispositio diuina constituit, & prædecessores vestri probitatis & prouidentiæ amplioris gratia Romanę vrbis coronam & imperium consecuti sunt. Ad cuius videlicet coronę

& imperij dignitatem, tuam quoque personam fili carissime Henrice per nostri sacerdotij ministerium maiestas diuina prouexit. Illam igitur dignitatis prærogatiuam,quam prędecessores nostri vestris prædecessoribus catholicis Imperatoribus concesserunt, nos quoque dilectioni tuæ concedimus, & præsentis priuilegij pagina confirmamus, vt regni tui episcopis & abbatibus liberè præter violentiam & symoniam electis inuestituram virgæ & annuli conferas. Post inuestitutionem verò canonicè consecrationem accipiat ab episcopo ad quem pertinuerit. Si quis autem à clero & à populo præter tuum assensum electus fuerit, nisi à te inuestiatur, à nemine consecretur. Sanè episcopi & archiepiscopi libertatem habeant à te inuestitutos episcopos & abbates canonicè consecrandi. Prædecessores enim vestri ecclesias regni sui tantis regalium suorum beneficiis ampliarunt, vt regnum ipsum episcoporum maximè & abbatum præsidiis oporteat communiri, & populares dissensiones quæ in electionibus contingunt regali oporteat maiestate compesci. Quamobrem prudentiæ & potestati tuæ cura debet sollicitiùs imminere, vt & Romanæ ecclesiæ magnitudo & cæterarum salus præstante Domino beneficiis & seruitiis conseruetur. Si qua verò ecclesiastica vel secularis potentia aut persona hanc nostræ concessionis paginam contra eam temerario ausu venire tentauerit, anathematis vinculo innodetur, honorísque ac dignitatis suę periculum patiatur. Obseruantes igitur misericordia diuina custodiat, & personam ac maiestatem tuam ad honorem & gloriam suam fœliciter imperare concedat. Hæc sunt verba quæ dixit Domnus apostolicus Domno Imperatori Henrico in communione corporis & sanguinis Christi die coronationis suæ. Domne Imperator Henrice corpus Domini natum ex Maria virgine, passum in cruce pro nobis sicut sancta catholica tenet ecclesia, damus tibi in confirmatione veræ pacis & concordiæ inter me & te. Amen. Anno verbi incarnati M. C. XI. Hoc confirmatum est in basilica sancti Petri xvi. Cal. Martij, regnante in cœlis Domino nostro IesuChristo cum patre eterno & spiritu sancto. Amen.

EPISTOLA PASCHALIS PAPÆ DAMNANS PRIuilegium quod Henricus per vim ab eo extorserat Guidoni Archiepiscopo Viennensi missa.

PASCHALIS episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Viennensi Archiepiscopo Guidoni & apostolicæ sedis legato salutem & apostolicam benedictionem. Si constantiam tuam sęua illa barbaries minis, blandimentis, aut aliis modis tentat inflecti, prudentia tua immobilis perseueret. Si enim in viridi ligno sic factum est quid fiet in aliis? Si in capite sic perpetratum est, quid fiet in membris? Igitur frater carissime in tuo bono incœpto constanter & viriliter Deo præstante permaneas. Minæ vel blandimenta vel alij suasionis aut dissuasionis modi prouidentiam tuam

non moueant, sed ita Domino auxiliante perdura, vt aliis tua constantia salutaris perseuerātiæ sit exemplum. Quæ cognoscere postulasti, hæc sunt. Scripta quæ in tentoriis, in quibus cum multitudine clericorum & ciuium vrbis & totius prouinciæ custodiebamur pro libertate ecclesiæ & pro absolutione captiuorum omnium, & pro excidio quod ecclesiæ, vrbi, & vniuersæ prouinciæ superincumbente vndique gladio imminere videbatur, de electione seu de inuestituris personarum facta sunt, videlicet vt electione libera facta sine vi & symonia consensu Regis, facultatem habeat Rex inuestiendi per virgam & annulum, & electus à clero & populo non consecretur nisi à Rege inuestiatur, ego canonica censura cassa omnino & irrita iudico & sub damnatione perpetua permanere decerno, vt nullius vnquā auctoritatis sint, & nullius bonę memoriæ. Ea verò quæ sacri apostolorum canones, & Antiochenum ac vniuersa cōcilia, & prædecessores nostri, & præcipuè fęlicis memorię Dōnus Gregorius, & Vrbanus de his prohibuerunt, damnauerunt, statuerunt, & firmauerunt, ego prohibeo, dāno, constituo, & confirmo, & me illorum sanctiones profiteor seruaturum.

EXCOMMVNICATIO CONCILII VIENNÆ CELEBRATI à Guidone archiepiscopo, de Henrico Imperatore facta.

INuestituram episcopatuum & abbatiarum & omnium ecclesiasticarum de manu laica sanctę Romanæ ecclesię auctoritatē sequētes hęresim esse iudicamus. Scriptum illud seu priuilegium quod à Domino Paschali Papa violenter Henricus Rex de inuestituris de anathemate in persona sua non sponte extorsit, in virtute sancti spiritus damnamus, atque irritum esse, & nullius beatę memorię iudicamus fieri. Henricum Theutonicum Regem, qui simulata pace Romam veniens post data sacramenta Domno Papæ Paschali vitæ, membrorum, malæ captionis, refutationis inuestiturarum eundem Domnum Papam in sede apostolica ante corpus beati Petri, post osculationem pedis, oris & faciei, proditione, periurio & sacrilegio, velut alter Iudas cum Cardinalibus, episcopis, Archiepiscopis, & multis Romanorū nobilibus tradidit, & cepit, & raptū in castra insignibus apostolicis exuit, & indignè atque inhonestè irrisum tractauit, & ab eo supradictum nefandissimum & detestabile scriptum violenter extorsit, excommunicamus, anathematizamus, & à gremio sanctæ matris ecclesiæ sequestramus, donec his omnibus abrenuntiatis plenam satisfactionem eidem ecclesiæ exhibeat.

RESCRIPTVM GVIDONIS ARCHIEPISCOPI AD DOMnum Papam Paschalem de confirmando concilio quod Vienna celebratum est.

DOMNO sancto & dulcissimo patri Paschali, Guido Viennensis archiepiscopus, & apostolicæ sedis legatus & cæteri omnes episcopi & ab-

bates qui Viennensi affuimus concilio, debitam subiectionem & obedientiam. Sanctæ pietatis vestræ mandata sequentes apud Viennam conuenimus, ibique cooperante gratia spiritus sancti de inuestituris, de captione vestra & vestrorum, de periuriis Regis, de pessimo illo pacto, & priuilegio quod à vestra maiestate violenter extorsit, tractare diligenter curauimus. Affuerunt Legati Regis litteras bullatas quasi de parte vestra ad eum missas audacter prętendentes, in quibus erga eum vester bonus affectus pacis & concordiæ & perfectæ amicitiæ significabantur. Quas nimirum post concilium quod in prętcrita vltima quadragesima Romę celebrastis, se recepisse & sibi missas idem Rex testabatur. Cúmque super his multa nobis incuteretur admiratio, memores tamen litterarum illarum quas humilitati nostrę, illarum etiam quas Domno G. Ingolismensi episcopo, & vestrę sedis legato de bona iustitię perseuerantia misetatis, totius sanctę ecclesię & nostrę fidei ruinam certissimam euitare cupientes, ad Dei honorem & vestrum animati, canonicam viam aggressi sumus. Igitur dictante sancto spiritu inuestituram omnem rei ecclesiasticę de manu laica hęresim esse iudicauimus. Scriptum illud quod Rex à vestra simplicitate extorsit, damnauimus. In ipsum etiam Regem nominatum, & solemniter & vnanimiter sententiam anathematis iniecimus. Et nunc Domne Pater vestram sicut dignũ est maiestatem suppliciter exoramus, vt quod pro sanctę catholicę fidei robore, pro Dei & vestro honore fecimus, auctoritate apostolica solemniter confirmetis. Cuius confirmationis argumentum per apertas nobis litteras significare dignemini, quas etiam vt gaudium vestrum sit plenum, alter alteri destinare possimus. Et quoniam principum terræ pars maxima & vniuersi ferè populi multitudo in hac re nobiscum sentit, in remissionem peccatorum suorum omnibus iniungatis, vt si necesse fuerit auxilium nobis & patriæ vnanimiter ferant. Illud autem cum debita reuerentia vestræ suggerimus pietati, quòd si nobiscum in his steteritis, si hoc sicut rogamus confirmaueritis, si deinceps ab ipsius crudelissimi tyranni & nunciorum eius, litteris, locutione, muneribus abstinueritis, vnanimiter nos sicut decet habebitis filios & fideles. Si verò quod minimè credimus, aliam viã aggredi cœperitis, & nostræ paternitatis assertiones prædictas, roborare nolueritis, propitius sit nobis Deus, quia nos à vestra subiectione & obedientia repelletis Valete. Anno ab incarnatione Domini M.C. indictione quinta, & XVII. Cal. Octobris, cõcilium hoc Vienne celebratum est. Item anno Domini M.C.XIIII. VIII. id. Decembris Cono Prænestinus episcopus, & apostolicæ sedis legatus, prędictum regem Hẽricum apud Beluacum anathematizauit in concilio suo. Et in quadragesima proxima Lætare Ierusalem, V. Calend. Aprilis Remis cebrato concilio eundem Henricum damnauit. Item Cono ERA II. proximum Paschæ regem Henricum damnauit Coloniæ in templo sancti Gereonis. Catalaunis Cono quarto habito concilio prædictũ regem damnauit IIII. idus Cõcilij. *Hactenus vetus liber.*

Ad ep. 239.

EPISCOPOS in eadem emunitate comprehendi volueris) sic rectè v. c. in quo tamen ad oram libri sciolus librarius notauerat, emunitatis verbo significari violentiam. Sed profectò ea vox designare videtur potius immunitatem, priuilegium, libertatē, aut aliudquid simile. Ea vsum etiam video Iuonem epist. 94. Eos Blesim inuitastis (ait) ad recipiendum pro emunitate claustri Carnotensis iudiciū. In legibus Ripuariæ tit. 67. Si quis legatarium regis, vel ad regem seu in vtilitatem regis per gentem, hospitio suscipere contempserit (nisi emunitas regis hoc contradixerit) lx. solid. culpabilis iudicetur. Sic in concilio Aurelian. cap. 10. apud Burchardum lib. 3. cap. 90. ab ecclesia, vel ab ecclesiæ atriis, vel à domo episcopi, vel à claustro, quia hæc pro emunitate habentur, vis abstrahi omnino non liceat. In concilio apud Theodonis villā cap. 11. apud eundem Burchard. lib. 3. cap. 94. quia hæc in antiquis canonibus pro emunitate tenētur, nemo abstrahere audeat. In concil. Triburic. cap. 30. quicquid pro emunitate violata emendandum est, altario soluatur. Item in cōcil. Mediomatr. cap. 2. si per vim abstraxerit, & Deum omnipotentem in hoc cōtempserit, pro emunitate D.CCCC. solidos episcopo componat. *Emunitas.*

Ad epist. 240.

PROPRIVM possint habere episcopum.) Sic omnino v. c. Pithœi, quę verba in vno è nostris exemplaribus prorsus deerant. Sed sic auctorem scripsisse tota epistola satis arguit, in qua de episcopatu Tornacensi agit. atque huc pertinet quod in ca. licet. can. 16. q. 4. scribitur statū parœciarum vnicuique ecclesiæ pristina dispositione deputatarum non esse conuellendum. Et in ca. lege, distinct. x. notatur diuisis Imperiali iudicio Prouinciis, vt aliæ metropoles fiant, non tamen ecclesiam oportere commutari & diuidi. Sed & in ca. fœlix. cau. 6. q. 1. dicitur diœceses quæ nunquam prius habuerunt episcopos, non habere postea nouos. Attamen Papa iusta de causa potest diuidere ecclesias, alias aliis subiicere, & ab aliis alias eximere, vt constat cap. quod translationem. de offic. legat. & ex cap. saluator. De pręb. & dignitat. Sanè Balsamo ad cap. 16. Carthag. synodi, tradit in potestate Principis fuisse vt fierent Episcopi & Metropolitani in his locis in quibus antea non fuerant, quod & repetit idem Balsamo ad cap. 12. syn. Calchedon. & ad cap. 38. synodi sextæ in Trullo. cui adde Nouell. Iustiniani xi. de priuileg. Archiep. Iustinia. pri. Vide Burchardum lib. decretor. cap. 33. & 34. ex concilio Toletano 13. cap. 4. Cuius quidem concilij auctoritate definitum fuit irritum esse Vvambæ Gallorum regis factum, qui contra canones in quadam villula nouam episcopo sedem erexerat.

Ad epist. 248.

VNVS maritus duas sorores non posset habere.) vox, sorores, aberat ab vno exemplari, quam retinuerat codex Pith. rectè. Non enim simpliciter hîc agitur de duabus vxoribus nō ducendis, sed de duabus sororibus quod tota epistola satis demonstrat. Atque huc propriè pertinent l. 2. & vlt. Cod. Theodos. de incest. nup. & l. v. C. eod. tit. Quod etiam tractatur in ca. 2. concil. Neocæsariensis, & à Diuo Basilio epist. ad Diodorum, qui eiusmodi nuptias improbant tanquam incestas. Nec desunt tamen exempla in veterum historiis, quę innuant eas aliquando in vsu fuisse. Sic apud Apuleium apolog. 2. legere est Pudētillam tabulas nuptiales fecisse cum viri mortui fratre. Sic Crassū defuncti fratris vxorem duxisse refert Plutarchus. Sed & Honorius Imperator Stiliconis duas filias in matrimonio habuit, Manā scilicet & Thermantiam (vel Ermantiam vt vocat Iordanus in chronico de rebus geticis) infœlici tamen euentu. Nam ex neutra liberos suscepit, & vtraque virgo & intacta obiit, teste Zonara tom. 3. annal. Marcellino Comite in chron. & Paulo Diacono lib. 14. ad Eutrop.

Vt enim honestum esset connubium) in vno exempl. scriptum erat connuuium, solemni illo more quo librarij litteras b. & u. sæpe commutabant. Idque exemplis variis iam olim docti viri comprobarunt. Sed hoc tametsi leue videri possit, errores fœdos in veterum libris pepetit. Exemplum vnū insigne proferam iampridem à me animaduersum, & nondum puto indicatum. In Panegyrico incerti auctoris dicto MAXIMIANO & Cōstantino inter cætera sic habent excusi libri. Hoc enim vt audio, imago illa declarat in Aquileiensi palatio ad ipsum conuiuij posita aspectum, vbi puella iam diuino decore venenerabilis, sed adhuc impar oneri suo sustinet atque offert tibi etiam tum puero galeam auro gēmisque radiantem & pennis pulchræ alitis eminentem, vt te quod vix vlla possunt habitus ornamenta præstare, sponsale munus faciat pulchriorem &c. Sed vos illa, conuiuij quo pertinet faceti sanè fuerunt, qui tam intempestiuè lectorem ieiunum inani cōuiuio excipere voluerunt. Ego existimo primò scriptum fuisse more antiquo, ad ipsum connuuij posita aspectū. Quod cùm lectores non satis animaduerterent, in conuiuij vocem mutarunt. Sed reponendum est meo iudicio ad ipsam connubij posita aspectū. Quod & verba sequentia confirmant, quæ de pictore illius imaginis sic loquuntur. Promendo denique amoris vestri tacita præsagia, vt quod inuicem vobis verecundia negabat, liberè vos in imagine cerneretis. & mox. Tibi in illa iucundissima sede lætitiæ harum nuptiarū gaudia prędestinabas, vt simul illam paruulam, & hunc in tuendo crescentē diu frueretis expectatione voti, quod hac coniunctione firmasti. Verum hæc fortasse nō suo loco. Et multa sunt in illis optimis Panegyricis corrupta, quorum editionem accuratā à doctissimo senatore Puteano studiosi expectant.

Panegyr. emend.

Ad epist. 252.

ET ſcriptis obnoxiè poſtulantes vt prædictum) ea lectio eſt veterum aliquot librorum. Nam in aliis erat exaratum, & ſcriptis obnixè poſtulantes. Sed in his auctoribus res potius quàm verba obſeruari oportet. Videri tamen poteſt non ocioſé hîc Cùm de cōcedenda dignitate pallij epiſcopo Canturienſi agat) vſus voce, obnixè, quod eſt inſtanter & magno cum affectu. Non enim olim pallium epiſcopis & archiepiſcopis concedebatur, niſi obnixè peterent. Gregorius magnus dixit, fortiter: cuius hæc ſũt verba epiſt. 5. lib. 7. Extra hoc autem, quia nec in eo qui vti deſiderat, directa ad nos hoc ſibi largiri ſpeciali petitione popoſcerat, & antè cauſam nullo modo præbere ſine eius poſtulatione debuimus, maximè quia & priſca conſuetudo retinuit, vt honor pallij niſi exigentibus meritis cauſarum, & fortiter poſtulanti dari non debeat: Nos tamen &c. Sed & auctor vetus rituum eccleſiaſticorum ſiue ſacrarum cerimoniarum SS. Romanæ eccleſię lib. 1. ſectione x. cap. v. teſtis eſt illum cui cōceditur pallium, inſtantiſſimè petere debere. Petit ſibi dari, inquit, & cōſignari pallium his verbis Ego. N. electus eccleſię. N. inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſimè peto mihi tradi & aſſignari palliũ de corpore beati Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Pōtificalis officij. Hęc ille, vbi multa de vſu pallij accuratè commemorat, atq; inter cętera ex Maximo epiſcopo in homilia de veſte ſacerdotali refert, in lege gratię antiquum eſſe illud noſtrum Ephot (id eſt pallium) quòd à Lino poſt Petrum ſecũdo Romano Pontifice inſtitutũ, & in ſingulare poteſtatis priuilegium noſtris pręſulibus datũ fuit. Rupertus Tuitienſis lib. 1. de diuinis officiis cap. 27. ſcribit Maternum à Beato Petro apoſtolo miſſum Treuerenſi eccleſię, hereditatem pallij ſuis ſucceſſoribus dereliquiſſe.

Ad ep. 267.

CONONI Dei gratia) ea eſt inſcriptio huius epiſtolæ, vt habebat v. c. Pithœi. Et in hoc nomine fuit erratum in vulgatis Sigeberti editionibus. Nam vbi paſſim legitur. In ciuitate Beluacenſi à canonicæ ſedis apoſtolicæ legato concilium celebratur. Hic eſt Cono vnus ex illis religioſis, qui eremiticam vitam apud Truncũ Berenger primò duxerunt &c. Legendum eſt & emendandum, à Conone ſedis apoſtolicæ legato concilium celebr. ad hunc etiam Cononem ſcripta eſt Iuonis epiſtola 268. *Sigebertus correct.*

NOTARVM AD EPISTOLAS IVONIS FINIS.

CHRONICON IVONIS CARNOTENSIS DE REGIBVS FRANCORVM.

Ex bibliotheca Papirij Massoni.

FRANCOS lingua Attica Valentinianus imperator à feritate & duritia atque audacia vocari voluit. qui post paululum cùm tributa Romanis negarent, & Romanorum impetum ferre non possent, egressi à Sicambria peruenere in extremos fines Rheni fluminis in Germanorum oppida: ibique aliquot annis cum principibus suis Marcomiro & Sunone resederunt. Vbi primùm regem Pharamundum sibi statuunt, legibúsque se subdunt, quas primores eorũ Vvisogastus, Arbogastus, Salegastus inuenerunt.

Pharamundus Rex primus Francorum. Niceta Viennensis episcopus Iustus Lugdunensis episcopus relicto episcopatu in Ægypto Anachoreta moritur, ossaque eius Lugdunum referuntur, ossáque Viatoris ministri eius. Martinus Turonorum episcopus miraculorum gloria insignis effulsit.

Didio Pharamundi filius Rex Francorum secundus. Abhinc Franci crinitos Reges habere cœperunt. Eodem tempore Romani Gallias tenebant, citra Ligerim fluuium Gothi.

Clodio post Didionem Rex Francorum tertius. Hic de Thoringiorum finibus egressus Rhenum transiit, victóque Romano exercitu Carbonariam siluam tenuit, ibíque sibi sedem statuit.

Meroueus post Clodionem Rex Francorum quartus. Metis à Francis succensa. Franci vsque Aurelianos peruenerunt.

Childericus post Meroueum quintus regnauit annis xxiiii.

Clodoueus poſt Childericũ Rex Francorum ſextus, regnauit annis xxx. Hic primus Regum Francorum à beato Remigio baptizatus eſt cum populo ſuo. Siagrius Ægidij patricij filius cum Clodoueo apud Sueſſionem pugnam committés deuictus & occiſus eſt, ſicque vires Romanorum in Galiis ceciderunt. Clodoueus Rex Burgundiam ſibi ſubegit. Mamertus Viennenſis epiſcopus clarus habetur. Clodoueus milliario x. à Pictauis vrbe cum Alarico Rege pugnam iniit, eúmque vicit & occidit, ſibíque ſubegit Toloſam, Santonas, omnémque Aquitaniam. Fulgentius Ruſpenſis epiſcopus, & Auitus Viennenſis clari habentur.

Mortuo Clodoueo Chlotildis vxor eius cum quatuor filiis ſuis regnum Francorum tenuit, Theoderico, Clodomiro, Childeberto, Clotario. Clodomirus & Childebertus atq; Clotarius contra Sigiſmundũ exercitum mouent, & contra Gothimarum: fugientibuſque Burgundionibus Sigiſmundus ad monaſterium Agaunenſium martyrum fugiens apprehenditur à Clodomiro, ibíque cum vxore & filiis interficitur, ideóque Clodomirus vltrà cum Burgundionibus decertans ab eis interfectus eſt. quod Franci indignè ferẽtes, Gothimarum perſecuti occidunt. Childebertus & Clotarius filios Clodomiri nepotes ſuos, ne regnarent loco patris, occiderunt: vnus tamen Clodoaldus effugit, qui clericus factus & plenus virtutibus migrauit ad Chriſtum. Beatus Medardus migrauit ad Chriſtũ, ſepultus in ciuitate Sueſſionis à Rege Clotario: qui & non multo poſt defunctus in eadẽ eccleſia ſepelitur, regnauítque lii. annis.

Quatuor filij Clotarij regnum inter ſe diuidũt. Karibertus accepit regnũ Clodomiri, ſedémque cõſtituit Pariſiis. Guntranus regnũ Childeberti, ſedémque conſtituit Aurelianis. Chilpericus regnum patris ſui Clotarij Sueſſioni. Sigebertus accepit regnum Theoderici Remis. Karibertus Rex mortuꝰ in eccleſia S. Romani in Blauio caſtro ſepelitur. Beatus Germanus Pariſiorũ epiſcopus claruit. Chilpericus fratrem ſuum Sigebertum fraude Fredegũdis Reginæ interfectum in Lãbani via ſepeliuit. Inde verò tranſlatus eſt in baſilicam S. Medardi. Guntranus verò Rex in eccleſia S. Marcelli Cabilloni ſepultus eſt. Regnauit verò annis xxxi.

Chilpericus dolo Landrici ac Fredegundis Reginæ ipſius vxoris occiſus, Pariſiis in eccleſia S. Vincentij ſepelitur.

Theodebertus & Theodericus filij Childeberti cũ auia ſua Brunechilde in regnum glorioſi Regis Guntrani Burgundiã directi ſunt. Inde Theodericus cũ Theodeberto fratre pugnã iniit, cũque occidit. Brunechildis tandem pro multis ſceleribus in præſentia Clotarij Regis indomitis equis religata cruribus & brachiis membratim diſcinditur, eiúſque oſſa igne cõcremata ſunt.

Clotarius filius Chilperici Rex Francorũ octauus. Hic Saxonũ terram adeo vaſtauit, vt non remaneret ibi homo longior ſpata ſua. non longo poſt tempore obiit anno xliiii. regni ſui.

Dagobertus filius Clotarij Rex Frãcorum nonus, vir ſtrenuus fuit: habuit autem duos filios Sigebertum & Clodoueum. Anno verò regni ſui xliiii. febre valida tactus & mortuus eſt, ſepultúſque in loco Bindionum.

Clodoneus filius Dagoberti Rex Frãcorũ decimus, cuius vxor Batildis de genere Saxonũ genuit ei tres, Clotarium, Childericum atque Theodericũ. Clodoueus xvi. regni ſui anno vita deceſſit.

Clotarius filius Clodouei Rex Frãcorum vndecimus. hic 4. annis regnans obiit.

Theodericus filius Clodouci, frater Clotarij, Rex Francorum duodecimus. Ebroïnus princeps domus Leodegarium epiſcopum multis affectum pœnis gladio percuſſit, fratrémque eius germanum. Theodericus anno regni ſui xviij. obijt.

Clotarius filius Theoderici Rex Francorum decimus tertius regnauit annis tribus.

Childebertus filius Theoderici, frater Clotarij, Rex Francorũ decimus quartus. Hic xiij. anno regni ſui obijt.

Dagobertus filius Childeberti Rex Francorum decimus quintus, cùm adhuc puer eſſet, maior autem domus Theodebaldus Pipini Auſtraſiorum ducis filius. Dagobertus v. annis regnans mortuus eſt.

Danielem poſt Dagobertum quendam clericum poſt abiectionem tonſurę Franci ſuper ſe ſtatuentes, eum vocantes Chilpericum, exercitum contra Carolum vſque Moſam fluuium

mouent. Ex alia parte Rabbodus Dux cum Frisonibus contra eundem Carolum insurgit:pugna valida cōmissa, Carolus magno damno afflictus est dilapsus. Chilpericus simul cum Ragaufrigo Arduēnam siluam ingressus, peruenerunt vsque Coloniā: sed subitò Carolo super eos irruente, pręlióque confecto fugantur Chilpericus atque Ragaufridus. Chilpericus ad Eudonem Ducem fugiēs, ab eodem Duce redditus est Carolo, & v. anno pòst in ciuitate Nouiomo mortuus est.

Theodericus Dagobeti iunioris filius Rex Frācorū decim' septimus Carolus maior domus & Austrasiorū princeps, vastās omnia, & Saxonū agros diripiens, cum eis bellū iniit. vbi grauissima cædes hominum altrinsecus morientiū. Post aliquot annos in Bauariam iter arripuit, eámque cū labore maximo ad deditionē coëgit, sed postea reluctantes via secunda perdomuit. Iterum abiit in Saxoniam, deinde in Sueuos contra Lanfredum, quos ab infestatione & iniuria repressit. Inde contra Eudonem Aquitanorum ducem iuit, eúmque vsque in Vasconiam fugauit. Saracenos prætera cum longis nauibus venientes, vrbésque plurimas tam Septimaniæ quàm Viennenses deuastātes idē Carolus grauiter fugit, eósq; in Hispaniā repulit. Post aliquot annos perrexit vsque Vasconiā, Aquitaniámq; depopulatus est, Saracenos quoque Aquitaniam & alias prouincias deuastantes perdomuit.

Childericus post Theodericum Rex Francorum decimus octauus. Maiores domus Carolomanus & Pipinus frater eius. sed Carolomanus abiecto seculari habitu Romam abiit: inde ad S. Benedictum in mōrem Cassinum perrexit. Gripho autem faciem Pipini Ducis fugiens, fugit in Saxoniam atque Bauariam, ducatúmque ipsius Pipini subiugauit. Gripho verò fugiens ad Gaifarum Aquitanorum Ducem coniunctim parent bellū contra Pipinum. Interea Pipinus Francorum regnum defecisse videns, iussu Zachariæ Papæ eleuatur in Regem.

Pipinus Rex Frācorum decimus nonus regnauit annis XVIII. mox post vnctionē suā bellū in Saxoniā mouit, eámq; deuicit. Zachariæ Papæ successit Stephanus. Pipinus Rex auxiliū Zachariæ Papæ cōtra Aistulphū Lōgobardorū Regē, qui facultates Romanæ ecclesiæ quæ in regno eius erāt abstulerat, porrexit, eúmq; quod abstulerat, reddere coëgit. Rursus idē Pipinus Saxoniā in

trauit, eámq; Frācis per singulos annos traiectos equos redde-re fecit. Inde anno ab incarnatione Domini D.ccclxviii. obiit.

Carolus gloriosus Rex Francorū xx. filius Pipini & Bertrudæ Reginæ. Hic gentem Saxonum subegit: vbi cùm exercitus eius graui siti laboraret, medio die subitò ex quodam torrente largissimè aqua emanauit, quæ sufficeret cuncto exercitui. Idē Carolus ab Adriano Papa contra Desiderium Longobardorum Regem Italiam intrauit, Papiam cepit, Desiderium occidit, omnēque Longobardiam sibi subegit. Saxones iterum rebellantes deuicit, & ex vtraque parte firmauit, custodibúsque positis, obsidibúsque receptis rediit. Rursus Saxones Heresburgum castrum inuadunt, machinas ad id capiendum præparantes, viderunt in modum scuti duos globos flammantes super ecclesiam quæ in vno castro erat. Qua visione perterriti, & relinquentes præparationem suam ita fuga elapsi sunt, vt mutuis sese confoderent gladiis. Quod audiēs Carolus Rex Saxoniam ingreditur, obtinuítque omnes illorum firmitates, omnésq; Saxones cum vxoribus suis & infantibus baptizatos in fide sibi coniunxit. Carolus idē Pascha celebrat in Aquitania castro Cassinogilo. Hispaniam ingreditur. Destruit Pampilonā. Saracenos subiugat. Per Narbonam & Vasconiam reuertitur. Deinde orandi gratia Romam ingreditur. Beneuentum capit. Filios ipsius Ducis obsides cū maximis muneribus accepit. Idem Auaros gentem ferocem perdomuit, quorum Dux ad eum se cōtulit, credénsque baptizatus est. Idem quoque Carolus Romā ingressus primus, ibi de gente Frācorum Imperatoris & Augusti nomen sumpsit, eósque qui Leonem Papam dehonestauerāt, deponendo in exilium misit. Quo tempore factus est terræ motus magnus. Eodem tempore Rex Persarum misit Carolo papilionem & tētoria, pallia serica multa & preciosa, sed & horologiū de aurichalco arte mechanica mirificè compositum, in quo xij. horarum cursus ad clepsydrā vertebatur cum totidem æreis pillulis, quæ ad completionem horarum decidebant, & casu suo subiectum sibi cymbalū tinnire faciebāt: Additis totidem equitibus, qui per xij. fenestras cōpletis horis exibant, & impulsu egressionis suæ totidem fenestras quæ priùs erant apertæ claudebant: necnon & alia multa in ipso horologio erant mira. Anno incarnationis Domini D.cccxiiij. Carolus Imperator Aquisgrani moritur, regni verò sui xlv.

Ludouicus Caroli Magni filius Rex Francorum xxi, & Imperator Romanorum, regnant annis xxviii. amator pietatis & religionis. Hic in ingressu imperij secundã & placidam quietẽ habuit, sed finis eius multis calamitatibus fatigatus.

Carolus Caluus Ludouici filius Rex Francorum xxij. regnauit annis xxxvii. Imperator & ipse Romanorum. Initia regni & finem prosperè gessit, ædificator ecclesiarum Dei, amator pauperum, impendens ecclesiis Dei multa beneficia, in crucibus & in aliis ornamentis.

Ludouicus Caroli filius Rex Francorum xxij. regnauit annis duobus.

Carolus Ludouici filius Rex Francorum xxiiij. regnauit annis xxxviij. Hic Tutudi, quod Martellus dicitur, à suis dictus est. & quia in regno suo vix aut rarò pacem habuit, ideò res ecclesiarum suis militibus in stipendium contulit maxima ex parte. Qui mortuus in ecclesia beati Dionysij martyris sepultus à sinistra parte altaris, maioris visus est noctu in specie draconis effracto sepulcro per vitream ecclesiæ cum magno terrore exisse.

Radulphus Rex Francorum xxv. Conradi ducis Burgundiæ filius, regnauit annis xix. cultor iustitiæ, restaurator ecclesiarum, resistentes sibi prosperè deuicit.

Ludouicus Radulphi filius Rex Francorum xxvi. regnauit annis xviii.

Lotharius Ludouici filius Rex Francorum xxvij. regnauit annis xxx. Eodem tempore fuit Vvillermus Dux Normannorum.

Ludouicus Lotharij filius clericus Rex Francorum xxviii. regnauit annis ij. Hic captus à Frãcis Lauduni interiit, sicque progenies Caroli Magni defecit.

Hugo filius Hugonis Capeti Rex Francorum xxix. regnauit annis x.

Robertus filius Hugonis Rex Francorum xxx. regnauit annis xxxv. cuius vxor Constantia. Hic iustè & religiose regnum suũ disponens sancto fine quieuit. Gilbertus Papa.

Henricus filius Roberti Rex Francorum xxxi. regnauit annis xxxii. Vvillermus nobilissimus Dux Normãnorũ pugnauit apud Vallium dunas. Henricus Rex fortis in bello Vitriaco obiit.

Philippus filius Henrici Rex Francorum xxxij.regnauit annis xlix.Huius vij.anno regni Vvillermus gloriosus Dux Normãnorum Anglos subegit,ibíque Rex factus regnauit xxii. annis. Huic successit Vvillermus Longa spata filius eius, regnauitque annis xiiii. atque in noua foresta sagitta interiit.Huic successit Henricus frater eius vir nobilis,sapiens, iustitiæ cultor,amabilis,nulli moderni temporis in regendo regno comparabilis, qui & regnauit annis xxx.

Finis Chronici.

NOMINA EORVM
AD QVOS IVO SCRIBIT.

A.

Xyy

RERVM ET VERBORVM QVÆ IN HIS EPISTOLIS IVONIS CARNOTENSIS EPISCOPI continentur, Index.

A

Clerici

L

Pecora

S

T

Talionis

Finis Indicis.